

เอกสารคำสอน
รายวิชาการวิจัยประชาสัมพันธ์

อภิวรรณ คีรีนนทนา

คณะนิเทศศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
2559

เอกสารคำสอน
รายวิชาการวิจัยประชาสัมพันธ์

อภิวรรณ ศิรินันทนา
นศ.ม. (การบริหารการสื่อสาร)

คณะนิเทศศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

2559

คำนำ

เอกสารคำสอนรายวิชาการวิจัยประชาสัมพันธ รัหัสวิชา 8123006 ฉบับนี้ผู้เรียบเรียงได้แบ่งเนื้อหาประกอบการเรียนการสอนออกเป็น 11 เรื่อง แต่ละหัวข้อเรื่องใช้เวลาในการเรียนการสอน 4 ชั่วโมงต่อหนึ่งสัปดาห์ อาทิ การประชาสัมพันธกับการวิจัย การวิจัยเชิงปริมาณ การวิจัยเชิงคุณภาพ การทบทวนวรรณกรรม การวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ตัวแปร สมมุติฐาน และกรอบแนวคิด การวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ การเก็บรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติ วิจัยเชิงปริมาณ การวิเคราะห์ข้อมูลวิจัยเชิงคุณภาพ การเขียนรายงานและการเผยแพร่ผลงานการวิจัยประชาสัมพันธ และจรรยาบรรณนักวิจัยประชาสัมพันธ

ผู้เรียบเรียงเอกสารฉบับนี้ได้ค้นคว้าข้อมูลจากหนังสือ ตำรา ผลงานวิชาการ ข่าวสารจาก สื่อมวลชน เว็บไซต์ทางอินเทอร์เน็ต นอกจากนี้ผู้เรียบเรียงยังได้มีการคิดสร้างสรรค์กิจกรรมทางการวิจัยประชาสัมพันธทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนประกอบการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาในแต่ละหัวข้อเรื่อง เพื่อส่งเสริมการเรียนและฝึกทักษะการประยุกต์ใช้ความรู้ในการวิจัยสู่การปฏิบัติงานจริง ด้านการประชาสัมพันธของผู้เรียน

ผู้เรียบเรียงใคร่ขอกราบขอบพระคุณเจ้าของผลงานทางวิชาการทุกประเภท และเอกสารอ้างอิงจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ที่ได้นำมาใช้ประกอบการเรียบเรียง จนส่งผลให้เอกสารคำสอนฉบับนี้มีความสมบูรณ์ด้านเนื้อหาและสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี นอกจากนี้การเรียบเรียงยังประกอบด้วยประสบการณ์การวิจัยของผู้เรียบเรียงที่ได้รับการสนับสนุนจากคณะและสถาบัน เพื่อศึกษาวิจัยองค์ความรู้ในศาสตร์สาขาวิทยาศาสตร์และสาขาที่เกี่ยวข้อง และได้นำมาใช้เป็นกรณีศึกษาในเนื้อหาของเอกสารคำสอน รวมถึงการประมวลความรู้จากแหล่งข้อมูลที่ได้ศึกษาค้นคว้า เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการศึกษาและวิชาชีพการประชาสัมพันธ สุดท้ายนี้ผู้เรียบเรียงหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารคำสอนฉบับนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอนรายวิชาการวิจัยประชาสัมพันธ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ตามสมควร รวมทั้งผู้เรียน ผู้ที่ปฏิบัติงานและผู้สนใจศึกษาด้านการประชาสัมพันธสามารถนำความรู้ไปใช้เพื่อการพัฒนาศักยภาพของตนเอง องค์กร หน่วยงาน และสถาบัน

อภิวรรณ ศิรินันทนา

1 มกราคม 2559

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	(1)
สารบัญ	(2)
สารบัญภาพ	(8)
สารบัญตาราง	(9)
แผนบริหารการสอนประจำวิชา	(10)
แผนบริหารการสอนประจำบทที่ 1	1
บทที่ 1 การประชาสัมพันธ์กับการวิจัย	3
ความหมายของการประชาสัมพันธ์	3
ประเภทการประชาสัมพันธ์	4
หลักการและวัตถุประสงค์ของการประชาสัมพันธ์	5
ลักษณะสำคัญของการประชาสัมพันธ์	7
กระบวนการดำเนินงานประชาสัมพันธ์	10
การประเมินผลการดำเนินงานประชาสัมพันธ์	19
ความหมาย แนวคิดและทฤษฎีกับการวิจัย	21
วัตถุประสงค์การวิจัยประชาสัมพันธ์	24
ประเภทการวิจัยประชาสัมพันธ์	25
ขั้นตอนการวิจัยประชาสัมพันธ์	38
การเขียนโครงการวิจัยประชาสัมพันธ์	40
สรุป	46
แบบฝึกหัดบทที่ 1	47
เอกสารอ้างอิง	48
แผนบริหารการสอนประจำบทที่ 2	50
บทที่ 2 การวิจัยเชิงปริมาณ	52
ความหมายของการวิจัยเชิงปริมาณ	52
วัตถุประสงค์ของการวิจัยเชิงปริมาณ	53
ลักษณะและประเภทของการวิจัยเชิงปริมาณ	53
วิธีการเก็บข้อมูลของการวิจัยเชิงปริมาณ	57

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ขั้นตอนการวิจัยเชิงปริมาณ	59
แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ	60
การเขียนรายงานวิจัยเชิงปริมาณ	61
ข้อดีและข้อจำกัดของการวิจัยเชิงปริมาณ	63
สรุป	64
แบบฝึกหัดบทที่ 2	66
เอกสารอ้างอิง	67
แผนบริหารการสอนประจำบทที่ 3	68
บทที่ 3 การวิจัยเชิงคุณภาพ	70
ความหมายของการวิจัยเชิงคุณภาพ	70
วัตถุประสงค์ของการวิจัยเชิงคุณภาพ	71
ลักษณะและประเภทของการวิจัยเชิงคุณภาพ	71
วิธีการเก็บข้อมูลของการวิจัยเชิงคุณภาพ	79
ขั้นตอนการวิจัยเชิงคุณภาพ	80
การรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ	81
การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ	83
การเขียนรายงานการวิจัยเชิงคุณภาพ	87
ข้อดีและข้อจำกัดของการวิจัยเชิงคุณภาพ	88
สรุป	90
แบบฝึกหัดบทที่ 3	92
เอกสารอ้างอิง	93
แผนบริหารการสอนประจำบทที่ 4	94
บทที่ 4 การทบทวนวรรณกรรมการวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ	96
ความหมายและความสำคัญของการทบทวนวรรณกรรม	96
เป้าหมายการทบทวนวรรณกรรม	100
ประเภทของวรรณกรรมการวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ	102
ประโยชน์ของการทบทวนวรรณกรรม	108
เทคนิคการคัดเลือกวรรณกรรมการวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ	112

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การเรียงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องการวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ	115
ขอบเขตของการทบทวนวรรณกรรม	117
สรุป	122
แบบฝึกหัดบทที่ 4	124
เอกสารอ้างอิง	125
แผนบริหารการสอนประจำบทที่ 5	126
บทที่ 5 ตัวแปร สมมติฐาน และกรอบแนวคิดวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ	128
ความหมายและความสำคัญของตัวแปร	128
ประเภทของตัวแปรวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ	131
ระดับการวัดตัวแปรและวิธีการวัดวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ	135
ความหมายของสมมติฐาน สมมติฐานวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ	141
ความหมายของกรอบแนวคิดการวิจัย	150
กรอบแนวคิดวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ	154
สรุป	156
แบบฝึกหัดบทที่ 5	157
เอกสารอ้างอิง	158
แผนบริหารการสอนประจำบทที่ 6	159
บทที่ 6 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ	161
ความหมายของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	161
กระบวนการสุ่มตัวอย่างวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ	165
ขนาดของกลุ่มตัวอย่างวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ	167
วิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ	170
การเลือกชนิดของการสุ่มกลุ่มตัวอย่างวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ	176
ประโยชน์ของการเลือกกลุ่มตัวอย่าง	190
สรุป	191
แบบฝึกหัดบทที่ 6	192
เอกสารอ้างอิง	193

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
แผนบริหารการสอนประจำบทที่ 7	194
บทที่ 7 การเก็บรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ	196
ความหมายและความสำคัญของการเก็บรวบรวมข้อมูล	196
ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ	198
หลักการเลือกวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยเชิงปริมาณ และวิจัยเชิงคุณภาพ	203
วิธีการรวบรวมข้อมูลวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ	213
ลักษณะของเครื่องมือวิจัยที่ตีวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ	215
ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวิจัยวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ	220
สรุป	236
แบบฝึกหัดบทที่ 7	237
เอกสารอ้างอิง	238
แผนบริหารการสอนประจำบทที่ 8	239
บทที่ 8 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติวิจัยเชิงปริมาณ	241
ความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูล	241
การวิเคราะห์ข้อมูลวิจัยเชิงปริมาณ	244
ความหมายของสถิติ	258
สถิติสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ	262
กรณีศึกษาการวิจัยประชาสัมพันธ์	266
สรุป	268
แบบฝึกหัดบทที่ 8	270
เอกสารอ้างอิง	271
แผนบริหารการสอนประจำบทที่ 9	272
บทที่ 9 การวิเคราะห์ข้อมูลวิจัยเชิงคุณภาพ	274
ความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ	274
ลักษณะของการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ	276
วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ	278
กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลวิจัยเชิงคุณภาพ	281

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ	287
ความน่าเชื่อถือของงานวิจัยเชิงคุณภาพ	288
สรุป	289
แบบฝึกหัดบทที่ 9	291
เอกสารอ้างอิง	292
แผนบริหารการสอนประจำบทที่ 10	293
บทที่ 10 การเขียนรายงานและการเผยแพร่ผลงานการวิจัยประชาสัมพันธุ์	295
ความสำคัญของการเขียนรายงานการวิจัย	295
วัตถุประสงค์ของการเขียนรายงานการวิจัย	296
หลักเกณฑ์พื้นฐานการเขียนรายงานการวิจัย	298
ลักษณะการเขียนรายงานการวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ	299
รูปแบบของการเขียนรายงานการวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ	304
แนวทางการเขียนรายงานการวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ	315
สรุป	337
แบบฝึกหัดบทที่ 10	338
เอกสารอ้างอิง	339
แผนบริหารการสอนประจำบทที่ 11	340
บทที่ 11 จรรยาบรรณนักวิจัยประชาสัมพันธุ์	342
ความหมายของนักวิจัยและจรรยาบรรณ	342
จรรยาบรรณนักวิจัย	343
กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับงานประชาสัมพันธุ์	345
จรรยาบรรณกำหนดมาตรฐานวิชาชีพการประชาสัมพันธุ์	
ของสมาคมการประชาสัมพันธุ์แห่งสหรัฐอเมริกา	350
จรรยาบรรณหนังสือพิมพ์สมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย	352
จรรยาบรรณหนังสือพิมพ์โดยบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ทั่วราชอาณาจักร	353
จรรยาบรรณสมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย	353
จรรยาบรรณสมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2507)	354
จรรยาบรรณวิชาชีพของสมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย	354

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
สรุป	355
แบบฝึกหัดบทที่ 11	357
เอกสารอ้างอิง	358
บรรณานุกรม	359

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1.1 แนวคิดการวิจัย	23
1.2 กระบวนการวิจัย	39
4.1 ขั้นตอนการทบทวนวรรณกรรม	111
5.1 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้น ตัวแปรตาม และตัวแปรแทรกซ้อน	133
5.2 หัวข้อทางการวิจัยกับชนิดของตัวแปรที่ศึกษา	133
5.3 การนิยามตัวแปรเชิงโครงสร้าง ตัวแปรทฤษฎี และตัวแปรเชิงปฏิบัติการ	135
5.4 แบบจำลองกระบวนการกำหนดสมมติฐานการวิจัย	143
5.5 ตัวอย่างกรอบแนวคิดการวิจัย	152
6.1 คุณลักษณะของประชากรที่คาดหวังจากการสุ่มตัวอย่างให้เป็นตัวแทน	163
6.2 ความสัมพันธ์ของขนาดกลุ่มตัวอย่างและความคลาดเคลื่อนจากการสุ่ม	165
6.3 กระบวนการการสุ่มตัวอย่าง	166
6.4 การสุ่มชี้ตารางเลขสุ่ม	181
6.5 การอ่านตัวเลขจากตารางเลขสุ่ม	182
7.1 ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล	200
7.2 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบการสนทนา	205
7.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบการเขียนคำตอบ	206
7.4 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลการสังเกตโดยตรง	207
7.5 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือการวิจัย	226
8.1 การเตรียมการเก็บรวบรวมข้อมูล	244
10.1 วัตถุประสงค์ของการเขียนรายงานการวิจัย	298

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
3.1 การตีความหมายของข้อมูล	86
4.1 การทบทวนวรรณกรรมเฉพาะช่วงเริ่มต้น	114
4.2 การทบทวนวรรณกรรมตลอดการวิจัย	114
6.1 จำนวนประชากรนักศึกษาคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	162
6.2 การใช้ตารางหาขนาดตัวอย่างในรูปร้อยละ	168
6.3 การกำหนดขนาดตัวอย่างตามวัตถุประสงค์การวิจัย	169
6.4 จำนวนประชากรและจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ควรสุ่มตามหลักการของยามานะ	173
6.5 จำนวนประชากรและจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ควรสุ่มตามหลักการของมอร์แกนและเครชชี	174
6.6 การคำนวณค่า p_i ของพื้นที่ห่างสรรพสินค้าในจังหวัดจันทบุรี	187
7.1 ลักษณะของการเก็บข้อมูลวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ	203
8.1 การแจกแจงข้อมูลและการบันทึกคำตอบ	243
8.2 จำนวนและร้อยละของประชากรศาสตร์	247
8.3 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับส่วนประสมทางการตลาดเพื่อ การประชาสัมพันธ์ของร้านเซเว่น-อีเลฟเว่น โดยรวม และจำแนกเป็นรายด้าน	248
8.4 ตารางแสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการประชาสัมพันธ์เทียบกับ การตัดสินใจมาท่องเที่ยวของวังสวนบ้านแก้ว จันทบุรี	251
8.5 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนรูปแบบการประชาสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ มาเที่ยวของวังสวนบ้านแก้ว จันทบุรี จำแนกตามอายุ โดยรวม	252
8.6 ผลการวิเคราะห์ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่รูปแบบการประชาสัมพันธ์ที่มี อิทธิพลต่อการตัดสินใจมาเที่ยวของวังสวนบ้านแก้ว จันทบุรี จำแนกตามสถานภาพของ นักท่องเที่ยว โดยรวม	253
8.7 แสดงผลการเปรียบเทียบระหว่างอายุ กับรูปแบบการประชาสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลต่อ การตัดสินใจมาเที่ยวของวังสวนบ้านแก้ว จันทบุรี โดยรวมในแต่ละด้าน	254
8.8 ผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple regression analysis) ทดสอบ ความสัมพันธ์ของรูปแบบการประชาสัมพันธ์กับการตัดสินใจมาเที่ยววังสวนบ้านแก้ว	255
8.9 ระดับการวัดตัวแปรแยกตามการวิเคราะห์ข้อมูลตัวแปรเดียวแปร	261
8.10 ระดับการวัดของตัวแปรแยกตามการวิเคราะห์ข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่าง 2 ตัวแปร	261
8.11 ระดับการวัดของตัวแปรแยกตามวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตาม	262

แผนบริหารการสอนประจำวิชา

รหัสวิชา 8123006

รายวิชา การวิจัยประชาสัมพันธ์ 3(2-2-5)

Public Relations Research

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาทฤษฎีเกี่ยวกับการวิจัยเพื่อการประชาสัมพันธ์การใช้เอกสารอ้างอิง การเลือกกลุ่มตัวอย่าง การตั้งสมมติฐานการเก็บรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูล การนำเสนอผลการวิจัย และมีประสบการณ์ทำวิจัยเพื่อใช้ประโยชน์ในการประชาสัมพันธ์

ความมุ่งหมายรายวิชา

1. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในด้านขั้นตอน กระบวนการ หลักทฤษฎี เทคนิคต่าง ๆ ในการทำงานวิจัยได้อย่างถูกต้อง และสามารถนำสิ่งที่ศึกษาไปแล้วนั้น มาประยุกต์ใช้กับการวิจัยได้จริง โดยเฉพาะการวิจัยทางการประชาสัมพันธ์
2. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบวิธีการการวิจัย และสามารถเลือกใช้รูปแบบที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์การดำเนินงานประชาสัมพันธ์ได้
3. เพื่อเป็นการฝึกฝนให้นักศึกษามีลักษณะนิสัยด้านการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลที่ต้องการและเหมาะสม นอกจากนี้ยังช่วยให้เกิดกระบวนการคิดที่เป็นระบบในการวางแผนการปฏิบัติด้านการสืบค้นข้อมูลการรวบรวมหลักฐานเพื่อประกอบการทำวิจัยประชาสัมพันธ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. เพื่อให้เกิดความรู้และความสามารถทางการวิจัยประชาสัมพันธ์ จัดทำรายงานการวิจัย นำเสนอผลงานวิจัยในการประชุมวิชาการจากสถาบันการศึกษาหรือหน่วยงานที่จัดเวทีการเผยแพร่ผลงานวิจัย
5. เพื่อให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ในการวิจัยประชาสัมพันธ์และสามารถแก้ไขปัญหาในการวิจัยประชาสัมพันธ์ได้

เนื้อหา

บทที่ 1	การประชาสัมพันธ์กับการวิจัย	8 ชั่วโมง
	1.1 ความหมายของการประชาสัมพันธ์	
	1.2 ประเภทการประชาสัมพันธ์	
	1.3 หลักการและวัตถุประสงค์ของการประชาสัมพันธ์	
	1.4 ลักษณะสำคัญของการประชาสัมพันธ์	
	1.5 กระบวนการดำเนินงานประชาสัมพันธ์	
	1.6 การประเมินผลการดำเนินงานประชาสัมพันธ์	
	1.7 ความหมาย แนวคิดและทฤษฎีกับการวิจัย	
	1.8 วัตถุประสงค์การวิจัยประชาสัมพันธ์	
	1.9 ประเภทการวิจัยประชาสัมพันธ์	
	1.10 ขั้นตอนการวิจัยประชาสัมพันธ์	
	1.11 การเขียนโครงการวิจัยประชาสัมพันธ์	
	1.12 สรุป	
บทที่ 2	การวิจัยเชิงปริมาณ	4 ชั่วโมง
	2.1 ความหมายของการวิจัยเชิงปริมาณ	
	2.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัยเชิงปริมาณ	
	2.3 ลักษณะและประเภทของการวิจัยเชิงปริมาณ	
	2.4 วิธีการเก็บข้อมูลของการวิจัยเชิงปริมาณ	
	2.5 ขั้นตอนการวิจัยเชิงปริมาณ	
	2.6 หลักการและลักษณะของงานวิจัยเชิงปริมาณ	
	2.7 แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ	
	2.8 การเขียนรายงานวิจัยเชิงปริมาณ	
	2.9 สรุป	
บทที่ 3	การวิจัยเชิงคุณภาพ	4 ชั่วโมง
	3.1 ความหมายของการวิจัยเชิงคุณภาพ	
	3.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัยเชิงคุณภาพ	
	3.3 ลักษณะและประเภทของการวิจัยเชิงคุณภาพ	
	3.4 วิธีการเก็บข้อมูลของการวิจัยเชิงคุณภาพ	
	3.5 ขั้นตอนการวิจัยเชิงคุณภาพ	

- 3.6 การรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ
- 3.7 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ
- 3.8 การเขียนรายงานการวิจัยเชิงคุณภาพ
- 3.9 ข้อดีและข้อจำกัดของการวิจัยเชิงคุณภาพ
- 3.10 สรุป

บทที่ 4 การทบทวนวรรณกรรมการวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ 8 ชั่วโมง

- 4.1 ความหมายและความสำคัญของการทบทวนวรรณกรรม
- 4.2 เป้าหมายการทบทวนวรรณกรรม
- 4.3 ประเภทของวรรณกรรมการวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ
- 4.4 ประโยชน์ของการทบทวนวรรณกรรม
- 4.5 เทคนิคการคัดเลือกวรรณกรรมการวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ
- 4.6 การเรียบเรียงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ
- 4.7 ขอบเขตของการทบทวนวรรณกรรม
- 4.8 สรุป

บทที่ 5 ตัวแปร สมมติฐาน และกรอบแนวคิดวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ 8 ชั่วโมง

- 5.1 ความหมายและความสำคัญของตัวแปร
- 5.2 ประเภทของตัวแปรวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ
- 5.3 ระดับการวัดตัวแปรและวิธีการวัดวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ
- 5.4 ความหมายของสมมติฐาน สมมติฐานวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ
- 5.5 ความหมายของกรอบแนวคิดการวิจัย
- 5.6 กรอบแนวคิดวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ
- 5.7 สรุป

บทที่ 6 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ 4 ชั่วโมง

- 6.1 ความหมายของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 6.2 กระบวนการสุ่มตัวอย่างวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ
- 6.3 ขนาดของกลุ่มตัวอย่างวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ
- 6.4 วิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ

- 6.5 การเลือกชนิดของการสุ่มกลุ่มตัวอย่างวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ
- 6.6 ประโยชน์ของการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
- 6.7 สรุป

บทที่ 7 การเก็บรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ 4 ชั่วโมง

- 7.1 ความหมายและความสำคัญของการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 7.2 ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ
- 7.3 หลักการเลือกวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ
- 7.4 วิธีการรวบรวมข้อมูลวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ
- 7.5 ลักษณะของเครื่องมือวิจัยที่ตีวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ
- 7.6 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวิจัยวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ
- 7.7 สรุป

บทที่ 8 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติวิจัยเชิงปริมาณ 4 ชั่วโมง

- 8.1 ความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูล
- 8.2 การวิเคราะห์ข้อมูลวิจัยเชิงปริมาณ
- 8.3 ความหมายของสถิติ
- 8.4 สถิติสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ
- 8.5 กรณีศึกษาการวิจัยประชาสัมพันธ์
- 8.6 สรุป

บทที่ 9 การวิเคราะห์ข้อมูลวิจัยเชิงคุณภาพ 4 ชั่วโมง

- 9.1 ความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ
- 9.2 ลักษณะของการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ
- 9.3 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ
- 9.4 โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ
- 9.5 ความน่าเชื่อถือของงานวิจัยเชิงคุณภาพ
- 9.6 สรุป

บทที่ 10 การเขียนรายงานและการเผยแพร่ผลงานการวิจัยประชาสัมพันธ์ 4 ชั่วโมง

- 10.1 ความสำคัญของการเขียนรายงานการวิจัย
- 10.2 วัตถุประสงค์ของการเขียนรายงานการวิจัย
- 10.3 หลักเกณฑ์พื้นฐานการเขียนรายงานการวิจัย
- 10.4 ลักษณะการเขียนรายงานการวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ
- 10.5 รูปแบบของการเขียนรายงานการวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ
- 10.6 แนวทางการเขียนรายงานการวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ
- 10.7 สรุป

บทที่ 11 จรรยาบรรณนักวิจัยประชาสัมพันธ์ 4 ชั่วโมง

- 11.1 ความหมายของนักวิจัยและจรรยาบรรณ
- 11.2 จรรยาบรรณนักวิจัย
- 11.3 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับงานประชาสัมพันธ์
- 11.4 จรรยาบรรณกำหนดมาตรฐานวิชาชีพการประชาสัมพันธ์ของสมาคม
การประชาสัมพันธ์แห่งสหรัฐอเมริกา
- 11.5 จรรยาบรรณหนังสือพิมพ์สมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย
- 11.6 จรรยาบรรณหนังสือพิมพ์โดยบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ทั่วราชอาณาจักร
- 11.7 จรรยาบรรณสมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย
- 11.8 จรรยาบรรณสมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2507)
- 11.9 จรรยาบรรณวิชาชีพของสมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย
- 11.10 สรุป

กิจกรรมการเรียนการสอน

1. ในชั่วโมงของการเรียนการสอน ผู้สอนอธิบายให้ทราบถึงแนวทางการเรียนวิชาการวิจัยประชาสัมพันธ์ วิธีการเรียนในชั้นเรียน การมอบหมายงาน การเข้าเรียนอย่างสม่ำเสมอ การประเมินผลการฝึกปฏิบัติงานด้านการวิจัยประชาสัมพันธ์ การมีส่วนร่วมในชั้นเรียน การตอบข้อซักถาม การนำเสนอผลงาน การวิจัยและการเผยแพร่ผลงานวิจัย
2. ผู้สอนบรรยายความรู้ประกอบเอกสารคำสอน เสริมสร้างความเข้าใจด้วยการยกตัวอย่างและการฝึกปฏิบัติจริงภาคสนาม

3. ผู้สอนมอบหมายให้ผู้เรียนศึกษาวรรณกรรม การเรียนรู้ผ่านวิดีโอการสอน และการสืบค้นข้อมูลทางสื่อในรูปแบบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยประชาสัมพันธ์
4. ผู้สอนและผู้เรียนเรียนรู้ในด้านการปฏิบัติงานด้านการวิจัยประชาสัมพันธ์ร่วมกันทั้งในชั้นเรียนและพื้นที่ที่ทำการศึกษาวิจัย
5. ผู้สอนและผู้เรียนร่วมอภิปรายเนื้อหา การฝึกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการวิจัยประชาสัมพันธ์
6. ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้นำชุมชน กลุ่มเป้าหมายการศึกษาวิจัย มีส่วนร่วมต่อกระบวนการเรียนการสอนในชั้นเรียน เพื่อให้ผู้เรียนรับรู้ประเด็นปัญหาและความต้องการของกลุ่มเป้าหมายโดยตรง
7. ผู้เรียนจัดทำผลงานการวิจัยประชาสัมพันธ์รายกลุ่ม 1 ผลงาน โดยแบ่งกลุ่มผู้เรียนตามประเด็นปัญหาทางการวิจัยที่สนใจและตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นและชุมชน
8. ผู้สอนให้ความรู้และเสนอเทคนิควิธีการนำเสนอรายงานการวิจัย พร้อมทั้งสนับสนุนผลงานวิจัยของผู้เรียน เพื่อเผยแพร่ในการประชุมวิชาการจากสถาบันการศึกษาหรือหน่วยงานที่จัดเวทีการเผยแพร่ผลงานวิจัย

สื่อการเรียนการสอน

1. เอกสารคำสอนวิชาการวิจัยประชาสัมพันธ์
2. เอกสารบรรยายพาวเวอร์พอยต์ หนังสือ ตำรา งานวิจัย บทความ บทวิเคราะห์ ข่าว
3. โปรเจคเตอร์ เครื่องคอมพิวเตอร์ และเครื่องเสียง
4. ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์
5. ตารางเลขคู่และตารางการคำนวณทางสถิติ
6. วีดิทัศน์โปรแกรมสำเร็จรูปทางการวิจัยประชาสัมพันธ์
7. แบบทดสอบการเรียนรู้
8. วีดิโอการสอน
9. ตัวอย่างเครื่องมือวิจัย โครงร่างการวิจัย รายงานวิจัย วิธีการนำเสนอผลงานวิจัย
10. ใบความรู้เพิ่มเติมจากบทเรียน
11. อินเทอร์เน็ต
12. ฝึกปฏิบัติการทำวิจัยประชาสัมพันธ์

การวัดและประเมินผล

การวัดผล

คะแนนรวมในการประเมินผล 100 คะแนน

1. คะแนนระหว่างภาคเรียน 70 คะแนน
 - 1.1 การมีส่วนร่วมในการเรียน 10 คะแนน
 - 1.2 กิจกรรมที่มอบหมายทั้งรายบุคคลและรายกลุ่ม 20 คะแนน
 - 1.3 ผลงานวิจัยและการเผยแพร่ 20 คะแนน
 - 1.4 ทดสอบระหว่างภาคเรียน 20 คะแนน
2. คะแนนปลายภาคเรียน 30 คะแนน

การประเมินผล

คะแนนระหว่าง 86 – 100	ได้ระดับ A
คะแนนระหว่าง 80 – 85	ได้ระดับ B+
คะแนนระหว่าง 74 – 79	ได้ระดับ B
คะแนนระหว่าง 68 – 73	ได้ระดับ C+
คะแนนระหว่าง 62 – 67	ได้ระดับ C
คะแนนระหว่าง 56 – 61	ได้ระดับ D+
คะแนนระหว่าง 50 – 55	ได้ระดับ D
คะแนนระหว่าง 49 – 0	ได้ระดับ F

แผนบริหารการสอนประจำบทที่ 1

เนื้อหาประจำบท

บทที่ 1 การประชาสัมพันธ์กับการวิจัย

- 1.1 ความหมายของการประชาสัมพันธ์
- 1.2 ประเภทการประชาสัมพันธ์
- 1.3 หลักการและวัตถุประสงค์ของการประชาสัมพันธ์
- 1.4 ลักษณะสำคัญของการประชาสัมพันธ์
- 1.5 กระบวนการดำเนินงานประชาสัมพันธ์
- 1.6 การประเมินผลการดำเนินงานประชาสัมพันธ์
- 1.7 ความหมาย แนวคิดและทฤษฎีกับการวิจัย
- 1.8 วัตถุประสงค์การวิจัยประชาสัมพันธ์
- 1.9 ประเภทการวิจัยประชาสัมพันธ์
- 1.10 ขั้นตอนการวิจัยประชาสัมพันธ์
- 1.11 การเขียนโครงร่างการวิจัยประชาสัมพันธ์
- 1.12 สรุป

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อศึกษาบทที่ 1 แล้วนักศึกษาสามารถ

1. เพื่อให้ผู้เรียนอธิบายความหมายของการประชาสัมพันธ์ได้
2. เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้ เข้าใจประเภท หลักการและวัตถุประสงค์และความสำคัญของการประชาสัมพันธ์
3. เพื่อให้ผู้เรียนอธิบายลำดับขั้นตอนของกระบวนการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ถูกต้อง
4. เพื่อให้ผู้เรียนบอกความหมายการวิจัยประชาสัมพันธ์และแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการวิจัยได้
5. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์การวิจัยประชาสัมพันธ์
6. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถบอกลักษณะการวิจัยประชาสัมพันธ์ได้อย่างถูกต้อง
7. เพื่อให้ผู้เรียนศึกษาเปรียบเทียบประเภทการวิจัยประชาสัมพันธ์รูปแบบต่างๆ ได้
8. เพื่อให้ผู้เรียนอธิบายและฝึกปฏิบัติงานการวิจัยประชาสัมพันธ์ตามขั้นตอนการวิจัยได้
9. เพื่อให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติการเขียนโครงร่างการวิจัยประชาสัมพันธ์

กิจกรรมการเรียนรู้การสอนประจำบท

1. ศึกษาจากเอกสารคำสอนการวิจัยประชาสัมพันธ์
2. การบรรยายด้วยพาวเวอร์พอยต์ พร้อมยกตัวอย่างประกอบ
3. การซักถามนักศึกษาเป็นรายบุคคล
4. รับชมวีดิทัศน์การประชาสัมพันธ์ ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันอภิปราย
5. ตัวอย่างการเขียนโครงร่างการวิจัยประชาสัมพันธ์ และข้อเสนอแนะจากผู้สอน
6. ฝึกปฏิบัติและทบทวนความรู้โดยการเขียนโครงร่างการวิจัยประชาสัมพันธ์ที่ถูกต้อง
7. การฝึกสืบค้นวรรณกรรมเพื่อประกอบการเขียนโครงร่างการวิจัยประชาสัมพันธ์
8. ผู้สอนสรุปสาระสำคัญจากบทเรียน
9. ผู้เรียนศึกษาแบบฝึกหัดท้ายบท และตอบคำถาม

สื่อการเรียนรู้การสอน

1. เอกสารคำสอนการวิจัยประชาสัมพันธ์
2. คอมพิวเตอร์
3. โปรเจคเตอร์
4. เอกสารบรรยายพาวเวอร์พอยต์
5. ตัวอย่าง
6. วีดิทัศน์
7. ใบความรู้
8. อินเทอร์เน็ต
9. วิดีโอการสอน
10. เครื่องขยายเสียง
11. ตัวอย่างโครงร่างการวิจัยประชาสัมพันธ์

การวัดผลและประเมินผล

1. การสังเกตการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน
2. การร่วมอภิปรายและตอบข้อซักถาม
3. การตรงต่อเวลา ความรับผิดชอบ และพฤติกรรมภายในชั้นเรียน
4. ความรู้ความเข้าใจการตอบแบบฝึกหัดท้ายบท

บทที่ 1

การประชาสัมพันธ์กับการวิจัย

การประชาสัมพันธ์เป็นการเผยแพร่ชี้แจงให้ประชาชนทราบ และชักชวนให้ประชาชนมีส่วนร่วม หรือเห็นด้วยกับวัตถุประสงค์และวิธีการดำเนินงานของสถาบัน การประชาสัมพันธ์มีความสำคัญในการที่จะช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้เกิดแก่หน่วยงาน องค์กร และสถาบันโดยแบ่งประเภทการประชาสัมพันธ์ ตามกลุ่มเป้าหมายและแบ่งตามยุทธวิธีการดำเนินงาน ในขณะเดียวกัน การประชาสัมพันธ์ก็เหมือนกับเครื่องมืออื่นๆ ในการสื่อสารที่มีทั้งข้อดีและข้อเสีย ซึ่งนักประชาสัมพันธ์จำเป็นต้องมีการวางแผน และศึกษาโดยอาศัยหลักการประชาสัมพันธ์ก่อนตัดสินใจ เพื่อนำมาวางแผนการประชาสัมพันธ์ พร้อมทั้งการประเมินผลความสำเร็จให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในกระบวนการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ ทั้งนี้การดำเนินงานประชาสัมพันธ์ขององค์กรจะสำเร็จบรรลุเป้าหมายขององค์กรเพียงใด ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งก็คือ ความรู้ความสามารถของบุคลากรที่ทำงานด้านการประชาสัมพันธ์ นักประชาสัมพันธ์จึงควรตระหนักในบทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานเพื่อสร้างสรรค์ และรักษาความสัมพันธ์อันดีระหว่างองค์กรกับประชาชน

1.1 ความหมายของการประชาสัมพันธ์

นักวิชาการได้ให้เหตุผลสนับสนุนที่สอดคล้องเกี่ยวกับความหมายของการประชาสัมพันธ์ไว้ดังนี้

คำว่า “การประชาสัมพันธ์” หากวิเคราะห์ตามรูปศัพท์ เป็นคำที่แปลออกมาจากภาษาอังกฤษว่า “public relations” โดยคำว่า “public” แปลว่า “ประชา” หมายถึง ประชาชน กลุ่มคน และสาธารณชน ส่วนคำว่า “relations” แปลว่า “สัมพันธ์” หมายถึง การผูกพัน การสร้างความสัมพันธ์

วิจิตร อวระกุล (2534 : 1) ได้ให้ความหมายว่า การประชาสัมพันธ์เป็นกระบวนการสื่อสารของสถาบัน องค์กร หน่วยงาน กับประชาชน หรือสังคม เพื่อเป็นการพัฒนาเสริมสร้างฟื้นฟู อารงรักษาภาพพจน์ สัมพันธภาพอันดี ให้ได้รับการสนับสนุนรักใคร่ นับถือ นิยมยกย่อง เลื่อมใสศรัทธา

พจนานุกรม Word Book Dictionary (วิรัช ลภีรัตนกุล, 2546 : 5) ได้ให้ความหมายของการประชาสัมพันธ์ว่า การประชาสัมพันธ์ คือ กิจกรรมของหน่วยงานองค์กร สถาบัน หรือบุคคลที่ปฏิบัติเพื่อชนะใจประชาชนทั่วไปรวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้าใจถึงนโยบาย และวัตถุประสงค์

ขององค์กรโดยการแพร่กระจายข่าวสารทางเครื่องมือสื่อสารต่างๆ เช่น หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์และภาพยนตร์ เป็นต้น

ชิมป์ (Shimp, 2003 : 569) ได้ให้ความหมาย การประชาสัมพันธ์ว่า การประชาสัมพันธ์ คือ การสนับสนุนความนิยม (goodwill) ระหว่างบริษัทและประชาชนต่างๆ ของบริษัทโดยมุ่งไปที่กลุ่มต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับองค์กร ได้แก่ พนักงาน ผู้จัดหาปัจจัยการผลิต ผู้ถือหุ้น รัฐบาล ชุมชน กลุ่มแรงงาน ผู้บริโภค และกลุ่มอื่นๆ

ซีเทล (Seitel Fraser, 2004 : 3) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การประชาสัมพันธ์เป็นกระบวนการที่ได้รับการวางแผนเพื่อสร้างอิทธิพลเหนือความคิดเห็นของประชาชนด้วยบุคลิกภาพที่ดีและการกระทำที่ถูกต้องตามการติดต่อสองทางที่สร้างความพึงพอใจให้ทั้งสองฝ่าย

จากความหมายที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การประชาสัมพันธ์ คือ การติดต่อสื่อสารระหว่างองค์กรกับประชาชน โดยมีการบริหารจัดการการดำเนินงานอย่างเป็นระบบแบบแผนต่อเนื่อง เพื่อโน้มน้าวชักจูงใจให้ประชาชนหรือกลุ่มเป้าหมายเกิดความนิยมชมชอบ ความเชื่อถือ ศรัทธา รวมถึงมีความเข้าใจที่ถูกต้องต่อองค์กร ตลอดจนเป็นเครื่องมือที่ช่วยสนับสนุนการสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน เพื่อให้ได้มาซึ่งความร่วมมือระหว่างกัน ส่งผลต่อการดำเนินงานทั้งภายในและภายนอกขององค์กรเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

1.2 ประเภทการประชาสัมพันธ์

การประชาสัมพันธ์แบ่งได้เป็นประเภทต่างๆ ตามเกณฑ์ดังต่อไปนี้ (พงษ์จันทร์ ไกรสิทธิ์, 2556 : 2)

1. แบ่งตามกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ภายในและการประชาสัมพันธ์ภายนอก

1.1 การประชาสัมพันธ์ภายใน หมายถึง การดำเนินกิจกรรมการประชาสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานหรือองค์กรกับบุคลากรภายในหน่วยงานนั้น ซึ่งได้แก่ ผู้บริหารกับข้าราชการ หรือพนักงาน ลูกจ้างในหน่วยงาน เพื่อวัตถุประสงค์ที่จะสร้างความเข้าใจที่ดี ให้ความรู้ความเข้าใจ ความเคลื่อนไหวของหน่วยงานว่า ใครทำอะไร เมื่อใด ที่ไหน ทำไม และทำอย่างไร ทั้งนี้เพื่อบุคลากรภายในหน่วยงานจะเกิดความเข้าใจ และให้ความร่วมมือในการทำงานนั้นๆ และเมื่อบุคลากรภายในเกิดความเข้าใจดีแล้วยังจะเป็นปากเสียง หรือกระบอกเสียงที่จะช่วยกันบอกกล่าว ข่าวสารหรือประกาศให้ภายนอกหน่วยงานได้เข้าใจต่อไปด้วย การประชาสัมพันธ์ภายในจึงถือเป็นพื้นฐานที่ต้องปูทางหรือวางรางให้แน่น เพื่อจะเกิดความมั่นคงเป็นปึกแผ่นในหน่วยงานนั้นๆ ด้วย

1.2 การประชาสัมพันธ์ภายนอก หมายถึง การดำเนินกิจกรรมระหว่างหน่วยงานกับบุคลากรภายนอกหน่วยงาน ซึ่งได้แก่ ประชาชนทั่วไปหรือกลุ่มบุคคลที่ติดต่อเกี่ยวข้องกับองค์กรหรือ

แม้แต่สื่อมวลชน เป็นต้น การประชาสัมพันธ์ภายนอกจึงเป็นเรื่องยากเพราะกลุ่มเป้าหมายมีความหลากหลาย ซึ่งแตกต่างกันทั้ง เพศ วัย ความรู้ ประสบการณ์ สภาพแวดล้อม วัฒนธรรม ประเพณี ฯลฯ การจะประชาสัมพันธ์อะไรให้คนที่มีพื้นฐานที่แตกต่างกันเกิดความเข้าใจ และรับรู้ได้เหมือนกันจึงเป็นเรื่องที่ยาก จำเป็นต้องใช้ยุทธวิธีในการดำเนินการที่เหมาะสม

2. แบ่งตามยุทธวิธีการดำเนินงาน ได้แก่ การประชาสัมพันธ์เชิงรุกและการประชาสัมพันธ์เชิงรับ

2.1 การประชาสัมพันธ์เชิงรุก เป็นการประชาสัมพันธ์เพื่อการสร้างสรรค์หรือเพื่อสร้างภาพลักษณ์ในเชิงบวก กลยุทธ์ที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์เชิงรุก สามารถทำได้หลายวิธี ได้แก่ การรณรงค์การให้ความรู้ การสร้างความรู้สึกลำบากที่คนคิดที่ดี เกิดความเข้าใจและยอมรับแล้วให้ความร่วมมือสนับสนุนในที่สุด

2.2 การประชาสัมพันธ์เชิงรับเป็นการประชาสัมพันธ์เพื่อแก้ไขความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนหรือเมื่อปัญหาเกิดขึ้น จึงต้องทำการประชาสัมพันธ์แบบตั้งรับในสิ่งที่เกิดขึ้นเพื่อให้ปัญหาหรือความเข้าใจผิดนั้นได้คลี่คลาย และเกิดความรู้สึกลำบากที่ดี มีความเข้าใจที่ถูกต้องและเกิดความพอใจในการแก้ปัญหา นั้น เพื่อเรื่องจะได้ยุติลงด้วยดี ดังนั้น เมื่อหน่วยงานจะดำเนินการใดๆ จะต้องคอยวางแผนเชิงตั้งรับไว้ด้วย เพราะหากผลงานที่ปรากฏออกมาไม่เป็นที่พอใจของกลุ่มเป้าหมายแล้วจะต้องรีบทำการประชาสัมพันธ์เพื่อตั้งรับเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นต่อมาได้ทันท่วงที

สรุปได้ว่าการดำเนินงานประชาสัมพันธ์เพื่อให้บรรลุตามแผนปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ นักประชาสัมพันธ์ควรมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับประเภทการประชาสัมพันธ์ เพราะการให้ความสำคัญในการจัดแบ่งประเภทเพื่อทำการสื่อสาร ย่อมนำมาซึ่งความคุ้มค่าและการสูญเปล่าที่ไม่ก่อประโยชน์ต่อองค์กรและทัศนคติของประชาชน แต่อาจจะทำให้มีข้อผิดพลาดและความคลาดเคลื่อนในการสื่อสาร ดังนั้นควรคำนึงถึงพันธกิจที่สำคัญของการประชาสัมพันธ์ที่ว่า “ก่อ กั้น แก้” กล่าวคือ ก่อสร้างและส่งเสริมองค์กร ป้องกันรักษาชื่อเสียงขององค์กร และแก้ไขความเข้าใจผิด ในการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกันขององค์กรและประชาชนนั่นเอง

1.3 หลักการและวัตถุประสงค์ของการประชาสัมพันธ์

การประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพองค์กรจำเป็นต้องมีนโยบายที่ดีในการดำเนินงาน รวมทั้งมีการประพฤติปฏิบัติที่ดีต่อประชาชนและคำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก ซึ่งผู้บริหารองค์กรจะมีส่วนอย่างมากในการนำองค์กรไปสู่การยอมรับและสนับสนุนจากประชาชน โดยผู้บริหารจะต้องมีความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในความรู้สึกลำบากใจและความต้องการของประชาชน แล้วนำข้อมูลเหล่านั้นมากำหนดเป็นนโยบายในการดำเนินการที่เหมาะสม รวมทั้งจะต้องเผยแพร่

ชี้แจงถึงนโยบายและการดำเนินงานให้ประชาชนได้รับทราบ เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบ เกิดความเข้าใจ มีความนิยมชมชอบและให้การสนับสนุนกับองค์กร

หลักการประชาสัมพันธ์ ประกอบด้วย 3 ประการ (พงษ์จันทร์ ไกรสินธุ์, 2556 : 59) ซึ่งสามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. การบอกกล่าวหรือชี้แจงเผยแพร่ให้ทราบ การบอกกล่าวหรือชี้แจงเผยแพร่ให้ทราบนี้ คือการชี้แจงให้ประชาชนทราบถึงนโยบาย วัตถุประสงค์ การดำเนินงาน และผลงาน ตลอดจนกิจกรรมต่างๆ ตลอดจนข่าวคราวความเคลื่อนไหวขององค์กร ให้ประชาชนที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ ซึ่งเป็นการปูพื้นฐานแห่งความเข้าใจในตัวองค์กร ทำให้เป็นที่รู้จัก เข้าใจ และเลื่อมใส ตลอดจนทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกที่เป็นไปในทางที่ดีต่อองค์กร

2. การป้องกันและแก้ไขความเข้าใจผิด

2.1 การป้องกันความเข้าใจผิด ทางด้านวิชาการประชาสัมพันธ์ถือการประชาสัมพันธ์เพื่อป้องกัน ซึ่งมีความสำคัญมาก เพราะการป้องกันไว้ก่อนย่อมมีผลดีกว่าที่จะต้องแก้ไขภายหลัง ฉะนั้นการป้องกันการเข้าใจผิดจึงเป็นการกระทำที่ป้องกันมิให้กลุ่มประชาชนที่เกี่ยวข้องเกิดความเข้าใจผิดในองค์กรได้ ทั้งนี้ความเข้าใจผิดอาจเกิดขึ้นได้เสมอและเกิดขึ้นได้ในหลายกรณี เช่น ความเข้าใจผิดในนโยบาย วัตถุประสงค์ และการดำเนินงานขององค์กร การป้องกันการเข้าใจผิดจึงเป็นงานในหน้าที่ของฝ่ายประชาสัมพันธ์ ซึ่งจะต้องพยายามค้นหาสาเหตุที่อาจทำให้ประชาชนเกิดความเข้าใจผิด เพื่อที่จะหาทางป้องกันไว้เสียก่อน ก่อนที่จะมีความผิดในลักษณะนั้นเกิดขึ้น

2.2 การแก้ไขความเข้าใจผิดบ่อยครั้งที่นักประชาสัมพันธ์ พยายามและระมัดระวังป้องกันการเข้าใจผิด แต่ความเข้าใจผิดอาจเกิดขึ้นได้เสมอในคนหมู่มาก ฉะนั้นเมื่อองค์กรประสบปัญหาดังกล่าว คือ เมื่อมีความเข้าใจผิดเกี่ยวกับองค์กรเกิดขึ้นในกลุ่มประชาชนแล้ว จะต้องรีบดำเนินการแก้ไขโดยด่วน อย่างเหมาะสมและทันต่อเหตุการณ์ มิฉะนั้นอาจเกิดผลเสียกระทบกระเทือนต่อองค์กรได้ ความเข้าใจที่มักเกิดขึ้นอยู่เสมอในหมู่ประชาชนก็คือ ความเข้าใจผิดที่ได้รับมาจากกลุ่มบุคคล เพื่อนฝูงที่สนทนากัน หรือยังอาจเกิดจากคำวิพากษ์วิจารณ์ของสื่อมวลชนที่ลงข่าวตำหนิติเตียนหรือพาดพิงมาถึงองค์กร เป็นต้น

3. การสำรวจประชามติ

หลักที่สำคัญของการประชาสัมพันธ์อีกประการหนึ่งคือ จะต้องมีการสำรวจวิจัยประชามติ เพราะองค์กรจะประชาสัมพันธ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพจะต้องรู้ซึ่งถึงความรู้สึกนึกคิดของประชาชน หรือที่เราเรียกว่า “ประชามติ” จะต้องทราบว่าประชาชนต้องการอะไร ไม่ต้องการอะไร ตลอดจนท่าทีต่างๆ ที่ประชาชนมีต่อองค์กร ซึ่งจะทราบได้จากการสำรวจวิจัยประชามติ เพื่อองค์กรจะสามารถตอบสนองสิ่งต่างๆ ให้สอดคล้องกับความรู้สึกนึกคิดและความต้องการที่แท้จริงของประชาชน

โดยสรุปหลักการและวัตถุประสงค์ของการประชาสัมพันธ์ คงไม่อาจดำเนินการให้เป็นไปตามที่กำหนดได้อย่างรวดเร็ว จำเป็นจะต้องอาศัยเวลา เนื่องจากงานของการประชาสัมพันธ์ในบางครั้งเป็นงานที่เรียบง่ายหรือไม่อาจขึ้นอยู่กับสถานการณ์ของสินค้าหรือการบริการที่กำลังเผชิญอยู่ ช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง ซึ่งนั่นหมายความว่านักสื่อสารการตลาดต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมและความเป็นไปได้ด้วยเช่นกัน เนื่องจากการประชาสัมพันธ์ต้องมีลักษณะน่าเชื่อถือเป็นหัวใจสำคัญ เพราะถ้า การประชาสัมพันธ์ทำให้ผู้บริโภคเกิดความเชื่อถือ นิยมชมชอบ ศรัทธาต่อตราสินค้าได้ก็จะนำไปสู่ความร่วมมือและสนับสนุนการดำเนินงานของธุรกิจให้บรรลุเป้าหมายได้

1.4 ลักษณะสำคัญของการประชาสัมพันธ์

การประชาสัมพันธ์เป็นงานสื่อสารที่มีความสำคัญและมีขอบเขตกว้างขวางมีระบบงานที่สลับซับซ้อน แต่การประชาสัมพันธ์จะช่วยเสริมสร้างลักษณะความเป็นผู้นำขององค์กรและบุคคล ทั้งยังช่วยให้เกิดความเข้าใจ ความร่วมมือ จากพนักงานภายในและจากประชาชนภายนอกด้วย นับว่างานประชาสัมพันธ์มีคุณค่าต่อสถาบันต่างๆ เป็นอย่างยิ่ง การประชาสัมพันธ์จะถูกใช้เพื่อส่งเสริมผลิตภัณฑ์ บุคลากร สถานที่ แนวคิดและกิจกรรมการดำเนินงานของหน่วยงาน สถาบันหรือองค์กรทั้งภาครัฐบาลและเอกชน เช่น ธุรกิจการค้าใช้การประชาสัมพันธ์เพื่อเป็นการสร้างความสนใจของลูกค้าต่อสินค้าที่ตกต่ำลง การใช้การประชาสัมพันธ์ของประเทศในการดึงดูดนักท่องเที่ยวหรือนักลงทุน เพื่อให้เข้ามาท่องเที่ยวหรือลงทุนในประเทศ หรือการที่บริษัทใช้การประชาสัมพันธ์เพื่อจัดการกับวิกฤติที่เกิดขึ้นจากความเข้าใจผิดในตัวสินค้าของผู้ใช้สินค้า เป็นต้น ความสำคัญของการประชาสัมพันธ์ซึ่งมีลักษณะสำคัญอยู่ 6 ประการ สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1. ต้องมีการประชาสัมพันธ์ให้บุคคลภายนอกรู้จักองค์กรโดยการสื่อสารในลักษณะที่ดี สร้างภาพลักษณ์หรือภาพพจน์ในทางบวกทำให้องค์กรมีความเจริญงอกงาม
2. มีการศึกษา วางแผน และสื่อสารให้บุคคลภายนอกได้รู้จักองค์กรมากขึ้น พร้อมทั้งมีการประชาสัมพันธ์ให้คนในองค์กรมีจิตสำนึกร่วมกันต่อองค์กร
3. การประชาสัมพันธ์กับความสำเร็จในการสื่อสารการตลาด เป็นส่วนหนึ่งของระบบกลไกส่งเสริมให้เกิดการขยายตัวทางการตลาด การสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้คนสนใจสนับสนุนสินค้าอย่างต่อเนื่อง โดยการสื่อสารผ่านช่องทางในลักษณะต่างๆ เช่น การจัดกิจกรรมพิเศษ การเปิดตัวสินค้า การส่งข่าวแจก สื่อมวลชนสัมพันธ์ เป็นต้น
4. การประชาสัมพันธ์ช่วยให้องค์กรมีบทบาทต่อการรับผิดชอบต่อสังคม เป็นที่ยอมรับกันดีอยู่แล้ว จุดมุ่งหมายของการประกอบธุรกิจประเภทต่างๆ คือ กำไร เพราะด้วยระบบเศรษฐกิจเสรีไม่มีการผูกขาด จึงทำให้มีการแสวงหากำไรจากสินค้าหรือการบริการได้อย่างเต็มที่ ดังนั้น องค์กรทางธุรกิจ

ควรให้ความสำคัญต่อการสนองสิทธิที่จะรู้เห็นของประชาชน (Right to know) ในฐานะเป็นหน่วยงานหนึ่งของสังคม ด้วยเหตุนี้จึงเป็นที่มาของการรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร (Corporate social responsibility : CSR)

5. การประชาสัมพันธ์ช่วยป้องกันรักษาชื่อเสียงของหน่วยงาน หมายถึง การพัฒนาหรือปรับปรุงตัวเอง รวมทั้งสินค้าและบริการต่างๆ ให้ตรงกับความต้องการของประชาชน เพื่อลดช่องว่างการเกิดความเข้าใจผิดหรือมองในแง่ร้าย ซึ่งจะเป็นผลในการนำไปวิพากษ์วิจารณ์ให้เกิดเสียชื่อเสียงได้

6. การประชาสัมพันธ์ช่วยสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง ทำให้เกิดความร่วมมือกับหน่วยงานและฝ่ายบริหาร เพราะการประชาสัมพันธ์เป็นการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างฝ่ายบริหารกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง ด้วยการให้ข่าวสารข้อเท็จจริงและความถูกต้อง

จะสรุปได้ว่าการประชาสัมพันธ์เป็นกระบวนการสื่อสารขององค์กรสถาบันกับประชาชนและสังคมเพื่อเป็นการพัฒนา สร้างเสริม ฟื้นฟู อารงรักษาภาพพจน์ สัมพันธภาพอันดีให้ได้รับการสนับสนุนรักใคร่ นับถือ นิยมยกย่อง เลื่อมใสศรัทธา ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการผสมผสานแนวทางการรู้สึกนึกคิด เพื่อให้เกิดความร่วมมือสนับสนุนร่วมใจในการทำงานระหว่างสถาบันหน่วยงานบริษัทห้างร้านกับเจ้าหน้าที่ประชาชน สังคมที่เกี่ยวข้องและแวดล้อม ในปัจจุบันพบว่าองค์กรหรือหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนต่างเห็นความสำคัญของการมีหน่วยงานประชาสัมพันธ์ เพราะการประชาสัมพันธ์เป็นวิถีทางที่จะบรรลุผลในการสร้างความเข้าใจอันดีกับประชาชน อันจะเป็นส่วนสำคัญต่อการดำรงอยู่และขยายขอบเขตงานขององค์กรหน่วยงานทุกประเภท

ข้อดีและข้อเสียของการประชาสัมพันธ์ (อภิวรรณ ศิรินันทนา, 2555 : 230-233)

การประชาสัมพันธ์ มีทั้งข้อดีและข้อเสีย สำหรับข้อดีที่สำคัญมีดังนี้

ข้อดีของการประชาสัมพันธ์

1. ความน่าเชื่อถือ การประชาสัมพันธ์ สามารถให้ความเชื่อถือได้มากกว่าการโฆษณา เพราะผู้ได้รับสารประชาสัมพันธ์ย่อมตระหนักดีกว่า สื่อมวลชนที่นำข่าวสารออกเผยแพร่ นั้น เป็นการให้ข้อมูลโดยไม่ได้รับค่าตอบแทน จึงมีความรู้สึกว่าข่าวสารนั้นน่าจะเป็นความจริงเชื่อถือได้ ตัวอย่างเช่น การรถไฟแห่งประเทศไทย (รฟท.) ใช้กลยุทธ์เชิงรุกในการออกสื่อรณรงค์ลดอุบัติเหตุ การณ์ข้ามทางรถไฟ ทั้งนี้ รฟท. มีความตระหนักถึงความปลอดภัยของผู้ขับขี่รถยนต์โดยสาร โดยมุ่งความน่าเชื่อถือและความห่วงใย รวมทั้งเป็นการสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างกลุ่มเป้าหมายหลักและกลุ่มคนทั่วไป

2. ต้นทุน ต้นทุนของการประชาสัมพันธ์ ไม่ว่าจะมองในแง่ของ ต้นทุนสัมบูรณ์ และต้นทุนสัมพันธ์ ผลที่ได้รับจะถูกลงมาก และช่วยให้บริษัทเล็กๆ มีทุนน้อยมีโอกาสในการสร้างความเติบโตได้เท่าเทียมกับบริษัทใหญ่ๆ การสร้างสีสันให้กับตลาดโดยการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่เข้าสู่ตลาด กลุ่มเป้าหมายมีปฏิสัมพันธ์กับผลิตภัณฑ์อย่างใกล้ชิด

3. หลีกเลียงความแออัดของสิ่งโฆษณา เนื่องจากลักษณะหรือธรรมชาติของการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ จัดอยู่ในประเภทของ “รายการข่าว” ไม่ได้จัดอยู่ในประเภทของสิ่งโฆษณาที่มีอยู่อย่าง แออัดในสื่อต่างๆ เนื้อหาการนำเสนอข้อมูลข่าวสารจะเน้นความน่าเชื่อถือได้ กระชับตรงประเด็น นอกจากภารกิจหลักของการประชาสัมพันธ์คือ มุ่งสร้างภาพลักษณ์และความเข้าใจอันดีระหว่างองค์กร กับประชาชน และผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน ดังนั้น การสร้างสรรค์หรือการกล่าวเกินจริงจึงไม่ใช่ รูปแบบของข่าวสารที่พึงมีในการประชาสัมพันธ์

4. เป็นลู่ทางนำไปสู่การได้ลูกค้ารายใหม่ การให้ข้อมูลข่าวสารผ่านการประชาสัมพันธ์ อันเกี่ยวกับนวัตกรรมด้านเทคโนโลยีใหม่ๆ ความก้าวหน้าทางด้านการแพทย์ และผลิตภัณฑ์อื่นๆ ในลักษณะเดียวกันนี้ จะเป็นจุดเริ่มต้นนำไปสู่การสอบถามของผู้บริโภคที่มีความสนใจในผลิตภัณฑ์ ส่งผลให้บริษัทผู้ผลิตสินค้าหรือการบริการมีโอกาสในการแสวงหาลูกค้าอันจะนำไปสู่ การขาย หรือ เป็นลูกค้าในอนาคตในที่สุด

5. สามารถเข้าถึงกลุ่มเฉพาะได้ เนื่องจากผลิตภัณฑ์ บางตัวอาจจะเป็นที่สนใจต่อ กลุ่มเป้าหมายเล็กๆ เฉพาะบางกลุ่ม ซึ่งการใช้การโฆษณาและการส่งเสริมการตลาดอื่นๆ ไม่สามารถ เข้าถึงกลุ่มตลาดเหล่านี้ได้ หรือบางครั้งบริษัทหรือหน่วยงานอาจจะไม่มีความสามารถ หรือมีฐานะ ด้านการเงินดีพอ เพราะต้องเสียค่าใช้จ่ายสูง วิธีหนึ่งที่ดีที่สุดที่จะติดต่อสื่อสารเข้าถึงกลุ่มตลาดเหล่านี้ ได้ ก็ด้วยการใช้การประชาสัมพันธ์

6. การสร้างภาพลักษณ์ การใช้การประชาสัมพันธ์ที่ดีมีประสิทธิภาพจะนำไปสู่การเสริมสร้าง ภาพลักษณ์ในทางบวก ให้กับหน่วยงานหรือบริษัทได้เป็นอย่างดี บริษัทใดก็ตามมีภาพลักษณ์ที่ดี มั่นคงในสายตาของลูกค้าหรือสาธารณชนทั่วไป ผลที่ได้ตามมาก็คือ จะเป็นเครื่องค้ำประกันไม่ให้ถูก มองในแง่ร้าย ในยามที่เกิดความเข้าใจผิด หรือโชคไม่ดีอันอาจเกิดขึ้นในตอนหลังได้

7. ช่วยสนับสนุนกิจกรรมการสื่อสารการตลาด การประชาสัมพันธ์เป็นกิจกรรมที่ช่วยเสริม และสนับสนุนเครื่องมือสื่อสารการตลาดประเภทอื่นได้ดี เพราะการนำเสนอข่าวสารสามารถให้ รายละเอียดของกิจกรรมการสื่อสารประเภทอื่นได้

ข้อเสียของการประชาสัมพันธ์

1. อำนาจในการสร้างยอดขายต่ำ ข่าวสารและการจัดกิจกรรมด้านการประชาสัมพันธ์ เป็นการดำเนินงานที่มุ่งสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่องค์กร ไม่ว่าจะเป็นการให้คำแนะนำข้อปฏิบัติใน การใช้ผลิตภัณฑ์ คุ่มครองประชาชนเพื่อต่อต้านสิ่งที่จะทำอันตรายต่อประชาชนทั้งทางตรงและ ทางอ้อม การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีเพื่อดึงดูดความสนใจของบุคคลต่อผลิตภัณฑ์ ดังนั้นการสร้าง อำนาจในการขายสินค้า การประชาสัมพันธ์จึงไม่สามารถที่จะทำให้มีประสิทธิผลได้เหมือนกับการ โฆษณา การส่งเสริม การขาย หรือการขายโดยบุคคล

2. ไม่สอดคล้องสัมพันธ์กับแผนงานการตลาด อันเป็นเหตุอันเกิดจากการบริหารที่ผิดพลาด ขาดการประสานงานกัน ผลที่เกิดขึ้นจึงมีทิศทางที่ไม่ต่อเนื่องสนับสนุนกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน องค์การบางแห่งที่แผนการตลาด และแผนประชาสัมพันธ์ต่างทำงานที่เป็นอิสระแยกจากกัน จึงทำให้การสื่อสารไม่สอดคล้องกัน ก่อให้เกิดการทำงานซ้ำซ้อนไม่ลงรอยกับ เป็นต้น

3. ผู้รับข่าวสารไม่สามารถโยงความสัมพันธ์ระหว่างการประชาสัมพันธ์ไปยังผลิตภัณฑ์ของ บริษัทได้ จากการที่การสื่อสารส่วนใหญ่ของการประชาสัมพันธ์เป็นการสื่อสารเพื่อเผยแพร่ความรู้ แบบหลากหลายมิติ ส่งผลให้ผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายหลักหรือผู้บริโภคโดยทั่วไปเกิดความไม่แน่ใจว่า ผลิตภัณฑ์มีจุดขายในเรื่องใด

โดยสรุปด้วยเหตุที่การประชาสัมพันธ์มีทั้งข้อดีและข้อเสียดังกล่าวข้างต้น การดำเนินงาน การประชาสัมพันธ์เพื่อให้เกิดผลดีมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล นักประชาสัมพันธ์จำเป็นจะต้อง กำหนดโปรแกรมการประชาสัมพันธ์ที่ดี เป็นที่สนใจของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย และนำโปรแกรมที่ กำหนดไว้ไปดำเนินการอย่างเหมาะสม จึงจะประสบผลสำเร็จ พร้อมกันนี้นักสื่อสารตลาดหรือนักประชาสัมพันธ์ที่ดีจำเป็นจะต้องมีการตรวจสอบดูว่าโปรแกรมที่กำหนดไว้นั้น สามารถนำไปปฏิบัติ ได้ผลตามที่มุ่งหวังหรือไม่ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำการวัดผลการดำเนินงานเพื่อนำมา ปรับปรุงและพัฒนากิจกรรมการประชาสัมพันธ์และกิจกรรมอื่นๆ ของการสื่อสารการตลาดต่อไป

1.5 กระบวนการดำเนินงานประชาสัมพันธ์

ในปัจจุบันนี้เป็นที่ยอมรับกันว่าการประชาสัมพันธ์นั้นมีความสำคัญต่อการดำเนินงานทั้งทาง ภาครัฐและภาคเอกชนอย่างมาก เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ พร้อมทั้งยังนำหลักการ แนวคิด กระบวนการของการประชาสัมพันธ์ที่จำเป็น เพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับองค์กรให้เกิดประโยชน์ และความราบรื่นในการบริหารจัดการองค์กร เพราะการประชาสัมพันธ์คือเครื่องมือสื่อสารที่มี ประสิทธิภาพสำหรับสร้างสัมพันธ์และภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กรกับกลุ่มประชาชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ เกิดความนิยม ความเชื่อถือ และการมีส่วนร่วม อย่างไรก็ตามนักประชาสัมพันธ์ควรยึดแนวทางปฏิบัติ ที่ดี โดยมีหลักการในการดำเนินการ 3 หลักการใหญ่ๆ ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้คือ

1. การบอกกล่าวหรือชี้แจงให้ทราบ หลักการแรกในการดำเนินการประชาสัมพันธ์คือ การบอก กล่าวหรือชี้แจงเผยแพร่ให้ประชาชนกลุ่มเป้าหมายทราบในสิ่งที่ยังต้องการหรือหน่วยงานจะดำเนินการถือเป็น ด้านแรกของการดำเนินการประชาสัมพันธ์ เพราะหากประชาชนหรือ กลุ่มเป้าหมายรับรู้เรื่องที่หน่วยงาน ดำเนินการจะได้ให้ความร่วมมือ หรือสนับสนุน ในการบอกกล่าวหรือชี้แจงเผยแพร่ให้ประชาชนหรือ กลุ่มเป้าหมายทราบมักจะบอกในเรื่องต่างๆ ดังนี้

1.1 นโยบายของหน่วยงาน การบอกนโยบายของหน่วยงานจะทำให้ประชาชนรู้และเข้าใจว่าหน่วยงานจะมีทิศทางไปในทางใด เช่น เมื่อมีการจัดตั้งรัฐบาลจะมีการแถลงนโยบายให้ประชาชนทราบ หรือพรรคการเมืองจะมีการแถลงนโยบายของพรรคให้ประชาชนทราบก่อนที่จะมีการเลือกตั้ง

1.2 วัตถุประสงค์ในการดำเนินงานของหน่วยงาน เป็นการบอกให้กลุ่มเป้าหมายทราบว่า การดำเนินโครงการหรือแผนงานใดของหน่วยงานมีวัตถุประสงค์หรือมีจุดมุ่งหมายใด เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายเข้าใจและให้ความร่วมมือในการดำเนินการ

1.3 ความคืบหน้าในการดำเนินการ ในระหว่างที่หน่วยงานได้ดำเนินแผนงานหรือโครงการไปได้ระยะเวลาหนึ่งแล้วควรจะต้องมีการประชาสัมพันธ์เพื่อรายงานความก้าวหน้าในการดำเนินงานให้ประชาชนกลุ่มเป้าหมายทราบ โดยเฉพาะแผนงานหรือโครงการที่มีผลกระทบต่อประชาชน

1.4 รายงานกิจกรรมที่ดำเนินการ การรายงานให้ประชาชนรับรู้กิจกรรมต่างๆ ที่หน่วยงานได้ดำเนินการจะทำให้ประชาชนให้การยอมรับและสนับสนุนกิจกรรมของหน่วยงานเป็นอย่างดี จึงมีความจำเป็นต้องมีการรายงานกิจกรรมต่างๆ ของหน่วยงาน

1.5 รายงานข่าวความเคลื่อนไหวของหน่วยงาน เพื่อให้ประชาชนรับทราบความเคลื่อนไหวต่างๆ ที่เกิดขึ้นในหน่วยงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเคลื่อนไหวนั้นๆ มีผลกระทบต่อประชาชนหรือสาธารณชน การบอกกล่าวหรือชี้แจงเผยแพร่ให้ทราบจึงเป็นเสมือนการปูพื้นฐานแห่งความเข้าใจให้เกิดขึ้นกับ หน่วยงานหรือองค์กรหรือสถาบัน

2. การป้องกันและแก้ไขความเข้าใจผิด

2.1 การป้องกันความเข้าใจผิด ในการดำเนินการประชาสัมพันธ์นั้นถือว่าการป้องกันการเข้าใจผิดของประชาชนกลุ่มเป้าหมายเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากเพราะเป็นการประชาสัมพันธ์ในเชิงรุก กล่าวคือเป็นการป้องกันเอาไว้ก่อนที่จะเกิดการเข้าใจผิดในองค์กร ความเข้าใจผิดของประชาชน ส่วนใหญ่จะเป็นความเข้าใจผิดเกี่ยวกับนโยบาย วัตถุประสงค์ การดำเนินงานขององค์กร การป้องกัน ความเข้าใจผิดจึงเป็นงานในหน้าที่ของนักประชาสัมพันธ์ สำหรับหลักการในการป้องกันความเข้าใจผิด ในแง่ของการประชาสัมพันธ์มีหลักการ ดังนี้

2.1.1 ค้นหาสาเหตุที่คาดว่าจะทำให้ประชาชนเกิดความเข้าใจผิด เมื่อรู้สาเหตุจะได้เตรียมการป้องกันเอาไว้ก่อนที่จะเกิดเหตุการณ์นั้นขึ้นมา

2.1.2 การประชาสัมพันธ์เชิงรุก ไม่ใช่การประชาสัมพันธ์เชิงรับ ดังนั้น จึงต้องดำเนินการ ก่อนที่จะเกิดเหตุการณ์หรือปัญหาที่เกิดจากการดำเนินการ

2.2 การแก้ไขความเข้าใจผิด แม้นักประชาสัมพันธ์จะพยายามป้องกันไม่ให้เกิดความเข้าใจผิดในหมู่ของประชาชน แต่บางครั้งความเข้าใจผิดก็อาจเกิดขึ้นได้อยู่เสมอ เพราะเป็นเรื่องที่

มักจะเกี่ยวข้องกับคนหมู่มาก ดังนั้น เมื่อเกิดความเข้าใจผิดขึ้นแล้ว เป็นหน้าที่ของนักประชาสัมพันธ์ ที่จะต้องทำการแก้ไขให้เหมาะสมและทันต่อเหตุการณ์โดยเร่งด่วน หากไม่รีบทำการแก้ไขความเข้าใจ ผิดอาจลุกรามไปในวงกว้าง ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อองค์กรและสร้างความเสียหายให้เกิดขึ้นได้มากที่สุด การแก้ไขความเข้าใจผิดมีแนวทางในการดำเนินการ 2 แนวทาง สรุปได้ดังนี้ คือ

2.2.1 การแก้ไขความเข้าใจผิดทางตรง เป็นการแก้ไขความเข้าใจผิดโดยการบอกกล่าว ชี้แจง แฉลง หรือประกาศข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นให้ประชาชนรับทราบอย่างตรงไปตรงมา เพื่อให้ ประชาชนเกิดความเข้าใจที่ถูกต้องการแก้ไขความเข้าใจผิดทางตรงในปัจจุบันนิยมที่จะให้ประชาชนมี ส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นที่อาจแตกต่างกันออกไป แต่เป็นการแสดงความจริงใจที่องค์กร ต้องการให้ประชาชนใช้ข้อเท็จจริงมาตัดสินปัญหาที่เกิดขึ้น การแก้ไขความเข้าใจผิดทางตรงเป็น โอกาสที่องค์กรจะได้ชี้แจงเหตุผลที่เกิดขึ้นให้ประชาชน

2.2.2 การแก้ไขความเข้าใจผิดทางอ้อม เป็นวิธีการแก้ไขความเข้าใจผิดโดยไม่ใช้ วิธีการประกาศ แฉลงหรือชี้แจงอย่างตรงๆ ออกไป แต่จะใช้วิธีที่ทำให้ประชาชนเกิดความประจักษ์ ด้วยตัวของประชาชนเอง เพื่อลบเลือนความเข้าใจผิดที่เกิดขึ้นเป็นลักษณะของการแก้ไขความเข้าใจผิด ด้วยการกระทำให้เห็นแจ้งแล้วให้ประชาชนคิดตัดสินใจด้วยตัวเอง การแก้ไขความเข้าใจผิดทางอ้อม อาจกระทำโดยใช้คนกลางเป็นสื่อไปยังประชาชน

3. การสำรวจประชามติ

การสำรวจประชามติเป็นหลักการประชาสัมพันธ์ที่มีความสำคัญอีกหลักการหนึ่งก็คือ การสำรวจประชามติ หรือภาษาอังกฤษใช้คำว่า “Public opinion” คือการสำรวจความคิดเห็นของ ประชาชนต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง ว่าประชาชนมีความคิดเห็นหรือมี ทัศนคติอย่างไร เพราะการจะดำเนินการประชาสัมพันธ์ให้สัมฤทธิ์ผลจะต้องทำให้ประชาชนเกิดความ เข้าใจและให้การสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมนั้น การสำรวจประชามติจึงเป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้ องค์กรทราบว่าประชาชนต้องการอะไร ไม่ต้องการอะไร ชอบหรือไม่ชอบสิ่งไหน ตลอดจนท่าทีของ ประชาชนที่มีต่อองค์กร

ในปัจจุบันการทำประชามติมีบทบาทและความสำคัญต่อสังคม บางครั้งคนเรามีพฤติกรรม เป็นไปตามประชามติหรือที่เรียกว่า “กระแส” โดยไม่รู้ตัว เช่น การพบบกสันติภาพให้กับ 3 จังหวัด ชายแดนภาคใต้ คือ จังหวัดยะลา นราธิวาส และปัตตานีซึ่งประชาชนชาวไทยทั่วประเทศได้ร่วมมือ ร่วมใจกันแสดงประชามติต่อเรื่องดังกล่าวประชามติจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญทั้งต่อสังคม ประเทศชาติ และการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของคนในสังคมว่าจะได้รับความร่วมมือหรือการตอบรับมากน้อย เพียงใด สรุปได้ดังนี้

1. ประชาชนช่วยสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมของหน่วยงานหรือองค์กรได้ หากประชาชน กลุ่มเป้าหมายหรือประชาชนทั่วไปเกิดความเข้าใจในสิ่งที่องค์กรจะดำเนินการประชาชนจะให้

การสนับสนุนและทำให้การดำเนินการนั้นประสบความสำเร็จ นักประชาสัมพันธ์ และผู้บริหารองค์กรต่างๆ จึงต้องมีการติดตามความเคลื่อนไหวและกระแสของประชาชนว่ามีแนวโน้มไปในทางใด

2. ประชาชนติช่วยก่อให้เกิดความชอบธรรมทางสังคมเพราะประชาชนติเป็นเรื่องของความคิดเห็นของประชาชนโดยส่วนรวมแต่เรื่องบางเรื่องที่เกิดขึ้นในสังคมบางครั้ง อาจเกิดจากกลุ่มอิทธิพลหรือผู้มีอำนาจ เช่น การออกกฎหมายที่ไม่เป็นธรรม หรือการบริหารจัดการที่ไม่ถูกต้อง หากประชาชนส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยและเกิดเป็นกระแสการต่อต้านเพื่อสร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นในสังคมได้

3. ประชาชนติช่วยสร้างเสริมความเป็นประชาธิปไตย เพราะประชาชนติเป็นเรื่องของคนส่วนใหญ่ที่มีส่วนได้ส่วนเสียและได้รับผลกระทบ สิ่งที่เกิดจากประชาชนติจึงเป็นแนวทางหนึ่งในการส่งเสริมประชาธิปไตยของคนในสังคมนั้นๆ

สรุปจากทัศนะนักวิชาการเกี่ยวกับกระบวนการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ พบว่ากระบวนการที่สำคัญที่ทำให้งานประชาสัมพันธ์เป็นที่ยอมรับจากกลุ่มประชาชนเป้าหมายในระยะยาวนั้น ประกอบด้วย 4 กระบวนการ ซึ่งมีสาระสำคัญควรแก่การศึกษาและทำความเข้าใจ โดยสรุปดังนี้

1. การวิจัยและรับฟังความคิดเห็น เป็นขั้นตอนของ การดำเนินงานขั้นแรกเป็นการค้นคว้าหาข้อเท็จจริง ข้อมูลต่างๆ ทั้งภูมิหลังและปัญหา ที่ได้มาจากการวิจัยและรับฟังความคิดเห็น ซึ่งมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับงานประชาสัมพันธ์ การดำเนินงานประชาสัมพันธ์ขององค์กรทุกประเภท ย่อมต้องยึดถือเอาประชาชนติหรือความคิดเห็นและความต้องการของประชาชนเป็นพื้นฐาน องค์กรบางแห่งดำเนินงานประชาสัมพันธ์ไปโดยไม่ทราบถึงประชาชนติที่แท้จริงของประชาชน รวมทั้งไม่ทราบถึงเทคนิคและวิธีการในการติดต่อสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนไม่สนใจถึงผลกระทบของสภาพสังคมปัจจุบัน ทั้งทางด้านการเมืองและสภาพเศรษฐกิจสังคมที่สามารถเปลี่ยนแปลงประชาชนติหรือความคิดเห็นของประชาชน การดำเนินการประชาสัมพันธ์ขององค์กรสถาบันนั้นย่อมประสบความสำเร็จล้มเหลว

2. การวางแผนและการตัดสินใจ คือ ขบวนการหนึ่งในการบริหารงานให้ลุล่วงตามวัตถุประสงค์และนโยบายที่ได้กำหนดไว้ แผนเป็นเรื่องการใช้ความรู้ในทางวิทยาการและวิจารณ์ญาณวินิจฉัยเหตุการณ์ในอนาคต แล้วกำหนดวิธีการโดยถูกต้องและมีเหตุผล เพื่อให้การดำเนินการตามแผนเป็นไปอย่างสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพที่สุด ในการดำเนินการประชาสัมพันธ์นั้น การวางแผนเป็นงานขั้นตอนที่ต่อจากการสำรวจวิจัยค้นคว้าหาข้อมูล โดยมีหลักในการวางแผนการประชาสัมพันธ์ ดังนี้ (1) เป้าหมาย (2) ทางเลือก (3) ผลดี ผลเสีย (4) ผลที่ติดตามมา (5) การตัดสินใจการใช้สื่อ (6) กำหนดสื่อ (7) กำหนดงบประมาณการพิจารณาอนุมัติ (8) การเสนอพิจารณา และ (9) การให้ความสนับสุนน

3. การติดต่อสื่อสารหรือการปฏิบัติการสื่อสาร ซึ่งเป็นการปฏิบัติการสื่อสารประชาสัมพันธ์ให้กับประชาชนที่เกี่ยวข้อง โดยดำเนินงานตามแผนหรือวัตถุประสงค์ที่วางไว้ รวมทั้งการเลือกวิธีการสื่อสารและแสดงเครื่องมือสื่อสารต่างๆ เข้ามาช่วยดำเนินการให้ได้ประสิทธิภาพสูงสุด อันจะทำให้การติดต่อสื่อสารจากองค์กรไปยังประชาชนเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว ประหยัด สะดวก เหมาะสมกับสถานการณ์ จึงจะได้ผลตอบสนองที่น่าพอใจซึ่งต้องอาศัยจังหวะเวลา การย้ำเตือน และการติดตามผล

4. การประเมินผล เป็นการวัดผลว่าการดำเนินการประชาสัมพันธ์ที่ได้ทำมาได้ผลตามวัตถุประสงค์ที่วางแผนไว้หรือไม่ มากน้อยเพียงใด มีปัญหาอุปสรรคใดบ้างที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขต่อไป งานชิ้นนี้จึงเป็นงานที่สำคัญและจำเป็น กระบวนการประเมินผลของทุกองค์กรจะมีขั้นตอนพื้นฐานที่เหมือนกันดังนี้ เลือกลักษณะผลในการประเมินผล อะไรคือปรัชญาในการประเมินผลหรือแบบประเมินผลนี้อาศัยแบบจำลองอย่างไร ดำเนินการโดยบุคคลภายนอกหรือภายใน กำหนดวัตถุประสงค์ในการประเมินผล จะต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินผลอย่างแน่ชัด และวัตถุประสงค์ในการดำเนินการประชาสัมพันธ์แต่ละโครงการ แล้วดำเนินการเผยแพร่ให้ทราบทั่วกันนำผลที่ได้ไปประยุกต์ใช้ หรือใช้ในการตัดสินใจเพื่อการวางแผนและการดำเนินการครั้งต่อไป โดยจะต้องมีการประเมินปฏิกริยา ตอบสนอง การพิจารณาทบทวน และการแก้ไข การปรับปรุง

สรุปความสำคัญจากหลักการกระบวนการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ข้างต้น จะเห็นได้ว่าการปฏิบัติประชาสัมพันธ์หากขาดซึ่งหลักการการแจ้งให้ทราบ การยึดหลักการแก้ไขปัญหา และการสำรวจประชามติที่ดีและรอบคอบแล้ว อาจจะทำให้การดำเนินงานไม่ราบรื่น เกิดการสูญเสีย และความเสียหายที่ประเมินค่าไม่ได้ ทำให้คู่แข่งเห็นช่องทางและมีโอกาสสร้างกลยุทธ์การสื่อสารที่เหนือชั้นกว่า กลุ่มเป้าหมายจะมีการระลึกและจดจำองค์กรที่มีความต่อเนื่องในการสื่อสาร การพัฒนาวิธีการคิดเชิงสร้างสรรค์ ตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายกับการเปิดรับสื่อและพฤติกรรมทางเลือกใช้สื่อที่ทันสมัย

การวางแผนการประชาสัมพันธ์

การประชาสัมพันธ์เป็นเครื่องมือสื่อสารที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำเนินงานขององค์กรไม่แสวงหากำไร ในการระดมทรัพยากรจากกลุ่มประชาชน ดังนั้นการวางแผนประชาสัมพันธ์จึงมีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับความสำเร็จ หรือล้มเหลวในการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ขององค์กร เช่น ความล้มเหลวในด้านการรณรงค์ตามแผน ล้มเหลว ในการใช้เทคนิคและสื่อหรือเครื่องมือต่างๆ เพื่อเข้าถึงประชาชนตามแผน ตลอดจนความล้มเหลวในการกำหนดวัตถุประสงค์ หรือขาดจุดมุ่งหมายที่แน่นอน ขาดงบประมาณ อย่างเพียงพอในการดำเนินงาน รวมทั้งขาดการวิจัยและประเมินผล เป็นต้น

ความหมายการวางแผนประชาสัมพันธ์

มีนักวิชาการได้ให้คำนิยามการวางแผนประชาสัมพันธ์ ไว้ดังต่อไปนี้

พรทิพย์ พิมลสินธุ์ (2550 : 14) กล่าวว่า การวางแผนประชาสัมพันธ์ หมายถึง การกำหนดวิธีการการปฏิบัติเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ และเพื่อให้การดำเนินงานนั้นๆ มีความสอดคล้องต่อเนื่องเพื่อบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ โดยแผนการประชาสัมพันธ์อย่างน้อยจะต้องระบุกิจกรรมต่างๆพร้อมกำหนดเวลาและรายละเอียดอื่นๆที่เหมาะสม

จิตราภรณ์ สุทธิวรเศรษฐ์ (2551 : 5) กล่าวว่า การวางแผน คือ การกำหนดและตัดสินใจและการดำเนินงานอย่างมีระบบ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่หน่วยงานตั้งไว้ ทั้งนี้เพื่อจะได้ใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานให้สืบเนื่องกันและเพื่อที่จะได้รับทราบความก้าวหน้าของงานที่ทำการวางแผนมิใช่จะเป็นแต่เพียงการกำหนดปฏิบัติงานเพียงอย่างเดียว แต่รวมถึงการแสวงหาเหตุผลของอุปสรรคและปัญหา ตลอดจนจนเป็นการเตรียมการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นได้ในอนาคต

วิรัช ฤทธิรัตนกุล (2553 : 243) กล่าวว่า การวางแผน คือ กระบวนการขั้นหนึ่งในการบริหารงานให้ลุล่วงตามวัตถุประสงค์และนโยบายที่กำหนดไว้ แผนเป็นเรื่องเกี่ยวกับการใช้ความรู้ในทางวิชาการและวิจารณ์ญาณวินิจฉัยเหตุการณ์ในอนาคตแล้วกำหนดวิธีการโดยถูกต้องและมีเหตุผล เพื่อให้การดำเนินงานตามแผนเป็นไปด้วยความเรียบร้อยสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพที่สุด

สรุปความหมายของการวางแผนการประชาสัมพันธ์ หมายถึง กระบวนการในการกำหนดวิธีการปฏิบัติที่มีการรวมกิจกรรมพร้อมกำหนดเวลาและรายละเอียดที่เหมาะสม สอดคล้องต่อเนื่องเพื่อบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ พร้อมส่งเสริมองค์กรให้สามารถดำเนินงานตามเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยการกำหนดกลยุทธ์กิจกรรมการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่อง เพื่อคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์อันดีระหว่างองค์กรและกลุ่มเป้าหมายต่างในสังคมมวลรวม

ส่วนด้านความสำคัญของการวางแผนงานประชาสัมพันธ์ ได้ประมวลและสรุปสาระได้ดังนี้

1. มีความสำคัญต่อคุณภาพ เป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่ง ต่อความสำเร็จของงานประชาสัมพันธ์ เพราะวางแผนประชาสัมพันธ์เป็นการวางแผนทางสังคม และดำเนินการสร้างสรรค์เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมให้บังเกิดผลดีต่อองค์กรสถาบัน

2. ช่วยเสริมสร้างสมรรถภาพขององค์กร ในการแปลงนโยบายให้กลายเป็นความจริงด้วยหลักการและวิธีการทางวิทยาศาสตร์

3. ทำให้งานประชาสัมพันธ์ประสานสอดคล้องกับนโยบายและแผนพัฒนาทางเทคนิคและเศรษฐกิจ ซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จขององค์กรสถาบัน

4. ทำให้รู้ล่วงหน้าถึงแนวนโยบายหรือแนวทางปฏิบัติ และเป้าหมายของงานประชาสัมพันธ์ ทำให้ผู้บริหารองค์กรเห็นคุณค่า และให้ความสนับสนุน ทำให้ผู้ปฏิบัติเข้าใจและมั่นใจในวิธีการทำงาน และในอนาคตขององค์กรรวมทั้งอนาคตของตนเอง

5. การวางแผนทำให้มีการเตรียมทรัพยากรบริหารอย่างรอบคอบ สามารถจัดการ ผสมผสานและกระจายปัจจัยได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ประหยัดและคล่องตัว อันจะนำไปสู่การใช้ ประโยชน์ที่มีประสิทธิภาพสูง

6. การวางแผนงานประชาสัมพันธ์ เปิดโอกาสให้มีการวางแผนย่อยในระดับล่างและช่วยให้ แผนย่อยดำเนินไปอย่างสอดคล้องรองรับกับแผนหลักซึ่งจะเป็นตัวชี้แนวทาง

7. การกำหนดแผนประชาสัมพันธ์ที่แน่นอนและมีการเผยแพร่ให้บุคลากรฝ่ายต่างๆ ในองค์กร ได้ทราบ ย่อมนำไปสู่การเห็นความสำคัญของการวางแผนทางสังคม และเกิดการยอมรับให้ความ ร่วมมือในที่สุด

สรุปได้ว่าการวางแผนมีบทบาทความสำคัญในการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ เพราะจะช่วยให้ การปฏิบัติงานถูกต้องตามวัตถุประสงค์ ช่วยให้เกิดการประสานงาน ขจัดความขัดแย้งและปัญหา การปฏิบัติงาน รวมทั้งลดความซ้ำซ้อนของงานลง ขณะเดียวกันการวางแผนก็ช่วยให้ผู้บริหารมองไป ข้างหน้า เห็นปัญหาและอุปสรรคในระยะยาว จะได้หาช่องทางแก้ไขปัญหาเหล่านั้นได้ก่อน ฉะนั้นงาน ประชาสัมพันธ์ที่มีการวางแผนที่ดีก็เท่ากับประสบความสำเร็จไปแล้วครึ่งหนึ่ง

หลักในการวางแผนประชาสัมพันธ์

หลักในการวางแผนประชาสัมพันธ์ มีหลักสำคัญที่ควรคำนึงถึงสรุปได้ต่อไปนี้

1. หลักการและเหตุผล
2. กำหนดวัตถุประสงค์
3. การกำหนดกลุ่มประชากรเป้าหมาย
4. การกำหนดแนวหัวข้อเรื่อง
5. การกำหนดสื่อและเทคนิคต่างๆ
6. การกำหนดระยะเวลาของแผน
7. กำหนดผู้รับผิดชอบแผน
8. กำหนดงบประมาณ
9. การติดตามและประเมินผล

ลักษณะของแผนประชาสัมพันธ์ที่ดี

การวางแผนที่ดีมีส่วนช่วยให้การปฏิบัติงานขององค์กรให้มีทิศทางในการดำเนินงาน ที่ถูกต้องเหมาะสมและเกิดความคุ้มค่าสูงสุดต่อองค์กรและกลุ่มเป้าหมาย ทั้งนี้แผนควรมีความชัดเจน เกี่ยวข้องมูลในการจัดทำแผน ยืดหยุ่นเข้าใจง่าย นำเข้าสู่การปฏิบัติได้ไม่ยุ่งยากและมีความต่อเนื่อง ในการนำไปปฏิบัติ

อุปสรรคของการวางแผนการประชาสัมพันธ์

แม้ว่าการวางแผนการประชาสัมพันธ์จะมีประโยชน์ต่อการประชาสัมพันธ์เพียงใด แต่ผลที่เกิดขึ้นจากการประชาสัมพันธ์ก็มักจะประสบกับปัญหาและอุปสรรคอยู่เสมอๆ คือ

1. ความบกพร่องของฝ่ายบริหารที่ไม่ให้นักประชาสัมพันธ์เข้าร่วมในการวางแผน
2. ขาดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนในอันที่จะดำเนินงาน
3. ไม่มีเวลาในการวางแผนเนื่องจากมีงานประจำวันที่ล้นมือ
4. ความล่าช้าหรือไม่ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นๆ ในองค์กร ซึ่งมักจะทำให้นักประชาสัมพันธ์ท้อแท้

การคาดคะเนเหตุการณ์ในอนาคตที่อาจเกิดขึ้น และหาทางป้องกันการผิดพลาดอันอาจเกิดขึ้นในอนาคตนั้น สำหรับการวางแผนประชาสัมพันธ์เพื่อการแก้ไขก็มีความจำเป็นในกรณีที่เกิดปัญหาเฉพาะหน้ากับองค์กร หลายแห่งมีความระมัดระวังในเรื่องนี้มาก ทั้งนี้เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจะด้วยเหตุสุดวิสัยหรือเหตุใดก็ตาม ผู้บริหารที่มีความรู้ความสามารถจะออกมาแสดงความรับผิดชอบต่อความเสียหายอย่างทันทีทันใดต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้น และยินดีชดใช้ความเสียหายให้แก่ผู้ใช้บริการ วิธีการนี้เป็นการแก้ไขปัญหาที่เกิดความบกพร่องได้ จากนั้นองค์กรจึงทำการวางแผนประชาสัมพันธ์อย่างเป็นทางการเป็นขั้นเป็นตอนเพื่อรักษาชื่อเสียงและภาพพจน์ขององค์กรให้คงอยู่ไว้ตลอดไป

ตัวอย่าง การวางแผนการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี

แผนการประชาสัมพันธ์เชิงรุกทางสื่อ facebook

ผู้รับผิดชอบแผน	ผู้ช่วยศาสตราจารย์อภิวรรณ ศิรินันทนา รองคณบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา
ที่ปรึกษาแผน	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จำเริญ คังคะศรี คณบดีคณะนิเทศศาสตร์
ทีมแผน	นักศึกษาหลักสูตรการสื่อสารมวลชนและหลักสูตรสื่อสารบูรณาการ
ประจำปีการศึกษา	2558
แหล่งทุนสนับสนุน	กองทุนพัฒนาศักยภาพอาจารย์และนักศึกษา คณะนิเทศศาสตร์
ระยะเวลาดำเนินงาน	2 ภาคการศึกษา
ความเป็นมา/ปัญหา	

พฤติกรรมกรรมการสื่อสารผ่าน“เครือข่ายสังคม”(Social network) ของประชาชนที่เพิ่มมากขึ้นทำให้ธุรกิจหลายภาคส่วนในประเทศไทยหันมาใช้เครือข่ายสังคมเป็นเครื่องมือในการประชาสัมพันธ์ที่จะช่วยเสริมสื่อประชาสัมพันธ์แบบออฟไลน์ (Offline) ให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น สำหรับกลยุทธ์ประชาสัมพันธ์ผ่าน Social network ประเด็นเนื้อหาส่วนใหญ่ ได้แก่ ความเคลื่อนไหวขององค์กร เรื่องราวของธุรกิจ วิสัยทัศน์ของผู้บริหาร คุณค่าของสินค้าหรือบริการ และกิจกรรมต่างๆ โดยรูปแบบ Social network ที่นิยมในประเทศไทยประกอบด้วย บล็อก ทวิตเตอร์ วิกีพีเดีย เฟซบุ๊ก และ เว็บบอร์ด ซึ่งเครื่องมือดังกล่าวที่สามารถให้ข้อมูลข่าวสาร สร้างการมีส่วนร่วมสร้างความผูกพันระหว่างองค์กรกับผู้ที่เกี่ยวข้อง อันนำมาซึ่งชื่อเสียง ภาพลักษณ์ และการสนับสนุนองค์กรในที่สุด

จากเหตุผลข้างต้น ทางทีมงานจัดทำแผนจึงมีการสร้างสังคมเสมือนเพื่อกระชับความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์และนักศึกษา การสื่อสารทางการบริโภคข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนและการใช้ชีวิตในสังคมผ่านการประชาสัมพันธ์เชิงรุกทางสื่อ facebook กลุ่มคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี ซึ่งจะประชาสัมพันธ์การใช้ และบรรจุข้อมูลข่าวสาร พร้อมประเมินการใช้งาน 2 ภาคการศึกษา ประจำปีการศึกษา 2558

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ในระบบออนไลน์
2. เพื่อจัดทำรูปแบบการประชาสัมพันธ์เชิงรุกทาง facebook
3. เพื่อให้นักศึกษาเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศได้รวดเร็วและทันต่อเหตุการณ์

กลุ่มเป้าหมาย อาจารย์ เจ้าหน้าที่ นักศึกษาศิษย์ปัจจุบันและศิษย์เก่า คณะนิเทศศาสตร์

แผนการสร้างสรรค์ข่าวสารสื่อ facebook คณะนิเทศศาสตร์

- การประชุมสร้างความเข้าใจแก่อาจารย์และผู้ที่เกี่ยวข้องกับทราบการสื่อสารข้อมูลทาง facebook
- ความโดดเด่นของตราคณะ สีคณะที่สะท้อนความเป็นอัตลักษณ์คณะ

- การควบคุมการใช้ภาษาไทยที่ถูกต้องและสุภาพ เป็นประโยชน์ต่อการสร้างองค์ความรู้
- การวิเคราะห์ SWOT ที่ผ่านต่อการใช้สื่อ facebook คณะนิเทศศาสตร์
- การสำรวจความต้องการการเปิดรับข่าวสารจากคณะผ่านสื่อ facebook

1.6 การประเมินผลการดำเนินงานประชาสัมพันธ์

ผู้คนส่วนใหญ่มักคิดว่าการประเมินผลคือกิจกรรมสุดท้ายของการปฏิบัติงานทุกประเภท และเป็นกิจกรรมที่ไม่ค่อยได้รับความใส่ใจจากผู้ปฏิบัติงานมากนัก ทั้งที่จริงแล้วการประเมินผล เป็นกิจกรรม ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับกิจกรรมทุกประเภท ประเมินไม่ใช่ขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ ในการปฏิบัติงานจริงนั้น การประเมินผลมักเป็นจุดเริ่มต้นของการปฏิบัติงานทุกครั้ง เนื่องจากการประเมินผลคือเครื่องมือช่วยในการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร (Harris, & Whalen, 2006 : 132) และมีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานทุกกิจกรรมในกระบวนการดำเนินงานประชาสัมพันธ์

พรทิพย์ พิมลสินธุ์ (2550 : 17) ได้กล่าวถึง การประเมินผล หมายถึง การตัดสินใจคุณค่าของการกระทำใดๆ โดยมีการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องประกาศตัดสินคุณค่านั้น

สรุปการประเมินผลการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ หมายถึง กระบวนการดำเนินงานด้านการกำกับควบคุม เพื่อติดตามความก้าวหน้าภารกิจสื่อสารด้านการประชาสัมพันธ์ที่ได้ดำเนินงานไปแล้วหรือก่อนเริ่มโครงการ ระหว่างการดำเนินงาน เมื่อสิ้นสุดการดำเนินงานและการตรวจสอบประสิทธิผลการประชาสัมพันธ์ประจำปี เพื่อตรวจสอบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้จะประกอบด้วยการควบคุมการประเมินอย่างมีระบบ โดยวิธีการประเมินที่อาศัยความสังเกต และวิธีการประเมินผลโดยอาศัยหลักวิทยาศาสตร์ ตามแต่วัตถุประสงค์การสื่อสารการประชาสัมพันธ์นั้น

ความสำคัญของการประเมินผล

การประเมินผลมีความสำคัญต่อกระบวนการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ (ภาทิณี ตรีสุกุล, 2550 : 104) ดังนี้

1. การประเมินผลคือกระบวนการที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับทุกกิจกรรมและทุกขั้นตอนในกระบวนการดำเนินงานการประชาสัมพันธ์ และมักเป็นจุดเริ่มต้นของการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ครั้งต่อไป

2. การประเมินแผนกลยุทธ์ก่อนการปฏิบัติงานตามแผน ทำให้ผู้บริหารแผนและผู้ปฏิบัติงานเกิดความมั่นใจว่าวัตถุประสงค์ กระบวนการปฏิบัติงาน และองค์ประกอบต่างๆ ของแผนมีความเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในขณะนำแผนไปปฏิบัติ

3. การประเมินผลขณะปฏิบัติงานตามแผนหรือการติดตามผลการปฏิบัติงาน ทำให้ทราบประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร ความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานตามแผน

4. การประเมินผลเมื่อสิ้นสุดการปฏิบัติงานตามแผน ทำให้ทราบประสิทธิผลของกระบวนการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ ระดับความสอดคล้องระหว่างผลลัพธ์จากการปฏิบัติงานกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในแผนกลยุทธ์ รวมทั้งความคุ้มค่าของผลลัพธ์เมื่อเปรียบเทียบกับค่าใช้จ่าย

5. การประเมินผลทำให้ผู้บริหารแผนและผู้ปฏิบัติงานได้รับข้อมูลซึ่งเป็นประโยชน์สำหรับการวางแผนและการปฏิบัติงานในอนาคต

6. การประเมินผลทำให้ผู้บริหาร บุคลากร และหน่วยงานอื่นภายในองค์การ เข้าใจและตระหนักถึงคุณค่าของการประชาสัมพันธ์ที่มีต่อองค์การ ซึ่งจะส่งผลต่อการยอมรับ การให้ความร่วมมือ และการสนับสนุนด้านงบประมาณจากองค์การ

7. การประเมินผลทำให้นักประชาสัมพันธ์ตระหนักและมีจิตสำนึกในการปฏิบัติงานที่มุ่งเน้นคุณภาพ ตลอดจนการระมัดระวังที่ตนและหน่วยงานประชาสัมพันธ์ต้องมีและ กระทำร่วมกับหน่วยงานอื่นในองค์การ เพื่อนำพาองค์การไปสู่วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ที่กำหนด

จะเห็นได้ว่านักประชาสัมพันธ์จะประสบความสำเร็จในงานด้านการประชาสัมพันธ์ได้ย่อมจะต้องมีคุณสมบัติขั้นพื้นฐานอย่างน้อยก็คือ จะต้องเข้าใจและรู้ซึ่งถึงความรู้สึกนึกคิดของประชาชนหรือประชาคม และจะต้องมีความไวต่อเรื่องดังกล่าวเป็นพิเศษด้วย และเป็นผู้ที่มีความรู้ความชำนาญในการติดต่อสื่อสารหรือมีทักษะในด้านการสื่อสารเป็นอย่างดี จะต้องศึกษาว่าประชาชนคืออะไร ต้องการอะไร และสื่อสารประชาสัมพันธ์ประชาชนเข้าใจด้วยรูปแบบต่างๆ เช่น สื่อสารประชาสัมพันธ์ในรูปแบบของการพูดการเขียนที่มีประสิทธิภาพ เป็นต้น นอกจากนี้ข้อควรปฏิบัติอย่างเคร่งครัดคือ ต้องไม่เปิดเผยความลับขององค์การ เป็นนักประชาสัมพันธ์ต้องรู้จักคิดรู้จักพูด และรับผิดชอบในสิ่งที่พูด ต้องเก็บข้อมูลของแผนงานต่างๆ ที่จะทำเป็นความลับ อาจเป็นการวางแผนนโยบาย กลยุทธ์ทางการตลาดที่เมื่อเปิดเผยไปแล้วอาจทำให้บริษัทเสียหายอาจทำให้คู่แข่งรู้กลยุทธ์และแผนการขององค์การได้

1.7 ความหมาย แนวคิดและทฤษฎีกับการวิจัย

การศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยมีความสัมพันธ์ต่อการใช้ชีวิตของมนุษย์มาตั้งแต่อดีต การค้นพบและการตั้งข้อสงสัยกับปรากฏการณ์ทั้งที่มนุษย์สร้างขึ้นหรือสิ่งที่มีธรรมชาติเป็นผู้กำหนด เมื่อสังคมและความเป็นอยู่ของมนุษย์เป็นลักษณะพลวัตมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้การวิจัยมีบทบาทสำคัญในการที่จะค้นหาคำตอบและเกิดความเข้าใจในปรากฏการณ์ต่างๆ ของสังคม โดยส่งผลให้ผู้ศึกษาเข้าใจความจริงที่อยู่เบื้องหลังของปรากฏการณ์นั้นได้กระจ่างชัดมากยิ่งขึ้น การวิจัยคืออะไรมีแนวคิดและทฤษฎีเพื่อประกอบการอธิบายที่เกี่ยวกับการวิจัยหรือไม่อย่างไร กระบวนการที่ส่งผลต่อการค้นหาความจริงประกอบสร้างขึ้นได้อย่างไร ก่อนอื่นเราต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดของการวิจัยเสียก่อน เพื่อนำไปประยุกต์กับศาสตร์สาขาที่ผู้สนใจต้องการศึกษา

การวิจัยเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญในลำดับแรกของการปฏิบัติการประชาสัมพันธ์เพื่อต่อยอดองค์ความรู้จากการแสวงหาความจริงเกี่ยวกับงานประชาสัมพันธ์ที่มีลักษณะข้อมูลเที่ยงตรงและเชื่อถือได้ การวิจัยช่วยสนับสนุนให้นักประชาสัมพันธ์กำหนดทิศทางการวางแผนและกลยุทธ์การประชาสัมพันธ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและปรับใช้กับสถานการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับองค์กร การได้มีโอกาสรับทราบความคิดเห็นของประชาชน มติของมวลชน ช่วยให้เกิดการค้นพบวิธีการสื่อสารประชาสัมพันธ์ที่จะเข้าถึงความต้องการ ทั้งนี้ส่วนหนึ่งเพราะการวิจัยช่วยให้เกิดการสื่อสารสองทางที่สร้างปฏิสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างการศึกษาวิจัย รวมถึงการนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อแยกแยะประเด็นต่างๆ ประกอบการจัดทำแผนการประชาสัมพันธ์ และการตรวจสอบผลการปฏิบัติที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ตามระยะของแผน

ความหมายการวิจัย

กาญจนา แก้วเทพ (2550 : 35) การวิจัย หมายถึง การเกิดข้อสงสัยที่เรียกว่า “ปัญหาในการวิจัย” และนักวิจัยจะต้องแสวงหา “คำตอบ” ของปัญหานั้น และจะต้องเป็นคำตอบที่แท้จริงถูกต้อง ใกล้เคียงความจริงให้มากที่สุด

ณรงค์ โปธิ์พุกษานันท์ (2550 : 25) ได้ให้ความหมายการวิจัยว่า กระบวนการศึกษาค้นคว้าความจริง ความรู้ที่สงสัย เพื่อค้นหาคำตอบหรือข้อเท็จจริงที่ดำเนินไปอย่างมีระเบียบและเป็นที่ยอมรับกันในทางวิชาการด้วยวิธีการที่เชื่อถือได้ เพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบที่ถูกต้องต่อปัญหาที่ตั้งไว้

ปาริชาติ สถาปิตานนท์ (2557 : 5) ได้ให้ความหมายการวิจัยว่า กระบวนการแสวงหาความรู้ของมนุษย์ เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ในศาสตร์หรือสาขาวิชาต่างๆ เพื่อพิสูจน์หรือค้นหาคำตอบปรากฏการณ์ต่างๆ เหล่านั้น โดยมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ ภายใต้กรอบแนวคิดและระเบียบวิธีวิจัยที่ชัดเจน มีขั้นตอนละเอียดซับซ้อนมีระยะเวลาในการดำเนินการยาวนาน มีความระมัดระวัง

เกี่ยวกับความเที่ยงตรง และความน่าเชื่อถือของข้อมูล ตลอดจนมีการตรวจสอบความถูกต้องของคำตอบที่ได้รับ

เดอลิงเกอร์ (Kerlinger, F.N, 1986 : 11) กล่าวว่า การวิจัยหมายถึงวิธีการที่มีระบบ มีการวิเคราะห์ที่เป็นปรนัย และมีการจัดบันทึกผลการสังเกตที่ได้รับการควบคุม ซึ่งนำไปสู่ผลสรุปหลังการ กฎเกณฑ์ ทฤษฎีต่างๆ เพื่อนำไปใช้ในการทำนาย ควบคุมเหตุการณ์ที่จะเกิดตามมาหรือควบคุมสาเหตุของกิจกรรมเฉพาะอย่างไว้

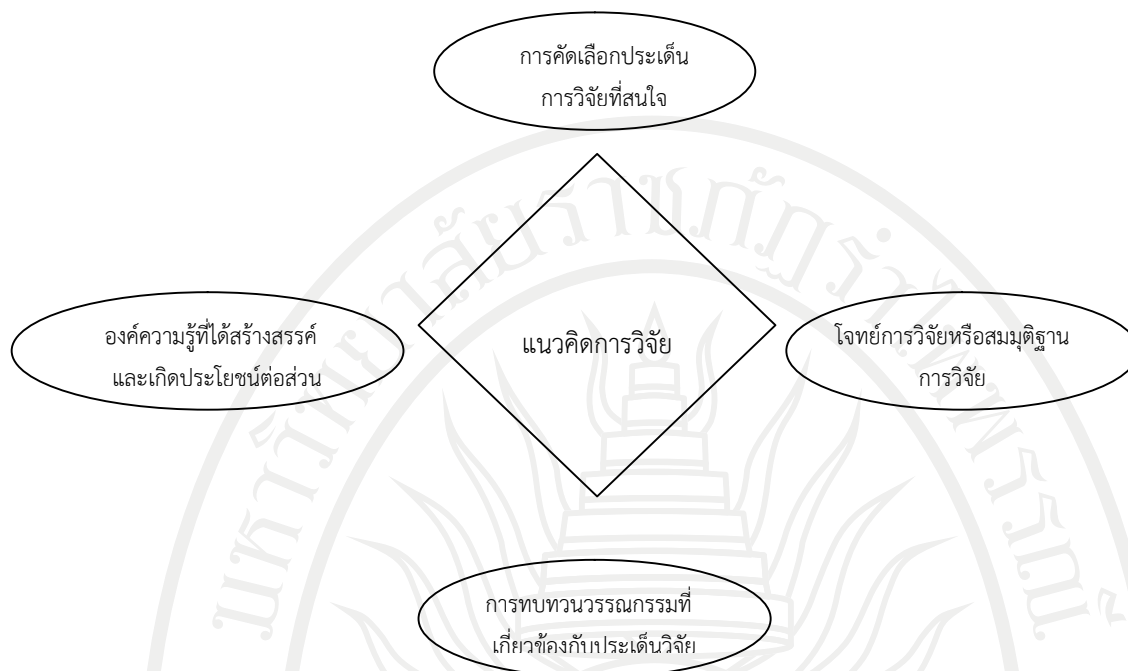
เบส (Best, 1998 : 18) ให้คำนิยามไว้ว่า “การวิจัย คือ การวิเคราะห์และบันทึกการสังเกตภายใต้การควบคุมอย่างเป็นระบบและเป็นปรนัย ซึ่งอาจนำไปสู่การสร้างทฤษฎีหลักการ หรือการวางนัยทั่วไป

จากนิยามหรือความหมายของนักวิชาการหลายท่านดังกล่าวข้างต้น พอจะสรุปความหมายของการวิจัยได้ดังนี้คือ กระบวนการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ ความจริง อย่างมีระบบตามระเบียบวิธีการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปกำหนดเป็นแนวทางในการปฏิบัติหรือเพื่อประโยชน์ในการคาดการณ์อนาคตล่วงหน้า

ส่วนคำว่า “การวิจัยประชาสัมพันธ์” หมายถึง การค้นคว้าข้อเท็จจริงด้วยวิธีการอย่างเป็นระบบ ระเบียบ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ในทุกกิจกรรม โดยนำผลจากการศึกษาวิจัยไปใช้เป็นแนวทางแก้ไขปัญหาในการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ ทั้งนี้สามารถพิสูจน์ความถูกต้องของข้อมูลได้อย่างมีเหตุมีผลจากศาสตร์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาได้

แนวคิดการวิจัย

การวิจัยคือการศึกษาที่มุ่งค้นคว้าความรู้เพื่อนำความรู้นั้นมาอธิบายปรากฏการณ์ที่ผู้ศึกษาต้องการรับรู้ แนวคิดที่สำคัญในการวิจัยผู้ศึกษาควรพิจารณาถึงประเด็นต่อไปนี้ คือ การคัดเลือกประเด็นวิจัยที่น่าสนใจ โจทย์การวิจัยสมมุติฐานการวิจัย การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับประเด็นวิจัย องค์ความรู้ที่ได้สร้างสรรค์และเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม ดังภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 แนวคิดการวิจัย

เมื่อผู้วิจัยมีการศึกษาแนวคิดและเข้าใจถึงวิธีการของแนวคิดการวิจัยจะช่วยให้เกิดการเชื่อมโยงไปสู่การปฏิบัติงานที่มีทิศทาง กล่าวคือ ประเด็นการวิจัยมีแหล่งทุนรองรับหรือไม่ ข้อเสนอวิทยุหรือวรรณกรรมหรือไม่ ผู้เชี่ยวชาญทำหน้าที่ตรวจสอบหรือพิสูจน์ความถูกต้องของประเด็นการวิจัยหรือไม่ ถ้ามีจำนวนผู้เชี่ยวชาญเพียงพอหรือไม่ ประเด็นการวิจัยนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ได้จริงหรือไม่ รวมถึงข้อสงสัยอื่นๆ ที่จะนำมาประกอบการพิจารณาวางแผนกระบวนการการวิจัยดังกล่าวมีความเหมาะสมเพียงใด

ทฤษฎีกับการวิจัย

การวิจัยทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ประกอบด้วยการศึกษาที่เป็นทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณมาก สำหรับการประชาสัมพันธ์ซึ่งเป็นศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับความเป็นมนุษย์และสังคมจึงมีความจำเป็นที่จะต้องเข้าใจตรรกะด้านนิรนัย ซึ่งจะต้องทบทวนและมีการนำเสนอวรรณกรรม ทั้งแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในช่วงต้นของงานวิจัยหรือสมมติฐาน เพื่อทำหน้าที่ “ชี้ทิศทาง” สำหรับการพัฒนาโจทย์การวิจัยหรือสมมติฐาน รวมถึงการนำวรรณกรรมมาประกอบใช้ในการอภิปรายผลการวิจัย เพื่อเปรียบเทียบข้อค้นพบอื่นๆ กับข้อค้นพบของผู้ศึกษาเอง

สรุปได้ว่าการพัฒนาและพิสูจน์งานวิจัยที่มีคุณภาพได้นั้น ผู้ศึกษาควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี เพื่อเป็นแนวทางในการอธิบายว่าทำไมสิ่งนั้นถึงเกิดขึ้น และเกิดขึ้นได้อย่างไร

ซึ่งจะทำให้งานวิจัยของผู้ศึกษามีทิศทางที่ชัดเจนในการเข้าใจถึงปรากฏการณ์ของสังคมได้ดียิ่งขึ้น เนื่องจากงานวิจัยที่ตีพิมพ์ขึ้นมาจากแนวคิด ทฤษฎี ช่วยยืนยัน ช่วยอธิบาย ทำท่ายและพัฒนา แนวคิด ทฤษฎี ในอนาคตได้ แต่อย่างไรก็ตามเชื่อว่าแนวคิด ทฤษฎีจะสามารถอธิบาย ทดสอบ ยืนยัน ได้อย่างเบ็ดเสร็จด้วยงานวิจัย 1 เรื่อง แต่จำเป็นต้องพัฒนาและทดสอบอยู่ตลอดเวลา

1.8 วัตถุประสงค์การวิจัยประชาสัมพันธ์

การวิจัยเป็นกระบวนการแสวงหาความรู้ ข้อเท็จจริง ตามระเบียบวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ในการแสวงหาความรู้ ข้อเท็จจริงของนักวิจัย มีวัตถุประสงค์แตกต่างกันไป วัตถุประสงค์การวิจัย ประชาสัมพันธ์จำแนกได้เป็น 2 ประการ ดังนี้ (ปาริชาติ สถาปิตานนท์, 2557 : 8)

1. เพื่อการแก้ไขปัญหาและเพิ่มพูนความรู้ใหม่ๆ การประชาสัมพันธ์มีลักษณะงานที่เน้น การมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มมวลชนจำนวนมาก ปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากทัศนคติ ความรู้ การแสดงออก ซึ่งความคิดเห็น นักประชาสัมพันธ์จึงต้องค้นหาคำตอบเพื่อให้ทราบถึงสาเหตุและเหตุผลของกลุ่ม มวลชนนั้น สิ่งใดที่พอรู้อยู่บ้างก็ทำให้รู้และเข้าใจดียิ่งขึ้น เป็นการเพิ่มพูนวิทยาการวิชาชีพ การประชาสัมพันธ์ให้กว้างขวางลึกซึ้ง

2. เพื่อนำผลไปประยุกต์หรือใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการสร้างแนวคิด ทฤษฎี หรือการพิสูจน์ ความถูกต้องของแนวคิด ทฤษฎี เนื่องจากแนวคิด ทฤษฎีที่สร้างขึ้นนั้นสามารถเปลี่ยนแปลงตาม เงื่อนไขของธรรมชาติ จึงต้องทำการศึกษวิจัยเพื่อตรวจสอบข้อค้นพบที่ได้จาก การวิจัยครั้งที่ผ่านมา นั้น ยังคงถูกต้องและใช้ได้กับสถานการณ์ปัจจุบันอยู่หรือไม่ จุดมุ่งหมายของการวิจัยนี้เกิดขึ้นเมื่อมี ปัญหาที่จะต้องค้นคว้าหาความจริงเพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัยไปแก้ปัญหาหรือประยุกต์ใช้ให้เป็น ประโยชน์ นอกจากนี้ยังสนับสนุนให้การดำเนินงานประชาสัมพันธ์มีประสิทธิภาพต่อการเรียนรู้ถึง ความรู้สึกนึกคิดของประชาชนหรือประชาชาติ โดยนักประชาสัมพันธ์จะต้องทราบว่าประชาชน ต้องการอะไร ไม่ต้องการอะไร เพื่อตอบสนองให้สอดคล้องกับความต้องการและไม่ต้องการของ ประชาชนที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นการสำรวจวิจัยจึงเป็นสิ่งที่สำคัญในการดำเนินการประชาสัมพันธ์

นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการได้พิจารณาวัตถุประสงค์ของการวิจัยอย่างกว้างๆ สามารถระบุ วัตถุประสงค์ได้ดังนี้

ซารันทาคอส (Sarantakos, 1998 : 15-17) ได้สรุปเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของการวิจัย ทางด้านสังคมศาสตร์ ซึ่งก็สามารถใช้ได้กับการวิจัยในศาสตร์อื่นๆ ได้เช่นกัน ดังนี้

1. เพื่อสำรวจข้อเท็จจริงหรือเพื่อหาความเป็นไปได้ที่จะทำวิจัยในเรื่องต่อไป
2. เพื่ออธิบายความเป็นอยู่ของคนในสังคมโดยการให้ข้อมูล หรือข่าวสารที่น่าเชื่อถือ
3. เพื่อประเมินประเด็นต่างๆ ทางด้านสังคมและผลกระทบที่มีต่อสังคมนั้นๆ

4. เพื่อพยากรณ์หรือคาดการณ์อนาคต
5. เพื่อพัฒนาหรือทดสอบทฤษฎี
6. เพื่อเข้าใจพฤติกรรมและการกระทำของมนุษย์
7. เพื่อเป็นพื้นฐานในการวิจารณ์สิ่งที่เกิดขึ้นจริงในสังคม
8. เพื่อเสนอแนะทางออกต่างๆ ที่เป็นไปได้ เพื่อการแก้ไขปัญหาสังคม

สรุปได้ว่าการวิจัยประชาสัมพันธ์ควรเน้นความชัดเจนของวัตถุประสงค์ เพราะการกำหนดวัตถุประสงค์ที่ดีและสอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการศึกษาหาคำตอบ จะช่วยให้องค์กรได้มีโอกาสนำข้อมูลจากการวิจัยมาปรับปรุงนโยบายและวิธีการดำเนินงาน ให้สอดคล้องกับความคิดเห็นและความต้องการของประชาชน โดยการวิจัยดังกล่าวอาจดำเนินการในแง่ต่างๆ เช่น การสำรวจภาพพจน์ การวิจัยแรงจูงใจ การสำรวจด้านประสิทธิภาพการวิเคราะห์เพื่อหาข่าวสาร เป็นต้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจของผู้บริหารขององค์กรว่าต้องการค้นหาข้อมูลด้านใดของกลุ่มเป้าหมาย ทรัพยากรขององค์กรที่เอื้อต่อการศึกษาวินิจฉัยให้เกิดผลสำเร็จต่อองค์กร ดังนั้นการวางแผนที่ดีคือหนึ่งวิธีการที่นำมา กำหนดวัตถุประสงค์การวิจัยได้อย่างถูกต้องและได้ประโยชน์กับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

1.9 ประเภทการวิจัยประชาสัมพันธ์

การจำแนกประเภทของการวิจัยประชาสัมพันธ์ออกเป็นประเภทต่างๆ ของนักประชาสัมพันธ์ ก็เพื่อแยกแยะคุณลักษณะ หรือข้อแตกต่างของรูปแบบการวิจัยประชาสัมพันธ์แต่ละลักษณะให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น ทั้งนี้ก็เพราะ เมื่อนักประชาสัมพันธ์มีความเข้าใจในลักษณะให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น ทั้งนี้ก็เพราะเมื่อศึกษามีความเข้าใจในลักษณะและประเภทต่างๆ ของการวิจัยประชาสัมพันธ์ แล้วก็จะช่วยให้มีหลักเกณฑ์ที่จะใช้ในการออกแบบการวิจัย การอ่านผลการวิจัยหรือการประยุกต์ใช้ ผลงานการวิจัย รวมทั้งการมีทัศนคติเชื่อถือผลงานวิจัยได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และเห็นคุณค่าของการวิจัยประเภทประชาสัมพันธ์ต่างๆ ได้ดียิ่งขึ้นการวิจัยประชาสัมพันธ์มีอยู่หลายประเภท หากแบ่งตามแนวคิดพื้นฐานของการวิจัยจะสามารถแบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ประเภท (ขวัญนภา สุขคร, 2558 : 3)

1. การวิจัยเชิงปริมาณ เป็นวิธีค้นหาความรู้และความจริง โดยเน้น ที่ข้อมูลเชิงตัวเลข โดยออกแบบวิธีการวิจัยให้มีการควบคุมตัวแปรที่ศึกษาต้องจัดเตรียมเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล จัดกระทำสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องให้เป็นมาตรฐาน และใช้วิธีการทางสถิติในการวิเคราะห์และประมวลข้อสรุป เพื่อให้เกิดความคลาดเคลื่อน น้อยที่สุด

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นกระบวนการศึกษาเกี่ยวกับการทำความเข้าใจในประเด็นต่างๆ ซึ่งไม่ใช่เรื่องการคาดการณ์หรือการควบคุมเหมือนกับการวิจัย เชิงปริมาณการวิจัยเชิงคุณภาพจะเกิดขึ้นเมื่อนักวิจัยต้องการอธิบายถึงปรากฏการณ์ต่างๆ ที่ดำเนินไปตามหลักการทางสังคมเป็นเรื่องที่

สำคัญในการเรียนรู้และการนำเอาตัวอย่างจากสังคมนั้นมาวิเคราะห์ หากแต่ใช้ระยะในการศึกษานาน อย่างไรก็ตามการจัดเก็บข้อมูลกระทำได้หลายวิธี เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การจดบันทึก การศึกษาจากเอกสาร เป็นต้น

นอกจากนี้หากนักประสาสัมพันธได้มีการศึกษาองค์ความรู้การวิจัยประชาสัมพันธเพิ่มเติม จะพบว่าการวิจัยมีอยู่หลายประเภท ซึ่งจำแนกออกได้โดยเกณฑ์ด้านต่างๆ ได้ดังนี้

1. แบ่งตามสาขาของศาสตร์ สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประการคือ

1.1 การวิจัยทางมนุษยศาสตร์ คือ การศึกษาค้นคว้าข้อเท็จจริงเกี่ยวกับมนุษย์ และคุณค่าของความเป็นมนุษย์และประสบการณ์มนุษย์ แต่มนุษยศาสตร์มิได้ครอบคลุมทุกมิติหรือทุกลักษณะของมนุษย์ เรื่องราวของมนุษย์ที่รวมกันอยู่ในสังคม โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับพฤติกรรมร่วมของมนุษย์ หรือแบบแผนทางวัฒนธรรม ประเพณี อุดมคติ ปทัสถานทางกฎหมาย และอื่นๆ ที่เป็นรากฐานของการจัดระเบียบทางสังคมและการเมือง

1.2 การวิจัยทางสังคมศาสตร์ เป็นการศึกษาค้นคว้าเพื่อพิสูจน์หรือค้นหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ ในสภาพสังคมวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมไม่ว่าพฤติกรรมนั้นจะเกิดในอดีต ปัจจุบัน หรือที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต โดยพฤติกรรมมนุษย์จะได้รับอธิบายไว้ในสาขาวิชาต่างๆ ของสังคมศาสตร์ และจากการพิจารณาของคณะกรรมการวิชาการ การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ พบว่ามีความครอบคลุมวิชาการหลายด้าน อาทิเช่น การบัญชี เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ สังคมวิทยา มานุษยวิทยา การบริหารความสัมพันธ์ต่างประเทศ การศึกษา การบัญชี นิเวศวิทยา ประชากรศาสตร์ และแม้แต่วิชาสถิติอย่างไรก็ดี การนิยามความหมายของสังคมศาสตร์นี้มิได้เป็นการตายตัวเสมอไป เพราะในหลายกรณี การวิเคราะห์ปัญหานั้นจะช่วยบอกรู้ได้ว่าวิธีการเช่นนั้นเป็นสังคมศาสตร์หรือว่าศาสตร์อื่น

1.3 การวิจัยทางวิทยาศาสตร์ เป็นการศึกษาที่อาศัยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ (Scientific method) เป็นวิธีการหลักในการศึกษาปรากฏการณ์ธรรมชาติของสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิต ทั้งที่มองเห็นได้และไม่มองเห็น โดยสาระความรู้ที่สำคัญของการวิจัยด้านนี้จะได้แก่สาขาวิชาเคมี ชีววิทยา และฟิสิกส์ ซึ่งถือเป็นสาขาที่เป็นพื้นฐานของวิทยาศาสตร์โดยแท้ รวมถึงสาขาวิชาที่ประยุกต์เนื้อหาสาระทางด้านวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ออกไป เช่น วิศวกรรมศาสตร์ แพทยศาสตร์ ปิโตรเคมี วัสดุศาสตร์ เกษตรศาสตร์ สัตววิทยา ฯลฯ

2. แบ่งตามจุดมุ่งหมายของการวิจัย แบ่งออกได้เป็น 3 ประการ คือ (นิคาร์ตัน ศิลปะเดช, 2552 : 17-18)

2.1 การวิจัยเชิงพยากรณ์ จัดเป็นการวิจัยขั้นสูงกว่าการวิจัยเพื่อค้นหาคำตอบโดยมีจุดมุ่งหมายที่จะทำการทำนาย คาดคะเน หรือพยากรณ์เหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ที่อาจจะเกิดขึ้นใน

อนาคต ทั้งนี้จะต้องอาศัยข้อมูลพื้นฐาน และข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยเพื่อค้นหาคำตอบ รวมถึง อาจจะต้องอ้างอิงข้อมูลที่ผ่านมาในอดีตในระยะเวลาหนึ่งด้วย เพื่อที่จะสามารถวาดภาพหรือ พยากรณ์แนวโน้มที่จะเกิดเหตุการณ์ต่างๆ ในอนาคต การคาดการณ์เช่นนี้มิใช่การเดาเพราะต้องมี รากฐานเชิงทฤษฎีและแนวคิด ประกอบด้วยข้อสมมติบางประการเป็นหลักและเป็นกรอบใน การคาดการณ์ไปข้างหน้า ผลที่ได้จากการวิจัยเพื่อคาดการณ์นี้จะมีลักษณะเป็นข้อสรุปอย่างกว้าง ทั่วๆ ไป หรือเป็นเกณฑ์เฉลี่ยในแง่มหภาค

2.2 การวิจัยเชิงวินิจฉัย เป็นการวิจัยเพื่อค้นหาสาเหตุของปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับ บุคคล หรือชุมชน เพื่อให้เกิดความเข้าใจในปัญหา เข้าใจพฤติกรรมเป็นปัญหา และเข้าใจสาเหตุที่ทำให้ เกิดปัญหา อันจะเป็นประโยชน์ในการให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือ และแก้ไขปัญหาต่อไป การวิจัย ประเภทนี้เป็นที่นิยมกันมากในกลุ่มนักสังคมสงเคราะห์ เพื่อจะนำไปใช้แก้ปัญหาได้จริง โดยทั่วไปแล้ว การวิจัยประเภทนี้จะต้องทำการวิเคราะห์เชิงเหตุผลอย่างลึกซึ้ง เพื่อหาสาเหตุสำคัญๆ ที่ทำให้เกิด เหตุการณ์ต่างๆ ขึ้นมาซึ่งจะต้องใช้ทฤษฎีเครื่องมือทางสถิติช่วยในการวิเคราะห์โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การวิจัยในสาขาจิตวิทยา

2.3 การวิจัยเชิงอรรถาธิบาย เป็นการวิจัยซึ่งประยุกต์มาจากการวิจัยเชิงวิเคราะห์ เน้นการศึกษาปรากฏการณ์ที่เป็นปัญหา หรือเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้น เพื่ออธิบายว่าเกิดขึ้นมาได้ อย่างไร มีสาเหตุมาจากอะไรและเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น การวิจัยประเภทนี้จะพยายามชี้ให้เห็นว่า ใน เหตุการณ์หรือสถานการณ์นั้นๆ มีตัวแปรใดบ้างที่สำคัญ ตัวแปรใดสัมพันธ์กับตัวแปรใด และสัมพันธ์ กันอย่างไรในเชิงของเหตุและผล เป็นการวิเคราะห์หาเหตุและผลเป็นการวิเคราะห์หาเหตุผลเพื่อ อธิบายรายละเอียดของประเด็นต่างๆ ด้วย วิธีการบรรยาย

สรุปนักวิชาการแต่ละท่านต่างก็ได้แบ่งประเภทของการวิจัยโดยใช้หลักเกณฑ์ของ จุดมุ่งหมายของการวิจัยมาอธิบาย ซึ่งแต่ละท่านก็มีความคิดที่แตกต่างกันไปมีส่วนที่คล้ายคลึงกัน และแตกต่างกันขึ้นอยู่กับความคิดของแต่ละบุคคลซึ่งไม่มีใครผิดหรือถูก ดังนั้นการใช้เกณฑ์เพื่อแบ่ง ประเภทของการวิจัยจึงไม่แน่นอนตายตัวเสมอไป นักประชาสัมพันธ์ควรทบทวนวรรณกรรม เพื่อศึกษาถึง แนวคิด ทฤษฎี และระเบียบวิธีวิจัยให้ชัดเจน สำหรับใช้เป็นทิศทางในการดำเนินงานวิจัยที่มี ประสิทธิภาพ

3. แบ่งตามระเบียบวิธีวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย หมายถึง แบบแผนของวิธีการที่ใช้ในการวิจัยซึ่งประกอบด้วย แผนการเก็บรวบรวมข้อมูล และแบบแผนการวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อแบ่งประเภทการวิจัยตามระเบียบ วิธีวิจัย สามารถแบ่งเป็น 3 ประเภทคือ (ลักษมี คงลาภ, บุญอยู่ ขอมประเสริฐ, กัญฉัตรดา เนียมแสง, 2547 : 18-19)

3.1 การวิจัยเชิงวิเคราะห์ เป็นการวิจัยที่ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์หลักฐานที่รวบรวมได้ เพื่อแสวงหาคำตอบของปัญหาวิจัย การวิจัยประเภทนี้ได้แก่

3.1.1 การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ เป็นการวิจัยที่รวบรวมหลักฐานทางประวัติศาสตร์ แล้ววิเคราะห์หลักฐานนั้น เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสิ่งที่ศึกษา

3.1.2 การวิจัยเชิงปรัชญา เป็นการวิจัยที่ต้องศึกษาปรัชญาของบุคคลหรือชุมชน โดยการวิเคราะห์จากเอกสาร หรือข้อเขียน ซึ่งเป็นผลงานของบุคคลกลุ่มบุคคล หรือชุมชนนั้นๆ นอกจากนั้นยังสามารถใช้ในการศึกษาปรัชญาของแต่ละยุคแต่ละสมัยได้ด้วย

3.2 การวิจัยเชิงบรรยาย บางตำราอาจเรียกการวิจัยประเภทนี้ว่าการวิจัยเชิงพรรณนา การวิจัยเชิงบรรยายเป็นการวิจัยที่มุ่งศึกษา ค้นคว้าข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน การวิจัยเชิงบรรยายสามารถแบ่งย่อยได้เป็น

3.2.1 การวิจัยเชิงสำรวจ หมายถึง การวิจัยที่ต้องการหาข้อสรุปของสิ่งที่ศึกษาไม่มุ่งที่จะศึกษาเจาะลึกแต่มุ่งที่จะศึกษาในวงกว้าง เพื่อให้ได้ข้อสรุปโดยมักจะศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างเพื่ออ้างอิงไปยังประชากร

3.2.2 การวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ เป็นการศึกษาคำสัมพันธ์ของตัวแปรสองตัวขึ้นไป โดยมีการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวแปรที่ต้องการศึกษาแล้วใช้วิธีการวิเคราะห์ทางสถิติ เพื่อคำนวณหาค่าสัมพันธ์ของตัวแปร

3.2.3 การวิจัยเชิงเหตุผลเปรียบเทียบ หรืออาจเรียกว่า การวิจัยย้อนรอย (Expose facto research) เป็นการศึกษาผลที่เกิดขึ้นแล้วพิจารณาศึกษาย้อนไปค้นหาถึงสาเหตุ เพื่อหาข้อสรุปเชิงเป็นเหตุและผลต่อกันโดยการวิเคราะห์ทางสถิติแบบหาค่าสัมพันธ์

3.2.4 การวิจัยศึกษาเฉพาะกรณี เป็นการศึกษาในวงแคบแต่มุ่งศึกษาให้ละเอียดลึกซึ้ง ลงไปในกรณีที่ศึกษา

3.2.5 การวิจัยเชิงพัฒนา เป็นการวิจัยที่แสวงหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับพัฒนาการ เช่น พัฒนาการของบุคคล หน่วยงาน เป็นต้น

3.2.6 การศึกษาแนวโน้ม หมายถึง การวิจัยที่ศึกษาสภาพความเปลี่ยนแปลงตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่อหาข้อสรุปเกี่ยวกับแนวโน้มจากอนาคต

3.3 การวิจัยเชิงทดลอง เป็นการวิจัยที่มีการทดลองเพื่อทราบว่าตัวแปรที่ต้องการทราบเป็นสาเหตุที่ทำให้การวิจัยเกิดผลเช่นนั้นจริงหรือไม่ การวิจัยประเภทนี้มีการจัดกระทำให้แตกต่างจากสภาพธรรมชาติ เป็นการวิจัยที่ผู้วิจัยทำการทดลองแล้วรวบรวม ข้อมูลเพื่อหาข้อสรุปเกี่ยวกับผลการทดลองที่ได้ทำไป

นิคาร์ตัน ศิลปะเดช (2552 : 18-21) ได้อธิบายถึงการแบ่งประเภทการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัยว่าสามารถ แบ่งออกได้เป็น 3 ประเภทคือ

1. การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์

เป็นการวิจัยที่อาศัยการประยุกต์วิธีการทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการศึกษาข้อเท็จจริงของปรากฏการณ์หรือเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นในอดีต อันจะนำไปสู่ความรู้ความเข้าใจในความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เหตุการณ์ และสถานที่ของเรื่องนั้นๆ ผลจากการวิจัยทางประวัติศาสตร์จะนำไปสู่ความเข้าใจปรากฏการณ์ในปัจจุบัน รวมถึงสามารถพยากรณ์ปรากฏการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์จะไม่เน้นการใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล แต่จะเน้นการวิพากษ์วิจารณ์ หรือประเมินคุณค่าของข้อมูลที่ได้มา ซึ่งส่วนใหญ่มักได้จากแหล่งทุติยภูมิ มากกว่าแหล่งปฐมภูมิ โดยหลักฐานหรือสถานการณ์ต่างๆ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเอง ผู้วิจัยไม่สามารถจัดให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของตน หรือไม่ได้เข้าร่วมในสถานการณ์นั้น การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ส่วนใหญ่มักใช้เอกสารและห้องสมุดเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูล ดังนั้นบางท่านจึงเรียกการวิจัยประเภทนี้ว่า “การวิจัยเอกสาร” หรือ “การวิจัยห้องสมุด”

ขั้นตอนของการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ มีดังนี้

1.1 การวิพากษ์วิจารณ์ภายนอก ได้แก่

1.1.1 ภาษา เป็นการพิจารณาตัวหนังสือที่จัดบันทึก เช่น พยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ สะกด การันต์ ต้องเป็นไปตามเหตุการณ์ในสมัยนั้น

1.1.2 วัตถุ เป็นการพิจารณาว่าวัตถุนั้นเป็นของเก่าจริงหรือไม่ เพราะของบางอย่างคนเคยใช้ในสมัยหนึ่ง แต่ในสมัยต่อมาอาจเลิกใช้แล้ว เช่น เครื่องประดับที่ทำจากกระดูกสัตว์ หรือปรากฏการณ์บางอย่างที่คนสมัยหนึ่งไม่ทราบแต่ต่อมาอีกสมัยหนึ่งก็ทราบแล้ว เช่น ฟ้าแลบฟ้าร้อง ฟ้าผ่า เกิดขึ้นโดยประจุไฟฟ้า ดังนี้ เป็นต้น

1.1.3 เอกสารการพิมพ์ เป็นการพิจารณาว่า มีการเปลี่ยนแปลงต้นฉบับหรือไม่มี การตัดทอนหรือคัดลอกเพิ่มเติมอย่างไรบ้าง เป็นข้อมูลจากหลักฐานเดิมทั้งหมดหรือเพียงบางส่วน

1.1.4 คำให้การหรือคำสัมภาษณ์ของผู้เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ ต้องมีความสมเหตุสมผลสอดคล้องกับเหตุการณ์และยุคสมัย

1.2 การวิพากษ์วิจารณ์ภายใน เป็นการตรวจสอบลักษณะภายในของข้อมูลและผู้เขียน มีความรอบรู้ในเรื่องนั้นเพียงใด เป็นการเขียนบันทึกจากเหตุการณ์ทันที หรือจากความทรงจำผู้เขียน มีความลำเอียงในด้านเชื้อชาติ ศาสนา หรือทางการเมืองหรือไม่ ฯลฯ

2. การวิจัยเชิงทดลอง

เป็นการวิจัยที่มีการตั้งสมมติฐานขึ้นแล้วทำการทดสอบข้อสมมติฐานตามวิธีการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อพิสูจน์อิทธิพลของตัวแปรที่ศึกษา โดยมีการทดลองและควบคุมตัวแปรต่างๆ หรือเพื่อต้องการจะทราบถึงปฏิกิริยาโต้ตอบหรือพฤติกรรมของพืช สัตว์ หรือมนุษย์ในสิ่งคมน้ำโดยเก็บข้อมูลมาจากตัวอย่างที่ได้จากการควบคุมตัวแปรให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์

ประเด็นสำคัญที่นักวิจัยต้องทำความเข้าใจให้ชัดเจน และต้องระมัดระวังในการดำเนินการ ได้แก่

2.1 การตั้งจุดมุ่งหมายของการวิจัยต้องเป็นไปเพื่อค้นหาสาเหตุหรือความสัมพันธ์ระหว่างสาเหตุและผลของปรากฏการณ์ เพื่อนำผลการทดลองไปใช้ในการแก้ปัญหา และปรับปรุงประสิทธิภาพ การปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น หรือเพื่อสร้างกฎเกณฑ์หรือทฤษฎีต่างๆ

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ประเภท คือ 1. กลุ่มทดลอง ซึ่งเป็นกลุ่มที่จะได้รับการจัดกระทำ และ 2. กลุ่มควบคุม ซึ่งเป็นกลุ่มที่จะได้รับการจัดกระทำ ทั้งนี้เพื่อเปรียบเทียบผลกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มนี้จึงควรได้มาโดยการสุ่ม

2.3 ตัวแปรที่ต้องกำหนดในการทดลอง มี 2 ชนิด คือ (1) ตัวแปรต้น หรือ ตัวแปรอิสระ ในการทดลองตัวแปรนี้จะถูกจัดกระทำให้เป็น “สาเหตุ” ที่ทำให้เกิดผลจึงเรียกกันอีกชื่อหนึ่งว่า “ตัวแปรจัดกระทำ” หรือ “ตัวแปรทดลอง” (2) ตัวแปรตาม หรือ “ตัวแปรผล” คือตัวแปรที่เป็นผลมาจากการจัดกระทำ แต่ตัวแปรที่อาจเกิดขึ้นได้มีอีก 2 ชนิด คือ (1) ตัวแปรสอดแทรก หรือตัวแปรภายใน เป็นตัวแปรทางจิตวิทยาที่เกิดขึ้นระหว่างดำเนินการทดลองซึ่งไม่สามารถควบคุมได้ แต่ส่งผลต่อตัวแปรตามด้วย เช่น ความวิตกกังวล ความล่า ความกระตือรือร้น เป็นต้น และ (2) ตัวแปรแทรกซ้อน หรือตัวแปรภายนอก เป็นตัวแปรที่เกิดขึ้นจากปัจจัยต่างๆ เช่น แสง เสียง ฯลฯ และมีผลต่อตัวแปรตามเช่นกัน ผู้วิจัยสามารถควบคุมได้ บางครั้งจึงเรียกว่า “ตัวแปรควบคุม”

2.4 การควบคุมตัวแปรแทรกซ้อน มีอิทธิพลน้อยที่สุด เพื่อตัวแปรตามเป็นผลมาจากตัวแปรต้นหรือตัวแปรอิสระอย่างแท้จริงโดยทั่วไปการควบคุมตัวแปรแทรกซ้อนนิยมใช้หลัก Max Min Con Principle ซึ่งหมายถึง การเพิ่มความแปรปรวนที่เป็นระบบให้มากที่สุดลดความแปรปรวนที่ก่อให้เกิดความคลาดเคลื่อน และควบคุมตัวแปรแทรกซ้อนอย่างมีระบบ นอกจากนี้ยังต้องควบคุมโดยใช้สถิติเข้าช่วย รวมทั้งมีการตัดทิ้งตัวแปรบางตัวที่ก่อให้เกิดความคลาดเคลื่อน

3. การวิจัยเชิงพรรณนา

นักวิชาการบางท่าน ให้ชื่อว่า การวิจัยเชิงบรรยาย เป็นการวิจัยที่ค้นหาความจริงจากสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบันเพื่อที่จะได้ทราบข้อเท็จจริงของปรากฏการณ์ ความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ที่มีอยู่ในเหตุการณ์ และพัฒนาการของเหตุการณ์ในปัจจุบัน ในทัศนะที่กว้างที่สุด เราสามารถจะจัดการวิจัยทุกประเภทที่ไม่ใช่การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ และการวิจัยทดลองเข้าไว้ในการวิจัยเชิงพรรณนาได้

4. แบ่งตามลักษณะการจัดเก็บข้อมูล

แบ่งออกได้หลายประเภท ดังนี้

4.1 การวิจัยเอกสาร เป็นการวิจัยที่อาศัยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่างๆ เช่น หนังสือ นิตยสาร วารสาร จดหมายเหตุ บทความ ผลงานวิจัยข้อบ่งชี้ต่างๆ รวมไปถึงศิลาจารึก

หลังจากนั้นก็นำไปวิเคราะห์และสรุปผลเป็นข้อความรู้ความจริงในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งการวิจัยจากเอกสารส่วนใหญ่จะทำในห้องสมุด อย่างไรก็ตามก็มีการรวบรวมข้อมูลหรือการถ่ายทอดข้อมูลจากแหล่งหนึ่ง แม้จะกระทำอย่างมีระบบระเบียบ และมีกฎเกณฑ์ แต่ถ้าไม่มีการตีความ วิเคราะห์ และเสนอข้อคิดเห็นก็ไม่ถือว่าเป็นงานวิจัย

4.2 การวิจัยโดยวิธีการเฝ้าสังเกต เป็นการวิจัยที่มีการเฝ้าสังเกตพฤติกรรมของพืช สัตว์ หรือมนุษย์ หรือของกลุ่มคนในสังคม โดยพิจารณาในแง่สถานภาพ และบทบาท ซึ่งการสังเกตโดยทั่วไปจะมีเป้าหมายเพื่อศึกษาพฤติกรรมของพืชหรือสัตว์ในด้านธรรมชาติ การอยู่ร่วมกัน การเจริญเติบโต ฯลฯ เช่น การให้น้ำ ให้อาหาร การเลี้ยงดู หรือเพื่อศึกษาพฤติกรรมของสมาชิกในสังคมมนุษย์ในด้านต่าง ๆ

4.3 การวิจัยแบบสำมะโน เป็นการวิจัยที่เก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรทุกหน่วย เช่น การศึกษาการใช้น้ำและเครื่องมือการเกษตรของเกษตรกรในโครงการ จัดรูปที่ดิน การศึกษาการผลิตและการตลาดของลำไยในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งจะต้องศึกษาประชากร ผู้ปลูกลำไยทั้งหมดที่มีอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ การวิจัยแบบสำมะโนจะมีขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

4.3.1 ขั้นตอนเตรียมการสำรวจ จะต้องเตรียมการในเรื่องเหล่านี้ให้เรียบร้อย

4.3.1.1 กำหนดวัตถุประสงค์

4.3.1.2 กำหนดขอบเขต ในด้านพื้นที่ และประชากรที่จะศึกษา

4.3.1.3 กำหนดประชากรเป้าหมาย

4.3.1.4 กำหนดขนาดของตัวอย่าง

4.3.1.5 กำหนดเวลาที่จะสำรวจ

4.3.1.6 กำหนดกรอบของผังสุ่มตัวอย่าง ในกรณีที่สุ่มจากแผนที่

4.3.2 ขั้นตอนวางแผนเกี่ยวกับการใช้งบประมาณ กำลังคน และการบริหารงานสนาม เพื่อให้ งานวิจัยเป็นไปตามแผนที่วางไว้

4.3.3 ขั้นตอนกำหนดช่วงเวลาที่ออกสำรวจ จะขึ้นอยู่กับลักษณะของปัญหา เป้าหมายของการวิจัย และเวลาของคณะผู้วิจัย

4.3.4 ขั้นตอนออกแบบสอบถาม สร้างและทดสอบแบบสอบถาม

4.3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล และการวิเคราะห์

4.4 การวิจัยแบบสำรวจจากตัวอย่าง เป็นการวิจัยที่รวบรวมข้อมูลจากประชากรที่ถูกคัดเลือกมาเป็นตัวอย่างเท่านั้น ประชากรที่ถูกคัดเลือกมาศึกษานี้ เรียกว่า "กลุ่มตัวอย่าง" ซึ่งได้มาโดยการสุ่ม และสามารถทำได้หลายวิธี ผู้สนใจเรื่องนี้จะศึกษาได้ในบทต่อไป การวิจัยแบบสำรวจจากตัวอย่างนี้มีทั้งข้อดีและข้อเสีย ข้อดีคือประหยัดเวลาค่าใช้จ่าย และกำลังคน ทำให้สามารถศึกษาได้ละเอียดลึกซึ้ง เพราะไม่ต้องศึกษาจากประชากรทั้งหมด แต่ข้อเสียก็มีอยู่เช่นกัน กล่าวคือ ถ้ากลุ่ม

ตัวอย่างมีน้อยอาจจะไม่สามารถเป็นตัวแทนของประชากรทั้งหมด แต่ข้อเสียก็มีอยู่เช่นกัน กล่าวคือ ถ้ากลุ่มตัวอย่างมีน้อยอาจจะไม่สามารถเป็นตัวแทนของประชากรทั้งหมดได้ นอกจากนี้อาจจะมีความลำเอียงจากการสุ่มได้ เพราะผู้วิจัยมักเลือกตัวอย่างที่คาดว่าจะให้ความร่วมมือดีหรืออยู่ในท้องที่ที่ติดต่อได้สะดวก จึงอาจเกิดความคลาดเคลื่อนได้

4.5 การศึกษาเฉพาะกรณี เป็นการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องเฉพาะบุคคล กลุ่มคน ชุมชน องค์กร หรือสถาบันต่างๆ ในลักษณะแต่ละแห่งหรือแต่ละราย เช่น ศึกษาผลการดำเนินงาน องค์กรประชาสัมพันธ์แห่งหนึ่งจังหวัดจันทบุรี การศึกษาผลกระทบของสื่อประชาสัมพันธ์ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใช้เลือดออกจังหวัดจันทบุรี เป็นต้น การศึกษาเฉพาะกรณีจะต้องศึกษาอย่างละเอียดทั้งระบบของเรื่องที่ทำการศึกษา เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนและสามารถนำมาเป็นกรณีตัวอย่างได้ การศึกษาเฉพาะกรณีควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

4.5.1 กำหนดวัตถุประสงค์หรือตั้งเป้าหมายให้แน่ชัด ถ้ามีหลายวัตถุประสงค์ จะต้องจัดเรียงลำดับให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริง

4.5.2 การรวบรวมข้อมูลและขอบเขตของการรวบรวมข้อมูลจะต้องทำการพิจารณาว่าจะมีขอบเขตที่กว้างขวางลึกซึ้งเพียงใด จะเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีใดจะใช้เครื่องมือใดในการเก็บข้อมูลเพื่อให้ได้ผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ผู้วิจัยจะต้องคำนึงถึงตัวแปรต่างๆ และสภาพแวดล้อมทั้งหมดที่เกี่ยวข้อง

4.5.3 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อค้นหาสาเหตุ จะต้องมีการตั้งสมมติฐานแล้วทำการทดสอบสมมติฐานต่างๆ เพื่อให้ได้คำตอบที่สามารถนำมาใช้แก้ไขปัญหาได้จริง

4.5.4 การเสนอผลการศึกษาวิจัย ควรนำเสนอทั้งในระยะสั้นและระยะยาวทั้งในรูปโครงสร้างของสิ่งนั้น รวมถึงระเบียบกฎเกณฑ์และกฎหมายที่เกี่ยวข้องว่าจะต้องปรับปรุงแก้ไขหรือไม่อย่างไร

4.5.5 ทำการติดตามผลที่ได้จากการศึกษาว่า เป็นจริงตามที่คาดหวังไว้หรือไม่ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องแน่นอน และความสามารถที่จะนำไปใช้ได้ตามวัตถุประสงค์

4.6 การศึกษาวิจัยแบบต่อเนื่อง เป็นการศึกษาระยะเวลาเกี่ยวกับ สิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เพื่อศึกษาความเป็นไปหรือพัฒนาการของสิ่งนั้นหรือเหตุการณ์นั้นซึ่งต้องอาศัยระยะเวลา แรงงาน และเงินทุนเป็นจำนวนมาก ตัวอย่างเช่น การศึกษาเกี่ยวกับภาพลักษณ์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ที่มีต่อการผลิตบัณฑิตสายวิชาชีพนิเทศศาสตร์ สู่ตลาดแรงงานต่างๆ อาจต้องใช้เวลา 3 5 10 เพื่อรับทราบถึงการดำเนินงานของคณะกับการบริหารจัดการการสื่อสารทางประชาสัมพันธ์และพัฒนาศักยภาพของบัณฑิตในแต่ละปีการศึกษากับความ ต้องการของตลาดแรงงาน เป็นต้น

4.7 การวิจัยเชิงทดลอง เป็นการวิจัยที่มีการตั้งสมมติฐานขึ้นแล้วทำการทดสอบข้อสมมติฐานนั้น การวิจัยแบบนี้มักใช้กันมากกับการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ อย่างไรก็ตาม การวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยเฉพาะสาขาพฤติกรรมของบุคคล หรือพฤติกรรมของนักเรียนในการเรียนการสอนแบบต่างๆ ในด้านเศรษฐศาสตร์การเกษตรก็เคยศึกษาโดยจัดกลุ่มเกษตรกรออกเป็นหมู่ๆ เพื่อศึกษาถึงผลการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ ไปใช้การทดลองทางสังคมศาสตร์โดยทั่วไปจะแบ่งเป็น 2 กรณีคือ

4.7.1 กรณีที่มีกลุ่มทดลองเดียว อาจจะสามารถศึกษาได้ทั้งก่อนและหลังการทดลองหรือศึกษาเฉพาะหลังการทดลองเท่านั้น

4.7.2 กรณีที่มีกลุ่มเปรียบเทียบกับกลุ่มทดลองก็ศึกษาได้ในลักษณะเดียวกัน แต่ถ้าจะให้เห็นชัดเจนควรศึกษาทั้งก่อนและหลังการทดลอง

5. แบ่งตามระยะเวลา แบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ

5.1 การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ การวิจัยแบบนี้เป็นกระบวนการที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อค้นหาความจริงของเหตุการณ์ที่ผ่านมาแล้วในอดีต โดยทำการรวบรวม ประเมินผล ตรวจสอบ วิเคราะห์ สังเคราะห์เหตุการณ์ และทำการสรุปผลอย่างมีเหตุมีผล เพื่อให้ได้ข้อความจริงสำหรับนำมาบันทึกอดีตใหม่อย่างมีระบบ

5.2 การวิจัยเชิงปัจจุบัน เป็นกระบวนการค้นหาความจริงในเรื่องต่างๆ จากสภาพปัจจุบัน ทำการศึกษาค้นหาว่าหาความจริงของสถานการณ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันเพื่อให้ได้คำตอบที่จะขจัดความไม่รู้ให้หมดไป ดังนั้นการศึกษาวิจัยที่ไม่ใช่อดีตและอนาคตจึงเป็นการศึกษาเชิงปัจจุบัน แต่การศึกษาเชิงอนาคตก็จำเป็นต้องอาศัยข้อมูลในปัจจุบันเป็นพื้นฐานสำคัญในการพยากรณ์อนาคตที่จะได้คำตอบของการวิจัยเชิงปัจจุบัน ผู้วิจัยจะสามารถเลือกรูปแบบการวิจัยได้หลายแบบ เป็นต้นว่า การวิจัยแบบสำรวจ การศึกษาเฉพาะกรณีการวิจัยแบบทดลองหรือรูปแบบอื่นๆ อีก อาทิ การวิจัยแบบสัมภาษณ์ การวิจัยแบบบรรยาย การวิจัยแบบอธิบาย การวิจัยความสัมพันธ์ การวิจัยเชิงปริมาณ การวิจัยเชิงคุณภาพ ฯลฯ

5.3 การวิจัยเชิงอนาคต เป็นงานวิจัยที่มีเป้าหมายสูงกว่าการวิจัยแบบอื่น เพราะมีจุดมุ่งหมายที่จะทำนาย คาดการณ์ หรือพยากรณ์เหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นในอนาคต ดังนั้นกระบวนการของการค้นหาข้อความรู้ความจริงอาจจะใช้วิธีการทดลองถึงผลที่จะเกิดขึ้นในอนาคตว่าจะเป็นอย่างจริง หรือถูกต้องมากน้อยเพียงใด ทั้งนี้ต้องอิงพื้นฐานของข้อมูล และข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัย เพื่อค้นหา รวมทั้งจะต้องอิงข้อมูลในอดีตที่ผ่านมาด้วยการคาดการณ์ หรือการพยากรณ์มิใช่การเดา เพราะจะต้องมีรากฐานทางทฤษฎี และแนวความคิดประกอบกับข้อสมมติฐานบางประการเป็นหลัก ผลที่ได้จากการวิจัยในลักษณะนี้จะมีลักษณะเป็นข้อสรุปอย่างกว้างขวางทั่วไป เป็น

งานวิจัยที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการวางแผนและกำหนดนโยบายตลอดจนการดำเนินงานในอนาคต

6. การแบ่งตามเวลา

การจัดประเภทแบ่งตามเวลา อาจพิจารณาได้เป็น 2 ลักษณะ คือ (วิรัช ลภีรัตนกุล, 2553 : 91)

6.1 พิจารณาจากระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บข้อมูล แบ่งได้เป็น

6.1.1 การวิจัยภาคตัดขวาง เป็นการวิจัยที่ใช้เวลาในการเก็บข้อมูลเป็นระยะเวลาสั้นๆ

6.1.2 การวิจัยระยะยาวเป็นการวิจัยที่ใช้เวลาในการเก็บ ข้อมูลเป็นระยะเวลา ยาวนานหลายๆ ปี ซึ่งข้อมูลที่ได้จะแสดงให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา

6.2 พิจารณาจากช่วงเวลาการศึกษา แบ่งได้เป็น

6.2.1 การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ เป็นการวิจัยเรื่องราวที่เกิดขึ้นในอดีต

6.2.2 การวิจัยเชิงปัจจุบัน เป็นการวิจัยปรากฏการณ์ภาวะการณ์ในปัจจุบัน

6.2.3 การวิจัยอนาคต เป็นการวิจัยที่มองเห็นภาพของเรื่องใดเรื่องหนึ่งในอนาคต

7. แบ่งตามชนิดของข้อมูล

การแบ่งตามชนิดของข้อมูล แบ่งได้เป็น 2 ประเภท (ภากิตติ์ ศรีสุกุล, 2550: 34)

7.1 การวิจัยเชิงประจักษ์ คือ การวิจัยที่ต้องเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยตรงจากแหล่งปฐมภูมิ ไม่ต้องผ่านกระบวนการแปลงรูปหรือเปลี่ยนความหมายเป็นการค้นหาความจริงโดยใช้วิธีการทางสถิติเข้ามาช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในมาตรการวัดแบบอัตราส่วน เพราะสามารถวัดเป็นตัวเลขได้โดยตรง ลักษณะพิเศษของการวิจัยเชิงประจักษ์มีจุดเน้นอยู่ที่ประเด็นหลักเหล่านี้

7.1.1 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยประจักษ์เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบปฐมภูมิ (Primary data) เป็นข้อเท็จจริงที่ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยตรง ข้อมูลนี้อาจหา มาได้โดยการชုตพบ ส้ารวจ สัมภาษณ์ หรือจากการสังเกต ซึ่งเป็นข้อมูลขั้นต้นที่ยังไม่เคยมีผู้ใด รวบรวมไว้ก่อน

7.1.2 ประเภทของข้อมูล จะเป็นข้อมูลแบบปรนัย ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากสภาพความเป็นจริงโดยไม่ต้องผ่านกระบวนการใด ๆ ที่เปลี่ยนรูปหรือความหมายมักเป็นข้อมูลในระดับอัตราส่วน เพราะสามารถวัดได้เป็นจำนวนหรือตัวเลขโดยตรง ซึ่งถือเป็นข้อมูลเชิงปริมาณ เพราะเป็นการค้นหาความจริงโดยอาศัยการวิเคราะห์ทางสถิติเข้าช่วย

7.2 การวิจัยเชิงไม่ประจักษ์ คือ การวิจัยที่เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้อื่นมาอ้างอิงโดยที่ผู้วิจัยไม่ต้องเก็บรวบรวมข้อมูลโดยตรง ไม่ต้องผ่านการตีความหมายหรือเปลี่ยนรูป แต่จะใช้ข้อมูลที่มีอยู่แล้วในเอกสาร หนังสือ ตำรา งานวิจัย ฯลฯ การวิจัยแบบนี้ใช้วิธีการให้เหตุผล โดยใช้ภาษาคำพูด หรือการวิพากษ์วิจารณ์แทนการใช้สัญลักษณ์หรือวิธีการทางสถิติ ลักษณะสำคัญของการวิจัยเชิงไม่ประจักษ์มีดังนี้

7.2.1 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยเชิงไม่ประจักษ์ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบทุติยภูมิ ซึ่งเป็นการเก็บรายละเอียดหรือข้อมูลโดยวิธีอ้างอิงจากผู้อื่น ผู้วิจัยมิได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยตรง

7.2.2 ประเภทของข้อมูลเป็นแบบอ้อม ซึ่ง เป็นข้อมูลที่ได้จากการแปลความหรือตีความจากผู้เก็บข้อมูลครั้งแรก เครื่องมือในการวัดไม่มีกระบวนการในการตัดสินใจในตัวเอง เช่น การตีความหมายจากการสังเกตการแสดงออกของนักศึกษา เป็นการวัดข้อมูลที่แสดงลักษณะ หรือข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นวิธีการให้เหตุผลโดยใช้ภาษา คำพูดแทนการใช้สัญลักษณ์ ข้อมูลลักษณะนี้ มักไม่เน้นจำนวนที่นับได้

8. แบ่งตามการควบคุมตัวแปร

การแบ่งตามการควบคุมตัวแปร แบ่งได้เป็น 3 ประเภทดังนี้ (นิศารัตน์ ศิลปะเดช, 2552 : 27-28)

8.1 การวิจัยแบบทดลอง เป็นการวิจัยที่ผู้วิจัยสามารถควบคุมตัวแปรได้มากกว่าการวิจัยแบบอื่น มีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อพยากรณ์เหตุการณ์จากผลการทดลองที่จัดกระทำ และหาข้อสรุปเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (X) และตัวแปรตาม (Y) ซึ่งอาจจะนำไปประยุกต์ใช้กับประชากรทั่วไปนอกห้องทดลองได้โดยปกติจะต้องมีการตั้งสมมุติฐานขึ้นก่อนโดยอาศัยหลักการหรือทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่ง แล้วนำมาทดสอบความถูกต้องของสมมุติฐานนั้น ถือเป็นวิธีการแสวงหาความรู้ซึ่งมีระเบียบแบบแผนและมีเหตุผล ซึ่งนักวิจัยต้องกระทำด้วยความระมัดระวังและรอบคอบ จึงจะสามารถระบุความสัมพันธ์ในเชิงเหตุและผลได้อย่างแท้จริง นับเป็นวิธีการแสวงหาความรู้โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์อีกลักษณะหนึ่ง

วิธีดำเนินการวิจัยแบบทดลองมีขั้นตอนที่สำคัญดังนี้

8.1.1 สืบจกรายงานการวิจัย หนังสือ เอกสาร ตำรา

8.1.2 กำหนดจุดมุ่งหมายและนิยามปัญหาให้ชัดเจน

8.1.3 ตั้งสมมุติฐาน ให้นิยามเฉพาะ และนิยามตัวแปรให้ชัดเจน

8.1.4 สร้างแบบแผนการทดลองให้เป็นตัวแทนของข้อมูลทั้งหมด

8.1.5 ดำเนินการทดลองและจะต้องควบคุมสิ่งต่างๆ ให้มีความคงที่

8.1.6 กำจัดลักษณะการกระทำต่าง ๆ ที่อาจจะทำให้ได้ข้อมูลผิด

8.1.7 นำวิธีการทางสถิติเข้ามาใช้ทดลองสมมุติฐาน และพิจารณาความเชื่อมั่น

8.2 การวิจัยแบบกึ่งทดลอง เป็นการวิจัยที่ผู้วิจัยสามารถควบคุมตัวแปร ได้เพียงบางส่วนเท่านั้น กับสามารถกำหนดสภาพการณ์ได้ไม่มากนักการวิจัยประเภทนี้จัดเป็นการวิจัยเชิงทดลองประเภทหนึ่ง แต่ไม่อาจกล่าวได้ว่า เป็นการวิจัยเชิงทดลองที่สมบูรณ์ จึงเรียกว่า การวิจัยแบบกึ่งทดลอง ทั้งนี้เพราะผู้วิจัยไม่สามารถควบคุมตัวแปรอิสระและสภาพการณ์ของการทดลองให้ เป็นไปตามที่ต้องการได้เต็มที่ จึงกล่าวได้ว่าการวิจัยกึ่งทดลองไม่สามารถควบคุมตัวแปรอิสระได้ทุกตัว

8.3 การวิจัยแบบธรรมชาติ เป็นการวิจัยที่ผู้วิจัยไม่สามารถควบคุมตัวแปรอิสระได้เลย และไม่สามารถสรุปได้อย่างสมบูรณ์ว่าจริงๆ แล้วมีตัวแปรอิสระในเรื่องนั้นกี่ตัว และตัวที่ค้นพบนั้น เป็นตัวแปรอิสระอย่างแท้จริงหรือไม่ และสภาพการณ์ตลอดจนสิ่งแวดล้อมต่างๆ ก็ไม่สามารถควบคุมได้เช่นกัน ทุกตัวแปรจึงเป็นไปตามสภาพธรรมชาติ

ภาคิติ์ ตรีสุก (2550 : 48) ได้แบ่งประเภทการวิจัยตามการควบคุมตัวแปรออกเป็น 5 ประเภทคือ

1. การวิจัยในห้องปฏิบัติการ การวิจัยประเภทนี้จัดกระทำในห้องปฏิบัติการจึงอยู่ในสภาพที่สามารถควบคุมตัวแปรได้มากที่สุดตัวอย่างของการวิจัยในห้องปฏิบัติการ เช่น การวิจัยเกี่ยวกับสารเคมีในห้องปฏิบัติการเคมี การวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ โดยทดลองกับสัตว์ในห้องปฏิบัติการ การวิจัยเกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อในห้องปฏิบัติการ เป็นต้น

2. การวิจัยสนาม การวิจัยประเภทนี้ผู้วิจัยจะต้องเก็บรวบรวมข้อมูลใน “สนาม” ซึ่งหมายถึง สถานที่ที่ข้อมูลการวิจัยมีอยู่แล้วโดยธรรมชาติ เช่น การวิจัยประชาสัมพันธ์ผู้วิจัยจะต้องออกไปเก็บตัวอย่างป้ายข้อความประชาสัมพันธ์บริเวณพื้นที่ที่ผู้วิจัยต้องการวัดผลสำเร็จในการเผยแพร่ข่าวสารการประชาสัมพันธ์ ในการที่ประชาชนกลุ่มเป้าหมายรับรู้และเข้าใจข่าวสารสู่การปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง เป็นต้น ในการวิจัยสนามนี้ผู้วิจัยสามารถควบคุมตัวแปรบางประการได้บ้าง แต่ไม่สามารถควบคุมตัวแปรได้ทั้งหมดดังนั้นความเข้มงวดของการควบคุมตัวแปรจึงมีน้อยกว่าการวิจัยในห้องปฏิบัติการ

3. การวิจัยเอกสาร การวิจัยประเภทนี้ผู้วิจัยค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากการอ่านเอกสารต่างๆ ซึ่งเป็นบันทึกเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ต้องการวิจัย ดังนั้นผู้วิจัยจึงไม่สามารถควบคุมตัวแปรใดๆ ได้เลย ความครอบคลุมและความถูกต้องเที่ยงตรงของผลการวิจัยย่อมขึ้นอยู่กับคุณภาพของเอกสารที่มี และความสามารถในการค้นคว้าของผู้วิจัยเท่านั้น

4. การศึกษาเฉพาะกรณี เป็นการศึกษาย่างละเอียดลึกซึ้งเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยเฉพาะ เพื่อต้องการทราบรายละเอียดและให้ควบคุมในเรื่องนั้นๆ เพื่อทราบรายละเอียดข้อเท็จจริง

เกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ เป็นพื้นฐาน การศึกษาเฉพาะกรณีอาจเป็นไปได้ทั้งตัวบุคคล ครอบครัว ชุมชน สถาบันทางสังคม เช่น ศึกษาการประกอบอาชีพอิสระ เป็นต้น

5. การวิจัยเชิงปฏิบัติการ เป็นการวิจัยประยุกต์ในลักษณะหนึ่งที่มีมุ่งแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเป็นเรื่องๆ ไป ผลการวิจัยใช้ได้โดยตรงของปัญหานั้นๆ เท่านั้น ไม่สามารถนำไปใช้ในสถานการณ์อื่นได้ เช่น ศึกษาปัญหาด้านจรรยาบรรณของนักประชาสัมพันธ์ การสำรวจบุคลิกภาพต่อการปฏิบัติของนักประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

9. การใช้เกณฑ์ประโยชน์ของการวิจัย

การใช้เกณฑ์ประโยชน์ของการวิจัยแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2547 : 18) คือ

9.1 การวิจัยพื้นฐานหรือการวิจัยบริสุทธิ์ หมายถึง การวิจัยที่ได้ผลเป็นข้อความรู้ ทฤษฎี เป็นการวิจัยเพื่อสนองความอยากรู้ของมนุษย์หรือเพิ่มพูนความรู้ของมนุษย์ ยังไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ทันทีที่ได้ข้อค้นพบ มักกระทำในห้องปฏิบัติการหรือห้องทดลอง เช่น การวิจัยเพื่อสร้างทฤษฎีพื้นฐานในวิชาฟิสิกส์ เคมีหรือชีววิทยา เป็นต้น

9.2 การวิจัยเชิงประยุกต์ หมายถึง การวิจัยที่ได้นำผลจากข้อความรู้ทฤษฎีที่มีผู้ศึกษาไว้แล้วมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์แก่มนุษย์ เพื่อให้ชีวิตมนุษย์มีความสุขและความสะดวกสบายยิ่งขึ้น การวิจัยประเภทนี้ได้แก่ การวิจัยในสาขาวิทยาศาสตร์ประยุกต์ เช่น แพทย์ศาสตร์ เกษตรศาสตร์ และการวิจัยในสาขาสังคมศาสตร์ เช่น ศึกษาศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิเทศศาสตร์ เป็นต้น อาจได้ผลการวิจัยเป็นเทคนิควิธี นวัตกรรม หรือสิ่งประดิษฐ์ต่างๆ

9.3 การวิจัยปฏิบัติการ เป็นการวิจัยประยุกต์ในลักษณะหนึ่งที่มีมุ่งนำผลที่ได้ไปใช้แก้ปัญหาเฉพาะหน้าหรืองานในหน้าที่ของตนเองหรือของทั้งหน่วยงาน เช่น ครูทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนรู้อของนักเรียน เป็นต้น

10. แบ่งตามจำนวนศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง

การแบ่งตามจำนวนศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกได้ 2 ประการ (นิศารัตน์ ศิลปะเดช, 2552 : 131) คือ

10.1 การวิจัยเฉพาะศาสตร์ เป็นการวิจัยที่อยู่ในวงวิชาการของศาสตร์ใดศาสตร์หนึ่งเท่านั้น เช่น การวิจัยการศึกษา การวิจัยทางจิตวิทยา การวิจัยทางดาราศาสตร์ เป็นต้น

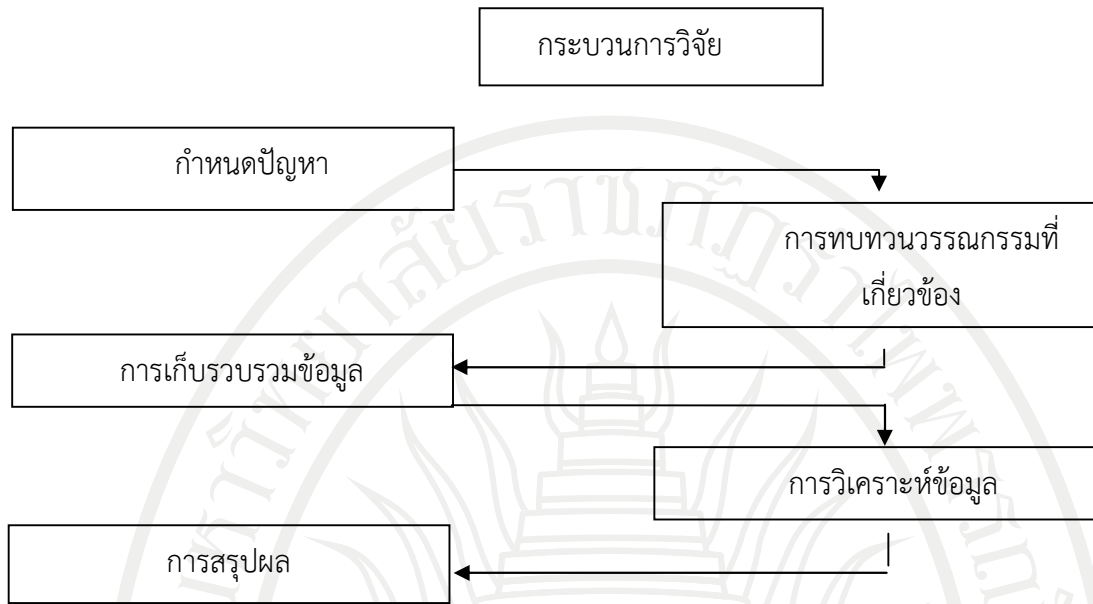
10.2 การวิจัยพหุศาสตร์ หรือ การวิจัยสห สาขาวิชา เป็นการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์ตั้งแต่ 2 สาขาขึ้นไป เช่น การวิจัยที่เกี่ยวกับปัญหาสุขภาพอนามัยของประชาชน การวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน การวิจัยที่เกี่ยวกับปัญหาโสเภณี ฯลฯ

สรุปจากการศึกษาประเภทการวิจัยประชาสัมพันธ์ในหลากหลายทัศนะของนักวิชาการแต่ละท่าน สรุปได้ว่า นักประชาสัมพันธ์ขององค์กรจะดำเนินการวิจัยในประเภทใดนั้นขึ้นอยู่กับประโยชน์ที่ต้องการจะได้รับต่อการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ในช่วงเวลานั้นๆ หรือขึ้นอยู่กับวงจรชีวิต

ผลิตภัณฑ์ นั่นเอง ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยตลาด ทั้งนี้จากการขยายตัวหรือการชะลอตัวอย่างรวดเร็วจากปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาประเทศ เช่น สภาพเศรษฐกิจ สภาพสังคมวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี พฤติกรรมการบริโภคของผู้บริโภค เป็นต้น เหล่านี้เองที่เป็นผลให้มีความจำเป็นในการทำวิจัยในแต่ละประเภท เพื่อค้นหาข้อมูลคำตอบในแต่ละประเด็นที่ต้องการ

1.10 ขั้นตอนการวิจัยประชาสัมพันธ์

ถึงแม้ว่าการศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับการทำวิจัยจะดูเหมือนเป็นเรื่องที่มีความซับซ้อนยุ่งยาก และการวิจัยก็มีการจัดจำแนกประเภทออกได้หลากหลายลักษณะ แต่ถ้าพิจารณาถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัยนั้น คุณค่ามีมากมายโดยเฉพาะข้อมูลที่ผ่านกระบวนการที่เป็นระบบระเบียบทั้งหลักวิทยาศาสตร์และศาสตร์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาทางการวิจัย และเพื่อให้การทำงานวิจัยเป็นเรื่องงานสำหรับการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะนักประชาสัมพันธ์ที่จะต้องมีความสามารถรอบด้าน การวิจัยประชาสัมพันธ์จำเป็นต้องอาศัยความรอบคอบอย่างมาก ในการที่จะหาคำตอบจากสิ่งที่สงสัยการวิจัยประชาสัมพันธ์สามารถเชื่อมโยงไปยังการวางแผนการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ขั้นตอนโดยส่วนใหญ่แล้วจะมีลักษณะการดำเนินงานคล้ายกับการวิจัยทางสังคมศาสตร์อื่นๆ แต่ละขั้นตอนมีความสอดคล้องกัน ในการวิจัยแต่ละประเภท จำเป็นต้องมีขั้นตอนต่างๆ ซึ่งแต่ละขั้นตอนจะมีวิธีปฏิบัติหรือแนวทางปฏิบัติในรายละเอียดของแต่ละขั้นตอนชัดเจน ผู้วิจัยจะต้องดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่างๆ อย่างพิถีพิถัน ละเอียด และถูกต้องรัดกุม เพื่อให้ได้ผลการวิจัยถูกต้องเชื่อถือได้ แม้ว่าการวิจัยแต่ละประเภทอาจมีขั้นตอนที่แตกต่างกันไปบ้าง แต่โดยทั่วไปแล้วควรประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, 2553 : 15) ตามภาพที่ 1.2 ดังนี้

ภาพที่ 1.2 กระบวนการวิจัย
ที่มา (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, 2553 : 15)

จากภาพที่ 1.2 สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ขั้นกำหนดประเด็นปัญหาในการวิจัย เป็นขั้นตอนแรกของการวิจัยเมื่อจะทำการวิจัย ผู้วิจัยเองจะต้องรู้ว่าทำอะไรเรื่องอะไร เรื่องการวิจัยหรือหัวข้อวิจัย อาจเกิดจากความอยากรู้ ความสงสัย การฟัง การค้น การสนทนา หรืออาจเกิดจากสภาพแวดล้อมต่างๆ ไป เป็นต้น เมื่อเลือกปัญหาได้แล้ว ผู้วิจัยจะต้องกำหนดประเด็นปัญหาที่จะวิจัยว่าจะศึกษาอะไร กว้างแค่ไหน ปกติแล้ว ความกว้างใหญ่ของประเด็นในการศึกษา ผู้วิจัยอาจจะสังเคราะห์ได้จากการวิเคราะห์หรือการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง การกำหนดปัญหาในการวิจัยอาจมาจากข้อสงสัยบางประการที่นักประชาสัมพันธ์ได้พบเจอจากสาเหตุของการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ขององค์กร องค์กรจึงต้องค้นหาคำตอบเพื่อนำไปใช้ดำเนินการแก้ไข การปฏิบัติงานประชาสัมพันธ์ดังกล่าวให้สัมฤทธิ์ผล

2. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจำเป็นต้องศึกษาประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง ที่ตนต้องการวิจัยในด้านเนื้อหา สาระ แนวคิด ทฤษฎี หลักการ ฯลฯ โดยศึกษาได้จากหนังสือ ตำรา วารสาร ผลงานการวิจัย และเอกสารอื่นๆ เพื่อให้ปัญหาการวิจัยของตนเกิดความชัดเจน มีแนวคิดและ ทฤษฎีสนับสนุน สามารถนำมากำหนดจุดมุ่งหมายของการวิจัย กำหนดตัวแปร ตั้งสมมติฐานของการวิจัย โดยมีข้อสังเกตการตั้งสมมติฐานของ การวิจัยคือ ควรมีการกระทำหลังจากได้มีการศึกษา ค้นคว้า และ ทบทวนตำรา เอกสาร บทความ หรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3. การออกแบบวิจัย เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยประมวลความรู้ทั้งหลายที่ได้จากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมดแล้วนำมาใช้ในการกำหนดแนวทางในการศึกษาค้นคว้าเพื่อให้ได้คำตอบที่ตรงกับความต้องการของตนมากที่สุด เริ่มตั้งแต่การกำหนดจุดมุ่งหมายของการวิจัยให้ชัดเจน นิยามตัวแปรต่างๆ กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา รวมทั้งกำหนดเครื่องมือ การวิจัย แนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

4. การแปลความหมายหรือการตีความข้อมูล

เป็นการนำตัวเลขจากการวิเคราะห์ข้อมูลมาแปลความหมายว่า ผลการวิเคราะห์เป็นอย่างไร ซึ่งการแปลความหมายอาจจะใช้เกณฑ์หรือใช้มาตรฐาน จึงจะทำให้แปลความหมายได้ถูกต้อง เช่น งานวิจัยเรื่องหนึ่งได้ผลค่าเฉลี่ยในการปฏิบัติงานของพนักงานเท่ากับ 1.98 ค่า 1.98 คงยังบอกอะไรไม่ได้ ถ้าไม่นำไปเทียบเกณฑ์ แต่ถ้านำไปเทียบเกณฑ์แล้ว อาจบอกได้ว่า พนักงานมีการปฏิบัติน้อย ปฏิบัติมาก ปฏิบัติมากที่สุด เป็นต้น

5. สรุปผล และการนำเสนอผลงานวิจัย

เป็นขั้นตอนสุดท้ายก่อนการรายงานผลการวิจัย ขั้นนี้จะเป็นขั้นที่ผู้วิจัยนำผลการตีความหมาย มาแนะนำและสรุปเป็นภาพรวม ให้สามารถมองเห็นว่าข้อค้นพบนั้นเป็นอย่างไร การสรุปผลการวิจัยนี้ ผู้วิจัยควรจะนำทฤษฎีและงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้องมาเป็นข้อสนับสนุนงานวิจัยของผู้วิจัย เช่น การวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการสื่อสารของผู้นำท้องถิ่นกับการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนกรณีศึกษา โครงการสายใยรักแห่งครอบครัว (ความรักจากครอบครัว มอบให้แต่เด็กๆ) ครั้งที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า ด้านคุณภาพของสื่อหรือคุณภาพของผู้ส่งสาร ส่วนใหญ่ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารจากผู้นำท้องถิ่น โดยการสื่อสารระหว่างบุคคล รองลงมาคือ ความพอใจการสื่อสารภายในเขตชุมชนยังค่อนข้างน้อย และต้องการให้มีการปรับปรุง แก้ไขผู้นำท้องถิ่นยังขาดการเตรียมตัวก่อนการนำเสนอข้อมูล และการเพิ่มช่องทางการนำเสนอข่าวสารที่ช่วยให้ประชาชนได้รับข่าวสารได้ทั่วถึง เป็นต้น

1.11 การเขียนโครงร่างการวิจัยประชาสัมพันธ์

การเขียนโครงร่างการวิจัยประชาสัมพันธ์เป็นขั้นตอนการถ่ายทอดกระบวนการวิจัยอย่าง มีระเบียบแบบแผน เปรียบเสมือนพิมพ์กระดาษพิมพ์เขียวในการดำเนินงานวิจัย ทำให้ทราบขั้นตอนและ รายละเอียดในแต่ละขั้นตอนของการทำวิจัย มีระเบียบวิธีการวิจัยที่ดีมีความเป็นไปได้ในการดำเนินการวิจัยให้สำเร็จ ทั้งนี้การเขียนและการเรียงร้อยรายละเอียดของโครงการ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่รวดเร็ว ระหว่าง ผู้นำเสนอวิจัยและผู้อนุมัติงบประมาณ ควรเน้นสาระที่สำคัญสั้นกะทัดรัด สิ่งที่สำคัญที่สุดในการเขียนโครงการวิจัยที่ดีคือ ผู้วิจัยควรมีความเข้าใจในประเด็นปัญหาการวิจัย วัตถุประสงค์การวิจัย การใช้ระเบียบวิธีการวิจัย ประโยชน์ที่จะส่งผลต่อความสำเร็จทางการประชาสัมพันธ์ขององค์กรมากน้อย

เพียงใด โดยทั่วไปแล้วการเขียนโครงการวิจัยประชาสัมพันธุ์ ประกอบด้วยองค์ประกอบตามตัวอย่างดังต่อไปนี้

ตัวอย่าง	การเขียนโครงการวิจัยประชาสัมพันธุ์
ชื่อเรื่อง	ส่วนประสมทางการตลาดเพื่อการประชาสัมพันธุ์ของร้านเซเว่น – อีเลฟเว่น ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลแสนตุง จังหวัดตราด
ผู้วิจัย	ผู้ช่วยศาสตราจารย์อภิวรรณ ศิรินันทนา คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร. จำเริญ คังคะศรี คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
ปีที่ทำวิจัย	2557

หลักการและเหตุผล

จากวิถีการดำเนินในชีวิตประจำวันของมนุษย์ จะเห็นได้ว่าผู้บริโภคหรือผู้ซื้อที่มีจำนวนมาก อำนาจในการตัดสินใจซื้อสินค้าเพิ่มขึ้นตามรายได้ที่ผู้บริโภคพึงมีร้านค้าปลีกได้เกิดขึ้นมากมาย ทั้งนี้เพื่อสนองตอบตามความต้องการของผู้บริโภคที่มีอย่างต่อเนื่องร้านค้าสะดวกซื้อ ถือได้ว่าเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่ผู้บริโภคเลือกที่จะซื้อสินค้าในร้านสะดวกซื้อ ดังนั้นผู้ประกอบการได้เข้ามาประกอบการธุรกิจการค้าปลีกประเภทร้านค้าสะดวกซื้อในชุมชนอย่างมากมาย เช่น ร้านค้าสะดวกซื้อในสถาบัน การศึกษา และในตลาดชุมชน ร้านค้าสะดวกซื้อเป็นร้านค้าที่มีการจำหน่ายสินค้าสายผลิตภัณฑ์จำกัด ทำการค้าในทำเลที่ตั้งสะดวก ราคาสินค้าที่จำหน่ายสูงกว่าร้านค้าปลีกทั่วไป เป็นร้านค้าที่มีระบบการค้าปลีกโดยการนำธุรกิจ 3 ธุรกิจ มารวมเข้าด้วยกัน คือ ร้านมินิมาร์ท ร้านซูเปอร์มาร์เก็ต และร้านฟาสต์ฟู้ด ร้านค้าสะดวกซื้อเป็นร้านค้าที่จำหน่ายสินค้าอุปโภคบริโภคที่จำเป็นต่อชีวิตประจำวัน รวมทั้งจำหน่ายอาหาร และเครื่องดื่มประเภทฟาสต์ฟู้ด เปิดบริการขายสินค้าให้กับผู้บริโภคตลอดเวลา 24 ชั่วโมง ซึ่งปัจจุบันเราจะเห็นได้ว่าร้านค้าสะดวกซื้อมีอยู่มากมาย ผู้บริโภคสามารถ ที่จะเลือกซื้อและใช้บริการได้ตามที่ตนเองต้องการจากร้านสะดวกซื้อ ร้านเซเว่น - อีเลฟเว่น เป็นร้านค้าสะดวกซื้อที่จำหน่ายสินค้าอุปโภคบริโภคที่ผู้บริโภคซื้อในชีวิตประจำวัน มีการตกแต่งร้านเป็นระเบียบ จัดสินค้าเป็นหมวดหมู่และให้ความสะดวกในการเลือกซื้อสินค้า โดยให้อิสระแก่ผู้ซื้อสินค้าทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นนิสิต คนทำงาน และบุคคลทั่วไปโดยไม่จำกัดสถานภาพ เพศ อายุ

ร้านเซเว่น - อีเลฟเว่น เป็นร้านค้าปลีกประเภทหนึ่งที่มีธุรกิจลักษณะรูปแบบของแฟรนไชส์ที่ได้รับความนิยมในประเทศไทยในขณะนี้ เนื่องจากว่ามีลักษณะตรงตามความต้องการของผู้บริโภคในปัจจุบันมีลักษณะการใช้ชีวิตที่เร่งรีบ ร้านเซเว่น - อีเลฟเว่น จึงดำเนินธุรกิจค้าปลีกใน

ลักษณะเปิด 24 ชั่วโมง เพื่อรองรับความต้องการของผู้บริโภคในปัจจุบันมากขึ้น จุดเริ่มต้นตรงนี้ก็พบว่าร้านเซเว่น - อีเลฟเว่น ก็ได้มีการเติบโตอย่างรวดเร็ว จึงมีธุรกิจของร้านสะดวกซื้อเกิดขึ้นมากมาย ซึ่งบริษัทผู้ค้าแต่ละแห่งต่างพยายามสร้างรูปแบบเฉพาะตัวให้โดดเด่น เพื่อสร้างความประทับใจให้ผู้บริโภคที่มาใช้บริการ โดยเฉพาะส่วนประสมทางการตลาด ไม่ว่าจะมีการนำผลิตภัณฑ์ที่แปลกใหม่เข้ามาจำหน่าย ด้านราคาที่ย่อมเยาจะมีความแตกต่างกัน รวมถึงการออกแบบร้านด้วยสีสันสดใส การวางจำหน่ายสินค้า ภายในร้านและที่สำคัญบริษัทผู้ค้าได้มีการส่งเสริมการตลาดด้านอื่นๆ ควบคู่ด้วยจากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ชี้ให้เห็นว่าธุรกิจร้านสะดวกซื้อที่มีแนวโน้มและโอกาสในการเจริญเติบโตสูงในอนาคต อีกทั้งผู้ประกอบการต่างๆ ในธุรกิจร้านสะดวกซื้อต่างพยายามที่จะเสาะแสวงหาแนวทางและกลยุทธ์วิธีใหม่ๆ ในการแข่งขัน เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคให้ได้มากที่สุด

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาส่วนประสมทางการตลาด เพื่อการประชาสัมพันธ์ของร้านเซเว่น - อีเลฟเว่น ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการของประชาชนในเขตเทศบาลแสนตุง จังหวัดตราด ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษารั้งนี้ สามารถที่จะนำข้อมูลไปใช้ในการศึกษา การกำหนดกลยุทธ์ทางการสื่อสารทางการประชาสัมพันธ์ในธุรกิจร้านสะดวกซื้อเซเว่น - อีเลฟเว่น สาขาอื่นๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. เพื่อศึกษาส่วนประสมทางการตลาด (4P'S) เพื่อการประชาสัมพันธ์ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการที่ร้านเซเว่น - อีเลฟเว่น ของประชาชนในเขตเทศบาลแสนตุง จังหวัดตราด
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการตัดสินใจใช้บริการร้านเซเว่น - อีเลฟเว่น ของผู้บริโภคในเขตเทศบาลตำบลแสนตุง จังหวัดตราด กับปัจจัยด้านประชากรศาสตร์
3. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจใช้บริการร้านเซเว่น - อีเลฟเว่น ของผู้บริโภคในเขตเทศบาลตำบลแสนตุง จังหวัดตราด

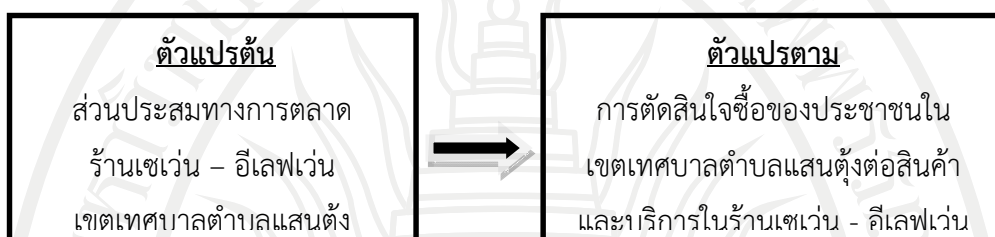
คำนิยามเฉพาะ

1. ส่วนประสมทางการตลาด (4P'S) เพื่อการประชาสัมพันธ์ หมายถึง ส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อความสำเร็จทางการสื่อสารการประชาสัมพันธ์ของร้านเซเว่น - อีเลฟเว่น เขตเทศบาลตำบลแสนตุง จังหวัดตราด ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ ราคา สถานที่ และการส่งเสริมการขาย
2. ร้านเซเว่น - อีเลฟเว่น หมายถึง ร้านค้าสะดวกซื้อซึ่งเป็นร้านค้าที่มีการจำหน่ายสินค้าสายผลิตภัณฑ์จำกัด ทำการค้าในทำเลที่ตั้งสะดวก เปิดบริการขายสินค้าให้กับผู้บริโภคตลอดเวลา 24 ชั่วโมง เขตเทศบาลตำบลแสนตุง จังหวัดตราด

3. การตัดสินใจซื้อ หมายถึง ความพึงพอใจและความต้องการของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลแสนตุ้ง จังหวัดตราด ในการซื้อสินค้าหรือบริการที่ร้านเซเว่น - อีเลฟเว่น

4. ประชาชนในเขตเทศบาลแสนตุ้ง หมายถึง ประชาชนที่อยู่ในเขตเทศบาลแสนตุ้ง จังหวัดตราด ที่เข้ามาใช้บริการร้านเซเว่น - อีเลฟเว่น

กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐาน

1. ส่วนประสมทางการตลาด (4P'S) เพื่อการประชาสัมพันธ์มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการของประชาชนต่อร้านเซเว่น - อีเลฟเว่น ในเขตเทศบาลตำบลแสนตุ้ง จังหวัดตราด แตกต่างกัน
2. รายได้ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลแสนตุ้ง จังหวัดตราด มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการที่ร้านเซเว่นอีเลฟเว่นแตกต่างกัน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาส่วนประสมทางการตลาดเพื่อการประชาสัมพันธ์ของร้านเซเว่น - อีเลฟเว่น ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลแสนตุ้ง จังหวัดตราด ประกอบด้วยประชากรทั้งสิ้นจำนวน 3,200 คน จะทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 94 คน

กรอบแนวคิดการวิจัย

1. แนวคิดการสื่อสาร
2. แนวคิดเกี่ยวกับบุคลิกภาพ
3. แนวคิดเชิงสัญลักษณ์
4. ทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาด
5. ทฤษฎีพฤติกรรมของผู้บริโภค
6. ทฤษฎีกระบวนการตัดสินใจซื้อ

7. ทฤษฎีมนุษย์สัมพันธ์

ระเบียบวิธีการวิจัย

ใช้การวิจัยเชิงสำรวจ และใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล โดยใช้วิธีการให้ผู้ตอบกรอกแบบสอบถามด้วยตนเอง ซึ่งแบ่งข้อคำถามออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับทัศนคติที่มีต่อส่วนประสมทางการตลาดเพื่อการประชาสัมพันธ์ของร้านเซเว่น – อีเลฟเว่น ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าหรือการบริการ

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

ภายหลังมีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยมีการทดสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยการทดสอบความตรง และความเที่ยง หลังจากนั้นจะมีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูปทางการวิจัยด้วยสถิติ และแปลความหมายในรูปของการรายงานผลการวิจัยต่อ

ระยะเวลาการวิจัยและแผนการดำเนินงานตลอดโครงการวิจัย

ระยะเวลา ขั้นตอน	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	มิ.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
	57	57	57	57	57	57	57	57	57	57	57	57
1. ศึกษาข้อมูล	←→											
2. สร้างเครื่องมือ	←→											
3. เก็บรวบรวมข้อมูล		←→										
4. บันทึกข้อมูล			←→									
5. วิเคราะห์ข้อมูล				←→								
6. สรุปผล/ รายงาน เผยแพร่									←→			

งบประมาณของโครงการวิจัย

รายการ	จำนวนเงิน
<u>งบดำเนินงาน</u>	
ก. หมวดค่าใช้จ่าย	
- ค่าใช้จ่ายในการจัดทำแบบสอบถาม	2,000 บาท
- ค่าวิเคราะห์เขียนรายงาน	5,000 บาท
- พิมพ์/จัดทำรูปเล่ม	2,000 บาท
ข. หมวดค่าวัสดุ	
- ค่าวัสดุสำนักงาน	5,000 บาท
รวม	14,000 บาท

การทบทวนวรรณกรรม/งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ณัฐพร ต้นลาภเจริญ (2550) ได้ทำวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อส่วนประสมทางการตลาด
บริการของร้านเซเว่น - อีเลฟเว่น ในเขตบางรักกรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า.....

ชวัลนุช สินธรโสภณ (2552) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการใช้บริการที่ร้านสะดวก
ซื้อเซเว่น - อีเลฟเว่น ในเขตกรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า

ชัยวัฒน์ ต้นตือภิบาลกุล (2554) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของผู้รับบริการร้านสะดวกซื้อ :
กรณีศึกษาเซเว่น - อีเลฟเว่น สาขาชายหาดบางแสน จังหวัดชลบุรี” ผลการวิจัยพบว่า

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงพฤติกรรมของประชาชนจังหวัดตราด ที่ใช้บริการร้านเซเว่น - อีเลฟเว่น
เทศบาลแสนตุ้ง
2. ทำให้ทราบถึงส่วนประสมทางการตลาด เพื่อการประชาสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ
ซื้อของผู้บริโภคที่มีต่อร้านเซเว่น - อีเลฟเว่น
3. ทำให้ทราบถึงการกำหนดกลยุทธ์ทางการประชาสัมพันธ์ เพื่อตอบสนองความต้องการของ
ผู้บริโภคให้มากที่สุด

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

1.12 สรุป

การประชาสัมพันธ์ หมายถึง เป็นการติดต่อสื่อสารระหว่างองค์กรกับประชาชน โดยมีการบริหารจัดการการดำเนินงานอย่างเป็นระบบแบบแผนต่อเนื่อง เพื่อโน้มน้าวชักจูงใจให้ประชาชนหรือกลุ่มเป้าหมายเกิดความนิยมชมชอบ ความเชื่อถือ ศรัทธา ประเภทการประชาสัมพันธ์ แบ่งออกได้ 2 ประเภทคือ (1) แบ่งตามกลุ่มเป้าหมาย (2) แบ่งตามยุทธวิธีการดำเนินงาน หลักการและวัตถุประสงค์ของการประชาสัมพันธ์ มีประเด็นสำคัญดังนี้ (1) การบอกกล่าวหรือชี้แจงเผยแพร่ให้ทราบ (2) การป้องกันและแก้ไขความเข้าใจผิด (3) การสำรวจประชามติ ลักษณะสำคัญของการประชาสัมพันธ์เป็นกระบวนการสื่อสารขององค์กรสถาบันกับประชาชนและสังคมเพื่อเป็นการพัฒนา สร้างเสริม ฟื้นฟู อารงรักษาภาพพจน์ สัมพันธภาพอันดีให้ได้รับการสนับสนุนรักใคร่นับถือ นิยมยกย่อง เลื่อมใสศรัทธา กระบวนการดำเนินงานประชาสัมพันธ์จะมีกระบวนการที่จะบอกกล่าวหรือชี้แจงให้ทราบเกี่ยวกับนโยบาย การรายงานกิจกรรมการดำเนินงานขององค์กร การป้องกันและแก้ไขความเข้าใจผิด ส่วนการสำรวจประชามติคือการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง ว่าประชาชนมีความคิดเห็นหรือมีทัศนคติอย่างไร ซึ่งสนับสนุนให้การวางแผนการประชาสัมพันธ์และการวิจัยประชาสัมพันธ์มีประสิทธิภาพมากขึ้น ความหมาย แนวคิดและทฤษฎีกับการวิจัย การศึกษาที่มุ่งค้นคว้าความรู้เพื่อนำความรู้นั้นมาอธิบายปรากฏการณ์ที่ผู้ศึกษาต้องการรับรู้ แนวคิดที่สำคัญในการวิจัยผู้ศึกษาควรพิจารณาถึงประเด็นต่อไปนี้ คือ การคัดเลือกประเด็นวิจัยที่น่าสนใจ โจทย์การวิจัยสมมติฐานการวิจัย ทฤษฎีกับการวิจัยเพื่อทำหน้าที่ “ชี้ทิศทาง” สำหรับการพัฒนาโจทย์การวิจัยหรือสมมติฐาน วัตถุประสงค์การวิจัย ประชาสัมพันธ์ (1) เพื่อการแก้ไขปัญหาและเพิ่มพูนความรู้ใหม่ๆ ของการประชาสัมพันธ์ (2) เพื่อนำผลไปประยุกต์หรือใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการสร้างแนวคิด ทฤษฎี หรือการพิสูจน์ความต้องถูกของแนวคิด ทฤษฎี ประเภทการวิจัยประชาสัมพันธ์ แบ่งออกได้ 2 ประเภทคือ (1) การวิจัยเชิงปริมาณ (2) การวิจัยเชิงคุณภาพ ขั้นตอนการวิจัยประชาสัมพันธ์ ประกอบด้วย (1) ขั้นตอนกำหนดประเด็นปัญหาในการวิจัย (2) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (3) การออกแบบวิจัย (4) การแปลความหมายหรือการตีความข้อมูล และ (5) สรุปผล รวมถึงการนำเสนอผลงานวิจัย

แบบฝึกหัดบทที่ 1

1. จงอธิบายความหมายของการประชาสัมพันธ์ พร้อมยกตัวอย่างประกอบมาให้เข้าใจ
2. ความสำคัญของการประชาสัมพันธ์มีกี่ประการอะไรบ้าง
3. กระบวนการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ประกอบด้วยกี่ขั้นตอน อะไรบ้าง
4. จงให้ความหมายของคำว่า “การวิจัยประชาสัมพันธ์”
5. การวิจัยประชาสัมพันธ์มีวัตถุประสงค์สำหรับการดำเนินงานอย่างไรบ้าง
6. เกณฑ์ที่นำมาใช้จำแนกประเภทการวิจัยประชาสัมพันธ์ ได้แก่
7. ข้อควรคำนึงถึงในการวิจัยประชาสัมพันธ์เฉพาะกรณี (Case study) คือ
8. ประเภทการวิจัยประชาสัมพันธ์ที่แบ่งตามวัตถุประสงค์การวิจัยมีอะไรบ้าง
9. ขั้นตอนการวิจัยประชาสัมพันธ์โดยสรุป ประกอบด้วยกี่ขั้นตอน อะไรบ้าง
10. การเขียนโครงการวิจัยประชาสัมพันธ์มีความสำคัญอย่างไรต่อการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา แก้วเทพ. (2550). การวิจัย : จากจุดเริ่มต้นจนถึงจุดสุดท้าย. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ขวัญณา สุขคร. (2558). **ประเภทของการวิจัย**. [On-line]. Available : <http://www.kalai.exteen.com> [2558, มีนาคม 11].
- จิตรารณณ์ สุทธิวรเศรษฐ์. (2551). **ยุทธวิธีการประชาสัมพันธ์**. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณรงค์ โพธิ์พุกพานันท์. (2550). **ระเบียบวิธีวิจัย**. กรุงเทพฯ : บริษัท ธนาเพรส จำกัด.
- นิศารัตน์ ศิลปะเดช. (2552). **ระเบียบวิจัยทางสังคมศาสตร์เบื้องต้น**. กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏธนบุรี.
- ปาริชาติ สถาปิตานนท์. (2557). **ระเบียบวิธีวิจัยการสื่อสาร**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พงษ์จันทร์ ไกรสิทธิ์. (2556). **เอกสารการจัดการความรู้ของสำนักงานเลขาธิการกรม ประจำปีงบประมาณ 2556 ฝ่ายประชาสัมพันธ์**. กรุงเทพฯ : กรมประชาสัมพันธ์.
- พรทิพย์ พิมลสินธุ์. (2550). **ภาพพจน์นั้นสำคัญยิ่ง : การประชาสัมพันธ์กับภาพพจน์**. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : ประกายพริก.
- ภาทิษฐ์ ตรีสุกุล. (2550). **หลักการประชาสัมพันธ์**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- วิจิตร อาวะกุล. (2534). **เทคนิคการประชาสัมพันธ์**. กรุงเทพฯ : โอ เอส พริ้นติ้งเฮาส์.
- วิรัช ลภีรัตน์กุล. (2553). **การประชาสัมพันธ์ฉบับสมบูรณ์**. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. (2553). **ระเบียบวิจัยทางสถิติการสังคมและสังคมสงเคราะห์**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อภิวรรณ ศิรินันทนา. (2555). **เอกสารประกอบการสอนรายวิชาหลักการสื่อสารการตลาด. คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี**.
- Best, J.W.(1998) . **Research in Education**. (8th ed), Boston : Allyn& Bacon.
- Cutlip, S.M., Center, A.H. (2000). **Effective Public Relations**. (8th ed), Englewood Cliff, New Jersey : Prentice-Hall.
- Kerlinger , F.N. (1986). **Foundations of Behavioral Research**. (3th ed), New York : Holt, Rinehart and Winston, Inc.
- Harris, T. L., & Whalen, P. T. (2006). **The marketer' guide to public relations in the 21st century**. OH : Thomson.
- Sarantakos, S. (1998). **Social Research**. Secon Edition, London : Macmillan Press.

Seitel, Fraser P. (2004). **The Practice of Public Relation**. 9th ed . New Jersey :
Pearson Education.

Shimp, Terence A. (2003). **Adverting, Promotion, & Supplemental Aspects of
Integrated Marketing Communication**. 6th ed . Australia: South – western.

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

แผนบริหารการสอนประจำบทที่ 2

เนื้อหาประจำบท

บทที่ 2 การวิจัยเชิงปริมาณ

- 2.1 ความหมายของการวิจัยเชิงปริมาณ
- 2.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัยเชิงปริมาณ
- 2.3 ลักษณะและประเภทของการวิจัยเชิงปริมาณ
- 2.4 วิธีการเก็บข้อมูลของการวิจัยเชิงปริมาณ
- 2.5 ขั้นตอนการวิจัยเชิงปริมาณ
- 2.6 แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ
- 2.7 การเขียนรายงานวิจัยเชิงปริมาณ
- 2.8 ข้อดีและข้อจำกัดของการวิจัยเชิงปริมาณ
- 2.9 สรุป

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อศึกษาบทที่ 2 แล้วนักศึกษาสามารถ

1. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจความหมายของการวิจัยเชิงปริมาณ
2. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถบอกถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัยเชิงปริมาณได้
3. เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจถึงวิธีการเก็บข้อมูลและขั้นตอนของการวิจัยเชิงปริมาณ
4. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถรู้ถึงลักษณะและประเภทของงานวิจัยเชิงปริมาณได้ถูกต้อง
5. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเขียนรายงานวิจัยเชิงปริมาณได้
6. เพื่อให้ผู้เรียนอธิบายถึงข้อดีและข้อจำกัดของการวิจัยเชิงปริมาณได้

กิจกรรมการเรียนการสอนประจำบท

1. ศึกษาจากเอกสารคำสอนการวิจัยประชาสัมพันธ์
2. การบรรยายด้วยพาวเวอร์พอยต์ พร้อมยกตัวอย่างประกอบ
3. การซักถามนักศึกษาเป็นรายบุคคล

4. มอบหมายผู้เรียนระดมความคิดการเขียนรายงานวิจัยเชิงปริมาณ
5. ผู้สอนสรุปสาระสำคัญจากบทเรียน
6. ผู้เรียนศึกษาแบบฝึกหัดท้ายบท และตอบคำถาม

สื่อการเรียนการสอน

1. เอกสารคำสอนการวิจัยประชาสัมพันธุ์
2. คอมพิวเตอร์
3. โปรเจคเตอร์
4. เอกสารบรรยายพาวเวอร์พอยด์
5. ใบความรู้
6. อินเทอร์เน็ต
7. วิดีโอการสอน
8. เครื่องขยายเสียง

การวัดผลและประเมินผล

1. ประเมินจากความรู้ความเข้าใจตามชิ้นงานที่ได้มอบหมาย
2. สังเกตความสนใจและการมีส่วนร่วมทั้งรายบุคคลและรายกลุ่ม
3. การร่วมอภิปรายและตอบข้อซักถาม
4. ความเข้าใจที่ได้รับจากใบความรู้
5. ความรู้ความเข้าใจการตอบแบบฝึกหัดท้ายบท

บทที่ 2

การวิจัยเชิงปริมาณ

การวิจัยเชิงปริมาณเป็นการวิจัยที่มุ่งเน้นการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นตัวเลข และวิเคราะห์หาข้อสรุปผลการวิจัยด้วยวิธีการทางสถิติ ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อบรรยายลักษณะทำนายความสัมพันธ์หรืออธิบายความสัมพันธ์เชิงเหตุผล ของปรากฏการณ์ที่ทำการศึกษา โดยมีทฤษฎีหรือกรอบแนวคิดเป็นแนวทางในการดำเนินงานอย่างชัดเจน มีการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสำรวจ เน้นการเก็บข้อมูลจากคนจำนวนมาก เพื่อทำการวิเคราะห์และทดสอบทฤษฎีหรือสร้างทฤษฎีและให้ความหมายในเชิงวิชาการมากกว่าการศึกษาแง่มุมของชุมชน โดยลักษณะข้อมูลเป็นการศึกษาสภาพทั่วไปของสังคม มีการกำหนดตัวแปรต่างๆ ในการเก็บข้อมูลเป็นตัวเลข อาจได้มาจากแหล่งข้อมูลข้อมูลปฐมภูมิหรือทุติยภูมิ การเสนอจะเป็นข้อมูลเชิงปริมาณ และแปรผลจากค่าสถิติที่ใช้วัด

2.1 ความหมายของการวิจัยเชิงปริมาณ

มีนักวิชาการให้ความหมายของการวิจัยเชิงปริมาณไว้หลายท่าน ดังนี้

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ (2549 : 20) กล่าวว่า การวิจัยเชิงปริมาณ เป็นวิธีค้นหาความรู้และความจริง โดยเน้นที่ข้อมูลเชิงตัวเลขการวิจัยเชิงปริมาณจะพยายามออกแบบวิธีการวิจัยให้มีการควบคุมตัวแปรที่ศึกษา ต้องจัดเตรียมเครื่องมือรวบรวมข้อมูลให้มีคุณภาพจัดกระทำสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องให้เป็นมาตรฐาน และใช้วิธีการทางสถิติช่วยวิเคราะห์และประมวลข้อสรุปเพื่อให้เกิดความคลาดเคลื่อน น้อยที่สุด

แหวดดาว พรหมแสน (2554 : 30) กล่าวว่า การวิจัยเชิงปริมาณ หมายถึง วิธีการค้นหาความรู้และความจริง โดยเน้นที่ข้อมูลเชิงตัวเลขมีการออกแบบวิธีการวิจัย โดยมีการควบคุมตัวแปรที่ศึกษา จัดเตรียมเครื่องมือรวบรวมข้อมูลที่มีคุณภาพทั้งความเที่ยงและความตรงที่สามารถวัดได้ใช้วิธีการทางสถิติในการวิเคราะห์และประมวลผลข้อสรุปที่ได้จากการวิจัยให้เกิดความคลาดเคลื่อน น้อยที่สุด

สรุปการวิจัยเชิงปริมาณ หมายถึง การวิจัยที่มุ่งหาข้อเท็จจริงและข้อสรุปเชิงปริมาณเน้นการใช้ข้อมูลที่เป็นตัวเลขเป็นหลักฐานยืนยันความถูกต้องของข้อค้นพบ และสรุปต่างๆ มีการใช้เครื่องมือที่มีความเป็นปรนัยในการเก็บรวบรวมข้อมูล เช่น แบบสอบถาม แบบทดสอบ การสังเกต การสัมภาษณ์ การทดลอง เป็นต้น

2.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัยเชิงปริมาณ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยเชิงปริมาณ คือ การให้คำอธิบายปรากฏการณ์ทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้แนวที่เรียกว่า “ปฏิฐานนิยม” การอธิบายปรากฏการณ์เป็นการนำเสนอเชิงตัวเลขทางสถิติ เช่น ร้อยละของประชากร ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความสัมพันธ์ของความพึงพอใจลักษณะของข้อมูลเป็นการศึกษาสภาพทั่วไปของสังคมมีการกำหนดตัวแปรต่างๆ ในการเก็บข้อมูลเป็นตัวเลข อาจได้มาจากแหล่งข้อมูลข้อมูลปฐมภูมิหรือทุติยภูมิ การเสนอจะเป็นข้อมูลเชิงปริมาณ และแปรผลจากค่าสถิติที่ใช้วัด

2.3 ลักษณะและประเภทของการวิจัยเชิงปริมาณ

ลักษณะของการวิจัยเชิงปริมาณ

การวิจัยเชิงปริมาณได้อาศัยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินงานอย่างเป็นระบบในการแสวงหาคำตอบสำหรับปัญหาที่ได้ตั้งไว้ โดยมีรากฐานมาจากปรัชญาแนวคิดแบบปฏิฐานนิยม มุ่งเน้นหาความจริงที่คนทั่วไปจะยอมรับ เป็นการวิจัยที่มุ่งเน้น การวิเคราะห์และทดลอง ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยวิธีการทางสถิติ รวมทั้งการให้ความสำคัญกับผลที่จะได้รับมากกว่ากระบวนการดำเนินการ อาศัยขั้นตอนระเบียบแบบแผนที่ค่อนข้างแน่นอน ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงอนุมานด้วยการทดสอบคำตอบที่คาดคิดไว้ล่วงหน้า เริ่มต้นการศึกษาวิจัยด้วยทฤษฎี ส่วนใหญ่เป็นการวิจัยในสาขาวิทยาศาสตร์ อย่างไรก็ตามการนำวิจัยเชิงปริมาณมาประยุกต์ใช้กับศาสตร์ต่างๆ ถูกนำมาใช้กันแพร่หลาย เช่นเดียวกับการประชาสัมพันธ์ที่ได้นำระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณมาเป็นเครื่องมือเพื่อจัดเก็บข้อมูลจากผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียต่อองค์กร หน่วยงาน สถาบัน ได้เป็นที่ยอมรับในวงกว้างในวิชาชีพ นอกจากนี้ ผ่องพรรณ ตรียมงคลกุล (2549 : 13) ยังได้กล่าวถึงลักษณะของการวิจัยเชิงปริมาณไว้น่าสนใจดังนี้

1. เป้าหมายของการวิจัยเชิงปริมาณ โดยหลักใหญ่ คือ มุ่งศึกษาพฤติกรรมของคน (ความรู้ ความคิด การกระทำ) เพื่อให้ได้ข้อสรุปเชิงนัยทั่วไปที่เป็นเหตุผล พิสูจน์และอ้างอิงได้ ซึ่งจะนำไปใช้อธิบายหรือทำนายพฤติกรรมของคนได้ต่อไป
2. แนวทางการวิจัยที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณจะมีแบบแผนเฉพาะเจาะจงที่แน่นอน โดยจุดสำคัญคือ เพื่อให้แน่ใจว่าจะได้ข้อสรุปที่เที่ยงตรง ความเที่ยงตรงนี้ขึ้นอยู่กับวิธีการได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นปรนัย เชื่อถือได้ โดยอาศัยเครื่องมือวัดในเชิงปริมาณ ดังนั้นเมื่อจะวัดพฤติกรรมของคนออกมาเป็นตัวเลข นักวิจัยจึงต้องมีวิธีการในการควบคุมความผันแปรและความคลาดเคลื่อนต่างๆ

ซึ่งอาจใช้วิธีการอธิบายความผันแปรเป็นเชิงปริมาณ หรือการควบคุมตัวแปรที่เกี่ยวข้องด้วยวิธีการต่างๆ ขึ้นอยู่กับกรณี

3. ในการวิจัยเชิงปริมาณโดยมากจะมีการตั้งคำถามวิจัยหรือสมมติฐานวิจัยที่เจาะจงไว้ก่อน ซึ่งโดยมากจะรองรับด้วยองค์ความรู้หรือทฤษฎี แล้วทำการทดสอบยืนยันด้วยข้อมูลที่รวบรวมได้ ซึ่งกระบวนการทั้งหมดนี้จำเป็นต้องใช้สถิติมาสนับสนุนกระบวนการวิจัยแม้ว่าจะเป็นแนวทางที่ผสมผสานระหว่างวิธีการอนุมานและวิธีการอุปมาน แต่จะมีจุดเริ่มต้นด้วยการอนุมาน

4. เทคนิควิธีเชิงปริมาณจึงเป็นหัวใจของการวิจัยทุกขั้นตอนนับตั้งแต่ 1) ความพยายามในการวัดพฤติกรรมของคนออกมาเป็นตัวเลข ด้วยกระบวนการที่เรียกว่า “การนิยามเชิงปฏิบัติ” และ “การวัดเป็นค่าเชิงปริมาณ” 2) การใช้ข้อมูลตัวเลขเพื่อตอบคำถามวิจัยหรือเพื่อการทดสอบสมมติฐานซึ่งในขั้นตอนนี้มีการพัฒนาระบบวิธีทางสถิติอย่างมากมาย จากวิธีการง่ายๆ ถึงขั้นที่ยุ่งยากและซับซ้อนเป็นอันมาก และ 3) การลงข้อสรุปซึ่งมีน้ำหนักเชื่อถือเพียงใด ต้องขึ้นอยู่กับข้อมูลเชิงปริมาณที่เป็นหลักฐานรองรับ

5. เทคนิคการเก็บข้อมูล เป็นลักษณะเฉพาะอีกประการหนึ่งที่ทำให้การวิจัยเชิงปริมาณแตกต่างจากการวิจัยเชิงคุณภาพ การวิจัยเชิงปริมาณจะอิงอยู่กับเครื่องมือวัดต่างๆ ที่ตีค่า การวัดเป็นตัวเลขได้ เครื่องมือหลักได้แก่ แบบทดสอบ แบบสอบถาม แบบวัดทางเจตคติต่างๆ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และแบบสังเกตแบบมีโครงสร้าง

โดยสรุปลักษณะของการวิจัยเชิงปริมาณนั้นขึ้นอยู่กับ การสรุปเชิงทั่วไป และคุณภาพในการวัดทั้งด้านความเที่ยงตรง ความเป็นปรนัย และเชื่อถือได้ ถ้าหากสิ่งใดสิ่งหนึ่งมีปรากฏอยู่แล้ว มันก็จะมีปรากฏอยู่เป็นจำนวนใดจำนวนหนึ่ง ถ้าหากมันมีปรากฏอยู่เป็นจำนวนใดจำนวนหนึ่งแล้ว ผู้วิจัยก็สามารถวัดมันออกมาได้ โดยผู้วิจัยจำเป็นต้องมีการศึกษาสภาพทั่วไปของสังคมในทุกระดับ เพื่อให้ทราบถึงลักษณะของข้อมูลที่แท้จริง ทั้งนี้ควรมีการกำหนดตัวแปรต่างๆ ในการเก็บข้อมูลเป็นตัวเลข อาจได้มาจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ หรือทุติยภูมิ การเสนอจะเป็นข้อมูลเชิงปริมาณ และแปรผลจากค่าสถิติที่ใช้วัด

ประเภทของการวิจัยเชิงปริมาณ

การวิจัยเชิงปริมาณจะมีการจัดประเภทของการวิจัยที่เน้นด้านการทดลองและมีการควบคุมปัจจัยที่เกี่ยวข้องมี 3 ประเภท (โยธิน แสวงดี, 2558 : 19) ดังนี้

1. **การวิจัยเชิงทดลอง** มีการควบคุมโดยมีกลุ่มเปรียบเทียบตามโอกาสของความน่าจะเป็น ซึ่งการวิจัยเชิงทดลองจะประกอบไปด้วยองค์ประกอบใหญ่ๆ 3 ประการ คือ 1) การจัดการอย่างมีระบบ ในการวิจัยนั้นจะต้องมีการจัดการอย่างมีระบบ กล่าวคือ มีการวางแผนล่วงหน้าอย่างระมัดระวัง และมีวัตถุประสงค์ที่แน่นอน 2) จัดความลำเอียง ผู้วิจัยจะต้องตัดความลำเอียงอันเกิด

จากปัจจัยต่างๆ ตลอดจนขจัดอคติส่วนตัวออกไปให้หมด เพื่อให้สามารถแปลผลได้อย่างสมบูรณ์ และ 3) จัดสภาพการณ์มีการจัดสภาพการณ์ต่างๆ เพื่อควบคุมตัวแปรเกินและตัวแปรแทรกซ้อนต่างๆ ไม่ให้มีอิทธิพลต่อตัวแปรตาม

ลักษณะที่สำคัญของการวิจัยเชิงทดลองพอสรุปได้ดังนี้

1.1 มีการควบคุมตัวแปรที่ไม่ต้องการศึกษานั้นหมายความว่า การวิจัยเชิงทดลองต้องการศึกษาสิ่งที่เกิดจากการทดลองโดยตรง

1.2 การทดลองจะมีการแบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ถูกกระทำโดยสิ่งที่มีผู้วิจัยต้องการศึกษา เรียกว่า “กลุ่มทดลอง” และกลุ่มปกติที่ไม่ได้ถูกกระทำ แต่ศึกษาเพื่อใช้เป็นตัวเปรียบเทียบ เรียกว่า “กลุ่มควบคุม”

2. การวิจัยกึ่งทดลอง มีการควบคุมอย่างอิสระกลุ่มควบคุมไม่มีการเจาะจง การวิจัยกึ่งทดลองมีลักษณะคล้ายการวิจัยเชิงทดลองแต่การวิจัยกึ่งทดลองไม่มีการสุ่มตัวอย่างเข้ากลุ่มการวิจัยกึ่งทดลองพยายามออกแบบการวิจัยให้เกิดความเที่ยงตรงภายในโดยมีวิธีการสร้างการควบคุมประเภทต่างๆ เพื่อขจัดอิทธิพลของตัวแปรภายนอกต่างๆ แบบการวิจัยกึ่งทดลองมีหลายประเภทที่นิยมใช้ได้แก่ การวิจัยที่มีการทดสอบก่อนและหลังการทดลองในกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ (อรพินทร์ ชูชม, 2552 : 2)

ลักษณะที่สำคัญของการวิจัยกึ่งทดลองพอสรุปได้ดังนี้

2.1 การวิจัยกึ่งทดลองมีลักษณะคล้ายคลึงกับการวิจัยเชิงทดลอง เพียงแต่แบบการวิจัยกึ่งทดลองขาดคุณสมบัติของแบบการวิจัยเชิงทดลองที่แท้จริง อย่างน้อยหนึ่งลักษณะในเรื่องการสุ่มตัวอย่างเข้ากลุ่ม การวิจัยกึ่งทดลองมักใช้กลุ่มตัวอย่างที่มีอยู่จริงตามสภาพธรรมชาติหรือบางครั้งแบบการวิจัยกึ่งทดลองไม่มีกลุ่มควบคุม

2.2 การวิจัยกึ่งทดลองมีการจัดกระทำกับตัวแปรทดลองหรือตัวแปรอิสระ ซึ่งเป็นตัวแปรที่กำหนดขึ้นเพื่อที่จะทำการทดลองว่าเป็นสาเหตุหรือไม่ในกลุ่มทดลอง โดยการจัดกระทำกับตัวแปรอิสระนั้นอาจจะจัดกระทำโดยนักวิจัยหรือคนอื่น โดยที่แบบการวิจัยกึ่งทดลองบางแบบมีกลุ่มควบคุมที่เรียกว่า “Nonequivalent” ซึ่งมีความหมายว่าไม่เท่าเทียมกันในรูปของการสุ่ม ถึงแม้จะเป็นกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้มาจากการสุ่มแต่มีความคล้ายคลึงกับกลุ่มทดลองในคุณลักษณะที่เกี่ยวข้อง โดยกลุ่มนี้จะได้รับการปฏิบัติเช่นเดียวกับกลุ่มทดลอง ยกเว้นการจัดกระทำกับตัวแปรอิสระเท่านั้น การใช้กลุ่มควบคุมเพื่อขจัดอิทธิพลของตัวแปรเกินหรือตัวแปรภายนอก ที่ไม่ต้องการศึกษา ซึ่งเป็นตัวแปรที่เกิดขึ้นที่อยู่นอกสถานการณ์การทดลองซึ่งอาจมีอิทธิพลต่อตัวแปรตามหรือผลการทดลองนั้น เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าตัวแปรอิสระที่ต้องการศึกษา เป็นต้นเหตุในการเกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวแปรตามในการทดลองนั้น นอกจากนี้แบบการวิจัยกึ่งทดลองบางแบบอาจไม่มีกลุ่มควบคุมแต่ใช้การ

วัดตัวแปรตามก่อนการทดลองเป็นการควบคุมที่เราเรียกว่า “การควบคุมแบบสะท้อนตนเอง” (Rossi & Agreean, 1989 :112)

2.3 การวิจัยกึ่งทดลองมีการควบคุมสถานการณ์ที่จะมากระทบต่อผลที่เกิดจากการทดลองและตัวแปรที่ไม่ต้องการศึกษาเพื่อให้เกิดผลสูงสุดอันเนื่องมาจากตัวแปรทดลองแบบการวิจัยกึ่งทดลองจึงมีการควบคุมอิทธิพลของตัวแปรเกิน สถานการณ์หรือเงื่อนไขต่างๆ ที่ไม่ต้องการศึกษาและอาจจะมีผลต่อการทดลอง ทำให้ผลการทดลองผิดพลาดหรือเปลี่ยนไปจากความเป็นจริงได้ เพื่อให้ผลการทดลองที่ถูกต้องตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด ต้องมีการควบคุมสถานการณ์ที่จะมากระทบกระเทือนต่อผลที่เกิดจากการทดลอง วิธีการควบคุม เช่น วิธีการทางกายภาพ เช่น การจัดกิจกรรมเพื่อการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารการณรงค์ขับขี่ปลอดภัย สวมใส่หมวกกันน็อคอย่างต่อเนื่องตลอดโครงการที่ดำเนินการ เพื่อสร้างการรับรู้ การจดจำ และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของประชาชน เป็นต้น

3. การวิจัยแบบไม่ทดลอง

การวิจัยแบบไม่ทดลอง หมายถึง การแสวงหาคำตอบของปัญหาการวิจัยโดยอาศัยการเก็บข้อมูลจากสิ่งที่เป็นอยู่ ที่เกิดขึ้นอยู่แล้วตามธรรมชาติผู้วิจัยไม่ได้เปลี่ยนแปลงหรือสร้างขึ้นใหม่เพื่อทราบลักษณะคุณสมบัติของประชากรหรือเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มประชากรหรือเพื่อหาความสัมพันธ์ของตัวแปรที่สนใจของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน อดีต หรืออนาคต ทั้งนี้ผู้วิจัยไม่ได้จัดกระทำใดๆ กับกลุ่มตัวอย่าง รูปแบบการวิจัยขอเสนอในที่นี้ 3 แบบ (โยธิน แสงวดี, 2558 : 21) คือ

3.1 การวิจัยแบบสำรวจ เป็นวิธีการศึกษาข้อเท็จจริงจากตัวอย่าง เช่นการรวบรวมสถานการณ์หรือลักษณะของประชากรจากกลุ่มตัวอย่างฉะนั้นวิธีการกำหนดขอบเขตประชากรและวิธีการเลือกตัวอย่างให้เป็นตัวแทนของประชากรจึงมีความสำคัญสำหรับการวิจัยแบบสำรวจนี้ การวิจัยทำได้แต่อย่างๆ ไม่ซ้ำซ้อนจนถึงซ้ำซ้อน วัตถุประสงค์การวิจัยแบบสำรวจเพื่อบรรยาย อธิบาย ทำนาย เรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้น การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้จากแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต แบบสำรวจแบบตรวจสอบรายการ การวิจัยแบบนี้มีข้อดี คือ ทำได้ในปัญหาการวิจัยหลายลักษณะ เก็บข้อมูลได้จำนวนมาก แต่ข้อมูลจะผิวเผิน และสิ้นเปลืองงบประมาณ

3.2 การวิจัยแบบย้อนรอย เป็นการศึกษาคำตอบของความสัมพันธ์กับของตัวแปร อย่างน้อย 2 ตัว จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ ผลการวิจัยจะบอกได้ว่าตัวแปรสัมพันธ์กันอย่างไร มากน้อยเพียงใดและมีทิศทางทางบวกหรือทางลบ ทำวิจัยได้กว้างขวางโดยศึกษาจากกลุ่มเดียวกันหรือหลายกลุ่มเปรียบเทียบ การเก็บรวบรวมทำได้ไม่จำกัดขึ้นกับความสนใจตัวแปรนั้น ๆ โดยมากใช้กับวิธีที่เป็นวิจัยแบบทดลองไม่ได้แต่คำตอบของวิธีนี้ ตัวแปรไม่สามารถอธิบายความเป็นเหตุเป็นผลได้ เนื่องจากไม่ได้มีการจัดกระทำกับตัวแปรอิสระไม่มีการสุ่ม

3.3 การศึกษาเฉพาะกรณี เป็นวิธีการวิจัยที่มีการศึกษาอย่างละเอียดลึกซึ้ง เป็นรายบุคคล รายกลุ่มบุคคล เพื่อวิเคราะห์เหตุของปัญหาที่มีความสำคัญ น่าสนใจ พร้อมการหาวิธีแก้ปัญหานั้น ๆ โดยมีการนำทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการวิเคราะห์วิจารณ์อย่างมีเหตุผล มีการรวบรวมข้อมูลที่เป็นระบบระเบียบ และสิ่งสำคัญต่อการค้นพบข้อค้นพบที่แปลกใหม่ที่ไม่เคยมีมาก่อน

สรุปประเภทการวิจัยเชิงปริมาณจะพบว่า การวิจัยเชิงปริมาณมุ่งอาศัยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินงานอย่างเป็นระบบในการแสวงหาคำตอบสำหรับปัญหาที่ได้ตั้งไว้ สำหรับวิธีการทางวิทยาศาสตร์นี้จะมีรายละเอียดและการเลือกใช้ประเภทของการวิจัยเชิงปริมาณที่ต่างกันไปขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์ของศาสตร์นั้นๆ ซึ่งประเภทการวิจัยเชิงปริมาณที่ได้จัดแบ่งไว้ส่วนใหญ่เน้นการทดลองและการควบคุมปัจจัย ซึ่งเป็นกระบวนการหนึ่งของหลักการทางวิทยาศาสตร์ในการที่จะพิสูจน์ ตรวจสอบความถูกต้องอย่างมีเหตุผล ทั้งนี้อาจจะใช้การทดลองทั้งทดลองหรือแบบไม่ทดลอง ล้วนแล้วแต่เป็นเครื่องมือสนับสนุนการแสวงหาคำตอบที่ได้ตั้งไว้

2.4 วิธีการเก็บข้อมูลของการวิจัยเชิงปริมาณ

การวิจัยเชิงปริมาณนั้นจะมีหน่วยสำหรับการวิเคราะห์เป็นจำนวนมาก ข้อมูลที่ได้นั้นจะต้องทำการวัดออกมาเป็นตัวเลขก่อนจะนำไปวิเคราะห์ต่อไป ส่วนวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นเริ่มตั้งแต่ข้อมูลจากการสังเกตการณ์ แต่เป็นการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม เป็นการสังเกตเพื่อให้ได้ข้อมูลออกมาเป็นตัวเลข ข้อมูลจากทางราชการที่ได้รวบรวมไว้แล้ว คือ ข้อมูลต่างๆ ที่หน่วยราชการได้เก็บรวบรวมไว้ เช่น รายงานประจำปีต่างๆ เป็นต้น ข้อมูลจากสิ่งตีพิมพ์รูปแบบต่าง ๆ เป็นข้อมูลที่ปรากฏอยู่ในหนังสือ ตำรา บทความ เป็นต้น ข้อมูลจากการทดลอง ในทางรัฐศาสตร์ ข้อมูลประเภทนี้สามารถหามาได้โดยวิธีการจำลองสถานการณ์ เช่น ทดลอง (จำลอง) ข้อมูลจากแบบสอบถาม เป็นวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่นิยมกันมากในปัจจุบันและคำถามทั้งหลายในแบบสอบถามนั้นผู้วิจัยก็ได้กำหนดค่าเป็นตัวเลขไว้แล้วทั้งสิ้น วิธีการเก็บข้อมูลของการวิจัยเชิงปริมาณสามารถแบ่งได้ 2 วิธี (รัตนะ บัวสนธ์, 2551 : 58) คือ

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากงานทะเบียนหรือการบันทึก โดยการจดบันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น วิธีนี้เป็นวิธีที่ประหยัดทั้งเวลาและค่าใช้จ่าย ข้อมูลประเภทนี้จึงมีประโยชน์มาก

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสำรวจ คือการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหน่วยที่สนใจศึกษาโดยตรง เช่น สนใจความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานของรัฐบาลชุดปัจจุบัน สนใจเรื่อง การเลือกตั้ง สนใจเรื่องประสิทธิภาพการดำเนินงานขององค์กร เป็นต้น การเก็บข้อมูลกระทำได้หลายวิธีเช่น การสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์ เป็นต้น นอกจากนี้การเก็บข้อมูลต้องมีการกำหนดกรอบ

ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรที่สนใจเท่านั้น โดยมีความชัดเจนและมีความทันสมัยอยู่ตลอดเวลา ประเภทของการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสำรวจ (เวดดาว พรหมแสน, 2554 : 98) มีดังนี้

2.1 การสำมะโน หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูลจากทุกๆ หน่วยประชากรที่สนใจศึกษา เช่น ทักษะคติของชาวจันทบุรีต่อการสร้างคาสโน ก็ดำเนินการเก็บข้อมูลประชาชนที่มีทะเบียนบ้านในจังหวัดจันทบุรีทุกคน เป็นต้น ข้อดีการสำมะโนคือ การได้ข้อมูลครบถ้วนจากทุกหน่วยของประชากร ส่วนข้อเสียคือ สิ้นเปลืองงบประมาณ ได้ผลช้าไม่ทันต่อการใช้งาน ควบคุมยาก

2.2 การสำรวจด้วยตัวอย่าง หมายถึง การรวบรวมข้อมูลจากเพียงบางส่วนของประชากร ต้องมีหลักเกณฑ์ในการเลือกตัวแทนที่ดีประกอบด้วยลักษณะประชากรอย่างครบถ้วน เช่น ต้องการทราบรายได้เฉลี่ยของประชากรในจังหวัดจันทบุรีซึ่งประกอบด้วยผู้มีประชากรรายได้สูง ปานกลาง และต่ำ การสุ่มตัวอย่างที่ดีควรได้ตัวแทนจากประชากรใน 3 กลุ่มดังกล่าว ข้อดีของการสำรวจด้วยตัวอย่างคือ ประหยัดเวลา ได้ข้อมูลรวดเร็ว ควบคุมคุณภาพได้ ข้อเสียคือเกิดความคลาดเคลื่อนเนื่องจากการสุ่ม รวมถึงการเก็บจำนวนตัวอย่างน้อยเกินไปอาจไม่ได้ตัวแทนที่ดีที่สุดในการเก็บข้อมูล

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการทดลอง หมายถึง การได้ข้อมูลจากการทดลอง เช่น การทดลองประชาสัมพันธ์เสียงตามเส้นของพนักงานต้อนรับของโรงแรมนวลจันทร์ เพื่อรับทราบถึงประสิทธิภาพของเสียง สัญญาณ และการเข้าถึงลูกค้า เพื่อขอรับการบริการ เป็นต้น ข้อดีและข้อเสียจะมีลักษณะเช่นเดียวกับการสำรวจด้วยตัวอย่าง

จากวิธีการเก็บข้อมูลของการวิจัยเชิงปริมาณข้างต้น สรุปได้ว่า การเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสำรวจถูกนำมาใช้กับการวิจัยเชิงปริมาณเป็นส่วนใหญ่ เพราะด้วยลักษณะแบบแผนและระเบียบวิธีวิจัยของการวิจัยเชิงปริมาณที่เน้นหลักการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อการพิสูจน์และการตรวจสอบคำตอบที่เน้นความเที่ยงตรง เชื่อถือได้ การเก็บรวบรวมข้อมูลมาเพื่อการวิเคราะห์จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อกระบวนการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งอาจเป็นได้ทั้งข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ อย่างไรก็ตามผู้วิจัยควรพิจารณาถึงความตรงตามเนื้อหาเครื่องมือที่ใช้ต้องสามารถวัดได้ เป็นการหาความตรงของเครื่องมือโดยการหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนที่ได้จากการนำเครื่องมือกับเกณฑ์มาตรฐานไปทดลองใช้ ประกอบด้วย ความตรงตามสภาพการณ์และความตรงเชิงพยากรณ์ ประการสุดท้ายการวัดความตรงตามโครงสร้างเป็นลักษณะของเครื่องมือที่มีรูปแบบหรือโครงสร้างตามทฤษฎีที่ควรจะเป็นในการวัด ส่วนใหญ่ใช้กับเครื่องมือที่มีลักษณะเป็นแบบวัดทางจิตวิทยาหรือแบบวัดที่มีหลายมิติ ส่วนระยะเวลาของการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณนั้น โดยส่วนใหญ่จะใช้เวลามากหรือน้อยขึ้นของที่ประเด็นปัญหาวิจัยของผู้วิจัยแต่ละคน ทั้งนี้ไม่มีกฎเกณฑ์ที่ตายตัวแน่นอน

2.5 ขั้นตอนการวิจัยเชิงปริมาณ

เพื่อให้งานวิจัยเชิงปริมาณสามารถดำเนินไปได้อย่างดีโดยไม่เกิดข้อผิดพลาดอันจะเป็นผลเสียหายต่อการปฏิบัติงาน ผู้วิจัยจำเป็นจะต้องดำเนินการวิจัยไปตามลำดับขั้นของการวิจัยเชิงปริมาณอย่างเป็นระเบียบ ซึ่งลำดับขั้นในการวิจัยที่สำคัญประกอบด้วย (มานิตย์ ผิวขาว, 2558 : 91)

1. การเลือกหัวข้อเรื่องที่จะทำการวิจัย ผู้วิจัยจะต้องตัดสินใจก่อนว่าจะวิจัยเรื่องอะไร แล้วกำหนดเป็นหัวเรื่องที่จะวิจัย
2. การกำหนดปัญหาในการวิจัย เป็นการตั้งปัญหาในเรื่องที่ต้องการวิจัยเพื่อหาคำตอบ หรือเป็นการแจกแจงวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยต้องกำหนดขอบเขตของปัญหาให้ชัดเจน และเป็นปัญหาที่สามารถหาคำตอบได้
3. การสำรวจวรรณกรรม เป็นการทบทวนเอกสารต่างๆ แนวคิดทางทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหัวเรื่องที่ต้องการศึกษา เพื่อหาแนวคิดทางทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย และสำรวจให้แน่ใจว่าวิจัยไม่ซ้ำกับผู้อื่น ซึ่งการวิจัยควรเน้นการเสริมสร้างให้เกิดความรู้ใหม่
4. การตั้งสมมติฐานการวิจัยเป็นการคาดคะเนคำตอบของปัญหาในการวิจัย หรือคาดคะเนความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ ที่จะศึกษาไว้ล่วงหน้าแล้วจึงหาข้อมูลมาพิสูจน์
5. การออกแบบการวิจัย เป็นการวางแผนกำหนดวิธีการในการดำเนินการในขั้นตอนต่างๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบของปัญหาในการวิจัย เช่น การเก็บข้อมูล การเลือกเครื่องมือในการวิเคราะห์ข้อมูล ระยะเวลาที่ต้องใช้ในการวิจัย บุคลากรและงบประมาณที่ใช้
6. การเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นการวางแผนว่าจะเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างไร จะใช้ข้อมูลปฐมภูมิ หรือทุติยภูมิ และถ้าเป็นข้อมูลทุติยภูมิควรจะเก็บอย่างไร การสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูล ถ้าเป็นข้อมูลทุติยภูมิจะใช้ข้อมูลจากแหล่งใด
7. การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จะนำมาตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูลก่อนจึงทำการประเมินผล และวิเคราะห์ผลที่ได้และพิสูจน์กับสมมติฐานที่ตั้งไว้
8. การเขียนรายงานผลการวิจัยและจัดพิมพ์เผยแพร่ เป็นขั้นตอนสุดท้ายของการวิจัย ผู้วิจัยจะต้องเขียนรายงาน เพื่อให้ผู้อื่นทราบถึงกิจกรรมที่ดำเนินในขั้นตอนต่างๆ และสิ่งที่ค้นพบจากการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยจะต้องเขียนรายงานตามรูปแบบของการเขียนรายงานการวิจัย และเขียนด้วยความซื่อสัตย์ในสิ่งที่ค้นพบ

จากลำดับขั้นของการวิจัยเชิงปริมาณทั้ง 8 ขั้นนี้ ผู้วิจัยจะต้องวางแผนงานให้รอบคอบ โดยกำหนดเวลาของการทำงานแต่ละขั้นให้ชัดเจน แล้วพยายามทำให้ทันตามเวลาที่กำหนดไว้ในแต่ละขั้น ถ้างานขั้นใดกระทำควบคู่กันไปได้ก็ทำควบคู่กันไป งานขั้นใดจะต้องทำก่อนหรือหลัง ก็ต้องทำตามแผนที่วางไว้ ทั้งนี้เพื่อให้งานวิจัยเสร็จตามกำหนดเวลาที่ต้องการ

2.6 แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณผู้วิจัยควรมีการเลือกวิธีการและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลให้เหมาะสมแต่เนื่องจากวิธีการและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมีมากมายผู้วิจัยจึงต้องเลือกวิธีการและสถิติให้เหมาะสมกับประเภทของตัวแปร จุดมุ่งหมายในการวิเคราะห์และจุดมุ่งหมายในการวิจัย ซึ่งมีแนวทางดังนี้ (มานิตย์ ผิวขาว, 2558 : 63)

1. วิเคราะห์สมมติฐานและปัญหาการวิจัยว่าต้องการทำความเข้าใจกฎเกณฑ์อะไร สมมติฐานและปัญหาการวิจัยที่มีลักษณะแตกต่างกัน เช่น เป็นสมมติฐานเกี่ยวกับแบบแผน ขนาดองค์ประกอบ ลำดับ ขั้นตอน ความสัมพันธ์ การเปรียบเทียบ หรือความเป็นเหตุเป็นผล ฯลฯ แต่ละลักษณะต้องการวิธีและสถิติที่ใช้แตกต่างกัน นักวิจัยต้องเข้าใจและเลือกให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสมมติฐานและปัญหาการวิจัยของตน

2. จำนวนตัวแปรที่เกี่ยวข้อง วิธีการและสถิติที่จะใช้กับสมมติฐานที่มีตัวแปรเดียว สองตัวแปร หรือมากกว่าสองตัวแปรจะแตกต่างกันไป

3. ระดับการวัดแต่ละตัวแปร งานวิจัยหลายชิ้นที่กำหนดสมมติฐาน และจำนวนตัวแปรในการวิจัยเหมือนกันก็ไม่สามารถใช้วิธีการและสถิติเดียวกันได้เสมอไป ต้องพิจารณาระดับการวัดของตัวแปรมาเกี่ยวข้องด้วย ตัวแปรที่มีการวัดเป็นระดับต่างๆ ได้แก่ นามบัญญัติ การจัดอันดับ ทัศนภาค หรืออัตราส่วน ต้องเลือกใช้สถิติและวิธีวิเคราะห์ที่แตกต่างกัน

ในการเลือกใช้วิธีการและสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างถูกต้องนั้นนักวิจัยจำเป็นต้องศึกษาทำความเข้าใจข้อตกลงเบื้องต้นของสถิตินั้นๆ นักวิจัยมือใหม่ มักจะเข้าใจว่าการใช้สถิติที่ลึกซึ้งเป็นการแสดงถึงคุณภาพของการวิจัย ซึ่งเป็นความเข้าใจที่ผิด การเลือกใช้สถิติที่ลึกซึ้งโดยไม่เข้าใจถึงข้อตกลงเบื้องต้นของสถิติดังกล่าวและการที่นักวิจัยมีข้อมูลที่ไม่เป็นไปตามข้อตกลงดังกล่าวเป็นความผิดพลาดที่เกิดขึ้นให้พบเห็นอยู่เสมอ การเลือกใช้สถิติที่สูงเกินไปจึงเป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้องเช่นเดียวกัน การเลือกสถิติที่หยาบเกินไปก็อาจทำให้รายละเอียดของข้อมูลสูญหายไปได้เหมือนกัน วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลที่เหมาะสมที่สุดจึงขึ้นอยู่กับความเข้าใจของนักวิจัยเกี่ยวกับปัญหาและสมมติฐานการวิจัย จำนวนตัวแปร ระดับการวัดของตัวแปร และความเข้าใจของนักวิจัยเกี่ยวกับข้อตกลง วิธีการและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ตัวอย่างของสถิติที่อาจใช้กับปัญหาการวิจัยลักษณะต่างๆ กันมี ดังนี้

- สถิติสำหรับวิเคราะห์ตัวแปรเดียว เช่น ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- สถิติสำหรับวิเคราะห์ตัวแปรสองตัวแปร เช่น Chi-Square t-test ANOVA หรือ F-test

Pearson Product Moment Correlation หรือ Regression

- สถิติสำหรับวิเคราะห์ตัวแปรมากกว่า 2 ตัวแปรขึ้นไป (ผู้วิจัยต้องทำความเข้าใจข้อตกลงของสถิติเหล่านี้ให้ดี) เช่น Multiple Correlation Partial Correlation Multiple Regression Analysis Multiple Classification Analysis ANCOVA หรือ Factor Analysis เป็นต้น

2.7 การเขียนรายงานวิจัยเชิงปริมาณ

รัตน์ บัณฑิต (2551 : 21) กล่าวว่า รายงานวิจัยเชิงปริมาณมีอยู่เป็นจำนวนมากและเป็นที่ยอมรับกันเป็นอย่างดี ซึ่งจะมีลักษณะการเขียนแบ่งออกเป็น 3 ส่วนใหญ่ๆ ได้แก่ ส่วนหน้า ส่วนเนื้อหา และส่วนท้าย

ส่วนหน้า

- ปก : ปกหน้า ปกใน
- หน้าอนุมัติ (ถ้ามี)
- บทคัดย่อ : ภาษาไทย อังกฤษ
- คำนำและ/หรือ กิตติกรรมประกาศ
- สารบัญ : สารบัญเรื่อง สารบัญตาราง และสารบัญภาพ

ส่วนเนื้อหา

บทที่ 1 บทนำ

- ความเป็นมาของปัญหาวิจัย
- คำถามวิจัย
- วัตถุประสงค์การวิจัย
- ความสำคัญของการวิจัย / ผลที่คาดว่าจะได้รับ
- สมมติฐาน (ถ้ามี)
- ขอบเขตของการวิจัย (ตัวแปรและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง)
- ข้อตกลงเบื้องต้น (ถ้ามี)
- นิยามศัพท์เฉพาะ (โดยเฉพาะตัวแปรตาม หรือข้อความที่ต้องการสื่อความโดยไม่ต้องการเขียนภายในเล่มยาวๆ)

- ความไม่สมบูรณ์ของงานวิจัย (ถ้ามี) ซึ่งเป็นสิ่งที่ผิดพลาดจากงานวิจัย เรามักจะเขียนตอนทำวิจัยเสร็จแล้ว

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- แนวคิด/ทฤษฎี
- สารระสำคัญ
- งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (เขียนเรียงตามปีเพื่อให้เห็นถึงพัฒนาการงานวิจัยเรื่องดังกล่าว)
- งานวิจัยในประเทศ
- งานวิจัยต่างประเทศ

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

- ประชากร
- กลุ่มตัวอย่างและวิธีการสุ่ม
- เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
- การวิเคราะห์ข้อมูล
- สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เขียนแยกเป็นตอนตามลำดับของวัตถุประสงค์ (จุดมุ่งหมาย) นิยมเสนอในรูปแบบของตารางและภาพ พร้อมกับอธิบายใต้ตารางหรือใต้ภาพ

บทที่ 5 สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ (เป็นส่วนที่สามารถอ่านแล้วทำความเข้าใจเกี่ยวกับงานวิจัยได้ทั้งหมด)

- สรุปผลการวิจัย
- อภิปรายผลการวิจัย
- ข้อเสนอแนะ
- ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้
- ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยต่อ

ส่วนท้าย

- บรรณานุกรมหรือส่วนอ้างอิง
- ภาคผนวก
- ประวัติผู้วิจัย

2.8 ข้อดีและข้อจำกัดของการวิจัยเชิงปริมาณ

ข้อดีการวิจัยเชิงปริมาณ

มานิตย์ ผิวขาว (2558 : 75) กล่าวว่า ข้อดีของการวิจัยเชิงปริมาณ คือความใช้ได้กว้างขวางทั่วไปของข้อค้นพบการวิจัยประเภทนี้สามารถเป็นงานวิจัยที่มีคุณภาพดี ถ้าพิสูจน์ได้ว่าให้คำตอบได้ถูกต้องจากการใช้ระเบียบวิธีวิจัยที่เหมาะสม

ธงชัย วงศ์ชัยสุวรรณ (2551: 101) ให้ทัศนะไว้ว่า การวิจัยเชิงปริมาณหากรู้และเข้าใจวิธีการดำเนินการที่ถูกต้องก็จะให้ข้อดีดังนี้

1. มีตัวเลขซึ่งเป็นเชิงปริมาณมาช่วยในการตัดสินใจทำให้มีความเชื่อมั่นว่าผู้วิจัยไม่ได้ตัดสินใจเองตามความคิดของผู้วิจัย
2. ผู้วิจัยที่สามารถอธิบายผลที่เกิดตามข้อมูลเชิงประจักษ์ที่เก็บรวบรวมมาได้ โดยไม่ลำเอียงไปตามความรู้สึกของผู้วิจัย
3. การวิจัยเชิงปริมาณสามารถกำหนดความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้นได้ โดยไม่ให้ เกินค่าที่กำหนด เช่น กำหนดค่าความคลาดเคลื่อนในการปฏิเสธสมมติฐานที่เป็นจริง โดยคิดเป็นโอกาสที่จะทำผิดไม่เกิน .05 หรือมีความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซ็นต์ ในการตัดสินใจตามคำถามวิจัย

ข้อจำกัดของการวิจัยเชิงปริมาณ

รัตนะ บัวสนธ์ (2551 : 11) กล่าวว่า ข้อจำกัดของการวิจัยเชิงปริมาณประกอบด้วย

1. เครื่องมือวัด ถ้าเครื่องมือวัดขาดความตรงภายนอก คือ ไม่สามารถวัดได้ตรงตามสิ่งที่ต้องการวัดได้ถูกต้อง ตัวเลขที่ได้จากการวัดก็ไม่มี ความหมาย นอกจากนี้เครื่องมือวัดตัวแปรยังคงมีความคงเส้นคงวาภายใน นั่นก็คือไม่ว่าจะวัดคนๆ เดียวกันกี่ครั้งก็จะได้ปริมาณตัวเลขเท่าเดิม และเมื่อพิจารณารายข้อคำถามของเครื่องมือวัดแต่ละข้อคำถามต้องสามารถแยกแยะ ระหว่างบุคคลที่มีคุณลักษณะตามที่ตัวแปรระบุกับบุคคลที่ไม่มีคุณสมบัตินั้นตามที่ตัวแปรระบุออกมาได้ดังนั้นเครื่องมือที่ไม่มีคุณภาพ ก็จะได้ตัวเลขเชิงปริมาณที่ขาดความเชื่อถือได้

2. การออกแบบงานวิจัยเชิงปริมาณ จะต้องมีการควบคุมตัวแปรเกินหรือตัวแปรแทรกซ้อนให้มีผลน้อยที่สุด ในขณะที่ตัวแปรจัดกระทำจะต้องส่งผลถึงตัวแปรตามให้มากที่สุดและผลที่เกิดขึ้นก็ต้องเกิดจากตัวแปรจัดกระทำเท่านั้นซึ่งในความเป็นจริงโดยทั่วไปแล้ว ตัวแปรตามหนึ่งๆ อาจจะเป็นผลจากตัวแปรสาเหตุหลายตัว ดังนั้นหากควบคุมและออกแบบการวิจัยไม่ดีก็จะได้ข้อมูลเชิงปริมาณที่มีความคลาดเคลื่อนมาก ผลการวิจัยก็จะไม่น่าเชื่อถือ

3. ตัวสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลอาจให้ผลที่คลาดเคลื่อนอันเนื่องมาจากผลกระทบของวิธีการทางสถิติดังนั้นการเลือกสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลจึงมีส่วนสำคัญที่ทำให้การวิจัยผิดพลาดได้

จากข้อดีและข้อจำกัดของการวิจัยเชิงปริมาณข้างต้นพบว่า การวิจัยเชิงปริมาณสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้อย่างกว้างขวางทั่วไปของข้อค้นพบ การวิจัยประเภทนี้สามารถเป็นงานวิจัยที่มีคุณภาพดี ถ้าพิสูจน์ได้ว่าให้คำตอบได้ถูกต้องจากการใช้ระเบียบวิธีวิจัยที่เหมาะสม อย่างไรก็ตาม การวิจัยเชิงปริมาณก็ยังพบข้อจำกัดในแง่การสำรวจการวิจัยอาจไม่ได้ความรู้ความจริงที่ลึกซึ้งและเป็นภาพรวมได้ ทั้งยังเป็นการควบคุมโดยการจัดการกระทำ ผลได้จากการวิจัยจึงไม่อาจเชื่อได้อย่างไรว่าจะเป็นเรื่องจริงในสภาพปกติ ดังนั้นนักวิจัยเชิงปริมาณจึงมุ่งประเด็นการวิจัยหลายรูปแบบที่ใช้ประโยชน์ได้ต่างกัน

2.9 สรุป

การวิจัยเชิงปริมาณเป็นการวิจัยที่มุ่งหาข้อเท็จจริงและข้อสรุปเชิงปริมาณ เน้นการใช้ข้อมูลที่เป็นตัวเลขเป็นหลักฐานยืนยันความถูกต้องของข้อค้นพบ และสรุปต่างๆ มีการใช้เครื่องมือที่มีความเป็นปรนัยในการเก็บรวบรวมข้อมูลเช่น แบบสอบถามแบบทดสอบ การสังเกต การสัมภาษณ์ การทดลอง เป็นต้น วัตถุประสงค์ของการวิจัยเชิงปริมาณ คือ การนำเสนอเชิงตัวเลขทางสถิติเป็นข้อมูลเชิงปริมาณ และแปรผลจากค่าสถิติที่ใช้วัด โดยเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสำรวจ เน้นการเก็บข้อมูลจากคนจำนวนมาก เพื่อทำการวิเคราะห์และทดสอบทฤษฎีหรือสร้างทฤษฎี และให้ความหมายในเชิงวิชาการมากกว่าการศึกษาแง่มุมของชุมชน โดยมีแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการเลือกวิธีการและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลให้เหมาะสม ลักษณะของการวิจัยเชิงปริมาณนั้นขึ้นอยู่กับการสรุปเชิงทั่วไป และคุณภาพในการวัดทั้งด้านความเที่ยงตรง ความเป็นปรนัย และความเชื่อถือได้ ประเภทของการวิจัยเชิงปริมาณ 3 ประเภท ดังนี้ (1) การวิจัยเชิงทดลอง (2) การวิจัยกึ่งทดลอง (3) การวิจัยแบบไม่ทดลอง วิธีการเก็บข้อมูลของการวิจัยเชิงปริมาณสามารถแบ่งได้ 2 วิธี (1) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากงานทะเบียนหรือการบันทึก (2) การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสำรวจ เช่น การสำรวจด้วยตัวอย่าง การทดลอง เป็นต้น ขั้นตอนการวิจัยเชิงปริมาณ ประกอบด้วย การเลือกหัวข้อเรื่องที่จะทำการวิจัย ผู้วิจัยจะต้องตัดสินใจก่อนว่าจะวิจัยเรื่องอะไร แล้วกำหนดเป็นหัวเรื่องที่จะวิจัยการกำหนดปัญหาในการวิจัย การสำรวจวรรณกรรม การตั้งสมมติฐานการวิจัย การออกแบบ การวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การเขียนรายงานผลการวิจัยและจัดพิมพ์เผยแพร่ แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ นักวิจัยต้องเข้าใจและเลือกให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสมมติฐานและปัญหาการวิจัยของตน จำนวนตัวแปรที่เกี่ยวข้อง ระดับการวัดแต่ละตัวแปร ส่วนในการเลือกใช้วิธีการและสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างถูกต้องนั้นนักวิจัยจำเป็นต้องศึกษาทำความเข้าใจข้อตกลงเบื้องต้นของสถิตินั้นๆ ให้เกิดความเข้าใจ การเขียนรายงานวิจัยเชิงปริมาณ ลักษณะการเขียนแบ่งออกเป็น 3 ส่วนใหญ่ๆ ได้แก่ ส่วนหน้า ส่วนเนื้อหาและส่วนท้าย ข้อดีการวิจัย เชิงปริมาณ มีตัวเลขซึ่ง

เป็นเชิงปริมาณมาช่วยในการตัดสินใจทำให้มีความเชื่อมั่นว่าผู้วิจัยไม่ได้ตัดสินใจเองตามความคิดของผู้วิจัย สามารถอธิบายผลที่เกิดตามข้อมูลเชิงประจักษ์ที่เก็บรวบรวมมาได้ โดยไม่ลำเอียงไปตามความรู้สึกของผู้วิจัย การวิจัยเชิงปริมาณสามารถกำหนดความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับให้เกิดขึ้นได้ ข้อจำกัดของการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือวัด ถ้าเครื่องมือวัดขาดความตรงภายนอก คือ ไม่สามารถวัดได้ตรงตามสิ่งที่ต้องการวัดได้ถูกต้อง ตัวเลขที่ได้จากการวัดก็ไม่มี ความหมาย การออกแบบงานวิจัยเชิงปริมาณ จะต้องมีการควบคุมตัวแปรเกินหรือตัวแปรแทรกซ้อนให้มีผลน้อยที่สุด ตัวสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลอาจให้ผลที่คลาดเคลื่อนอันเนื่องมาจากผลกระทบของวิธีการ ทางสถิติ ดังนั้นการเลือกสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลจึงมีส่วนสำคัญที่ทำให้การวิจัยผิดพลาดได้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

แบบฝึกหัดบทที่ 2

1. การวิจัยเชิงปริมาณหมายถึง
2. วัตถุประสงค์ของการวิจัยเชิงปริมาณคือ
3. จงบอกถึงวิธีการเก็บข้อมูลของการวิจัยเชิงปริมาณมาให้เข้าใจ
4. จงบอกถึงขั้นตอนการวิจัยเชิงปริมาณ มาให้เข้าใจ
5. หลักการและลักษณะของงานวิจัยเชิงปริมาณเป็นอย่างไร
6. จงอธิบายลักษณะของข้อมูลของการวิจัยเชิงปริมาณ
7. สมมติฐานทางการวิจัยเชิงปริมาณควรมีลักษณะอย่างไร
8. จงอธิบายถึงแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ
9. ข้อดี ข้อจำกัดของการวิจัยเชิงปริมาณมีอะไรบ้าง
10. รายงานการวิจัยเชิงปริมาณมีส่วนประกอบที่สำคัญ คือ

เอกสารอ้างอิง

- ธงชัย วงศ์ชัยสุวรรณ (2551) “วิจัยเชิงปริมาณ(1)-(2)” ใน ประมวลสารระชุดวิชาการวิเคราะห์
การเมืองและระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐศาสตร์ (80702) หน่วยที่ 9-10 หน้า 5-64 นนทบุรี
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- มานิตย์ ผิวขาว. (2558). *ระเบียบวิธีการวิจัย*. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- โยธิน แสงดี. (2558). *การวิจัยเชิงปริมาณ*. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- รัตน์ะ บัวสนธ์. (2551). *ปรัชญาการวิจัย*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- แหวดดาว พรหมแสน. (2554). *การวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ*. วารสาร มหาวิทยาลัย
เทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2549). *ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ :
เลียงเชียง.
- อรพินทร์ ชูชม (2552). *บทความวิชาการ : การวิจัยกึ่งทดลอง*. วารสารพฤติกรรมศาสตร์. ปีที่ 15
ฉบับที่ 1 กันยายน 2552 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Rossi, P.E. & Freman, H.E. (1989). *Evaluation: A system approach* CL: Sage
Publications.

แผนบริหารการสอนประจำบทที่ 3

เนื้อหาประจำบท

บทที่ 3 การวิจัยเชิงคุณภาพ

- 3.1 ความหมายของการวิจัยเชิงคุณภาพ
- 3.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัยเชิงคุณภาพ
- 3.3 ลักษณะและประเภทของการวิจัยเชิงคุณภาพ
- 3.4 วิธีการเก็บข้อมูลของการวิจัยเชิงคุณภาพ
- 3.5 ขั้นตอนการวิจัยเชิงคุณภาพ
- 3.6 การรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ
- 3.7 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ
- 3.8 การเขียนรายงานการวิจัยเชิงคุณภาพ
- 3.9 ข้อดีและข้อจำกัดของการวิจัยเชิงคุณภาพ
- 3.10 สรุป

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อศึกษาบทที่ 3 แล้วนักศึกษาสามารถ

1. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจความหมายและวัตถุประสงค์ของการวิจัยเชิงคุณภาพ
2. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถบอกถึงวิธีการเก็บข้อมูลของการวิจัยเชิงคุณภาพได้
3. เพื่อให้ผู้เรียนอธิบายถึงขั้นตอนการวิจัยเชิงคุณภาพได้
4. เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้การเขียนรายงานวิจัยเชิงคุณภาพ
5. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจการรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ
6. เพื่อให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ในการทำวิจัยเชิงคุณภาพขั้นพื้นฐาน

กิจกรรมการเรียนการสอนประจำบท

1. ศึกษาจากเอกสารคำสอนการวิจัยประชาสัมพันธุ์
2. การบรรยายด้วยพาวเวอร์พอยต์ พร้อมยกตัวอย่างประกอบ

3. การซักถามนักศึกษาเป็นรายบุคคล
4. ตัวอย่างการเขียนและการตั้งหัวข้อเรื่องการวิจัยจากประเด็นปัญหาการวิจัย
5. ฝึกการเขียนหัวข้อเรื่องการวิจัยเชิงคุณภาพ
6. ผู้สอนสรุปสาระสำคัญจากบทเรียน
7. ผู้เรียนศึกษาแบบฝึกหัดท้ายบท และตอบคำถาม

สื่อการเรียนการสอน

1. เอกสารคำสอนการวิจัยประชาสัมพันธ์
2. คอมพิวเตอร์
3. โปรเจคเตอร์
4. เอกสารบรรยายพาวเวอร์พอยด์
5. อินเทอร์เน็ต
6. วิดีโอการสอน
7. สื่อประชาสัมพันธ์

การวัดผลและประเมินผล

1. ประเมินจากความรู้ความเข้าใจตามชิ้นงานที่ได้มอบหมาย
2. สังเกตความสนใจและการมีส่วนร่วมรายบุคคล
3. การร่วมอภิปรายและตอบข้อซักถาม
4. ความรู้ความเข้าใจการตอบแบบฝึกหัดท้ายบท

บทที่ 3

การวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการศึกษาปัจจัยที่เน้นการเข้าใจปรากฏการณ์การตีความหมายของโลกหรือสิ่งที่ต้องการศึกษา ด้วยวิธีการศึกษาและเครื่องมือในการเก็บข้อมูลที่หลากหลาย โดยมีเครื่องมือที่สำคัญ คือ ผู้วิจัย การวิจัยนี้มีการออกแบบที่ยืดหยุ่น การวิเคราะห์ข้อมูลและการเก็บข้อมูลเป็นกระบวนการที่สามารถดำเนินไปพร้อมกันในภาคสนาม การวิเคราะห์เริ่มจากการพิจารณาข้อมูลเชิงประจักษ์จนมองเห็นมโนทัศน์หรือแนวคิดที่มีความหมายจากข้อมูลและเห็นความเชื่อมโยงของข้อมูลจนสามารถสรุปเป็นคำอธิบาย แนวคิด หรือทฤษฎีเพื่อทำความเข้าใจความหมายตามปรากฏการณ์ในทัศนะของผู้ที่ถูกศึกษา โดยมีจุดยืนอยู่บนบริบทของปรากฏการณ์หรือของผู้ที่ถูกศึกษาเหล่านั้น ในที่นี้ได้นำเสนอความหมาย วัตถุประสงค์ วิธีการเก็บข้อมูล ขั้นตอนการวิจัยหลักการ และลักษณะของงานวิจัย การเขียนรายงาน และแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพไว้พอสังเขป ดังนี้

3.1 ความหมายของการวิจัยเชิงคุณภาพ

ความหมายการทบทวนวรรณกรรมได้มีผู้ให้ความหมายอย่างหลากหลาย ดังนี้
 อรุณี อ่อนสวัสดิ์ (2553 : 5) กล่าวว่า การศึกษาเชิงคุณภาพ เป็นการวิจัยที่มุ่งเน้นอธิบายกระบวนการของปรากฏการณ์ทางสังคมและความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์กับสภาพแวดล้อม โดยอาศัยมิติทางสังคม และวัฒนธรรมเป็นหลักในการศึกษาและวิเคราะห์ปรากฏการณ์นั้น

เวตดาว พรหมแสน (2554 : 22) กล่าวว่า การศึกษาเชิงคุณภาพ หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งการวิเคราะห์ และแปลความหมายของปรากฏการณ์ทางสังคม หรือพฤติกรรมของมนุษย์ โดยนำเอาแนวคิด เทคนิค และวิธีการในการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพมาประยุกต์ใช้ โดยมีความมุ่งหมายที่จะอธิบายว่า ทำไมมนุษย์เราจึงมีพฤติกรรมอย่างนั้น อย่างนี้ หรือปรากฏการณ์ทางสังคมที่พบนั้นมีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมอย่างไร

สุภาวงศ์ จันทวานิช (2555 : 7) กล่าวว่า การศึกษาเชิงคุณภาพ หมายถึง การศึกษาแสวงหาความรู้โดยการพิจารณาปรากฏการณ์สังคมจากสภาพแวดล้อมตามความเป็นจริงในทุกมิติ เพื่อหาความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์กับสภาพแวดล้อมนั้น

สรุปได้ว่าวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการศึกษาสถานการณ์ที่เป็นไปตามธรรมชาติ โลกแห่งความเป็นจริง ในทุกมิติ มุ่งการค้นหาประเด็นปัญหาทางสังคม หรือปัญหาของมนุษย์ เพื่อหาความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์กับสภาพแวดล้อม มีการออกแบบการวิจัยที่ยืดหยุ่นได้ และมีตัวนักวิจัยเป็น

เครื่องมือ สำคัญในกระบวนการวิจัยใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการเป็น วิธีการหลักในการเก็บข้อมูล และเน้นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย

3.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิจัยเชิงคุณภาพมีวัตถุประสงค์เพื่อจะศึกษาในเชิงคุณภาพซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่สามารถจะวัดได้คือ ไม่สามารถลดทอนลงเป็นตัวเลขได้ เช่น ความรู้สึก ความคิด ประสบการณ์ เป็นต้น ซึ่งได้แก่มโนทัศน์ทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับแนวทางศึกษาความรู้แบบนัยนิยม การวิจัยเชิงคุณภาพใช้ข้อมูลและการวิเคราะห์ที่ไม่ใช่ตัวเลข เพื่อที่จะบรรยายและเข้าใจมโนทัศน์เหล่านั้น เพราะฉะนั้น ผู้วิจัยอาจจะใช้แนวทางศึกษาทางเลือก เพื่อให้เข้าใจเจตนาของผู้ที่เข้าไปชมการแข่งขันต่างๆ โดยถามพวกเขาให้บอกเหตุผลว่าเพราะเหตุใดพวกเขาจะไม่เข้าชมการแข่งขันในอนาคต ความคิดดังกล่าวเป็นสิ่งที่ยากจะแปลงเป็นตัวเลขได้อย่างมีความหมาย และด้วยเหตุนี้ข้อมูลในรูปของถ้อยคำที่ผู้วิจัยนำมาใช้แปลเป็นตัวเลขได้อย่างมีความหมาย ซึ่งไม่เหมือนกับเชิงปริมาณประเด็นเรื่อง “จำนวนเท่าไร” อาจจะไม่ใช่ประเด็นที่เกี่ยวข้อง

สรุปวัตถุประสงค์ของการวิจัยเชิงคุณภาพ เน้นความเข้าใจความหมายไม่ใช่ความถูกต้อง โดยไม่ต้องอยู่บนพื้นฐานของการทดสอบสมมติฐาน และนัยสำคัญทางสถิติ

3.3 ลักษณะและประเภทของการวิจัยเชิงคุณภาพ

ลักษณะการวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิจัยเชิงคุณภาพมีรากฐานมาจากความเชื่อในแนวคิดเชิงธรรมชาตินิยม และแนวคิดในเชิงปรากฏการณ์นิยม กระแสความคิดเหล่านี้มุ่งแสวงหาความเป็นจริงเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ที่เกิดขึ้นในสภาพธรรมชาติ โดยมีความเชื่อที่ว่าปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมมนุษย์นั้น มีจุดกำเนิดของความเป็นมา และมีลักษณะเป็นกระบวนการวัต มนุษย์เรานั้นมีการรับรู้ มีระบบความคิด มีโลกทัศน์เฉพาะตน การพูดจาหรือการกระทำใดใดของแต่ละบุคคลเป็นผลสืบเนื่องมาจากว่า บุคคลนั้นจะตีความหมายโลกที่อยู่รอบๆ ตัวเขาว่าเป็นอย่างไร ซึ่งตัวเองจะรู้ความหมายของพฤติกรรมที่กระทำได้ดีที่สุด และนอกจากนี้ก็ยังมีความเชื่อว่าบริบทของสังคมที่มนุษย์ดำรงอยู่นั้นมีส่วนในการกำหนดพฤติกรรมการแสดงออกของบุคคลอีกด้วย ฉะนั้นการศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์ในโลก

ของความเป็นจริง จะทำให้ทราบธรรมชาติที่เป็นอวัสัยของบุคคล และทำให้รู้จักมนุษย์ในฐานะที่เป็น ส่วนบุคคลมากขึ้น

ลักษณะการวิจัยเชิงคุณภาพประกอบด้วยพื้นฐาน 5 ประการที่สำคัญคือ (Schmuck, R. A., 2006 ; 198-199)

1. เป็นการศึกษาปรากฏการณ์ในภาพรวม ไม่แยกบางส่วนหรือบางองค์ประกอบมาทำการศึกษา
2. นักวิจัยต้องเข้าไปอยู่ในสนาม และสังเกตสิ่งที่ศึกษาอย่างเป็นธรรมชาติไม่มีการจัดกระทำใหม่เพื่อศึกษา
3. การรับรู้ “ความหมาย” ของสิ่งที่เกิดขึ้นหรือเป็นไปอย่างแท้จริงที่สุดคือ “การวัด” ที่ต้องการในการวิจัย
4. ข้อตกลงเบื้องต้นใดๆ สามารถล้มล้างหรือเปลี่ยนแปลงได้โดยข้อตกลงใหม่หรือข้อสรุปที่ค้นพบใหม่

5. ปรากฏการณ์ก็คือรูปแบบโครงสร้างหลวมๆ ที่มีความยืดหยุ่นในการทำนายไม่เฉพาะตายตัว โยธิน แสงดี (2558 : 5) กล่าวไว้ว่า หัวใจสำคัญของลักษณะการวิจัยเชิงคุณภาพคือ

1. เชื่อในหลักการปรากฏการณ์วิทยา
2. ใช้หลักการค้นหาความรู้ที่เป็นความจริงจากแหล่งรากเงาของข้อมูล
3. เน้นทำความเข้าใจและรู้จริง รู้ลึก ละเอียดแบบเป็นองค์รวมทุกมิติ ทุกส่วนของประเด็น เรื่องที่ทำการศึกษา
4. ข้อมูลต้องมีคุณภาพ และมีความน่าเชื่อถือว่าถูกต้องตามปรากฏการณ์ ลักษณะพฤติกรรมที่แสดงออก สัญลักษณ์ที่พบเห็น เนื้อหาที่บรรยาย ฯลฯ ที่ต้องผ่านการตรวจสอบสามเส้าแล้ว
5. เน้นหลักการรังสรรค์วิทยา ในการวิเคราะห์ เพื่อตีความหมายปรากฏการณ์ สัญลักษณ์ พฤติกรรม เนื้อหาข้อมูล ฯลฯ ขึ้นมาเป็นข้อค้นพบแล้วอภิปรายผล

สรุปลักษณะการวิจัยเชิงคุณภาพเน้นการมองปรากฏการณ์ให้เห็นภาพรวม โดยการมอง จากหลายแง่มุมการศึกษาปรากฏการณ์สังคมจะต้องกระทำการศึกษาติดตามระยะยาวและเจาะลึก เพื่อให้เข้าใจความเปลี่ยนแปลงของ ปรากฏการณ์สังคมซึ่งมีความเป็นพลวัต ซึ่งมักมีการวิจัยสนาม ไม่มีการควบคุมและทดลองในห้องปฏิบัติการ เพราะทำให้ผู้วิจัยไม่เห็นปรากฏการณ์ในบริบททาง สังคมและวัฒนธรรม การคำนึงถึงความเป็นมนุษย์ของผู้ถูกวิจัย ด้วยเหตุที่การศึกษาปรากฏการณ์ สังคมเป็น การศึกษามนุษย์ จึงให้ความสำคัญและเคารพผู้ถูกวิจัยในฐานะเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน การวิเคราะห์ผลใช้การพรรณนาแบบอุปนัยมากกว่าใช้สถิติตัวเลข รวมถึงเน้นปัจจัยหรือตัวแปรด้าน ความรู้สึกนึกคิด จิตใจ ความหมาย ในปรากฏการณ์สังคม นักวิจัยเชิงคุณภาพเชื่อว่า องค์ประกอบ ด้านจิตใจ ความคิดและความหมาย คือสิ่งที่อยู่เบื้องหลัง พฤติกรรมมนุษย์และเป็นตัวกำหนด พฤติกรรมมนุษย์ที่แสดงออกมา

ประเภทของการวิจัยเชิงคุณภาพ (อารีย์วรรณ อ่วมธานี, 2557 : 36) ได้แก่ การวิจัยสามารถแบ่งออกได้เป็นประเภทตามคุณลักษณะของงานวิจัยดังนี้

1. การวิจัยแบบกรณีศึกษา

ชาย โพธิสิตตา (2550 : 9) เห็นว่าเป็นการยากที่จะนิยามการศึกษาเฉพาะกรณีให้ชัดเจน เนื่องจากไม่สามารถกำหนดได้ว่าอะไรเป็นกรณี สำหรับการศึกษาแบบนี้ อะไรไม่ใช่และจุดมุ่งหมายและระดับของการวิเคราะห์ในการศึกษาแบบนี้ค่อนข้างจะหลากหลาย ดังนั้น นิยามของการศึกษาเฉพาะกรณี จึงมีตั้งแต่ง่ายที่สุด คือ การศึกษาเสี้ยวหนึ่งของชีวิต หรือคือการศึกษาปรากฏการณ์อันใดอันหนึ่งอย่างเจาะลึกไปจนถึงนิยามที่เข้าใจค่อนข้างยาก

พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2551 : 5) กล่าวว่า“กรณีศึกษา” ในความหมายแรกคือการศึกษารายกรณีซึ่งอาจเป็นบุคคล ชุมชน หน่วยงาน เหตุการณ์ หรือปัญหา โดยเก็บรวบรวมข้อมูล หลักฐาน ในเรื่องนั้นอย่างละเอียดและมีการวิเคราะห์เจาะลึกถึงสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาที่เกี่ยวข้อง เพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งและสามารถให้การปรึกษาในเรื่องนั้นได้ ในความหมายทางการวิจัย กรณีศึกษา หมายถึง การนำข้อมูล รายละเอียดของกรณีศึกษามาใช้เป็นหลักฐานในการสรุปหลักการต่างๆ

เกียรติสุดา ศรีสุข (2552 : 39) ให้ความหมายการวิจัยแบบกรณีศึกษาคือ การศึกษา รายกรณี เป็นการศึกษาที่มุ่งศึกษาถึงรายละเอียดถึงเรื่องราวต่างๆ ของบุคคล กลุ่มคน หน่วยทางสังคม หรือสถาบันใดสถาบัน หนึ่งเป็นรายๆ ไป เพื่อให้ได้ข้อมูลอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับภูมิหลัง สถานภาพ และปฏิสัมพันธ์กับ สิ่งแวดล้อมต่างๆ เช่น พฤติกรรมความรุนแรงของเด็กชายในสถานพินิจบ้านเมตตา : กรณีศึกษาเด็กไร้บ้าน ฯลฯ

ลักษณะสำคัญวิธีการวิจัยแบบกรณีศึกษามีกำเนิดจากศาสตร์หลายสาขา และใช้กันทั่วไปในการวิจัยทาง สังคมศาสตร์แทบทุกแขนง เมื่อย้อนเวลาไปในช่วงทศวรรษที่ 1920 และ 1930 พบว่านักมนุษยวิทยา ได้มีผลงานเกี่ยวกับการศึกษาเฉพาะกรณีอย่างหลากหลาย และในปัจจุบัน การศึกษาเฉพาะกรณีเป็น วิธีการที่ใช้ทั้งโดยนักวิจัยเชิงคุณภาพและนักวิจัยเชิงปริมาณ

การเลือกกรณีตัวอย่างในการวิจัยแบบกรณีศึกษา การกำหนดว่าสิ่งไหนเป็นกรณีสำหรับศึกษาได้หรือไม่ได้ ควรพิจารณาคุณสมบัติของสิ่งที่สนใจศึกษานั้นเป็นสำคัญ โดยสิ่งที่จะเลือกมาเป็นกรณีศึกษาต้องเป็นสิ่งที่สามารถกำหนดขอบเขตชัดเจนได้ นั่นคือมีความสมบูรณ์ในตัวเอง มีเวลาสถานที่แน่นอน แต่คุณสมบัติที่กล่าวอาจไม่ชัดเจนพอ เพราะแทบทุกสิ่งจะมีขอบเขตที่ชัดเจนอยู่ไม่มากนัก้อย ดังนั้นสิ่งที่อาจเป็นกรณีสำหรับศึกษาสามารถมีได้หลากหลาย

เกียรตินาคา ศรีสุข (2552 : 71) ได้มีการกล่าวถึง รูปแบบของการวิจัยแบบการศึกษาเฉพาะกรณีว่าการวิจัยแบบกรณีศึกษา อาจทำได้ 3 รูปแบบและในแต่ละรูปแบบนักวิจัยสามารถเลือกกรณีมา ศึกษาเพียงกรณีเดียวหรือหลายกรณีก็ได้วิธีการศึกษา 3 รูปแบบ คือ

1. การศึกษาเชิงพรรณนา มุ่งแสดงรายละเอียดพร้อมทั้งบริบทอย่างสมบูรณ์ของปรากฏการณ์ที่เลือกมาศึกษา นักวิจัยนำเสนอเนื้อหาด้วยเทคนิคการบรรยายสิ่งสำคัญของแบบนี้อยู่ที่การให้รายละเอียด พร้อมด้วยบริบทของกรณีศึกษาไม่เน้นการวิเคราะห์

2. ศึกษาแบบมุ่งการค้นหา เป็นกรณีศึกษาที่รู้จักและใช้กันอย่างแพร่หลายมีลักษณะเป็นการวิจัยนำร่อง เพื่อหานิยามสำหรับมโนทัศน์ที่ยังไม่ชัดเจน เพื่อสร้างสมมติฐานสำหรับ การวิจัยแบบสำรวจที่จะตามมาภายหลัง นอกจากนี้ นักวิจัยอาจทำกรณีศึกษา เพื่อค้นหาประเด็นปัญหา ที่แท้จริงของปรากฏการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือค้นหาประเด็นอะไรที่ควรได้รับการศึกษาให้ลึกลงไป จากนั้นจึงออกแบบการวิจัยที่มุ่งทำความเข้าใจหรือหาแนวทางแก้ไขปัญหานั้นๆ

3. ศึกษาแบบมุ่งหาคำอธิบาย กรณีศึกษาแบบนี้ ปรากฏการณ์หรือสิ่งที่เลือกมา ศึกษา อาจเป็นที่รู้จักคุ้นเคยบ้างแล้ว มุ่งศึกษาเพื่อหาคำอธิบายที่ยังไม่เคยมีมาก่อนหรือมีคำอธิบายอยู่บ้างแล้ว แต่ยังไม่เป็นที่พอใจ กรณีศึกษาเชิงคุณภาพแบบนี้มีประโยชน์มากสำหรับ การค้นหา คำอธิบายแก่การศึกษาเชิงปริมาณ ที่ข้อมูลเชิงปริมาณไม่สามารถให้คำอธิบายที่น่าพอใจได้

อย่างไรก็ตามรูปแบบการทำกรณีศึกษาทั้งสามนี้ ไม่จำเป็นต้องเป็นอิสระจากกันเสมอไป กรณีศึกษาเรื่องหนึ่งอาจใช้ทั้งรูปแบบเชิงพรรณนาและเชิงวิเคราะห์เพื่อหาคำอธิบาย

2. การวิจัยแบบปรากฏการณ์วิทยา เป็นทั้งปรัชญา และวิธีการที่มุ่งศึกษา และทำความเข้าใจประสบการณ์การดำเนินชีวิตในแต่ละวันของบุคคลว่าแท้จริงแล้วบุคคลนั้นรับรู้ และให้ความหมายกับประสบการณ์ที่กระทำอย่างไรบ้าง มีความคิดความรู้สึกอย่างไรต่อบุคคล และเหตุการณ์ แวดล้อมต่างๆ จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า มีผู้ให้ความหมายของปรากฏการณ์วิทยา ดังนี้

ชาย โพลีลีตา (2550 : 51) กล่าวว่า ปรากฏการณ์วิทยา เป็นเครื่องมือในการศึกษาปรากฏการณ์ และประสบการณ์ชีวิตของมนุษย์ โดยมุ่งทำความเข้าใจความหมายประสบการณ์ชีวิตที่บุคคลได้ประสบเป็นหลัก

วูด และฮาเบอร์ (Wood & Haber, 2002 : 101) กล่าวว่า การวิจัยแบบปรากฏการณ์วิทยาเป็นกระบวนการของการเรียนรู้ และทำความเข้าใจความหมายของประสบการณ์ของมนุษย์ผ่านการสนทนากับบุคคลซึ่งใช้ชีวิตอยู่ในประสบการณ์นั้นๆ

เฮาเซอร์ (Houser, 2008 : 82) กล่าวว่า ปรากฏการณ์วิทยา คือ การศึกษาประสบการณ์ชีวิต ของบุคคลที่ต้องเผชิญกับสิ่งที่ปรากฏขึ้นกับบุคคลนั้น

จะเห็นได้ว่าการศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยาเริ่มต้นในศตวรรษที่ 20 ปี ประมาณ ค.ศ. 1900 มีนักปรัชญา 2 ท่าน คือ ฮัสเซล และไฮเดจเจอร์ เป็นผู้สร้างแนวคิดพื้นฐานการศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยาแนวคิดของฮัสเซล เน้นโครงสร้างของการรับรู้ และประสบการณ์ของมนุษย์ โดยเชื่อว่ามนุษย์ตีความประสบการณ์ของตนโดยผ่านจิตสำนึก เพราะจิตสำนึกที่กำลัง คิดถึงสิ่งต่างๆ สามารถเรียกร่องสิ่งที่ป็นชีวิตกลับมาเป็นประสบการณ์ชีวิตได้ ทั้งนี้คำว่าประสบการณ์หมายรวมถึง อารมณ์ ความรู้สึก จินตนาการ ความฝัน ความคาดหวัง และความเชื่อ ผู้ศึกษาสามารถทำความเข้าใจ จิตสำนึกโดยมุ่งความสนใจไปในสิ่งที่ต้องการศึกษาซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นสิ่งที่มียู่ใน โลกกายภาพ เท่านั้นแต่สามารถเป็นสิ่งที่มียู่ในจินตนาการ และความทรงจำได้ การศึกษาที่ ปราศจากอคติใดๆ จะทำให้ได้ความจริงที่บริสุทธิ์ (Morgan, 2005 : 141)

3. การวิจัยแบบชาติพันธุ์วรรณนา เป็นวิธีการศึกษาของสาขาวิชามานุษยวิทยา ต่อมา นักวิจัยและนักวิชาการทางการศึกษาในสาขาอื่นๆ เช่น ด้านสังคมศาสตร์ และด้านการศึกษาได้นำวิธีการนี้มาใช้ในศาสตร์ของตนเอง การศึกษาชาติพันธุ์วรรณนาในยุคแรกๆ ความสนใจจำกัดอยู่เฉพาะ การศึกษากลุ่มชนบางกลุ่มในสังคม เช่น กลุ่มชนที่ล้าหลัง และชนกลุ่มน้อย กลุ่มชาวนา กลุ่มชนในชนบท ต่อมาเริ่มขยายวงกว้างมากยิ่งขึ้น ขยายความสนใจศึกษาไปยังกลุ่มทางสังคม วัฒนธรรม สถาบัน และองค์กรร่วมสมัย แทบทุกรูปแบบ เช่น สังคมเกษตรกรรม กลุ่มกรรมมาชีพ กลุ่มสตรี พระสงฆ์ สถาบันวัด ครอบครัว โรงเรียน ชุมชนในเมือง ฯลฯ โดยได้ทำการศึกษาวัฒนธรรม ความคิด ความเป็นอยู่ของคนกลุ่มนั้นๆ อย่างลึกซึ้งแต่ที่ผ่านมามีการวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณนาได้รับการวิพากษ์วิจารณ์มาโดยตลอดจากทั้งคนในวงการศึกษาเชิงคุณภาพและจากภายนอก ประเด็นที่ภายนอกวิพากษ์กันมากก็คือ เรื่องความไม่เข้มงวดของระเบียบวิธีวิจัย ทั้งประเด็นการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล และมีการตอบโต้ในประเด็นดังกล่าวโดยพยายามปรับปรุงวิธีการ แต่โดยภาพรวมแล้ววิธีการวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณนา ก็ยังคงความเป็น “เชิงคุณภาพ” อย่างเต็มรูปแบบ (ชาย โพธิ์สิตา, 2550 : 153)

จะเห็นได้ว่าการศึกษาวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณนาเป็นการศึกษาที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษา วัฒนธรรมของกลุ่มชนหรือสังคม ไม่ใช่บุคคล ถึงแม้พัฒนาการของการศึกษาจะเปลี่ยนแปลงอย่างไร จุดมุ่งหมายของการศึกษาก็ยังไม่เปลี่ยนแปลง ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า การศึกษาวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณนามีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมของกลุ่มชนหรือสังคม ส่วนข้อจำกัดของวิธีการวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณนานั้น คือ การใช้หมโนทัศน์ทางวัฒนธรรม สังคม เป็นหลักในการวิเคราะห์ ตีความ ผู้วิจัยต้องมีพื้นฐานความรู้ทางมานุษยวิทยาวัฒนธรรมเป็นอย่างดี ซึ่งสามารถค้นคว้าหาอ่านได้เพื่อให้เกิดความเข้าใจ และทำความเข้าใจกับวัฒนธรรมนั้นๆ การเก็บข้อมูลภาคสนามต้องใช้เวลานาน อาจใช้เวลา 6 เดือน 1 ปี หรือมากกว่า ในการทำวิจัยภาคสนาม และผู้วิจัยมักจะทำคนเดียวโดยต้องทำงานแบบโดดเดี่ยว และมีโอกาสที่จะถูกกลืนเข้ากับชุมชนที่ศึกษาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง

จนทำให้การวิจัยไม่สำเร็จ หรือต้องลดความเข้มงวดของการวิจัยลงจึงส่งผลต่อคุณภาพงานวิจัยที่หย่อนกว่าที่ควรจะเป็น นอกจากนี้ยังพบว่าข้อมูลที่มีหลากหลาย ทั้งด้านจำนวนและชนิดของข้อมูล ทำให้ยากแก่การวิเคราะห์ หากนักวิจัยมีประสบการณ์น้อยหรือไม่มีเครื่องมือช่วย การจัดระเบียบข้อมูลจึงเป็นเรื่องน่าเบื่อ และใช้ เวลานาน ปัจจุบันถึงแม้จะมีเครื่องมือ โปรแกรมคอมพิวเตอร์เข้ามาช่วยก็ยังไม่ใช่งานง่าย เพราะผู้วิจัยจะต้องอ่านแล้วทำการวิเคราะห์ สรุปผลด้วยตนเองทั้งสิ้น

4. การวิจัยแบบทฤษฎีพื้นฐาน มีรากฐานมาจากศาสตร์ทางสังคมวิทยาใช้แนวคิดพื้นฐานของการปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระหว่างบุคคลกับวัตถุสิ่งของแนวคิด สถานการณ์ต่อบุคคลอื่น หรือต่อตนเอง ตามความหมายของวัฒนธรรม การวิจัยแบบทฤษฎีพื้นฐานมีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อสร้างทฤษฎีเนื้อหา การศึกษากระบวนการ หรือขั้นตอนที่สนใจให้มีความกระจ่างชัดเจน เพื่อให้เกิดความเข้าใจว่ากำลังเกิดอะไรขึ้นในปรากฏการณ์ที่ศึกษา ผลการวิจัยจะแสดงให้เห็นถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง สะท้อนความหลากหลายและความซับซ้อน รวมทั้งบทบาทของบุคคลในการปรับและจัดการกับสิ่งที่เกิดขึ้น

โยธิน แสงวดี (2558 : 91) ขั้นตอนสำคัญของการวิจัยแบบทฤษฎีพื้นฐานมีขั้นตอนสำคัญสรุปได้ดังนี้

1. นักวิจัยต้องมีคำถามสำหรับการวิจัยที่ชัดเจนก่อนว่าอยากรู้อะไร เพราะคำถามการวิจัยจะเป็นแนวทางในการออกแบบกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาได้อย่างเหมาะสม
2. นักวิจัยอาจใช้ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ และอาจใช้เทคนิคทุกอย่างที่เหมาะสมและเข้าช่วย เพื่อการรวบรวมข้อมูล
3. กระบวนการเก็บข้อมูล เมื่อได้ข้อมูลชุดแรก ผู้วิจัยจะต้องเริ่มศึกษาข้อมูลที่ได้มาแล้วนำมาสร้างมโนทัศน์จากข้อมูลและเชื่อมโยงมโนทัศน์ต่างๆ ตามที่ปรากฏในข้อมูล แล้วสร้างสมมติฐานชั่วคราวแล้วจึง ตัดสินใจว่าจะนำสมมติฐานนี้ไปใช้กับข้อมูลใด การเลือกเก็บข้อมูลต่อไปจะเกิดจากคำถามที่ผู้วิจัยมีต่อข้อสรุปเชิงทฤษฎีชั่วคราวที่ได้มาในตอนแรก
4. การสร้างสมมติฐานชั่วคราวเป็นขั้นตอนสำคัญของการวิจัยแบบทฤษฎีพื้นฐานเป็นความพยายามที่จะตรวจสอบกรอบของทฤษฎีที่ได้มาว่ามีความสมบูรณ์เพียงพอหรือไม่ สมมติฐานหรือกรอบแนวคิดที่ได้ในขั้นตอนนี้จะต้องถูกตรวจสอบกับข้อมูลชุดใหม่ซึ่งนักวิจัยจะรวบรวมมาจากกลุ่มตัวอย่างที่จะเลือกมาเพื่อการตรวจสอบและปรับปรุงสมมติฐานที่ได้ในเบื้องต้น โดยเฉพาะข้อมูลที่รวบรวมใหม่อาจให้มโนทัศน์ใหม่ ส่งผลให้ต้องปรับสมมติฐานและกรอบแนวคิดตามไปด้วยมโนทัศน์สมมติฐาน และกรอบแนวคิดที่ปรับใหม่นี้จะต้องถูกนำไปตรวจสอบกับข้อมูลซึ่งจะต้องรวบรวมมาใหม่ อีก ทำอย่างนี้ไปเรื่อยๆ จนไม่มีความจำเป็นที่จะปรับปรุงสมมติฐานและกรอบแนวคิดอีกต่อไป เรียกว่า “จุดอิ่มตัว”

5. เมื่อถึงจุดอิ่มตัวแล้วหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ สมมติฐานไม่ได้ถูกท้าทายจากข้อมูลใหม่ และไม่มีความเป็นจำเป็นจะต้องปรับอีกต่อไป นักวิจัยจึงจะหยุดการเก็บข้อมูลและเริ่มขั้นตอนต่อไปในกระบวนการวิจัย คือ การหาข้อสรุปหรือคำอธิบายเชิงทฤษฎีของสิ่งที่ศึกษา ซึ่งอาจเป็นคำอธิบายหรือกรอบแนวคิดทางทฤษฎี ซึ่งถือเป็นขั้นสุดท้ายของการวิจัยเพื่อสร้างทฤษฎีฐานราก ซึ่งจะเห็นได้ว่า ลักษณะสำคัญของวิธีดำเนินการวิจัยแบบนี้ เรียกได้ว่า “วิธีอุปนัย” คือ เริ่มจากข้อมูลจากตัวอย่างที่เจาะจงเลือกมาจำนวนหนึ่ง แล้วจึงวิเคราะห์หาข้อสรุป หรือคำอธิบายเชิงทฤษฎีที่มีลักษณะทั่วไปของข้อมูลนั้น

สรุปการวิจัยแบบทฤษฎีพื้นฐานเป็นวิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพที่เริ่มต้นจากข้อมูลแล้วไปสู่สมมติฐานและจบลงด้วยทฤษฎีที่เป็นคำอธิบายสำหรับปรากฏการณ์ที่ศึกษา นักวิจัยจะต้องสร้างมโนทัศน์ สมมติฐาน และกรอบแนวคิดสำหรับอธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษา กระบวนการเก็บข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลจะดำเนินไปพร้อมๆ กัน ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์เป็นข้อมูลที่ให้รายละเอียดเกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางสังคมในเรื่องที่ศึกษาอย่างรอบด้าน ทฤษฎีที่สร้างขึ้นสามารถใช้อธิบายปรากฏการณ์ที่เฉพาะเจาะจง ด้วยเหตุดังกล่าว การวิจัยเพื่อสร้างทฤษฎีฐานรากจึงเป็นกระบวนการศึกษาที่มีความท้าทายและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการสร้างองค์ความรู้ใหม่

5. การวิจัยแบบสนทนากลุ่ม

“Focus Groups” คำสำคัญในภาษาอังกฤษ หรือ กลุ่มเจาะจง นิยามได้ว่า คือ กลุ่มคนที่ถูกจัดขึ้นมา เพื่อการสนทนาหรืออภิปรายกัน โดยมีจุดมุ่งหมายเจาะจง เพื่อจะหาข้อมูลที่ต้องการ ประเด็น (สุมิตร สุวรรณ, 2552 : 43) สำหรับตอบคำถามการวิจัยเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ กลุ่มนี้จะถูกเจาะจงเลือกมา โดยถือคุณสมบัติเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัย กิจกรรมที่กลุ่มทำนั้นโดยหลักๆ คือ การอภิปรายกันเกี่ยวกับประเด็นคำถามที่เจาะจงชุดหนึ่ง ซึ่งนักวิจัยยกขึ้นมาเป็นหัวข้อสนทนา การอภิปรายถกเถียงกันนั้น อาจจะเกี่ยวกับเนื้อหาหรือประเด็นของสิ่งที่นักวิจัยแสดงให้ผู้ร่วมสนทนาได้ดูฟังก่อนการสนทนา แต่ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมอะไรก็ตาม วัตถุประสงค์ของการจัดสนทนากลุ่มที่เจาะจงเช่นนั้นเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ดีที่สุด ตรงตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา โดยผ่านการมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันของสมาชิกในวงสนทนา ซึ่งเน้นความสำคัญของพลวัตกลุ่ม

ข้อมูลที่ดีจากการสนทนากลุ่มควรจะมาจากการอภิปรายที่สมาชิกมีการโต้ตอบกันในหัวข้อที่ผู้ดำเนินการยกมาเป็นประเด็นในการสนทนา ไม่ใช่ การให้สมาชิกกลุ่มตอบคำถามของนักวิจัยเป็นรายคน คุณสมบัติข้อนี้จึงเรียกว่า “การอภิปรายกลุ่มแบบเจาะจง” เพราะการดำเนินการของการสนทนากลุ่มที่ถูกต้องตามหลักการนั้น ไม่ใช่เป็นแบบเดียวกับการดำเนินการสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัวหรือสัมภาษณ์เป็นกลุ่ม การสนทนากลุ่มต่างจากเทคนิคการเก็บข้อมูลกลุ่มที่เรียกว่า “กลุ่มแต่เพียงในนาม” และ “กลุ่มเดลฟาย” อธิบายได้ดังนี้ (เกียรติสุดา ศรีสุข, 2552 : 62)

1. “กลุ่มแต่เพียงในนาม” ความจริงไม่ใช่กลุ่มเพียงแต่เป็นผู้รู้จำนวนหนึ่งซึ่งนักวิจัยกำหนดให้เป็นผู้ที่จะให้เป็นข้อมูล โดยดำเนินการสัมภาษณ์คนใดคนหนึ่งก่อนแล้วนำประเด็นสำคัญไปสัมภาษณ์คนที่สอง สรุปประเด็นสำคัญไปถามคนที่ สาม คนซ้ำเช่นนี้จนมั่นใจว่าจะไม่ทำให้เกิดความแตกต่างส่วนดีทำให้แต่ละคนแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ โดยไม่มีอิทธิพลของสมาชิกกลุ่มคนอื่นมาเกี่ยวข้อง

2. “กลุ่มเดลฟาย” ก็ไม่ใช่กลุ่มในความหมายที่ทุกคนมารวมกันทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งพร้อมกัน แต่เป็นกลุ่มที่ผู้เชี่ยวชาญที่ถูกเชิญให้แสดงความคิดเห็นต่อข้อมูลเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

ขั้นตอนสำคัญของการดำเนินการวิจัยแบบสนทนากลุ่ม (สุมิตร สุวรรณ, 2552 : 46)

1. กำหนดปัญหาการวิจัย
2. กำหนดกรอบการเลือกตัวอย่าง
3. กำหนดผู้ดำเนินการสนทนากลุ่ม
4. สร้างหรือทดสอบแนวคำถาม
5. เลือกกลุ่มตัวอย่าง
6. จัดสนทนากลุ่ม
7. จัดระเบียบข้อมูล
8. วิเคราะห์ข้อมูล
9. เขียนรายงาน

จะเห็นได้ว่าบุคคลที่สำคัญที่สุดในการทำการสนทนากลุ่ม คือ ผู้ดำเนินการ ซึ่งเป็นผู้ที่จะดึงให้ผู้เข้าร่วมยอมพูดคุยกและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น สถานที่ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการสนทนากลุ่ม โดยสถานที่ต้องเป็นอิสระจากความวุ่นวายและมีความเป็นกลางให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ การสนทนากลุ่มเป็นกระบวนการหาข้อเท็จจริงทางสังคมที่ลึกซึ้งซึ่งผู้ดำเนินการสนทนาซักไซ้ไล่เรียงผู้เข้าร่วมได้อย่างเต็มที่ และมีค่าใช้จ่ายน้อย สามารถทำได้อย่างรวดเร็ว

สรุปลักษณะและประเภทของการวิจัยเชิงคุณภาพ การวิจัยเชิงคุณภาพมีรากฐานมาจากความเชื่อในแนวคิดเชิงธรรมชาตินิยม และแนวคิดในเชิงปรากฏการณ์นิยม โดยมีความเชื่อที่ว่าปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมมนุษย์นั้น มีจุดกำเนิดของความเป็นมา และมีลักษณะเป็นกระบวนการวัต และมนุษย์เรานั้นมีการรับรู้ มีระบบความคิด มีโลกทัศน์เฉพาะตน การพูดจาหรือการกระทำใดใดของแต่ละบุคคล เป็นผลสืบเนื่องมาจากว่า บุคคลนั้นจะตีความหมายโลกที่อยู่รอบๆ ตัวเขาว่าเป็นอย่างไร ส่วนประเภทการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย 5 ประเภท คือ (1) การวิจัยแบบกรณีศึกษา

(2) การวิจัยแบบปรากฏการณ์วิทยา (3) การวิจัยแบบชาติพันธุ์วรรณา (4) การวิจัยแบบทฤษฎีพื้นฐาน และ (5) การวิจัยแบบสนทนากลุ่ม

3.4 วิธีการเก็บข้อมูลของการวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการศึกษาปัจจัยที่เน้นการเข้าใจปรากฏการณ์การตีความหมายของโลกหรือสิ่งที่ต้องการศึกษาด้วยวิธีการศึกษาและเครื่องมือในการเก็บข้อมูลที่หลากหลาย โดยมีเครื่องมือที่สำคัญ คือ ผู้วิจัยการวิจัยนี้มีการออกแบบที่ยืดหยุ่น การวิเคราะห์ข้อมูลและการเก็บข้อมูลเป็นกระบวนการที่สามารถดำเนินไปพร้อมกันในภาคสนาม การวิเคราะห์เริ่มจากการพิจารณาข้อมูลเชิงประจักษ์จนมองเห็นมโนทัศน์หรือแนวคิดที่มีความหมายจากข้อมูลและเห็นความเชื่อมโยงของข้อมูลจนสามารถสรุปเป็นคำอธิบาย แนวคิด หรือทฤษฎีเพื่อทำความเข้าใจความหมายตามปรากฏการณ์ในทัศนะของผู้ที่ถูกรับศึกษา โดยมีจุดยืนอยู่บนบริบทของปรากฏการณ์หรือของผู้ที่ถูกรับศึกษาเหล่านั้น แต่อย่างไรก็ดีขั้นตอนที่สำคัญที่สุดขั้นตอนหนึ่งในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ การเก็บข้อมูลให้ได้ครอบคลุมสิ่งที่ต้องการศึกษามากที่สุดและน่าเชื่อถือมากที่สุด ซึ่งมีหลายวิธีการ ในที่นี้ได้นำเสนอเทคนิควิธีการเก็บข้อมูลที่มีการใช้อย่างกว้างขวางและมีประสิทธิภาพ คือ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม วัฏพอสังเขปดังนี้

1. การสังเกตแบบมีส่วนร่วม สธญ ภูงค์ (2549 : 132) ให้ความหมายไว้ว่า คือ การใช้ประสาทสัมผัสอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างพร้อมกันในการรวบรวม ข้อมูลโดยต้องเข้าไปอยู่และปฏิบัติตนให้เป็นส่วนหนึ่งของชุมชนที่ต้องการ ศึกษาการสังเกตต้องแยกที่สังเกตกับสิ่งที่เป็นประสบการณ์ในอดีต เฉพาะความคุ้นเคยทำให้มองเห็นภาพ แม้จะไม่ต้องไปศึกษาจริงๆ แต่ความคุ้นเคย ทำให้เราละเลยข้อมูลสำคัญบางประการไป บางครั้งจะเกิดความลำเอียง และเอาสิ่งที่รับรู้จากประสบการณ์มาเขียนไม่ได้เกิดจากการสังเกตจริงๆ

2. การสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพที่มีชื่อเรียกที่แตกต่างกันออกไป เช่น การสัมภาษณ์เจาะลึก การสัมภาษณ์กลุ่มลึก การสัมภาษณ์แนวลึก เป็นต้น ซึ่งเป็นวิธีการรวบรวมข้อมูลโดยไม่ใช้แบบสอบถาม จะมีแนวของข้อคำถามให้ผู้สัมภาษณ์เป็นผู้สอบถามผู้ให้สัมภาษณ์ในลักษณะการเจาะลึก และต้องอาศัยความสามารถพิเศษของผู้สัมภาษณ์ในการค้นหารายละเอียดในประเด็นที่ศึกษาอย่างลึกซึ้ง ซึ่งการสัมภาษณ์เชิงลึกมักจะทำการศึกษาในประชากรกลุ่มเล็กๆ เช่น ผู้บริหาร นักการเมือง ผู้นำทางวิชาการ ผู้นำท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้าน เป็นต้น โดยที่การสัมภาษณ์เชิงลึกนั้นมิได้มุ่งหวังจะให้ถูกสัมภาษณ์เลือกคำตอบ ที่นักวิจัยคิดไว้ก่อนหรือสัมภาษณ์เพียงครั้งเดียวแต่ต้องการให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เลือกคำตอบที่นักวิจัยคิดไว้ก่อนหรือสัมภาษณ์เพียงครั้งเดียว

แต่ต้องการให้ผู้ถูกสัมภาษณ์แสดงความคิดเห็น ให้คำอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับความสำคัญของเรื่อง และสถานการณ์ตลอดจนความเชื่อ ความหมายต่างๆ อย่างลึกซึ้งในแง่มุมต่างๆ

3. การสนทนากลุ่ม หมายถึง การรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลใน ประเด็นที่เฉพาะเจาะจงโดยมีผู้ดำเนินการสนทนาเป็นผู้คอยจุดประเด็นในการสนทนาเพื่อชักจูงให้ กลุ่มเกิดแนวคิดและแสดงประเด็น หรือแนวทางการสนทนาอย่างกว้างขวางละเอียดลึกซึ้ง โดยมี ผู้เข้าร่วมการสนทนาในแต่ละกลุ่มประมาณ 6-10 คน ซึ่งมาจากประชากรเป้าหมายที่กำหนดไว้มี วิธีการเดียวกันแต่มีวัตถุประสงค์ต่างกันอีก เช่น การระดมสมอง การสัมภาษณ์กลุ่ม การประชุมกลุ่ม เป็นต้น

สรุปการเก็บข้อมูลการมีความสำคัญต่อการดำเนินงานและการออกแบบระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เนื่องจากจะสนองตอบต่อวัตถุประสงค์ของการวิจัยอย่างครบถ้วน โดยหลังจากผู้วิจัยวางแผนการเก็บรวบรวมข้อมูลเสร็จแล้ว ควรพิจารณาว่าข้อมูลที่ได้มีความครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยหรือไม่ การดำเนินการด้วยความระมัดระวัง รอบคอบในการเลือกใช้เครื่องมือในการวิจัย เพื่อให้ได้ข้อมูลตามสภาพความเป็นจริง และสามารถสนองตอบต่อการวิจัยตามกรอบแนวคิดการวิจัย ได้อย่างครบถ้วน

3.5 ขั้นตอนการวิจัยเชิงคุณภาพ

ขั้นตอนการวิจัยเชิงคุณภาพนั้นเป็นไปในเชิงบูรณาการ แม้ว่าจะมีการกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานไว้ตามลำดับ ก่อน-หลัง ก็ตาม แต่เมื่อลงมือปฏิบัติจริงแล้วการทำงานในขั้นตอนต่างๆ อาจจะเหลื่อมกันหรือดำเนินไปพร้อมๆ กัน หรือย้อนกลับไปมาก็ได้ ดังเช่น การกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย และการกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการศึกษา ซึ่งได้กระทำไว้ล่วงหน้าก่อนที่จะเข้าสัมผัสปรากฏการณ์จริง แต่เมื่อใดที่นักวิจัยลงสนามได้สัมผัสกับความเป็นจริงแล้วก็อาจจะปรับเปลี่ยนกรอบแนวคิด หรือเพิ่มเติมส่วนที่ขาดหายไปเพื่อให้สอดคล้องกับความเป็นจริง

ขั้นตอนการวิจัยเชิงคุณภาพประกอบด้วย (อารีย์วรรณ อ่วมตานี, 2557 : 87)

1. การกำหนดปัญหาในการวิจัย ปัญหาที่ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพมี 2 ประเภท ได้แก่ การวิจัยลักษณะทั่วไปของปรากฏการณ์ และการวิจัยลักษณะเฉพาะเจาะจง เช่นการวิจัยเพื่อหาสาเหตุ ปัจจัยกำหนดกระบวนการ และผลกระทบ ทั้งนี้การศึกษาปรากฏการณ์เหล่านี้จะต้องเป็นการศึกษาที่มองรอบด้านและคำนึงถึงบริบทของปรากฏการณ์นั้นๆ

2. การสำรวจวรรณกรรม ผู้วิจัยต้องสำรวจวรรณกรรมเพื่อทบทวนว่ามีผู้ใดทำวิจัยในหัวข้อที่ศึกษาหรือยัง และสรุปแนวคิดทางทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และที่เคยมีผู้ใช้มาก่อน เพื่อนำมาเป็นเครื่องมือ นำทางในการกำหนดกรอบแนวคิดกว้างๆ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นการวิจัยเพื่อหาข้อสรุปหรือตั้งสมมติฐานจากข้อเท็จจริงที่พบจากการวิจัย ผู้วิจัยมีบทบาทสำคัญในการเก็บข้อมูลที่จะได้มาจากการสังเกต จดบันทึก สัมภาษณ์ และข้อมูลเอกสาร ดังนั้นผู้วิจัยต้องกำหนดตัวอย่าง และสนามหรือพื้นที่ของการวิจัยให้ชัดเจน และต้องรวบรวมข้อมูลที่เป็นบริบทของข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นขั้นตอนที่สำคัญของการวิจัยเชิงคุณภาพ เพราะผู้วิจัยจะต้องเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยเข้าไปมีส่วนร่วมในเหตุการณ์ และใช้เทคนิคการสังเกตการณ์ การสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความละเอียดเกี่ยวกับโลกทัศน์ ความรู้สึก ค่านิยม ประวัติ คุณลักษณะ เป็นต้น

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและเสนอรายงานผลการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพจะใช้วิธีการจำแนกและจัดระบบข้อมูลเพื่อตอบคำถามว่า คืออะไร เป็นอย่างไร และหาความสัมพันธ์ของข้อมูล แยกแยะเงื่อนไขเพื่อค้นหาเหตุ ความสัมพันธ์ กระบวนการเปลี่ยนแปลงโดยไม่จำเป็นต้องใช้เครื่องมือทางสถิติ หรือใช้เพื่อรวบรวมจัดหมวดหมู่

สรุปขั้นตอนการวิจัยเชิงคุณภาพ การกำหนดปัญหาการวิจัยเป็นขั้นตอนแรกของกระบวนการทำวิจัย นับว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง และเป็นปัญหาของนักวิจัยมือใหม่เป็นอย่างมาก ที่ไม่รู้ว่าจะกำหนดปัญหาการวิจัยอย่างไรจึงจะดี ถ้าได้ปัญหาการวิจัยแล้วขั้นตอนต่อไป มาของการทำวิจัยก็จะไม่ยาก ปัญหาการวิจัยมี 2 ระดับคือ ปัญหาทั่วไป และปัญหาเฉพาะ เพราะถ้าเลือกการวิจัยที่เหมาะสม ก็จะเอื้อต่อการวิจัยนั้นให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ มีปัญหาหรืออุปสรรคน้อย แต่ถ้าเลือกเรื่องที่ไม่เหมาะสม ก็อาจพบปัญหาและได้รับความลำบากในการทำวิจัยจนอาจล้มเลิกการทำวิจัยลงได้ ในการเลือกปัญหาในการวิจัยนั้นจึงต้องกระทำอย่างรอบคอบ เนื่องจากการวิจัยเป็นการศึกษาค้นคว้าจากข้อเท็จจริงหรือข้อแก้ไขปัญหาต่างๆ ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ดังนั้นกระบวนการวิจัยจึงมีลักษณะเหมือนกับกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ซึ่งจุดเริ่มต้นของกระบวนการนี้คือ การกำหนดปัญหาของการวิจัย ส่วนการการสำรวจวรรณกรรมจะช่วยให้ผู้วิจัยมีทิศทางในการศึกษา มีมุมมองที่แตกต่างไปจากเดิมที่มีการศึกษามาแล้วก่อนหน้านี้ การเก็บข้อมูลที่ดีและรอบคอบจะช่วยสนับสนุนเพื่อหาข้อสรุปหรือตั้งสมมติฐานจากข้อเท็จจริงที่พบจากการวิจัย และการวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการตอบคำถามถึงความสัมพันธ์ในสิ่งที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาว่ามีทิศทางเป็นอย่างไร เช่น ความสัมพันธ์ การเปลี่ยนแปลง จะส่งผลต่อการควบคุมและการบริหารจัดการการดำเนินงานวิจัยได้มากน้อยเพียงใด เป็นต้น

3.6 การรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการศึกษาปัจจัยที่เน้นการเข้าใจปรากฏการณ์การตีความหมายของโลกหรือสิ่งที่ต้องการศึกษา ด้วยวิธีการศึกษาและเครื่องมือในการเก็บข้อมูลที่หลากหลาย โดยมี

เครื่องมือที่สำคัญ คือ ผู้วิจัย การวิจัยนี้มีการออกแบบที่ยืดหยุ่น การวิเคราะห์ข้อมูลและการเก็บข้อมูล เป็นกระบวนการที่สามารถดำเนินไปพร้อมกันในภาคสนาม การวิเคราะห์เริ่มจากการพิจารณาข้อมูลเชิงประจักษ์จนมองเห็นมโนทัศน์หรือแนวคิดที่มีความหมายจากข้อมูลและเห็นความเชื่อมโยงของข้อมูลจนสามารถสรุปเป็นคำอธิบาย แนวคิด หรือทฤษฎีเพื่อทำความเข้าใจความหมายตามปรากฏการณ์ในทัศนะของผู้ที่ถูกรับศึกษา โดยมีจุดยืนอยู่บนบริบทของปรากฏการณ์หรือของผู้ที่ถูกรับศึกษาเหล่านั้น แต่อย่างไรก็ดี ขั้นตอนที่สำคัญที่สุดขั้นตอนหนึ่งในการวิจัยเชิงคุณภาพคือ การเก็บข้อมูลให้ได้ครอบคลุมสิ่งที่ต้องการศึกษามากที่สุดและน่าเชื่อถือมากที่สุด ซึ่งมีหลายวิธีการ ในที่นี้ได้นำเสนอเทคนิควิธีการเก็บข้อมูลที่มีการใช้อย่างกว้างขวางและมีประสิทธิภาพ คือ การสังเกต การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม วัโพสังเขปดังนี้ (โยธิน แสงวดี, 2558 : 71)

การสังเกตแบบมีส่วนร่วม

การสังเกตแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การใช้ประสาทสัมผัสอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง ร่วมกันในการรวบรวมข้อมูลโดยต้องเข้าไปอยู่และปฏิบัติตนให้เป็นส่วนหนึ่งของชุมชนที่ต้องการศึกษา การสังเกตต้องแยกที่สังเกตกับสิ่งที่ เป็นประสบการณ์ในอดีต เฉพาะความคุ้นเคยทำให้มองเห็นภาพ แม้จะไม่ต้องไปศึกษาจริงๆ แต่ความคุ้นเคย ทำให้เราละเลยข้อมูลสำคัญบางประการไป บางครั้ง จะเกิดความลำเอียง และเอาสิ่งที่รับรู้จากประสบการณ์มาเขียนไม่ได้เกิดจากการสังเกตจริงๆ

การสัมภาษณ์เชิงลึก

การวิจัยเชิงคุณภาพนั้นมนุษย์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่สำคัญที่สุดซึ่ง นักวิจัยใช้ภาษาในการสื่อสาร พูดคุย หรือที่เรียกเป็นทางการว่า การสัมภาษณ์ โดยในการเก็บข้อมูล ไม่ว่าจะ เป็นข้อมูลด้านข้อเท็จจริง ข้อมูลความคิดเห็น และเจตคติ รูปแบบการสัมภาษณ์นั้นมีตั้งแต่ การสัมภาษณ์ที่เป็นทางการ มีคำถามทั้งที่มีโครงสร้างและกึ่งโครงสร้างและการพูดคุยอย่างเป็นกันเอง เพื่อค้นหาความหมาย ความจริงจากผู้ให้สัมภาษณ์หรือที่เรียกว่า “การสัมภาษณ์เชิงลึก”

การสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพที่มีชื่อเรียกที่แตกต่างกัน ออกไป เช่น การสัมภาษณ์เจาะลึก การสัมภาษณ์กลุ่มลึก การสัมภาษณ์แนวลึก เป็นต้น ซึ่งเป็นวิธีการ รวบรวมข้อมูลโดยไม่ใช้แบบสอบถาม จะมีแนวของข้อคำถามให้ผู้สัมภาษณ์เป็นผู้สอบถามผู้ให้ สัมภาษณ์ในลักษณะการเจาะลึก และต้องอาศัยความสามารถพิเศษของผู้สัมภาษณ์ในการค้นหา รายละเอียดในประเด็นที่ศึกษาอย่างลึกซึ้ง ซึ่งการสัมภาษณ์เชิงลึกมักจะศึกษาในประชากรกลุ่มเล็กๆ เช่น ผู้บริหาร นักการเมือง ผู้นำทางวิชาการ ผู้นำท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้าน เป็นต้น โดยที่การ สัมภาษณ์เชิงลึกนั้นมิได้มุ่งหวังจะให้ถูกสัมภาษณ์เลือกคำตอบที่นักวิจัยคิดไว้ก่อนหรือสัมภาษณ์ เพียงครั้งเดียวแต่ต้องการให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เลือกคำตอบที่นักวิจัยคิดไว้ก่อนหรือสัมภาษณ์เพียงครั้ง

เดี่ยวแต่ต้องการให้ผู้ถูกสัมภาษณ์แสดงความคิดเห็น ให้คำอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับความสำคัญของเรื่องและสถานการณ์ ตลอดจนความเชื่อ ความหมายต่างๆ อย่างลึกซึ้งในแง่มุมต่างๆ

การสนทนากลุ่ม

การสนทนากลุ่ม หมายถึง การรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในประเด็นที่เฉพาะเจาะจง โดยมีผู้ดำเนินการสนทนา เป็นผู้คอยจุดประเด็นในการสนทนาเพื่อชักจูงให้กลุ่มเกิดแนวคิดและแสดงประเด็นหรือแนวทางการสนทนาอย่างกว้างขวางละเอียดลึกซึ้ง โดยมีผู้เข้าร่วมการสนทนาในแต่ละกลุ่มประมาณ 6-10 คน ซึ่งมาจากประชากรเป้าหมายที่กำหนดไว้ มีวิธีการเดียวกัน แต่มีวัตถุประสงค์ต่างกันอีก เช่น การระดมสมอง การทำ Delphi technique การสัมภาษณ์กลุ่ม การประชุมกลุ่ม ฯลฯ

3.7 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเพื่อการประชาสัมพันธ์นี้ ไม่เพียงแต่ข้อมูลที่เป็นตัวเลขที่นับและคำนวณได้เท่านั้น ยังมีข้อมูลที่เป็นการพรรณนา การบรรยาย ระบุถึงคุณลักษณะ คุณสมบัติของข้อมูล โดยธรรมชาติของข้อมูลเหล่านี้ยากที่จะแปลงหรือแทนค่าเป็นตัวเลขได้ ซึ่งในการวิจัยเพื่อการประชาสัมพันธ์นี้จะได้ข้อมูลมาจากคำถามเปิด การสัมภาษณ์หรือการสังเกตการณ์ ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ หรือที่เรียกว่า “การวิเคราะห์เนื้อหา”

การวิเคราะห์เนื้อหา

เป็นวิธีการวิเคราะห์ที่เป็นระบบ มีระดับขั้นตอนที่จะนำเนื้อหาสาระของข้อมูลที่ได้มีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรหรือในหลักฐานอื่นๆ (เช่น เทปเสียง เทปวีดิทัศน์ ข่าวตัด) เพื่อตรวจสอบถึงสาระสำคัญของเนื้อหา ศึกษาเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงบุคลิกลักษณะหรือนิสัย ศึกษาแนวโน้มทางสังคม ฯลฯ ผู้วิจัยจะต้องรู้ก่อนลงมือเก็บข้อมูล และมีการเตรียมมาตรฐานในการวิเคราะห์ เช่นถ้าเขาตอบทำนองนี้จะตีความว่าอย่างไร จะเหมือนกันหรือแตกต่างจากคำตอบอีกทำนองหนึ่งหรือไม่ เรื่องนี้จะต้องมีการเตรียมการตกลงกันอย่างชัดเจนไว้ก่อน นอกจากนี้ในระหว่างการเก็บข้อมูลนั้นเวลาที่มีการประชุมร่วมกันก็ควรที่จะหยิบยกคำตอบต่างๆ มาตกลงให้เป็นมาตรฐานด้วย หรืออาจวางมาตรฐานว่า ถ้าเขาตอบทำนองนี้ควรสอบถามให้แน่ชัดว่าเขาหมายความว่าอย่างไรอย่างนั้นหรือเปล่า ทั้งนี้จะช่วยให้การจัดกลุ่มของข้อมูลเชิงคุณภาพเหล่านี้ และนี่คือหลักการเบื้องต้นในการวิเคราะห์ เนื้อหา นักวิจัยมือใหม่ควรมีที่ปรึกษาในการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อให้การวิเคราะห์เป็นไปอย่างถูกต้อง

การกำหนดหน่วยของการวิเคราะห์

หน่วยของการวิเคราะห์เป็นหน่วยที่เล็กที่สุดที่กำหนดขึ้นมาเพื่อความถูกต้องและความสะดวกในการวิเคราะห์ หน่วยของการวิเคราะห์อาจมีความหมายถึง

1. บุคคล ซึ่งอาจเป็นปัจเจกบุคคล เช่น พ่อ แม่ นายจ้าง เจ้าของบริษัท ผู้ส่งสาร นักหนังสือพิมพ์ เป็นต้น หรืออาจเป็นกลุ่มของบุคคลก็ได้ เช่น ครอบครัว คณะกรรมการบริหารของบริษัท เป็นต้น

2. สิ่งที่มีมนุษย์ทำขึ้นทางสังคม ซึ่งมีขอบเขตกว้างขวาง อาจเป็นสถาบัน เช่น บริษัท สถาบันทางการศึกษา กรม กอง หรืออาจเป็นผลิตภัณฑ์สินค้าต่างๆ ก็ได้

3. เนื้อหาของข่าวสาร ที่ใช้เป็นหน่วยของการวิเคราะห์นี้อาจเป็น

3.1 คำ ซึ่งโดยความหมายของคำนั้นจะสามารถบ่งบอกอะไรบางอย่างได้ อนึ่งการวิเคราะห์คำควรระวังที่จะหยิบ “คำ” มาใช้ เพราะคำเดียวกันอาจทำให้ความหมายของ “คำ” แตกต่างกันไป

3.2 แก่นสาระ ซึ่งหมายถึง ประโยคหรือข้อความ โดยอาจเป็นเอกประโยค ประโยคสรูปก็ได้

3.3 ลักษณะของเนื้อหา ซึ่งอาจเป็นบทละครหรือรูปภาพที่สะท้อนถึงความคิดแฝงอยู่ในเรื่องนั้น

3.4 รายเรื่อง เป็นหน่วยของการวิเคราะห์ที่ใหญ่ที่สุด ซึ่งหมายถึง บทความทั้งเรื่องบทวิจารณ์หรือบทสัมภาษณ์ทั้งเรื่อง จดหมายทั้งฉบับ ข่าวหนึ่งข่าว และอื่นๆ ที่โดยเนื้อหาของใจความทั้งหมดพอสรุปเป็นประเด็นหรือจุดยืนหรือความเชื่อของผู้เขียนได้

การกำหนดหน่วยของการวิเคราะห์ว่าต้องการศึกษาอะไรที่แน่นอนนี้จะช่วยให้ผู้วิเคราะห์สามารถใช้เทคนิคการระบุค่าน้ำหนักหรือปริมาณของเนื้อหา เหล่านั้นได้ (โดยเฉพาะการวิเคราะห์งานประชาสัมพันธ์) ซึ่งอาจจะเป็นรูปของ (1) เนื้อที่ เช่น การวัดความกว้างยาวของข่าวที่ปรากฏตามหนังสือพิมพ์หรือนิตยสาร ที่เรียกว่า “คอลัมน์นิ้ว” เป็นต้น (2) สิ่งที่ปรากฏออกมา โดยดูว่าสิ่งที่ต้องการหา นั้นได้ปรากฏหรือไม่ปรากฏออกมา เช่น ตรวจสอบข่าวที่เกี่ยวกับความเจริญก้าวหน้าของสถาบันได้ปรากฏอยู่ตามหน้าหนังสือพิมพ์หรือไม่ อย่างไร เป็นต้น (3) ความถี่ จากหน่วยของการวิเคราะห์ที่ได้กำหนดนั้นมีความถี่มากน้อยเพียงไร จากข้อมูลที่น่ามาศึกษาทั้งหมด และ (4) ความเข้มข้น ซึ่งปกติจะเกี่ยวข้องกับการศึกษา ค่านิยม ความเชื่อ หรือทัศนคติ โดยมีเกณฑ์การวัดความเข้มข้น เช่น เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง เป็นต้น

การตีความหมายของข้อมูล

การตีความหมาย หมายถึง การให้ความหมายหรือการอธิบายผลของ การวิเคราะห์ข้อมูล การตีความหมายนี้เป็นการอธิบายในรายละเอียดเพิ่มขึ้นจากการอ่านผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตัวอย่างเช่น

สมมติฐาน = เพศไม่มีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิภาพการทำงานประชาสัมพันธุ์และจากการคำนวณค่า t-test พบว่า ค่าที่คำนวณได้มีค่ามากกว่า t-test จากตาราง ดังนี้จึงต้องปฏิเสธสมมติฐาน ซึ่งการอ่านจะเป็น “เพศมีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิภาพการทำงานประชาสัมพันธุ์” จากนั้นจะต้องอธิบายเพิ่มขึ้นหรือตีความโดยใช้ข้อมูลที่มีอยู่ในตาราง ตัวอย่างเช่น ถ้าตัวเลขในตารางบอกว่า หญิงมีคะแนนสูงกว่าชาย ก็ต้องบอกว่า “หญิงมีประสิทธิภาพในการทำงานประชาสัมพันธุ์มากกว่าชาย” และก็ต้องตรวจสอบข้อมูลอื่นประกอบอีกว่าหญิงมีประสิทธิภาพกว่าในเรื่องใดบ้าง เรื่องใดที่มีความสามารถใกล้เคียงกัน หรือเรื่องใดที่ชายมีประสิทธิภาพมากกว่าหญิง เหล่านี้ควรนำมาอธิบายหรือกล่าวถึงให้หมด

อนึ่งโดยหลักการแล้วการตีความหมายจะต้องพยายามอาศัยข้อมูลที่มีอยู่ในการวิจัยมาใช้เพียงอย่างเดียว ไม่มีการเอาความคิดเห็นส่วนตัวหรือประสบการณ์เข้ามาช่วยในการตีความหมายด้วย แต่ทั้งนี้ก็ได้หมายความว่า การตีความหมายจะไม่เอาข้อเท็จจริงที่จะสามารถหาได้นอกเหนือจากการวิจัยของเราเข้ามาประกอบด้วยได้ ตัวอย่างเช่น จากการสำรวจทัศนคติของประชากรทั่วไปพบว่า ร้อยละ 30 ของกลุ่มตัวอย่าง รู้จักบริษัทและสินค้าของบริษัท A ซึ่งถ้าการตีความหมายหยุดแค่นี้ก็จะทำให้เกิดความเข้าใจว่า บริษัท A นี้มีคนรู้จักน้อยมาก แต่เมื่อศึกษาถึงข้อเท็จจริงแล้วอาจพบว่า เป็นเจตนาของบริษัทที่ไม่ต้องการให้ประชาชนทั่วไปรู้จักบริษัทหรือสินค้าของบริษัท จึงไม่ได้มีการประชาสัมพันธ์หรือมีการเผยแพร่ข่าวสารอะไร หรือแม้แต่ไม่ขอการโฆษณาด้วย ดังนั้นการตีความหมายจะต้องมีการอธิบายเพิ่มเติมว่า “จากจำนวนร้อยละ 30 นี้ จะถือว่าเป็นจำนวนที่มากพอสมควร ทั้งนี้เพราะตามลักษณะของธุรกิจของบริษัท A นี้ไม่ค่อยเกี่ยวข้องกับประชาชนทั่วไป (เช่น มีธุรกิจขายเครื่องมืออุปกรณ์การแพทย์) และทางบริษัทก็ไม่เคยทำการเผยแพร่ข่าวสารอะไร หรือแม้แต่การโฆษณา”

เมื่อตีความหมายข้อมูลแล้วจะต้องมีการสรุปและเสนอแนะ การสรุปนั้นเป็นการบอกว่า จากปัญหาของการวิจัยหรือจากข้อสมมติฐานของการวิจัยนั้นคำตอบคืออะไร หรือข้อพิสูจน์นั้นคืออะไร การสรุปที่ดีควรให้ทั้งภาพรวมและประเด็นข้อแตกต่างที่เด่นชัด ดังตารางที่ 3.1

ตัวอย่างเช่น

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตารางที่ 3.1 การตีความหมายของข้อมูล

ภาพลักษณ์ของบริษัท	การสรุป
- ความมั่นคง	1. สรุปในภาพรวม ภาพลักษณ์ของบริษัทดีหรือไม่ดี อยู่ในสถานการณ์ที่พอใจแค่ไหน
- ความน่าเชื่อถือ	2. สรุปข้อแตกต่างกัน เช่น ภาพลักษณ์ที่ว่าดี ดีทุกอย่างหรือไม่ ถ้าไม่อะไรเป็นภาพลักษณ์ที่ดี อะไรเป็นภาพลักษณ์ที่ไม่ดี สาเหตุของการมีภาพลักษณ์ที่ไม่ดีนั้นมาจากไหน ความผิดพลาดจากการประชาสัมพันธ์หรือเปล่า (อาจเป็นเนื้อหาของข่าวสารที่เผยแพร่ไม่ดีพอ หรืออาจเกิดข่าวสารที่ควบคุมไม่ได้ เช่น ข่าวลือ)
- ความก้าวหน้า	
- ความทันสมัยในการทำเทคโนโลยีการผลิตมาใช้	
- การเข้าร่วมในกิจกรรมสาธารณประโยชน์	

เมื่อได้ข้อสรุปทั้งภาพรวมและภาพย่อยๆ ในประเด็นสำคัญแล้ว จะต้องทำการพิจารณาว่าจุดเด่น จุดด้อยที่ค้นพบคืออะไร เรื่องใดที่พอจะกำจัดได้ก่อน จัดลำดับความสำคัญและคาดคะเนผลลัพธ์ และจากผลการพิจารณา ผู้วิจัยจะต้องพยายามสรุปให้เป็นข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ในการประชาสัมพันธ์ให้ได้ว่า แผนงานประชาสัมพันธ์นั้นควรจะพิจารณาเช่นไร โดยแยกวิเคราะห์เสนอได้ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของแผนประชาสัมพันธ์ควรเป็นเช่นไร เช่น พบว่า ภาพลักษณ์ทางด้านความมั่นคงของบริษัทยังไม่ดี ก็เสนอแนะว่าแผนนี้ควรตั้งวัตถุประสงค์ที่เน้นประชาสัมพันธ์ เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและความเชื่อถือในความมั่นคงของสถาบัน เป็นต้น

2. จำแนกแยกกลุ่มเป้าหมายให้ชัดเจน โดยเสนอแนะว่าควรให้ความสำคัญหรือเน้นการประชาสัมพันธ์กับกลุ่มเป้าหมายใด ก่อน-หลัง ด้วยเหตุผลเช่นไร ตัวอย่างเช่น พบว่าในกลุ่มลูกค้านั้นยังสามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มที่ไม่ค่อยรู้จักและกลุ่มที่รู้จักสถาบัน หากจะจัดลำดับความสำคัญแล้วจะต้องให้ความสำคัญกับกลุ่มที่รู้จักสถาบันมาก่อนเพราะกลุ่มที่ไม่รู้จักสถาบันแต่มีทัศนคติในทางลบนั้น หากมีความรู้ความเข้าใจถูกต้องเกี่ยวกับสถาบันแล้ว ทัศนคติย่อมเปลี่ยนแปลงได้ง่ายกว่าผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจ ทั้งนี้เนื่องมาจากกลุ่มนี้รู้ดีแล้ว ถึงแม้จะให้ความรู้ที่ถูกต้องอีกก็ จะไม่มีความหมาย จะต้องใช้กลยุทธ์และการโน้มน้าวอื่นๆ อีกมาก เป็นต้น

3. ข่าวสาร สื่อ และกิจกรรมควรเป็นเช่นไร ประสบการณ์ในอดีต (ซึ่งได้จากผลของการวิจัย) ได้บอกอะไรได้บ้าง ควรปรับปรุงแก้ไขเช่นไร ตัวอย่างเช่น พบว่า การเผยแพร่ผ่านสื่อมวลชนนั้นเต็มไปด้วยการแข่งขันกันมาก โอกาสจะได้รับการเผยแพร่ให้มีย่อยมาก อาจให้ข้อเสนอแนะว่าการเน้น “สื่อมวลชนสัมพันธ์” ให้มากขึ้น และในขณะเดียวกันก็ควรเพิ่มประสิทธิภาพของสื่อที่สามารถควบคุม

ได้เองด้วย (เช่น อาจต้องใช้จดหมายส่งโดยตรงถึงกลุ่มเป้าหมายที่สำคัญบ้างในบางโอกาสหรืออาจใช้จดหมายข่าวหรือวารสารเฉพาะกลุ่มเป้าหมายก็ได้)

4. การประเมินผล ประสบการณ์ในอดีตจะสามารถบอกได้ว่าเรื่องทั้งหลายนั้นร้ายแรงแค่ไหน (หากร้ายแรงมากอาจต้องมีการประเมินบ่อยขึ้น) หรือถ้าต้องมีการรณรงค์อะไรก็ต้องมีการประเมินผล และถ้าหากต้องมีการประเมินผลควรใช้วิธีอะไร ควรประเมินผลเฉพาะบางกลุ่มหรือทุกกลุ่ม สิ่งเหล่านี้จะต้องให้คำแนะนำพร้อมเหตุผลเพื่อสะดวกในการจัดทำแผนต่อไป

การสรุปและเสนอแนะนี้เป็นเรื่องละเอียดอ่อน ต้องให้ความสนใจและรอบคอบมาก และจะต้องถือว่าเป็นหัวใจของการวิจัยเพื่อการประชาสัมพันธ์ หากผิดพลาดในเรื่องนี้แล้วอาจทำให้ทุกอย่างหมดคุณค่าไปได้

3.8 การเขียนรายงานการวิจัยเชิงคุณภาพ

เมื่อเตรียมข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเพื่อจะนำมาเขียนรายงาน นักวิจัยควรจะเริ่มต้นด้วยการคำนึงถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษา ถ้าหากต้องการจะสร้างความก้าวหน้าในเชิงทฤษฎีและทำให้มโนทัศน์มีความชัดเจนในเรื่องพฤติกรรมมนุษย์ นี่ก็คือเป้าหมายทั่วไป ที่นักวิจัยมักจะตั้งไว้ แต่ถ้าตั้งวัตถุประสงค์ว่าจะปรับปรุงองค์ประกอบของการทำงานในสาขาวิชาใดวิชาหนึ่ง ส่วนการกำหนดวัตถุประสงค์ต้องควบคู่ไปกับการเข้าใจผู้อ่าน ในเรื่องการเผยแพร่ข้อมูลการวิจัยด้วยข้อเขียน ลักษณะของผู้อ่านมีความสำคัญแก่ผู้เขียนเหมือนๆ กับลักษณะของผู้ฟังที่มีความสำคัญแก่ผู้นำเสนอด้วยคำพูด ถ้านักวิจัยต้องการที่เข้าถึงผู้อ่านที่ตั้งใจไว้ รายงานวิจัยจะต้องพูดในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มนั้นๆ หรือถ้าต้องการจะเข้าถึงกลุ่มต่างๆ ไป ที่กว้างกว่าเดิม นักวิจัยก็ต้องมุ่งให้เข้าถึงความสนใจของกลุ่มคนเหล่านั้น

กล่าวโดยทั่วๆ ไป รายงานอาจแบ่งได้เป็นหลายส่วน แต่ละส่วนบอกอะไรบางอย่างที่สำคัญแก่ผู้อ่าน ทั้งนี้เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจสิ่งที่นักวิจัยได้กล่าวไว้อย่างเต็มที่ โดยหลักการแล้วส่วนประกอบเหล่านี้ประกอบกันขึ้นเป็นโครงร่างหรือโครงสร้างสนับสนุนรายงาน โครงสร้างสนับสนุนในที่นี้หมายถึง จำนวนหัวข้อหลักๆ ที่แสดงลำดับของรายงานการวิจัยหัวข้อในรายงานการวิจัยประกอบกันเป็นเค้าโครง ซึ่งเป็นป้ายบอกสัญญาณแก่ผู้อ่าน หัวข้อในรายงานอาจแบ่งตามเรื่องที่เกิดขึ้นในระดับต่างๆ ซึ่งแสดงให้เห็นระดับของความสำคัญ

รายงานการวิจัยทุกประเภทจำเป็นต้องมีหลายๆ ตอนแต่ไม่จำเป็นว่าจะต้องตั้งชื่อเฉพาะว่าอะไร โดยทั่วไปรายงานการวิจัยประกอบด้วยหัวข้อใหญ่ๆ หรือตอนสำคัญๆ ซึ่งได้แก่ (อารีย์วรรณ อ่วมธานี, 2557 : 151)

1. ชื่อเรื่องโดยปกติจะอยู่ที่หน้าปก (พร้อมด้วยชื่อของผู้เขียน) ประกอบด้วยชื่อสถาบันการศึกษา ปีการศึกษา และระดับวุฒิการศึกษา และอยู่ที่ด้านบนของหน้าบทคัดย่อ
2. บทคัดย่อ การบรรยายรายงานทั้งหมดโดยย่อ เป็นข้อความสรุปผลการวิจัยที่ช่วยให้ผู้อ่านทราบถึงเนื้อหาของงานวิจัยอย่างรวดเร็ว
3. บทนำ ได้แก่ คำถามหลักการวิจัย คำศัพท์สำคัญ และเป้าหมายของการวิจัย ซึ่งบทนำจะกล่าวถึงประเด็นสำคัญที่ผู้ทำวิจัย ประสงค์จะค้นหาคำตอบ ซึ่งกล่าวถึง ความเป็นมาของปัญหา และความจำเป็นที่จะต้องศึกษาวิจัยในปัญหานั้น เพื่อความก้าวหน้าของวิทยาการในแขนงนั้น
4. การทบทวนวรรณกรรม ได้แก่ การตรวจสอบเอกสารวิจัยที่มีอยู่ซึ่งเกี่ยวข้องกับหัวข้อของรายงานอย่างละเอียด เป็นส่วนที่ผู้วิจัย รวบรวม ทฤษฎี หลักการ แนวคิดข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย โดยครอบคลุมกว้างขวางและเจาะลึกเรื่องที่จะศึกษาค้นคว้า เพื่อให้เกิดความเข้าใจในเรื่องที่จะทำ วิจัยอย่างชัดเจน
5. วิธีวิทยาการวิจัย บรรยายวิธีการที่นักวิจัยเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างละเอียด ประกอบด้วย กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล
5. ข้อค้นพบหรือผลการศึกษา การเสนอข้อมูลที่ได้อันพบในระหว่างกระบวนการวิจัยเป็นบทที่นำเสนอผล การวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตารางหรือในรูปอื่นให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย มีการแปลความหมายผลการวิเคราะห์ข้อมูล
6. อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ได้แก่ การตรวจสอบข้อค้นพบเหล่านั้นและการพิจารณาว่ามันส่งผลต่อกลุ่ม ต่อชุมชน หรือหน่วยงานต่างๆ อย่างไร โดยสรุปประเด็นสำคัญให้ เหตุผลหรืออ้างอิงประกอบ และเสนอแนะเพื่อประโยชน์ในการนำไปใช้หรือการวิจัยต่อ
8. การอ้างอิง หมายเหตุ และ/หรือ ภาคผนวก ได้แก่ ตอนซึ่งให้หลักฐานที่สนับสนุนรายงานการวิจัย

3.9 ข้อดีและข้อจำกัดของการวิจัยเชิงคุณภาพ

ข้อดีของการวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิจัยเชิงคุณภาพมีข้อดีในการแก้ไขปัญหาที่การวิจัยเชิงปริมาณทำไม่ได้ ดังนี้

1. กรณีที่กลุ่มตัวอย่างถูกกระทำโดยรู้ตัวว่าเป็นผู้ถูกทดลองหรือถูกศึกษา ทำให้เกิดความลำเอียงในผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้น ซึ่งการวิจัยเชิงคุณภาพที่ผู้วิจัยฝังตัวอยู่ในกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษานั้น ผู้ถูกวิจัยจะ

ไม่รู้ตัวสภาพที่เกิดขึ้นก็เป็นสภาพที่แท้จริง ไม่มีการเสแสร้ง ผลการเก็บข้อมูลจึงมีความถูกต้องใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากกว่า

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ มักจะวางกรอบของตัวแปรที่ศึกษาไว้กว้างๆ ทำให้ผู้วิจัยมีอิสระศึกษาหรือเก็บข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องโดยไม่ต้องเกรงว่าจะทำให้งานวิจัยผิดวัตถุประสงค์ของการเก็บข้อมูล

3. การวิจัยเชิงคุณภาพ สามารถอธิบายตัวแปรที่ศึกษาได้ลึกซึ้งกว่าการวิจัยเชิงปริมาณ ตัวอย่าง เช่น การศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ ถ้าใช้การสังเกตสีหน้าและการโต้ตอบของผู้ให้บริการกับผู้รับบริการ จะบอกความรู้สึกที่แท้จริง มากกว่าการเก็บจากแบบสอบถามความพึงพอใจ ซึ่งผู้ตอบบางครั้งเกิดความเกรงใจไม่กล้าตอบความจริงลงในแบบสอบถาม เป็นต้น

4. ในการศึกษาตัวแปรที่วัดยาก เช่น ตัวแปรคุณธรรม จริยธรรม ผู้ตอบแบบวัดคุณธรรม จริยธรรม จะมีโอกาสตอบไม่ตรงกับความเป็นจริง เพราะป้องกันตัวเองข้อมูลจึงเป็นข้อมูลที่ไม่เสแสร้ง ตัวแปรประเภทนี้จึงมักจะใช้การสังเกตมากกว่า โดยอาจมีการจัดสถานการณ์สมมติขึ้น โดยที่ผู้ถูกวัดไม่รู้ตัว แล้วสังเกตพฤติกรรมที่ตอบสนองออกมาจริงๆ โดยผู้วิจัยต้องซ่อนตัวหรือเก็บภาพไว้ โดยที่ผู้ถูกทดลองไม่เห็น เป็นต้น

5. การวิจัยเชิงคุณภาพ เหมาะสำหรับการวิจัยแบบเจาะลึกลงรายละเอียด เช่น การวิจัยที่ต้องการตอบคำถามการวิจัยในชั้นเรียน ที่มีปัญหาเกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นรายบุคคล การวิจัยเชิงคุณภาพแบบเจาะลึกเป็นรายบุคคลจะได้รับความจริงที่มีรายละเอียดของแต่ละบุคคลแตกต่างกัน การแก้ปัญหาจะสามารถแก้ไขได้ตรงประเด็นกว่าการวิจัยเชิงคุณภาพที่ได้แต่ปริมาณของปัญหาโดยรวมมากกว่าการได้ปัญหาแบบเจาะลึกเป็นรายบุคคล พร้อมทั้งสาเหตุของปัญหา

ข้อจำกัดของการวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการตอบคำถามผู้วิจัยที่ได้จากการสังเกต และการสัมภาษณ์จากผู้วิจัยเอง ดังนั้นจึงทำให้งานวิจัยเชิงคุณภาพอาจมีข้อจำกัดบางประการดังนี้

1. ผู้วิจัยจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องหรือตัวแปรที่ศึกษาเป็นอย่างดี มิฉะนั้นแล้วผลที่ได้จากการสังเกตหรือการสัมภาษณ์ก็ดี จะเกิดการตีความหมายที่ผิดพลาดเพราะรู้ไม่จริง

2. การวิจัยเชิงคุณภาพมักจะไม่วางขอบเขตของตัวแปรที่จะต้องการศึกษา ดังนั้นผู้วิจัยที่ไม่มีความชำนาญในการวิจัยเชิงคุณภาพจะพบกับปัญหาของการวิจัยไม่สิ้นสุด การวิจัยจะบานปลายเกินขอบเขตของการวิจัย

3. ผู้วิจัยเชิงคุณภาพจะต้องเป็นผู้ที่มีทักษะทั้งการอ่านและการเขียน มิเช่นนั้นแล้วผลการวิจัยอาจเกิดการตีความที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริงและสรุปความไม่ได้

สรุปอย่างไรก็ตามการวิจัยเชิงคุณภาพก็มีข้อจำกัดประการแรกขนาดตัวอย่าง โดยทั่วไปมักจะเล็ก (บางครั้งก็มีคนเดียว) ดังนั้นผู้วิจัยจึงไม่สามารถสรุปข้อมูลไปกว้างกว่ากลุ่มตัวอย่างได้ด้วยเหตุนี้จึงมักจะนำการวิจัยเชิงคุณภาพมาใช้ในขั้นตอนแรกของโครงการเพื่อสำรวจข้อมูลต่อไป แทนที่จะนำมาใช้ในช่วงท้าย ทั้งนี้ข้อมูลที่รวบรวมจากวิธีการคุณภาพจะนำไปใช้ในการเตรียมการวิเคราะห์เชิงปริมาณ ถึงแม้ว่าข้อมูลเชิงคุณภาพอาจจะครอบคลุมข้อมูลทั้งหมดที่ต้องการในการศึกษาครั้งนั้นก็ตาม ความน่าเชื่อถือของข้อมูลอาจเป็นข้อจำกัด ประการที่สองเนื่องจากผู้สังเกตจะอธิบายเหตุการณ์เฉพาะ และผู้ที่ใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพต้องเข้าไปใกล้ชิดผู้ให้ข้อมูล จนกระทั่งอาจเสียความเป็นปรนัยในการรวบรวมข้อมูล ประการที่สาม ถ้าไม่ได้วางแผนการดำเนินงานวิจัยเชิงคุณภาพด้วยความรอบคอบ อาจจะไม่บังเกิดผลที่เป็นประโยชน์ได้ ทั้งนี้เพราะการวิจัยเชิงคุณภาพดูเหมือนจะง่ายต่อการปฏิบัติ แต่จำเป็นต้องวางแผนให้ละเอียดรอบคอบ เพื่อเป็นหลักประกันว่าจะเน้นหรือให้ความสำคัญกับประเด็นหลัก

3.10 สรุป

การวิจัยเชิงคุณภาพความหมายมุ่งการค้นหาประเด็นปัญหาทางสังคม หรือปัญหาของมนุษย์ เพื่อหาความสัมพันธ์ ของปรากฏการณ์กับสภาพแวดล้อม มีการออกแบบการวิจัยที่ยืดหยุ่นได้ และมีตัวนักวิจัยเป็นเครื่องมือ สำคัญในกระบวนการวิจัย ใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการเป็น วิธีการหลักในการเก็บข้อมูล และเน้นการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย วัตถุประสงค์ของการวิจัยเชิงคุณภาพเน้นความเข้าใจความหมายไม่ใช่ความถูกต้อง โดยไม่ต้องอยู่บนพื้นฐานของการทดสอบสมมติฐาน และนัยสำคัญทางสถิติลักษณะการวิจัยเชิงคุณภาพมีลักษณะเป็นกระบวนการพลวัต 5 ประการที่สำคัญคือ (1) เป็นการศึกษปรากฏการณ์ในภาพรวม ไม่แยกบางส่วนหรือบางองค์ประกอบมาทำการศึกษา (2) นักวิจัยต้องเข้าไปอยู่ในสนาม และสังเกตสิ่งที่ศึกษาอย่างเป็นธรรมชาติ (3) การรับรู้ความหมายของสิ่งที่เกิดขึ้น วิธีการเก็บข้อมูลของการวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม ขั้นตอนการวิจัยเชิงคุณภาพนั้นเป็นไปในเชิงบูรณาการ แม้ว่าจะมีการกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานไว้ตามลำดับ ก่อน-หลัง ก็ตาม แต่เมื่อลงมือปฏิบัติจริงแล้วการทำงานในขั้นตอนต่างๆ อาจจะเหลื่อมกันหรือดำเนินไปพร้อมๆ กัน หรือย้อนกลับไปมาก็ได้ ขั้นตอนประกอบด้วย (1) การกำหนดปัญหาในการวิจัย (2) การสำรวจวรรณกรรม (3) การเก็บรวบรวมข้อมูล (4) การวิเคราะห์ข้อมูลและเสนอรายงานผลการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจะเป็นลักษณะของการวิเคราะห์เนื้อหาโดยมีการกำหนดหน่วยของการวิเคราะห์ เช่น บุคคล สิ่งที่มีมนุษย์ทำขึ้นทางสังคม เนื้อหาของข่าวสาร เป็นต้น การตีความหมาย หมายถึง การให้ความหมายหรือ

การอธิบายผลของการวิเคราะห์ข้อมูล การตีความหมายนี้เป็นการอธิบายในรายละเอียดเพิ่มขึ้นจากการอ่านผลการวิเคราะห์ข้อมูล การเขียนรายงานการวิจัยเชิงคุณภาพ เมื่อเตรียมข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเพื่อจะนำมาเขียนรายงาน นักวิจัยควรจะเริ่มต้นด้วยการคำนึงถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษาก่อน ถ้าหากต้องการจะสร้างความก้าวหน้าในเชิงทฤษฎีและทำให้มีโน้ตทัศน์มีความชัดเจนในเรื่องพฤติกรรมมนุษย์ นี่ก็คือเป้าหมายทั่วไป ที่นักวิจัยมักจะตั้งไว้ รายงานการวิจัยทุกประเภทจำเป็นต้องมีหลายๆ ตอนแต่ไม่จำเป็นว่าจะต้องตั้งชื่อเฉพาะว่าจะอะไร โดยทั่วไปรายงานการวิจัยประกอบด้วยหัวข้อใหญ่ๆ หรือตอนสำคัญๆ ซึ่งได้แก่ ชื่อ บทคัดย่อ บทนำ การทบทวนวรรณกรรม วิธีวิทยาการวิจัย ข้อค้นพบ หรือผลการศึกษา การเสนอข้อมูลที่ได้ค้นพบในระหว่างกระบวนการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ การอ้างอิง หมายเหตุ และภาคผนวก แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ แบบแรก วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลจะกระทำไปพร้อมๆ กัน แบบที่สอง วิเคราะห์ข้อมูลหลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจึงเริ่มทบทวน แยกประเภทจัดหมวดหมู่ข้อมูล แล้วจึงตามด้วยการวิเคราะห์ ซึ่งทำได้ยากกว่า การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น เนื่องจากอาจทำให้ผู้วิจัยสับสน ข้อดีของการวิจัยเชิงคุณภาพ กรณีที่กลุ่มตัวอย่างถูกกระทำโดยรู้ตัวว่าเป็นผู้ถูกทดลองหรือถูกศึกษา มักจะวางกรอบของตัวแปรที่ศึกษาไว้กว้างๆ ทำให้ผู้วิจัยมีโอกาสศึกษาหรือเก็บข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยไม่ต้องเกรงว่าจะทำให้งานวิจัยผิดวัตถุประสงค์ของการเก็บข้อมูล ข้อจำกัดของการวิจัยเชิงคุณภาพการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการตอบคำถามผู้วิจัยที่ได้จากการสังเกต และการสัมภาษณ์จากผู้วิจัยเอง ดังนั้นจึงทำให้งานวิจัยเชิงคุณภาพอาจมีข้อจำกัดบางประการได้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

แบบฝึกหัดบทที่ 3

1. จงให้ความหมายของการวิจัยเชิงคุณภาพและวัตถุประสงค์ที่สำคัญในการศึกษา
2. ลักษณะและประเภทของการวิจัยเชิงคุณภาพประกอบด้วยอะไรบ้าง
3. จงบอกถึงขั้นตอนการวิจัยเชิงคุณภาพมาให้เข้าใจ
4. วิธีการที่นำมาใช้กับการรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพมีอะไรบ้าง
5. จงบอกความแตกต่างหรือความเหมือนในการเลือกใช้วิธีการของเครื่องมือระหว่างการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มมาพอสังเขป
6. แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพประกอบด้วย
7. จงบอกถึงขั้นตอนสำคัญในการเขียนรายงานการวิจัยเชิงคุณภาพ
8. ให้ยกตัวอย่างข้อดีและข้อจำกัดของการวิจัยเชิงคุณภาพมาให้เข้าใจ

เอกสารอ้างอิง

- เกียรติสุดา ศรีสุข. (2552). **ระเบียบวิธีวิจัย**. เชียงใหม่ : โรงพิมพ์ครองช่าง.
- ชาย โปธิสิตา. (2550). **ศาสตร์ และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- เบญจจา ยอดดำเนิน. (2551). **การศึกษาเชิงคุณภาพ : เทคนิคการวิจัยภาคสนาม**. นครปฐม : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม.
- โยธิน แสวงดี. (2558). **วิธีการและขั้นตอนการรวบรวมข้อมูล**. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ราชบัณฑิตยสถาน (2551). **พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ (อักษร A-L) ฉบับราชบัณฑิตยสถาน**. กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.
- แหวดดาว พรหมแสน. (2554). **การวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ**. วารสาร มทร.อีसान ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2554. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
- สธัญ ภู่ง. (2549). **การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ**. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2555). **วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 19. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุมิตร สุวรรณ. (2552). **การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ**. [ระบบออนไลน์] แหล่งที่มา <http://onzonde.mutiplay.com> (12 กรกฎาคม 2558).
- อรุณี อ่อนสวัสดิ์. (2553). **เอกสารประกอบการบรรยาย วิชา ระเบียบวิธีวิจัยขั้นสูง**. (390611). พิษณุโลก. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- อารีย์วรรณ อ่วมธานี. (2557). **รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ**. คณะพยาบาลศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Houser, J. (2008). **Nursing Research: Reading, Using, and Creating Evidence**. Boston: Jones and Bartlett Publishers.
- Morgan, L. D. (2005). **Focus group as qualitative research**. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Wood, G. L., & Haber, J. (2002). **Nursing Research: Methods, Critical Appraisal, and Utilization** (5th ed.). St. Louis: Mosby.

แผนบริหารการสอนประจำบทที่ 4

เนื้อหาประจำบท

บทที่ 4 การทบทวนวรรณกรรมการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ

- 4.1 ความหมายและความสำคัญของการทบทวนวรรณกรรม
- 4.2 เป้าหมายการทบทวนวรรณกรรม
- 4.3 ประเภทของวรรณกรรมการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ
- 4.4 ประโยชน์ของการทบทวนวรรณกรรม
- 4.5 เทคนิคการคัดเลือกวรรณกรรมการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ
- 4.6 การเรียบเรียงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ
- 4.7 ขอบเขตของการทบทวนวรรณกรรม
- 4.8 สรุป

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อศึกษาบทที่ 4 แล้วนักศึกษาสามารถ

1. ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจความหมายและความสำคัญของการทบทวนวรรณกรรม
2. ผู้เรียนสามารถบอกถึงเป้าหมาย ประเภท และประโยชน์การทบทวนวรรณกรรมได้
3. ผู้เรียนมีโอกาสฝึกค้นคว้า เรียนรู้ และมีทักษะในการทบทวนวรรณกรรมทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ
7. ผู้เรียนสามารถอธิบายเทคนิคการคัดเลือกวรรณกรรมวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพได้ตามความเข้าใจ
8. ผู้เรียนสามารถเรียบเรียง และประเมินขอบเขตของวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพได้

กิจกรรมการเรียนการสอนประจำบท

1. ศึกษาจากเอกสารคำสอนการวิจัยประชาสัมพันธ์
2. การบรรยายด้วยพาวเวอร์พอยด์
3. การยกตัวอย่างวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องวิจัยประชาสัมพันธ์
4. การซักถามนักศึกษาเป็นรายบุคคล
5. ฝึกการค้นคว้าวรรณกรรมฐานข้อมูลออนไลน์
6. ฝึกการเรียบเรียงวรรณกรรม
7. ผู้สอนสรุปสาระสำคัญจากบทเรียน
8. ผู้เรียนศึกษาแบบฝึกหัดท้ายบท และตอบคำถาม

สื่อการเรียนการสอน

1. เอกสารคำสอนการวิจัยประชาสัมพันธ์
2. คอมพิวเตอร์
3. โปรเจคเตอร์
4. เอกสารบรรยายพาวเวอร์พอยด์
5. อินเทอร์เน็ต
6. วิดีโอการสอน
7. เครื่องขยายเสียง
8. ตัวอย่างวรรณกรรมทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ
9. ห้องค้นคว้าวิจัย

การวัดผลและประเมินผล

1. การตรวจผลงานการค้นคว้าและเรียบเรียงวรรณกรรมจากแบบทดสอบ
2. สังเกตจากพฤติกรรมของผู้เรียนที่แสดงออกถึงความสนใจ การซักถามและอภิปราย
3. การมีส่วนร่วมของผู้เรียนในกิจกรรม
4. ความรู้ความเข้าใจการตอบแบบฝึกหัดท้ายบท

บทที่ 4

การทบทวนวรรณกรรมการวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ

ในการทำวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นที่ยอมรับกันว่าการศึกษาวรรณกรรมหรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นมาก ซึ่งโดยปกติแล้วการศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีวัตถุประสงค์เพื่อค้นคว้าเพื่อหาหัวข้อทำวิจัย โดยมีข้อตกลงที่ว่าได้ตัดสินใจดำเนินการวิจัยในปัญหาวิจัยนั้นเมื่อทราบดีแล้วว่าจะทำอะไร และเพื่อเป็นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลใดได้ทำการศึกษาวินิจฉัยไว้บ้าง จะเห็นได้ว่าเป็นการสร้างแนวทางให้กับเรื่องที่จะทำการวิจัยประชาสัมพันธ์ที่มีอยู่แล้ว แต่ยังคงขาดบางประเด็นที่ต้องมีการศึกษาต่อยอดองค์ความรู้เพิ่มเติม อย่างไรก็ตาม การทบทวนวรรณกรรมที่ดี ควรพิจารณาถึงความเกี่ยวข้องโดยตรงถึงตัวแปรกลุ่มตัวอย่างหรือวิธีการที่มีความคล้ายคลึงกัน การอ้างอิงควรจับประเด็นที่พิจารณาเห็นว่ามีความเกี่ยวข้องต่อการวิจัยที่จะทำใหม่ นอกจากนี้เพื่อความสะดวกในการรวบรวมข้อมูล ควรมีการจัดแบ่งเป็นหมวดหมู่และการเขียนหากทำได้ควรมีการสังเคราะห์เข้าด้วยกัน และควรใช้ประโยชน์จากการทบทวนวรรณกรรมให้ได้มากที่สุด เพื่อส่งผลให้วิจัยที่จะศึกษามีความสมบูรณ์ในด้านเนื้อหาการวิเคราะห์ และการแปลความหมายที่จะก่อให้เกิดผู้อ่านสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติงานทางการประชาสัมพันธ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ วรรณกรรม เป็นปัจจัยป้อนสู่กระบวนการวิจัยที่สำคัญ ใครจะทำวิจัยเรื่องใดต้องไปศึกษาวรรณกรรมหรือทบทวนวรรณกรรมให้มากๆ การศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องมีความสำคัญต่อขั้นตอนการกำหนดเรื่องหรือปัญหาการวิจัย เพราะจะมีประโยชน์อย่างมากต่อ ซึ่งวรรณกรรมที่ต้องทบทวนมีทั้งวารสารวิชาการ รายงานผลการวิจัย บทความย่อ บทปริทัศน์ (reviews) หนังสือ ตำราวิชาการ เอกสารและรายงานของราชการวิทยานิพนธ์ วิทยานิพนธ์ รวมทั้งบทวิจารณ์ทฤษฎี บทเนื้อหาสรุปองค์ความรู้ แนวคิด ปรัชญา และระเบียบของเนื้อหาวิชาการต่างๆ ด้วย

4.1 ความหมายและความสำคัญของการทบทวนวรรณกรรม

การทบทวนวรรณกรรม เป็นส่วนที่สำคัญที่สุดของการวิจัยที่จะบ่งบอกถึงโอกาสของความสำเร็จและคุณภาพของงานวิจัยนั้น ดังนั้นการทบทวนวรรณกรรมจึงได้มีผู้ให้ความหมายอย่างหลากหลาย ดังนี้

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2550 : 39) ได้ให้ความหมาย การทบทวนวรรณกรรม ไว้ว่าการค้นคว้าศึกษารวบรวมและประมวลผลงานทางวิชาการ เช่น ผลงานวิจัย บทความเอกสารทางวิชาการ และตำราที่เกี่ยวข้องกับเรื่องประเด็นที่ทำการวิจัยเพื่อประเมิน ประเด็น แนวความคิด ระเบียบวิธีการวิจัยข้อสรุปข้อเสนอแนะจากผลงานวิจัยหรือเอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อหรือประเด็นของปัญหาของการวิจัยก่อนที่ลงมือทำการวิจัยของตนเองและในบางครั้ง

จักรกฤษณ์ สำราญใจ (2551 : 8) กล่าวว่า การทบทวนวรรณกรรม (Related literature) หมายถึง เอกสารงานเขียนที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวข้องกับหัวข้อปัญหาที่ผู้วิจัยสนใจ วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องอาจมีหลายลักษณะ เช่น เป็นตำรา สารานุกรม พจนานุกรม นามานุกรม ดัชนี รายงานสถิติ หนังสือรายปี บทความในวารสาร จุลสาร ที่สำคัญก็คือรายงานผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหานั้น ผู้วิจัยจะต้องทำการสำรวจอ่านทบทวนอย่างพิถีพิถันระหัด ทักษะที่สำคัญของการทำวิจัยในขั้นตอนนี้คือ ทักษะในการสืบค้นหาสารนิเทศจากแหล่งต่างๆ และทักษะในการอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณ

วาโร เพ็งสวัสดิ์ (2551 : 132) กล่าวว่า การทบทวนวรรณกรรม หมายถึง การค้นคว้าเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับประเด็นหรือเรื่องที่จะทำวิจัย

องอาจ นัยพัฒน์ (2554 : 129) ได้กล่าวว่า การทบทวนวรรณกรรม หมายถึง กระบวนการสืบค้นหา ศึกษาทบทวน และการเขียนข้อสรุป ผลงานทางวิชาการที่กระทำในอดีตและปัจจุบันต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการวิจัย

สรุปความหมายการทบทวนวรรณกรรม หมายถึง การสืบค้นข้อมูลและการประมวลผลทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการวิจัยที่ผู้วิจัยกำลังจะศึกษา เพื่อนำมาศึกษาถึงแนวคิด ทฤษฎี ระเบียบวิธีวิจัย การวิเคราะห์และการรายงานผลการวิจัย รวมถึงการสำรวจการออกแบบวิจัยของผู้ที่เคยทำวิจัยในเรื่องที่คล้ายๆ กันไว้แล้ว ทั้งนี้เป็นการประเมินประโยชน์ที่จะได้รับในการนำมาใช้ทุกๆ ขั้นตอนของกระบวนการวิจัยต่อไป อย่างไรก็ตามเนื้อหาและระเบียบวิธีของวรรณกรรมที่ทบทวนจะต้องสอดคล้องกับเรื่องและปัญหาการวิจัยที่ต้องการศึกษาวิจัย เช่น ทบทวนวิธีการศึกษาของผู้อื่นที่ศึกษาตัวแปรเดียวกับกัน หรือมีโจทย์วิจัยคล้ายกัน อ้างทฤษฎีและทดสอบทฤษฎีที่ใช้สนับสนุนเช่นเดียวกับกัน เป็นต้น ดังนั้นผู้วิจัยประชาสัมพันธ์ควรมีการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับหัวเรื่องที่จะวิจัย ซึ่งสามารถพิจารณาจากประเด็นต่างๆ ดังสรุปไว้ต่อไปนี้

1. ควรเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องโดยตรง

เรื่องที่เกี่ยวข้องโดยตรง เช่น การที่จะศึกษาเกี่ยวกับการผลิตรายการเพื่อการประชาสัมพันธ์ ผู้วิจัยควรมีการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องโดยตรง เพื่อให้เกิดความชัดเจนในทุกมิติของการศึกษาวิจัย โดยพิจารณาว่ากลุ่มตัวอย่างคือใคร มีวิธีการอย่างไร และผลการวิจัยเป็นอย่างไร

2. วรรณกรรมที่ศึกษาเกี่ยวข้องกับเรื่องที่วิจัย

ในบางครั้งจำเป็นต้องนำมาอ้างอิงดังเช่นทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการผลิตรายการเพื่อการประชาสัมพันธ์หรือแนวคิดเกี่ยวกับประชาสัมพันธ์

3. การทบทวนวรรณกรรมจากเอกสารหรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

หลังจากได้อ่านแล้วควรจับประเด็นสำคัญที่เห็นว่าประโยชน์ต่อการวิจัย ในบางครั้งจำเป็นต้องกล่าวถึงวิธีการวิจัยกลุ่มตัวอย่างที่ทำการวิจัย เพราะเห็นว่าสิ่งเหล่านี้แสดงถึงความเชื่อถือของงานวิจัย

4. การเรียบเรียงวรรณกรรมจากเอกสารหรือผลการวิจัย

การเรียบเรียงวรรณกรรมจากเอกสารหรือผลการวิจัย ควรลำดับเรื่องราวตามความสำคัญไม่ใช่จัดลำดับเรื่องที่ได้ค้นพบก่อนหลัง และไม่ใช้การเรียบเรียงลำดับอักษรของชื่อผู้ทำวิจัย

ส่วนด้านเนื้อหาสาระที่นักวิจัยจะต้องทบทวนวรรณกรรมควรจะเป็นสถานการณ์ที่เป็นปัญหาหรือปรากฏการณ์ที่มีความน่าสนใจ ใหม่ และเกิดองค์ความรู้ทางการศึกษา การมีแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการสนับสนุนปรากฏการณ์ที่ศึกษา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้พบข้อสรุปหรือมีตัวแปรที่ควรแก่การศึกษาอะไรบ้าง เครื่องมือวิจัยและเครื่องมือเก็บข้อมูลการทำวิจัยแต่ละเรื่องสามารถใช้เครื่องมือวิจัยและเครื่องมือเก็บข้อมูลร่วมกับของผู้อื่นได้ในเบื้องต้นจึงต้องทบทวนว่า มีเครื่องมือวิจัยและเครื่องมือเก็บข้อมูลของใครพอที่จะนำมาใช้กับการวิจัยของเราได้บ้าง ซึ่งอาจจะนำมาใช้ทั้งหมดหรือจะปรับแก้ไขบางส่วนก็ยังมี ถ้าไม่มีเลยก็ต้องทบทวนดูว่าการสร้างเครื่องมือวิจัยและหรือโครงการต่างๆ ที่จะนำมาเป็นเครื่องมือวิจัย และเครื่องมือเก็บข้อมูล เช่น แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ มีวิธีการและขั้นตอนการสร้างและพัฒนาให้มีคุณภาพอย่างไร จะได้ใช้เป็นแนวทางในการสร้างและพัฒนาสำหรับการวิจัยเรื่องนั้นได้ สถิติและแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลแม้ว่าการใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้หลังจากข้อมูลมาแล้ว แต่ก่อนทำวิจัยก็ต้องทบทวนด้วย จะได้ใช้เป็นแนวในการกำหนดปัญหาการวิจัย สมมติฐานการวิจัย ขอบเขตการวิจัยและนิยามตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ถ้าทบทวนสถิติและการวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยที่เกี่ยวข้องในอดีตมาก่อนจะทำให้เริ่มต้นการวิจัยได้ง่ายขึ้น และสุดท้ายก็ใช้แนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูลของเราต่อไป ส่วนรูปแบบและลีลาการเขียนรายงานก็ควรจะมีการศึกษา เพื่อให้งานวิชามีความเป็นระเบียบเรียบร้อยและมีความเหมาะสมต่อการเผยแพร่ต่อไป

ความสำคัญของการทบทวนวรรณกรรม

จักรกฤษณ์ สำราญใจ (2551: 118) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการทบทวนวรรณกรรมไว้ดังนี้

1. ช่วยให้ผู้วิจัยได้ทราบถึงสภาพขององค์ความรู้ ในเรื่องที่จะทำการวิจัย คือจะได้ทราบว่าในหัวข้อเรื่องที่ผู้วิจัยสนใจหรือมีข้อสงสัยใครหาคำตอบนั้น ได้มี ผู้ศึกษาหาคำตอบได้เป็นความรู้ไว้แล้วในแง่มุมหรือประเด็นใดแล้วบ้าง การจะศึกษาวิจัยเพื่อหาคำตอบในเรื่องนั้นต่อไปควรจะได้ทราบเสียก่อนว่าเรารู้อะไรกันแล้วบ้างเกี่ยวกับเรื่องนั้น ความรู้เหล่านั้นมีความชัดเจนเพียงใด ยังมีข้อความรู้ที่ขัดแย้งไม่ลงรอยกันบ้างหรือไม่ ประเด็นใดที่ยังไม่มีคำตอบบ้าง การทราบถึงสภาพขององค์ความรู้ในเรื่องที่จะทำวิจัยจะช่วยให้ผู้วิจัยมองเห็นได้อย่างชัดเจนว่า ความรู้ใหม่ที่จะได้จากการวิจัยของตนเองนั้นจะมีความสัมพันธ์อย่างไรกับองค์ความรู้ที่มีอยู่แล้วในเรื่องนั้นจะเป็นความรู้ใหม่ที่มี

คุณค่าหรือความสำคัญเพียงใด และจะเข้าไปจัดระเบียบอยู่ในองค์ความรู้ในเรื่องนั้นๆ อย่างผสมกลมกลืนได้อย่างไร

2. ช่วยให้ผู้วิจัยสามารถหลีกเลี่ยงการทำวิจัยซ้ำซ้อนกับผู้อื่น

การวิจัยเป็นเรื่องของการแสวงหาความรู้ใหม่ นักวิจัยไม่นิยมแสวงหาความรู้เพื่อที่จะตอบปัญหาเดิมโดยไม่จำเป็น เพราะจะเป็นการเสียเวลา สิ้นเปลืองทรัพยากรโดยใช่เหตุ สิ่งใดที่รู้แล้วมีผู้หาคำตอบไว้แล้ว นักวิจัยจะไม่ทำวิจัยเพื่อหาคำตอบในเรื่องนั้นซ้ำอีก ดังนั้นนักวิจัยจึงพยายามหลีกเลี่ยงการทำวิจัยซ้ำกับที่ผู้อื่นได้ทำไว้แล้วซึ่งถือเป็นจรรยาบรรณอย่างหนึ่งของนักวิจัย และทำให้การวิจัยนั้นค้อยคุณค่าลง การทบทวนเอกสารวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องอย่างกว้างถี่ถ้วนและรอบคอบจะทำให้ นักวิจัยได้ทราบว่าประเด็นที่ตนเองสนใจจะทำวิจัยนั้นได้มีผู้หาคำตอบไว้แล้วหรือยัง ถ้ามีแล้วก็จะได้เลี่ยงไปศึกษาในประเด็นอื่น ๆ ที่ยังไม่ได้มีผู้ศึกษาเอาไว้ต่อไป

3. ช่วยให้ผู้วิจัยได้มีแนวคิดพื้นฐานเชิงทฤษฎีในเรื่องที่จะทำการวิจัยอย่างเพียงพอ

การจะทำวิจัยในเรื่องใดนั้นผู้วิจัยจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องนั้นอยู่พอสมควร โดยเฉพาะกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี เกี่ยวกับเรื่องนั้นจะต้องชัดเจน สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้ผู้วิจัยกำหนดประเด็นปัญหาในการวิจัยได้อย่างชัดเจน สามารถกำหนดแนวทางในการศึกษาได้อย่างเหมาะสม เข้าใจเนื้อหาสาระของเรื่องที่วิจัยได้อย่างแจ่มแจ้ง

4. ช่วยให้ผู้วิจัยได้เห็นแนวทางในการดำเนินงานวิจัยของตน

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องไม่เพียงแต่ทำให้ นักวิจัยได้ทราบว่าเรื่องที่สนใจนั้นได้มีผู้วิจัยอื่นได้ค้นคว้าหาคำตอบไว้อย่างไรแล้วเท่านั้น ยังจะได้ทราบด้วยว่านักวิจัยคนอื่นๆ เหล่านี้ได้มีวิธีการหาคำตอบเอาไว้อย่างไร มีปัญหาอุปสรรคอย่างไรในการทำวิจัยในเรื่องนั้น คำตอบที่ได้มา มีความชัดเจนแจ่มแจ้งเพียงใด คำตอบสอดคล้องหรือขัดแย้งกันหรือไม่ เอกสารเชิงทฤษฎีต่างๆ ได้ชี้แนะแนวทางในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนั้นอย่างไร สารสนเทศเหล่านี้ที่นักวิจัยจะนำมาใช้ตัดสินใจกำหนดแนวทางในการวิจัยของตนเริ่มตั้งแต่ การกำหนดประเด็นปัญหาที่เหมาะสม การกำหนดขอบเขตและข้อสันนิษฐานการวิจัยอย่างสมเหตุสมผล ออกแบบวิจัยเพื่อดำเนินการหาคำตอบซึ่งจะเกี่ยวกับการเลือกระเบียบวิธีวิจัย การเลือกตัวอย่าง การสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์หรือประมวลผลข้อมูล ตลอดจนการสรุปและรายงานผลการวิจัย นักวิจัยจะวางแผนการวิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถหลีกเลี่ยงปัญหาอุปสรรคที่จะทำให้งานวิจัยนั้นล้มเหลวได้ ช่วยให้โอกาสที่จะทำงานมีวิจัยนั้นให้สำเร็จอย่างมีคุณภาพมีสูงขึ้น

5. ช่วยให้ผู้วิจัยได้มีหลักฐานอ้างอิงเพื่อสนับสนุนในการอภิปรายผลการวิจัย

เมื่อผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยจนได้ข้อสรุปหรือคำตอบให้กับปัญหาแล้วในการรายงานผลการวิจัยผู้วิจัยจะต้องแสดงความคิดเห็นเชิงวิพากษ์วิจารณ์ผลการวิจัย การทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง

อย่างรอบคอบถี่ถ้วนจะช่วยให้ผู้วิจัยมีข้อมูลอ้างอิงประกอบการแสดงความเห็นได้อย่างสมเหตุสมผลและมีความหนักแน่นน่าเชื่อถือ

6. ช่วยสร้างคุณภาพและมาตรฐานเชิงวิชาการให้แก่งานวิจัยนั้น

การทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยนั้นจะต้องประมวลมาเป็นรายงานสรุปใส่ไว้ในรายงานการวิจัยหรือเค้าโครงร่างของการวิจัย ด้วย การไปทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องมาอย่างกว้างขวางครอบคลุมในเรื่องที่ศึกษาและนำมาเรียบเรียงเอาไว้อย่างดี จะทำให้รายงานหรือโครงร่างการวิจัยนั้นมีความคุณภาพและได้มาตรฐาน เป็นการแสดงถึงศักยภาพของนักวิจัยได้ทางหนึ่งว่ามีความสามารถเพียงพอที่จะทำวิจัยในเรื่องนั้นได้อย่างน่าเชื่อถือ ในการพิจารณาโครงร่างการวิจัยส่วนหนึ่งที่กรรมการมักจะพิจารณาเป็นพิเศษคือ รายงานการประมวลเอกสารที่เกี่ยวข้องนี้เอง

สรุปความสำคัญของการทบทวนวรรณกรรม โดยทั่วไปผู้วิจัยจะทำการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อจุดมุ่งหมายประการใดประการหนึ่งหรือหลายประการ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของผู้วิจัยแต่ละบุคคล ไม่ว่าจะจุดมุ่งหมายใดการทบทวนวรรณกรรมเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะช่วยให้ผู้วิจัยได้มีโอกาสแสวงหาแนวคิดพื้นฐานเชิงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะทำวิจัย ได้มีการสำรวจสถานภาพขององค์ความรู้ในเรื่องที่จะทำวิจัย นอกจากนี้ยังสามารถแสวงหาสารสนเทศที่จะช่วยตัดสินใจกำหนดแนวทางการวิจัย และการได้มาซึ่งหลักฐานอ้างอิงมาสนับสนุนความคิดเห็นในการอภิปรายผลการวิจัย โดยการทบทวนวรรณกรรมที่ดีและได้ผลนั้นคือ การจัดบันทึกสิ่งที่ได้จาก การทบทวนวรรณกรรมเป็นสิ่งที่สำคัญเพราะแสดงให้เห็นถึงความสามารถของผู้อ่านในการเก็บสาระสำคัญประมวลความรู้ที่ได้จากการศึกษาสำรวจนั้น ผู้บันทึกจะต้องจัดทำให้ถูกต้อง ชัดเจนเป็นระเบียบง่ายและสะดวกต่อการค้นหาเพื่ออ่านหรืออ้างอิงในครั้งต่อไป

4.2 เป้าหมายการทบทวนวรรณกรรม

การทบทวนวรรณกรรมต้องทำก่อนลงมือทำการวิจัย ก่อนกำหนดประเด็นปัญหา หลังจากผู้วิจัยได้เลือกหัวข้ออย่างคร่าว ๆ แล้ว การทบทวนวรรณกรรมช่วยทำให้ผู้วิจัยสามารถกำหนดประเด็นปัญหาก่อนกำหนดหัวข้อวิจัย เนื่องจากมีงานวิจัยออกมาอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นจึงควรทำการทบทวนวรรณกรรมเพิ่มเติมไปในระหว่างที่ทำการวิจัย และหลังจากทำการวิจัยด้วย

เป้าหมายหลักของการทบทวนวรรณกรรม คือ การศึกษาว่าในแต่ละประเด็นที่ผู้วิจัยต้องการศึกษานั้นได้มีผู้ใดศึกษาหรือเขียนทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้มาแล้วบ้าง ได้ค้นพบอะไรหรือได้อธิบายไว้อย่างไร มีตัวแปรอะไรบ้างที่เคยผ่านการศึกษาหรือใช้อธิบายมาแล้วบ้างแล้วตัวแปรใดบ้างที่สำคัญหรือไม่สำคัญ มีสมมติฐานและคำอธิบายอะไรบ้างที่ ผู้วิจัยในอดีตใช้ในการวิจัย และมีระเบียบวิธีการเก็บข้อมูล หรือมีปัญหาอะไรบ้างที่เกิดขึ้นจากระเบียบวิธีเทคนิคที่ใช้ในการวัดตัวแปรที่

สำคัญมี การนิยามปฏิบัติการอย่างไร มีกระบวนการอย่างไร และได้สร้างตัวแปรโดยวิธีการใด ใช้เทคนิคอะไรในการวิเคราะห์ และผลที่ได้จากการวิเคราะห์ตลอดจนข้อสรุป และข้อเสนอแนะของผู้วิจัยและนักทฤษฎีในอดีตเกี่ยวกับประเด็นที่ศึกษาเป็นอย่างไร (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2550 : 39 - 40)

ภายหลังที่ผู้วิจัยได้การกำหนดประเด็นการวิจัยเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ก็จะเข้าสู่ขั้นตอนการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องแล้วผู้วิจัยจะได้แนวความคิดเกี่ยวกับประเด็นที่สำคัญๆ ของปัญหามาใช้กำหนดเป็นปัญหา ในบางครั้งการทบทวนวรรณกรรมอาจกระทำก่อนการเลือกหัวข้อวิจัยด้วยซ้ำ อย่างไรก็ตามในหลาย ๆ กรณี เมื่อได้หัวข้อและกำหนดประเด็นปัญหาที่แน่นอนแล้ว ประเด็นของปัญหาจะชัดเจนและมีความสำคัญมากขึ้นหากได้นำไปเชื่อมโยงกับงานอื่นๆ ที่ได้กระทำมาแล้วในอดีต โดยการทบทวนวรรณกรรมเพิ่มเติมก่อนที่จะลงมือเก็บรวบรวมข้อมูลหรือวิเคราะห์ข้อมูล

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง มีเป้าหมายเพื่อแสวงหาสิ่งต่างๆ ต่อไปนี้ (โกศล มีคุณ, 2552 : 2)

1. แสวงหาพื้นฐานทางทฤษฎีของการวิจัย
2. บ่งบอกสถานภาพของการวิจัยในหัวข้อนั้นๆ
3. แสดงถึงความเป็น “ผู้รู้” ของนักวิจัย ก่อนทำวิจัย
4. สร้างนิยามปฏิบัติการของตัวแปรสำคัญ
5. กำหนดสมมติฐานของการวิจัย
6. สร้างกรอบแนวคิดของการวิจัย
7. แสวงหาแนวคิดและประสบการณ์ เพื่อการออกแบบการวิจัย

องอาจ นัยพัฒน์ (2554 : 37) ได้กล่าวถึง เป้าหมายของการทบทวนวรรณกรรมไว้ดังนี้

1. เพื่อค้นหาความจริง เป็นความจริงระดับสูงที่ผ่านการพิสูจน์แล้วว่าเป็นอย่างไร
2. เพื่อช่วยในการนิยามปัญหา นิยามเรื่องวิจัยให้กระจ่าง มีทิศทางที่ชัดเจน
3. เพื่อเลือกสรรปัญหาได้ถูกต้อง ทำให้ได้แนวคิดการจำแนกลักษณะปัญหาสามารถเลือก

ปัญหาหรือเรื่องวิจัยได้ตรงจุดมากขึ้น

4. เพื่อหลีกเลี่ยงความซ้ำซ้อน นักวิจัยจะทราบว่าในศาสตร์ของตนนั้นมีเรื่องอะไรที่นักวิจัยคนอื่นทำไปแล้ว ทำเมื่อใด และได้ผลเป็นอย่างไร

5. เพื่อทราบเทคนิคการวิจัย การวิจัยแต่ละยุคมีการพัฒนาเทคนิคใหม่ๆ อยู่เสมอ เช่น เทคนิคการสร้างเครื่องมือ การเลือกตัวอย่าง การวิเคราะห์การเก็บรวบรวม และการวิเคราะห์ข้อมูล การศึกษาวรรณกรรมจะทำให้เห็นนักวิจัยรับเทคนิคและเทคโนโลยีการวิจัยใหม่ๆ ไปใช้

6. เพื่อช่วยในการแปลความหมายข้อมูล การนำผลการวิจัยอื่นมาสนับสนุนการแปลความข้อมูลและการอภิปรายผลจะทำให้งานวิจัยมีน้ำหนักและน่าเชื่อถือมากขึ้น

7. เพื่อการจัดทำรายงานการวิจัย ช่วยให้เรารับรูปแบบการเขียนรายงานที่ถูกต้องการเขียนรายงานการวิจัยจะแตกต่างจากการเขียนรายงานทั่วไป

สรุปได้ว่าเป้าหมายของการทบทวนวรรณกรรมจะช่วยสนับสนุนการดำเนินงานวิจัยของการประชาสัมพันธ์ให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายจากแผนการดำเนินงานวิจัยที่ได้กำหนดไว้ กล่าวคือ ทำให้ผู้วิจัยรับทราบถึงปัญหาวิจัยที่เคยมีผู้อื่นทำไว้แล้ว และช่วยให้ผู้วิจัยค้นพบตัวแปรที่จะนำมาศึกษาได้ครอบคลุมมากขึ้น เพื่อการกำหนดแนวคิดการวิจัยที่สอดคล้องกับประเด็นปัญหา สมมติฐาน ตัวแปร การสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยเกิดความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในทฤษฎี แนวคิดและบริบทของเรื่องที่จะทำวิจัย การกำหนดขอบเขตของการทำวิจัยมีความชัดเจนยิ่งขึ้น สามารถเสนอแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องได้อย่างถูกต้อง ส่งผลให้การออกแบบวิธีวิจัยเกิดเหมาะสมและการเขียนรายงานวิจัยเชื่อมโยงกับแนวคิด และช่วยสร้างอุปนิสัยให้เกิดการแสวงหาข้อมูล เพื่อการอธิบายคำถามที่ต้องการคำตอบได้อย่างมีเหตุผล สร้างความเป็นระเบียบในการจัดลำดับความสำคัญก่อนหลังอย่างเป็นระบบ มีความคิดริเริ่มความพากเพียร ในการติดตามเก็บรวบรวมข้อมูล หรือการเฝ้าสังเกตการณ์เป็นระยะเวลานานๆ

4.3 ประเภทของวรรณกรรมวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ

การศึกษาค้นคว้าวรรณกรรมในการทำวิจัย นับเป็นขั้นตอนหนึ่งที่มีความสำคัญในการทำวิจัยทุกประเภท วรรณกรรมตามความหมายของกระบวนการวิจัย คือ การสืบค้นหาข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการวิจัย ซึ่งอาจมีความแตกต่างกันไปตามลักษณะสาขาวิชาของผู้วิจัย โดยตัวผู้วิจัยเองที่เสาะแสวงหาจากแหล่งข้อมูลต่างๆ เพื่อนำมาประกอบฐานความคิดความรู้ของผู้วิจัย หรือเพื่อนำมาประกอบการเขียนโครงสร้างการวิจัยเพื่อการประชาสัมพันธ์ หรือโครงสร้างการวิจัยเพื่อขอทุนทำวิจัยในการวิจัยแต่ละเรื่อง “การทบทวนวรรณกรรม” จะปรากฏในบทที่ 2 ของงานวิจัยการนำเสนอผลการทบทวนวรรณกรรมเป็นการแสดงให้เห็นว่าผู้วิจัยได้ใช้ความสามารถในการสืบค้น ทบทวนและสำรวจข้อมูลเพื่อนำเสนอว่าในประเด็นหรือหัวข้อที่ผู้วิจัยได้ตัดสินใจเลือกทำวิจัยนั้นมีเรื่องอะไรบ้างที่ได้ทำมาแล้ว ใครเป็นผู้ทำ วิจัยเรื่องนั้นๆ และทำเมื่อใด ผลการศึกษาได้ข้อสรุปที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยของตนอย่างไร ผู้วิจัยสามารถนำผลที่ได้จากการทบทวนไปใช้ในการสร้างเสริมกรอบแนวความคิดของตนได้อย่างไร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “องค์ความรู้” ที่จะนำมาเป็นกรอบความคิดทางทฤษฎีที่ผู้วิจัยสามารถสืบค้น “ข้อมูล” จากผู้อื่นที่ได้ศึกษามาแล้ว

การสืบค้นให้ได้วรรณกรรมทั้งที่เป็นแหล่งต้นกำเนิดและแหล่งรอง จะต้องเริ่มด้วยการค้นที่แหล่งเบื้องต้น ซึ่งได้แก่ หนังสือ บทความ รายงาน และเอกสารต่างๆ ที่เป็นบทปริทัศน์ แหล่งเบื้องต้นที่มีมากที่สุดคือ ดัชนีค้นเรื่อง ซึ่งจะให้ชื่อผู้แต่ง ชื่อหนังสือ สำนักพิมพ์ กับบทคัดย่อ ซึ่งจะให้ความ

สรุปย่อของวรรณกรรม พร้อมกับมีข้อมูลบรรณานุกรมด้วย แหล่งเบื้องต้นส่วนมากจะจัดระเบียบเรียบเรียงตามเนื้อเรื่อง

วาร์ เเพ็งสวัสตี (2551 : 212) ได้กล่าวถึงความหมายและจัดแบ่งประเภทของวรรณกรรมทางการวิจัย ไว้ว่า เอกสารซึ่งเป็นแหล่งข้อมูล ได้แก่ ตำรา บทความ หรือรายงานการวิจัยที่มีความสำคัญ และแบ่งประเภทของข้อมูลเป็น เอกสารอ้างอิงทั่วไป เอกสารปฐมภูมิ และเอกสารทุติยภูมิไว้อย่างละเอียดซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพได้ดังนี้

1. เอกสารอ้างอิงทั่วไป เป็นสื่อที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวเอกสารที่นักวิจัยจะใช้ ซึ่งจะช่วยให้ นักวิจัยสามารถเสาะหาและจัดเอกสารที่ต้องการได้ ตามปกติเอกสารอ้างอิงทั่วไปจะมีข้อมูลเกี่ยวกับชื่อผู้เขียนเอกสาร ชื่อเอกสาร ชื่อโรงพิมพ์ เมืองที่พิมพ์ ฉบับหรือปีที่พิมพ์หรือรายงานสรุปของเอกสาร เอกสารอ้างอิงทั่วไปที่สำคัญและมีประโยชน์ได้แก่ วรรณกรรมวารสาร รายงานเอกสาร บทความย่องานวิจัย บทความย่อบทความ

2. เอกสารปฐมภูมิ เป็นสื่อสิ่งพิมพ์หรือสื่ออื่นๆ ที่ผู้แต่งนำเสนอผลงานทางวิชาการที่เป็นความคิดและประสบการณ์โดยตรงประมวลเป็นผลงานวิชาการ สาระในเอกสารดังกล่าวจัดว่าเป็นข้อมูลปฐมภูมิจึงมีความเที่ยงและความตรงสูง เอกสารปฐมภูมิจึงมีประโยชน์และคุณค่าทางการวิจัย เอกสารปฐมภูมิที่สำคัญได้แก่ บทความทางวิชาการ บทความวิจัย รายงานการวิจัย และวิทยานิพนธ์

3. เอกสารทุติยภูมิ เป็นสื่อสิ่งพิมพ์หรือสื่อชนิดอื่นๆที่ผู้แต่งได้ศึกษาผลงานทางวิชาการมาจำนวนหนึ่งแล้ว และนำเสนอผลการศึกษาในรูปผลงานวิชาการ แม้ว่าความเที่ยงตรงของเอกสารทุติยภูมิจะด้อยกว่าเอกสารปฐมภูมิ แต่เอกสารทุติยภูมิก็ให้สารสนเทศที่มีการจัดระเบียบเป็นหมวดหมู่ และมีการสังเคราะห์มาเป็นอย่างดี ซึ่งจะช่วยให้ นักวิจัยติดตามองค์ความรู้ที่ตนสนใจ โดยใช้เวลาน้อยกว่าปกติ เอกสารทุติยภูมิ ได้แก่ หนังสือประเภทตำรา พจนานุกรม ปรึทัศน์งานวิจัย รวมถึงสื่อสิ่งพิมพ์อื่นๆ

ส่วนแหล่งที่มาของวรรณกรรมทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพสามารถแบ่ง ได้เป็น 3 แหล่งใหญ่ๆ โดยสรุปดังนี้ (ฉัตรสุนทร พฤติภิญโญ, 2553 : 115)

1. แหล่งข้อมูลประเภทเอกสารและรายงาน เช่น

1.1 ตำรา ตำราเป็นแหล่งรวมองค์ความรู้ที่เราคุ้นเคยมากที่สุด ความรู้ด้านทฤษฎีทั้งหลายเราได้จากการศึกษาค้นคว้าตำรา

1.2 บทความทางวิชาการ บทความทางวิชาการเป็นแหล่งรวมองค์ความรู้คล้ายๆ กับตำรา แต่ความรู้ต่างๆ ในบทความทางวิชาการจะค่อนข้างทันสมัยมากกว่าตำรา

1.3 รายงานผลการประชุม รายงานผลการประชุมเป็นแหล่งรวมองค์ความรู้ที่สำคัญอีกแหล่งหนึ่ง เป็นแหล่งรวมองค์ความรู้ที่แตกต่างจากตำรา และบทความทางวิชาการ

1.4 รายงานประจำปี รายงานประจำปีเป็นแหล่งข้อมูลที่สรุปผลงานที่เกิดขึ้นจริงในแง่มุมต่างๆ ขององค์กรนั้นๆ จึงเป็นเอกสารอีกสิ่งหนึ่งที่ควรนำมาศึกษา

1.5 รายงานผลการวิจัยที่ลงพิมพ์ในวารสารต่างๆ วารสารเป็นแหล่งรวมองค์ความรู้หลากหลายประเภท บทความทางวิชาการที่กล่าวมาแล้วก็ได้มาจากวารสาร ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญก็อาจได้มาจากวารสาร

1.6 บทความการวิจัยในวารสาร บทความการวิจัยในวารสารก็ต้องยึดหลักเช่นเดียวกับรายงานผลการวิจัยที่ลงพิมพ์ในวารสารต่างๆ ดังได้กล่าวไว้แล้ว

1.7 วิทยานิพนธ์ของนักศึกษา วิทยานิพนธ์ของนักศึกษาเป็นเอกสารที่เชื่อถือได้อย่างแน่นอน เพราะวิทยานิพนธ์ทุกชิ้นจะต้องมีอาจารย์ซึ่งมีความเชี่ยวชาญในเรื่องนั้นๆ เป็นผู้ควบคุมการทำวิจัย

2. แหล่งข้อมูลจากฐานข้อมูล เช่น

2.1 ฐานข้อมูลทางคอมพิวเตอร์และสื่อฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

2.2 ฐานข้อมูลบางอย่างเก็บไว้ในซีดีรอม บางส่วนอาจเป็นฐานข้อมูลที่ต้องบอกรับในลักษณะออนไลน์

2.3 ฐานข้อมูลในเครือข่ายสารสนเทศ

3. แหล่งข้อมูลประเภทสถานที่ บุคคลและวัสดุสิ่งของ มีความจำเป็นสำหรับการวิจัยบางประเภทโดยเฉพาะการวิจัยเชิงคุณภาพ งานวิจัยเชิงมานุษยวิทยา งานวิจัยประวัติศาสตร์ ผู้ที่จะทำวิจัยควรเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในศาสตร์นั้นๆ และศึกษากระบวนการวิจัยให้เหมาะสม

นอกจากนี้ผู้วิจัยส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญกับการสืบค้นและหาร่องรอยของข้อมูลจากห้องสมุด ห้องสมุดส่วนมากจะมีแหล่งเบื่องต้นหลายรูปแบบไว้ช่วยทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในการทบทวนจะเลือกสำรวจอย่างกว้างๆ โดยทั่วไปและเป็นการอ่านหรือศึกษาดูอย่างคร่าวๆ เท่านั้นผู้วิจัยต้องพยายามสำรวจเอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องและใกล้เคียงมากที่สุด เท่าที่จะมากได้เพื่อที่จะได้มองภาพทั้งหมดของปัญหาที่จะทำวิจัยได้

โกศล มีคุณ (2552 : 85) ได้ประมวลแหล่งวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพภายในห้องสมุดโดยทั่วไปมีดังนี้

1. ประเภทเอกสารสิ่งพิมพ์ วรรณกรรมประเภทสิ่งพิมพ์ ได้แก่

1.1 หนังสือ ตำราวิชาการทั่วไป จัดพิมพ์เป็นเล่ม หรือเป็นชุดก็ได้มีเนื้อหาสมบูรณ์เฉพาะเรื่อง ใช้เป็นตำรา ใช้ในการเรียนการสอน ในสถาบันศึกษาระดับต่างๆ ส่วนมากจะอ้างอิงจากแหล่งต้นกำเนิดหรือแหล่งรอง มักจะไม่ทันสมัย เนื่องจากต้องใช้เวลาสะสมหลายปี

1.2 วารสารวิจัยและวารสารวิชาการ เป็นสิ่งพิมพ์ที่รวบรวมงานวิจัย บทความเชิงแนวคิด และทฤษฎีใหม่ๆ สิ่งพิมพ์ประเภทนี้จะเผยแพร่ได้รวดเร็ว มีกำหนดวาระการพิมพ์เผยแพร่แน่นอน ซึ่งมีทั้งบทความย่อ และบทความสมบูรณ์

1.3 รายงานผลการวิจัยและวิทยานิพนธ์ คุชชินิพนธ์ เป็นรายงานผลการวิจัยที่จัดพิมพ์เป็นเล่มโดยนักวิชาการและนิสิตนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ซึ่งเป็นสิ่งพิมพ์ต้นฉบับ มีความใหม่ทันสมัย มีเนื้อหาสมบูรณ์ทั้งบทความย่อ รายงานผลสรุป และผลการวิจัยอย่างละเอียด พร้อมทั้งเอกสารอ้างอิงหรือบรรณานุกรมท้ายเล่มไว้ให้ค้นต่อได้ด้วย

1.4 รายงานการประชุม สัมมนาวิชาการ เป็นสิ่งพิมพ์ที่จัดทำขึ้นหลังจากการประชุมสัมมนาทางวิชาการเสร็จสิ้น เป็นการรวบรวมบทความ บทความ บทปริทัศน์ ที่นำเสนอในที่ประชุมสัมมนาจะเป็นเนื้อหาที่ใหม่ๆ ทันสมัย เป็นวรรณกรรมแหล่งต้นกำเนิด แต่เนื้อหาอาจยังไม่สมบูรณ์ควรมีการตรวจสอบเป็นพิเศษ

1.5 วารสารปริทัศน์ เป็นบทความที่รวบรวมเนื้อหาของบทวิจัย หรือเอกสารวิจัยที่เป็นต้นกำเนิดรวมไว้ โดยทำเป็นบทความย่อและหรือบทวิจารณ์ นอกจากนี้ใช้เป็นแหล่งสืบค้นเบื้องต้นได้อย่างดีแล้วยังใช้สำหรับสืบค้นแหล่งต้นกำเนิดต่อไปได้ด้วย

1.6 หนังสืออ้างอิง เป็นสิ่งพิมพ์ที่รวบรวมเนื้อหาขึ้นไว้เป็นพิเศษ สำหรับให้สืบค้นได้อย่างรวดเร็ว หนังสืออ้างอิงเป็นหนังสือที่ใช้อ่านประกอบ หรืออ้างอิงเรื่องราวเพียงบางตอนในเล่มเท่านั้นมิใช่หนังสือพิมพ์ที่ต้องอ่านกันทั้งเล่ม หนังสืออ้างอิงนี้ประโยชน์ในการใช้ประกอบการค้นคว้าวิจัยเป็นอย่างดี หนังสืออ้างอิงมีหลายชนิด แต่ละชนิดก็มีวิธีการใช้แตกต่างกัน ซึ่งจะนำมากล่าวเฉพาะที่สำคัญดังนี้

1.6.1 พจนานุกรม เป็นหนังสือที่เกี่ยวกับคำ เรียงตามลำดับอักษรจากพจนานุกรม ผู้ใช้จะได้รับความรู้เกี่ยวกับการสะกดคำ คำอักษรย่อ การออกเสียง คำจำกัดความ ภาพประกอบคำที่มีความหมายเดียวกัน คำที่มีความหมายตรงกันข้าม คำแสลง เป็นต้น

1.6.2 สารานุกรม เป็นหนังสือที่ให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องต่างๆ เป็นเรื่องๆ เช่น เรื่องทางวิทยาศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เป็นต้น หนังสือสารานุกรม เรื่องเกี่ยวกับ กลูทิน ก็ไปหาที่คำว่า กลูทิน ต้องการเรื่อง Atomic energy ไปหาคำว่า Atomic energy ตัวอย่างสารานุกรมที่พบเห็นทั่วไป คือ สารานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน Encyclopedia Britannica, Encyclopedia Americana, Columbia Encyclopedia, World Book Encyclopedia เป็นต้น

1.6.3 หนังสือรายปี เป็นหนังสือที่ออกโดยรัฐบาลแต่ละประเทศ มีสถิติเกี่ยวกับงานทุกแขนงของประเทศนั้น การใช้หนังสือรายปีก็ทำได้เช่นเดียวกับสารานุกรม ตัวอย่างหนังสือรายปี ได้แก่ จดหมายเหตุ สยาม Almanac, Yearbook, World almanac and Book of Facts. Information Please Almanac, The Siam Directory

1.6.4 หนังสืออ้างอิงเฉพาะวิชา เป็นหนังสืออ้างอิงต่างๆ เฉพาะสาขาวิชาใดวิชาหนึ่งโดยเฉพาะ เช่น ทางจิตวิทยา ทางวิทยาศาสตร์ ทางการแพทย์ ทางการศึกษา ทางสังคมวิทยา เป็นต้น ตัวอย่างหนังสืออ้างอิงเฉพาะวิชา ได้แก่ สถิติการศึกษาปีการศึกษา 2553 ประมวลหลักสูตร และระเบียบที่เกี่ยวข้องของกระทรวงศึกษาธิการ Encyclopedia of Educational Research, Encyclopedia of the Social Sciences เป็นต้น

1.6.5 นามานุกรม เป็นสิ่งพิมพ์ที่รวบรวมความรู้เกี่ยวกับบุคคลองค์กร สถาบันและหน่วยงานต่างๆ เช่น นามานุกรมท้องถิ่น นามานุกรมหน่วยราชการของรัฐ นามานุกรมสถาบันการศึกษา เป็นต้น

1.6.6 อักษรานุกรมชีวประวัติ เป็นหนังสือที่รวบรวมประวัติบุคคล ทั้งประวัติส่วนตัวและผลงาน หน้าที่การงาน เช่น Who's Who in Thailand, A Who's Who Directory Thailand Excusive ภูมิหลังนักธุรกิจไทย

1.7 ดัชนีวารสารและสารสังเขป การค้นคว้าวิจัยจำเป็นต้องอาศัยบทความ ในวารสารอยู่ มาก เพราะบทความในวารสารมักจะเป็นเรื่องใหม่ๆ และมักจะใหม่กว่าหนังสืออื่นๆ วารสารข้ามปี และรวมแต่ละเล่ม ให้รู้ว่ามีบทความเรื่องอะไรบ้าง ดังนั้น จึงมีผู้จัดทำดัชนีวารสารขึ้น เพื่อให้ค้นหาบทความที่ต้องการ ดัชนีวารสารทั้งทั่วไปและเฉพาะวิชา ดัชนีวารสารทั่วไป การลงรายการตามบทความที่ต้องการ ลงตามชื่อผู้แต่ง และชื่อเรื่องบทความ คล้ายกับลงรายการ ในบัตรรายการหนังสือ ผู้ใช้ต้องการค้นหาบทความเรื่องใดในวารสารใดก็ตาม ก็สามารถค้นได้ในดัชนีวารสารนี้ ก็จะรู้ว่าบทความนั้นอยู่ในวารสารชื่ออะไร เล่มใด เดือน ปีอะไร หน้าไหน แล้วจึงไปหาวารสารเล่มปีที่มีบทความนั้นๆ อีกทีหนึ่ง ก็จะได้อ่านเรื่องที่ต้องการตัวอย่างดัชนีวารสาร เช่น ดัชนีวารสารไทย ดัชนีหนังสือพิมพ์ไทย Readers Guide Education Index เป็นต้น นอกจากนี้วารสารไทยบางชนิดก็มีดัชนีเกี่ยวกับบทความที่ลงในวารสารทางวิชาการแต่ละชนิดนั้นไว้ด้วย ซึ่งมักจะรวมทำเป็นดัชนีปีละครั้ง และตามห้องสมุดใหญ่ๆ ก็มักจะทำดัชนีวารสารต่างๆ ทั้งวารสารไทยและวารสารต่างประเทศไว้

1.8 หนังสือบรรณานุกรม เป็นสิ่งพิมพ์ที่รวบรวมชื่อสิ่งพิมพ์ทุกประเภทไว้ด้วยกัน ให้รายละเอียดเกี่ยวกับชื่อผู้แต่ง ชื่อเรื่อง ครั้งที่พิมพ์ สำนักพิมพ์ ปีพิมพ์ มีประโยชน์ สำหรับใช้เป็นคู่มือเลือกซื้อหนังสือและ ผู้ที่ต้องการทราบว่า หนังสือแต่ละเล่มเกี่ยวข้องกับเรื่องอะไร เพราะหนังสือประเภทนี้ โดยมากจะมีบรรณนิทัศน์สังเขป (annotations) ประกอบด้วย เช่น Far Eastern Quarterly, Catalog Catalog for Public Libraries, Bibliography of Materials about Thailand in Western Language เป็นต้น

2. ประเภทโสตทัศนวัสดุ เป็นวรรณกรรมที่ไม่ได้จัดทำเป็นสิ่งพิมพ์ ได้แก่

2.1 ทัศนวัสดุ เป็นวัสดุที่ใช้ในการมองหรือดูเป็นหลัก ได้แก่ รูปภาพ แผนภูมิ กราฟ หุ่นจำลอง ของจริง ภาพนิ่งภาพโปร่งใส ภาพทึบ ภาพเลื่อน วัสดุย่อส่วน เป็นต้น

2.2 โสตวัสดุ เป็นวัสดุที่ใช้การฟังเป็นหลัก ได้แก่ แผ่นเสียง แอบบันทิกเสียง แผ่นซีดี บันทิกเสียง (compact disk) เป็นต้น

2.3 โสตทัศนวัสดุ เป็นวัสดุที่ใช้ในการดูแลฟังไปพร้อมกันได้ ได้แก่ ภาพยนตร์ วิดีทัศน์ (Video tape) เครื่องรับโทรทัศน์ CVD

3. ฐานข้อมูล (Database)

เป็นวรรณกรรมขนาดใหญ่ที่รวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกันไว้ด้วยกัน เพื่อสะดวกในการใช้ การสืบค้นอาจจะใช้ Online ผ่านแหล่งผลิตฐานข้อมูล หรือผ่านระบบเครือข่าย หรือสืบค้นด้วย CD-ROM ก็ได้

4. ประเภทอินเทอร์เน็ต

เป็นการทบทวนวรรณกรรมที่ทำได้รวดเร็ว และได้ข้อมูลมากทันสมัยด้วยการสืบค้น ต้องผ่าน Search engine ที่เชื่อมโยงไปยังเว็บไซต์ต่างๆ ที่นิยมกันแพร่หลายและให้บริการฟรี ได้แก่

4.1 Yahoo (www.yahoo.com)

4.2 Lycos (www.lycos.com)

4.3 WebCrawler (www.webcrawler.com)

4.4 Info seek (www.infoseek.com)

4.5 Alta Vista (www.altavista.com)

4.6 Google (www.google.com)

สรุปจะเห็นได้ว่าประเภทของวรรณกรรมเพื่อนำมาประมวลใช้กับงานวิจัยประชาสัมพันธ์ นั้นมีอยู่ด้วยกันหลากหลายประเภท อย่างไรก็ตามการศึกษาค้นคว้าวรรณกรรมในการทำวิจัย นักวิจัย ให้นำน้ำหนักความสำคัญและความน่าเชื่อถือกับวรรณกรรมจากวรรณกรรมปฐมภูมิ เช่น บทความ วิชาการ และวารสารวิชาการ และสารสนเทศที่เกิดจากการค้นคว้าหรือคิดค้นพิสูจน์ หรือทำการวิจัย โดยตรงจากเจ้าของผลงาน เจ้าของผลงานเป็นผู้เสนอเอง ถือว่าเป็นวรรณกรรมทางการศึกษาที่น่าเชื่อถือมากที่สุดเพราะ เป็นการสื่อความหมายโดยตรงระหว่างผู้จัดทำผลงานวิจัยนั้นๆ กับผู้อ่าน วรรณกรรมปฐมภูมิจึงเป็นเป้าหมายสำคัญของผู้ค้นคว้าวรรณกรรมการวิจัยที่จะต้องค้นคว้าไปให้ถึง เพื่อที่จะให้ได้รายละเอียดต่างๆของข้อมูลเกี่ยวข้องกับหัวข้อของการวิจัยของตนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ฉะนั้นวรรณกรรมปฐมภูมิจึงมีความเชื่อถือสูง และมีคุณค่าอย่างยิ่งต่อการทบทวนวรรณกรรม

4.4 ประโยชน์ของการทบทวนวรรณกรรม

การใช้ประโยชน์จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง คือ การนำผลของการทบทวนและสังเคราะห์ข้อมูลนั้นไปใช้ประโยชน์ในงานวิจัยที่ผู้วิจัยจะทำให้เกิดประโยชน์มากที่สุด หน้าที่ของการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเป็นการใช้ประโยชน์จากผลการศึกษาเอกสาร วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยที่ผู้วิจัยกำลังศึกษา

นราศรี ไววนิชกุล และชูศักดิ์ อุดมศรี (2551 : 98) กล่าวถึง ประโยชน์การทบทวนวรรณกรรมไว้ดังนี้

1. ทำให้เกิดความเข้าใจแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย
2. ป้องกันการวิจัยซ้ำซ้อนกับบุคคลอื่น เพราะเมื่อทบทวนวรรณกรรมจะทำให้ผู้วิจัยทราบว่า มีใครทำวิจัยเรื่องที่น่าสนใจไปบ้าง ทำวิจัยเกี่ยวกับอะไร
3. ทำให้เกิดแนวความคิดในการดำเนินการวิจัย การทบทวนวรรณกรรมเป็นแนวทางหนึ่งในการสร้างประสบการณ์และความรู้ให้กับผู้วิจัย ซึ่งจะนำไปสู่แนวคิดในการดำเนินการวิจัยต่อไป
4. ช่วยกำหนดปัญหาและสมมติฐานให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น
5. ช่วยในการออกแบบการวิจัยให้เหมาะสม
6. เป็นข้อมูลเสริมสำหรับการอภิปรายและเขียนรายงานการวิจัย
7. เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพของการวิจัยที่จะทำ เพราะในการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยอย่างกว้างขวาง ย่อมทำให้ผู้วิจัยเข้าใจในเรื่องที่ศึกษาผลงานวิจัยของผู้อื่น ทำให้ทราบจุดบกพร่องของงานวิจัย และหาทางป้องกันแก้ไขพร้อมทั้งพัฒนาคุณภาพงานวิจัยของตนให้มีคุณภาพทัดเทียมหรือดีกว่า

อย่างไรก็ตามการทบทวนวรรณกรรมการใช้การตัดปะแต่เป็นการเรียบเรียงขึ้นใหม่ที่แสดงถึงความสัมพันธ์ของเนื้อหา ฉะนั้นผู้วิจัยควรกำหนดหัวข้อจากเอกสารต่างๆ หากไม่สามารถกำหนดได้ ให้แยกเป็นส่วนๆ เช่น เอกสารที่เกี่ยวข้อง งานวิจัยภายในประเทศ และงานวิจัยต่างประเทศ เป็นต้น จะเห็นได้ว่าการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องหรือทบทวนวรรณกรรมมีประโยชน์ต่อการวิจัยอย่างยิ่ง พอประมวลได้ดังนี้

1. ช่วยมิให้ทำวิจัยในเรื่องที่มีผู้ได้ทำการศึกษาวิจัยมาอย่างเพียงพอแล้ว
2. ช่วยให้กำหนดปัญหาและสมมติฐานในการวิจัยได้ถูกต้องเหมาะสม
3. ทราบถึงวิธีการศึกษาที่ทำมาในอดีตและช่วยให้ออกแบบงานวิจัยได้เหมาะสม
4. ทำให้ทราบถึงปัญหาความยุ่งยากของการวิจัย
5. ทำให้ทราบว่าแหล่งความรู้อยู่ที่ไหนบ้าง

6. ช่วยเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างข้อค้นพบในอดีตและเชื่อมโยงทฤษฎี แนวความคิดในอดีตกับข้อมูลปัจจุบัน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการสะสมความรู้

สรุปจากประโยชน์ของการทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยยังจะทราบถึงปัญหาความยุ่งยากและสลับซับซ้อนของการวิจัยที่จะทำว่าจะต้องเพิ่มความพยายามและขีดความสามารถขึ้นเพียงใด งานวิจัยได้มีการศึกษามาแล้วมากน้อยเพียงใด หากผู้วิจัยต้องการให้ผลงานของตนมีประโยชน์ให้อะไรเพิ่มเติม ผู้วิจัยก็ต้องพยายามทำให้ดีกว่างานในอดีต ในทางตรงข้ามหากมีผู้ศึกษาในแง่มุมประเด็นปัญหานั้นปริมาณน้อย ก็จะส่งผลให้งานวิจัยของผู้วิจัยมีการขยายวงกว้างในการศึกษาในเรื่องนั้นต่อไป นอกจากนี้ผู้วิจัยจะได้ทราบถึงวิธีการศึกษาที่ได้ทำกันมาแล้วว่าเป็นอย่างไร มีปัญหาอะไรบ้าง ความรู้ดังกล่าวเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการเลือกหรือการพัฒนาแบบสอบถามแบบสัมภาษณ์หรือวิธีการอื่นๆ ที่ใช้เก็บข้อมูลว่าควรใช้วิธีใดบ้าง แต่ละวิธีมีข้อดีและข้อเสียอย่างไรมีแนวทางในการแก้ไขข้อบกพร่องของแต่ละวิธีได้อย่างไรบ้างหรือไม่ที่สำคัญไม่น้อยผู้วิจัยยังได้เห็นเป็นตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ตัวอย่างเทคนิคทางด้านสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ตัวอย่างการตีความหมายข้อมูล นอกจากนี้จะทราบถึงประเด็นต่างๆ ของการวิจัยในอดีตแล้ว ยังช่วยเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างข้อค้นพบในอดีตและผลที่จะได้จากการศึกษา และยังเชื่อมโยงทฤษฎีแนวความคิดในอดีตกับข้อมูล และผลงานวิจัยในปัจจุบัน การเชื่อมโยงความรู้ดังกล่าว เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการสะสมความรู้ทางด้านวิชาการของแต่ละศาสตร์

ขั้นตอนการทบทวนวรรณกรรม

การทบทวนวรรณกรรมเป็นกระบวนการหนึ่งในการค้นหาแนวคิด ทฤษฎี หลักการและเหตุผล เพื่อใช้เป็นข้ออ้างอิงและข้อสนับสนุนในการทำวิจัย นอกจากนี้การทบทวนวรรณกรรมยังส่งผลต่อการได้ผลงานวิจัยที่ดี เพราะเป็นขั้นตอนของการวิจัยที่บอกให้ทราบว่า ผู้ที่ทำการวิจัยมีความรอบรู้ในปัญหาที่ตนทำการวิจัยและได้ศึกษาค้นคว้ามามากน้อยเพียงใด สามารถเก็บรวบรวมข้อมูล ประมวลผลหรือแปลผลข้อมูลต่างๆ ได้ดีเพียงใด การทบทวนวรรณกรรมที่ดีต้องสามารถเชื่อมโยงผลงานเหล่านั้นเข้ากับผลการวิจัยโดยผ่านกระบวนการอภิปรายผลการวิจัยให้เห็นชัดเจน การศึกษาข้อมูลเพื่อการทบทวนวรรณกรรมนั้น ผู้วิจัยต้องอ่านและทำความเข้าใจ รวมถึงการสังเคราะห์ข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อประเด็นปัญหาวิจัยที่ตนเองกำลังจะดำเนินการ กล่าวคือ ผู้วิจัยจำเป็นต้องอาศัยเวลาเพื่อพยายามค้นหาคำตอบ เพื่อเป็นแนวการค้นคว้าวรรณกรรม ซึ่งพอที่จะสรุปได้ต่อไปนี้

1. ในสถานการณ์ปัจจุบันนี้ผู้วิจัยส่วนใหญ่มุ่งให้การศึกษาถึงประเด็นปัญหาการวิจัยเรื่องใดบ้าง มีส่วนเกี่ยวข้องกับศาสตร์ที่เรากำลังศึกษาหรือไม่ และถ้าหากมีเกี่ยวข้องกับเราได้อย่างไร การศึกษาหรือไม่

2. แนวคิด ทฤษฎี หรือข้อเสนอแนะใดมีความเกี่ยวข้องกับบริบทตามกรอบแนวคิดการวิจัย หรือตัวแปรในประเด็นปัญหาการวิจัยของเราบ้าง และแนวคิด ทฤษฎี หรือข้อเสนอแนะดังกล่าว สามารถนำประยุกต์ใช้กับสถานการณ์อื่นๆ ณ ปัจจุบันหรืออนาคตของการปฏิบัติทางการประชาสัมพันธ์ ได้มากน้อยเพียงใด

3. วิธีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินผลทางสถิติหรือมีแต่การตีความจากข้อความ สถานการณ์ ในกรณีเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพไว้อย่างไร

4. เมื่อพบว่าผู้วิจัยท่านอื่นได้ศึกษาประเด็นปัญหาการวิจัยลักษณะเดียวกับเราให้ พิจารณาว่า มีการตั้งปัญหาอย่างไร กรอบแนวคิดการวิจัย ระเบียบวิธีวิจัย ความน่าเชื่อถือใน การอภิปรายผล ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปที่ควรศึกษาเพิ่มเติมมีอะไร

ภายหลังที่ผู้วิจัยได้ใช้เวลาศึกษาและทำความเข้าใจวรรณกรรมเบื้องต้น เพื่อการค้นพบ คำตอบจากการทบทวนแล้ว ผู้วิจัยอาจจะมีการลำดับขั้นตอนการทบทวนวรรณกรรมเพื่อความสะดวก ในการนำข้อมูลมาใช้ในการปฏิบัติงานวิจัยประชาสัมพันธ์ ฉัตรสุมน พงศ์ภิญโญ (2553 : 129 - 130) กล่าวว่า ผู้วิจัยสามารถดำเนินการทบทวนวรรณกรรมให้เป็นระบบได้ ดังนี้

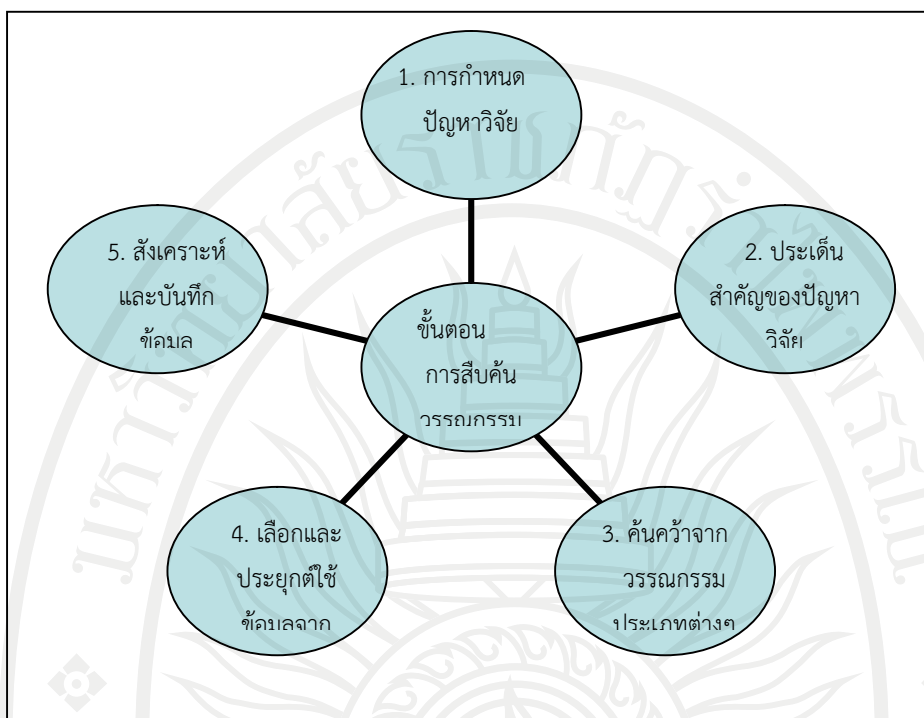
1. ต้องมีความชัดเจนเกี่ยวกับเรื่องที่จะศึกษา โดยเฉพาะต้องทราบว่าความสำคัญ ของเรื่องที่จะวิจัยคืออะไร พร้อมทั้งตัดสินใจว่าจะศึกษาเรื่องนั้นๆ ให้มีความเข้มข้นมากน้อยเพียงใด

2. ต้องมีการวางแผนในการศึกษา เช่น ใช้กลวิธีใดในการค้นหา ใช้เวลาในการศึกษานาน เท่าไร ห้องสมุดที่จะไปศึกษาอยู่ที่ไหนบ้าง

3. ต้องทราบว่าประเภทของเอกสารที่จะศึกษามีอะไรบ้าง รวมถึงจะศึกษาเอกสารเหล่านั้น ย้อนหลังไปมากน้อยเพียงใด และมีจำนวนเอกสารเท่าไร

4. ทบทวนข้อค้นพบ เนื้อหา หรือประเด็นสำคัญ จากการศึกษาให้ครบถ้วน เพื่อนำไปสู่ การบูรณาการสร้างเป็นกรอบแนวคิด

จะเห็นได้ว่าการทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยควรจัดทำแบบการบันทึกซึ่งอาจ ประกอบด้วย ชื่อผู้แต่ง ชื่อเรื่อง จังหวัดที่พิมพ์ สำนักพิมพ์ ปีที่พิมพ์ อ่านเนื้อหาที่ต้องการและสรุปความให้ชัดเจน พร้อมทั้งระบุหน้าที่ใช้ข้อมูลเหล่านั้นด้วย ทั้งนี้เพื่อสะดวกแก่การอ้างอิงได้อย่างชัดเจน และค้นคว้า เพิ่มเติมอีกในภายหลัง และเพื่อการทำเอกสารอ้างอิงท้ายรายงาน นำข้อมูลที่ได้มาจัดหมวดหมู่ สร้างเป็นกรอบแนวคิด โดยคิดว่าหากศึกษาเรื่องนั้นๆ จะต้องมีปัจจัยอะไรบ้าง เป็นแผนภาพที่จะบอก ว่าปรากฏการณ์ที่ผู้วิจัยสนใจนั้นคืออะไร เกิดขึ้นได้อย่างไร มีความเป็นเหตุเป็นผลกันอย่างไร เพื่อสะดวกในการนำเสนอต่อไป นอกจากนี้ ผู้วิจัยควรทำการจดบันทึกสาระสำคัญต่างๆ ที่อาจ นำมาใช้อ้างอิงเกี่ยวข้องกับประเด็นนั้นๆ ของการวิจัยลงในบัตรหรือแผ่นบันทึก เพื่อความสะดวกใน การอ้างอิงและใช้เรียบเรียงในเวลาต่อมา สรุปได้ว่าขั้นตอนสำคัญของการทบทวนวรรณกรรม ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังภาพที่ 4.1

ภาพที่ 4.1 ขั้นตอนการทบทวนวรรณกรรม
ทีมา (โกศล มีคุณ, 2552 : 7)

จากภาพอธิบายเพิ่มเติมได้ว่าหัวใจสำคัญของขั้นตอนการทบทวนวรรณกรรม คือ

1. ผู้วิจัยต้องมีความเข้าใจในปัญหาวิจัย โดยมีการกำหนดให้ชัดเจนว่าต้องการศึกษาปัญหาใด และมีส่วนเกี่ยวข้องกับการนำมาใช้ประโยชน์เพื่อการปรับปรุงพัฒนาการปฏิบัติงานทางการประชาสัมพันธ์ได้มากน้อยเพียงใด

2. ขั้นตอนต่อมาคือการที่ผู้วิจัยค้นพบประเด็นสำคัญของปัญหาวิจัยนั้น หมายถึง การพิจารณาตัวแปรที่ปรากฏในปัญหาการวิจัย เพื่อให้เกิดความง่ายต่อการทบทวนวรรณกรรมของผู้อื่นว่ามีการทำงานวิจัยคล้ายคลึงกับตัวแปรของเราหรือไม่

3. ต่อจากนั้นผู้วิจัยก็ทำการค้นคว้าจากประเภทวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

4. โดยการเลือกและประยุกต์ใช้เทคโนโลยี เอกสาร ตำรา บทความวิจัย ที่ทันสมัยและขั้นตอนสุดท้ายคือ

5. การสังเคราะห์และการบันทึกข้อมูล ซึ่งต้องระมัดระวังเป็นอย่างมาก เพราะในปัจจุบันผู้วิจัยนิยมบันทึกข้อมูลในคอมพิวเตอร์หรืออุปกรณ์บันทึกที่ทันสมัย อาจเกิดการสูญเสียได้หากไม่มีการตรวจสอบไวรัสหรือความจุของข้อมูล ดังนั้นการเสียเวลาเพื่อความรอบคอบจะช่วยให้การทำงาน

ด้านการวิจัยประชาสัมพันธ์หรืองานวิจัยของศาสตร์อื่นๆ ก็จะไม่ยุ่งยากอย่างที่ผู้วิจัยส่วนใหญ่เป็นกังวล

4.5 เทคนิคการคัดเลือกข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรมการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ

การทบทวนวรรณกรรมถือเป็นขั้นตอนหนึ่งที่สำคัญในกระบวนการวิจัย และมีความเชื่อมโยงกับขั้นตอนอื่นๆ ตั้งแต่การระบุที่มาและความสำคัญของปัญหา การกำหนดกรอบแนวคิด การกำหนดสมมติฐานหรือทดสอบสมมติฐาน การกำหนดตัวแปร การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล จนถึงส่วนสรุปและอภิปรายผล แม้ว่าขั้นตอนการกำหนดปัญหาวิจัยจะเป็นขั้นตอนแรกของกระบวนการวิจัยก็ตาม แต่การทบทวนวรรณกรรมก็ต้องดำเนินการควบคู่กันไปด้วย การคัดเลือกข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรมหรืออาจอยู่ในช่วงเขียนบททบทวนวรรณกรรม กาญจนา แก้วเทพ (2550 : 48) กล่าวว่า ปัญหาที่พบบ่อยครั้งในขั้นตอนนี้เกิดขึ้นเนื่องจากผู้อ่านงานวิจัยที่เกี่ยวข้องน้อยมาก บางกรณีคือไม่มีเลย หรือเขียนทฤษฎีจำนวนมากไว้ในบททบทวนแต่กลับไม่ได้นำมาใช้งาน ซึ่งอาจเรียกว่า “Amazing research” การกระทำดังกล่าวถือเป็นการ “ทรยศ” ต่อความหมายของการวิจัย และลบหลู่ทฤษฎีและงานวิจัยในอดีต บางกรณีผู้วิจัยนำวรรณกรรมกว่า 10 เรื่องมาเรียงต่อกัน เป็นเพียงข้อเขียนที่สรุปว่าใครเป็นเจ้าของผลงาน ได้ผลการศึกษาเช่นไร เรียงไปตามลำดับปี พ.ศ.หรือ ในกรณีที่ผู้วิจัยนำเสนองานวิจัยอย่างหลากหลายแต่ข้อมูลที่นำมาใช้กลับเป็นการอ้างอิงจากหนังสือหรือตำราเพียงแหล่งเดียว ไม่พยายามอ้างอิงถึงต้นฉบับของวรรณกรรม เป็นต้น การเขียนในลักษณะดังกล่าวมักจะถูกเปรียบเปรยจากนักวิชาการว่าเป็นงาน

เขียนแบบ “ขนมชั้น” “คอนโดงานวิจัย” หรือ “ป้าย-ปะ โปะ-แปะ” “ก๊อบปี้วาง” แล้วนำมา เรียบเรียงภายใต้หัวข้อเดียวกันที่แยกจากนั้นคือ อ้างอิงไม่ถูกต้องตามหลักทางวิชาการหรือละเอียดที่จะอ้างอิง ส่งผลให้งานเขียนนั้นมีมาตรฐานทางวิชาการลดลง

ขนมชั้น หรือ คอนโดงานวิจัย หมายถึง คำเปรียบเทียบการเขียนบททบทวนวรรณกรรม โดยนำสาระสำคัญหรือเนื้อหาของแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเรียงเรียงต่อกันโดยไม่มี การเรียงลำดับหรืออาจเรียงลำดับตามปีการศึกษาหรือตามอักษรชื่อแรกของเจ้าของผลงาน ซึ่งไม่มีการวิเคราะห์ความสัมพันธ์หรือหรือแง่มุมความไม่สอดคล้องกันในประเด็นใดๆ บ้างของข้อมูลในอดีตไม่สังเคราะห์ให้เห็นเป้าหมายของความรู้ในอนาคต และไม่แสดงให้เห็นว่าผลจากการทบทวนวรรณกรรมนำไปใช้ประโยชน์ในขั้นตอนใด การเขียนแบบนี้ไม่ใช่การเขียนเชิงวิชาการ และไม่เป็น

การเขียนเชิงสร้างสรรค์ ผู้เขียนและผู้อ่านไม่เกิดการค้นพบสิ่งใหม่ๆ ในเชิงวิชาการ ซึ่งจะส่งผลเสียต่อคุณภาพหรือความน่าเชื่อถือในด้านมาตรฐานทางวิชาการ

ส่วน ป้าย-ปะ โปะ-แปะ หรือ ก๊อปปี้วางเป็นศัพท์ทางคอมพิวเตอร์ หมายถึง การคัดลอกข้อมูลที่อยู่ในรูปแบบไฟล์คอมพิวเตอร์โดยใช้เมนูในโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำหรับจัดการเอกสาร เช่น Microsoft office word หรือเอกสารที่บันทึกในรูปแบบไฟล์ .PDF, .XPS โดยไม่ต้องเข้ารหัส ผู้อ่านเอกสารสามารถเปิดได้ด้วยโปรแกรมอ่านเอกสาร เช่น acrobat reader หรือโปรแกรมอื่นๆ และยังใช้จัดการกระทำกับข้อมูลที่เผยแพร่ในระบบอินเทอร์เน็ตผ่านเว็บ เบราเซอร์ ต่างๆ เช่น Window internet explorer google chrome เป็นต้น ผู้ที่ใช้วิธีการนี้จะดำเนินการเปิดเอกสาร หรือค้นหาข้อมูลที่เผยแพร่ในอินเทอร์เน็ตซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับงานวิจัย จากนั้นจึงดำเนินการในสองขั้นตอนคือ ขั้นตอนหนึ่ง “ป้าย-ปะ” โดยลากเมาส์ เลือกไฮไลท์ข้อความที่ต้องการ แล้วคลิกขวาที่เมาส์เพื่อใช้คำสั่งก๊อปปี้ หรือใช้ปุ่มควบคุม ลัดบนคีย์บอร์ด 2 ขั้นตอนต่อมาคือ “โปะ-แปะ” โดยคลิกขวาที่เมาส์แล้วกดวาง ข้อความลงในเอกสารที่เตรียมไว้ วิธีการก๊อปปี้วางเปรียบเสมือนกับการต่อจิ๊กซอร์ภาพ ซึ่งผู้เล่นต้องเลือกชิ้นจิ๊กซอร์ที่ถูกต้อง เพื่อให้สามารถวางลงในตำแหน่งที่ลงตัวได้ แต่ผู้วิจัยบางรายอาจต่อจิ๊กซอร์ชิ้นต่างๆ โดยวางลงผิดตำแหน่ง หรือรู้ว่าผิดตำแหน่งแต่ก็ยังวางลงไป ไม่พิจารณาว่าชิ้นจิ๊กซอร์เข้ากับตำแหน่งนั้นหรือไม่ จิ๊กซอร์แต่ละชิ้นเสมือนข้อมูลจำนวนมาก ซึ่งถูกเผยแพร่ลงสู่อินเทอร์เน็ต หรือฐานข้อมูลออนไลน์ ผู้วิจัยสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย ดังนั้น จึงสามารถกักตุนข้อมูลไว้ล่วงหน้า เพื่อสร้าง “คลังข้อมูล” ของตนเอง

สรุปได้ว่าเทคนิคการคัดเลือกข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรมการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพผู้วิจัยควรพิจารณาจากประเด็นต่อไปนี้

1. ควรอ้างอิงงานวิจัยที่ทำในระยะ 5 ปีที่ผ่านมา
2. ควรอ้างอิงจากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือเท่านั้น
3. หากเป็นงานจากวิทยานิพนธ์ ให้หางานวิจัยที่ตีพิมพ์จากวิทยานิพนธ์นั้นๆ แทน
4. แหล่งข้อมูลที่ไม่น่าเชื่อถือ ได้แก่ Wikipedia Web blog บทความต่างๆ ที่ตีพิมพ์ online ควรใช้เป็นแหล่งสุดท้ายหากหาแหล่งอ้างอิงอื่นไม่ได้
5. ระยะเวลาที่ใช้ทบทวน เกณฑ์เกี่ยวกับสัดส่วนเวลาที่จะใช้กับการทบทวนวรรณกรรมที่แน่นอนนั้นไม่มี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์การวิจัยว่าเน้นไปในด้านใด และขั้นตอนใดของการวิจัย ผู้วิจัยควรทบทวนงานวิจัยที่เป็นปัจจุบันก่อน แล้วค่อยย้อนหลังไปศึกษางานวิจัยในอดีตตามลำดับเวลาที่เอื้ออำนวย เพราะนอกจากจะได้ทบทวนงานวิจัยที่ทันสมัยแล้วยังได้แหล่งอ้างอิงของงานวิจัยนั้นๆ ซึ่งสามารถติดตามศึกษาเพิ่มเติมย้อนหลังกลับไปได้อีก (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2550 : 57)

ตัวอย่าง การใช้ระยะเวลาทบทวนวรรณกรรมเฉพาะช่วงเริ่มต้น ดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 การทบทวนวรรณกรรมเฉพาะช่วงเริ่มต้น

ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
57	57	57	57	57	57	57	57	57	57	57	57
วางแผนทาง พร้อมด้วย พัฒนาโครงร่างวิจัย ประชาสัมพันธ์ และ ทบทวนวรรณกรรม			เก็บข้อมูล บันทึก ร่องรอย จากการทบทวนวรรณกรรม และ การลงพื้นที่ภาคสนาม				ตรวจสอบความถูกต้อง สรุปผลการศึกษา			นำเสนอผลงาน การวิจัยสู่สังคม	

ตำรา เอกสาร หนังสือ วารสาร วิจัย วิทยานิพนธ์ รายงานประจำข้อมูลทางวิชาการใน
รูปแบบซีดีรอม ฯลฯ ที่มีการเผยแพร่อย่างต่อเนื่อง ภายในระยะ 1 ปี

ตัวอย่าง การใช้ระยะเวลาทบทวนวรรณกรรมตลอดการวิจัย ดังตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 การทบทวนวรรณกรรมตลอดการวิจัย

ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
57	57	57	57	57	57	57	57	57	57	57	57
วางแผนทาง พร้อมด้วย พัฒนาโครงร่างวิจัย ประชาสัมพันธ์ และ ทบทวนวรรณกรรม			เก็บข้อมูล บันทึก ร่องรอย จากการทบทวนวรรณกรรม และ การลงพื้นที่ภาคสนาม				ตรวจสอบความถูกต้อง สรุปผลการศึกษา			นำเสนอผลงาน การวิจัยสู่สังคม	

ตำรา เอกสาร หนังสือ วารสาร วิจัย วิทยานิพนธ์ รายงานประจำ ข้อมูลทางวิชาการใน
รูปแบบซีดีรอม ฯลฯ ที่มีการเผยแพร่อย่างต่อเนื่อง ภายในระยะ 1 ปี

จากตัวอย่างสรุปได้ว่าโครงการวิจัยหนึ่งๆ ที่มีระยะเวลาวิจัย 1 ปี โดยเริ่มดำเนินการใน
รอบช่วงเดือนตุลาคม ซึ่งนิสิตอาจกำหนดระยะเวลาการทบทวนวรรณกรรมไปพร้อมๆ กับการพัฒนา
โครงร่างฯ ในช่วง 3 เดือนเท่านั้น งานวิจัยบางส่วนก็ดำเนินการทบทวนวรรณกรรมในช่วงเริ่มต้น
การวิจัยเช่นเดียวกัน เมื่อผู้วิจัยค้นพบแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง หรือได้ตัวแปรแน่ชัดที่จะนำไปพัฒนา

กรอบแนวคิดการวิจัยแล้ว ผู้เชี่ยวชาญหรือที่ปรึกษาบางท่านอาจแนะนำให้ยุติการทบทวนวรรณกรรม เพื่อให้ผู้วิจัยจดจ่อกับการดำเนินการในขั้นต่อไป และควบคุมเนื้อหาให้อยู่ในขอบเขตที่กำหนดไว้

อย่างไรก็ดี ยังมีอีกแนวทางหนึ่งดังปรากฏในตารางที่ 5.2 ซึ่งจะเห็นได้ว่าการทบทวนวรรณกรรมเกิดขึ้นตลอดระยะเวลาการวิจัยตั้งแต่ขั้นตอนการพัฒนาโครงร่างไปจนถึงการนำเสนอผลงาน แต่ความเข้มข้นของการทบทวนวรรณกรรมอาจเน้นเฉพาะในช่วงเริ่มต้น ส่วนขั้นตอนอื่นๆ อาจลดระดับลงสาเหตุ ที่ผู้วิจัยแนะนำเช่นนี้เนื่องจากในระหว่างการศึกษา ผู้วิจัยจำเป็นต้องติดตามความก้าวหน้าขององค์ความรู้ ที่เกี่ยวข้องโดยตลอด เพราะอาจมีผลงานทางวิชาการใหม่ๆ ที่เผยแพร่ออกมาในช่วงหลัง ซึ่งหากว่ามีผู้วิจัยต้องนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพิ่มเติมร่วมกันโดยเฉพาะบทนำและบทอภิปรายผลเพื่อให้ได้ความรู้ ที่ทันสมัยที่สุด

4.6 การเรียบเรียงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ

การเรียบเรียงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพที่ดี ผู้วิจัยควรมีการกล่าวถึงแหล่งอ้างอิงที่ถูกต้อง น่าเชื่อถือ สามารถแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของโครงการวิจัยและความรอบรู้ของผู้วิจัยในศาสตร์ที่ตนเองมีความเชี่ยวชาญ การเรียบเรียงที่เหมาะสมจำเป็นต้องอาศัยประสบการณ์การอ่าน การฝึกฝนในการเขียนการเรียบเรียง และการวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวข้อง การเรียบเรียงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีสิ่งที่จะต้องคำนึงถึงดังที่ประมวลได้ต่อไปนี้

1. ความครบถ้วนสมบูรณ์โดยเฉพาะงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของผู้ที่มีชื่อเสียงและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในช่วง 5 ปีย้อนหลัง
2. การจัดหมวดหมู่และการเรียงลำดับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เห็นพัฒนาการในการวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวข้อง โดยมักเรียงจากเรื่องที่ไกลมาหาเรื่องที่ใกล้กับโจทย์ที่จะเสนอทำวิจัย
3. การเลือกส่วนสำคัญของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องออกมาสรุปชี้ให้เห็นประเด็นที่พบแล้วและประเด็นที่ยังไม่มีการศึกษาหรือยังไม่มีข้อสรุปเพื่อให้ผู้อ่านเห็นถึงความจำเป็นและความสำคัญของโครงการวิจัยที่จะทำวิจัย
4. จัดหมวดหมู่และเรียงลำดับตามความเกี่ยวเนื่องของเนื้อหาที่สรุปได้ และเรียงลำดับก่อนหลังตามปีที่ตีพิมพ์เพื่อให้เห็นพัฒนาการของการวิจัยที่เกี่ยวข้องกัน
5. เขียนสรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากภาพใหญ่มาหางานส่วนที่จะทำวิจัย ชี้ให้เห็นว่าประเด็นที่จะศึกษาวิจัยมีความสำคัญ และไม่ซ้ำซ้อน และถ้าเป็นไปได้ควรระบุสมมติฐาน หรือหลักฐาน ที่พอจะทำให้เชื่อได้ว่าโครงการวิจัยที่จะทำมีโอกาสสำเร็จสูง

นอกจากนี้เพื่อให้การเรียบเรียงมีความสมบูรณ์และเกิดความหลากหลายในการค้นคว้าวรรณกรรมงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับประเภทของบทความการวิจัยที่มีอยู่ด้วยกันหลายรูปแบบ ตัวอย่างเช่น

1. บทความนำเสนอผลงานวิจัยที่มีองค์ประกอบครบทุกส่วน และแบ่งส่วนอย่างชัดเจน (Articles หรือ Full papers) ได้แก่ บทความย่อ บทนำ วิธีทดลอง ผลการทดลอง อภิปรายผลการทดลอง สรุปผลการทดลอง กิตติกรรมประกาศ และเอกสารอ้างอิง

2. เป็นบทความนำเสนอผลงานวิจัยที่เน้นเฉพาะส่วนผลการทดลองและอภิปรายผลการทดลอง มักมีความยาวไม่เกิน 4 หน้า มักไม่มีรายละเอียดวิธีทดลองและอาจไม่มีการแบ่งส่วนชัดเจน

3. บทความที่รวบรวมผลงานวิจัยหลายบทความที่เกี่ยวข้องกันมาสรุป และวิจารณ์ให้เห็นถึงภาพรวม และพัฒนาการ ของงานวิจัยในเรื่องดังกล่าว ซึ่งลักษณะการเขียนส่วนองงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในข้อเสนอโครงการจะคล้ายกับการเขียน Reviews ดังนั้นหากพบบทความในลักษณะ Reviews ที่เรื่องที่เกี่ยวข้องกับโครงการวิจัย ที่ตีพิมพ์ในช่วงไม่เกิน 5 ปีที่ผ่านมา จะทำให้ได้แนวทางในการเขียนส่วนองงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สรุปการเรียบเรียงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องไม่ใช่เรื่องที่ยุงยากเหมือนกับการทบทวนวรรณกรรมประเภทอื่น เพียงผู้วิจัยมีความเข้าใจในกรอบแนวคิดที่ตนเองต้องการศึกษาวิจัยทางการประชาสัมพันธ์ ในกรณีนี้เอกสารเกี่ยวกับการทบทวนวรรณกรรมอยู่ในวิทยานิพนธ์ เอกสารดังกล่าวมักนำเสนอในส่วนของ “แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง” ในปัจจุบันหากสังเกตจากรายงานผลงานวิจัยต่างๆ โดยเฉพาะงานวิจัยที่ปรากฏอยู่ในวารสารวิชาการด้านการสื่อสารระดับนานาชาติ เราอาจสังเกตเห็นแนวทางในการนำเสนอหรือเรียบเรียงข้อมูลที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม เช่น การนำเสนอข้อมูลตามลำดับเวลา โดยนักวิจัยอาจกำหนดเวลาใดเวลาหนึ่งเป็นเสมือนจุดเริ่มของการนำเสนอความคิด และลำดับพัฒนาการของข้อมูล โดยพิจารณาจากช่วงเวลาเปลี่ยนแปลงไป เช่น จาก ค.ศ. 2015 จนถึงปัจจุบัน การนำเสนอข้อมูลในเชิงปัญหาและทางออก การนำเสนอข้อมูลตามหลักนิรนัย

การนำเสนอข้อมูลตามลำดับหัวข้อเรื่อง เป็นต้น ทั้งนี้ผู้วิจัยวิจัยอาจทบทวนทฤษฎีและผลงานวิจัย เพื่อนำเสนอข้อมูลต่างๆ ตามประเด็นที่เกี่ยวข้อง เช่น นักวิจัยดำเนินการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับ “ความน่าเชื่อถือของแหล่งสารของการประชาสัมพันธ์ภาครัฐในจังหวัดจันทบุรี” อาจเริ่มจากการปูภาพรวมเกี่ยวกับคำว่า “ความน่าเชื่อถือ” จากนั้นจึงนำไปสู่การอธิบายองค์ประกอบย่อยๆ ที่เกี่ยวข้องกับความน่าเชื่อถือ ได้แก่ ความเชี่ยวชาญ ความรู้ความเข้าใจในศาสตร์ การเป็นที่ยอมรับของสังคม ความยุติธรรมมีอุดมการณ์ที่แน่วแน่ เป็นต้น

จะเห็นได้ว่าการเขียนข้อสรุปผลของการวิจัยที่ผ่านมาโดยรวม ผู้วิจัยควรบรรยายสั้นๆ เพื่อแสดงให้เห็นว่าการศึกษาค้นคว้าของตนมีส่วนสร้างองค์ความรู้ ความจริงอะไรขึ้นใหม่ และความรู้และความจริงที่สร้างสรรค์ขึ้นใหม่นำไปสู่ความเข้าใจต่อประเด็นปัญหาดังกล่าวได้อย่างลึกซึ้งและถ่องแท้มากขึ้นกว่าเดิมอย่างไร การเขียนข้อสรุปในลักษณะแบบนี้ นักวิจัยจะต้องใช้ถ้อยคำที่สามารถสื่อสารให้ผู้อ่านเข้าใจว่า การศึกษาทบทวนผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องในอดีต ไม่ได้ถืออิทธิพลครอบงำแนวคิดหรือมุมมองของนักวิจัยต่อการทำวิจัย (องอาจ นัยพัฒน์, 2554 : 88) หากแต่เป็นสิ่งที่ช่วยกระตุ้นให้นักวิจัยพยายามแสวงหาทางเลือกใหม่สำหรับการทำวิจัย โดยมุ่งหวังว่าจะทำให้ได้คำตอบของโจทย์หรือหัวข้อปัญหา การวิจัยมีความกระจ่างชัดมากขึ้นกว่าเดิม

4.7 ขอบเขตของการทบทวนวรรณกรรม

การทบทวนวรรณกรรมสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพกับการวิจัยเชิงปริมาณมีความแตกต่างกันบางประการ กล่าวคือ การวิจัยเชิงคุณภาพจะเน้นการทบทวนวรรณกรรมแบบอุปนัย ส่วนการวิจัยเชิงปริมาณเป็นการทบทวนวรรณกรรมแบบนิรนัย เพื่อสร้างกรอบการวิจัย การวางแผน ใช้ทฤษฎีเพื่อกำหนดสมมติฐาน และการเปรียบเทียบกับผลที่ได้ จึงต้องทบทวนวรรณกรรมอย่างกว้างขวางไว้สนับสนุนโดยปรกติแล้วทบทวนวรรณกรรมมีขอบเขตดังนี้ (สิน พันธุ์พินิจ, 2552 : 73)

1. เนื้อหาเชิงทฤษฎี

ต้องทบทวนวรรณกรรมที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับทฤษฎีและแนวคิดของสิ่งที่จะศึกษาเป็นแนวทางการกำหนดสมมติฐานและข้อความของการวิจัย รวมทั้งเนื้อหาของกลุ่มตัวแปรหรือประเด็นการวิจัยสำคัญทุกตัวแปร เช่น การวิจัยเรื่องการเมืองมีส่วนของชุมชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาข่าวสารประชาสัมพันธ์ในชุมชน จะต้องศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับ การมีส่วนร่วม การพัฒนาชนข่าวสารประชาสัมพันธ์ และลักษณะของชาวชนบท เป็นต้น เพื่อนำเนื้อหาไปสร้างกรอบแนวคิด การวิจัยและแบบจำลองแนวคิด การวิจัย การทบทวนวรรณกรรมในส่วนเนื้อหาเชิงทฤษฎีนี้จะเป็นส่วนของ กรอบความคิดเชิงทฤษฎี ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการสร้างกรอบแนวคิดการวิจัยและแบบจำลองกรอบแนวคิดการวิจัย

2. เนื้อหาการออกแบบการวิจัย

เป็นเนื้อหาที่จะนำไปสู่การปฏิบัติเกี่ยวกับระเบียบวิธีการวิจัย ได้แก่ เทคนิคเกี่ยวกับประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือการวิจัย การเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้ นักวิจัยสามารถวางแผนและดำเนินการวิจัยได้อย่างเป็นรูปธรรม

สรุปการกำหนดขอบเขตการทบทวนหรือขอบเขตการทบทวนวรรณกรรม เป็นการกำหนดเงื่อนไขต่างๆ เพื่อใช้เป็นกรอบการพิจารณาเลือกเฟ้นวรรณกรรมมาใช้ในการทบทวน หากนิสิตดำเนินการ

ทบทวนวรรณกรรมโดยปราศจากการกำหนดขอบเขต อาจส่งผลให้มีวรรณกรรมจำนวนมากที่จะต้องทบทวน ซึ่งเป็นปัญหาที่พบได้บ่อยครั้งในการพัฒนาโครงร่างงานวิจัย โดยมักจะนำวรรณกรรมที่ไม่เกี่ยวข้องเข้ามาใส่ไว้จำนวนมาก ไม่ตรงประเด็น และไม่ได้นำไปใช้ประโยชน์กำหนดกรอบแนวคิดหรือสร้างตัวแปร ดังนั้น ผู้วิจัยจึงควรนำวรรณกรรมที่ตรงกับเรื่องที่ศึกษามาใช้ทบทวนตั้งแต่ขั้นต้น ระบุลักษณะประเด็นปัญหา ทฤษฎี สมมติฐานที่จะเชื่อมโยงสิ่งที่เกี่ยวข้องอย่างชัดเจน ตั้งแต่โจทย์วิจัยไปจนถึงขั้นสุดท้าย คือการอภิปรายผล ข้อมูลใดที่ไม่นำไปใช้ก็ควรตัดออกไป ซึ่งจะทำให้วิจัยมีความกระชับในเนื้อหา เพราะได้นำเสนออย่างเป็นระบบ รวมทั้งมีความสัมพันธ์กันระหว่าง การทบทวนวรรณกรรมและบทสรุป อภิปรายผล

เกณฑ์การประเมินคุณภาพเนื้อหาวรรณกรรม

หนังสือ เอกสารที่สำรวจ ทบทวนไว้ได้จำเป็นต้องมีการประเมินคัดเลือก เพราะหนังสือ เอกสารที่สำรวจ ทบทวนไว้จะมีจำนวนมาก เรื่องเดียวกันจะมีเนื้อหาที่หลากหลาย มีผู้เขียนหลายคนมีวิธีการเสนอแตกต่างกัน รวมทั้งมีรายละเอียดของเนื้อหาและความทันสมัยที่ต่างกัน การประเมินคัดเลือกควรพิจารณาจากสาระสำคัญดังที่ได้ประมวลไว้ดังนี้

1. ผู้เขียน

พิจารณาถึงความน่าเชื่อถือ โดยตัดสินจาก คุณวุฒิ ความเชี่ยวชาญ ตำแหน่ง หน้าที่ ผลงานและประสบการณ์ในเรื่องที่เขียน ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญหรือชำนาญการในเรื่องนั้นอย่างแท้จริง

2. ความถูกต้อง

กระทำได้ด้วยการตรวจสอบจากหลาย ๆ แหล่งว่าสอดคล้องตรงกันหรือไม่หรืออาจจะใช้วิธีการตั้งคำถามที่ทราบคำตอบอยู่แล้ว ประมาณ 5-6 คำถาม และอ่านตรวจสอบว่ามีเนื้อหาตรงกับคำตอบที่ทราบอยู่แล้วหรือไม่ ถ้าตรงครบทั้ง 5-6 คำถามก็แสดงว่า เนื้อหามีความถูกต้อง ถ้าหากทำไม่ได้ควรให้ผู้รู้ในเรื่องนั้นจริงเป็นผู้พิจารณาตัดสินให้

3. ความทันสมัย

เนื่องจากเนื้อหาวิชาการจะมีการเปลี่ยนแปลงและมีข้อความรู้ใหม่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา การสำรวจเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจึงต้องคัดเลือกเฉพาะที่ทันสมัยพิมพ์ครั้งล่าสุดหรือพิมพ์มาแล้วไม่เกิน 5 ปี เพราะหนังสือ เอกสารที่จัดพิมพ์ใหม่หรือมีการปรับปรุงแก้ไขจะมีเนื้อหาที่ถูกต้อง ทันสมัยและสมบูรณ์มากกว่าฉบับที่เก่ากว่า

4. แหล่งปฐมภูมิหรือทุติยภูมิ

ถ้าเป็นเนื้อหาจากแหล่งปฐมภูมิซึ่งเป็นของผู้เขียนนั้นโดยตรงจะมีความถูกต้อง น่าเชื่อถือได้มากกว่าเนื้อหาจากแหล่งทุติยภูมิ ซึ่งมีใช่เป็นผู้เขียนคนนั้น

5. วิธีการเขียน

เนื้อหาเดียวกันหนังสือ เอกสาร แต่ละเล่มจะมีวิธีการเขียน การนำเสนอรายละเอียด และตัวอย่างประกอบที่ต่างกัน ในการคัดเลือกต้องดูจุดมุ่งหมายในการเขียนเนื้อหานั้นและเขียนขึ้นสำหรับกลุ่มผู้อ่านใด ซึ่งจะพิจารณาได้จากคำนำหนังสือหรือชื่อเรื่องที่ผู้เขียนมักกล่าวถึงไว้และควรคัดเลือกกลุ่มที่เขียนให้เข้าใจง่าย ลำดับความยากง่าย ไม่ซับซ้อน ชวนให้เกิดความเข้าใจและความต่อเนื่องดี ทั้งใช้ภาษาเข้าใจง่ายแจ่มแจ้ง

6. การอ้างอิง

หนังสือ เอกสารนั้นค้นคว้าเรียบเรียงขึ้นการศึกษาค้นคว้าจากแหล่งใดบ้างเป็นแหล่งปฐมภูมิที่น่าเชื่อถือได้เพียงใด มีเอกสารอื่นบ้างหรือไม่ รวมทั้งหนังสือ เอกสารนั้นมีการวิจารณ์ข้อดีข้อเสียไว้อย่างไรบ้างหรือไม่

7. สำนักพิมพ์ หนังสือ เอกสาร

สำนักพิมพ์ หนังสือ เอกสารที่พิมพ์ต่างสำนักพิมพ์กันจะมีคุณภาพ ความถูกต้องและความน่าเชื่อถือได้ต่างกัน เพราะการจัดพิมพ์ของสำนักพิมพ์แต่ละแห่งไม่เหมือนกัน บางแห่งมีหน้าที่การพิมพ์อย่างเดียว แต่บางแห่ง โดยเฉพาะสำนักพิมพ์ใหญ่ๆ จะมีการตรวจสอบประเมินค่าก่อนการพิมพ์ รวมทั้งการตรวจอักษร การจัดรูปเล่ม

ข้อพึงปฏิบัติในการเขียนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

เนื่องจากวรรณกรรมในแต่ละสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องมีมาก จึงเป็นการง่ายมากที่ผู้วิจัยจะหมกมุ่นจมอยู่กับการทบทวนวรรณกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องที่ได้มีผู้วิจัยมากมาย งานวิจัยบางประเภทเป็นงานวิจัยที่มีแต่การทบทวนวรรณกรรมและการวิจารณ์เสนอความคิดเห็นเท่านั้น แต่งานวิจัยส่วนใหญ่ทางสังคมศาสตร์ เช่น สังคมวิทยา ประชากรศาสตร์ รัฐศาสตร์ นิเทศศาสตร์ และ เศรษฐศาสตร์ การทบทวนวรรณกรรมเป็นแต่เพียงขั้นตอนหนึ่งของงานวิจัย การกำหนดกฎเกณฑ์เกี่ยวกับสัดส่วนของเวลาที่จะให้กับการทบทวนที่แน่นอนไม่มี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ของการวิจัยว่าจะเน้นในด้านใด สรุปดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องระมัดระวังในการเขียนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. ขาดระบบ ระเบียบในการจัดลำดับหัวข้อใหญ่และหัวข้อย่อย
2. หัวข้อกับเนื้อหาไม่สอดคล้องกัน หรือไม่ใช้เรื่องเดียวกัน หัวข้อสื่อความหมายอย่าง แต่เนื้อหาที่เขียนมีใจความอีกอย่าง
3. ขาดการผสมกลมกลืน และไม่ต่อเนื่องกัน เพียงแต่นำเนื้อหามาเรียงต่อกันเท่านั้น
4. เนื้อหาขาดการปรับปรุง ตกแต่งให้ตรงกับเรื่องที่ต้องการศึกษาวิจัย เช่น ต้องการศึกษาพฤติกรรมผู้สูงอายุ แต่เนื้อหาใช้พฤติกรรมของบุคคลทั่วไป
5. การอ้างอิงไม่ถูกต้อง สมบูรณ์ ไม่เป็นไปตามระบบการอ้างอิงระบบหนึ่งใช้หลายระบบผสมกัน

6. การคัดลอกข้อมูล ตัวเลข ตัวเลขทศนิยม ศัพท์เทคนิค ศัพท์ชื่อเฉพาะผิด หรือคลาดเคลื่อน

ตัวอย่างการทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาเรื่องประสิทธิภาพการสื่อสารของผู้นำท้องถิ่นกับการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนกรณีศึกษา โครงการสายใยรักแห่งครอบครัว (ความรักจากครอบครัว มอบให้แก่เด็กๆ) ครั้งที่ 4 ชุมชนบ้านน้ำรัก ตำบลท่าหลวง อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี (อภิวรรณ ศิรินันทนา, 2557 : 25 -29) ได้ทบทวนวรรณกรรมไว้ดังนี้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างภาพลักษณ์ของหน่วยงาน

ผู้วิจัยได้นำผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ใช้ศึกษามาใช้เป็นแนวทางในการศึกษา ดังตัวอย่างผลงานวิจัยที่ได้ศึกษามีดังต่อไปนี้ คือ

ไพรินทร์ บุญน้อย (2553) ได้ทำวิจัยเรื่อง ศึกษาเรื่องรูปแบบการติดต่อสื่อสารด้านวจนภาษา และ อัจฉนภาษาของหัวหน้างานฝ่ายผลิต กรณีศึกษาบริษัทแห่งหนึ่งในเขตอุตสาหกรรม 304 จังหวัดปราจีนบุรี ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมหัวหน้างานฝ่ายผลิตควรเป็นผู้ชำนาญในการติดต่อสื่อสารสามารถสื่อสารได้ดีทั้งด้านวจนภาษา คือ คำพูด ถ้อยคำ ที่เหมาะสมและอัจฉนภาษาสีหน้า สายตาน้ำเสียง เวลาที่เหมาะสม จึงจะสามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถทำให้ผู้ฟังเชื่อถือและปฏิบัติตามได้ ซึ่งรูปแบบ การติดต่อสื่อสารด้านวจนภาษาและอัจฉนภาษาของหัวหน้างานฝ่ายผลิตได้เลือกใช้นั้น สามารถนำไปสู่การสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพจะเห็นได้ว่ารูปแบบการติดต่อสื่อสารด้านวจนภาษา และอัจฉนภาษาของบุคคลไม่ว่าจะอยู่ในสถานภาพใดของหน่วยทางสังคม ล้วนทำให้บุคคลผู้นั้นมีความมั่นใจต่อการสื่อสารสร้างความสำเร็จในมนุษยสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ ทั้งการปฏิบัติงาน การอยู่ร่วมกัน โดยการสื่อสารแต่ละครั้งไม่ว่าจะเลือกใช้รูปแบบการสื่อสารลักษณะควรคำนึงถึงคำพูด ถ้อยคำ น้ำเสียงที่เหมาะสม การใช้ภาษาสีหน้าหรือภาษากายตามเวลาที่ สถานที่ อย่างเหมาะสม จึงจะสามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยทำให้ผู้ฟังเชื่อถือและปฏิบัติตามได้

ภารดี ว่องสกุล (2549) ได้ทำวิจัยเรื่อง ศึกษาเรื่องราวความคิดเห็นของพนักงานต่อการสื่อสารภายในองค์กร : กรณีศึกษาบริษัทร่วมทุนไทย-ญี่ปุ่น แห่งหนึ่งในจังหวัดระยอง จากการศึกษาพบว่า พนักงานมีความคิดเห็นต่อวิธีการสื่อสารภายในองค์กร โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาเรียงเป็นรายด้าน เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ วิธีการสื่อสารด้วยวาจา วิธีการสื่อสารด้วยลายลักษณ์อักษร และวิธีการสื่อสารด้วยเทคโนโลยี เปรียบเทียบความคิดเห็นของพนักงานที่มีต่อประสิทธิผลของการสื่อสารภายในองค์กรโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านภาพรวมขององค์กร โดยทั่วไป ด้านการสื่อสารอย่างไม่เป็นทางการกับผู้ร่วมงานที่อยู่ในระดับใกล้เคียงกัน อยู่ในระดับมาก ด้านที่อยู่ใน

ระดับปานกลาง คือด้านบรรยากาศของการติดต่อสื่อสาร ด้านการติดต่อสื่อสารกับผู้บังคับบัญชาด้านการสื่อสารกับผู้สื่อสารกับผู้ใต้บังคับบัญชา ด้านคุณภาพของสื่อที่ใช้ในองค์กร ด้านการประสานหล่อหลอมขององค์กร

การวิจัยของไพรินทร์ บุญน้อย และ ภาวดี ว่องสกุล ข้างต้นจะเห็นว่าความรู้สึกนึกคิดทัศนคติ ความเชื่อส่วนบุคคลมีอิทธิพลต่อการกำหนดความคิด การถ่ายทอดรูปแบบการสื่อสาร การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพก็การไม่ใส่ใจเรื่องมารยาททางการสื่อสารมากนัก จะเป็นการสร้างความสนิทสนมได้อย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะบุคคลที่อยู่ในสถานภาพเดียวกันในแต่ละกลุ่มสังคม อย่างไรก็ตามการสร้างบรรยากาศของการสื่อสารก็เป็นสิ่งที่ไม่ควรละเลย เพราะจะสนับสนุนให้เกิดความผ่อนคลาย ลดความตึงเครียดในการสื่อสารได้อย่างดี

วีรยา อักกะโชติกุล (2552) ได้ทำวิจัยเรื่อง บทบาทสื่อบุคคลในการส่งเสริมการรับรู้องค์กรนวัตกรรมมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรับรู้บทบาทสื่อบุคคลและวิธีการสื่อสารในองค์กรเพื่อสร้างและส่งเสริมนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์รวมถึงบทบาทสื่ออื่นๆในการสร้างและส่งเสริมความเป็นองค์กรนวัตกรรมขององค์กรต่างๆ ที่ได้รับรางวัลโดยเก็บข้อมูลจากองค์กร 6 แห่งซึ่งได้รับรางวัลบริษัทนวัตกรรมยอดเยี่ยมแห่งประเทศไทยงานวิจัยนี้ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับผู้บริหารองค์กร จำนวน 15 คน และแบบสอบถามกับพนักงานในองค์กร จำนวน 105 คน และประชาชนที่มาใช้บริการ จำนวน 420 คน ผลการศึกษาค้นพบว่า (1) สื่อบุคคลที่มีบทบาทต่อการรับรู้การเป็นองค์กรนวัตกรรมของบุคลากรในองค์กรส่วนใหญ่คือตัวผู้บริหารซึ่งสะท้อนวิสัยทัศน์และให้ความสำคัญกับการส่งเสริมนวัตกรรมรวมถึงการเป็นผู้ริเริ่มส่งเสริมและชักจูงให้บุคลากรมีการเรียนรู้วัฒนธรรมและความคิดสร้างสรรค์อยู่เสมอ (2) วิธีการสื่อสารเพื่อสร้างและส่งเสริมความเป็นองค์กรนวัตกรรมที่พบมากที่สุดคือการรณรงค์ให้มี การสร้างนวัตกรรมขึ้นในองค์กรโดยเฉพาะอย่างยิ่งผ่านการประกวดและแข่งขันผลงานทางนวัตกรรมภายในองค์กรและการเปิดช่องทางการสื่อสารเพื่อส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความคิดผ่านเว็บไซต์ภายในขององค์กร (3) ประชาชนส่วนใหญ่รับรู้ความเป็นองค์กรนวัตกรรมผ่านทางสื่อบุคคลและสื่ออื่นๆรวมถึงสภาพแวดล้อมทางกายภาพในส่วนของสื่อบุคคลรับรู้จากบุคลิกลักษณะการทำงานและการแต่งกายที่ดูคล่องแคล่วและทันสมัยในส่วนของสื่ออื่นๆและสภาพแวดล้อมทางกายภาพรับรู้ผ่านความโดดเด่นการมีเอกลักษณ์และนำสมัยของตราสัญลักษณ์ (โลโก้) เฟอร์นิเจอร์การจัดสถานที่และการใช้เทคโนโลยีต่างๆ ภายในองค์กร

การศึกษาของ วีรยา อักกะโชติกุล ชี้ให้เห็นว่าบทบาทสื่อบุคคลมีบทบาทสำคัญต่อการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ให้แก่องค์กร โดยจะมีวิธีการจูงใจวิธีการสื่อสารเพื่อสร้างและส่งเสริมความเป็นองค์กรในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว การส่งเสริมศักยภาพการปฏิบัติจากกิจกรรมการสื่อสารผ่านนวัตกรรมขึ้นในองค์กร รวมถึงความโดดเด่นของสื่อบุคคลในอันที่จะสร้างตราสัญลักษณ์ให้กับ

ตนเอง ความน่าเชื่อถือระหว่างผู้ร่วมงาน ส่งผลให้องค์กรและบุคคลเกิดการพัฒนาไปพร้อมกันได้
อย่างมีประสิทธิภาพ

4.8 สรุป

การทบทวนวรรณกรรม หมายถึง การสืบค้นข้อมูลและการประมวลผลทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง
กับปัญหาการวิจัยที่ผู้วิจัยกำลังจะศึกษา เพื่อนำมาศึกษาถึงแนวคิด ทฤษฎี ระเบียบวิธีวิจัย การวิเคราะห์
และการรายงานผลการวิจัย รวมถึงการสำรวจการออกแบบวิจัยของผู้ที่เคยทำวิจัยในเรื่องที่คล้ายๆ กันไว้
แล้ว ความสำคัญของการทบทวนวรรณกรรมช่วยให้ผู้วิจัยได้ทราบถึงสภาพขององค์ความรู้ในเรื่องที่จะ
ทำการวิจัย ช่วยให้ผู้วิจัยสามารถหลีกเลี่ยงการทำวิจัยซ้ำซ้อนกับผู้อื่น เป้าหมายหลักของการทบทวน
วรรณกรรม คือ การศึกษาว่าในแต่ละประเด็นที่ผู้วิจัยต้องการศึกษานั้น ได้มีผู้ใดศึกษาหรือเขียนทฤษฎี
ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้มาแล้วบ้าง ได้ค้นพบอะไร หรือได้อธิบายไว้อย่างไร

ประเภทของวรรณกรรมวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ เอกสารอ้างอิงทั่วไป
เอกสารปฐมภูมิ เอกสารทุติยภูมิ รวมถึงเอกสารหลักประเภทอื่นๆ เช่น ตำรา รายงานการประชุม บทความ
วิชาการ จะเห็นได้ว่าประเภทของวรรณกรรมเมื่อนำมาประมวลใช้กับงานวิจัยประชาสัมพันธ์นั้นมีอยู่
ด้วยกันหลากหลายประเภท อย่างไรก็ตามการศึกษาค้นคว้าวรรณกรรมใน การทำวิจัย นักวิจัยให้
น้ำหนักความสำคัญและความน่าเชื่อถือกับวรรณกรรมจากวรรณกรรมปฐมภูมิ เช่น บทความวิชาการ
และวารสารวิชาการ และสารสนเทศที่เกิดจากการค้นคว้าหรือคิดค้นพิสูจน์ หรือทำการวิจัยโดยตรง
จากเจ้าของผลงาน เจ้าของผลงานเป็นผู้เสนอเอง การใช้ประโยชน์จากการทบทวนวรรณกรรมที่
เกี่ยวข้องคือ การนำผลของการทบทวนและสังเคราะห์ข้อมูลนั้นไปใช้ประโยชน์ในงานวิจัยที่ผู้วิจัยจะ
ทำให้เกิดประโยชน์มากที่สุด หน้าที่ของการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเป็นการใช้ประโยชน์
จากผลการศึกษาเอกสาร วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยที่ผู้วิจัยกำลังศึกษา เทคนิคการคัดเลือก
ข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรมการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ การเรียบเรียงงานวิจัย
ที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยควรมีการกล่าวถึงแหล่งอ้างอิงที่ถูกต้อง น่าเชื่อถือ สามารถแสดงให้เห็นถึง
ความสำคัญของโครงการวิจัยและความรอบรู้ของผู้วิจัยในศาสตร์ที่ตนเองมีความเชี่ยวชาญ การเรียบ
เรียงที่เหมาะสมจำเป็นต้องอาศัยประสบการณ์การอ่าน การฝึกฝนในการเขียนการเรียบเรียงสิ่งที่ต้อง
คำนึงถึง เช่น ความครบถ้วนสมบูรณ์โดยเฉพาะงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของผู้ที่มีชื่อเสียงและงานวิจัย
ที่เกี่ยวข้องในช่วง 5 ปีย้อนหลัง การจัดหมวดหมู่และการเรียงลำดับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การเลือกส่วน
สำคัญของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องออกมาสรุปชี้ให้เห็นประเด็นที่พบแล้วและประเด็นที่ยังไม่มีการศึกษา
ขอบเขตของการทบทวนวรรณกรรม ประกอบด้วย เนื้อหาเชิงทฤษฎี เนื้อหาการออกแบบการวิจัย

โดยต้องอาศัยเกณฑ์การประเมินคุณภาพเนื้อหาวรรณกรรมที่มีความเหมาะสม เช่น ผู้เขียนที่มีความน่าเชื่อถือ ความถูกต้อง ทันสมัย แหล่งข้อมูล วิธีการเขียน การอ้างอิง เป็นต้น

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

แบบฝึกหัดบทที่ 4

1. จงบอกถึงความหมายและความสำคัญของการทบทวนวรรณกรรม
2. วัตถุประสงค์ที่สำคัญของการทบทวนวรรณกรรมประกอบด้วย
3. ประเภทของวรรณกรรมสามารถแบ่งออกได้กี่ประเภท พร้อมยกตัวอย่างมาพอสังเขป
4. การทบทวนวรรณกรรมมีประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัยอย่างไร
5. ให้บอกถึงแหล่งค้นคว้าเพื่อการทบทวนวรรณกรรม
6. ขั้นตอนการทบทวนวรรณกรรมมีกี่ขั้นตอน อะไรบ้าง
7. เทคนิคการคัดเลือกข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรมมีวิธีการอย่างไร
8. จงยกตัวอย่างหัวข้อการวิจัยประชาสัมพันธ์ 1 หัวข้อ และเรียบเรียงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจำนวน 2 เรื่องมาให้เข้าใจ
9. สิ่งที่ต้องระมัดระวังในการเขียนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องคือ
10. การประเมินคุณค่าของข้อมูลเนื้อหาจากวรรณกรรมมีความสำคัญต่อการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพอย่างไร จงอธิบายมาพอเข้าใจ

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา แก้วเทพ. (2550). การวิจัย : จากจุดเริ่มต้นจนถึงจุดสุดท้าย. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- โกศล มีคุณ. (2552). เอกสารประกอบการบรรยายเรื่อง การทบทวนวรรณกรรม. [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 25 มีนาคม 2558. เข้าถึงได้จาก <http://rlc.nrct.go.th>.
- จักรกฤษณ์ สำราญใจ. (2545). เอกสารคำสอนรายวิชาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการวิจัย [On - line]. เข้าถึงเมื่อ 25 มีนาคม 2558. เข้าถึงได้จาก <http://www.rilp.ac.th>.
- ฉัตรสุมน พงศ์ภิญโญ. (2553). หลักการวิจัยทางสังคม. กรุงเทพฯ : เจริญดีมั่นคงการพิมพ์.
- นราศรี ไววนิชกุล และ ชุติศักดิ์ อุดมศรี. (2551). ระเบียบวิธีวิจัยธุรกิจ. (พิมพ์ครั้งที่ 18). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2551). วิธีวิทยาการวิจัย. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2550). ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 14). กรุงเทพฯ : สามลดา.
- สิน พันธุ์พินิจ. (2552). เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ : วิทย์พัฒนา.
- องอาจ นัยพัฒน์. (2554). การออกแบบวิจัย : วิธีเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพและผสมผสานวิธีการ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อภิวรรณ ศิรินันทนา. (2557). ประสิทธิภาพการสื่อสารของผู้นำท้องถิ่นกับการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนกรณีศึกษา โครงการสายใยรักแห่งครอบครัว (ความรักจากครอบครัว มอบให้แก่เด็กฯ) ครั้งที่ 4. งานวิจัย. การประชุมสัมมนาทางวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มศรีอยุธยา ครั้งที่ 4 ระหว่างวันที่ 14-16 พฤษภาคม 2557 จังหวัดชลบุรี.

แผนบริหารการสอนประจำบทที่ 5

เนื้อหาประจำบท

บทที่ 5 ตัวแปร สมมติฐาน และกรอบแนวคิดการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

- 5.1 ความหมายและความสำคัญของตัวแปร
- 5.2 ประเภทของตัวแปรวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ
- 5.3 ระดับการวัดตัวแปรและวิธีการวัดวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ
- 5.4 ความหมายของสมมติฐาน สมมติฐานวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ
- 5.5 ความหมายของกรอบแนวคิดการวิจัย
- 5.6 กรอบแนวคิดวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ
- 5.7 สรุป

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อศึกษาบทที่ 5 แล้วนักศึกษาสามารถ

1. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถบอกความหมายและความสำคัญของตัวแปรได้
2. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ และสามารถจำแนกประเภทตัวแปรวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ รวมถึงวิธีการของระดับการวัดตัวแปรได้
3. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจสมมติฐานที่มีต่อกระบวนการวิจัยประชาสัมพันธ์
4. เพื่อให้ผู้เรียนเขียนสมมติฐาน และกำหนดวิธีการทดสอบสมมติฐานได้
5. เพื่อให้ผู้เรียนศึกษากรอบแนวคิดการวิจัย และสามารถเขียนกรอบแนวคิดการวิจัยประชาสัมพันธ์ได้
6. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถอธิบายหลักการและทฤษฎีการสร้างกรอบแนวคิดวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพได้ตามความเข้าใจ

กิจกรรมการเรียนรู้การสอนประจำบท

1. ศึกษาจากเอกสารคำสอนการวิจัยประชาสัมพันธ์
2. การบรรยายด้วยพาวเวอร์พอยต์

3. การยกตัวอย่างงานวิจัย บทความวิจัย วิทยานิพนธ์ฐานข้อมูลออนไลน์
4. การทดสอบความรู้เมื่อจบบทเรียน
5. การซักถามนักศึกษาเป็นรายบุคคล
6. ฝึกการเขียนตัวแปร สมมติฐาน และกรอบแนวคิดทางการวิจัยประชาสัมพันธ์
7. การอภิปรายร่วมกันในชั้นเรียน
8. ผู้เรียนศึกษาแบบฝึกหัดท้ายบท และตอบคำถาม
9. ผู้สอนสรุปสาระสำคัญของบทเรียน

สื่อการเรียนการสอน

1. เอกสารคำสอนการวิจัยประชาสัมพันธ์
2. คอมพิวเตอร์
3. โปรเจคเตอร์
4. เอกสารบรรยายพาวเวอร์พอยต์
5. อินเทอร์เน็ต
6. วิดีโอการสอน
7. งานวิจัย บทความวิจัย วิทยานิพนธ์ฐาน
8. ใบความรู้เพิ่มเติม

การวัดผลและการประเมินผล

1. การประเมินจากผลจากแบบทดสอบ
2. ตรวจสอบผลการฝึกเขียนตัวแปร สมมติฐาน และกรอบแนวคิดการวิจัย
3. สังเกตจากความสนใจ การตอบคำถาม ความรู้ความเข้าใจจากการบรรยาย
4. สังเกตจากการมีส่วนร่วมของผู้เรียนในกิจกรรม
5. ความรู้ความเข้าใจการตอบแบบฝึกหัดท้ายบท

บทที่ 5

ตัวแปร สมมติฐาน และกรอบแนวคิดวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ

หลังจากที่ผู้วิจัยได้กำหนดปัญหาในการวิจัยแล้ว สิ่งที่จะต้องดำเนินการต่อคือ การคัดเลือกตัวแปรที่จะใช้ในการวิจัย การกำหนดกรอบและประเภทของตัวแปร ระดับในการวัดตัวแปรประโยชน์ของการกำหนดตัวแปร การกำหนดค่าจำกัดความของตัวแปร การกำหนดกรอบแนวคิด หลักการสร้างกรอบแนวคิดและสมมติฐาน ตัวแปรเป็นส่วนที่สำคัญมีประโยชน์คือ ทำให้ผู้วิจัยสามารถกำหนดขอบเขตของตัวแปรในการศึกษาได้ชัดเจน แต่ในการวิจัยบางครั้งจะพบว่าจะมีทั้งตัวแปรที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาและไม่ต้องการศึกษาเข้ามาเกี่ยวข้องอยู่เสมอๆ ดังนั้นเพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่ได้มีความถูกต้อง ชัดเจนตามจุดมุ่งหมายของการวิจัย ผู้วิจัยจะต้องศึกษาเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับตัวแปรว่ามีอะไรบ้าง มีลักษณะอย่างไร หรือมีวิธีการที่จะควบคุมหรือจัดตัวแปรที่ไม่ต้องการอย่างไรที่จะทำให้ผลการวิจัยเกิดขึ้นตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่กำหนดไว้อย่างแท้จริง รวมทั้งการนำตัวแปรที่ต้องการศึกษาไปกำหนดหรือคาดคะเนเป็นสมมติฐานในการวิจัยเพื่อนำไปทดสอบสมมติฐานว่าผลการวิจัยนั้นจะเป็นไปตามที่ต้องการหรือไม่อย่างไร

5.1 ความหมายและความสำคัญของตัวแปร

ภายหลังจากการที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย จะทำให้ผู้วิจัยมีความเข้าใจในประเด็นต่างๆ ที่ต้องการศึกษาชัดเจนยิ่งขึ้น ตลอดจนสามารถเชื่อมโยงแนวคิดทฤษฎี เข้ากับแนวความคิดของผู้วิจัยเอง จากนั้นผู้วิจัยจึงกำหนดตัวแปรที่ต้องการศึกษา การกำหนดตัวแปรเป็นเรื่องที่สำคัญอีกประการหนึ่งสำหรับการทำวิจัยทุกสาขาวิชา ไม่เฉพาะแต่สาขาการประชาสัมพันธ์เท่านั้น เพราะการทำวิจัยเป็นการแสวงหาความรู้หรือข้อเท็จจริง การจะหาความรู้หรือข้อเท็จจริงจำเป็นจะต้องกำหนดขอบเขตให้ชัดเจนถึงประเด็นที่จะทำการศึกษา ซึ่งผู้วิจัยจะต้องกำหนดออกมาในรูปของตัวแปรที่สามารถวัดได้สังเกตได้เสียก่อน ดังนั้นตัวแปรจึงเป็นสิ่งที่ผู้วิจัยกำหนดเพื่อทำการศึกษานั้นเอง มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของ “ตัวแปร” ดังนี้

จินตวีร์ เกษมสุข (2556 : 26) กล่าวว่า ตัวแปร หมายถึง คุณลักษณะหรือคุณสมบัติที่นักวิจัยต้องการจะวัด ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ที่ประกอบด้วยค่าเปลี่ยนแปลง ซึ่งอาจเป็นข้อความหรือปริมาณ เช่น เพศ สามารถวัดได้โดยจำแนกเป็นเพศชายและเพศหญิง ส่วนระดับการศึกษา สามารถวัดได้โดยจำแนกเป็นระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา ปริญญาตรี หรือสูงกว่าปริญญาตรี ส่วนอาชีพ สามารถวัดได้โดยจำแนกเป็นอาชีพต่างๆ เช่น นักเรียน นักศึกษา ข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้าง ส่วนอายุ วัดได้โดยการจำแนกเป็นกลุ่มอายุ ฯลฯ

ปารีชาติ สถาปิตานนท์ (2557 : 97) ตัวแปร คือ แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่นักวิจัยต้องการดำเนินการศึกษาวิจัย และมีความหลากหลายในเชิงประเภทหรือในเชิงปริมาณ เช่น ตัวแปร “เพศ” อาจประกอบด้วย กลุ่มหญิงและกลุ่มชาย เป็นต้น

จากความหมายตัวแปรของนักวิชาการข้างต้น สรุปได้ว่า ตัวแปร หมายถึง ประเด็นหรือคุณลักษณะ โดยอาจเป็นสิ่งของ สิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิตหรือเหตุการณ์ แสดงให้เห็นความแตกต่างหรือผลกระทบต่อกันได้ชัดเจน ซึ่งแบ่งออกเป็นพวกหรือเป็นระดับหรือมีค่าได้หลายค่า ตามแต่วัตถุประสงค์ที่ผู้วิจัยต้องการจะศึกษาวิจัยนั้น

อธิบายเพิ่มเติมได้ว่าการกำหนดตัวแปรทางการวิจัยนั้น ผู้วิจัยอาจจะสามารถควบคุมตัวแปรนั้นได้หรือไม่ ส่วนหนึ่งที่ผู้วิจัยควรมีการศึกษาหน่วยการวิเคราะห์ ซึ่งเป็นอีกหนึ่งองค์ประกอบเพื่อใช้ในการกำหนดการออกแบบการวิจัย สำหรับการวิจัยประชาสัมพันธ์ หน่วยการวิเคราะห์สามารถแบ่งออกได้หลายประเภท (Gay, L.R ; & Diehl, P.L. 1992 : 143) ได้นำเสนอหน่วยวิเคราะห์สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ไว้ 5 ประเภทได้แก่

1. ปัจเจบุคคล

ปัจเจกบุคคลน่าจะเป็นหน่วยวิเคราะห์ทางการวิจัยที่พบมากที่สุดที่ผู้วิจัยส่วนใหญ่่มุ่งที่จะศึกษา ปัจเจบุคคลทุกสาขาสามารถเป็นหน่วยวิเคราะห์ได้ ไม่ว่าจะเป็นผู้บริโภครที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ การเปิดรับข่าวสารประชาสัมพันธ์ไม่ทางตรงก็ทางอ้อม เช่น ผู้รับบริการจากองค์กร กลุ่มสมาคมวิชาชีพ ประชาชนทั่วไป ข้าราชการ นักเรียน นักศึกษา ผู้สูงอายุ เป็นต้น ข้อค้นพบจากปัจเจกบุคคลจะนำไปสรุปอ้างอิงถึงคุณลักษณะของประชากรที่ปัจเจกบุคคลนั้นๆ เป็นสมาชิกอยู่ เช่น ผลจากการรับบริการข่าวสารฝ่ายประชาสัมพันธ์ขององค์กรจากการวิจัยกลุ่มตัวอย่างผู้รับบริการชาวไทยจำนวน 500 คน จะสามารถนำมาใช้อ้างอิงประชากรผู้รับบริการชาวไทยทั่วภูมิภาคหรือทั้งประเทศได้ ทั้งนี้ การวิจัยเชิงพรรณนา มีเป้าหมายเพื่อบรรยายคุณลักษณะของประชากร ในขณะที่การวิจัยเชิงอธิบาย มีเป้าหมายเพื่ออธิบายพลวัตของสังคมที่เกิดขึ้นภายในประชากร

2. กลุ่ม

ในบางโอกาสบางสถานการณ์ประเด็นปัญหาการวิจัยประชาสัมพันธ์ของผู้วิจัยอาจมุ่งไปศึกษากลุ่มใดกลุ่มหนึ่งของสังคม กลุ่มของวัตถุนิยมบริโภค กลุ่มสถานที่ กลุ่มที่มีช่วงเวลาเดียวกันมากกว่าการศึกษาความเป็นปัจเจกบุคคล เช่น กลุ่มเพื่อนสมาชิก คู่รัก ครอบครัว นายจ้างกับลูกจ้าง กลุ่มเล่นกีฬา สถานที่พักผ่อนออกกำลังกาย เป็นต้น ตัวอย่างเช่น ผู้วิจัยประชาสัมพันธ์ต้องการศึกษาว่าครอบครัวมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมมารวมหมวกนิรภัยหรือไม่ หน่วยการวิเคราะห์เรื่องนี้คือ ครอบครัว ไม่ใช่บทบาทของผู้เป็นพ่อหรือแม่คนใดคนหนึ่ง อีกตัวอย่างหนึ่งผู้วิจัยอาจต้องการศึกษารูปแบบข่าวสารการประชาสัมพันธ์ที่ส่งผลต่อการตระหนักในหน้าที่ของพลเมืองที่ดีประเทศไทย

หน่วยการวิเคราะห์จึงเป็นกลุ่มของพลเมืองในประเทศไทย ดังนั้นการที่ผู้วิจัยจะศึกษากลุ่มก็เพื่อทำความเข้าใจคุณลักษณะของกลุ่ม อันจะนำไปสู่การสรุปอ้างอิงถึงประชากรของกลุ่มที่ศึกษาวิจัยต่อไป

3. องค์กร

องค์กรถือได้ว่าเป็นหน่วยการวิเคราะห์ที่เป็นข้อมูลปฐมภูมิ มีความใกล้ชิดกับผู้วิจัยโดยตรง องค์กรสามารถทำหน้าที่ซึ่งนำประเด็นปัญหาการวิจัยประชาสัมพันธ์ได้อย่างดี พร้อมทั้งเป็นหน่วยที่นำผลจากการวิจัยไปใช้โดยตรง องค์กรในที่นี้อาจกล่าวถึง องค์กรทางธุรกิจ สถาบันการศึกษา สมาคมวิชาชีพ ต่างๆ สโมสรเจ้าหน้าที่พนักงานของภาครัฐหรือเอกชน เป็นต้น ซึ่งสามารถเป็นหน่วยของการศึกษาได้เช่นกัน ตัวอย่างเช่น หากผู้วิจัยต้องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาพลักษณ์ตราสินค้าขององค์กรกับความภักดีต่อองค์กรของพนักงานภายในองค์กรมีทิศทางที่สัมพันธ์กันหรือไม่อย่างไร กรณีหน่วยการวิเคราะห์ คือ องค์กรและพนักงานภายในองค์กร ผู้วิจัยจะทำการศึกษาทั้งสองส่วน เพื่อทำความเข้าใจคุณลักษณะของหน่วยที่ศึกษาดังกล่าวอันจะนำไปสู่การสรุปอ้างอิงถึงประชากรทั้งส่วนขององค์กรและพนักงานภายในองค์กรต่อไป

4. ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

ในบางกรณีผู้วิจัยประชาสัมพันธ์แทนที่จะศึกษาเพียงปัจเจกบุคคล กลุ่ม หรือองค์กร ผู้วิจัยอาจศึกษาปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในรูปแบบต่างๆ ของสังคมที่ประชากรใช้ในการดำเนินชีวิตและส่งผลกระทบต่อตัวแปรที่ผู้วิจัยศึกษา ตัวอย่างเช่น ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการสื่อสารขององค์กรผ่านโซเชียลมีเดียที่มีต่อ การสร้างภาพลักษณ์สินค้าขององค์กร พบว่าแม้ปัจเจกบุคคลที่อยู่ภายในองค์กรก็ตัวแปรสำคัญ แต่ในขณะเดียวกันองค์กรจะประสบความสำเร็จในการสร้างภาพลักษณ์ได้นั้น ส่วนหนึ่งเพราะปัจจัยการสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเป็นตัวขับเคลื่อนที่ก่อให้เกิดการสื่อสารจากกลุ่มสังคมไปยังอีกกลุ่มสังคม เพราะการสื่อสารในลักษณะสองทางมีอิทธิพลมากต่อการสร้างความไว้วางใจในการใช้บริการจากองค์กร เป็นต้น

5. ผลผลิตทางสังคม

หน่วยวิเคราะห์ตัวสุดท้ายคือ ผลผลิตทางสังคม ซึ่งหมายถึงการสร้างผลงานของสมาชิกในสังคมจากหลากหลายกลุ่มสังคม ซึ่งอาจจะเกิดจากการรวมตัวกันเพื่อสร้างสรรค์ผลงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยส่วนร่วม เช่น การสร้างสรรค์สวนดอกไม้เพื่อกิจกรรมพิเศษทางการตลาดสำหรับประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของภูมิภาคโดยกลุ่มสตรีพัฒนา การรณรงค์การลดพลังงานการผลิตสปีดการประชาสัมพันธ์เพื่อการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ เป็นต้น ทั้งนี้ผู้วิจัยทางการประชาสัมพันธ์อาจศึกษารูปแบบการใช้กลยุทธ์เพื่อสร้างความสำเร็จทางการสื่อสารในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายที่ทำการศึกษาวินิจฉัย อย่างไรก็ตามหน่วยการวิเคราะห์คือกลุ่มเป้าหมายที่มีส่วนร่วมกับผลิตทางสังคมตามแต่สถานการณ์ที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้อ้างอิงกับผลิตทางสังคมทั้งหมดที่จัดอยู่ในหมวดหมู่เดียวกันได้

สรุปได้ว่าการศึกษาคำแปรเป็นเรื่องที่มีความละเอียดอ่อน ผู้วิจัยสามารถใช้หน่วยวิเคราะห์เพื่อนำมาประกอบการตัดสินใจในการกำหนดตัวแปรทางการศึกษาวิจัยได้จะทำให้ไม่เกิดความผิดพลาดในกระบวนการวิจัยขั้นตอนอื่นๆ ได้ อย่างไรก็ตามการกำหนดตัวแปรเพื่อการวิจัยที่ดียังช่วยให้ผู้อ่านรายงานวิจัยรับทราบถึงประเด็นวิจัยที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา การเชื่อมโยงกับแนวคิดทฤษฎีในการวิจัย และด้วยธรรมชาติของตัวแปรจะนำไปสู่การวางแผนออกแบบการวิจัย ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรจะนำไปสู่การตั้งสมมติฐานในการวิจัย การกำหนดเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลที่เหมาะสม ดังนั้น ผู้วิจัยจึงไม่ควรละเลยที่จะไม่ให้ความสำคัญกับตัวแปรที่ตนเองศึกษา เพราะนั่นหมายถึงความมีคุณภาพของผลงานวิจัยที่ทำ

5.2 ประเภทของตัวแปรวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ

หลังจากที่ผู้วิจัยมีกรอบแนวคิดสำหรับการวิจัยของตนเองที่แน่ชัดแล้ว ก็เกิดแนวคิดทางการวิจัยที่ตนควรศึกษาคืออะไร มีความสัมพันธ์อย่างไร แนวคิดทางการวิจัยมีอยู่ด้วยกันหลายประเภท ประเภทหนึ่งที่มีความสนใจของนักวิจัย คือ ตัวแปร หากจัดประเภท ของตัวแปรตามความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยประชาสัมพันธ์สามารถจำแนกได้ ดังประมวลไว้ต่อไปนี้ (ปาริชาติ สถาปิตานนท์, 2557 : 98 - 99)

1. แบ่งตามคุณสมบัติของตัวแปร มี 2 ประเภท คือ

1.1 ตัวแปรเชิงปริมาณ คือ ตัวแปรที่มีความแปรเปลี่ยนเป็นจำนวน ในลักษณะที่ “มากกว่า” หรือ “น้อยกว่า” สามารถจัดอันดับจากน้อยที่สุดไปสู่มากที่สุดได้ ซึ่งเรียกว่า การแปรผัน เช่น อายุ ความสูง รายได้ ขนาดของประชากร เป็นต้น ตัวแปรเชิงปริมาณยังจำแนกออกเป็น 2 ประเภท คือ

1.1.1 ตัวแปรต่อเนื่อง เป็นตัวแปรที่มีค่าใดๆ อยู่ในพิสัย ที่กำหนดให้และสามารถวัดค่าของข้อมูลได้โดยละเอียด มีลักษณะผันแปรต่อเนื่อง

1.1.2 ตัวแปรไม่ต่อเนื่อง เป็นตัวแปรที่มีคุณค่าเฉพาะที่ได้กำหนด ไม่อาจมีค่าได้ในพิสัยนั้นๆ มีลักษณะที่ไม่ผันแปรต่อเนื่อง

1.2 ตัวแปรเชิงคุณภาพ คือ ตัวแปรที่บอกลักษณะเป็นชนิดหรือประเภทไม่สามารถบอกเป็นจำนวนหรือจัดลำดับได้ค่าของตัวแปรเรียกว่าคุณลักษณะ

2. แบ่งตามความสัมพันธ์ของตัวแปร แบ่งได้ 2 ประเภท คือ

2.1 ตัวแปรอิสระ คือ ตัวแปรที่คาดว่ามอิทธิพลต่อตัวแปรอื่น

2.2 ตัวแปรควบคุม คือ ตัวแปรที่เชื่อว่าอยู่ใต้อิทธิพลของตัวแปรอิสระหรือการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากผลหรือสาเหตุมาจากตัวแปรอื่น

ตัวแปรอิสระและตัวแปรควบคุมมีลักษณะที่สำคัญ คือตัวแปรอิสระเป็นตัวแปรที่เกิดขึ้นก่อนส่วนตัวแปรควบคุมเป็นตัวแปรที่เกิดตามหลัง ดังนั้น ตัวแปรอิสระจึงเป็นตัวแปรเหตุ และตัวแปรตามเป็นตัวแปรผล ค่าของตัวแปรตามจะเปลี่ยนแปลงเป็นไปตามการผันแปรของตัวแปรอิสระ

3. แบ่งตามประโยชน์ของตัวแปร แบ่งเป็น 2 ประการ

3.1 ตัวแปรมาตรฐาน เป็นตัวแปรเกี่ยวกับคุณสมบัติของบุคคลหรือตัวอย่างที่ศึกษาซึ่งต้องมีในทุกงานวิจัย

3.2 ตัวแปรเชิงนโยบาย เป็นตัวแปรที่สามารถชี้แนะกิจกรรมที่จะนำไปใช้ในการจัดการหรือการจัดทำโครงการ แผนงาน มาตรการหรือนโยบาย ได้เป็นตัวแปรที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้โดยกลไกของรัฐหรือขององค์กร

4. ตัวแปรที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการวิจัย แบ่งเป็น

4.1 ตัวแปรแทรกซ้อน เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม หรือเข้าไปแทรกแซง ทำให้ความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระและตัวแปรตามเปลี่ยนแปลงไป

4.2 ตัวแปรคุม เป็นตัวแปรอิสระที่อยู่นอกเหนือกลุ่มประเภทตัวแปรเกิน ซึ่งผู้วิจัยกำหนดขึ้นเพื่อควบคุมความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระ และตัวแปรตามเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ง่ายขึ้นเกี่ยวกับประเภทของตัวแปรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัย รวมทั้งการทำความเข้าใจต่อความสัมพันธ์ของตัวแปร เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับกรอบแนวคิดการวิจัย สถิติเพื่อใช้สำหรับการทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรดังกล่าว ผู้วิจัยควรพิจารณาถึงชนิดในแต่ละประเภทของตัวแปรให้เกิดความเข้าใจ ซึ่งสามารถแบ่งชนิดของตัวแปรได้ดังนี้

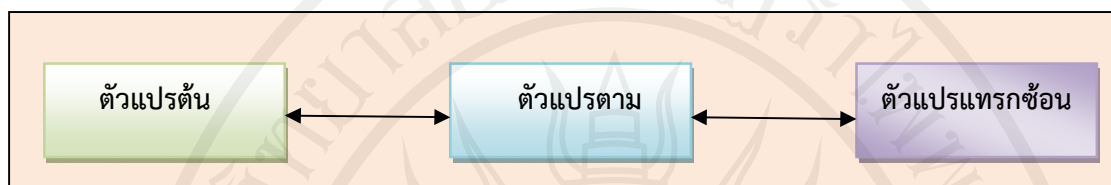
4.2.1 ตัวแปรอิสระ/ตัวแปรต้น หรือตัวแปรจัดกระทำ เป็นตัวแปรที่ผู้วิจัยต้องการจะศึกษาและกำหนดขึ้นตามหลักการของเหตุผลที่ได้ศึกษาจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ที่คาดคะเนว่าน่าจะเป็นตัวแปรที่เป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดผลการวิจัยที่หลากหลายเพื่อใช้ตอบปัญหาการวิจัยนั้นๆ ที่เป็นตัวแปรที่มีอยู่ตามธรรมชาติหรือเป็นตัวแปรที่ผู้วิจัยได้จัดกระทำขั้นที่ใช้เป็นเงื่อนไขที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือผลลัพธ์ที่ผู้วิจัยต้องการ

4.2.2 ตัวแปรตามหรือตัวแปรผล เป็นตัวแปรที่ผู้วิจัยต้องการจะศึกษาผลที่เกิดขึ้นและจะมีค่าแปรเปลี่ยนไปตามตัวแปรอิสระ/ตัวแปรต้นหรือตัวแปรจัดกระทำที่ผู้วิจัยกำหนด หรือเป็นคำตอบหรือผลลัพธ์ของปัญหาการวิจัยที่ผู้วิจัยต้องการอย่างแท้จริงที่ผู้วิจัยจำเป็นต้องมีการศึกษาค้นคว้าเป็นอย่างดีก่อนที่จะกำหนดว่าตัวแปรใดเป็นตัวแปรเหตุหรือตัวแปรผล

4.2.3 ตัวแปรแทรกซ้อน เป็นตัวแปรที่ผู้วิจัยไม่ต้องการที่จะศึกษาและมักจะเกิดขึ้นในระหว่างการศึกษาและส่งผลให้เกิดความคลาดเคลื่อนในการวิจัยเสมอแต่เป็นตัวแปรที่ผู้วิจัยสามารถกำจัดหรือควบคุมไม่ให้ส่งผลต่อการวิจัยได้โดยการกำจัดออกจากการทดลองหรือวางแผนการทดลองเพื่อควบคุม หรืออาจนำเข้ามาเป็นตัวแปรหนึ่งๆที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาด้วยก็ได้ หรืออาจจะใช้วิธีการทาง

สถิติในการควบคุมตัวแปรดังกล่าวก็ได้ อาทิ เพศ หรืออายุของกลุ่มตัวอย่าง เป็นต้น ดังภาพที่ 5.1 และ 5.2 แสดงตัวแปรของงานวิจัยเชิงคุณภาพ

ตัวอย่าง

ภาพที่ 5.1 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้น ตัวแปรตาม และตัวแปรแทรกซ้อน
ที่มา (ปาริชาติ สถาปิตานนท์, 2557 : 100)

ตัวอย่าง

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ศักยภาพการบริหารจัดการสื่อสารของผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs ที่ส่งผลต่อความสามารถทางการแข่งขันในจังหวัดจันทบุรี” ชนิดของตัวแปรที่ศึกษาแบ่งออกได้ดังนี้ คือ

ตัวแปรต้น ศักยภาพการบริหารจัดการสื่อสารของผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs

ตัวแปรตาม ความสามารถของผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs ทางการแข่งขันในจังหวัดจันทบุรี

ตัวแปรแทรกซ้อน ปัจจัยด้านปัจเจกบุคคล ปัจจัยด้านปัจเจกกลุ่มสมาคม และปัจจัยด้านองค์กร

ภาพที่ 5.2 หัวข้อทางการวิจัยกับชนิดของตัวแปรที่ศึกษา

ที่มา (อภิวรรณ ศิรินนทนา, 2557 : 1)

สรุปการศึกษาตัวแปรในแต่ละประเภทแต่ละชนิดมีส่วนช่วยให้ผู้วิจัยเกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่ทำการศึกษา ทำให้ทราบและสามารถกำหนดขอบเขตของตัวแปรในการศึกษาได้ชัดเจน ผู้วิจัยสามารถจัดระดับการวัดค่าตัวแปรนั้นๆ ได้สะดวกยิ่งขึ้น และส่งผลถึงการเลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์ตัวอย่างถูกต้อง นอกจากนี้การจัดหมวดหมู่ของข้อมูลหรือข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการศึกษาและการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเชื่อมโยงกัน และทำให้สามารถกำหนดสมมติฐานได้ชัดเจน เพราะตัวแปรคือองค์ประกอบหนึ่งของสมมติฐาน เมื่อมีความเข้าใจในตัวแปรแล้วผู้วิจัยจะเข้าสู่ขั้นตอนของการหาข้อมูลหรือข้อเท็จจริงและนิยามความหมายของตัวแปร เนื่องจากปัญหาวิจัยมักเป็นปัญหาที่ประกอบด้วยตัวแปร

ต่าง ๆ สิ่งที่จะช่วยให้ผู้วิจัยและผู้อื่นเข้าใจปัญหานั้น ๆ ได้กระจ่างชัดเจนตรงนั้น คือต้องการนิยามตัวแปร หรือให้ความหมายของตัวแปรที่ศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งตัวแปรประเภทนามธรรมหรือที่เรียกว่า “Construct” จะต้องระมัดระวังใน การให้คำนิยามคือต้องให้เกิดความชัดเจนมากที่สุด ต้องให้ทราบว่า จะวัดได้อย่างไร การที่จะนิยามตัวแปรให้ชัดเจนนั้นต้องอาศัยข้อมูล และข้อเท็จจริงต่างๆ อยู่มาก ซึ่งผู้วิจัยสามารถหาข้อมูลหรือข้อเท็จจริงได้ 2 แนวทาง คือ (ปาริชาติ สถาปิตานนท์, 2557 : 105)

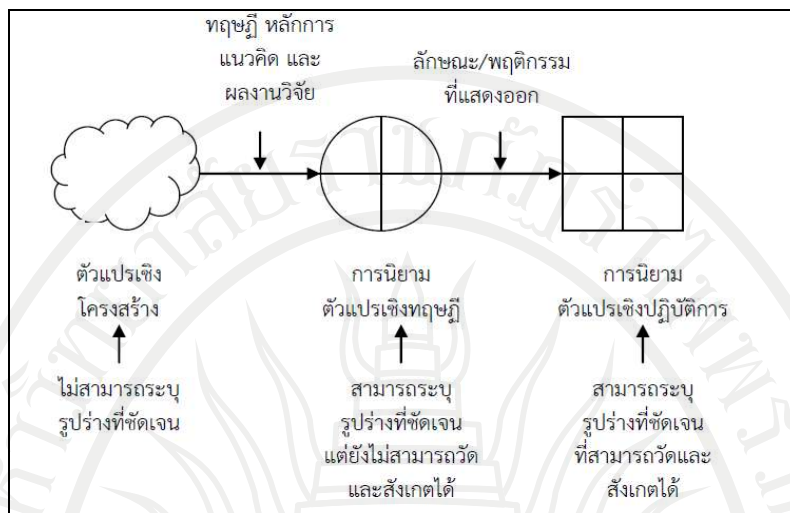
1. อาศัยทฤษฎีหรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แนวทางนี้ผู้วิจัยต้องอ่านและค้นคว้า เพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับตัวแปรนั้น จากเอกสารต่างๆ ที่กล่าวถึงทฤษฎีที่ตัวแปรนั้นๆ และจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. อาศัยข้อเท็จจริงเชิงประจักษ์ที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล แนวทางนี้ใช้กับตัวแปรที่เป็นนามธรรมและยังไม่มีใครศึกษามาก่อน ซึ่งมีวิธีการดังนี้

- 2.1 เลือกกลุ่มตัวอย่างที่คาดว่าจะมีคุณลักษณะสอดคล้องกับลักษณะของตัวแปรที่ศึกษา
- 2.2 หาคุณลักษณะ ที่สำคัญจากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เทคนิคต่างๆ เช่น การสังเกต การสอบถามและการสัมภาษณ์ เป็นต้น
- 2.3 นำคุณลักษณะที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อหาองค์ประกอบสำคัญของตัวแปรนั้น เพื่อสร้างรูปแบบหรือโครงสร้าง ของตัวแปร เพื่อจะให้นิยามต่อไป ส่วนการนิยามตัวแปรเนื่องจากลักษณะของตัวแปรมี 2 ลักษณะ คือ ลักษณะเป็นรูปธรรม และตัวแปรที่ลักษณะนามธรรม การนิยามตัวแปรจึงทำได้ 2 ลักษณะเช่นกัน (Kerlinger, 1979 : 41-42) คือ

- 2.3.1 การนิยามเชิงโครงสร้าง หรือ การกำหนดเชิงทฤษฎี หรือการกำหนดเชิงความคิดรวบยอด เป็นการกำหนดความหมายโดยใช้ภาษาเชิงวิชาการตามพจนานุกรมที่แสดงองค์ประกอบหรือโครงสร้างที่มีความเป็นนามธรรมค่อนข้างสูง ไม่ชัดเจน และในบางครั้งอาจไม่สามารถดำเนินการวัดและสังเกตได้ตามวัตถุประสงค์

- 2.3.2 การกำหนดความหมายเชิงปฏิบัติการ เป็นการกำหนดความหมายที่เฉพาะเจาะจงในลักษณะรูปธรรมที่ชัดเจนที่สามารถดำเนินการหรือปฏิบัติได้ และสามารถ วัดและสังเกตค่าได้ โดยใช้เครื่องมือที่สร้างและพัฒนาขึ้นระบุตัวบ่งชี้ไว้อย่างชัดเจนเพื่อการออกแบบ การวัด มีลักษณะใกล้เคียงกับการเขียนจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม โดยการกำหนดความหมายจะประกอบด้วยคุณลักษณะหรือองค์ประกอบของตัวแปรนั้นๆ เช่น การวิจัยเรื่อง “การสำรวจทัศนคติต่อการรับบริการด้านข้อมูลข่าวสารการประชาสัมพันธ์เชิงรุกของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี” ผู้วิจัยได้นิยามตัวแปรเชิงปฏิบัติการ การรับบริการด้านข้อมูลข่าวสาร ไว้ว่า ทำที่ความรู้สึกของบุคคล (คุณลักษณะ) ที่มีต่อข่าวสารไม่ว่าจะเป็นการโต้ตอบระหว่างการสื่อสาร สีน้า ทำทาง ขณะสื่อสาร การขอรับข้อมูลเพิ่มเติม เป็นต้น

จากแนวคิดการนิยามตัวแปรของ ปาริชาติ สถาปิตานนท์ ผู้วิจัยจำเป็นต้องทำความเข้าใจทฤษฎี หลักการ แนวคิด บริบทของปัญหาวิจัย ที่จะส่งผลต่อการตีความตัวแปรแต่ละประเภทที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานวิจัยของผู้วิจัย ซึ่งสามารถสรุปให้เกิดความเข้าใจที่ง่ายขึ้นจากภาพที่ 5.3 ดังนี้

ภาพที่ 5.3 การนิยามตัวแปรเชิงโครงสร้าง ตัวแปรทฤษฎี และตัวแปรเชิงปฏิบัติการ
ที่มา : (สุวิมล ตีรกานันท์, 2553: 103)

5.3 ระดับการวัดตัวแปรและวิธีการวัดวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ

ระดับการวัดตัวแปรวิจัยเชิงปริมาณ

ระดับหรือมาตราวัดตัวแปรวิจัยเชิงปริมาณแบ่งออกเป็น 4 ระดับ ซึ่งแต่ละระดับมีคุณสมบัติ กฎเกณฑ์ และความยากง่ายของการวัดแตกต่างกัน ซึ่งความแตกต่างของการวัดมีผลต่อการเลือกวิธีการทางสถิติที่จะนำมาวิเคราะห์และสรุปข้อมูล ดังรายละเอียดต่อไปนี้ (สุวิมล ตีรกานันท์, 2553 : 124)

1. ระดับกลุ่ม หรือนามมาตรา

เป็นการวัดที่เป็นพื้นฐานที่สุดคือ การแบ่งแยกข้อมูลที่ศึกษาออกเป็นกลุ่มตามคุณสมบัติที่กำหนดไว้ ถ้ามีคุณสมบัติเหมือนกัน ก็จัดอยู่กลุ่มเดียวกัน ถ้าคุณสมบัติแตกต่างกัน ก็จัดไว้คนละกลุ่ม โดยแต่ละกลุ่มต้องมีคุณสมบัติที่ไม่ซ้ำซ้อน และแยกจากกันได้โดยเด็ดขาด ลักษณะของข้อมูลส่วนใหญ่จึงเป็นข้อมูลคุณภาพ เช่น

ตัวแปร

มาตราวัด

เพศ

ชาย หญิง

สถานภาพสมรส

โสด สมรส หม้าย หย่า แยกกันอยู่

คณะที่ศึกษา

นิเทศศาสตร์ นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์

สรุปการวัดระดับกลุ่มหรือการวัดโดยใช้นามมาตรา มีลักษณะดังนี้

- 1.1 ข้อมูลแยกกันอยู่ เป็นกลุ่มเป็นพวก ไม่ซ้ำซ้อนกัน
- 1.2 ข้อมูลที่แยกกันอยู่ไม่จำเป็นต้องมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้อง
- 1.3 การแบ่งกลุ่มของข้อมูลและแต่ละกลุ่มต้องมีความหมายของตัวเอง
- 1.4 ในการวัดระดับกลุ่ม จะใช้ตัวเลข ตัวอักษรหรือสัญลักษณ์ใดก็ได้ สิ่งเหล่านั้นไม่มีความหมายในแง่ปริมาณหรือคุณค่าที่จะนำไปเปรียบเทียบกัน

2. ระดับอันดับ หรือการวัดโดยใช้มาตราวัดจัดอันดับ

เป็นการวัดที่ให้รายละเอียดในการวัดมากขึ้น โดยมาตรานี้แสดงถึง ความแตกต่างของข้อมูลบอกถึงความมากกว่าหรือน้อยกว่า หรือเรียงลำดับมากน้อยได้ แต่บอกไม่ได้ว่าแตกต่างกันเท่าใด ข้อมูลที่ได้เป็นข้อมูลเชิงปริมาณการวัดระดับนี้ใช้แนวความคิดที่ว่าด้วยความมากกว่าหรือน้อยกว่าเป็นหลักในการวัดลักษณะของตัวแปรและมาตราวัด มีดังนี้

ตัวแปร	มาตราวัด
ตำแหน่ง	ผู้บริหาร พนักงานปฏิบัติการ
ความสามารถในการให้บริการแก่ผู้รับบริการ	ดี ปานกลาง ไม่ดี

การวัดระดับอันดับหรือการวัดโดยมาตราวัดจัดอันดับมีลักษณะดังนี้

- 2.1 การจัดกลุ่ม จัดประเภทของข้อมูล ต้องเรียงลำดับโดยอาศัยเกณฑ์ใดเกณฑ์เกณฑ์หนึ่ง หรือตามลักษณะเฉพาะของตัวแปร เช่น เรียงลำดับตามความสูง ต่ำ ตามคุณสมบัติเฉพาะ เป็นต้น
- 2.2 ไม่สามารถเปรียบเทียบปริมาณความแตกต่างของแต่ละอันดับได้ว่า แตกต่างกันมากน้อยเพียงใด
- 2.3 อาจใช้ตัวเลข หรือสัญลักษณ์ที่มีลักษณะจัดอันดับตำแหน่ง แทนข้อมูลที่จัดกลุ่มจัดประเภทได้

3. ระดับช่วง

เป็นการวัดที่สามารถกำหนดความห่างระหว่างสิ่งที่วัดได้แน่นอน เป็นมาตราวัดที่ทุกช่วงของการวัดมีความแตกต่างเท่ากัน แต่จุดเริ่มต้นของการวัดเป็นจุดที่สมมติขึ้น จึงมีความไม่แน่นอนที่จะยึดถือเป็นเกณฑ์

ตัวอย่าง ตัวแปรระดับช่วงและมาตราวัด

ตัวแปร	มาตราวัด
รายได้ต่อเดือน	15,001-20,000
	20,001-25,000
	25,001-30,000
ระดับอายุ	26-30 ปี

31-35 ปี

36-40 ปี

คะแนนสอบวิชาวิจัยประชาสัมพันธ์

A, B, C, D, F

สรุปการวัดระดับช่วง หรือการวัดโดยใช้มาตราช่วงมีลักษณะดังนี้

3.1 การจัดกลุ่ม หรือประเภทจะให้เป็นช่วงๆ แต่ละช่วงมีความห่างเท่ากัน

3.2 จุดเริ่มต้นของแต่ละประเภทไม่มีจุดเริ่มต้นที่เป็นไปตามธรรมชาติเป็นจุดศูนย์สมมุติ

3.3 จุดของตัวเลขแต่ละชุดสามารถนำมาเปรียบเทียบด้วยจุดของตัวเลขอื่นได้โดยอาศัย

ความสัมพันธ์แบบเส้นตรง

4. ระดับอัตราส่วน หรือมาตราอัตราส่วน

เป็นการวัดที่มีคุณสมบัติของการวัดครบทุกประเภท ทำให้เห็นความแตกต่างระหว่างหน่วยแต่ละหน่วย และทุกช่วงของการวัดมีความแตกต่างเท่ากัน โดยจุดเริ่มต้นวัดเริ่มจากศูนย์สมบูรณ์ ตัวอย่างเช่น

ตัวแปร**มาตราวัด**

น้ำหนัก (กิโลกรัม)

35, 38, 40, 41, 45

ระยะเวลา

เป็นชั่วโมง...นาที่...วินาที...

จำนวนบุตรที่มี (คน)

1, 2, 3, 4

อายุของประชากร (ปี)

15, 16, 17, 18, 19, 20.....

ข้อควรสังเกตจากคุณสมบัติของมาตราวัดระดับต่างๆ เหล่านี้ จะมีระดับตั้งแต่ต่ำสุดไปจนถึงสูงสุด โดยการวัดระดับกลุ่มเป็นการวัดระดับต่ำสุดและการวัดระดับสูงขึ้นไปจะรวมระดับกลุ่มและอื่นๆ เข้าไปด้วย และในการวัดแต่ละระดับจะใช้สถิติแต่ละประเภทแตกต่างกันไป

วิธีการวัดตัวแปรวิจัยเชิงปริมาณ

การวัดตัวแปรต้องเริ่มจากการทำความเข้าใจกับตัวแปรนั้นๆ ก่อน เพื่อเป็นการพิจารณาธรรมชาติของตัวแปรในบริบทของศาสตร์แห่งการวัด ซึ่งอาจจำแนกตัวแปรออกเป็น 2 ประเภท ใหญ่ๆ ได้แก่ (จินตวีร์ เกษมสุข, 2556 : 132)

1. การวัดตัวแปรเชิงรูปธรรม

ตัวแปรเชิงรูปธรรมสามารถสังเกตวัดได้โดยตรง กับตัวแปรเชิงนามธรรมที่ไม่สามารถสังเกตได้โดยตรง การวัดตัวแปรเชิงรูปธรรม เป็นการวัดทางกายภาพ ไม่สู้มีปัญหายุ่งยากนัก เช่น การวัดตัวแปร เพศ อายุ รายได้ วุฒิกการศึกษา ประเภท และขนาดของโรงเรียน เป็นต้น

2. การวัดตัวแปรเชิงนามธรรม

การวัดตัวแปรเชิงนามธรรมเป็นการวัดที่ไม่สามารถสังเกตได้โดยตรง จะต้องอาศัยแนวคิด และทฤษฎีการวัดผลเข้ามาช่วย เป็นการให้ความหมาย หรือการนิยามของตัวแปรการทำให้ตัวแปรเชิงนามธรรมมีความชัดเจนขึ้นนั้น ต้องให้คำอธิบายหรือคำนิยามตัวแปรนั้นๆ เสียก่อน การให้คำนิยาม คือ การให้ความหมายของข้อความที่แสดงให้เห็นถึงคุณสมบัติของสิ่งที่ต้องการวัดโดยทั่วไป การให้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

2.1 คำนิยามแบบนามธรรม เป็นการให้ความหมายด้วยข้อความอื่นที่อธิบายถึงลักษณะของสิ่งนั้นๆ อย่างสังเขป ลักษณะเดียวกับการให้ความหมายของคำตามพจนานุกรม ซึ่งไม่สามารถนำไปวัดได้

2.2 คำนิยามเชิงปฏิบัติการ เป็นการอธิบายความหมายของตัวแปรในลักษณะของพฤติกรรม ซึ่งเป็นการระบุถึงลักษณะเฉพาะหรือกิจกรรมที่ใช้ในการวัด โดยสามารถบ่งชี้ลักษณะที่ต้องการวัดได้ชัดเจน

สรุประดับการวัดตัวแปรและวิธีการวัดตัวแปรมีความสำคัญต่อกระบวนการวัดในการวิจัยมาก ผู้วิจัยต้องระมัดระวังในการให้คำนิยามให้สามารถวัดได้ตรงตามที่ต้องการวัดถูกต้องตามหลักการรวมทั้งมีความเที่ยงในการวัดสูงด้วย ผู้วิจัยต้องอาศัยทฤษฎี หลักและมีวิธีการวัดที่ชัดเจน สอดคล้องกับการนิยามคุณลักษณะของตัวแปรที่ต้องการวัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งสายงานด้านประชาสัมพันธ์ที่ประกอบด้วยตัวแปรที่มีคุณลักษณะที่หลากหลายและมีบริบทแวดล้อมที่สามารถควบคุมได้และควบคุมไม่ได้ ดังนั้นความชัดเจนในตัวแปรจะส่งผลต่อความสำเร็จการกำหนดระดับค่าวัดตัวแปรและวิธีการที่ผู้วิจัยต้องการพิสูจน์ความถูกต้องของสมมติฐานที่ได้กำหนดไว้นั้นเอง

ปาริชาติ สถาปิตานนท์ (2557 : 161-162) ได้ให้ความเห็นว่าการวัดตัวแปรมีประเด็นที่ควรพิจารณาในการดำเนินการดังนี้

1. ระดับการวัดของข้อมูล เนื่องจากระดับการวัดของข้อมูลจะช่วยให้สามารถเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนั้นจะต้องพิจารณาล่วงหน้าว่าข้อมูลอยู่ในระดับใด ถึงแม้ว่าจะสามารถเปลี่ยนแปลงระดับการวัดของข้อมูลจากระดับสูงกว่ามาสู่ระดับที่ต่ำกว่า แต่ก็ไม่สามารถแปลงจากระดับการวัดต่ำเป็นระดับมาตรฐานการวัดสูงได้ หรือในกรณีกำหนดระดับการวัดของข้อมูลให้อยู่ในระดับสูงเพื่อเลือกใช้สถิติที่มีอำนาจการทดสอบสูง แต่จะเสียเวลาในการสร้างเครื่องมือที่ค่อนข้างยุ่งยากและซับซ้อนกว่า

2. มุมมองในการวัดตัวแปร ในการศึกษาตัวแปรใด ๆ จะต้องพิจารณาว่าตัวแปรที่ต้องการ ศึกษา มีคุณลักษณะที่ชัดเจนหรือมีมุมมองกี่ด้าน เพื่อกำหนดข้อคำถามที่เหมาะสมกับการวัดค่า ตัวแปรนั้น มีหลักในการพิจารณา ดังนี้

2.1 มีตัวแปรที่ชัดเจนจำนวนหนึ่งที่มีมุมมองเดียวจะใช้คำถามเพียงคำถามเดียว อาทิ เพศ ระดับการศึกษา ระดับรายได้ เป็นต้น

2.2 มีตัวแปรที่มีความซับซ้อน ที่มีมุมมองหลายคุณลักษณะที่ไม่สามารถวัดค่าตัวแปรได้ โดยตรงจะต้องใช้การวัดทางอ้อม เพื่อให้ได้คำตอบที่ถูกต้อง ชัดเจนและสอดคล้องกับกรอบแนวคิด ทฤษฎีที่นำมาใช้มากที่สุดที่อาจจะเป็นการกำหนดประเด็นคำถามหลายประเด็นที่วัดเพียงตัวแปรเดียว หรือการกำหนดประเด็นหลายประเด็นที่วัดตัวแปรเดียวแต่ในแต่ละประเด็นยังมีมุมมองย่อยๆ ที่ต้อง กำหนดด้วย

3. การควบคุมตัวแปร ในการวิจัยใดๆ จำเป็นจะต้องมีการควบคุมตัวแปรเพื่อให้ได้ ผลการวิจัยที่เกิดขึ้นจากตัวแปรที่ต้องการศึกษาเท่านั้น ดังนั้นจะต้องมีวิธีการในการควบคุมตัวแปรใน การวิจัย ดังนี้

3.1 วิธีควบคุมตัวแปรแทรกซ้อนที่เป็นปัจจัยภายในของกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 การจัดกระทำแบบสุ่ม (Randomization) เป็นการสุ่มตัวอย่างจากประชากรมา ใช้ในการวิจัยที่ใช้หลักการความน่าจะเป็น

3.1.2 การนำตัวแปรควบคุม (ระดับ) มาเป็นตัวแปรอิสระ/ต้นที่ศึกษาเพื่อเปรียบเทียบ ระหว่างระดับของตัวแปร

3.1.3 การทำให้ตัวแปรควบคุมคงที่

3.1.4 การปรับค่าทางสถิติเป็นการใช้สถิติในการควบคุม เช่น ใช้การวิเคราะห์ความ แปรปรวนร่วม ในการเปรียบเทียบผลหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม เป็นต้น

3.1.5 การตัดทิ้ง เป็นการดำเนินการวิจัยโดยใช้วิธีการเลือกศึกษาเฉพาะตัวแปรใน บางลักษณะหรือระดับใดระดับหนึ่งของตัวแปรนั้นๆ เช่น ในการวิจัยพบว่า เพศ มีผลต่อตัวแปรที่ ศึกษา ดังนั้นผู้วิจัยอาจเลือกศึกษาเฉพาะเพศหญิงหรือเพศชายเท่านั้น

สรุประดับการวัดตัวแปรและวิธีการวัดการวิจัยเชิงปริมาณ เป็นวิธีการออกแบบตัวแปร เพื่อกำหนดวิธีการวัดหรือการสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้วัดตัวแปรวิจัยเชิงปริมาณให้ครอบคลุมกับ การนิยาม ตัวแปร ชนิดของเครื่องมือ การสร้างเครื่องมือ การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือและ การออกแบบวิธีการเก็บข้อมูล ดังนั้นในการจะวัดหรือจะใช้วิธีการวัดตัวแปรใดๆ ผู้วิจัยควรนำตัวแปร มาศึกษาเสียก่อนว่าสามารถวัดได้หรือไม่ ประเภทของตัวแปร มาตรา การวัดตัวแปร และวิธีการวัด ตัวแปรการวิจัยจะไม่สามารถให้ข้อสรุปเป็นผลการวิจัยที่ถูกต้องได้ถ้าปราศจากการศึกษาระดับการวัด ตัวแปรและวิธีการวัดที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสม

ระดับการวัดตัวแปรวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิจัยเชิงคุณภาพมักจะประกอบด้วยตัวแปรที่วัดด้วยการสังเกตและการสัมภาษณ์ ค่าของตัวแปรที่วัดได้จะถูกนำเสนอในรูปแบบของข้อเขียนบรรยาย และอาจจะลงรายละเอียดถึงความถี่ ของข้อความที่ได้จากการวัดด้วยการสังเกตหรือสัมภาษณ์ ลักษณะของตัวแปรของการวิจัย

เชิงคุณภาพเป็นปรากฏการณ์หรือสถานการณ์ในทุกมิติของโลก มักมีการวางกรอบของตัวแปรที่ศึกษาไว้กว้างๆ ทำให้ผู้วิจัยมีอิสระศึกษาหรือเก็บข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องโดยไม่ต้องเกรงว่าจะทำให้งานวิจัยผิดวัตถุประสงค์ของการเก็บข้อมูล

วิธีการวัดตัวแปรวิจัยเชิงคุณภาพ

งานวิจัยเชิงคุณภาพนั้นอาจจะมีปัญหาในเรื่องของ ความน่าเชื่อถือของข้อมูลอยู่บ้าง แต่การวิจัยเชิงคุณภาพก็มีหลักเกณฑ์ในการที่จะวัดตัวแปรทางการศึกษา การตรวจสอบเพื่อยืนยันความน่าเชื่อถือ และความเที่ยงตรง นั่นคือการตรวจสอบข้อมูลก่อนทำการวิเคราะห์ซึ่งการตรวจสอบข้อมูลที่ใช้กันมากในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า ซึ่งเป็นวิธีการที่ใช้อย่างได้ผล โดยมีรายละเอียดดังนี้ (เวดดาว พรหมแสน, 2554 : 135 - 137).

1. การตรวจสอบข้อมูลสามเส้า คือ การพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มานั้นถูกต้องหรือไม่ วิธีการตรวจสอบของข้อมูลนั้น จะต้องตรวจสอบแหล่งที่มา 3 แหล่ง ได้แก่ เวลา สถานที่ และบุคคล

1.1 การตรวจสอบแหล่งเวลา หมายถึง การตรวจสอบว่าตัวแปรอยู่ในช่วงเวลาต่างกัน หรือเหมือนกัน ถ้าเหมือนกันควรตรวจสอบในช่วงเวลาที่ต่างกันด้วย

1.2 การตรวจสอบสถานที่ หมายถึง การตรวจสอบตัวแปรในสถานที่เดียวกันหรือไม่ หากมาจากสถานที่เดียวกันมีผลออกมาเหมือนกัน ผู้วิจัยควรตรวจสอบในแหล่งสถานที่ที่แตกต่างกันด้วย

1.3 การตรวจสอบบุคคล หมายถึง ถ้าบุคคลผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไปข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่

2. การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย คือ การตรวจสอบว่าผู้วิจัยแต่ละคนจะได้ข้อมูลต่างกันอย่างใด โดยการเปลี่ยนตัวผู้สังเกตแทนการใช้ผู้วิจัยคนเดียวกันทั้งหมด ซึ่งจะสร้างความแน่ใจได้ดีกว่าผู้วิจัยเพียงคนเดียวมาก

3. การตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎี คือ การตรวจสอบว่าผู้วิจัยสามารถใช้แนวคิดทฤษฎีที่ต่างไปจากเดิมตีความข้อมูลแตกต่างกันเล็กน้อยเพียงใด ซึ่งอาจทำได้ง่ายกว่าใน ระดับสมมติฐานชั่วคราว (Working hypothesis) และแนวคิดขณะลงมือตีความสร้างข้อสรุปเหตุการณ์ และแต่ละอย่าง ซึ่งโดยปกตินั้น การตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎีนั้นทำได้ยาก

4. การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งเก่าเพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกันโดยใช้การสังเกตควบคู่กับการซักถามพร้อมกันก็ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งเอกสาร หรือทำการซักถามผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อความแน่นอนว่าเหมาะสมหรือไม่

เมื่อผู้วิจัยทำความเข้าใจในหลักการสำหรับการตรวจสอบข้อมูลเป็นที่เรียบร้อยแล้ว หลังจากนั้นก็จะเข้าสู่วิธีการวัดตัวแปรทางการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ จากการประมวลความรู้ นักวิชาการทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศพบว่า วิธีการวัดตัวแปรวิจัยเชิงคุณภาพมีหลายวิธี เช่น

การวิเคราะห์เชิงระบบ การวิเคราะห์เนื้อหาของเอกสาร การวิเคราะห์เชิงตรรกะ และการวิเคราะห์ความโยงใยของปรากฏการณ์ เพื่อสร้างข้อสรุปแบบอุปมาน หลักฐานที่ใช้สนับสนุนข้อค้นพบของงานวิจัยเชิงคุณภาพส่วนมากจะเป็นข้อเขียนหรือคำกล่าวของบุคคล พฤติกรรมที่ได้จากการสังเกต หลักฐานทางประวัติศาสตร์ เหตุการณ์สำคัญๆ ที่เกิดขึ้นในช่วงที่ทำการศึกษาหรือตัวเลขในเชิงปริมาณ ในส่วนของการตีความหมายของผลการวิจัยนั้น งานวิจัยเชิงคุณภาพจะให้เรื่องราวอธิบายจำกัดเฉพาะในบริบท หรือเฉพาะกรณีที่ทำการศึกษามากกว่าที่จะเป็นข้อสรุปทั่วไป ทั้งนี้เนื่องจากความสัมพันธ์ระหว่างปรากฏการณ์ ที่ทำการศึกษา และสภาพแวดล้อมในแต่ละแห่งที่เป็นกรณีศึกษามีลักษณะเฉพาะตัว และนอกจากนี้ข้อเท็จจริงที่เสนอนั้น ก็สะท้อนออกมาจากทัศนะของคนใน หรือผู้ที่ถูกศึกษาในสถานที่นั้นๆ อีกด้วย

อย่างไรก็ตามในกรณีการศึกษาตัวแปรที่วัดยาก เช่น ตัวแปรคุณธรรม จริยธรรม ผู้ตอบแบบวัดคุณธรรมจริยธรรม จะมีโอกาสตอบไม่ตรงกับความเป็นจริง เพราะป้องกันตัวเองข้อมูลจึงเป็นข้อมูลที่ไม่เสแสร้ง ตัวแปรประเภทนี้จึงมักจะใช้การสังเกตมากกว่า โดยอาจมีการจัดสถานการณ์สมมุติขึ้น โดยที่ผู้ถูกวัดไม่รู้ตัวแล้วสังเกตพฤติกรรมที่ตอบสนองออกมาจริงๆ โดยผู้วิจัยต้องซ่อนตัวหรือเก็บภาพไว้โดยที่ผู้ถูกทดลองไม่เห็น เป็นต้น

5.4 ความหมายของสมมติฐาน สมมติฐานวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ

ความหมายของสมมติฐาน

ในการดำเนินการวิจัยนั้นการคาดคะเนผลที่จะเกิดขึ้นไว้ล่วงหน้าหลังจากที่ผู้วิจัยได้ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้ว จะช่วยให้ผู้วิจัยได้มีแนวทางที่ชัดเจนมากขึ้นในการดำเนินการวิจัยอย่างเป็นขั้นตอนเพื่อจะได้คำตอบของปัญหาการวิจัยที่ต้องการ และเชื่อมั่นได้ ในการให้ความหมายของสมมติฐาน จากการประมวลความหมายของสมมติฐานตามทัศนะของนักวิชาการพอจะสรุปได้ว่า “สมมติฐาน” คือ คำตอบข้อสรุปของการวิจัยที่ผู้วิจัยได้คาดคะเนปรากฏการณ์หรือผลลัพธ์ที่อาจจะเกิดขึ้นในการตอบปัญหาการวิจัยนั้นๆ ซึ่งมีการพยากรณ์ไว้ล่วงหน้าก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูล การเขียนอยู่ในลักษณะของข้อความที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรตั้งแต่ 2 ตัวแปรขึ้นไป คำตอบดังกล่าวได้มาจากการไตร่ตรอง โดยใช้หลักเหตุผลที่น่าจะเป็นมากที่สุด บนพื้นฐานของแนวคิดทฤษฎี”

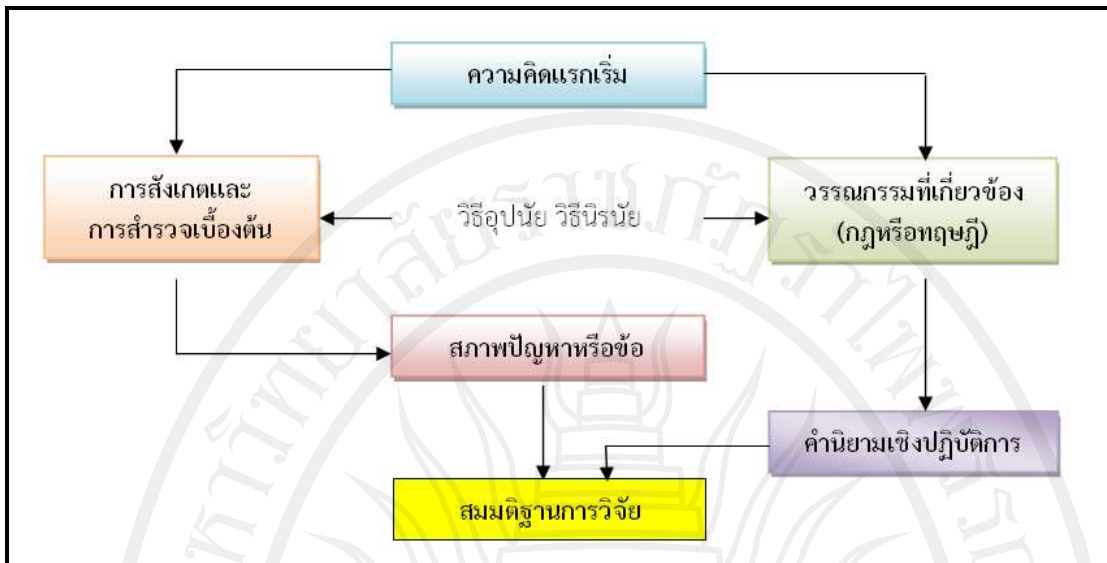
ตัวอย่าง การวิจัยเรื่อง “ศักยภาพการบริหารจัดการสื่อสารของผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs ที่ส่งผลต่อความสามารถทางการแข่งขันในจังหวัดจันทบุรี” (อภิวรรณ ศิรินันทนา, 2558 : 1) ได้มีการกำหนดสมมติฐานการวิจัยไว้ดังนี้

1. ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs จังหวัดจันทบุรีที่แตกต่างกันส่งผลต่อศักยภาพการบริหารจัดการสื่อสารและความสามารถทางการแข่งขันที่ไม่แตกต่างกัน

2. ประเภทธุรกิจ SMEs ของผู้ประกอบการจังหวัดจันทบุรีมีความสัมพันธ์กับศักยภาพการบริหารจัดการสื่อสารและความสามารถทางการแข่งขัน

อย่างไรก็ตามการกำหนดสมมติฐานทางวิจัย หากผู้วิจัยไม่แน่ใจว่าจะมีการกำหนดสมมติฐานหรือไม่นั้น อาจจะมีการศึกษาวิธีการกำหนดสมมติฐานจากการทบทวนวรรณกรรมเพิ่มเติมเพื่อประกอบการตัดสินใจในการกำหนดสมมติฐานได้อย่างมีทิศทางและสอดคล้องกับกรอบแนวคิดทางการวิจัยที่ได้ตั้งไว้ นอกจากนี้สมมติฐานอาจจะมาจากทฤษฎีหรือข้อเท็จจริงแล้วก็มาจากความรู้ประสบการณ์ และจินตนาการของผู้วิจัยเอง โดยเริ่มจากความคิดแรกเริ่มหรือความอยากรู้อยากเห็นและความช่างสงสัย จากนั้นก็เฝ้าสังเกตปรากฏการณ์ตามธรรมชาติ สืบหาข้อมูลเบื้องต้น รวมทั้งศึกษาวรรณกรรม หรือสารสนเทศที่เกี่ยวข้องโดยใช้กฎหรือทฤษฎีสันับสนุนทำให้ทราบปัญหาชัดเจนหรืออาจมีความขัดแย้งกับความคิดแรกเริ่มได้

นอกจากนี้การศึกษาวรรณกรรมและสารสนเทศที่เกี่ยวข้องยังช่วยให้นักวิจัยสามารถสร้างค่านิยมเชิงปฏิบัติการที่สามารถชั่งตวง วัด หรือจับต้องได้ แล้วกำหนดเป็นสมมติฐานการกำหนดสมมติฐานเป็นกระบวนการ การกำหนดสมมติฐานโดยใช้กฎหรือทฤษฎีที่ได้จากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องมาสนับสนุน แล้วพัฒนาจากความคิดกว้างๆ ไปสู่ความคิดแคบที่มีความเฉพาะเจาะจงแล้วสร้างเป็นสมมติฐานเรียกว่า “การกำหนดสมมติฐานโดยวิธีนัย” ส่วนการกำหนดสมมติฐานที่ใช้ข้อเท็จจริงจากการสังเกตปรากฏการณ์ของสังคมหรือการสำรวจเบื้องต้นมาสนับสนุน โดยไม่ต้องศึกษาวรรณกรรมเพื่อนำกฎหรือทฤษฎีมาใช้เป็นพื้นฐานเป็นการพัฒนาจากความคิดส่วนย่อยไปสู่ความคิดกว้างๆ แล้วนำมาสร้างเป็นสมมติฐานเรียกว่า “การกำหนดสมมติฐานโดยวิธีอุปนัย” ซึ่งจะแสดงในแผนภาพแบบจำลองกระบวนการกำหนดสมมติฐานการวิจัยในหน้าต่อไป

ภาพที่ 5.4 แบบจำลองกระบวนการกำหนดสมมติฐานการวิจัย

ทีมา (ปรับปรุงจาก เปรื่อง กุมุท และนิคม ทาแดง 2554 : 159 ดัดแปลงจาก Graziano 1989 :155)

ประเภทของสมมติฐาน

สมมติฐานการวิจัยเมื่อทดสอบแล้วอาจเป็นจริงหรือไม่จริงตามที่กำหนดไว้ก็ได้ การวิจัยแต่ละเรื่องอาจมีสมมติฐานหลายข้อหรือข้อเดียวก็ได้ แล้วแต่วัตถุประสงค์สมมติฐานที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ประเภทคือ (สิน พันธุ์พินิจ, 2550 : 78 - 80)

1. สมมติฐานทางการวิจัย

เป็นสมมติฐานที่เขียนเป็นข้อความ ที่แสดงถึงความสัมพันธ์ของตัวแปร โดยมีทฤษฎีผลการวิจัย และความคิดที่เป็นตรรกะทั้งหลายสนับสนุน เป็นสมมติฐานที่เขียนไว้กว้างๆ เช่น ผู้ชายและผู้หญิงมีทัศนคติต่อศาสนาเหมือนกัน เป็นต้น การเขียนสมมติฐานทางการวิจัยควรเขียนให้ชัดเจนเจาะจงเลี่ยงคำที่มีความหมายกว้าง เขียนเป็นประโยคบอกเล่าแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปร โดยอาจระบุทิศทางของความสัมพันธ์ก็ได้เขียนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และอาจระบุเป็นข้อๆ ก็ได้

2. สมมติฐานทางสถิติ

เป็นสมมติฐานที่เขียนด้วยสัญลักษณ์เพื่อใช้ทดสอบทางสถิติ ถือว่าสมมติฐานทางสถิติจะอ้างอิงเป็นค่าที่แท้จริงของประชากร สมมติฐานทางสถิติแบ่งออกได้ 2 ชนิด คือ

2.1 สมมติฐานศูนย์ เป็นข้อความหรือสมการที่ระบุความเป็นกลาง ปกติมักจะใช้คำว่า “ไม่แตกต่าง” “เท่ากัน” หรือ “เท่ากับ 0” บอกความแตกต่างระหว่างค่าพารามิเตอร์กับค่าที่กำหนดหรือระหว่างค่าพารามิเตอร์สองค่าหรือมากกว่าเป็นการเสนอในลักษณะเป็นกลางคล้ายกับการ

พิจารณาคดีของผู้พิพากษา ซึ่งผู้พิพากษาจะต้องถือว่า ผู้ต้องหาเป็นผู้บริสุทธิ์ไว้ก่อนจนกว่าจะหาหลักฐาน พยานมาสนับสนุนอย่างเพียงพอว่า ผู้ต้องหา มีความผิดจริงตัดสินว่าผิดข้อความของสมมติฐานศูนย์จะใช้คำลงท้ายว่า “ไม่แตกต่างกัน หรือ เท่ากัน” คำว่าสมมติฐานศูนย์ใช้แทนด้วยอักษร “Ho” เช่น ค่าเฉลี่ยของประชากรเท่ากับ 10 เขียนเป็นสมการแทนได้ดังนี้ $H_0 : \mu = 10$ หรือ $\mu - 10 = 0$ หรือ ตั้งสมมติฐานศูนย์ว่า ค่าเฉลี่ยประชากรของกลุ่มทดลองกับกลุ่มเปรียบเทียบเท่ากัน ก็เขียนเป็นสมการแทนได้ดังนี้ $H_0 : \mu_1 = \mu_2$ หรือ $\mu_1 - \mu_2 = 0$

สมมติฐานศูนย์ ถ้าหากมีข้อมูล หลักฐานสนับสนุนจะตั้งเป็นแบบเท่ากับหรือมากกว่า (\geq) และเท่ากับหรือน้อยกว่า (\leq) ก็ได้

2.2 สมมติฐานเลือกเอง เป็นข้อความหรือสมการที่ระบุว่า “แตกต่างกัน” หรือ “ไม่เท่ากัน” หรือ “ไม่เท่ากับ 0” ระหว่างค่าพารามิเตอร์กับค่าที่กำหนดหรือระหว่างค่าพารามิเตอร์สองค่าหรือมากกว่า เป็นสมมติฐานที่ตั้งขึ้นเพื่อเป็นทางเลือกของโอกาสที่จะเกิดขึ้นหากปฏิเสธสมมติฐานศูนย์ ข้อความของสมมติฐานเลือกจะตรงกันข้ามกับของสมมติฐานศูนย์คือจะลงท้ายด้วย “แตกต่างกันหรือไม่เท่ากัน” มากกว่า (\geq) หรือ น้อยกว่า (\leq)” เขียนแทนด้วยอักษร H_1 หรือ H 1 สมมติฐานเลือกจะมีวิธีการตั้งแบ่งเป็น 2 แบบคือ แบบไม่มีทิศทางกับแบบมีทิศทาง

2.2.1 สมมติฐานเลือกแบบไม่มีทิศทาง แบบนี้จะตั้งด้วยการเขียนข้อความลงท้ายว่า “แตกต่างกัน หรือ ไม่เท่ากัน (\neq)” ซึ่งจะตั้งตรงกันข้ามกับสมมติฐานศูนย์ที่เขียนข้อความลงท้ายว่า “ไม่แตกต่างกัน หรือ เท่ากัน ($=$)” การตั้งสมมติฐานเลือกแบบไม่มีทิศทางไม่ต้องมีแนวความคิด ทฤษฎี หรือผลงานวิจัยในอดีตสนับสนุน เช่น ตั้งว่าผู้ชายกับผู้หญิงมีความเชื่อเกี่ยวกับหมอดูแตกต่างกัน ถ้าให้ μ_1 เป็นคะแนนเฉลี่ยความเชื่อของผู้ชายและเป็นคะแนนเฉลี่ยความเชื่อเกี่ยวกับหมอดูของผู้หญิง จะเขียนเป็นสมการ ได้ดังนี้

$$H_1 : \mu_1 \neq \mu_2 \text{ หรือ } \mu_1 - \mu_2 \neq 0$$

2.2.2 สมมติฐานเลือกแบบมีทิศทาง แบบนี้จะตั้งด้วยการเขียนข้อความลงท้ายว่า “มากกว่า ($>$) หรือ น้อยกว่า ($<$)” การตั้งสมมติฐานเลือกแบบมีทิศทางต้องมีแนวความคิด ทฤษฎี หรือผลงานวิจัยในอดีตสนับสนุน เช่น ตามธรรมชาติของผู้หญิงจะมีความอ่อนไหวและเชื่อคนง่าย จึงตั้งสมมติฐานเลือกว่า ผู้หญิงเชื่อเกี่ยวกับหมอดูมากกว่าผู้ชาย ถ้าให้ μ_1 เป็นคะแนนเฉลี่ยความเชื่อเกี่ยวกับหมอดูของผู้ชาย และ μ_2 เป็นคะแนนเฉลี่ยความเชื่อเกี่ยวกับหมอดูของผู้หญิงจะเขียนเป็นสมการได้ดังนี้

$$H_1 : \mu_2 > \mu_1 \text{ หรือ } \mu_1 < \mu_2 \text{ หรือ } \mu_2 - \mu_1 > 0$$

สรุปการศึกษาและทำความเข้าใจเรื่องประเภทของสมมติฐานเป็นเครื่องมือที่ใช้เพื่อให้บรรลุความรู้ที่ถูกต้อง โดยการหาเหตุผลที่อาจเป็นไปได้ โดยที่ผู้วิจัยอาจมีความสงสัยในเหตุผลที่เป็นไปได้ว่าเป็นประเด็นใดที่จะต้องใช้อ้างอิงเชิงประจักษ์ใช้ทดสอบเพื่ออธิบาย โดยข้อมูลนั้นๆ จะต้องระบุขอบเขตที่

จะทดสอบอย่างชัดเจนมิฉะนั้นผู้วิจัยก็ไม่สามารถหาข้อมูลมา ทดสอบได้อย่างเพียงพอในการวิจัยใดๆ จำเป็นต้องมีการกำหนดสมมติฐานไม่ว่าจะเป็นการวิจัยเชิงปริมาณหรือการวิจัยเชิงคุณภาพ มีความเห็นว่สมมติฐานมีความสำคัญกับงานวิจัยทั้งที่เป็นเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ซึ่งจะพบว่าหากเป็นการวิจัยเชิงปริมาณการกำหนดสมมติฐานการวิจัยเป็นสิ่งที่มีความสำคัญเนื่องจาก โดยส่วนมากจะเป็นการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ยกเว้นในกรณีที่งานวิจัยนั้นมีเพียงตัวแปรเดียว เพื่อต้องการศึกษาสภาพที่เป็นอยู่ว่ามีปริมาณมากน้อยเพียงใด อย่างไร ไม่มีตัวแปรอิสระ ไม่มีตัวแปรตาม ไม่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร จึงไม่จำเป็นต้องกำหนดสมมติฐานก็ได้เพราะไม่มีประโยชน์ในการนำไปทดสอบ แต่อาจก่อให้เกิดความมื่อคติในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการวิจัยที่ต้องมีการเก็บข้อมูลอย่างละเอียด ลึกซึ้ง จึงไม่ต้องการให้มีกรอบแนวคิดหรือสมมติฐานมาเป็นกรอบ ข้อจำกัดในกำหนดแนวทางในการเก็บข้อมูลหรือเบี่ยงเบนความสนใจในประเด็นที่เกี่ยวข้องอื่นๆ แต่ก็คงไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าในการวิจัยเชิงคุณภาพใดๆ ได้มีการกำหนดแนวความคิดไว้กว้างๆ ก่อนที่จะดำเนินการวิจัยแต่อาจยังไม่สามารถที่จะระบุได้อย่างชัดเจน จนกระทั่งผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลไประยะหนึ่งแล้วอาจจะได้มีการกำหนดกรอบแนวคิดเฉพาะประเด็นที่ต้องการศึกษารายละเอียดให้ประเด็นนั้นๆ มีความชัดเจนเพิ่มมากขึ้นก็ได้

ปาริชาติ สถาปิตานนท์ (2557 : 115) ได้กล่าวถึงแหล่งที่มาของสมมติฐานไว้ว่า

1. จากทฤษฎีและแนวคิด

ในการตั้งสมมติฐานโดยทั่วๆ ไปนั้น ผู้วิจัยจะต้องศึกษาทฤษฎีหลักการต่างๆ ที่เกี่ยวกับตัวแปร ซึ่งจะทำให้เกิดแนวคิดในการตั้งสมมติฐาน เช่น จากทฤษฎีการเรียนรู้ที่ว่า การเรียนรู้เกิดจากการลองผิดลองถูก ผู้วิจัยนำมาอ้างอิงเพื่อตั้งสมมติฐานในการวิจัยเปรียบเทียบผลการเลือกซื้อสื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์ขององค์กร โดยเลือกซื้อสื่อดิจิทัลกับสื่อบุคคลที่มีชื่อเสียง เพื่อมีทำการทดสอบดูว่าการตัดสินใจเลือกซื้อเลือกลักษณะใดได้ผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นกับองค์กรสูงกว่ากัน เป็นต้น

2. จากผลงานวิจัยที่ได้ศึกษาวิจัยแล้ว

การศึกษาผลการวิจัยของผู้อื่นจะทำให้ทราบผลการวิจัย ในทำนองเดียวกันหรือเกี่ยวกับตัวแปรเดียวกัน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการตั้งสมมติฐาน ซึ่งหลักการตั้งสมมติฐานจะต้องตั้งให้สอดคล้องกับผลการวิจัยของผู้อื่น เช่น จากผลการวิจัยในต่างประเทศพบว่าเด็กชายมีความอยากรู้อยากเห็นสูงกว่าเด็กผู้หญิง ดังนั้นในการศึกษาเปรียบเทียบความอยากรู้อยากเห็นของเด็กไทยจึงควรตั้งสมมติฐานให้สอดคล้องกันว่า “เด็กผู้ชายมีความอยากรู้อยากเห็นสูงกว่าเด็กผู้หญิง”

3. จากวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีชีวิต และสภาวะทางสังคมที่เป็นความเชื่อสมมติฐานทางการวิจัยได้มาจากความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี โดยทั่วไปในสังคมโดยเฉพาะการวิจัยที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ เมื่อจะตั้งสมมติฐานควรศึกษาความเชื่อขนบธรรมเนียมและประเพณีที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นให้ละเอียดรอบครอบ แล้วนำมาสร้างเป็นสมมติฐาน เพื่อการพิสูจน์

ต่อไปได้ เช่น ผู้ชายทั่วไปมักเชื่อว่าการผ่าตัดทำหมันจะทำให้สมรรถภาพทางเพศเสื่อมหรือมีความเชื่อ
กันทั่วไปว่า เด็กจะดีหรือเลวขึ้นอยู่กับกรรมพันธุ์ มิใช่อยู่ที่สิ่งแวดล้อม จากความเชื่อนี้ก็อาจ
ตั้งสมมติฐานว่า เด็กที่อยู่ในชุมชนแออัดและอยู่นอกชุมชนแออัดมีพฤติกรรมที่จะสร้างความดี
เหมือนกัน เป็นต้น

4. จากข้อสงสัยที่เกิดขึ้นตามสามัญสำนึก หรือเชิงทฤษฎีของผู้วิจัยที่มีประสบการณ์มาก
ในประเด็นนั้นๆ แล้วพยายามที่จะแสวงหาคำตอบเพื่ออธิบายว่าเพราะเหตุใด ทำไม อย่างไร

5. จากความคิดที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในระหว่างการเกิดพฤติกรรมหรือปรากฏการณ์นั้นๆ
ของผู้วิจัยที่มีความชำนาญในศาสตร์นั้นๆ และมีประสบการณ์ในการวิจัยมาก

จะเห็นได้ว่านอกจากที่มาจาก 5 แหล่ง ที่กล่าวข้างต้นแล้ว แหล่งที่มาของสมมติฐานอาจมา
จากความรู้และประสบการณ์ของผู้วิจัยปกติผู้วิจัย จะทำวิจัยในเรื่องที่ตนมีความรู้ความเข้าใจ และสนใจใน
เรื่องนั้น ซึ่งความรู้ความเข้าใจและความสนใจในเรื่องนั้นอาจเกิดจากการศึกษาเล่าเรียนมาจาก
การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง จากประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน หรือจากการได้คลุกคลีและร่วมทำวิจัย
กับนักวิจัยหรือผู้เชี่ยวชาญทางการวิจัย จากความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ทั้งหมดของผู้วิจัยเองนี้
อาจตั้งสมมติฐานขึ้นได้โดยตรงเลย หรืออาจจะนำมาสร้างเป็นจินตนาการวาดภาพในสมองด้วยความอยาก
รู้อยากเห็น แล้วสร้างเป็นสมมติฐานขึ้นมา นอกจากนั้นบางครั้งสมมติฐานก็ได้มาจากความรู้หรือความคิด
ของผู้วิจัยที่แวบขึ้นมาทันทีทันใดในลักษณะที่เรียกว่า “Intuitive thinking”

สมมติฐานวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ มีวิธีการกำหนดพอจะสรุปได้ดังนี้

1. ในการวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ สมมติฐานเป็นประเด็นที่จะต้องกำหนดให้มี
ความชัดเจน โดยเฉพาะการวิจัยเชิงปริมาณ เนื่องจากสมมติฐานจะเป็นแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูล
และวิเคราะห์ข้อมูลให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ยกเว้นงานวิจัยที่เป็นการศึกษา
ข้อมูลพื้นฐานที่อาจจะไม่จำเป็นต้องมีการกำหนดสมมติฐาน เนื่องจากสมมติฐานอาจจะเป็นกรอบกำหนด
แนวความคิดที่ชัดเจน ทำให้ไม่ได้รับข้อมูลอื่นๆ ที่มีความสำคัญในการนำมาศึกษาหรือเป็นประเด็น
การวิจัยใหม่ที่ยังไม่มีทฤษฎีใดๆ สามารถให้คำอธิบายหรือผลการวิจัยที่มาใช้สนับสนุนอย่างเพียงพอ
อย่างเช่นวิจัยเชิงคุณภาพไม่เน้นการตั้งสมมติฐาน แต่ถ้ามีสมมติฐานนั้นก็อาจปรับได้ตลอดเวลา
ถ้าข้อมูลที่ได้นั้นชี้ให้เห็นว่าสมมติฐานที่ตั้งไว้ไม่สอดคล้องกับสภาพข้อเท็จจริง ส่วนการทดสอบ
สมมติฐานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยทั่วไปไม่ทดสอบสมมติฐาน เพราะต้องการหาความหมายหรือแบบแผน
แต่ก็อาจทดสอบได้ ถ้าทดสอบสมมติฐานต้องมีการปรับเปลี่ยนได้ ยืดหยุ่น อาจเรียกว่า “Working
hypothesis”

2. ในการกำหนดสมมติฐานเป็นสิ่งที่ต้องกำหนดก่อนการดำเนินการวิจัยเก็บรวบรวม
ข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ไม่ใช่เป็นการกำหนดสมมติฐานให้สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่
ได้ ดังจะพิจารณาได้จากผลการวิจัยที่โดยส่วนมากจะมีความสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนด

มากกว่าความขัดแย้ง ทำให้ไม่เกิดผลการวิจัยที่อาจจะนำมาใช้อธิบายการใช้ทฤษฎีที่ไม่สอดคล้องกับข้อมูลหรือตัวแปรที่กำหนดขึ้นหรือใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาทฤษฎีใหม่ๆ

3. ในการกำหนดสมมติฐานในงานวิจัยเรื่องหนึ่งๆ อาจจะกำหนดเพียง 1 สมมติฐานหรือหลายสมมติฐานย่อยที่ผู้วิจัยจะต้องพิจารณาด้วยความรอบคอบในความเพียงพอ หรือความสำคัญของสมมติฐานที่เชื่อว่ามีความเกี่ยวข้องกับประเด็นที่จะวิจัยอย่างแท้จริงเพราะมิฉะนั้นจะทำให้การวิจัยครั้งนั้นๆ ขาดจุดเด่นของประเด็นที่น่าสนใจ

4. ในการกำหนดสมมติฐานจากทฤษฎีที่นำมาใช้อธิบายพฤติกรรมหรือปรากฏการณ์ในสังคมใดๆ ผู้วิจัยจะต้องมีความระมัดระวังในความสอดคล้องหรืออิทธิพลของสภาพสังคม วัฒนธรรม ประเพณี ฯลฯ มิฉะนั้นอาจจะก่อให้เกิดความคลาดเคลื่อนในมุมมองที่สำคัญประเด็นสำคัญของสังคมนั้นๆ ที่จะนำมาใช้อธิบายได้อย่างชัดเจนโดยการทดสอบด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์

สรุปได้ว่าสมมติฐานวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยควรมีการกำหนดสมมติฐานภายหลังจากศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอย่างรอบคอบ และควรนำเสนอหรืออ้างอิงเอกสารหรืองานวิจัยเพื่อรองรับสมมติฐานโดยสรุป การเขียนบรรยายควรเป็นลักษณะของประโยคบอกเล่า การให้ความสำคัญกับลักษณะของสมมติฐานมีทิศทางที่แสดงความแตกต่างของตัวแปรที่ชัดเจน และตัวแปรที่ระบุในสมมติฐานจะต้องกำหนดคำนิยามศัพท์เฉพาะหรือเชิงปฏิบัติการที่ชัดเจนที่จะสามารถนำไปทดสอบสมมติฐานได้

การตั้งสมมติฐานทางสถิติ

สมมติฐานเป็นความคาดหวังในผลที่จะเกิดขึ้นจากการวิจัย เป็นการนำคำอธิบายของทฤษฎีมาทำนาย การเขียนเป็นการนำปัญหาการวิจัยมาเปลี่ยนให้อยู่ในรูปของคำตอบที่คาดเดาไว้ อย่างมีเหตุผล สมมติฐานเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของกระบวนการค้นหาความรู้ที่เป็นวิทยาศาสตร์ การตั้งสมมติฐานใช้วิธีการของการอุปมานซึ่งเน้นการสังเกต และการอนุมานซึ่งเน้นการใช้เหตุผลในการวิเคราะห์สิ่งที่สังเกตได้ การทำวิจัยเรื่องหนึ่งๆ จะมีสมมติฐานหรือไม่ขึ้นกับระเบียบวิธีวิจัยถ้ามีสามารถตั้งได้อย่างน้อยหนึ่ง สมมติฐานหรืออาจมากกว่าหนึ่งได้ การตั้งสมมติฐานทางสถิติปกติจะตั้งโดยยึดปัญหาหรือคำถามการวิจัยเป็นหลัก รูปแบบการตั้ง ถ้ายึดตามข้อความของสมมติฐานศูนย์เป็นเกณฑ์จะตั้งได้เป็น 3 แบบพอสรุปได้ดังนี้คือ (สิน พันธุ์พินิจ, 2550 : 79-81)

1. การตั้งแบบเท่ากัน

การตั้งสมมติฐานศูนย์แบบนี้ไม่สนใจว่า จะมีแนวความคิด ทฤษฎีหรือผลการวิจัยในอดีต สนับสนุนหรือไม่ ข้อความสมมติฐานศูนย์จะตั้งแบบเป็นกลาง เท่ากัน หรือเท่ากับศูนย์ เสมอไป เช่น ปัญหาการวิจัยต้องการทราบว่า พืชสมุนไพรชนิดหนึ่งมีผลข้างเคียงทำให้หัวใจของผู้ป่วยเต้นเร็ว

หรือเด่นชัดกว่าปกติหรือไม่ ข้อความสมมติฐานศูนย์ก็จะตั้งว่า “การเลือกใช้อีเมลเพื่อการประชาสัมพันธ์ไม่มีผลต่อความเสียหายทางภาพลักษณ์องค์กร” แสดงว่าเมื่อผู้บริหารกลุ่มเป้าหมายเปิดรับอีเมลนี้แล้วก็จะยังมีทัศนคติที่ดีต่อองค์กรอยู่ถ้าพฤติกรรมการเปิดรับอีเมลต่อวันของผู้บริโภคเฉลี่ยวันละ 5 ชั่วโมงต่อวัน ผู้บริโภคก็มีโอกาสรับรู้ข่าวสารขององค์กรภายใน 5 ชั่วโมงนั้นเช่นกันหรือเขียนเป็นสมการสมมติฐานศูนย์ได้ดังนี้

$$H_0 : \mu = 5 \text{ หรือ } \mu - 5 = 0$$

ส่วนสมมติฐานเลือกจะต้องเขียนตรงกันข้ามกับข้อความสมมติฐานศูนย์ คือ เมื่อผู้บริหารเป้าหมายเปิดรับอีเมลแล้ว การรับรู้ข่าวสารการประชาสัมพันธ์ขององค์กรเฉลี่ยต่อวันไม่เท่า 5 ชั่วโมงต่อวัน หรือการรับรู้ข่าวสารเฉลี่ยลบ 5 ชั่วโมงต่อวัน ไม่เท่ากับศูนย์ เขียนเป็นสมการสมมติฐานเลือกได้ดังนี้

$$H : \mu \neq 5 \text{ หรือ } \mu - 5 \neq 0$$

ลักษณะของสมมติฐานที่ตั้งแบบนี้ เมื่อทดสอบจะต้องทดสอบแบบสองทางหรือสองทาง (two-tailed or sided test) เพราะการทดสอบจะสนใจเพียงว่า แตกต่างกันหรือไม่เท่านั้นจะต่างกันทางมากกว่า (+) หรือน้อยกว่า (-) ก็ได้ ฉะนั้น จึงต้องพิจารณาความแตกต่างกันของทั้งสองด้าน การกำหนดระดับนัยสำคัญ (α) ที่จะใช้พิจารณาตัดสินความแตกต่าง จึงต้องแบ่งครึ่งค่าระดับนัยสำคัญก่อน แล้วจึงนำค่าที่ได้ไปเปิดค่าสถิติในตาราง เช่น ค่า Z ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ทดสอบสองทางต้องแบ่งเหลือด้านละ 0.025 นำไปเปิดค่า Z ในตารางพื้นที่ใต้โค้งปกติ ซึ่งต้องนำค่า 0.025 ไปลบออกจาก 0.500 จะได้ 0.475 เป็นพื้นที่ใต้โค้งปกติ ซึ่งตรงกับค่า Z เท่ากับ 1.96 ทั้งทางด้านมากหรือลบและทางด้านน้อยหรือบวก

2. การตั้งแบบเท่ากับหรือน้อยกว่า

การตั้งแบบนี้ การตั้งต้องอาศัยแนวความคิด ทฤษฎีหรือผลการวิจัยในอดีตสนับสนุน ข้อความสมมติฐานศูนย์จะตั้งแบบโดยใช้คำว่าเท่ากับหรือน้อยกว่า เช่น ปัญหาการวิจัยต้องการทราบว่า “การเลือกใช้อีเมลเพื่อการประชาสัมพันธ์มีผลข้างเคียงต่อความเสียหายทางภาพลักษณ์องค์กรมากกว่าการเลือกใช้อีเมลประเภทอื่นหรือไม่ข้อความสมมติฐานศูนย์ก็จะตั้งว่า “การเลือกใช้อีเมลนี้ไม่มีผลข้างเคียงต่อความเสียหายทางภาพลักษณ์องค์กรเท่าปกติหรือน้อยกว่าปกติ” แสดงว่าเมื่อผู้บริหารเลือกใช้อีเมลเพื่อการเปิดรับข่าวสารแล้ว ทัศนคติที่มีต่อองค์กรก็ยังเป็นตามปกติถ้าการเปิดรับข่าวสารผ่านอีเมลโดยเฉลี่ยต่อวัน 5 ชั่วโมงต่อวัน เมื่อเปิดรับข่าวสารนี้ก็ต่อมีทัศนคติเท่ากับ 5 ชั่วโมงต่อวัน หรือน้อยกว่า เขียนเป็นสมการสมมติฐานศูนย์ได้ดังนี้

$$H_0 : \mu \leq 5$$

ส่วนสมมติฐานเลือกจะต้องเขียนตรงกันข้ามกับข้อความสมมติฐานศูนย์ คือ ผู้บริโภคเมื่อเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อดิจิทัลนี้แล้วทัศนคติที่มีต่อองค์กรเฉลี่ยมากกว่าปกติ หรือมากกว่า 5 ชั่วโมงต่อวัน เขียนเป็นสมการสมมติฐานเลือกได้ดังนี้

$$H1 : \mu > 5$$

ลักษณะของสมมติฐานที่ตั้งแบบนี้เป็นสมมติฐานแบบหางเดียว เพราะการทดสอบจะสนใจว่า แตกต่างกันเฉพาะทางด้านมากกว่า ไม่สนใจทางด้านน้อยกว่า การกำหนดระดับนัยสำคัญที่จะใช้พิจารณาตัดสินความแตกต่าง จึงไม่ต้องแบ่งครึ่งค่าระดับนัยสำคัญก่อน นำค่าที่ได้ไปเปิดค่าสถิติในตารางได้เลย เช่น ค่า Z ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ทดสอบหางเดียวจะเปิดหาค่า Z จากพื้นที่ใต้โค้งปกติ ซึ่งพื้นที่เท่ากับ 0.5000 - 0.0500 เท่ากับ 0.4500 จะได้ค่า Z เท่ากับ 1.65

3. การตั้งค่าเท่ากับหรือมากกว่า

การตั้งสมมติฐานศูนย์แบบนี้ ในการตั้งต้องอาศัยแนวความคิดทฤษฎีหรือผลการวิจัยในอดีตสนับสนุนเช่นเดียวกัน ในการตั้งสมมติฐานจะตั้งแบบโดยใช้คำว่าเท่ากับหรือมากกว่า เช่น ปัญหาการวิจัยต้องการทราบสื่อดิจิทัลมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงการรับรู้ของประชาชนเกี่ยวกับภาพลักษณ์ขององค์กรได้อย่างรวดเร็วหรือไม่ข้อความสมมติฐานศูนย์ก็จะตั้งว่า “สื่อดิจิทัลไม่ส่งผลต่อการรับรู้ภาพลักษณ์ขององค์กรรวดเร็วหรือรวดเร็วมากขึ้นกว่าเดิม” แสดงว่าเมื่อประชาชนเปิดรับสื่อดิจิทัลแล้ว การรับรู้ภาพลักษณ์ขององค์กรก็ยังเป็นปกติ แต่ถ้าการรับรู้ของประชาชนโดยปกติเฉลี่ยวันละ 5 ชั่วโมงต่อวัน เมื่อเปิดรับสื่อดิจิทัลเพื่อให้ตนเองเป็นคนที่มีความทันสมัยก็จะมี การรับรู้ข่าวสารภาพลักษณ์ขององค์กรเท่ากับ 5 ชั่วโมงต่อวันหรือมากกว่าเขียนเป็นสมการสมมติฐานศูนย์ได้ดังนี้

$$H_0 : \mu \leq 5$$

ส่วนสมมติฐานเลือกจะต้องเขียนตรงกับข้อความสมมติฐาน คือ เมื่อประชาชนเปิดรับรู้ภาพลักษณ์องค์กรจากสื่อดิจิทัลเฉลี่ยน้อยมากไม่ถึง 5 ชั่วโมงต่อวันหรือรับรู้ต่ำกว่า 5 ชั่วโมงต่อวัน

เขียนเป็นสมมติฐานเลือกได้ดังนี้

$$H1 : \mu > 5$$

ลักษณะของสมมติฐานที่ตั้งแบบนี้เป็นสมมติฐานแบบหางเดียว เพราะเป็นการทดสอบจะสนใจว่า แตกต่างกันเฉพาะทางด้านน้อยกว่า ไม่สนใจทางด้านมากกว่า การกำหนดระดับนัยสำคัญที่จะใช้พิจารณาตัดสินความแตกต่าง จึงไม่ต้องแบ่งครึ่งค่าระดับนัยสำคัญก่อนนำค่าที่ได้ไปเปิดค่าสถิติในตารางได้เลย เช่นค่า Z ที่ระดับนัยสำคัญ 0.50 ทดสอบหางเดียวจะเปิดหาค่า Z จากพื้นที่ใต้โค้งปกติ ซึ่งพื้นที่เท่ากับ 0.5000-0.0500 เท่ากับ 0.4500 จะได้ค่า Z เท่ากับ 1.65

5.5 ความหมายของกรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยเป็นขั้นตอนของการนำเอาตัวแปรและประเด็นที่ต้องการทำวิจัยมาเชื่อมโยงกับแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในรูปของคำบรรยาย แบบจำลองแผนภาพหรือแบบผสมการวางกรอบแนวคิดในการวิจัยที่ดีจะต้องชัดเจน แสดงทิศทางของความสัมพันธ์ของสิ่งที่ต้องการศึกษาหรือตัวแปรที่จะศึกษา สามารถใช้เป็นกรอบในการกำหนดขอบเขตของการวิจัยการพัฒนาเครื่องมือในการวิจัยรูปแบบการวิจัย ตลอดจนวิธีการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

1. กำหนดตัวแปรต้น หรือตัวแปรอิสระ ไว้ด้านซ้ายมือ พร้อมทั้งใส่กรอบสี่เหลี่ยมไว้เพื่อให้สามารถแยกแยะตัวแปรที่ต้องการศึกษาได้

2. กำหนดตัวแปรตาม ไว้ด้านขวามือ พร้อมทั้งใส่กรอบสี่เหลี่ยมไว้เพื่อให้สามารถแยกแยะตัวแปรที่ต้องการศึกษาได้

3. เขียนลูกศรชี้จากตัวแปรต้นแต่ละตัวมายังตัวแปรตามให้ครบทุกคู่ที่ต้องการศึกษากรอบแนวคิดการวิจัยเป็นผลสรุปจากการศึกษาทฤษฎีและผลที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อปัญหาการวิจัย ซึ่งผู้เสนอเค้าโครงสรุปเป็นแนวคิดของตนเองสำหรับการดำเนินการวิจัยของตน

โดยทั่วไปก่อนการกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ผู้วิจัยจำเป็นต้องศึกษา ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องให้มากพอว่ามีใครเคยทำวิจัยเรื่องทำนองนี้มาบ้างเขาทำอย่างไรและข้อค้นพบของการวิจัยมีอะไรบ้างแล้วนำมาประกอบการวางแผนการวิจัยของตนโดยเฉพาะอย่างยิ่งการกำหนดกรอบในเชิงเนื้อหาสาระซึ่งประกอบด้วย ตัวแปรและการระบุความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสำหรับการวิจัยเชิงพรรณนา กรอบแนวคิดในการวิจัยอาจมีแต่การระบุเฉพาะตัวแปรว่ามีตัวแปรอะไรที่จะนำมาศึกษา กรอบแนวคิดดังกล่าวจึงเปรียบเสมือนขอบเขตทางด้านเนื้อหาสาระของการวิจัย ส่วนการวิจัยประเภทอธิบาย กรอบแนวคิดของการวิจัยมีการระบุความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วย

คำว่า “กรอบแนวคิดการวิจัย” มีนักวิชาการได้ใช้คำที่แตกต่างกัน ได้แก่ แนวความคิดในการวิจัย และคำว่า “แบบจำลอง” แต่ในการอธิบายความหมายนั้น มีความหมายที่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ดังนี้

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2553 : 89) ได้อธิบายถึงความหมายของกรอบแนวคิดการวิจัยว่า หมายถึง แนวความคิดของผู้วิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ ที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้เป็นข้อสมมติฐานในการศึกษาและวิจัยแต่ละครั้ง และให้ความหมายโดยละเอียด คือ กรอบของแนวความคิดในการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ซึ่งหมายถึง กรอบของการวิจัยในด้านเนื้อหาสาระซึ่งประกอบด้วยตัวแปร และการระบุความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร นอกจากนั้นยังได้อธิบายถึงคุณลักษณะ และประเด็นการพิจารณาการกำหนดตัวแปรไว้ ดังนี้

1. กรอบแนวคิดในการวิจัยมีความแตกต่างจากขอบเขตของการวิจัย มีผู้วิจัยจำนวนไม่น้อยที่เข้าใจว่ากรอบแนวคิด คือ ขอบเขตของการวิจัย

2. กรอบแนวคิดในการวิจัยเชิงพรรณนา เปรียบเสมือนขอบเขตด้านเนื้อหาสาระของการวิจัย ซึ่งประกอบด้วยตัวแปรหรือข้อมูลที่ต้องการ

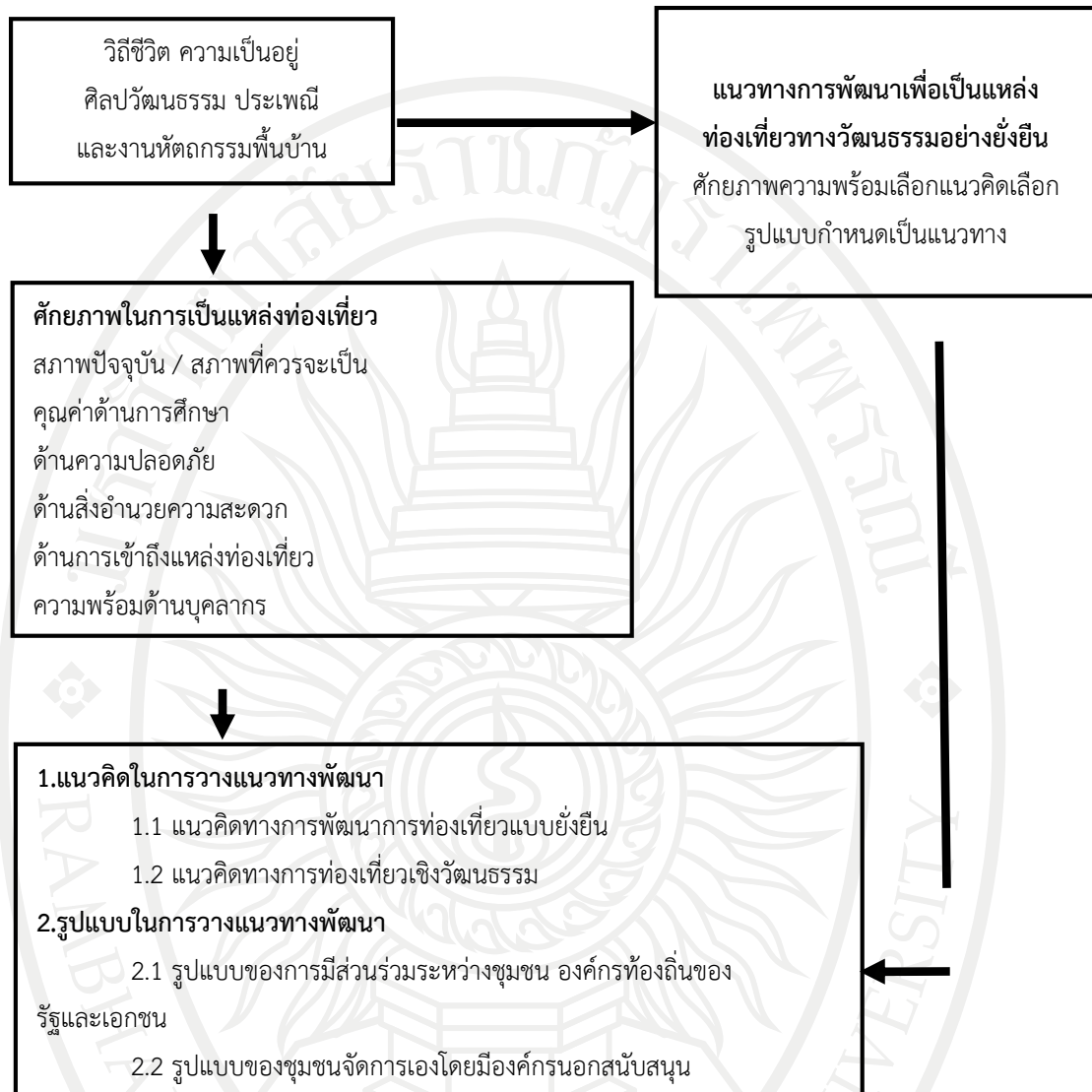
3. กรอบแนวคิดในการวิจัยเชิงอธิบาย เป็นการระบุถึงตัวแปรและความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยมุ่งหาคำตอบของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นหรือการเปลี่ยนแปลง

4. ตัวแปรที่ระบุในกรอบแนวคิดจะต้องมีพื้นฐานทางทฤษฎี ทั้งนี้เพื่อปรับปรุงเพิ่มเติมความรู้ที่มีอยู่ให้มากขึ้นและถูกต้องเพิ่มขึ้น

สรุปอาจกล่าวได้ว่ากรอบแนวคิดการวิจัยคือ การสร้างโครงร่างการวิจัยซึ่งได้จากการประมวลภาพรวมของงานวิจัยทั้งหมดที่จะเกิดขึ้นหรือแบบจำลองที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยอาศัยแนวคิด ทฤษฎี กระบวนการทางการวิจัยที่มีระเบียบแบบแผนเชิงเหตุและผล โดยผ่านการสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ผู้วิจัยเกิดองค์ความรู้ใหม่หรือต่อยอดองค์ความรู้เก่าให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น จนกลายเป็นข้อสรุป และนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในระดับปัจเจกบุคคลและสังคมต่อไป

ตัวอย่าง กรอบแนวคิดวิจัยเชิงคุณภาพ

งานวิจัยเรื่อง “การศึกษาศักยภาพของชุมชนวัดคาทอลิกจันทบุรี เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม” (อภิวรรณ ศิรินันทนา, 2553 : 5) ผู้วิจัยได้กำหนดองค์ประกอบที่สำคัญในการศึกษาวิจัยจากกรอบแนวคิดทางการวิจัย ดังภาพที่ 5.5

ภาพที่ 5.5 ตัวอย่างกรอบแนวคิดการวิจัย

ทีมา (อภิวรรณ ศรินันทนา, 2553 : 5)

จากกรอบแนวคิดการวิจัยข้างต้นอธิบายเพิ่มเติมได้ว่า ผู้วิจัยต้องการแสดงให้เห็นว่า ในการวิจัยเรื่องดังกล่าวประกอบด้วยตัวแปรอิสระ 3 ตัว ได้แก่ วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และงานหัตถกรรมพื้นบ้าน ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยว แนวคิดในการวางแผนพัฒนา และรูปแบบในการวางแผนพัฒนา จากตัวแปรอิสระ 3 ตัวเชื่อมโยงมายังตัวแปรตามคือ แนวทางการพัฒนาเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน อย่างไรก็ตามการออกแบบกรอบแนวคิดทางวิจัย ผู้วิจัยสามารถสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยจากแหล่งที่มา ซึ่งได้แก่

(ปารีชาติ สถาปัตตานนท์, 2557 : 153)

1. ทฤษฎีของศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง การกำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัยที่รัดกุมและมีเหตุผลผู้วิจัยจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะศึกษาทฤษฎีต่างๆที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ศึกษาทั้งในและนอกศาสตร์ที่ศึกษา เพื่อความเชื่อมโยงและละเอียดรอบคอบระหว่างตัวแปรกับปรากฏการณ์อย่างมีเนื้อหาสาระโดยแท้ คำอธิบายและข้อสรุปต่างๆที่ได้จากการวิจัยของการวิเคราะห์และสรุปผลจะมีความเชื่อถือในเชิงทฤษฎี โดยแสดงการจัดระบบแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมบางอย่างขึ้นจากประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจริงๆและสามารถทำการพิสูจน์ได้โดยหลายๆทฤษฎีจะประกอบกันเป็นศาสตร์

2. รายงานการวิจัย เป็นงานวิจัยที่มีการกล่าวอ้างอิงหรือมีข้อค้นพบเกี่ยวกับตัวแปรที่ต้องการศึกษาเพื่อยืนยันถึงความมั่นใจต่อการกำหนดตัวแปร รวมทั้งการขยายผลที่จะนำไปสู่การกำหนดตัวแปรที่เกี่ยวข้องให้ครอบคลุม ส่วนการเลือกผลงานวิจัยที่จะใช้อ้างอิงหรือศึกษานั้นควรเลือกจากผลงานวิจัยที่มีคุณภาพ เช่น ผลงานวิจัยที่ได้ลงพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิชาการในระดับประเทศและต่างประเทศ

3. ผู้ทรงคุณวุฒิสาขาต่างๆ ผู้ทรงคุณวุฒิจัดได้ว่าเป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับประเด็นของการวิจัยที่กำลังศึกษาอยู่ ซึ่งไม่จำเป็นว่าจะต้องเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญทางการวิจัยโดยตรง แต่อาจเป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่อง πουผู้วิจัยสนใจศึกษา แต่สามารถให้คำปรึกษาที่เป็นประโยชน์แก่การวิจัย สามารถนำมาประมวลสร้างกรอบแนวคิดได้

4. ผู้วิจัย นอกจากทฤษฎี รายงานการวิจัย และผู้ทรงคุณวุฒิสาขาต่างๆ ที่เป็นแหล่งที่มาของการสร้างกรอบของการวิจัยแล้ว ผู้ที่เคยเป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์โดยตรงเกี่ยวกับปัญหาที่ทำวิจัย หรือเคยทำงานเกี่ยวกับเรื่องที่ทำวิจัย จะเป็นผู้ที่เข้าใจเรื่องที่ทำวิจัยเป็นอย่างดี รวมทั้งวิเคราะห์และประเมินข้อมูล เพื่อสร้างกรอบของการวิจัยได้ชัดเจนโดยอาศัยทักษะกระบวนการของการวิจัยประกอบ

สรุปกรอบแนวคิดการวิจัยมาจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยอธิบายขั้นตอนการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการกำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัยและต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการจัดเก็บเอกสารที่เกี่ยวข้องต้องเหมาะสมสัมพันธ์กัน ถ้าไม่เหมาะสมหรือไม่สัมพันธ์กัน ผู้วิจัยต้องศึกษาคำว่าบางกรณี อาจมีการเปลี่ยนประเด็นที่ต้องการศึกษาใหม่ โดยศึกษาจากเอกสารที่มีคุณภาพเป็นที่น่าเชื่อถือหรือมีหน่วยงานที่มีมาตรฐานรับรอง ทั้งนี้เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่ถูกต้องตรงประเด็น ซึ่งกรอบแนวความคิดการวิจัยโดยทั่วไปมักนำเสนอในรูปแบบแผนภาพประกอบคำบรรยายแต่นักวิจัยยังมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนมักจะนำขั้นตอนการวิจัยมาสร้างแผนภาพ เชื่อมโยงขั้นตอนการวิจัย ตั้งแต่ ขั้นตอนการกำหนดปัญหา การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง การกำหนดประชากรกลุ่มตัวอย่าง การสร้างเครื่องมือการวิจัย การเก็บรวบรวมการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลและการจัดทำรายงาน แผนภาพดังกล่าวนี้เป็นขั้นตอนการวิจัยไม่ใช่กรอบแนวคิดการวิจัย

5.6 กรอบแนวคิดวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ

การกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย นอกจากจะอาศัยทฤษฎีและแนวความคิดต่างๆ เป็นเครื่องมืออธิบายตัวแปรที่จะศึกษาแล้ว ยังมีประเด็นอื่นๆ ที่จะช่วยให้การกำหนดกรอบแนวคิดชัดเจน และสมบูรณ์ขึ้น โดยผู้วิจัยต้องคำนึงถึงหลักสำคัญในการกำหนดกรอบแนวคิดมีอยู่ 4 ประการ (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2553 : 121) คือ

1. ความตรงประเด็น

กรอบแนวคิดที่ตรงกับประเด็นของการวิจัย คือ กรอบแนวคิดที่มีความตรงในเนื้อหาสาระของตัวแปรอิสระ หรือตัวแปรที่ใช้ควบคุมและระเบียบวิธีที่ใช้ในการศึกษา ทั้งนี้ผู้วิจัยอาจเลือกแนวความคิดที่ตรงกับประเด็นที่ต้องการศึกษามากที่สุด หรือผสมผสานแนวความคิดต่างๆ ที่มีอยู่แล้วเข้าด้วยกัน กำหนดเป็นแนวความคิดของตนขึ้นมาได้

2. ความง่ายและไม่สลับซับซ้อน

กรอบแนวคิดควรเป็นกรอบที่ง่ายแก่ความเข้าใจ ไม่ยุ่งยากซับซ้อนและควรเลือกทฤษฎีที่ง่ายที่สุด ที่สามารถอธิบายปรากฏการณ์ให้ชัดเจนได้พอ ๆ กับทฤษฎีอื่น มากกว่าเลือกทฤษฎีที่ยาก

3. ความสอดคล้องกับความสนใจ

กรอบแนวคิดที่จะเลือกใช้ควรมีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับตัวแปร หรือความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่สอดคล้องกับความสนใจของผู้ที่จะทำการวิจัย และอยู่ในวิสัยที่ผู้วิจัยสามารถทำความเข้าใจได้ชัดเจน

4. ความมีประโยชน์เชิงนโยบาย

กรอบแนวคิดในการวิจัยควรสะท้อนลักษณะพื้นฐานทางศาสตร์และมีเนื้อหาสาระที่เป็นประโยชน์ต่อนโยบายหรือโครงการพัฒนาทางสังคม ผู้วิจัยควรเลือกกรอบแนวคิดที่มีตัวแปรที่เป็นลักษณะของประชากร หรือตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการทางสังคม ข้อเสนอที่ได้จากการวิเคราะห์ตัวแปรเหล่านี้จะสามารถนำมาใช้ประโยชน์กำหนดเป็นนโยบายหรือโครงการต่างๆ ได้

สรุปการกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ผู้วิจัยควรมีการศึกษาและรวบรวมข้อมูลให้ชัดเจน เพราะการสร้างกรอบแนวคิดการวิจัยเป็นขั้นตอนของการนำเอาตัวแปรและประเด็นที่ต้องการทำวิจัย มาเชื่อมโยงกับแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในรูปของคำบรรยาย แบบจำลองแผนภาพหรือแบบผสม การวางกรอบแนวคิดการวิจัยที่ดี จะต้องชัดเจน แสดงทิศทางของความสัมพันธ์ ของสิ่งที่ต้องการศึกษา หรือตัวแปรที่จะศึกษา สามารถใช้เป็นกรอบในการกำหนดขอบเขตของการวิจัย การพัฒนาเครื่องมือในการวิจัย รูปแบบการวิจัย ตลอดจนวิธีการรวบรวมข้อมูล ทั้งการเขียนกรอบแนวคิดการวิจัย ผู้วิจัยจะต้องเขียนแสดงความสัมพันธ์ของแนวคิดการวิจัยของตนให้ชัดเจน ในขอบเขตของเอกสารและ

งานวิจัยที่ศึกษา อาจเขียนไว้ท้ายก่อนหน้าส่วนของการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (ท้ายบทที่ 1) หรือ ท้ายส่วนของการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (ท้ายบทที่ 2) ก็ได้

กรอบแนวคิดวิจัยเชิงปริมาณ

การวิจัยเชิงปริมาณเป็นการแสวงหาความรู้เชิงประจักษ์ ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อบรรยายลักษณะทำนายความสัมพันธ์ หรืออธิบายความสัมพันธ์เชิงเหตุผล ของปรากฏการณ์ที่ทำการศึกษ โดยมีทฤษฎีหรือกรอบแนวคิดเป็นแนวทางในการดำเนินงานอย่างชัดเจน มีการกำหนดมิติของปรากฏการณ์ รวมทั้งกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการศึกษาอย่างเป็นระบบ สำหรับกระบวนการดำเนินงานนั้นได้อาศัยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ การวัดผลและการวิเคราะห์เชิงสถิติเป็นเครื่องมือเพื่อนำไปสู่ความแม่นยำของผลการวิจัย ซึ่งเน้นการใช้ตัวเลขเป็นหลักฐานสนับสนุนข้อค้นพบและข้อสรุปต่างๆ ในแวดวงทางการศึกษานั้นการตีความหมายของผลการวิจัยเชิงปริมาณมิได้อยู่ในรูปของความรู้ที่สมบูรณ์ดังเช่นผลลัพธ์ที่ได้จากการแก้ปัญหาโจทย์คณิตศาสตร์ แต่เป็นการประมาณค่าซึ่งมีระดับของความคลาดเคลื่อนเข้ามาเกี่ยวข้อง และอาศัยกฎของความน่าจะเป็นในการอธิบาย ความการดำเนินงานวิจัยเชิงปริมาณนี้มีรากฐานมาจากความเชื่อในแนวคิดเชิงปฏิฐานนิยมที่ว่า การแสวงหาความรู้โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ คือ การสังเกตได้ การสัมผัสได้ การควบคุม องค์ประกอบที่ไม่เกี่ยวข้องออกไปจากการศึกษา รวมทั้งการแปลงคุณสมบัติของสิ่งที่ทำการศึกษาออกมาเป็นตัวเลขอย่างเป็นระบบ และเป็นปรนัย เพื่อนำไปคำนวณหาความแม่นยำในการตอบคำถามนั้น ทำให้ได้ความรู้ซึ่งเป็นที่น่าเชื่อถือ ปลอดภัยจากอคติและค่านิยมของสังคมได้มาจากกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีที่เป็นแผนภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

กรอบแนวคิดวิจัยเชิงคุณภาพ

กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพจึงไม่เริ่มด้วยการตั้งกรอบความคิดทฤษฎีหรือสมมติฐาน แต่เริ่มด้วยการเข้าไปสัมผัสข้อมูลเพื่อค้นหารูปแบบความสัมพันธ์ และความหมายของปรากฏการณ์ที่ศึกษาจนได้ข้อมูลที่เพียงพอเพื่อหาทิศทางในการตอบคำถามการวิจัย โดยการพิสูจน์และปรับสมมติฐาน ซ้ำแล้วซ้ำอีกกับข้อมูลที่ได้มาจากสนาม เมื่อสมมติฐานอยู่ตัวแล้ว จึงสรุปและตีความเพื่อหาคำอธิบายเชิงแนวความคิดหรือทฤษฎีทั่วไปที่จะใช้ได้กับประชากรหรือบริบทที่คล้ายกัน กรอบแนวคิดที่ได้ จะมีลักษณะเป็นเพียงข้อสรุปชั่วคราว และจะต้องถูกนำมาตรวจสอบกับข้อมูลชุดใหม่ ซึ่งผู้วิจัยรวบรวมมาจากกลุ่มตัวอย่างที่เลือกมา เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงสมมติฐานที่ได้ ดำเนินการตรวจสอบจนมั่นใจว่าถึงจุดอิ่มตัวข้อมูลนี้ สมมติฐานไม่ได้ถูกทำลายจากข้อมูลใหม่ สำหรับรูปแบบการนำเสนอกรอบแนวความคิดวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ คำบรรยาย แบบจำลอง สมการคณิตศาสตร์ สมการสถิติ และแผนภาพ เป็นต้น

5.7 สรุป

การดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพนั้น ผู้วิจัยควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับตัวแปร สมมติฐาน และกรอบแนวคิดของการวิจัยแต่ละประเภท ความหมายของตัวแปรที่ผู้วิจัยควรทราบคือ ประเด็นหรือคุณลักษณะ โดยอาจเป็นสิ่งของ สิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิตหรือเหตุการณ์ แสดงให้เห็นความแตกต่างหรือผลกระทบต่อกันได้ชัดเจน ซึ่งแบ่งออกเป็นพวกหรือเป็นระดับหรือมีค่าได้หลายค่า ตามแต่วัตถุประสงค์ที่ผู้วิจัยต้องการจะศึกษาวิจัยนั้น ประเภทของตัวแปรวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพสามารถจำแนกดังนี้ (1) แบ่งตามคุณสมบัติของตัวแปร (2) แบ่งตามความสัมพันธ์ของตัวแปร (3) แบ่งตามประโยชน์ของตัวแปร ส่วนระดับการวัดตัวแปรและวิธีการวัด วิจัยเชิงปริมาณจะแบ่งระดับการวัดตัวแปรออกเป็น (1) นามมาตรา (2) ระดับอันดับ (3) ระดับช่วง (4) ระดับอัตราส่วน และการวิธีการวัดวิจัยเชิงปริมาณประกอบด้วย (1) การวัดตัวแปรเชิงรูปธรรม (2) การวัดตัวแปรเชิงนามธรรม ส่วนระดับการวัดตัวแปรวิจัยเชิงคุณภาพนั้นจะมีการวัดด้วยการสังเกตและการสัมภาษณ์ค่าของตัวแปรที่วัดได้จะถูกนำเสนอในรูปแบบของข้อเขียนบรรยาย วิธีการวัดตัวแปรวิจัยเชิงคุณภาพจะมีการตรวจสอบข้อมูลก่อนการวิเคราะห์คือ การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า ส่วนสมมติฐาน หมายถึง คำตอบข้อสรุปของการวิจัยที่ผู้วิจัยได้คาดคะเนปรากฏการณ์หรือผลลัพธ์ที่อาจจะเกิดขึ้นในการตอบปัญหาการวิจัยนั้นๆ ซึ่งมีการพยากรณ์ไว้ล่วงหน้าก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูล การเขียนอยู่ในลักษณะของข้อความที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรตั้งแต่ 2 ตัวแปรขึ้นไป คำตอบดังกล่าวได้มาจากการไตร่ตรอง โดยใช้หลักเหตุผลที่น่าจะเป็นมากที่สุด บนพื้นฐานของแนวคิดทฤษฎี” สมมติฐานวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยควรมีการกำหนดสมมติฐานภายหลังจากศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอย่างรอบคอบ และควรนำเสนอหรืออ้างอิงเอกสารหรืองานวิจัยเพื่อรองรับสมมติฐานโดยสรุป การเขียนบรรยายควรเป็นลักษณะของประโยคบอกเล่า และประเด็นต่อมาที่ผู้วิจัยต้องทำความเข้าใจคือ กรอบแนวคิดการวิจัย ซึ่งหมายถึงการสร้างโครงสร้างการวิจัย โดยได้จากการประมวลภาพรวมของงานวิจัยทั้งหมดที่จะเกิดขึ้นหรือแบบจำลองที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยอาศัยแนวคิด ทฤษฎี กระบวนการทางการวิจัยที่มีระเบียบแบบแผนเชิงเหตุและผล กรอบแนวคิดวิจัยเชิงปริมาณเป็นการแสวงหาความรู้เชิงประจักษ์ ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อบรรยายลักษณะทำนายความสัมพันธ์หรืออธิบายความสัมพันธ์เชิงเหตุผล ส่วนกรอบแนวคิดวิจัยเชิงคุณภาพจะเริ่มด้วยการเข้าไปสัมผัสข้อมูลเพื่อค้นหารูปแบบความสัมพันธ์ และความหมายของปรากฏการณ์ที่ศึกษาจนได้ข้อมูลที่เพียงพอเพื่อหาทิศทางในการตอบคำถามการวิจัย

แบบฝึกหัดบทที่ 5

1. จงบอกความหมายและความสำคัญของตัวแปร
2. ตัวแปรแบ่งออกได้กี่ประเภท อะไรบ้าง
3. ให้อธิบายระดับการวัดตัวแปรและวิธีการวัดในแต่ละระดับของตัวแปรมาให้เข้าใจ
4. สมมติฐานหมายถึง
5. สมมติฐานมีกี่ประเภท พร้อมทั้งยกตัวอย่างสมมติฐานแต่ละประเภทมาพอสังเขป
6. ผู้วิจัยสามารถศึกษาค้นคว้าแหล่งที่มาของสมมติฐานได้อย่างไร
7. ในการดำเนินการวิจัยจะมีการกำหนดสมมติฐานการวิจัยเมื่อไร เพราะเหตุใด
8. ให้ตั้งชื่อเรื่องการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประชาสัมพันธ์ 1 หัวข้อ โดยต้องมีการตั้งสมมติฐานทางการวิจัยและสมมติฐานสถิติอย่างชัดเจน
9. การทดสอบสมมติฐานทางสถิติมีขั้นตอนที่สำคัญอะไรบ้าง
10. กรอบแนวคิดการวิจัยมีหลักการอย่างไร และเพราะเหตุใดการวิจัยจึงต้องมีการกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- จินตวีร์ เกษมศุข. (2556). **การวิจัยประชาสัมพันธ์**. กรุงเทพฯ : บริษัท วี.พรีนท์ (1991) จำกัด.
- ปาริชาติ สถาปิตานนท์. (2557). **ระเบียบวิธีวิจัยการสื่อสาร**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : บริษัทด้านสุทธาพิมพ์ จำกัด.
- เป็รื่อง กุมุท และ นิคม ทาแดง. (2551). **“โครงการวิทยานิพนธ์ทางเทคโนโลยีการสื่อสาร การศึกษา”**. ประมวลสาระชุดวิทยานิพนธ์. บัณฑิตศึกษาศาสาวิชาวิทยาศาสตร์ นนทบุรี. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- แหวดดาว พรหมแสน. (2554). **การวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ**. วารสาร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- สิน พันธุ์พินิจ. (2550). **เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์**. กรุงเทพฯ : วิทย์พัฒนา.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2553). **ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์**. กรุงเทพฯ : เลียงเชียง.
- สุวิมล ตีรกานันท์. (2553). **การประเมินโครงการ:แนวทางสู่การปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อภิวรรณ ศิรินันทนา. (2553). **การศึกษาศักยภาพของชุมชนวัดคาทอลิกจันทบุรี เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม**. งานวิจัย. คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี.
- _____. (2557). **ศักยภาพการบริหารจัดการสื่อสารของผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs ที่ส่งผลต่อความสามารถทางการแข่งขันในจังหวัดจันทบุรี**. งานวิจัย. คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี.
- Gay, L.R ; & Diehl, P.L. (1992). **Research Methods for Business and Management**. New York : Macmillan.
- Kerlinger, F. (1979). **Foundations of Behavioral Research**. (3rd ed). New York, NY: Holt Rinehart Winston.

แผนบริหารการสอนประจำบทที่ 6

เนื้อหาประจำบท

บทที่ 6 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างการวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ

- 6.1 ความหมายของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 6.2 กระบวนการสุ่มตัวอย่างวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ
- 6.3 ขนาดของกลุ่มตัวอย่างวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ
- 6.4 วิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ
- 6.5 การเลือกชนิดของการสุ่มกลุ่มตัวอย่างวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ
- 6.6 ประโยชน์ของการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
- 6.7 สรุป

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อศึกษาบทที่ 6 แล้วนักศึกษาสามารถ

1. เพื่อให้ผู้เรียนบอกความหมายของประชากรและกลุ่มตัวอย่างได้
2. เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสุ่มตัวอย่าง
3. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถบอกวิธีการสุ่มตัวอย่างได้อย่างถูกต้อง
4. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเลือกชนิดการสุ่มกลุ่มตัวอย่างได้
5. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในประชากรและกลุ่มตัวอย่างวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ
6. เพื่อให้ผู้เรียนอธิบายถึงข้อผิดพลาดของประชากร การเลือกกลุ่มตัวอย่าง และเข้าใจถึงประโยชน์ของการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กิจกรรมการเรียนการสอนประจำบท

1. ศึกษาจากเอกสารคำสอนการวิจัยประชาสัมพันธ์
2. การบรรยายด้วยพาวเวอร์พอยต์
3. ฝึกการใช้ตารางเลขสุ่ม

4. การซักถามนักศึกษาเป็นรายบุคคล
5. ฝึกการคำนวณการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการสุ่ม
6. ผู้สอนสรุปสาระสำคัญจากบทเรียน
7. ผู้เรียนศึกษาแบบฝึกหัดท้ายบท และตอบคำถาม

สื่อการเรียนการสอน

1. เอกสารคำสอนการวิจัยประชาสัมพันธ์
2. คอมพิวเตอร์
3. โปรเจคเตอร์
4. เอกสารบรรยายพาวเวอร์พอยต์
5. อินเทอร์เน็ต
6. วิดีโอการสอน
7. เครื่องขยายเสียง
8. ตารางเลขสุ่ม
9. ใบความรู้เพิ่มเติม

การวัดผลและการประเมินผล

1. การประเมินจากผลจากการใช้ตารางเลขสุ่มและการใช้สูตรการสุ่ม
2. สังเกตจากความสนใจ การตอบคำถาม ความรู้ความเข้าใจจากการบรรยาย
3. สังเกตจากการมีส่วนร่วมของผู้เรียนในกิจกรรม
4. ความรู้ความเข้าใจการตอบแบบฝึกหัดท้ายบท

บทที่ 6

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างการวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ

การกำหนดประชากรเป้าหมายเพื่อใช้ในการวิจัยเรื่องหนึ่งๆ ถือว่าเป็นตอนที่สำคัญอีกขั้นตอนหนึ่ง และเนื่องจากงานวิจัยบางเรื่องประชากรที่จะศึกษามีจำนวนมากผู้วิจัยไม่สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรทั้งหมดได้อย่างครบถ้วนภายใต้ข้อจำกัดในเรื่องเวลา แรงงาน และงบประมาณ ดังนั้นผู้วิจัย จึงนิยมที่จะศึกษาข้อมูลเพียงบางส่วนหรือศึกษาจากตัวแทนของประชากรซึ่งเรียกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยเลือกมาจากประชากร และกลุ่มตัวอย่างนั้นจะต้องเป็นตัวแทนของประชากรได้ โดยกลุ่มตัวอย่างจะต้องมีลักษณะเหมือนประชากรและมีขนาดใหญ่พอที่จะเป็นตัวแทนของประชากรตลอดจนสามารถนำผลการวิจัยอ้างอิงไปสู่ประชากรได้อย่างถูกต้องตรงตามเป็นจริงผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างและวิธีการสุ่มที่เหมาะสมอีกด้วย

6.1 ความหมายของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการทำวิจัย เพราะเป็นหน่วยของการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย โดยผู้วิจัยต้องมีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหน่วยดังกล่าว ทั้งนี้การจะเก็บข้อมูลของประชากรทั้งหมดถือเป็นเรื่องที่ทำได้ยาก แต่หากผู้วิจัยมีการกำหนดประชากรที่มีจำนวนที่ชัดเจนและไม่มากเกินไปในการวิจัยก็สามารถรวบรวมข้อมูลของประชากรทั้งหมดได้ และในบางงานวิจัยไม่สามารถเก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมดได้ เพราะอาจต้องใช้เวลาและเงินจำนวนมากเกินกว่าผลลัพธ์ที่จะได้

ความหมายของประชากร

ณรงค์ โพธิ์พุกขานันท์ (2550 : 190) ให้ความหมายของคำว่า “ประชากร” หมายถึง คนแต่ละคน สัตว์แต่ละตัว สิ่งของแต่ละชิ้น ฯลฯ เป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับการศึกษา เนื่องจากบางครั้งเราไม่สามารถศึกษาได้จากประชากรทั้งหมด ซึ่งจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากองค์ประกอบของประชากรบางส่วน เพื่อประหยัดงบประมาณ เวลา และแรงงาน ๆ ที่เกี่ยวข้อง

จินตวีร์ เกษมสุข (2556 : 34) กล่าวว่า ประชากร หมายถึง ทุกหน่วยของการศึกษาประกอบด้วยสมาชิกทั้งหมด ซึ่งอาจเป็นบุคคล สิ่งของ หรือปรากฏการณ์ต่างๆ

สรุปความหมายของประชากรคือ หน่วยของข้อมูลทั้งหมดทั้งที่เป็นมีชีวิตหรือไม่มีชีวิตทั้งที่ควบคุมได้และไม่ได้ การได้มาซึ่งประชากรที่จะศึกษานั้น ผู้วิจัยจะเป็นผู้กำหนดเองว่าประชากรคือ

ใคร มีขอบเขตกว้างขวางเพียงใด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัญหาวิจัยเป็นสำคัญ ประชากรสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ชนิด

1. ประชากรที่มีจำนวนจำกัดประชากรที่มีจำนวนจำกัด คือ ประชากรที่สามารถนับจำนวนได้ครบถ้วน เช่น จำนวนองค์กรที่ได้รับการสร้างสรรค์ข่าวสารประชาสัมพันธ์ดีเด่นระหว่างปี พ.ศ. 2555 ถึง 2558 เป็นต้น

2. ประชากรที่มีจำนวนไม่จำกัดประชากรที่มีจำนวนไม่จำกัด คือ ประชากรที่ไม่สามารถนับจำนวนได้ครบถ้วน เช่น จำนวนผู้รับสารข่าวสารการประชาสัมพันธ์ ระหว่างปี พ.ศ. 2555 ถึง 2558 หรือจำนวนผู้ชมโทรทัศน์ในช่วงเวลา 18.00 - 21.00 น. การพิจารณากลุ่มประชากรขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของการวิจัยแต่ละเรื่องว่าต้องใช้ข้อมูลประเภทใดและประชากรคืออะไร ซึ่งผู้วิจัยจะต้องนิยามประชากรให้ชัดเจนไม่ว่าประชากรนั้นจะมีจำนวนจำกัดหรือไม่จำกัดก่อนที่จะทำการเก็บข้อมูลทุกครั้ง

เนื่องจากประชากรมีสมาชิกเป็นจำนวนมาก ผู้วิจัยจำเป็นต้องเลือกกลุ่มตัวอย่าง เพียงบางส่วนจากประชากรมาศึกษา การสุ่มตัวอย่างถือเป็นการเลือกสมาชิกจำนวนหนึ่งจากประชากรมาศึกษา โดยพยายามทำให้สมาชิกที่เลือกมาเหล่านั้นเป็นตัวแทนที่ดีของประชากร เนื่องจากผลการวิจัยที่ศึกษาได้จากกลุ่มตัวอย่างจะใช้เป็นข้อสรุปของประชากรทั้งหมด สำหรับการเป็นตัวแทนที่ดีนั้นหมายถึงสมาชิกที่เลือกมาต้องมีคุณสมบัติเหมือนหรือคล้ายคลึงกับประชากรที่ผู้วิจัยกำหนด ตัวอย่างดังแสดงในตารางที่ 6.1

ตารางที่ 6.1 จำนวนประชากรนักศึกษาคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

นักศึกษาคณะ นิเทศศาสตร์	ประชาสัมพันธ์		วารสารศาสตร์		วิทยุกระจาย เสียงโทรทัศน์		การโฆษณา		ประชากร	
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชายและหญิง	
ปีที่ 1	70	80	50	70	20	30	20	40	160	110
ปีที่ 2	40	30	40	60	10	20	10	30	100	140
ปีที่ 3	30	40	50	50	10	20	10	30	100	200
ปีที่ 4	20	30	60	40	10	20	10	30	100	120
รวม	160	180	260	260	50	90	60	130	460	570

ความหมายของกลุ่มตัวอย่าง

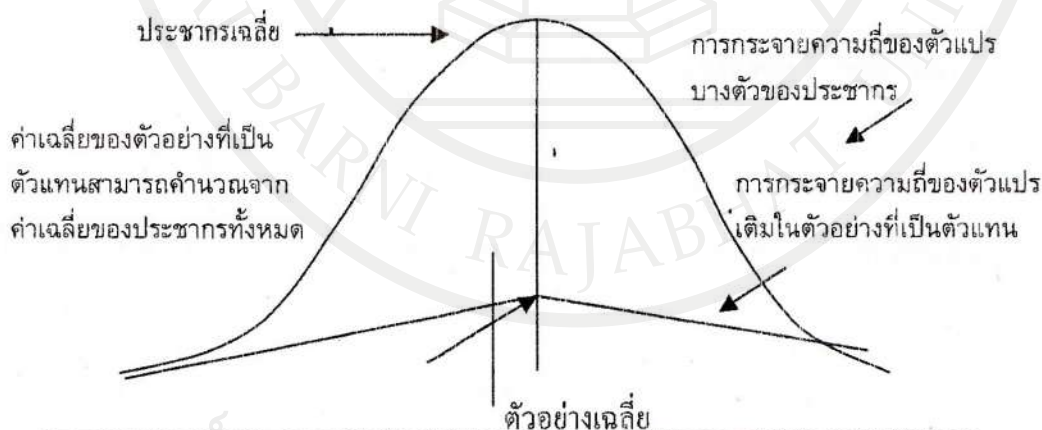
ในทางปฏิบัติจริงผู้วิจัยไม่นิยมทำการวิจัยที่ทำการศึกษาจากกลุ่มประชากรทั้งหมด (ยกเว้นการศึกษาเฉพาะกรณีที่ต้องการศึกษาสิ่งที่เกิดขึ้นกับประชากรกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะ) เพราะ

ทำให้สิ้นเปลืองเวลา ค่าใช้จ่าย และแรงงานมาก นอกจากนี้การควบคุมความคลาดเคลื่อนยังทำได้ยาก ดังนั้นจึงมีการเลือกศึกษากับกลุ่มตัวอย่างซึ่งสามารถสรุปอ้างอิงไปสู่กลุ่มประชากรได้ดี

กลุ่มตัวอย่าง หมายถึง ส่วนหนึ่งของประชากรที่ผู้วิจัยนำมาศึกษาซึ่งเป็นตัวแทนของประชากร และเป็นตัวแทนที่ดีที่สุดหมายถึงจะต้องมีคุณสมบัติต่างๆ เช่นเดียวกับประชากร หรืออย่างน้อยก็ให้ใกล้เคียงกันที่สุด การที่จะได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนที่ดีหรือไม่ย่อมขึ้นอยู่กับเทคนิควิธีในการสุ่มตัวอย่าง ขนาดตัวอย่างที่เหมาะสม ซึ่งจะต้องอาศัยสถิติเข้ามาช่วยในการสุ่มตัวอย่างและการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

ความจำเป็นที่ต้องการมีตัวแทนของประชากรเนื่องจากในบางครั้งผู้วิจัยไม่สามารถทำการศึกษาคำตอบจากประชากรทั้งหมดได้ เพราะประชากรมีจำนวนมากเกินไป หรือการเก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมดมีความยากลำบากมาก หรือใช้เวลา แรงงาน และงบประมาณในการวิจัยมากเกินไป ดังนั้นการเลือกทำการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างแล้วใช้สถิติอ้างอิงไปถึงประชากร นับว่าเป็นวิธีการที่ชาญฉลาดและมีประสิทธิภาพมากกว่า และเป็นเทคนิควิธีที่นิยมกันมาก ในการวิจัยทางสังคมศาสตร์ อย่างไรก็ตาม ค่าที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างก็เป็นเพียงค่าโดยประมาณเท่านั้น รวมทั้งอาจมีความคลาดเคลื่อนมาจากการเลือกกลุ่มตัวอย่างได้เช่นเดียวกัน

ในบางครั้งกลุ่มประชากรที่สนใจจะศึกษานั้นเป็นกลุ่มที่มีจำนวนมาก หรือบางกรณีมีความสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมต่างๆ ที่ไม่สามารถสังเกตได้หรือไม่เกี่ยวข้องกับผู้รับบริการ ดังนั้นเราจึงต้องเลือกตัวแทนมาช่วยให้การเลือกตัวแทนของประชากรทั้งหมดได้ ดังปรากฏดังภาพที่ 6.1 เดวิด เคอร์โนเยอร์และเวลโด คลีน (David E. Cournoyer and Waldo C. Klein, 2000 : 117) ได้ระบุไว้

ภาพที่ 6.1 คุณลักษณะของประชากรที่คาดหมายจากการสุ่มตัวอย่างให้เป็นตัวแทน
ที่มา (David E. Cournoyer and Waldo C. Klein, 2000 : 117)

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่ดี ที่จะนำไปใช้ในการสรุปหรืออ้างอิงแทนประชากรได้นั้น ควรขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบ ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

1. ต้องเป็นตัวแทนที่ดี การเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ดี ควรมีลักษณะคล้ายคลึงและครอบคลุมกลุ่มประชากรให้มากที่สุด จึงสามารถนำไปสรุปอ้างอิงถึงประชากรได้ เช่น การสำรวจความคิดเห็นของเยาวชนไทยต่อบทบาททางร้ายในละครโทรทัศน์ กลุ่มเยาวชนไทยที่นำมาศึกษานั้นควรจะต้องเป็นเยาวชนที่กระจายไปทั่วประเทศทั้งเพศชายหญิง แต่ถ้านำเฉพาะเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานครมาศึกษา อาจจะไม่เป็นตัวแทนที่ดีของประชากร เนื่องจากเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานครมีความแตกต่างจากเยาวชนในต่างจังหวัด ความคิดเห็นที่ได้ อาจทำให้มีความแตกต่างกับกลุ่มประชากรคือเยาวชนไทยโดยรวม แต่ถ้านำกลุ่มตัวอย่างเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานครมาอาจจะเป็นตัวแทนที่ดีของประชากรคือเยาวชนไทยในเขตกรุงเทพมหานครเท่านั้น

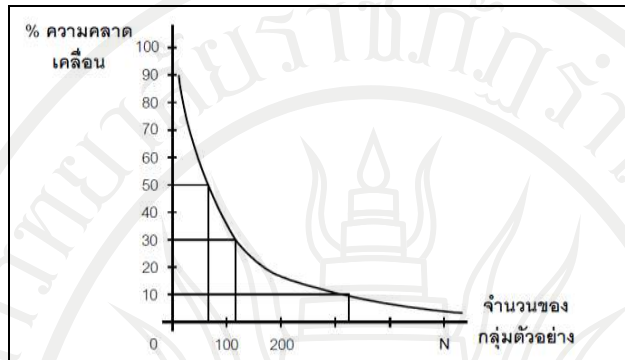
2. ต้องมีขนาดที่พอเหมาะ ขนาดของกลุ่มตัวอย่างถ้ากำหนดไว้เป็นขนาดใหญ่ ผลการสรุปจะใกล้เคียงกับประชากรได้มากกว่าการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างไว้เป็นจำนวนน้อยหรือขนาดเล็ก แต่การกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่ต้องใช้เวลา กำลังคนและงบประมาณมากเช่นกัน ดังนั้นการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างต้องมีขนาดที่เหมาะสมไม่มากเกินไปจนทำไม่ได้หรือน้อยเกินไปจนไม่มีความน่าเชื่อถือ และไม่สามารถนำไปใช้สรุปหรืออ้างอิงแทนประชากรทั้งหมดได้

3. เลือกวิธีการสุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม วิธีการสุ่มตัวอย่างมีหลายวิธี ซึ่งแต่ละวิธีจะมี วิธีการเลือกตัวอย่างไม่เหมือนกัน และแต่ละวิธีก็เหมาะกับกลุ่มประชากรที่แตกต่างกันด้วย

การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง หมายถึง จำนวนสมาชิกของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งถ้ากลุ่มตัวอย่างมีขนาดเล็กเกินไปก็จะมีคลาดเคลื่อนสูง และถ้าใช้กลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่ก็ทำให้โอกาสในการเกิดความคลาดเคลื่อนมีน้อยกว่า แต่ข้อเสียคือจะสิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย เวลาและแรงงานมาก ดังนั้นผู้วิจัยควรพยายามเลือกกลุ่มตัวอย่างให้มีขนาดพอเหมาะและให้ได้ผลเชื่อถือมากที่สุด ในการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างว่าควรมีขนาดเท่าไรนั้น ผู้วิจัยควรคำนึงถึงสิ่งต่างๆ หลายอย่างมาประกอบกัน เช่น ค่าใช้จ่าย เวลาแรงงาน และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างนั้นว่ามีพอที่จะทำได้หรือไม่ และคุ่มค่าเพียงใด ขนาดของประชากร ถ้าประชากรมีขนาดใหญ่มีความจำเป็นต้องเลือกกลุ่มตัวอย่าง ถ้าประชากรมีขนาดเล็ก และสามารถที่จะศึกษาได้ควรจะศึกษาจากประชากรทั้งหมด ความเหมือนกัน ถ้าประชากรมีความเหมือนกันมากความแตกต่างของสมาชิกมีน้อยนั้นคือ ความแปรปรวนในกลุ่มตัวอย่างมีน้อยก็ใช้กลุ่มตัวอย่างขนาดเล็กได้ แต่ถ้าประชากรมีลักษณะ

ไม่เหมือนกัน ความแตกต่างของสมาชิกมีมาก ความแปรปรวนในกลุ่มมีมากจำเป็นต้องใช้กลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่ เพื่อให้ครอบคลุมคุณลักษณะต่างๆ ของประชากร เป็นต้น ดังภาพที่ 6.2

ภาพที่ 6.2 ความสัมพันธ์ของขนาดกลุ่มตัวอย่างและความคลาดเคลื่อนจากการสุ่ม
ทิม่า (ชานินทร์ ศิลป์จารุ, 2548 : 46)

จากภาพที่ 6.2 อธิบายเพิ่มเติมได้ว่าความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยจะพิจารณาเห็นว่าทำอย่างไรทำให้ความคลาดเคลื่อนต่างๆ ที่เกิดขึ้นมีค่าน้อยที่สุด ทั้งนี้ความคลาดเคลื่อนอาจเกิดจากกระบวนการสุ่มตัวอย่าง เช่น การมีอคติหรือความลำเอียงต่อการสุ่มตัวอย่างหรือการเก็บรวบรวมข้อมูลและความคลาดเคลื่อนในการนำค่าสถิติมาประมาณค่าพารามิเตอร์ และการกำหนดจำนวนของกลุ่มตัวอย่างที่น้อยจนเกินไป อาจทำให้ผู้วิจัยพบกับความคลาดเคลื่อนสูง แต่ในทางกลับกันถ้าใช้กลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่ก็จะทำให้โอกาสในการเกิดความคลาดเคลื่อนมีน้อยกว่า และช่วยให้ผู้วิจัยได้รับข้อมูลที่ครอบคลุมไปยังประชากรทั้งที่ได้ชัดเจน

6.2 กระบวนการสุ่มตัวอย่างวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ

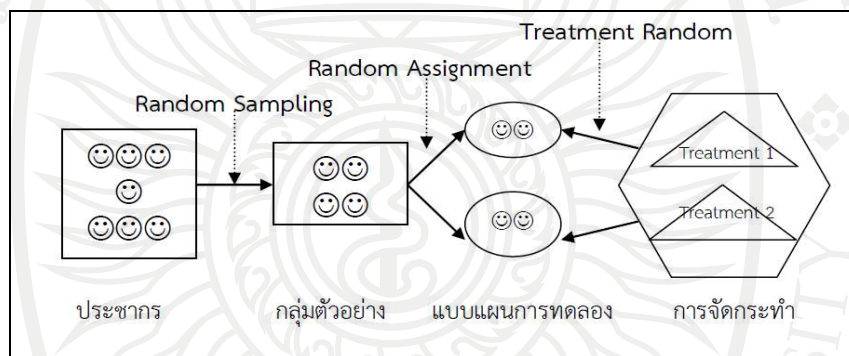
ส่วนใหญ่กระบวนการสุ่ม (Randomization) สามารถทำได้ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ ทั้งนี้อาจจะมีกรณีผสมผสานให้เข้ากับบริบทการดำเนินการวิจัย เพื่อเป็นการให้โอกาสแก่สมาชิกแต่ละหน่วยของประชากรมีความน่าจะเป็นตัวแทนที่ดีที่สุด โดยความเท่าเทียมกันในการสุ่มมาเป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้ผลการวิจัยสามารถสรุปอ้างอิงไปสู่ประชากรได้ ความแตกต่างกันในการสุ่มและการคัดเลือกตัวอย่าง หากเป็นการวิจัยเชิงปริมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างจะมีขนาดใหญ่ โดยมุ่งการเลือกกลุ่มตัวอย่างให้เป็นตัวแทนของประชากรทั้งหมด ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพมุ่งเลือกขนาดเล็กแบบเจาะจง โดยคำนึงถึงรายชื่อที่สามารถให้ข้อมูลได้อย่างหลากหลาย เหมาะกับโจทย์และ

วัตถุประสงค์การวิจัย มากกว่าจะเน้นความเป็นตัวแทน กระบวนการสุ่มตัวอย่างจำแนกได้ดังนี้ (Gersten, Baker and Lloyd, 2000 : 9-10 ; Gay,1996 : 357; อ้างอิงใน นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2551 : 156)

1. การสุ่มจำแนกกลุ่ม เป็นการสุ่มหน่วยทดลองให้อยู่ในกลุ่มทดลองให้เข้าอยู่ในกลุ่มต่างๆ ตามแผนการทดลอง เพื่อจัดอิทธิพลแทรกที่เป็นผลจากความแตกต่างของผู้เข้ารับการทดลองที่เป็นวิธีการควบคุมความเที่ยงตรงภายใน โดยใช้เฉพาะแบบแผนการทดลองแบบทดลองเท่านั้น

2. การสุ่มสิ่งทดลอง (Treatment random) เป็นการสุ่มการจัดกระทำ (ตัวแปรต้น) ให้กับกลุ่มในการทดลองว่ากลุ่มใดจะได้รับการจัดกระทำแบบใด เพื่อลดอิทธิพลในความลาเอียงของผู้วิจัย

3. การสุ่มตัวอย่าง (Random sampling) เป็นการสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากประชากรสำหรับการทดลอง เพื่อช่วยเสริมความเที่ยงตรงภายนอกของการทดลอง ที่จะทำได้ค่อนข้างยากเนื่องจากใน บางกรณีได้มีการจัดกลุ่มไว้ล่วงหน้าแล้ว ดังแสดงกระบวนการการสุ่มในภาพที่ 6.3

ภาพที่ 6.3 กระบวนการการสุ่มตัวอย่าง

ที่มา (Gersten,Baker and Lloyd, 2000 : 9 อ้างอิงใน นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2551 : 156)

สรุปจะเห็นได้ว่ากระบวนการสุ่มมีความจำเป็นต้องการวิจัยอย่างยิ่ง เพราะการใช้กระบวนการสุ่มเพื่อให้ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ดีที่สุดจากประชากรทั้งหมด แน่แน่นอนว่ากลุ่มตัวอย่างที่สุ่มได้จะทำหน้าที่ให้ข้อมูลมีคุณสมบัติเป็นข้อมูลที่ดี คือ มีความถูกต้อง มีความแม่นยำ ทันเวลา ตรงตามความต้องการของผู้ใช้ข้อมูล กะทัดรัดเข้าใจง่าย และมีความครบถ้วนสมบูรณ์ เพื่อที่จะสามารถนำข้อมูลไปอ้างอิงประชากรที่ต้องการศึกษาได้นั้น ข้อมูลนั้นจะต้องเป็นข้อมูลที่ได้อาจมาจากตัวอย่างที่เป็นตัวแทนที่ดีของประชากร กล่าวคือเป็นตัวอย่างที่ให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประชากรได้ดีที่สุด คือใกล้เคียงกับคุณลักษณะของประชากรมากที่สุด ทำอย่างไรจึงจะได้ตัวอย่างที่ดีที่สุดสามารถเป็นตัวแทนของประชากรได้ คำถามนี้ไม่มีคำตอบที่เหมาะสม เพราะผู้วิจัยไม่สามารถรับประกันได้ว่าหน่วยตัวอย่างใดจะเหมาะสมที่จะเป็นตัวแทนของประชากรได้ดีมากกว่าหน่วยตัวอย่างอื่นๆ เมื่อรับประกันไม่ได้ว่าตัวอย่างที่ดีควรประกอบด้วย หน่วยตัวอย่างใดบ้าง เราจึงถือว่าตัวอย่างที่ดีนั้นควรเป็นตัวอย่างสุ่ม คือเป็นตัวอย่างที่เลือกมาอย่างสุ่มๆ โดยใช้ความน่าจะเป็นในการเลือก

6.3 ขนาดของกลุ่มตัวอย่างวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ

ในการวิจัยที่ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างนั้น ผลการวิจัยจะเชื่อถือได้หรือไม่มากนักขึ้นอยู่กับขนาดของตัวอย่าง กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างนั้นมีลักษณะ เป็นตัวแทนที่ดีของประชากรหรือไม่ ซึ่งการที่กลุ่มตัวอย่างจะเป็นตัวแทนที่ดีของประชากรได้นั้นก็ขึ้นอยู่กับวิธีการสุ่ม และขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ดังนั้นขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จึงมีความสำคัญต่อการนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูล ไปอ้างอิงถึงมวลประชากร

ในการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างนั้น มักเป็นปัญหาสำหรับผู้วิจัยเสมอ กล่าวคือ ไม่ทราบว่าจะใช้กลุ่มตัวอย่างขนาดใด จึงจะเหมาะสมซึ่งการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างนั้น ถ้าเป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบให้โอกาสเท่ากัน ก็อาจใช้สูตรในการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างได้ แต่ต้องคำนึงถึงลักษณะของข้อมูล และวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วย จึงทำให้ต้องใช้สูตรในการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างต่างกันในกรณีการวิจัยประสาสัมพัทธ์รูปแบบ การวิจัยเชิงปริมาณ นอกจากนี้ในการคำนวณยังต้องประมาณค่าพารามิเตอร์บางตัวเสียก่อนซึ่งการวิจัยโดยทั่วไปก็ไม่ทราบค่าพารามิเตอร์

ดังนั้นการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรทางสถิติค่อนข้างยาก นักวิจัยจึงมักหลีกเลี่ยงการคำนวณ โดยหันไปใช้วิธีประมาณจากจำนวนประชากรตามความเหมาะสม ซึ่งมีผู้วิจัยบางท่านได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามขนาดของประชากร ดังนี้

ถ้าหน่วยตัวอย่างในประชากรมีจำนวนเป็นร้อย ใช้กลุ่มตัวอย่าง 25% ของประชากร

ถ้าหน่วยตัวอย่างในประชากรมีจำนวนเป็นพัน ใช้กลุ่มตัวอย่าง 10 % ของประชากร

ถ้าหน่วยตัวอย่างในประชากรมีจำนวนเป็นหมื่น ใช้กลุ่มตัวอย่าง 1% ของประชากร

อย่างไรก็ตาม ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดข้างต้นนั้น ยังไม่ใช่ขนาดที่แน่นอนตายตัว การใช้กลุ่มตัวอย่างเท่าใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้วิจัยเอง ซึ่งจะต้องคำนึงถึงสิ่งต่างๆ ประกอบการพิจารณาดังนี้

1. คำนึงถึงจุดมุ่งหมายของกลุ่มตัวอย่างว่า จะยินยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มได้เท่าไร ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับดุลยพินิจที่จะต้องพิจารณาว่า ปัญหานั้นสำคัญมากน้อยเพียงใด ถ้าปัญหาใดมีความสำคัญมากก็ต้องพยายามให้เกิดความคลาดเคลื่อนน้อยที่สุด แต่ถ้าปัญหาใดมีความสำคัญน้อยก็อาจยินยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อนได้มากกว่า ซึ่งโดยทั่วไปแล้วมักยินยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อนได้ 1% หรือ 5%

2. คำนึงถึงค่าใช้จ่าย แรงงาน เวลา และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมจากกลุ่มตัวอย่างนั้น ๆ ว่า จะทำได้หรือไม่ และคุ้มค่าเพียงใด เช่น ถ้าเป็นการสังเกตหรือสัมภาษณ์ก็อาจต้องใช้กลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดเล็ก

3. คำนึงถึงขนาดของประชากรว่า ประชากรมีขนาดใหญ่หรือเล็กเพียงใด ถ้าเป็นประชากรที่มีขนาดใหญ่ก็อาจต้องสุ่มมากกว่าประชากรที่มีขนาดเล็ก

4. คำนึงถึงลักษณะของปัญหาว่าเป็นการศึกษาเกี่ยวกับตัวแปรกี่ชนิด กล่าวคือ จะต้องแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็นกี่กลุ่ม ถ้าแบ่งเป็นหลายกลุ่ม เมื่อนำจำนวนหน่วยตัวอย่างของแต่ละกลุ่มมารวมกันเข้าก็จะกลายเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่

สรุปขนาดของกลุ่มตัวอย่างมีความสำคัญอย่างมากในการวิจัยเมื่อกลุ่มตัวอย่างมีความเหมาะสมข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างมีมากพอที่จะทำให้ผลงานวิจัยนั้นมีคุณค่า ขนาดของกลุ่มตัวอย่างเท่าไรจึงจะเหมาะสมกับการวิจัยขึ้นอยู่กับการศึกษาว่าจะยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อนมากน้อยเพียงใด จึงจะยอมรับได้ การหาขนาดตัวอย่างสามารถคำนวณได้จากสูตรในกรณีที่ต้องการประมาณค่าเฉลี่ยของประชากร และในกรณีที่ประมาณค่าสัดส่วนของประชากร และการใช้ตารางการสุ่มตัวอย่างของ Yamane ในที่นี้ขอแนะนำการหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 2 ลักษณะ คือ (1) การใช้ตารางหาขนาดตัวอย่างในรูปร้อยละ และ (2) การกำหนดขนาดตัวอย่างตามวัตถุประสงค์การวิจัย

ตัวอย่างที่ 1 การใช้ตารางหาขนาดตัวอย่างในรูปร้อยละ ได้มาจากการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างจากค่าสัดส่วนของประชากร ระดับความเชื่อมั่น และความคลาดเคลื่อน แล้วนำมาสรุปเป็นช่วง ดังตารางที่ 6.2

ตารางที่ 6.2 การใช้ตารางหาขนาดตัวอย่างในรูปร้อยละ

ขนาดของประชากร (N)	ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (n)
100-200	80%
300-400	60%
500-700	45%
1,000-1,500	30%
2,000-2,500	20%
3,000-4,000	15%
5,000-6,000	8%
7,000-10,000	6%
15,000-20,000	3%
30,000-50,000	2%
70,000ขึ้นไป	0.6%

ที่มา (สุวิมล ติรกานนท์, 2543 : 13)

ตัวอย่างที่ 2

ตารางที่ 6.3 การกำหนดขนาดตัวอย่างตามวัตถุประสงค์การวิจัย

ขนาดกลุ่มตัวอย่าง	ขนาดกลุ่มตัวอย่าง
การวิจัยเชิงทดลอง	อย่างน้อยกลุ่มละ 20 คน
การวิจัยเชิงสัมพันธ์	อย่างน้อย 100 คน
การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ	การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อตัวแปรตาม ต้องใช้กลุ่มตัวอย่าง 10 หน่วยต่อ 1 ตัวแปรในการวิจัย ขนาดกลุ่มตัวอย่างรวมอย่างน้อย 100 คน
การวิเคราะห์องค์ประกอบ	ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 5 หน่วยต่อ 1 ตัวแปร ขนาดกลุ่มตัวอย่างรวมอย่างน้อย 100 คน
การวิเคราะห์จำแนก	ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 20 หน่วยต่อ 1 ตัวแปร ขนาดกลุ่มตัวอย่างรวมอย่างน้อย 100 คน

ที่มา (สุวิมล ว่องวาณิช และนางลักษณ์ วิรัชชัย, 2546 : 15)

ส่วนขนาดกลุ่มตัวอย่างการวิจัยเชิงคุณภาพนั้น จะเน้นขนาดเล็ก มุ่งการลงลึก เลือกแบบเจาะจง กล่าวคือ เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยพิจารณาจากการตัดสินใจของผู้วิจัย ลักษณะกลุ่มที่เลือกเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างต้องอาศัยการรอบรู้ ความชำนาญและประสบการณ์ในเรื่องนั้นๆ การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบนี้มีชื่อเรียกอีกอย่างว่า การสุ่มตัวอย่างแบบจงใจ เป้าหมายการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการศึกษาในเชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่สามารถจะวัดได้คือไม่สามารถลดทอนลงเป็นตัวเลขได้เช่น ความรู้สึก ความคิด ประสบการณ์ เป็นต้น ซึ่งได้แก่มโนทัศน์ทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการศึกษาความรู้แบบนัยนิยม การวิจัยเชิงคุณภาพใช้ข้อมูลและการวิเคราะห์ที่ไม่ใช่ตัวเลข เพื่อที่จะบรรยายและเข้าใจมโนทัศน์เหล่านั้น เพราะฉะนั้น นักวิจัยอาจจะใช้แนวทางการเลือก เพื่อให้เข้าใจเจตนาของผู้ที่เข้าไปชมการแข่งขันต่างๆ โดยถามพวกเขาให้บอกเหตุผลว่าเพราะเหตุใดพวกเขาจะไม่เข้าชมการแข่งขันในอนาคต ความคิดดังกล่าวเป็นสิ่งที่ยากจะแปลงเป็นตัวเลขได้อย่างมีความหมาย และด้วยเหตุนี้ข้อมูลในรูปของถ้อยคำที่นักวิจัยนำมาใช้แปลเป็นตัวเลขได้ อย่างมีความหมายและด้วยเหตุนี้ข้อมูลในรูปของถ้อยคำที่นักวิจัยนำมาใช้แปล

ความหมายมีความเหมาะสมในการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งไม่เหมือนกับเชิงปริมาณ ประเด็นเรื่อง “จำนวนเท่าไร” อาจจะไม่ใช่ประเด็นที่เกี่ยวข้อง

6.4 วิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ

วิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างวิจัยเชิงปริมาณ

วิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างมีความจำเป็นสำหรับการทำการสำรวจด้วยตัวอย่าง เนื่องจากการเก็บรวบรวมข้อมูลของประชากรจากทุกหน่วยอาจทำให้เสียเวลาและค่าใช้จ่ายสูง ดังนั้น การศึกษาเฉพาะบางหน่วยของประชากรจึงเป็นเรื่องที่นิยม ในหัวข้อนี้จะกล่าวถึงวิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้ได้ตัวแทนที่ดีของประชากรทั้งหมดที่สนใจศึกษา ซึ่งตัวอย่างที่ดี คือ หน่วยตัวอย่างบางหน่วยในประชากรที่ถูกเลือกมาเป็นตัวแทนของประชากรโดยวิธีการสุ่มได้ให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประชากรหรือใกล้เคียงกับคุณลักษณะของประชากรได้ดีที่สุด วิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างมีวิธีการสำคัญอยู่ 3 แบบ ในการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง (บุญชม ศรีสะอาด, 2550 : 38-41) ซึ่งได้แก่

1. โดยใช้เกณฑ์จำนวนประชากร ซึ่งมีหลักในการกำหนด ดังนี้

จำนวนประชากรหลักร้อยละ 15-30%

จำนวนประชากรหลักพันใช้ 10-15%

จำนวนประชากรหลักหมื่นใช้ 5-10%

2. โดยใช้สูตรคำนวณ มีสูตรที่สามารถใช้คำนวณได้ง่ายอยู่ 2 สูตร คือ เมื่อไม่ทราบจำนวน

ของกลุ่มประชากร เป้าหมาย ($n = \text{target population}$)

$$n = P(1 - P)Z^2 / e^2 \quad (1)$$

เมื่อ n = จำนวนสมาชิกของกลุ่มตัวอย่าง

P = สัดส่วนของประชากรที่กำหนดขึ้น เช่น 30% = 0.3 40% = 0.4

Z = ค่ามาตรฐานที่ระดับความเชื่อมั่นที่กำหนด เช่น Z ที่ระดับ 95% = 1.96

e = ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้น เช่น 0.05 หรือ 0.01

เมื่อทราบจำนวนของกลุ่มประชากรเป้าหมาย ($n = \text{target population}$)

$$n = P(1 - P) / (e^2 / Z^2 + P(1 - P) / N) \quad (2)$$

เมื่อ N = จำนวนประชากรเป้าหมาย

n = จำนวนสมาชิกของกลุ่มตัวอย่าง

P = สัดส่วนของประชากรที่กำหนดขึ้น

Z = ค่ามาตรฐานที่ระดับความเชื่อมั่นที่กำหนด เช่น Z ที่ระดับ 99% = 2.58

e = ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้น เช่น $1\% = 0.01$ หรือ $5\% = 0.05$

ตัวอย่างการใช้สูตรคำนวณ

การวิจัยเรื่องหนึ่ง ต้องการสุ่มตัวอย่างจากประชากร 20% โดยที่ผู้วิจัยไม่ทราบจำนวนของประชากรที่แท้จริง ต้องการให้เกิดความผิดพลาดเพียง 1% และให้มีระดับความเชื่อมั่น 95% จากโจทย์ เมื่อไม่ทราบจำนวนที่แท้จริงของประชากรเป้าหมาย ต้องใช้สูตร 1 คือ

$$n = P(1 - P) Z^2 / e^2$$

แทนค่าในสูตร

$$\begin{aligned} n &= .2(1 - .2)(1.96)^2 / .01^2 \\ &= .2 \times .8 \times 3.8416 / .0001 \\ &= .16 \times 3841.6 \end{aligned}$$

ดังนั้นขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

$$= 614.656 \text{ หรือ } 615$$

จากโจทย์เดิม หากทราบประชากรเป้าหมาย เท่ากับ 3,500 จะคำนวณค่าของกลุ่มตัวอย่างได้จากสูตรที่ 2 ดังนี้

$$n = P(1 - P) / (e^2 / Z^2 + P(1 - P) / N)$$

แทนค่าในสูตร

$$\begin{aligned} n &= .2(1 - .2) / (.01)^2 / 1.96^2 + .2(1 - .2) / 3,500 \\ &= .2 \times .8 / (.0001 / 3.8416 + .2 \times .8 / 3,500) \\ &= .16 / (.000026) + .16 / 3,500 \\ &= .16 / (.000026 + 0.0000457) \\ &= .16 / .0000717 \end{aligned}$$

ดังนั้นขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

$$= 2,231.5202 = 2,232$$

พิชิต ฤทธิจรูญ (2547 :117-118) กล่าวถึง การใช้สูตรคำนวณว่าวิธีคำนวณมีหลายวิธี เช่น สูตรของเคร็ชชีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) มีดังนี้

$$S = \frac{X^2 NP(1-P)}{d^2 (N-1) + X^2 P(1-P)}$$

S แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ

X^2 แทน ค่าไคสแควร์ที่ 1 degree of freedom จากการเปิดตาราง (3.841)

N แทน ขนาดประชากร

P แทน สัดส่วนของประชากร (กำหนดให้เป็น .50 สำหรับขนาดของตัวอย่างที่มากที่สุด)

d แทน ความถูกต้องแม่นยำที่ยอมรับได้คิดเป็นสัดส่วน (.05)

ตัวอย่าง ถ้ามีประชากร 1,000 คน จงหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง

$$\text{วิธีทำ } S = (3.841)(1,000)(0.5)(10.5)$$

$$(0.05)^2(10,001) + (3.841)(0.50)(10.50)$$

$$S = \frac{960.25}{2.4975 + 0.9602}$$

$$S = \frac{960.25}{3.4577} = 277.71$$

นั่นคือ กลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 278 คน

สูตรของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) มีดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

n แทน ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ

e แทน ระดับของความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้นได้

N แทน ขนาดประชากร

ตัวอย่าง ถ้าประชากร 1,000 คน ต้องการหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ระดับความคลาดเคลื่อน .05

$$\text{วิธีทำ } n = \frac{1,000}{1 + (1,000)(0.05)^2}$$

$$n = \frac{1,000}{1 + 2.5}$$

$$n = 285.71$$

นั่นคือ กลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 286 คน

3. โดยใช้ตารางสำเร็จรูป การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยตารางสำเร็จรูป มีอยู่หลายประเภท ขึ้นอยู่กับ ความต้องการของผู้วิจัย ตารางสำเร็จรูปที่นิยมใช้กันในงานวิจัยเชิงสำรวจ ได้แก่ ตารางสำเร็จของทาโร ยามาเน่ และตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และเมอร์แกน เป็นต้น

ตัวอย่าง ตารางสำเร็จรูปของ ทาโร ยามาเน่ เป็นตารางที่ใช้หาขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพื่อประมาณค่าสัดส่วนของประชากร โดยคาดว่าสัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากร เท่ากับ 0.5 และระดับความเชื่อมั่น 95% ดังตารางที่ 1 วิธีการอ่านตารางผู้วิจัยจะต้องทราบ ขนาดของประชากร และกำหนดระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ เช่น ต้องการหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากประชากรที่มีขนาดเท่ากับ 2,000 คน ความคลาดเคลื่อนที่ผู้วิจัยยอมรับได้เท่ากับ 5% ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการจะเท่ากับ 333 คน ดังตารางภาพที่ 6.4

ตารางที่ 6.4 จำนวนประชากรและจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ควรสุ่มตามหลักการของยามาเน

การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง Yamane ที่ 95%

ขนาดประชากร	ขนาดของกลุ่มตัวอย่างความคลาดเคลื่อน					
	±1%	±2%	±3%	±4%	±5%	±10%
500	b	b	b	b	222	83
1,000	b	b	b	385	286	91
1,500	b	b	638	441	316	94
2,000	b	b	714	476	333	95
2,500	b	1,250	769	500	345	96
3,000	b	1,364	811	517	353	97
3,500	b	1,458	843	530	359	97
4,000	b	1,538	870	541	364	98
4,500	b	1,607	891	549	367	98
5,000	b	1,667	909	556	370	98
6,000	b	1,765	938	566	375	98
7,000	b	1,842	959	574	378	99
8,000	b	1,905	976	580	381	99
9,000	b	1,957	989	584	383	99
10,000	5,000	2,000	1,000	588	385	99
15,000	6,000	2,143	1,034	600	390	99
20,000	6,667	2,222	1,034	606	392	100
25,000	7,143	2,273	1,064	610	394	100
50,000	8,333	2,381	1,087	617	397	100
100,000	9,091	2,439	1,099	21	398	100
→∞	10,000	2,500	1,111	625	400	100

ที่มา (วรณีย์ แกมเกตุ, 2551 : 283)

สรุปได้ว่าการใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของทาโรยามาเนนั้น ข้อสังเกตที่สำคัญคือ ข้อมูลที่ถูกกำหนดในตารางจะต้องเป็นข้อมูลในลักษณะมาตรวัดแบบช่วง เช่น รายได้ ชั้นปี การศึกษา คะแนน น้ำหนัก ส่วนสูง ช่วงเวลา เป็นต้น ขนาดของประชากรที่กำหนดไว้ในตารางจะเริ่มต้นที่ 500 คน ถึง 100,000 คน ทาโร ยามาเน ได้มีการกำหนดระดับความเชื่อมั่นไว้ 2 ระดับ คือ ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% และระดับความเชื่อมั่นที่ 90% ทั้งนี้หากผู้วิจัยได้ตัดสินใจใช้ตารางของทาโร ยามาเน แล้วควรมีการประมาณขนาดของประชากร (N) และค่าความคลาดเคลื่อนไว้ล่วงหน้า อย่างไรก็ตามก็ยังไม่พบว่ามีคำแนะนำแต่อย่างใด เมื่อเทียบจากสัดส่วนความคลาดเคลื่อนทั้ง ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% และระดับความเชื่อมั่นที่ 90% ที่ทาโร ยามาเนได้กำหนดไว้ว่ามีความเหมาะสม แต่แท้ที่จริงขนาดการสุ่มของทั้ง 2 ค่าความเชื่อมั่นจำนวนการสุ่มยังไม่ถึงครึ่งหนึ่งของประชากรที่ได้กำหนดไว้ อาจจะทำให้ได้ข้อมูลการสำรวจไม่เพียงพอและอาจจะได้กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะพฤติกรรมที่ไม่คล้ายคลึงกับประชากรที่แท้จริง ทำให้เกิดการสูญเสียด้านการเก็บข้อมูลเพื่อข้อมูลที่เก็บได้มีความแปรปรวนสูงจนเกินไป

ดังนั้นผู้วิจัยจะต้องทราบจำนวนประชากรทั้งหมด (ยกเว้นกรณีเมื่อประชากรมีขนาดมากกว่า 100,000 หน่วย ; $N > 100,000$) และกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการเปิดตารางของทาโร ยามาเน่ เป็นกลุ่มอย่างที่มีขนาดใหญ่ถึงใหญ่ที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ด้วยระดับความเชื่อมั่นที่ 95% หรือ 99% จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการเปิดตารางของทาโร ยามาเน่ มีขนาดใหญ่เกินความจำเป็นจึงก่อให้เกิดความสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายและเสียเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ ดังตารางภาพที่ 6.5

ตารางที่ 6.5 จำนวนประชากรและจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ควรสุ่มตามหลักการของมอร์แกนและเครซซี่

จำนวนประชากร	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง	จำนวนประชากร	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง	จำนวนประชากร	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
10	10	220	140	1200	291
15	14	230	144	1300	297
20	19	240	148	1400	302
25	24	250	152	1500	306
30	28	260	155	1600	310
35	32	270	159	1700	313
40	36	280	162	1800	317
45	40	290	165	1900	320
50	44	300	169	2000	322
55	48	320	175	2200	327
60	52	340	181	2400	331
65	56	360	186	2600	335
70	59	380	191	2800	338
75	63	40	196	30	34

ที่มา (วรรณิ แกมเกตุ, 2551 : 291)

ตารางที่ 6.5 จำนวนประชากรและจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ควรสุ่มตามหลักการของมอร์แกนและเครซซี่ (ต่อ)

จำนวน ประชากร	จำนวน กลุ่ม ตัวอย่าง	จำนวน ประชากร	จำนวน กลุ่ม ตัวอย่าง	จำนวน ประชากร	จำนวนกลุ่ม ตัวอย่าง
80	66	420	201	3500	346
85	70	440	205	4000	351
90	73	460	210	4500	354
95	76	480	214	5000	357
100	80	500	217	6000	361
110	86	550	226	7000	364
120	92	600	234	8000	367
130	97	650	242	9000	368
140	103	700	248	10000	370
150	108	750	254	15000	375
160	113	800	260	20000	377
170	118	850	265	30000	379
180	123	900	269	40000	380
190	127	950	274	50000	381
200	132	1000	278	75000	382
210	136	1100	285	100000	384

ทิมมา (วรรณิ แกมเกต, 2551 : 291)

จากตารางที่ 6.5 ข้างต้นอธิบายเพิ่มเติมได้ว่าการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างสำหรับผู้วิจัย โดยเฉพาะผู้วิจัยมือใหม่ มักจะมีความกังวลอยู่ไม่น้อยว่าจะต้องมีการกำหนดตัวอย่างขนาดเท่าไร จึงจะเป็นตัวแทนที่ดีของประชากรได้ หากขนาดของกลุ่มตัวอย่างก็อาจจะส่งผลต่อความคลาดเคลื่อนของการสุ่มน้อยลง แต่ก็ทำให้มีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นอีกด้วย ดังนั้นการใช้ตารางเลขสุ่มตามหลักของของมอร์แกนและเครชชี จึงเป็นทางเลือกออกที่ดี สำหรับผู้วิจัยที่ไม่สันทัดกับการคำนวณมากนัก นอกจากนี้จะเห็นได้ว่าตารางเลขสุ่มของมอร์แกนและเครชชีจะใช้ได้ผลดีกับจำนวนประชากรที่มีจำนวนไม่มากนัก ซึ่งเหมาะสมกับการวิจัยเชิงสำรวจที่มีจำนวนประชากรไม่มากนัก ช่วยให้ผู้วิจัยมีความสะดวกยิ่งขึ้นในการวิจัย และได้รับความนิยมนกันแพร่หลาย อย่างไรก็ตามตารางแต่ละตารางแตกมีเงื่อนไขในการใช้ที่ไม่เหมือนกัน ผู้วิจัยต้องทราบข้อมูลก่อนใช้ตาราง ได้แก่ ขนาดของประชากร ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ และระดับนัยสำคัญ

วิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างวิจัยเชิงคุณภาพ

ชาย โพธิสิตา (2550 : 211) กล่าวว่า การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างการวิจัยเชิงคุณภาพมีขนาดเล็ก โดยขึ้นอยู่กับที่ผู้วิจัยจะมีการกำหนดขนาดตัวอย่างในลักษณะเคร่งครัดในเรื่องการเป็นตัวแทน

(Representatively oriented) หรือ ตัวอย่างที่เลือกโดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับทฤษฎีเป็นหลัก จะเห็นได้ว่าการวิจัยเชิงคุณภาพให้ความสนใจขนาดตัวอย่างที่คำนึงถึงความเหมาะสมกับทฤษฎีมากกว่า โดยเน้นการเลือกตัวอย่าง “แบบเจาะจง” คำนึงเรื่องความหลากหลายของประชากรเป็นหลัก และตัวอย่างที่เป็นตามอุดมคติของเชิงคุณภาพ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ มีกลวิธีหลายประการ และการเลือกกลวิธีการสุ่มตัวอย่างขึ้นอยู่กับจุดสนใจของการศึกษาและการตัดสินใจของนักวิจัยว่าแนวทางไหนจะให้เกิดความเข้าใจ ปรากฏการณ์ที่จะศึกษา ได้อย่างชัดเจนที่สุด วิธีการที่ถูกนำมาใช้ในการกำหนดขนาดตัวอย่างการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ เลือกตัวอย่างที่เป็นตัวแทน เลือกตัวอย่างที่หลากหลาย การเลือกตัวอย่างที่ชัดเจน เลือกตัวอย่างแบบลูกโซ่ และเลือกตัวอย่างเฉพาะที่ให้ประเด็นสำคัญ เป็นต้น

นอกจากนี้ผู้วิจัยอาจมีการพิจารณาถึงวิธีการที่จะออกแบบมาตรฐานการกำหนดกลุ่มตัวอย่างหรือผู้ให้ข้อมูลหลักในลักษณะพิเศษ เช่น สดขี้ (สำเร็จ - ล้มเหลว) มีประสบการณ์มากในเรื่องนั้นๆ กลุ่มคนหรือสถานการณ์ที่มีความหลากหลาย คนหรือสภาพการณ์ที่มีลักษณะเหมือนกัน และสามารถแสดงลักษณะสำคัญของประชากรทั้งหมด รวมถึงการทำหน้าที่เป็นตัวแทนในทุกๆ เรื่องได้เป็นอย่างดี

6.5 การเลือกชนิดของการสุ่มกลุ่มตัวอย่างวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ

การสุ่มตัวอย่างนั้น นอกจากจะช่วยให้การวิจัยประชาสัมพันธ์มีความเที่ยงตรงภายนอกแล้ว การสุ่มตัวอย่างยังทำให้ผู้วิจัยสามารถประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการดำเนินการวิจัย แต่พึงระมัดระวังอย่างหนึ่งว่ากลุ่มตัวอย่างที่ดีจะต้องเป็นกลุ่มที่เป็นตัวแทนที่ดีของกลุ่มประชากรและการสุ่มที่ดีนั้น ขึ้นอยู่กับวิธีการสุ่มนั้น ๆ ว่าเหมาะสมกับลักษณะข้อมูลและประชากรอย่างไร ซึ่งวิธีการสุ่มตัวอย่างแบ่งเป็น 2 ชนิดใหญ่ๆ ตามลักษณะการประมาณค่าความน่าจะเป็นของหน่วยตัวอย่างที่ถูกเลือก คือ การเลือกแบบเป็นตัวแทน และการเลือกแบบไม่เป็นตัวแทน

การเลือกแบบเป็นตัวแทน เหมาะสมกับการวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ

ลักษณะสำคัญของการเลือก โดยเฉพาะการเลือกตัวอย่างแบบเป็นตัวแทน ก็คือหน่วยตัวอย่างทุกหน่วยมีโอกาสในการรับเลือกเท่าเทียมกัน และการเลือกแบบเป็นตัวแทนนี้ผู้วิจัยสามารถคำนวณหาค่าความผิดพลาดหรือสามารถกำหนดลักษณะขอบเขตอันพึงประสงค์ได้ การสุ่มแบบเป็นตัวแทนจะใช้วิธีการสุ่ม (Random) ซึ่งจะเป็นการเลือกตัวอย่าง จำนวนที่ต้องการออกจากประชากรทั้งหมดโดยทุกๆ คน หรือทุกๆ หน่วยที่เป็นองค์ประกอบของประชากรมีโอกาสเท่าเทียมกันในการถูกเลือก ทำให้สามารถคำนวณค่า ความคลาดเคลื่อนที่เกิดจากการเลือกกลุ่มตัวอย่างได้ การเลือกตัวอย่างแบบเป็นตัวแทนที่นิยมใช้ในการวิจัยประชาสัมพันธ์สามารถประมวลได้ดังนี้

1. แบบไม่ใช่หลักความน่าจะเป็น

เป็นแบบที่ไม่สามารถคาดคะเนความเคลื่อนที่เกิดขึ้น กลุ่มตัวอย่างที่ได้มาโดยการสุ่มแบบนี้ จึงได้รับการยอมรับน้อยกว่าแบบที่ 2 เพราะอาจมีลักษณะบางประการแตกต่างจากประชากรอย่างใดก็ได้ หากผู้วิจัยมีเหตุผลที่ดี หรือกลุ่มตัวอย่างมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยมาก กลุ่มตัวอย่างก็จะได้รับการยอมรับมากขึ้น การสุ่มตัวอย่างแบบนี้มี 4 วิธี สรุปได้ดังนี้คือ

1.1 การสุ่มโดยบังเอิญ

การเลือกแบบนี้จะเลือกจากประชากรตามสะดวก เช่น ถ้ากลุ่มประชากรคือผู้เข้าร่วมกิจกรรมเปิดร้านสาขาใหม่ ผู้วิจัยสามารถสัมภาษณ์ใครก็ได้เมื่อกิจกรรมการประชาสัมพันธ์ของร้านจบแล้วและบังเอิญเดินผ่านมาบริเวณหน้าร้านที่เปิดสาขาใหม่ก็ได้

ข้อดีของการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญก็คือไม่ยุ่งยากในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพราะไม่ได้กำหนดไว้ตายตัวว่า กลุ่มตัวอย่างจะต้องเป็นใครคนนั้นคนนี้ อาจเป็นใครก็ได้ที่เผลออยู่ในบริเวณที่ผู้วิจัยไปเก็บข้อมูล และยินดีให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัย ส่วนข้อเสียของการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ ก็คือ ข้อมูลที่ได้ไม่สามารถอ้างอิงไปยังประชากรทั้งหมดได้

1.2 การสุ่มโดยโควตา

เป็นการเลือกแบบที่นำเอาสัดส่วนด้านองค์ประกอบของประชากรมาเป็นเครื่องพิจารณาด้วย โดยขั้นแรกผู้วิจัยจะต้องพิจารณาลักษณะองค์ประกอบประชากรเสียก่อน แล้วจึงเลือกกลุ่มตัวอย่างให้มีลักษณะเป็นแบบจำลองขนาดเล็กของกลุ่มประชากรโดยยึดสัดส่วนองค์ประกอบของประชากรเป็นหลัก เช่น ใช้วิธีสุ่มโดยบังเอิญให้ครบตามจำนวนที่ต้องการเป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้ได้กลุ่มย่อยๆ ตามลักษณะของตัวแปรที่กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมาย ซึ่งอาจได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ฯลฯ และกำหนดขนาดของกลุ่มย่อย หรือกำหนดว่าใช้กลุ่มตัวอย่างกลุ่มละเท่าไรแล้วลงมือเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการเลือกแบบบังเอิญ คือ เก็บข้อมูลจากใครก็ได้ที่ให้ความร่วมมือจนครบจำนวนที่กำหนดไว้ทุกกลุ่มตามต้องการ

ข้อดีของการเลือกแบบนี้จะทำให้ได้กลุ่มที่เป็นตัวแทนอย่างแท้จริง ข้อเสียคือไม่สามารถหาจำนวนที่แท้จริงขององค์ประกอบขอประชากรแต่ละองค์ประกอบได้ โดยเฉพาะถ้ากลุ่มประชากรนั้นมีขนาดใหญ่ มักจะเกิดความลำเอียงในการเก็บข้อมูล เช่น เมื่อผู้เก็บข้อมูลได้โควตามาแล้ว จะมีแนวโน้มเก็บข้อมูลจากบุคคลที่รู้จักให้ได้ตามโควตา บุคคลเหล่านี้จะมีคุณสมบัติด้านอื่นๆ คล้ายคลึงกัน นอกจากนี้ผู้เก็บข้อมูลมักจะเก็บข้อมูลจากบริเวณที่แห่งเดียวหรือใช้เส้นทางเดียวโดยตลอด ซึ่งประชากรที่อยู่ในบริเวณดังกล่าวมักจะมีคุณสมบัติคล้ายคลึงกันหลายๆ ด้าน เป็นต้น

ตัวอย่าง การวิจัยภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีประชากรที่ใช้ในการวิจัยเรื่องหนึ่งเมื่อจำแนกตามศาสนาแล้วปรากฏว่านับถือศาสนาพุทธ 60% อิสลาม 30% และคริสต์ 10% การวิจัยครั้งนี้ต้องการกลุ่มตัวอย่างจำนวน 500 คน โดยวิธีการสุ่มเชิงโควต้า ดังนี้

ขั้นที่ 1 คำนวณหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนได้

$$\text{ศาสนาพุทธ} = \frac{60}{100} \times 500 = 300 \text{ คน}$$

$$\text{ศาสนาอิสลาม} = \frac{30}{100} \times 500 = 150 \text{ คน}$$

$$\text{ศาสนาคริสต์} = \frac{10}{100} \times 500 = 50 \text{ คน}$$

ขั้นที่ 2 เลือกตัวอย่างตามจำนวนในขั้นที่ 1 โดยใช้วิธีการสุ่มแบบบังเอิญให้ได้ครบจำนวนที่กำหนดในขั้นที่ 1

1.3 การสุ่มแบบเจาะจง เหมาะสมกับการวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นวิธีการเลือกตัวอย่างโดยใช้วิจารณญาณของผู้วิจัยว่าจะเลือกหน่วยไหนบ้างให้มาอยู่ในกลุ่มตัวอย่าง โดยพิจารณาจุดมุ่งหมายของการวิจัยหรือวัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็นสำคัญ การสุ่มตัวอย่างโดยวิธีนี้ให้ความไว้วางใจแก่ผู้วิจัยหรือผู้สังเกตการณ์ในเรื่องนั้นๆ เนื่องจากเป็นบุคคลที่รู้ว่าจุดมุ่งหมายของการวิจัยเป็นอย่างไร และจะเลือกหรือไม่เลือกหน่วยไหนเพื่อให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการวิจัย เช่น เลือกเฉพาะผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น เพราะจุดมุ่งหมายของการวิจัยต้องการศึกษาพฤติกรรมของผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น

การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบมีจุดมุ่งหมายหรือแบบเจาะจงนี้จะเลือกในกรณี que คิดว่ากลุ่มตัวอย่างที่เลือกสามารถเป็นตัวแทนของประชากรในเรื่องที่จะศึกษาได้ แต่การเลือกแบบนี้มักมีโอกาสดูแลได้เสมอ เพราะผู้วิจัย อาจจะไม่เอียงหรืออคติในการเลือก ซึ่งข้อบกพร่องเหล่านี้สามารถแก้ไขได้โดยการตั้งเกณฑ์ที่ชัดเจนขึ้นมาเพื่อใช้เป็นหลักในการตัดสินใจ และการตัดสินใจถ้าทำโดยบุคคลหลายคนจะลดความลำเอียงลงไปได้อีก การสร้างความคุ้นเคย เช่น ออกสำรวจพื้นที่รอบแรกเพื่อแสวงหาข้อมูลประกอบการตัดสินใจ จะทำให้ได้ตัวอย่างที่ได้รับการคัดเลือกใกล้เคียงพอที่จะเป็นตัวแทนของประชากรได้ดีขึ้น เป็นต้น

1.4 การสุ่มตามสะดวก

เป็นการเลือกสุ่มกลุ่มตัวอย่างเอาตาม que ผู้วิจัยสะดวกเป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยเป็นผู้กำหนดหน่วยตัวอย่างเอง โดยคำนึงถึงความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล เช่น เลือกเก็บรวบรวมข้อมูลเฉพาะหมู่บ้านที่สามารถเดินทางไปได้สะดวก อาจารย์เลือกศึกษากับนักศึกษาที่ตนเองสอน นักประชาสัมพันธ์ศึกษาทัศนคติและความพึงพอใจของพนักงานในองค์กรต่อการรับรู้ข่าวสารขององค์กร เป็นต้น

ข้อดีของการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบนี้ คือ ผู้วิจัยมีความสะดวกสบายในการเก็บรวบรวมข้อมูล ไม่ต้องเสี่ยงภัยอันตรายใดๆ ส่วนข้อเสียคือ กลุ่มตัวอย่างที่ได้ จะไม่เป็นตัวแทนที่ดีของประชากรไม่สามารถสรุปผลไปยังประชากรทั้งหมดได้

2. แบบใช้หลักความน่าจะเป็น (www.service.nso.go.th, 2558)

การได้มาซึ่งตัวอย่างที่คำนึงถึงค่าโอกาสที่หน่วยต่างๆในประชากรจะถูกเลือก ค่าโอกาสนี้จะเท่ากันหรือไม่เท่ากันก็ได้ขึ้นอยู่กับวิธีการสุ่มตัวอย่างที่ใช้ แต่ไม่ว่าจะใช้การสุ่มตัวอย่างวิธีใดก็ตาม จะต้องสามารถคำนวณค่าโอกาสที่ถูกเลือกของตัวอย่างแต่ละหน่วยได้ เนื่องจากการสุ่มเป็นรากฐานของทฤษฎีหลักความน่าจะเป็น ซึ่งเป็นพื้นฐานของสถิติอ้างอิง (Inferential statistics) ดังนั้นในการศึกษาวิจัยการประชสัมพันธ์ในลักษณะใดก็ตาม หากต้องการอ้างอิงค่าสถิติที่ศึกษาได้จากกลุ่มตัวอย่าง ไปยังค่าพารามิเตอร์ของประชากรแล้ว การเลือกตัวอย่างควรเป็นแบบสุ่มการเลือก

หน่วยตัวอย่างโดยใช้หลักความน่าจะเป็น สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

2.1 การเลือกหน่วยตัวอย่างโดยใช้ความน่าจะเป็นเท่ากัน

2.2 การเลือกหน่วยตัวอย่างโดยใช้ความน่าจะเป็นไม่เท่ากัน

ซึ่งสามารถอธิบายการเลือกหน่วยตัวอย่างได้ดังนี้

2.1 การเลือกหน่วยตัวอย่างโดยใช้ความน่าจะเป็นเท่ากัน หมายถึง การเลือกหน่วยตัวอย่างจำนวนการสุ่มจากหน่วยในประชากรโดยโอกาสหรือความน่าจะเป็นของแต่ละหน่วยที่ถูกเลือกขึ้นมาเป็นตัวอย่างสามารถคำนวณค่าได้ และมีค่าเท่ากันทุกหน่วย โดยวิธีการเลือกหน่วยตัวอย่างสามารถทำได้หลายวิธี ดังนี้

2.1.1 การสุ่มแบบง่าย เป็นวิธีที่ทุกหน่วยจากประชากรโดยที่ทุกๆ หน่วยของประชากรมีโอกาสถูกเลือกเท่าๆ กัน เหมาะกับประชากรที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน ซึ่งมีวิธีปฏิบัติอยู่ 3 แบบ คือ การจับฉลาก การใช้ตารางเลขสุ่ม และใช้คอมพิวเตอร์สุ่ม

2.1.1.1 การสุ่มแบบจับฉลาก เป็นวิธีที่เขียนชื่อแต่ละหน่วยลงบนฉลาก (กระดาษ ลูกบอล หรือเบี้ย) นำไปใส่ในภาชนะ แล้วทำการจับขึ้นมาที่ละอันจนได้จำนวนที่ต้องการ ถ้าต้องการทำให้ทุกหน่วยมีโอกาสเท่า ๆ กัน ที่จะถูกเลือก ก็ให้ใส่ฉลากที่จับขึ้นมาแล้วใส่ลงไปเหมือนเดิมทุกครั้ง เรียกว่า “การเลือกแบบมีการแทนที่” ทั้งนี้การเลือกหน่วยตัวอย่างด้วยวิธีนี้สามารถทำได้ 2 แบบ คือ

(1) **การเลือกหน่วยตัวอย่างแบบไม่มีการแทนที่ใส่คืน** คือ การเลือกหน่วยตัวอย่างหน่วยหนึ่งหน่วยใดจากประชากรขึ้นมาเป็นตัวอย่าง แล้วไม่นำหน่วยนั้นใส่กลับไปในประชากรก่อนที่จะเลือกหน่วยถัดไป ดังนั้นหน่วยตัวอย่างหน่วยนั้นๆ จะไม่มีโอกาสถูกเลือกมาเป็นตัวอย่างอีกหรืออาจจะพูดได้ว่าเป็นการเลือกหน่วยตัวอย่างจากประชากรครั้งเดียวพร้อมๆ กัน โดยในทางปฏิบัติจะนิยมเลือกตัวอย่างแบบไม่แทนที่ใส่คืน เนื่องจากการปฏิบัติงานจริงนั้น การเก็บ

รวบรวมข้อมูลจากหน่วยตัวอย่างสองครั้งนั้นจะเป็นการรวบรวมหน่วยตัวอย่างอีกทั้งได้ข้อมูลหน่วยตัวอย่างเดียวกันมากกว่าหนึ่งชุด

(2) การเลือกหน่วยตัวอย่างแบบใส่คืน คือ การเลือกหน่วยตัวอย่างหน่วยหนึ่งหน่วยใดจากประชากรขึ้นมาเป็นตัวอย่าง แล้วนำหน่วยนั้นใส่คืนกลับไปในประชากรก่อนที่จะเลือกหน่วยถัดไป ดังนั้นหน่วยตัวอย่างนั้นจะมีโอกาสถูกเลือกมาเป็นตัวอย่างอีก ซึ่งในทางปฏิบัติมักไม่นิยมเลือกใช้วิธีนี้เนื่องจากหน่วยตัวอย่างหน่วยนั้นจะถูกสัมภาษณ์หรือเก็บรวบรวมข้อมูลมากกว่าหนึ่งครั้งหรือกล่าวได้ว่าบางหน่วยอาจถูกเลือกซ้ำได้

2.1.1.2 การใช้ตารางเลขสุ่ม มักใช้เมื่อประชากรมีขนาดใหญ่ และมีกรอบตัวอย่าง ซึ่งสะดวกกว่าวิธีจับฉลากเพราะวิธีจับฉลากต้องเขียนฉลากทุกหน่วยที่อยู่ในประชากร และทำการเลือกฉลากขึ้นมาทีละใบจนครบตามขนาดตัวอย่างที่กำหนด เป็นตารางที่นักสถิติทำขึ้นเพื่อให้เลขหรือเลขผสมมีโอกาสได้รับการเลือกเท่ากันทุกตัวหรือทุกชุด ตารางเลขสุ่มดังกล่าวนี้ จะหาได้ตามหนังสือสถิติทั่วไป ส่วนมากอยู่ในภาคผนวกท้ายเล่ม ในการใช้ตารางเลขสุ่มผู้ใช้จะต้องกำหนดระบบการอ่านให้ชัดเจนว่าจะอ่านไปในทิศทางใด เช่น อ่านจากทางซ้ายไปทางขวา หรือจากบนลงล่างก็ต้องอ่านแบบเดียวกันโดยตลอด ในการอ่านตารางเลขสุ่มผู้อ่านจะต้องกำหนดจำนวนเลขหลักที่ต้องใช้ว่าเป็น 2 หลัก หรือ 3 หลัก หรือ 4 หลัก จำนวนหลักขึ้นอยู่กับจำนวนประชากรทั้งหมดที่มีอยู่ในบัญชี ถ้าประชากรทั้งหมดมี 88 หน่วยก็ใช้เลข 2 หลัก ถ้ามี 175 หน่วยใช้เลข 3 หลัก และหากมี 1240 หน่วย ก็ใช้เลข 4 หลัก เป็นต้น

วิธีใช้ตารางเลขสุ่มทำได้ดังนี้ (Madison, 2008 : 135-136)

- (1) ให้หมายเลขแก่หน่วยทุกหน่วยในประชากรจาก 1 ถึง N
- (2) พิจารณาว่า N เป็นเลขกี่หลัก หาก N เป็นเลข 2 หลัก ให้อ่านเลขสุ่มทีละ 2 ตัว หรือ N เป็นเลข 4 หลัก ก็ให้อ่านเลขสุ่มทีละ 4 ตัว
- (3) กำหนดเกณฑ์การใช้ตารางเลขสุ่ม โดยหาตัวเลขเริ่มต้นก่อน การสุ่มชี้ตัวเลขในตารางเลขสุ่ม 2 หลักมา 2 จำนวน เพื่อเป็นแถว เริ่มต้น และสดมภ์ เริ่มต้น เมื่อได้ตัวเลขเริ่มต้นแล้วอ่านเลขจากซ้ายไปขวา (หรือจากขวาไปซ้ายหรือเรียงขึ้นลงในแนวตั้งก็ได้) เมื่อจบแถวให้ขึ้นแถวใหม่ต่อไปตามลำดับ
- (4) อ่านตัวเลขจากตำแหน่งเริ่มต้นที่สุ่มได้จากข้อที่ผ่านมา ให้มีจำนวนหลักเท่ากับจำนวนหลักของ N หากตัวเลขที่ได้ตรงกับหน่วยใด หน่วยนั้นก็จะถูกเลือกเป็นตัวแทนในตัวอย่าง ถ้าเลขที่ได้เป็น 0 หรือ เกินเลขที่สุดท้ายในประชากร (N) ให้ตัดออก หรือถ้าได้เลขซ้ำกันในกรณีที่เป็น การเลือกตัวอย่างแบบไม่แทนที่ ก็ให้ตัดออก โดยดำเนินการ จนครบตามขนาดตัวอย่างที่กำหนด n

ตัวอย่าง ต้องการเลือกแผนกสายงานในองค์กรตัวอย่างจำนวน 7 แผนก จากแผนกสายงานทั้งหมดในองค์กรทั้งสิ้น 12 โดยใช้ตารางเลขสุ่ม สามารถดำเนินการดังนี้

1. ให้หมายเลขแก่ครัวเรือนตั้งแต่ 01 , 02 , 03 ,..., 11 , 12
2. สุ่มชี้ลงในตารางเลขสุ่มเพื่อเลือกแถวและหลักเริ่มต้น สำหรับเริ่มต้นเลือกหน่วยตัวอย่าง หน่วยแรก สมมุติว่าสุ่มได้ 41180 เลือกเลขสองหลักมา 2 จำนวน จะได้ 41 กับ 18 นั่นคือ ตัวแรก เริ่มต้นจะอยู่ที่แถวอนที่ 41 และสดมภ์ที่ 18 ดังแสดงในภาพที่ 6.4

	00-04	05-09	10-14	15-19	20-24
00	54446	22662	65905	70639	79365
01	15389	85205	18850	39226	42249
02	85941	40756	82414	02015	13858
03	611149	69440	11286	88218	58925
04	05219	81619	10651	67079	92511
05	41417	98326	87719	92294	46614
06	28357	94070	20652	35774	16249
07	17783	00015	10806	83091	91530
08	40950	84820	29881	95966	62800
09	82995	64157	66164	41180	10089

ภาพที่ 6.4 การสุ่มชี้ตารางเลขสุ่ม
ที่มา (วรณณี แกมเกตุ, 2551 : 295)

3. อ่านตัวเลขจากตำแหน่งเริ่มต้นจากข้อ (2) โดยเริ่มที่ละ 2 หลัก เนื่องจาก N มีค่าเท่ากับ 12 ซึ่งเป็นเลขสองหลัก โดยอ่านตัวเลขไปทางขวา ดังแสดงในภาพที่ 6.5

สถมภ์ที่ 18

	00-04	05-09	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49
00	54463	22662	65905	70639	79365	67382	29085	69831	47058	08186
01	15389	85205	18850	39226	42249	90669	96325	23248	60933	26927
02	85941	40756	82414	02015	13858	78030	16269	65978	01385	15345
03	61149	69440	11286	88218	58925	03638	52862	62733	33451	77455
04	05219	81619	10651	67029	92511	59888	84502	72095	83463	75577
05	41417	98326	87719	92294	46614	50948	64886	20002	97365	30976
06	28357	94070	20652	35774	16249	75019	21145	05217	47286	76305
07	17783	00015	10806	83091	91530	36466	39981	62481	49177	75779
08	40950	84820	29881	85966	62800	70326	84740	62660	77379	90279
09	32995	64157	66164	41180	10089	41757	78258	96488	88629	37231
10	96754	17676	55659	44105	47361	34833	86679	23930	53249	27083
11	34357	88040	53364	71726	45690	66334	60332	22554	90600	71113
12	06318	37403	49927	57715	50423	67372	63116	48883	21305	80182
13	62111	52820	07243	79931	89292	84767	85693	72947	22278	11551
14	47534	09243	67879	00544	23410	12740	02540	54440	32949	13491
15	98614	75993	84460	62846	59844	14922	48730	73443	48167	34770
16	24856	03648	44898	09351	98795	18644	39765	71058	90368	44104
17	96887	12479	80621	66223	86085	78285	02432	53342	42846	91771
18	90801	21472	42815	77408	37390	76766	52615	32141	30268	18106
19	55165	77312	83666	36028	28420	70219	81369	41943	47366	41067
20	75884	12952	84318	95108	72305	64620	91318	89872	45325	85436
21	16777	37116	58550	42958	21460	43910	01175	87894	83378	10620
22	46230	43877	80207	88877	89380	32992	91380	03164	98656	59337
23	42902	66892	46134	01432	94710	23474	20423	60137	60609	13119
24	81007	00333	39693	28035	10154	95425	39220	19774	31782	49037
25	68089	01122	51111	72372	06902	74373	96199	97017	41273	21546
26	20411	67081	89950	16944	93054	87687	96693	87236	77054	33848
27	58212	13160	06468	15718	82627	76999	05999	58680	96739	63700
28	70577	42866	24969	61210	76046	67699	42054	12696	93758	03283
29	94522	74358	71659	62038	79643	79169	44741	05437	39038	13163
30	42626	86819	85651	38678	17401	03252	99547	32404	17918	62880
31	16051	33763	57194	16782	54450	19031	58580	47629	54132	60631
32	08244	27647	33851	44705	94211	46716	11738	55784	95374	72655
33	59497	04392	09419	89964	51211	04894	72882	17805	21896	83864
34	97155	13428	40293	09985	58434	01412	69124	82171	59058	82859
35	98409	66162	95763	47420	20792	61527	20441	39435	41859	41567
36	45476	84882	65109	96597	25910	66790	65706	61203	53634	22557
37	89300	69700	50741	20329	11658	23166	05400	66669	48708	03887
38	50051	95137	91631	66315	91428	12275	24816	68091	71710	33258
39	31753	85178	31310	89642	98364	02306	24617	09609	83942	22716
40	79152	53829	77250	20190	56535	18760	69942	77448	33278	48805
41	44560	38750	83635	56540	64900	42912	13953	79149	18710	63618
42	68328	83378	63369	71381	39564	05615	42451	64559	97501	65747
43	46939	38689	58689	08342	30459	85863	20781	09284	26333	91777
44	83544	36141	15707	96256	23068	13782	08457	89469	93842	55349

แถวที่ 41

ภาพที่ 6.5 การอ่านตัวเลขจากตารางเลขสุ่ม

ที่มา (วรรณิ แกมเกต, 2551 : 295)

4. อ่านตัวเลขต่อไปทางขวา ได้เลขดังนี้ 40 64900 42912 13953 79149 18710
5. แบ่งตัวเลขเป็น 2 หลัก ได้เลขดังนี้ 40 64 90 04 29 12 13 95 37 91 49 18
6. ให้พิจารณาว่าตัวเลขในข้อ 5 ตัวเลขใดมีค่าเท่ากับ 00 และมากกว่า 12 ให้ตัดตัวเลขนั้นทิ้ง ดังนั้นจะเหลือตัวเลข ดังนี้ 04 12 06
7. ถ้าตัวเลขที่สุ่มเลือกมาได้มีค่าที่ซ้ำกัน ให้ตัดทิ้งไปใช้เพียงค่าเดียวเท่านั้น
8. หากใช้ตารางเลขสุ่มจนหมดแถวอนที่เลือกไว้ แต่ยังได้ตัวอย่างไม่ครบตามที่ต้องการก็ให้ขึ้นแถวใหม่ต่อไป
9. ดังนั้นหมายเลขแผนกสายงานที่ถูกเลือกที่ได้จากตารางเลขสุ่ม จำนวน 3 แผนก ได้แก่ แผนกสายงานตัวอย่างที่ 04 12 06

2.1.1.3 วิธีใช้คอมพิวเตอร์ในการสุ่ม วิธีการนี้ใช้คอมพิวเตอร์สร้างเลขสุ่มขึ้นมา ระหว่างหมายเลข 1 ถึง N แล้วใช้คำสั่งให้เลือกหมายเลขตามจำนวนที่ต้องการ ซึ่งวิธีการนี้เป็นการพัฒนามาจากการจับฉลากและการใช้ตารางเลขสุ่ม เพื่อให้ง่ายและสะดวกต่อการนำไปใช้ ซึ่งวิธีการนี้เหมาะกับการเลือกหน่วยตัวอย่างที่ขนาดตัวอย่างมีขนาดใหญ่การนำคอมพิวเตอร์มาช่วยจะเหมาะสมกว่า

ข้อดีการสุ่มอย่างง่าย

เป็นวิธีการที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน ทำได้สะดวก

ข้อเสียการสุ่มอย่างง่าย

ต้องทำบัญชีประชากร ซึ่งบางเรื่องอาจทำได้ง่าย เช่น บัญชีรายชื่อพนักงานฝ่ายประชาสัมพันธ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีทุกคน แต่บางเรื่องไม่สามารถทำได้ เช่น บัญชีผู้มีรายได้จากสาขาอาชีพต่างๆ ทุกคนในภาคตะวันออก เป็นต้น นอกจากนี้ในการสุ่มตัวอย่างผู้วิจัยจะต้องทำการสุ่มหลายครั้งตามจำนวนตัวอย่างที่ต้องการ ซึ่งเป็นการเสียเวลาและแรงงาน โดยเฉพาะถ้ากลุ่มตัวอย่างมีจำนวนมาก

2.1.2 การสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ เป็นการสุ่มตัวอย่างที่ประชากรมีความแตกต่างกันมาก ดังนั้นจึงแบ่งประชากรออกเป็นกลุ่มย่อยๆ โดยจะเรียกแต่ละกลุ่มย่อยว่า “ชั้นภูมิ” หน่วยตัวอย่างที่อยู่ภายในชั้นภูมิเดียวกันจะมีความคล้ายคลึงกัน แต่ในระหว่างชั้นภูมิ หรือระหว่างกลุ่มจะมีความแตกต่างกันมากกว่า จากนั้นจึงสุ่มเลือกตัวอย่างจากกลุ่มย่อยดังกล่าวนั้นอีกครั้ง เช่น จัดชั้นเป็นภาค จังหวัด อำเภอ และตำบล แล้วสุ่มตัวอย่างจากแต่ละชั้น เป็นต้น

การแบ่งประชากรออกเป็นระดับชั้น มีจุดมุ่งหมายที่จะจัดหน่วยของประชากรในแต่ละระดับชั้นให้มีความคล้ายคลึงกัน จำนวนตัวอย่างที่จะเลือกจากแต่ละระดับชั้นไม่จำเป็นต้องใช้มากตัวอย่างน้อยๆ ก็สามารถใช้แทนได้ กล่าวคือ การเลือกตัวอย่างโดยแบ่งชั้น จะได้ตัวอย่างที่มีประสิทธิภาพสูงกว่าการสุ่มแบบง่าย

ข้อดีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ

1. การจัดแบ่งกลุ่มย่อยๆ นั้น แสดงว่าผู้วิจัยมีความรู้เกี่ยวกับประชากร จึงสามารถแบ่งกลุ่มย่อยๆ ได้ เช่น รู้อาชีพ รู้ระดับการศึกษา รู้อายุ ฯลฯ ซึ่งผลจากการที่มีความรู้เกี่ยวกับประชากรจะทำให้ผู้วิจัยสามารถเลือกกลุ่มตัวอย่างได้ดี

2. การแบ่งประชากรเป็นระดับชั้น จะทำให้ผู้วิจัยสามารถเลือกกลุ่มตัวอย่างจากแต่ละระดับชั้นแตกต่างกันไป แล้วแต่ความเหมาะสม และจะทำให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างครบตามตัวแปรที่ศึกษา

3. สามารถสรุปผลที่ได้ไปยังประชากรกลุ่มย่อย และประชากรทั้งหมดได้

ข้อเสียการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ

1. ได้กลุ่มตัวอย่างที่มีคุณลักษณะที่ครอบคลุมทุกลักษณะของหลังคาเรือนอย่างเป็นระบบ และช่วยลดความคลาดเคลื่อนแต่ไม่ต้องลดขนาดของกลุ่มตัวอย่างเหมือนวิธีการสุ่มอย่างง่าย ทำให้การทดสอบทางสถิติมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

2. ถ้าจำนวนตัวแปรที่ใช้มีมากเกินไปจะทำให้มีจำนวนชั้นที่มากและยุ่งยากในการแบ่งชั้น หรือทำให้ตัวอย่างของแต่ละชั้นอาจมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอ จะทำให้เสียเวลาและใช้ค่าใช้จ่ายสูง

3. ในการประมาณค่าความคลาดเคลื่อนจะต้องใช้สูตรการปรับแก้สัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างที่ค่อนข้างซับซ้อน

2.1.3 การสุ่มตัวอย่างแบบจัดกลุ่ม

เป็นการสุ่มตัวอย่างที่แบ่งประชากรออกเป็นกลุ่มๆ โดยให้ประชากรที่อยู่ในกลุ่มเดียวกันมีลักษณะที่แตกต่างกันและให้ประชากรระหว่างกลุ่มมีลักษณะที่คล้ายคลึงกันมากที่สุด การเลือกตัวอย่างจะสุ่มเลือกกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งขึ้นมาเป็นตัวแทนของประชากรแล้วศึกษาข้อมูลจากหน่วยตัวอย่างในกลุ่มนั้น

เมื่อผู้วิจัยสามารถแบ่งประชากรออกเป็นกลุ่มย่อยตามลักษณะดังกล่าวแล้ว ก็ให้ทำการสุ่มกลุ่มย่อย โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายหรือสุ่มอย่างมีระบบแล้วใช้ทุกหน่วยในกลุ่มย่อยนั้นเป็นกลุ่มตัวอย่าง แล้วคำนวณว่าต้องใช้กลุ่มย่อยกี่กลุ่ม การทำให้เกิดความแปรปรวนภายในกลุ่มมากกระทำได้โดยจัดให้หน่วยตัวอย่างภายในกลุ่มมีความเป็นวิวิธพันธ์ กล่าวคือมีลักษณะต่างๆ ปะปนกัน เช่น ถ้าเป็นการศึกษาเรื่องอาชีพ ในกลุ่มหนึ่งๆ ก็ต้องมีทุกอาชีพปะปนกัน ส่วนการทำให้เกิดความแปรปรวนระหว่างกลุ่มน้อยที่สุด ทำได้โดยจัดให้ทุกกลุ่มมีขนาดเท่ากันหรือพอๆ กัน และมีลักษณะใกล้เคียงกันมากที่สุด เช่น ทุกกลุ่มมีจำนวนคนที่มีทุกอาชีพปะปนกัน เช่นเดียวกันหมด

ตัวอย่าง ประชากรมีจำนวน 100 หน่วย แบ่งเป็นกลุ่มย่อยๆ ได้จำนวน 5 กลุ่ม กลุ่มละ 20 หน่วย ผู้วิจัยต้องการกลุ่มตัวอย่างที่จะใช้ในการวิจัยจำนวนทั้งหมด 40 หน่วย ตัวอย่าง ดังนั้นจึงต้องการสุ่มกลุ่มย่อยๆ ซึ่งมีกลุ่มละ 20 หน่วย ออกมาจำนวน 2 กลุ่ม จาก 5 กลุ่ม การสุ่มกลุ่มย่อยอาจใช้การสุ่มอย่างง่ายหรือการสุ่มอย่างมีระบบก็ได้

ข้อดีการสุ่มตัวอย่างแบบจัดกลุ่ม

ใช้ได้เมื่อมีรอบตัวอย่าง ประหยัดเวลา แรงงาน ค่าใช้จ่าย

ข้อเสียการสุ่มตัวอย่างแบบจัดกลุ่ม

ยุ่งยากในการประมาณค่า

2.1.4 การสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ (Systematic random sampling)

เป็นการสุ่มตัวอย่างจากหน่วยย่อยของประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกันมีการจัดเรียงกันอย่างมีระบบเช่น เรียงตามบัญชีรายชื่อ เรียงตามบ้านเลขที่ โดยการสุ่มแบบเป็นช่วงๆ ดำเนินการได้ดังนี้

ข้อดีการสุ่มอย่างมีระบบ

เป็นการประหยัดเวลาและแรงงานในการสุ่มตัวอย่าง เมื่อเทียบกับการสุ่มอย่างง่ายซึ่งต้องสุ่มหลายครั้งตามจำนวนตัวอย่างที่ต้องการ สำหรับการสุ่มอย่างมีระบบทำการสุ่มเพียงจุดเริ่มต้นเท่านั้น แล้วบวกด้วยช่วงของการเลือกหน่วยตัวอย่าง ซึ่งจะทำให้ได้หมายเลขของตัวอย่างต่อไป และจะทำการบวกไปเรื่อยๆ จนได้จำนวนตัวอย่างครบตามความต้องการ

ข้อเสียการสุ่มอย่างมีระบบ

ควรระวังอคติซึ่งอาจเกิดขึ้นได้เนื่องจากวิธีการจัดทำบัญชีรายชื่อ ซึ่งจัดขึ้นอาจมีความมุ่งหมายไม่สอดคล้องกับการสุ่มตัวอย่างได้ ซึ่งเมื่อนำมาเป็นกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยอาจทำให้ผลของการวิจัยคลาดเคลื่อนได้

2.1.5 การสุ่มแบบหลายขั้นตอน การสุ่มแบบหลายขั้นตอนหมายถึง การสุ่มตัวอย่างจากประชากรที่มีระดับแตกต่างกันเมื่อเลือกได้ระดับหนึ่งแล้ว ก็เลือกกลุ่มที่มีระดับต่ำลงมาจนถึงหน่วยของประชากรที่ต้องการศึกษา เช่น เลือกจังหวัดเมื่อได้จังหวัดก็เลือกอำเภอ ได้อำเภอก็เลือกตำบล ได้ตำบลก็เลือกหมู่บ้าน ได้หมู่บ้านก็เลือกหลังคาเรือนได้หลังคาเรือนก็เลือกสมาชิกในครอบครัว การเลือกตัวอย่างจะสิ้นสุดที่ระดับใดขึ้นอยู่กับระดับของหน่วยที่ต้องการศึกษา ซึ่งอาจเป็นตำบลหรือหมู่บ้านหรือหลังคาเรือนก็ได้ การสุ่มแบบนี้ ใช้ในกรณีที่ผู้วิจัยไม่สามารถรู้ขอบข่ายหรือจำนวนทั้งหมดที่แน่นอนของประชากร เช่น ประชากรทั่วประเทศ ฯลฯ วิธีนี้ทำได้โดย แบ่งประชากรเป็นกลุ่มใหญ่ แล้วจึงแบ่งเป็นกลุ่มย่อยแล้วก็ให้ทำการสุ่มหน่วยตัวอย่างจากกลุ่มย่อยที่สุ่มได้ ซึ่งจะใช้วิธีสุ่มแบบใดก็ได้

ข้อดีการสุ่มแบบหลายชั้นตอน

ใช้ได้เมื่อไม่มีกรอบตัวอย่าง ประหยัดเวลา ค่าใช้จ่าย มีระเบียบแบบแผนสุ่มชัดเจน

ข้อเสียการสุ่มแบบหลายชั้นตอน

ยุ่งยากในการประมาณค่าพารามิเตอร์

2.2 การเลือกหน่วยตัวอย่างโดยใช้ความน่าจะเป็นไม่เท่ากัน

ในการวางแผนการสำรวจข้อมูลโดยวิธีการเลือกตัวอย่างจากหน่วยที่มีขนาดของข้อมูลแตกต่างกันมาก มักใช้การเลือกตัวอย่างโดยใช้ความน่าจะเป็นในการเลือกไม่เท่ากัน โดยจะเลือกค่าความน่าจะเป็นที่ทำให้ได้ค่าประมาณที่มีความคลาดเคลื่อนน้อยที่สุด คือ เลือกตัวอย่างให้แต่ละหน่วยในประชากรเป็นปฏิภาคกับขนาดของข้อมูลภายใต้การศึกษาที่ต้องการสำรวจ เรียกว่า “Sampling with probability proportional to size” หรือใช้ตัวย่อว่า “p.p.s sampling”

การสุ่มตัวอย่างโดยใช้ความน่าจะเป็นไม่เท่ากันสามารถทำได้ทั้งกรณีการสุ่มแบบแทนที่กลับคืน และการสุ่มแบบไม่แทนที่กลับคืน โดยทั่วไปการสุ่มแบบแทนที่กลับคืนจะมีประสิทธิภาพต่ำกว่าการสุ่มแบบไม่แทนที่กลับคืน แต่ในกรณีการสุ่มตัวอย่างโดยใช้ความน่าจะเป็นไม่เท่ากันจะนิยมใช้การสุ่มแบบแทนที่กลับคืนมากกว่า เนื่องจากความน่าจะเป็นที่แต่ละหน่วยถูกสุ่มมาเป็นตัวอย่างในแต่ละครั้งนั้นเท่ากันจึงเป็นวิธีที่สะดวกและง่ายต่อการวิเคราะห์ ในขณะที่การสุ่มแบบไม่แทนที่กลับคืนนั้นความน่าจะเป็นที่แต่ละหน่วยถูกสุ่มมาเป็นตัวอย่างในแต่ละครั้งไม่เท่ากัน ซึ่งการคำนวณหาค่าความน่าจะเป็นของแต่ละหน่วยที่ถูกสุ่มมาเป็นตัวอย่างในการสุ่มแต่ละครั้งนั้นยุ่งยากมาก ดังนั้นในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะการสุ่มตัวอย่างโดยใช้ความน่าจะเป็นไม่เท่ากันแบบแทนที่กลับคืนเท่านั้น

วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยใช้ความน่าจะเป็นไม่เท่ากันมีหลายวิธีด้วยกัน แต่วิธีที่นิยมใช้คือวิธีขนาดสะสม (The cumulative size method) ซึ่งมีหลักการคือ ในการสุ่มตัวอย่างขนาด n หน่วยจากประชากรที่มีขนาด N หน่วย กำหนดให้ p_i เป็นความน่าจะเป็นที่หน่วยตัวอย่างที่ i จะถูกเลือก และ p_i เป็นความน่าจะเป็นที่เป็นสัดส่วนกับขนาด

$$\text{โดยที่ } p_i = \frac{M_i}{\sum_{i=1}^N M_i} \text{ เมื่อ } M_i \text{ คือตัวแปรช่วย (ขนาด) ของหน่วยที่ } i$$

p_i จะมีค่าเท่ากันหรือไม่เท่ากันก็ได้ แต่ p_i ต้องมีคุณสมบัติ 2 ประการดังนี้

$$1. 0 \leq p_i \leq 1 \text{ ทุกค่าของ } i \text{ และ } 2. \sum_{i=1}^N p_i = 1$$

ตัวอย่าง การสำรวจห้างสรรพสินค้าในจังหวัดจันทบุรีทั้งหมด 4 ร้าน ซึ่งมีพื้นที่ (หน่วย : ตารางเมตร) ต่างๆ กัน นำพื้นที่ของแต่ละร้านค้ามารวมกันจากนั้นคำนวณค่า p_i แสดงดังตารางที่ 6.6

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตารางที่ 6.6 การคำนวณค่า p_i ของพื้นที่ห้างสรรพสินค้าในจังหวัดจันทบุรี

ร้านค้า	พื้นที่ (M_i)	p_i
A	100	$\frac{100}{2,000} = 0.05$
B	400	$\frac{400}{2,000} = 0.20$
C	500	$\frac{500}{2,000} = 0.25$
D	1,000	$\frac{1,000}{2,000} = 0.50$
รวม	2,000	1.00

จากตารางที่ 6.6 อธิบายได้ว่าผู้วิจัยจะมีการเรียงลำดับหน่วยของห้างสรรพสินค้าที่เป็นประชากรของพื้นที่ในการวิจัย มีการระบุขนาดพื้นที่ของแต่ละหน่วย (M_i) หลังจากนั้นจะมีการคำนวณหาค่า p_i เพื่อพิจารณาความน่าจะเป็นที่เป็นสัดส่วนกับขนาด p_i ที่เหมาะสมคือ 1.00 ตารางเมตรต่อ 1 หน่วยห้างสรรพสินค้า

สรุปการสุ่มตัวอย่างคือการเลือกประชากรจำนวนหนึ่งจากยอดรวมทั้งหมด เพื่อเป็นตัวอย่างในการศึกษา การสุ่มตัวอย่างเป็นวิธีการที่ใช้กันโดยทั่วไปในการสำรวจ เพราะสะดวกประหยัด รวดเร็วกว่า วิธีการสุ่มตัวอย่างนั้นทำได้หลายวิธี และแต่ละวิธีที่ใช้มีประโยชน์และมีวาระที่เหมาะสมแก่การใช้แตกต่างกัน ไม่มีวิธีการสุ่มตัวอย่างวิธีใดที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการวิจัยทุกประเภท ดังนั้นวิธีการสุ่มตัวอย่างที่ดีก็คือ วิธีที่จะใช้ข้อมูลที่รวบรวมมาได้ สามารถตอบปัญหาของการวิจัยตามที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้

ข้อผิดพลาดในการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยเป็นการค้นหาคำตอบที่ผู้ทำการศึกษาบางรายพิจารณาเห็นว่าเป็นเรื่องที่ยากและซับซ้อนให้เวลาในการศึกษานาน เสียเวลา เกิดความท้อแท้ในการศึกษา ปัจจัยอื่นๆ ที่ไม่เอื้อต่อการศึกษา ส่งผลให้ผู้วิจัยต้องการสรุปหรือปิดเล่มรายงานวิจัยอย่างรวดเร็วบางรายมีการว่าจ้าง จึงเป็นที่มาของข้อผิดพลาดหลายๆ ประการของการวิจัย โดยเฉพาะข้อผิดพลาดในการสุ่มกลุ่มตัวอย่างสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ซึ่งพอประมวลได้ดังนี้

1. การเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีความสัมพันธ์ที่ดีหรือเฉพาะรายที่ผู้วิจัยคิดว่ามีความสะดวกต่อการเก็บข้อมูล เนื่องจากหาได้ง่ายและทำให้งานวิจัยเสร็จทันเวลาที่กำหนด หากผู้วิจัยได้เสนอของบประมาณจากแหล่งทุนสนับสนุนจะมีการจำกัดเรื่องของเวลาและงบประมาณที่ชัดเจน

2. ผู้วิจัยไม่พยายามที่จะขยายขอบเขตจำนวนกลุ่มตัวอย่างให้มากยิ่งขึ้น โดยพิจารณาเห็นว่าได้ตัดสินใจเลือกชนิดการสุ่มนั้นไปเป็นที่เรียบร้อยแล้ว เพราะในบางครั้งการสุ่มจากกระบวนการทางวิชาการบางแนวคิดของนักวิชาการอาจมีส่วนจำนวนการสุ่มเมื่อเทียบกับประชากรได้อย่างเหมาะสม ดังนั้นการเพิ่มหรือลดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจึงมีความสัมพันธ์กับประชากร ซึ่งผู้วิจัยควรมีวิธีการคิดอย่างสร้างสรรค์เพื่อให้จำนวนกลุ่มตัวอย่างมีส่วนที่เพียงพอกับประชากรที่ศึกษา

3. เลือกใช้วิธีการสุ่มแบบง่ายในขณะที่ถ้าใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งชั้นหรือสุ่มแบบกลุ่มจะเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ที่ศึกษามากกว่า เนื่องจากการสุ่มแบบง่ายนั้นมีข้อจำกัดกล่าวคือ เทคนิค การสุ่มตัวอย่างแบบง่ายเป็นเทคนิควิธีพื้นฐานของการสุ่มตัวอย่างโดยทั่วไป แต่วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายนั้นจะใช้ไม่ได้หรือไม่เหมาะสมถ้ารายชื่อของสมาชิกทุกหน่วยในกลุ่มประชากรไม่มีหรือมีไม่ครบ นอกจากนั้นถ้าหากว่ากลุ่มประชากรมีลักษณะเป็นวิวิธพันธ์ คือมีลักษณะความหลากหลายของสมาชิกในประชากร การใช้ การสุ่มตัวอย่างแบบง่ายอาจจะได้กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่ตัวแทนที่ดีของกลุ่มประชากร อาจจะได้ลักษณะต่างๆ ที่สำคัญของกลุ่มประชากรไม่ครบถ้วน การสุ่มตัวอย่างแบบง่ายในทางปฏิบัติเหมาะสมที่จะใช้กับกลุ่มประชากรที่มีลักษณะเป็นเอกพันธ์

4. ผู้วิจัยไม่มีการอธิบายรายละเอียดคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่สุ่ม โดยเฉพาะการสุ่มแบบง่ายหรือการสุ่มแบบบังเอิญ ซึ่งผู้วิจัยนิยมให้กันมากเฉพาะมีความสะดวกต่อการดำเนินงานวิจัยของตนเอง ส่งผลให้ค่าความเชื่อมั่นที่ผู้อื่นสนใจศึกษางานวิจัยอาจลดน้อยลง เพราะไม่แน่ใจถึงหลักการสุ่มจะส่งผลถึงความเป็นตัวแทนที่ดีไปยังประชากรได้หรือไม่นั่นเอง

สรุปข้อผิดพลาดในการสุ่มกลุ่มตัวอย่างสามารถเกิดขึ้นได้อยู่ตลอดเวลา ทั้งที่ผู้วิจัยสามารถควบคุมได้และไม่สามารถควบคุมได้ อย่างไรก็ตามส่วนใหญ่ข้อผิดพลาดในการสุ่มตัวอย่างทางการวิจัยจะเกิดขึ้นได้ 2 กรณี คือ (1) ความคลาดเคลื่อนในกระบวนการสุ่มตัวอย่าง เช่น การมีอคติหรือความลำเอียง ต่อการสุ่มตัวอย่างหรือการเก็บรวบรวมข้อมูล (2) ความคลาดเคลื่อนในการนำค่าสถิติมาประมาณค่าพารามิเตอร์

ค่าพารามิเตอร์ คือ ค่าที่ใช้อธิบายตัวแปรในประชากร โดยคำนวณจากค่าประชากร

ค่าสถิติ คือ ค่าที่ใช้อธิบายตัวแปรในตัวอย่างโดยคำนวณจากตัวอย่างที่เลือกสุ่มขึ้นมา

สรุปจะเห็นได้ว่าเมื่อกกลุ่มตัวอย่างมีจำนวนน้อย ค่าความคลาดเคลื่อนจะมีมาก ค่าสถิติที่คำนวณจากกลุ่มตัวอย่างจะแตกต่างไปจากค่าพารามิเตอร์ซึ่งเป็นคุณลักษณะของประชากร แต่เมื่อกกลุ่มตัวอย่างเพิ่มขึ้นค่าความคลาดเคลื่อนจะลดลง ค่าสถิติที่คำนวณจากกลุ่มตัวอย่างจะใกล้เคียงกับ ค่าพารามิเตอร์ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว ถ้าใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวนมากจะดีกว่าการใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวนน้อย แต่อย่างไรก็ตาม การใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวนมากย่อมจะสิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย เวลา และแรงงานมาก จึงพยายามเลือกจำนวนน้อยที่สุด แต่ให้ได้ผลเชื่อถือได้มากที่สุด นั่นคือ มีความคลาดเคลื่อนน้อยที่สุด ในการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่ดี

กลุ่มตัวอย่างที่ดี หมายถึง กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะต่างๆ ที่สำคัญครบถ้วนเหมือนกับกลุ่มประชากรเป็นตัวแทนที่ดีของกลุ่มประชากรได้ และทุกหน่วยประชากรจะต้องมีโอกาสได้รับเลือกอย่างเท่าเทียมกันกลุ่มตัวอย่างที่จะเป็นตัวแทนที่ดีของประชากรได้นั้น มีลักษณะที่สำคัญซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

1. ประหยัดงบประมาณ แรงงานและเวลา ที่ใช้ในการวิจัยที่ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนน้อยกว่าประชากร
2. สะดวกและรวดเร็วในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีการระบุกลุ่มตัวอย่างที่ชัดเจนในการให้ข้อมูลมากกว่าประชากร และในการนำเสนอผลการวิจัย
3. มีความเที่ยงตรง และความเชื่อมั่น เนื่องจากมีกลุ่มตัวอย่างที่น้อยทำให้มีเวลาเก็บรวบรวมรายละเอียดของข้อมูลได้อย่างครบถ้วนและชัดเจน
4. กลุ่มตัวอย่างจะต้องมีลักษณะต่างๆ เหมือนกับลักษณะของประชากรในการวิจัย ถ้ายิ่งเหมือนกันมากจำนวนที่ใช้วิจัยก็ไม่จำเป็นต้องมาก แต่ถ้าเหมือนกันน้อยจำนวนที่ใช้วิจัยก็จำเป็นจะต้องใช้มาก
5. ได้ข้อมูลที่ลึกซึ้ง และมีความคลาดเคลื่อนน้อยเนื่องจากมีเวลามากขึ้น สามารถใช้ผลการวิจัยได้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง รวมทั้งกลุ่มตัวอย่างที่ดีสามารถสรุปภาพรวมการศึกษาวิจัยไปยังประชากรทั้งหมดได้

สรุปการมีกลุ่มตัวอย่างที่ดีเป็นการสนับสนุนให้ผู้วิจัยได้ผลการวิจัยที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยได้อย่างถูกต้องและชัดเจน อย่างไรก็ตามประชากรที่ใช้ในการวิจัยแต่ละเรื่องจะมีลักษณะที่แตกต่างกันโดยเฉพาะประชากรที่เป็นมนุษย์จะมีความแตกต่างกันทั้ง สังคม อารมณ์ สติปัญญา ฐานะ การศึกษา สภาพแวดล้อม ถ้าลักษณะของประชากรยิ่งแตกต่างกันมากการสุ่มตัวอย่างเพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่ดีก็ซับซ้อนมากขึ้น การวิจัยบางเรื่องผู้วิจัยเองก็มีข้อจำกัดหลายๆ อย่างเช่น ระยะเวลา งบประมาณ กำลังคน ตลอดจนนโยบายทางการบริหาร จึงทำให้ผู้วิจัยไม่สามารถจะใช้หลักการสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างตามหลักความน่าจะเป็นได้ จึงต้องใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบไม่ใช้หลักความน่าจะเป็น ทั้งนี้อยู่ที่การพิจารณาถึงความเป็นไปได้ของการสุ่มและสิ่งที่ผู้วิจัยคาดหวังที่จะศึกษาถึงผลทางการวิจัยนั้นๆ

6.6 ประโยชน์ของการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยโดยทั่วไป ผู้วิจัยมักใช้กลุ่มตัวอย่างแทนประชากร ทั้งนี้เพราะการเลือกกลุ่มตัวอย่างให้ประโยชน์ต่อการวิจัยมากมาย ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

1. ช่วยประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการวิจัย กล่าวคือ การศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างจำนวนน้อยย่อมทำให้ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายได้ เช่น ค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปเก็บรวบรวมข้อมูล ค่าใช้จ่ายในการพิมพ์แบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นต้น

2. ได้ข้อมูลที่ทันสมัย สะดวก ส่งผลให้การวิจัยมีความถูกต้องมากขึ้น เพราะการวิจัยบางเรื่อง นักวิจัยไม่สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรได้โดยเฉพาะประชากรที่มีจำนวนไม่จำกัด นอกจากกลุ่มตัวอย่างจำนวนน้อยจะทำให้สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้ถูกต้องสมบูรณ์ และโอกาสที่จะผิดพลาดเนื่องจากการวิเคราะห์ข้อมูลจะลดน้อยลง นอกจากนี้ยังทำให้สามารถตรวจสอบความถูกต้องในด้านการรวบรวมข้อมูล และการคำนวณได้ง่าย

3. ลดความกังวลที่มีต่อการบริหารจัดการงานวิจัยของผู้วิจัย เนื่องจากการวิจัยถ้าใช้ประชากรมากต้องใช้เจ้าหน้าที่ วัสดุ สถานที่ที่เก็บข้อมูลและค่าใช้จ่ายมากตามไปด้วย ย่อมมีปัญหาในการบริหารงานวิจัยตามมา ซึ่งหากใช้กลุ่มตัวอย่างปัญหาในการบริหารงานวิจัยจะน้อยลง ประหยัดกว่าและสามารถขยายขอบเขตการศึกษาได้กว้างขวางกว่าการเก็บข้อมูลจำนวนเท่ากันจากประชากร

4. เหมาะสมกับการศึกษาจำนวนประชากรที่มีจำนวนไม่จำกัดหรือไม่สามารถแจกแจงนับได้ครบถ้วน ในกรณีที่ไม่สามารถทราบได้แน่ชัดว่า ประชากรมีจำนวนเท่าใด ไม่สามารถ หรือไม่สะดวกที่จะแจกแจงนับได้ครบถ้วน จึงไม่สามารถรวบรวมข้อมูลได้ครบทุกหน่วย จำเป็นต้องรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจะทำให้สะดวกและสามารถศึกษาในเรื่องที่ผู้วิจัยสนใจได้

5. การศึกษาบางเรื่องไม่จำเป็นต้องศึกษากับประชากร ข้อมูลบางอย่างศึกษากับประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างก็เกิดประโยชน์ไม่แตกต่างกัน และข้อมูลบางอย่างไม่สามารถศึกษาจากประชากรได้

จะเห็นได้ว่าประโยชน์ของการเลือกศึกษากลุ่มตัวอย่างช่วยให้ผู้วิจัยประหยัดเวลา ค่าใช้จ่ายและแรงงาน มีความสมบูรณ์และถูกต้องมากกว่าเพราะจำนวนน้อย ควบคุมความคาดเคลื่อนได้ง่าย ข้อเสียของกลุ่มตัวอย่าง คือ ค่าที่ได้เป็นค่าประมาณการอาจทำให้เกิดความคาดเคลื่อนในการเลือกสุ่มกลุ่มตัวอย่างได้

6.7 สรุป

ประชากร คือ หน่วยของข้อมูลทั้งหมดทั้งที่เป็นมีชีวิตหรือไม่มีชีวิตทั้งที่ควบคุมได้และไม่ได้ การได้มาซึ่งประชากรที่จะศึกษานั้น ผู้วิจัยจะเป็นผู้กำหนดเองว่าประชากรคือใคร มีขอบเขตกว้างขวางเพียงใด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัญหาวิจัยเป็นสำคัญ ซึ่งแบ่งออกได้ 2 ชนิด คือ (1) ประชากรที่มีจำนวนจำกัดประชากรที่มีจำนวนจำกัด และ (2) ประชากรที่มีจำนวนไม่จำกัดประชากรที่มีจำนวนไม่จำกัด เนื่องจากประชากรมีสมาชิกเป็นจำนวนมาก ผู้วิจัยจำเป็นต้องเลือกกลุ่มตัวอย่างเพียงบางส่วนจากประชากรมาศึกษา โดยพยายามทำให้สมาชิกที่เลือกมาเหล่านั้นเป็นตัวแทนที่ดีของประชากร ผู้วิจัยจึงต้องมีการใช้กระบวนการสุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม ได้แก่ การสุ่มจำแนกกลุ่ม การสุ่มสิ่งทดลอง และการสุ่มตัวอย่าง ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่สามารถนำมาใช้กับการเก็บรวบรวมที่ดีต่องานวิจัย โดยการคำนวณจากการใช้สูตร การใช้ตารางการสุ่มตัวอย่าง เป็นต้น วิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างมีอยู่ 3 วิธีการ คือ การใช้จำนวนประชากรเป็นเกณฑ์ การใช้สูตรคำนวณ และการใช้ตารางสำเร็จรูป การเลือกชนิดของการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็น 2 ชนิดใหญ่ๆ คือ (1) การเลือกแบบเป็นตัวแทน และ (2) การเลือกแบบไม่เป็นตัวแทน ข้อผิดพลาดในการสุ่มกลุ่มตัวอย่างจะเกิดขึ้นได้ 2 กรณี คือ (1) ความคลาดเคลื่อนในกระบวนการสุ่มตัวอย่าง และ (2) ความคลาดเคลื่อนในการนำค่าสถิติมาประมาณค่าพารามิเตอร์ ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่ดีกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะต่างๆ ที่สำคัญครบถ้วน เหมือนกับกลุ่มประชากรเป็นตัวแทนที่ดีของกลุ่มประชากรได้ และทุกหน่วยประชากรจะต้องมีโอกาสได้รับเลือกอย่างเท่าเทียมกันกลุ่มตัวอย่างที่จะเป็นตัวแทนที่ดีของประชากรได้นั้น เนื่องจากนี้ผู้วิจัยยังจะได้รับประโยชน์ของการเลือกกลุ่มตัวอย่างกล่าวคือช่วยให้ผู้วิจัยประหยัดเวลา ค่าใช้จ่ายและแรงงาน มีความสมบูรณ์และถูกต้องมากกว่าเพราะจำนวนน้อย ควบคุมความคลาดเคลื่อนได้ง่าย ข้อเสียของกลุ่มตัวอย่าง คือ ค่าที่ได้เป็นค่าประมาณการอาจนำไปเกิดความคลาดเคลื่อนในการเลือกสุ่มกลุ่มตัวอย่างได้

แบบฝึกหัดบทที่ 6

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างหมายความว่าอย่างไร
2. กระบวนการสุ่มตัวอย่างมีกี่กระบวนการ พร้อมทั้งอธิบายสาระสำคัญ
3. การคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีประมาณจากจำนวนประชากรตามความเหมาะสมมีลักษณะอย่างไร จงอธิบายมาให้เข้าใจ
4. ข้อควรคำนึงถึงในการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างคือ
5. วิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างมีวิธีการสำคัญอยู่ด้วยกันกี่แบบ อะไรบ้าง
6. ถ้ามีประชากรทั้งหมด 10,000 คน จะเลือกกลุ่มตัวอย่างขนาดน้อยที่สุดเท่าไรโดยยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อนในการสุ่ม 5% และต้องการให้ผลการวิจัยเชื่อมั่นได้ 99%
จงคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง
7. ให้อธิบายความแตกต่างการสุ่มแบบใช้ความน่าจะเป็นกับการสุ่มแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็น
8. สาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดข้อผิดพลาดในการสุ่มกลุ่มตัวอย่างคือ
9. ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่ดีประกอบด้วย
10. ประโยชน์ที่ผู้วิจัยได้รับจากการเลือกกลุ่มตัวอย่างมีอะไรบ้าง

เอกสารอ้างอิง

- จินตวีร์ เกษมศุข. (2556). **การวิจัยประชาสัมพันธ์**. กรุงเทพฯ : บริษัท วี.พรีนท์ (1991) จำกัด.
- ชาย โปธิสิตา. (2550). **ศาสตร์ และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- ณรงค์ โพธิ์พุกษานันท์. (2550). **ระเบียบวิธีวิจัย**. กรุงเทพฯ : บริษัท ธนาเพรส จำกัด.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2548). **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS**. (พิมพ์ครั้งที่ 4) ปรับปรุงใหม่ล่าสุด. กรุงเทพฯ : บริษัท วี.อินเตอร์ พรีนท์ จำกัด.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2551). **พรมแดนความรู้ด้านการวิจัยและสถิติ**. บรรณาธิการโดย เนาวรัตน์ พลายน้อย, ชัยยันต์ ประดิษฐศิลป์ และจุฑามาศ ไชยรบ. ชลบุรี : วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2550). **การวิจัยเบื้องต้น**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- พิชิต ฤทธิจรุญ. (2547). **ระเบียบวิจัยทางสังคมศาสตร์**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : เข้าออฟเคอร์มีสท์.
- วรรณิ แกมเกตุ. (2551). **วิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2546). **การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2558). **เทคนิคการสุ่มตัวอย่างและการประมาณค่า**. [On-line]. Available : <http://www.service.nso.go.th>. [2558, เมษายน 15].
- Cournoyer D.E. and Waldo K.C. (2000). **Research Methods for Social Work**. Allyn & Bacon : Needham Heights , MA.
- Gersten,R.,Baker,S., and Lloyd,J.W. (2000).“Designing High-quality Research in Speacial
Madison ,WI (2008). **Sample design and weight calculation**. University of Wisconsin - Madison Department of Population Health Sciences.

แผนบริหารการสอนประจำบทที่ 7

เนื้อหาประจำบท

บทที่ 7 การเก็บรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ

- 7.1 ความหมายและความสำคัญของการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 7.2 ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ
- 7.3 หลักการเลือกวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ
- 7.4 วิธีการรวบรวมข้อมูลวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ
- 7.5 ลักษณะของเครื่องมือวิจัยที่ตีวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ
- 7.6 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวิจัยวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ
- 7.7 สรุป

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อศึกษาบทที่ 7 แล้วนักศึกษาสามารถ

1. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายและความสำคัญของการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ
2. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถอธิบายขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลได้อย่างถูกต้อง
3. เพื่อให้ผู้เรียนนำวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลมาประยุกต์ใช้กับการวิจัยประชาสัมพันธุ์ได้
4. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถจำแนกประเภทของเครื่องมือวิจัยได้
5. เพื่อให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติการออกแบบเครื่องมือวิจัย และสามารถตรวจสอบคุณภาพก่อนนำไปใช้กับการวิจัยประชาสัมพันธุ์ได้

กิจกรรมการเรียนการสอนประจำบท

1. ศึกษาจากเอกสารคำสอนการวิจัยประชาสัมพันธุ์
2. การบรรยายด้วยพาวเวอร์พอยต์
3. ฝึกออกแบบเครื่องมือการวิจัยจากหัวข้อวิจัยที่ผู้สอนกำหนดให้
4. ผู้สอนและผู้เรียนอภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

5. ฝึกรวบรวมข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้จริง
6. ผู้สอนสรุปสาระสำคัญจากบทเรียน
7. ผู้เรียนศึกษาแบบฝึกหัดท้ายบท และตอบคำถาม

สื่อการเรียนการสอน

1. เอกสารคำสอนการวิจัยประชาสัมพันธ์
2. คอมพิวเตอร์
3. โปรเจคเตอร์
4. เอกสารบรรยายพาวเวอร์พอยด์
5. ตัวอย่างการออกแบบเครื่องมือการวิจัยแต่ละประเภท
6. อินเทอร์เน็ต
7. วีดิโอการสอน
8. เครื่องขยายเสียง
9. ห้องสมุด

การวัดผลและประเมินผล

1. การตรวจผลงานการออกแบบเครื่องมือวิจัย
2. สังเกตจากความสนใจ การตอบคำถาม ความรู้ความเข้าใจจากการบรรยาย
3. สังเกตจากการมีส่วนร่วมของผู้เรียนจากแหล่งเรียนรู้ที่ผู้สอนกำหนดให้
4. การตรวจผลงานการบันทึกร่องรอยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้
5. ความรู้ความเข้าใจการตอบแบบฝึกหัดท้ายบท

บทที่ 7

การเก็บรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นขั้นตอนที่สำคัญอย่างยิ่งอีกขั้นตอนหนึ่งในกระบวนการวิจัย เนื่องจากการวิจัยคือการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างมีระเบียบแบบแผนการทำวิจัย การรวบรวมข้อมูลช่วยให้งานวิจัยมีหลักฐานยืนยันหรืออ้างอิงได้ว่าสามารถตอบคำถามหรือข้อสงสัยของผู้วิจัยได้มากน้อยเพียงใด ผู้วิจัยจะต้องดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในรูปแบบใด การพิจารณาถึงประเภทของข้อมูล แหล่งที่มาของข้อมูลวิธีการรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเหมาะสมไว้ล่วงหน้าเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการ เพียงตรง มีความน่าเชื่อถือ ครบถ้วนสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ จะเห็นได้ว่าการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบต้องอาศัยเครื่องมือวิจัยที่มีความเป็นมาตรฐานหรือเทคนิคที่เหมาะสมเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ต้องการ ดังนั้นผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องมีการศึกษาและทำความเข้าใจขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือ หรือวิธีการที่ใช้ในการเก็บรวบรวมที่มีคุณภาพ โดยเริ่มต้นจากการทำความเข้าใจในธรรมชาติของข้อมูล เครื่องมือ หรือวิธีการที่ใช้ มีการศึกษาตัวแปรที่ต้องการศึกษาเพื่อนำมาสร้างและพัฒนาเครื่องมือหรือวิธีการให้มีความสอดคล้องกับลักษณะหรือประเภทของข้อมูลที่ต้องการใช้ต่อไป

7.1 ความหมายและความสำคัญของการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดขั้นหนึ่งในงานวิจัย ผู้วิจัยควรศึกษาทำความเข้าใจทั้งลักษณะและประเภทข้อมูลตลอดจนวิธีการเก็บข้อมูล เพื่อจะได้นำไปประยุกต์ใช้ได้ อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับงานของตน โดยทั่วไปวิธีการรวบรวมและประเภทข้อมูลที่รวบรวมขึ้นกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัยที่กำลังทำอยู่ การเก็บข้อมูลจะมีวิธีการและแหล่งที่มาแตกต่างกันไป และหากพิจารณาถึงประเภทข้อมูลสามารถสรุปข้อมูลได้ 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มข้อมูลทุติยภูมิ และกลุ่มข้อมูลปฐมภูมิ ซึ่งวิธีการรวบรวมข้อมูลทั้งสองประเภทก็มีความแตกต่างกันไป

ความหมายของการเก็บรวบรวมข้อมูล มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

ณรงค์ โปธิ์พุกษานันท์ (2550 : 194) ได้ให้ความหมายการเก็บรวบรวมข้อมูลไว้ว่า การค้นหาคำตอบของปัญหาในการวิจัยนั่นเอง ซึ่งเป็นขั้นตอนปฏิบัติที่มีความสำคัญอย่างยิ่งขั้นตอนหนึ่ง โดยผู้วิจัยจะต้องให้เทคนิคและวิธีการต่างๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลหรือข่าวสารที่ต้องการอย่างสมบูรณ์ ถูกต้อง และน่าเชื่อถือ

สรุปการเก็บรวบรวมข้อมูล หมายถึง วิธีการหรือกระบวนการที่จะได้ข้อมูลที่ตอบสนองวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อให้ได้ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพจากแหล่งข้อมูลที่กำหนดไว้

ซึ่งแบ่งออกได้เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิและแหล่งปฐมภูมิ โดยอาศัยเครื่องมือการวิจัยตามความเหมาะสมของงานวิจัยนั้นๆ เช่น แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบสำรวจ เป็นต้น

ความสำคัญของการเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลกับการดำเนินงานวิจัยมีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะการวิจัยคือการแสวงหาคำตอบของปัญหาที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยมีหลายลักษณะทั้งที่เป็นข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิ โดยส่วนมากผู้วิจัยนิยมเก็บข้อมูลปฐมภูมิมากกว่าข้อมูลทุติยภูมิ ทั้งนี้ผู้วิจัยสามารถควบคุมความคลาดเคลื่อนและความแปรปรวนได้ การเก็บรวบรวมข้อมูลทางการวิจัยไม่ได้มีกฎเกณฑ์ที่ตายตัว ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเชี่ยวชาญและการบริหารจัดการของผู้วิจัยเป็นหลักการเก็บรวบรวมข้อมูลที่สมฤทธิ์ผลจะส่งผลให้การวิจัยประชาสัมพันธ์มีประสิทธิภาพในการนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติกับกลุ่มเป้าหมาย โดยสรุปแล้วความสำคัญของการเก็บรวบรวมข้อมูล มีดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลช่วยให้ผู้วิจัยสามารถนำข้อมูลมาประกอบการพิจารณาการดำเนินงานวิจัยประชาสัมพันธ์ได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว งานวิจัยประสบความสำเร็จตามแผนการดำเนินงานที่กำหนดไว้
2. การวางแผนการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีประสิทธิภาพจะทำให้ผู้วิจัยตอบคำถามวัตถุประสงค์การวิจัย และสอดคล้องกับกรอบแนวคิด สมมติฐาน รวมถึงส่งผลต่อการดำเนินงานในขั้นตอนอื่นๆ มีความเชื่อมโยงและสำเร็จตามเป้าหมายได้อย่างดี
3. ในการเก็บรวบรวมข้อมูลแต่ละครั้งผู้วิจัยควรมีการตรวจสอบและพิจารณาถึงความเหมาะสมเพื่อใช้ในการทดสอบทางสถิติ เพราะการนำเทคนิควิธีที่ดีมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นเป็นการชี้ให้เห็นถึงผลสำเร็จในขั้นตอนต่อไปที่จะทำให้การวัดผลการวิจัยประชาสัมพันธ์เกิดผลสำเร็จ เกิดความเที่ยงตรง และเป็นประโยชน์สูงสุดต่อบุคคลและภาพรวมขององค์กรได้ในอนาคต
4. การเก็บรวบรวมข้อมูลจะมีคุณค่าต่อการวิจัยประชาสัมพันธ์หรือไม่ ผู้วิจัยควรให้ความสำคัญต่อแหล่งข้อมูลหรือข้อมูลที่มีความทันสมัย การจัดเก็บข้อมูลด้วยสื่อหรือนวัตกรรมที่สามารถแพร่กระจายไปยังบุคคลจากรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่งได้ เพราะข้อมูลเหล่านี้จะช่วยเสริมสร้างองค์ความรู้ใหม่ การพัฒนาสาขาวิชาชีพ องค์กร สมาคม หน่วยงาน เพื่อการศึกษาค้นคว้าวิธีการต่างๆ ที่จะสนับสนุนให้การปฏิบัติก้าวหน้าทันเทียบนานาประเทศต่อไป

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

7.2 ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ

การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพนั้น ผู้วิจัยต้องระบุ ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลให้ละเอียดชัดเจนว่าจะเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างไร โดยวิธีการใดบ้าง และจะใช้เครื่องมืออะไรช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยจะต้องเลือกและตรวจสอบให้ชัดเจนว่า วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลวิธีการใดเหมาะสมสำหรับงานวิจัยมากที่สุด ทั้งนี้ เนื่องจากการเก็บรวบรวมข้อมูลมีหลายวิธี ซึ่งมีทั้งข้อดีข้อเสีย ข้อจำกัดแตกต่างกัน นักประชาสัมพันธ์ที่ทำงานให้บริการโดยตรง คำนึงเกี่ยวกับเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นธรรมชาติตามขอบเขตของงานที่ปฏิบัติอยู่เป็นประจำซึ่งประกอบด้วย การสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์ การกรอกประวัติ การสังเกต และศึกษา สภาพแวดล้อม การเก็บรวบรวมข้อมูลจึงเป็นสิ่งที่สัมพันธ์กับการปฏิบัติงานอย่างเคียงคู่กัน แต่การปฏิบัติงานนั้นลักษณะคำถามซึ่งเป็นที่มาของข้อมูลดังกล่าว มักเป็นคำถามที่เกิดจากความ ขำนาญของผู้ปฏิบัติงาน และยืดหยุ่นไปตามข้อเท็จจริงที่เกิดจากการสนทนา หรือการสัมภาษณ์ ด้วยเหตุนี้ อาจกล่าวได้ว่านักนิเทศศาสตร์มีการเก็บข้อมูลแบบยืดหยุ่นอยู่แล้ว ส่วนการเก็บข้อมูลจาก งานวิจัย ซึ่งมีลักษณะที่เป็นทางการมากกว่าและนิยมใช้แบบสอบถามที่เป็นแบบแผนตายตัวก็เป็น รูปแบบหนึ่งในการเก็บข้อมูลเช่นกัน

ธีระวุฒิ เอกะกุล (2549 : 212-213) ได้กล่าวถึง ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล จำแนก เป็นขั้นตอนดังนี้

1. กำหนดข้อมูลและตัวชี้วัด เป็นการกำหนดว่าข้อมูลที่ต้องการมีอะไรบ้าง โดยการศึกษา และวิเคราะห์จากวัตถุประสงค์หรือปัญหาของการวิจัยว่ามีตัวแปรอะไรบ้างที่เป็น ตัวแปรอิสระ ตัวแปรตาม และตัวแปรที่เกี่ยวข้อง และจะใช้อะไรเป็นตัวชี้วัดจึงจะได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับสภาพ ความเป็นจริง

2. กำหนดแหล่งข้อมูล เป็นการกำหนดว่าแหล่งข้อมูลหรือผู้ให้ข้อมูลเป็นใคร อยู่ที่ไหน มีขอบเขตเท่าไร ที่จะต้องกำหนดให้ชัดเจน และเป็นแหล่งข้อมูลปฐมภูมิหรือทุติยภูมิ แล้วจะต้อง พิจารณาว่าแหล่งข้อมูลนั้นๆ สามารถที่จะให้ข้อมูลได้อย่างครบถ้วนหรือไม่

3. กำหนดกลุ่มตัวอย่าง เป็นการเลือกใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างเหมาะสม และขนาดของ กลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม

4. เลือกวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล จะต้องเลือกใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ที่เหมาะสม ประหยัด ได้ข้อมูลอย่างครบถ้วน มีมากเพียงพอและเป็นข้อมูลที่เชื่อถือได้

5. นำเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลไปทดลองใช้ เป็นการทดลองใช้เครื่องมือที่สร้างขึ้นหรือ นำของคนอื่นมาใช้กับกลุ่มตัวอย่างขนาดเล็ก เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตรวจสอบคุณภาพ ที่จะต้อง ปรับปรุงและแก้ไขให้อยู่ในสภาพที่สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6. ออกภาคสนาม เป็นการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามแผนการและกำหนดการที่จัดเตรียมไว้และปรับเปลี่ยนวิธีการตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง เพื่อให้ได้รับข้อมูลกลับคืนมามากที่สุดด้านทักษะของ บุณธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ (2548 : 138) ได้ให้ความเห็นว่า การรวบรวมข้อมูล โดยเฉพาะการศึกษาวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ ส่วนใหญ่เป็นการรวบรวมข้อมูลภาคสนาม แบ่งได้เป็น 6 ขั้นตอน ตามที่ แบ่งไว้ ดังนี้

1. กำหนดตัวแปรที่ต้องการศึกษา ที่สำคัญ คือ ต้องทราบว่าจะอะไร คือตัวแปรอิสระ ตัวแปรตาม ตัวแปรควบคุม การวัดตัวแปรแต่ละตัววัดอย่างไร มีระดับการวัดของตัวแปรคืออะไรตัวแปรและตัวมีความหมายอย่างไร ต้องนิยามความหมายเชิงปฏิบัติการให้ชัดเจนให้สามารถวัดได้

2. กำหนดข้อมูลหรือตัวชี้วัด จากตัวแปรที่ศึกษาจะต้องระบุข้อมูลและลักษณะของข้อมูลที่ต้องการว่ามีลักษณะอย่างไร ที่ตรงกับสภาพความเป็นจริง ควรสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ หรือปัญหา และขอบเขตของการวิจัย

3. กำหนดแหล่งข้อมูล ต้องการข้อมูลหรือรวบรวมข้อมูลมาจากที่ไหนบ้างผู้ให้ข้อมูลเป็นใคร อยู่ที่ไหนเป็นแหล่งข้อมูลปฐมภูมิหรือทุติยภูมิ

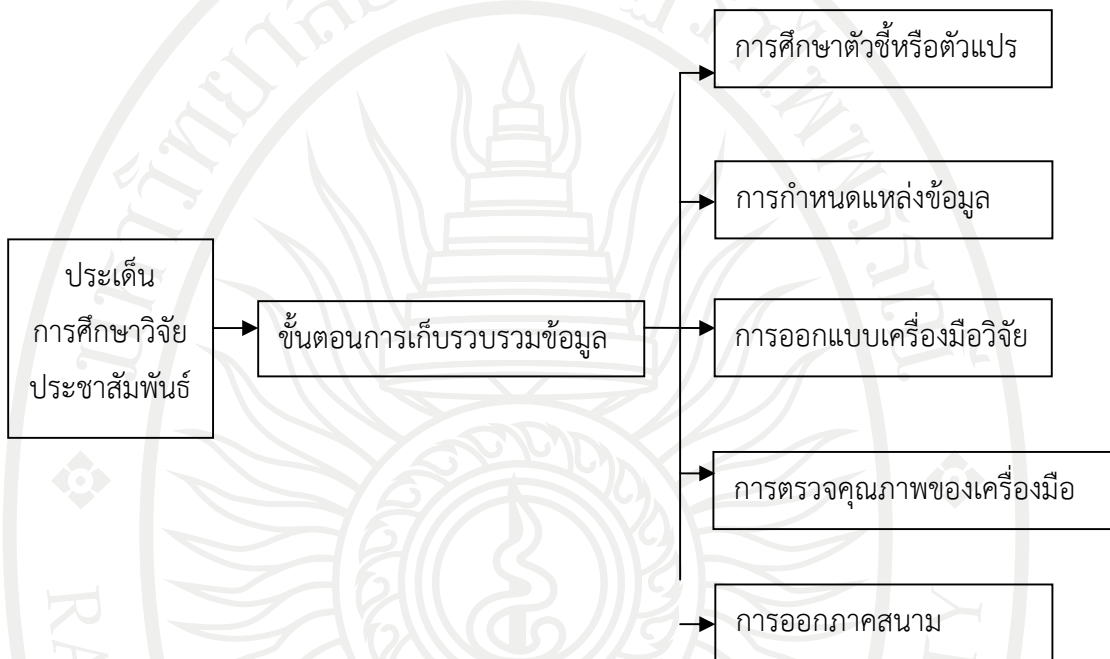
4. เลือกรวบรวมข้อมูล ต้องวางแผนในวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างรอบคอบรวมทั้งคำนึงถึงขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม ซึ่งวิธีการเก็บข้อมูลจำเป็นต้องเลือกเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บว่ามีอะไร ถ้ามีแล้วก็สามารถนำไปปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะกับงานวิจัยที่ทำถ้าไม่มีก็ต้องสร้างเครื่องมือขึ้นมาใหม่ ซึ่งต้องคำนึงถึงหลักในการสร้างเครื่องมือที่ดี

5. นำเครื่องมือรวบรวมข้อมูลไปทดลองใช้ ในการใช้เครื่องมือรวบรวมข้อมูลไม่ว่าจะเป็นเครื่องมือที่มีอยู่แล้วหรือเครื่องมือที่สร้างขึ้นเอง ควรมีการทดลองใช้กับกลุ่มที่ใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวนไม่มากก่อนเพื่อดูข้อบกพร่องต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้เครื่องมือและผู้วิจัยเองต้องนำเครื่องมือไปปรับปรุงแก้ไขหรืออาจจะต้องสร้างใหม่เพื่อให้เหมาะสมกับงานวิจัยที่ทำ เพื่อให้เกิดคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ที่สำคัญ คือจะต้องมีความตรงและความเที่ยงของเครื่องมือ

6. ออกรวบรวมข้อมูล ขั้นตอนนี้เป็นการออกภาคสนาม ต้องมีการวางแผนเป็นอย่างดีว่าจะเก็บข้อมูลอย่างไร คนเดียว หรือหลายคน ต้องมีการอบรมผู้เก็บข้อมูลในกรณีที่ผู้ใช้เก็บหลายคนที่สำคัญต้องมีการประสานงานเพื่อให้แหล่งที่ต้องการเก็บข้อมูลยินยอม

สรุปขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยควรให้ความสำคัญต่อตัวแปรหรือตัวชี้วัดการวิจัย ประชาสัมพันธ์เป็นอันดับแรก การกำหนดแหล่งข้อมูลที่มีสภาพที่พร้อมสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล การพิจารณาถึงวิธีการเก็บข้อมูลที่เหมาะสมต่อกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย การออกแบบเครื่องมือวิจัยที่ประกอบด้วยข้อคำถามที่จะเป็นประโยชน์ต่อการรวบรวมข้อมูล และมีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือหรือการทดสอบความเที่ยงตรง ซึ่งประกอบด้วย ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความเที่ยงตรงเชิงเกณฑ์สัมพันธ์ และความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง ซึ่งผู้วิจัยสามารถศึกษาได้จากตำรา หนังสือ

การวิจัย และขั้นตอนสุดท้ายของการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ การออกภาคสนาม ทั้งนี้ผู้วิจัยอาจจะต้องมีการเตรียมตัว การวางแผนเดินทาง และการประสานงานกับแหล่งพื้นที่ไว้เบื้องต้นเพื่อไม่ให้เกิดความเข้าใจผิดและส่งผลให้การเก็บข้อมูลมีล่าช้าออกไปอีก แสดงขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลดังภาพที่ 7.1

ภาพที่ 7.1 ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

ที่มา : บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ (2548 : 139)

ณ

การวางแผนว่าจะเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างไร จะใช้ข้อมูลปฐมภูมิหรือทุติยภูมิ และถ้าเป็นข้อมูลทุติยภูมิควรเก็บอย่างไร การสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูลจะมีการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งใด ซึ่งขั้นตอนของการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น ไม่มีกฎเกณฑ์ที่ตายตัว อย่างไรก็ตามผู้วิจัยควรมีการศึกษา ลักษณะของข้อมูลให้แน่ชัด เพราะการวิจัยเชิงปริมาณจะมีลักษณะของข้อมูลที่เป็นการศึกษาสภาพทั่วไปของสังคมโดยกำหนดตัวแปรต่างๆเพื่อเก็บข้อมูลสถิติตัวเลข อาจเป็นข้อมูลปฐมภูมิหรือทุติยภูมิ การเสนอภาพรวมจะมี ข้อมูลเชิงปริมาณประกอบด้วย วิธีการเก็บข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณจะเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสำรวจ เน้นการเก็บข้อมูลจากคนจำนวนมาก เพื่อทำการวิเคราะห์และทดสอบทฤษฎี หรือสร้างทฤษฎีและให้ความหมายในเชิงวิชาการมากกว่าการศึกษาแ่งมุมของชาวบ้าน โดยมีขั้นตอน ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

1. การกำหนดประเด็นปัญหาผู้วิจัยควรมีการศึกษาปรากฏการณ์ และการทบทวนวรรณกรรมผู้ค้นหาร่องรอย และช่องทางที่ต้องการศึกษาเพื่อเติมเต็มให้ประเด็นปัญหาที่มีความกระจ่างชัดยิ่งขึ้น

2. การเก็บข้อมูลส่วนของภาคสนาม ผู้วิจัยอาจมีการร่างโครงคำถามและแบบฟอร์มของเครื่องมือที่นำมาใช้กับการสำรวจ ในกรณีที่เป็นแบบสอบถามที่เป็นแบบมาตรวัดประมาณค่า (Rating scale -- ให้เลือกตอบระหว่าง 1-5 เป็นส่วนใหญ่) นั้น มีการทดสอบคุณภาพของเครื่องมือวัดนี้ทั้ง สอบแบบ แบบแรก คือวัดค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา หรือเรียกว่า “หาค่า IOC” ที่ใช้ผู้เชี่ยวชาญที่รวมเป็นเลขคี่ส่วนใหญ่จำนวน 5 คน ให้ความเห็นชอบในแต่ละข้อคำถามด้วยตัวเลือก 3 ตัวคือ แนใจว่าวัดได้ตามวัตถุประสงค์ แนใจว่าวัดไม่ได้ตามวัตถุประสงค์และไม่แนใจ ด้วยการให้คะแนน +1 -1 และ 0 ตามลำดับ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล สำหรับงานวิจัยเชิงสำรวจ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลแบบปฐมภูมิ หรือทุติยภูมิ โดยใช้เครื่องมือต่างๆ ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต การมีส่วนร่วม เป็นต้น

4. สารในกรณีเป็นแบบสอบถาม มี 4 ประเภท

“คุณสมบัติประจำตัว” หรือข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ..ไม่ควรให้เขียนชื่อหรือสอบถามข้อมูลละเอียดจนเดาได้ว่าเป็นใคร! และอะไรถ้าไม่ใช่ ไม่เอามาวิเคราะห์ ก็ไม่ต้องถาม!

“ทัศนคติ” ความคิดเห็น หรือความเชื่อ .. เป็นข้อถามเกี่ยวกับความรู้สึนึกคิด (ชอบมากที่สุด -> น้อยที่สุด) เป็นเรื่องส่วนบุคคล คนย่อมคิดไม่เหมือนกัน ไม่มีผิดหรือถูก

“ความรู้” เป็นข้อถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ เช่น รู้จักบริการนี้หรือไม่? มีทั้งถูกและผิด ตอบถูกก็คือถูก ตอบผิดก็คือผิด

“พฤติกรรม” เป็นข้อถามที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของผู้ตอบแบบสอบถาม

5. ประเภทของข้อถาม

5.1 ข้อถามแบบปลายเปิด

5.2 ข้อถามแบบปลายปิด

5.2.1 ข้อถามปลายปิด ที่มีคำตอบ 2 ทางเลือก

5.2.2 มีหลายตัวเลือก แต่ต้องเลือกตัวเดียว

5.2.3 ข้อถามแบบ เลือกตอบได้มากกว่า 1 ตัวเลือก

5.2.4 ข้อถามแบบจัดอันดับ

5.2.5 ข้อถามการจัดลำดับทัศนคติ

6. การจัดลำดับทัศนคติ นิยมใช้ Likert Scale เป็นการให้สเกลคำตอบ 5 ระดับคือ 5

(เห็นด้วยอย่างยิ่ง) 4 (เห็นด้วย) 3 (ปานกลาง) 2 (ไม่เห็นด้วย) 1 (ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) หรือ Semantic Differential Scale เป็นการให้สเกลคำตอบ 7 ระดับ

รวดเร็ว 7 6 5 4 3 2 1 ล่าช้า

ประทับใจ 7 6 5 4 3 2 1 ไม่ประทับใจ

หรือใช้ Thurstone's Scale ซึ่งมี 11 ระดับ นิยมใช้ในทางการแพทย์ (อาจเติมตัวเลือกในกรณีที่ต้องไม่ได้ ไม่เคยใช้บริการ ไม่มีความเห็น เข้าไปด้วยก็ได้)

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยเชิงคุณภาพ

1. ขั้นการเตรียมพร้อมของผู้วิจัย ผู้วิจัยต้องมีความพร้อมในการวางกรอบหรือเป้าหมายของการศึกษาให้ชัดเจน โดยผู้วิจัยเองจะต้องศึกษาค้นคว้าวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรหรือสิ่งที่ต้องการศึกษา จนแน่ใจว่าตนเองมีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนั้นๆเป็นอย่างดี เช่น ต้องสามารถระบุได้ว่า การแสดงออกของพฤติกรรมแบบใดของกลุ่มตัวอย่าง จึงจะบอกได้ว่าเป็นผู้ที่มีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เป็นต้น เพราะผู้วิจัยเองก็คือ เครื่องมือวัดและวิเคราะห์ข้อมูลที่สังเกตได้

2. ขั้นวางแผนจัดเก็บข้อมูล ผู้วิจัยจะต้องวางแผนไว้ล่วงหน้าว่าจะเก็บข้อมูลด้วยวิธีการใด จะสัมภาษณ์หรือสังเกต ซึ่งไม่ว่าจะเป็นวิธีใด ผู้วิจัยจะต้องวางแผนให้ถี่ถ้วน ว่าทำอะไร กลุ่มตัวอย่างจึงจะแสดงหรือพูดในสิ่งที่เป็นของแท้แน่จริงในตัวเอง โดยไม่ให้กลุ่มตัวอย่างไม่รู้ตัวว่ากำลังถูกวัดพฤติกรรมอยู่

3. ขั้นจัดเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยควรมีเทปบันทึกภาพหรือบันทึกเสียงในระหว่างจัดเก็บข้อมูล

3.1 กรณีใช้การสังเกตในการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยควรมีเทปบันทึกภาพที่ผู้ถูกสังเกตจะต้องไม่รู้ หากไม่มีโอกาสบันทึกภาพ ก็ควรจะเฝ้าสังเกตอยู่ห่างๆไม่ให้ผู้ถูกสังเกตรู้ตัว การเตรียมรายการสังเกตไว้ล่วงหน้า เป็นสิ่งที่ดีแต่ควรมีรายการอื่นๆเว้นไว้ เพื่อไว้ว่าอาจจะมีพฤติกรรมบางอย่างที่เราไม่ได้ทำรายการไว้

3.2 กรณีใช้การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะต้องไม่ให้ผู้ถูกสัมภาษณ์รู้ว่าตนเองกำลังถูกสัมภาษณ์เรื่องอะไร ดังนั้นการสัมภาษณ์จึงควรเป็นการสัมภาษณ์แบบไม่มีรูปแบบ คือ ผู้วิจัยควรพูดสนทนากับกลุ่มตัวอย่างอย่างเป็นกันเองและคุ้นเคย การพูดคุยในครั้งแรกควรเป็นลักษณะสร้างความคุ้นเคยมากกว่ามุ่งเก็บข้อมูล เมื่อผู้วิจัยรู้สึกว่าการกลุ่มตัวอย่างเริ่มคุ้นเคยแล้วจึงค่อยๆเริ่มถามสิ่งที่ต้องการรู้แทรกเข้าไปทีละเล็กทีละน้อย เทคนิคการสัมภาษณ์แบบนี้ ผู้วิจัยต้องได้รับการฝึกฝนมาก่อน เพราะการสัมภาษณ์แบบนี้ต้องใช้ความสามารถเฉพาะตัวจึงจะทำได้ และการสัมภาษณ์ควรมีการบันทึกเทป เพื่อนำมาทำการวิเคราะห์หาคำตอบของคำถามวิจัย

4. ชั้นเขียนสรุปผลงานวิจัย การวิจัยเชิงคุณภาพมีจุดสำคัญที่ตรงการเขียนสรุปผลการวิจัย เพราะผู้วิจัยจะต้องมีทักษะการเขียนที่สื่อความให้เห็นภาพความเป็นจริง โดยไม่ใช่อารมณ์หรือความรู้สึกส่วนตัว (ซึ่งทำได้ยากมาก) ความรู้สึกที่ดีความออกมานั้น จะต้องเป็นความรู้สึกที่เป็นกลาง การเขียนสรุปจึงมักจะเขียนสรุปทั้งในแง่บวกและแง่ลบ

สรุปขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ ไม่ว่าจะผู้วิจัยจะมีการออกแบบระเบียบวิธีวิจัยในลักษณะใด การเก็บรวบรวมข้อมูลที่ดีจะช่วยให้ผู้วิจัยมีแนวทางในการทำงานวิจัยให้มีคุณภาพได้ยิ่งขึ้น และสิ่งที่สำคัญคือการหาคุณภาพของเครื่องมือเป็นกระบวนการที่สำคัญเนื่องจากเครื่องมือที่นำมาใช้ในการวิจัย ถ้าเป็นเครื่องมือที่มีคุณภาพที่ดีตามเกณฑ์จะส่งผลให้การดำเนินงานวิจัยประชาสัมพันธ์มีประสิทธิภาพดีตามไปด้วย แต่ถ้าเครื่องมือไม่มีคุณภาพจะส่งผลถึงประสิทธิภาพของวิจัยประชาสัมพันธ์เช่นกัน

7.3 หลักการเลือกวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ

การที่จะเลือกใช้วิธีการใดในการเก็บข้อมูลนั้นขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของข้อมูลที่ต้องการ ซึ่งเดวิด เคอร์โนเยอร์ และเวลโดคลีน (David E. Cournoyer and Waldo C. Klein, 2000 : 151) ได้อธิบายถึงลักษณะของการเก็บข้อมูล 2 วิธีดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 7.1 ลักษณะของการเก็บข้อมูลวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ

วิธีการ รูปแบบ	แบบสนทนา	การเขียนตอบคำถาม	การสังเกตโดยตรง
1. การเก็บข้อมูลแบบ ยืดหยุ่น	คำถามแบบเปิด การสัมภาษณ์	การทดสอบแบบฉาย ออกการเขียนเล่าเรื่อง การเขียนแบบความเรียง	การปฏิบัติงาน การสังเกตแบบ ธรรมชาติ
2. การเก็บข้อมูลแบบมี แบบแผน	การสัมภาษณ์แบบมี โครงสร้าง	แบบสอบถาม แบบสำรวจ เครื่องมือประเมิน มาตรฐาน	แบบบันทึก พฤติกรรม การสังเกตแบบมี เงื่อนไข

ที่มา (David E. Cournoyer and Waldo C. Klein, 2000 : 151)

จากตารางที่ 7.1 สามารถอธิบายเพิ่มเติมได้ว่าการเก็บข้อมูลทั้ง 2 แบบมีจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ในการใช้แตกต่างกันดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบยืดหยุ่น

เป็นการเก็บข้อมูลที่ใช้กับสถานการณ์สังคมธรรมดา เป็นลักษณะที่เป็นธรรมชาติโดยแบ่งการเก็บข้อมูลเป็น 3 แบบคือ แบบสนทนา การเขียนตอบคำถาม และการสังเกตโดยตรง

ซึ่งแต่ละแบบมีวิธีการแตกต่างกันดังนี้

1.1 วิธีการสนทนา แบ่งเป็น 2 วิธีการ คือ

1.1.1 การใช้คำถามแบบเปิด โดยการใช้การสื่อสารแบบสองทางระหว่างผู้วิจัยและกลุ่มตัวอย่าง จุดมุ่งหมาย คือ การค้นหาคำตอบที่ผู้วิจัยต้องการทราบ

1.1.2 การใช้การสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นรูปแบบที่ดี ซึ่งคำนึงถึงจุดมุ่งหมายของการสังเกต แบบเป็นวิทยาศาสตร์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย นอกจากนี้ยังตระหนักถึงปรากฏการณ์ที่หลากหลายและกว้างใหญ่ วิธีการสัมภาษณ์อาจแยกเป็นหลายลักษณะ แต่ที่นิยมใช้มี 2 วิธีคือการสัมภาษณ์เฉพาะกรณี และการสนทนากลุ่ม โดยทั้ง 2 วิธีมีวิธีการดังนี้

1.1.2.1 การสัมภาษณ์เฉพาะกรณี เป็นการศึกษาที่ใช้ตัวอย่างไม่มากนัก แต่ทำการวิจัยหารายละเอียดอย่างลึกซึ้งในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ดังนั้นข้อมูลที่ใช้จึงมีความลึกซึ้ง และแคบ การสัมภาษณ์เฉพาะกรณีเป็นการวิจัยที่เก็บข้อมูลแคบและลึกซึ้ง ซึ่งแตกต่างจากการวิจัยแบบสำรวจจากตัวอย่าง และการวิจัยแบบสำมะโนที่เป็นการวิจัยแบบเก็บข้อมูลอย่างกว้าง การสัมภาษณ์เฉพาะกรณีมีขั้นตอนดังนี้

(1) กำหนดวัตถุประสงค์ของเรื่องที่จะทำการศึกษาให้แน่ชัดและจัดลำดับความสำคัญของประเด็นที่ทำให้เกิดสภาพการณ์นั้นๆ

(2) ทำการรวบรวมข้อมูล และขยายขอบเขตการค้นหาให้ลึกซึ้ง

(3) ทำการวิเคราะห์เพื่อหาสาเหตุ และหาวิธีแก้ไข

(4) เสนอผลการค้นพบ และแนวทางในการแก้ไขปัญหา

(5) ทำการติดตามประเมินผล เพื่อดูว่าผลที่ค้นพบ และเสนอแนะไปนั้นสามารถนำไปใช้ได้ผลตามความมุ่งหมายหรือไม่

1.1.2.2 การสนทนากลุ่ม เป็นวิธีการเก็บข้อมูลอีกวิธีหนึ่งที่นิยมโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการวิจัยเกี่ยวกับกลุ่ม การวิจัยประเมินทัศนคติของบุคคลที่เกี่ยวข้องในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยความหมายแล้วการสนทนากลุ่ม หมายถึง การรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากรที่มานั่งสนทนากัน โดยมีนักวิจัยเป็นผู้กระตุ้นการสนทนา ในการเก็บข้อมูลโดยใช้วิธีนี้ผู้เก็บข้อมูลจะนัดหมายผู้ให้ข้อมูล ซึ่งเป็นผู้มีประสบการณ์ มีความรู้ในเรื่องนั้นๆ อย่างดี จำนวนไม่มาก ประมาณ 7-10 คน มาประชุมร่วมกัน เพื่อการสนทนาและเก็บข้อมูลต่างๆ ตามที่ต้องการ ผู้ให้ข้อมูลจะร่วมแสดงความคิดเห็นหรือ

ตอบคำถามจากการซักถามโดยผ่านการสนทนา ผู้ให้ข้อมูลจะมีความรู้สึกว่าตนสามารถให้ความคิดเห็นได้อย่างอิสระเสรี ไม่มีการครอบงำทางปัญญา หรือความคิด ทำให้ได้ข้อมูลที่หลากหลาย

“ในการสนทนากลุ่ม จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้เก็บข้อมูลจะต้องให้ทุกคนที่อยู่ในกลุ่มได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น และไม่ให้มีผู้ใดมีความสำคัญเหนือผู้อื่น เพราะมีฉะนั้นแล้วจะเป็นความคิดเห็นของผู้นั้นมากกว่าของกลุ่ม ในการซักถาม ผู้เก็บข้อมูลต้องไม่ป้อนคำถามนำหรือแสดงท่าทีชี้แนะให้กลุ่มหรือสมาชิกของกลุ่มแสดงความคิดเห็นไปในทางใดทางหนึ่งของผู้เก็บข้อมูลต้องการในการสนทนากลุ่ม ควรเริ่มเมื่อทุกคนได้มาครบพร้อมกันและควรให้เสร็จภายในครั้งเดียว จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้เก็บข้อมูลจะต้องเตรียมประเด็นต่าง ๆ ที่ควรถามไว้ล่วงหน้าและเก็บตามประเด็นให้ครบถ้วน การซักถามกลุ่มจะให้ข้อมูลเชิงคุณภาพมากกว่าเชิงปริมาณ เพราะข้อมูลหลายๆ อย่างไม่ได้เกี่ยวข้องกับตัวเลข แต่เป็นความคิดเห็นหรือความรู้สึกนึกคิดของผู้ให้ข้อมูล อย่างไรก็ตามผู้เก็บข้อมูลก็ยังสามารถที่จะเก็บข้อมูลเชิงปริมาณและนำข้อมูลส่วนนั้นมาวิเคราะห์เชิงปริมาณเป็นข้อมูลประจักษ์ประกอบการรายงานผลได้” (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2551: 243) ตัวอย่างวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบการสนทนาดังภาพที่ 7.2

ตัวอย่าง

ก่อนการสนทนา

ระหว่างการสนทนา

หลังการสนทนา

ภาพที่ 7.2 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบการสนทนา
ที่มา (อภิวรรณ ศิรินันทนา, 2557 : 59)

จากภาพที่ 7.2 ผู้วิจัยได้มีการออกภาคสนามไปยังชุมชนที่เป็นพื้นที่ของการศึกษาวิจัย อภิวรรณ ศิรินันทนา (2557 : 59) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ประกอบการวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการสื่อสารของผู้นำท้องถิ่นกับการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนกรณีศึกษา โครงการสายใยรักแห่งครอบครัว (ความรักจากครอบครัว มอบให้แต่เด็กๆ) ครั้งที่ 4

ชุมชนบ้านน้ำรัก เทศบาลตำบลท่าหลวง อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี ซึ่งเป็นงานวิจัยที่ผู้วิจัยได้นำประเด็นปัญหาที่เกิดจากการบริการวิชาการแก่ชุมชนภายใต้โครงการสายใยรักแห่งครอบครัว จะเห็นได้ว่าการปรากฏตัวต่อกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญเรื่องบุคลิกภาพซึ่งเป็นแนวปฏิบัติที่ดีของนักประชาสัมพันธ์ต่อการสร้างภาพลักษณ์ขององค์กรสู่ชุมชน โดยมีการแบ่งช่วงการสนทนาออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ก่อนการสนทนา ผู้วิจัยจะมีการทักทาย การแต่งการที่สุภาพตามวาระและโอกาสที่พบกับกลุ่มตัวอย่าง ระยะที่ 2 ระหว่างการสนทนา ผู้วิจัยเน้นความเป็นธรรมชาติขณะทำการสนทนากับกลุ่มตัวอย่าง การให้เกียรติและให้ความสนใจในสิ่งที่กลุ่มตัวอย่างสนทนากับผู้วิจัยและระยะที่ 3 หลังการสนทนา ผู้วิจัยกล่าวขอบคุณ และสื่อความหมายด้วยภาษากายบ่งบอกถึงมิตรไมตรีที่ดีต่อกัน เพื่อโอกาสข้างหน้าในอันที่จะต้องมีการขอความร่วมมือเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ ขององค์กร

1.2 วิธีการเขียนตอบคำถาม การเขียนเป็นกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีองค์ประกอบชัดเจนว่า คุณลักษณะเฉพาะของการเก็บรวบรวมข้อมูลต้องเกี่ยวข้องกับบริบททางสังคม โดยมีข้อจำกัดในเรื่องปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างผู้สัมภาษณ์และผู้ถูกสัมภาษณ์ การเขียนตอบคำถามสามารถทำในรูปแบบของการรายงานด้วยตนเอง แบบสอบถาม และแบบบันทึกรายการ การทดสอบแบบฉายออก การเขียนแบบความเรียง และเทคนิคการเขียนเล่าเรื่อง คำถามและเครื่องมือกระตุ้นที่จำเป็นเหล่านี้ อาจต้องมีการเตรียมให้เกิดความสมดุลในทิศทางของคำถามและคำตอบที่เป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดหน้าที่การปฏิบัติงานและไม่การตอบที่เป็นอิสระตัวอย่างวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลการเขียนตอบคำถาม ดังภาพที่ 7.3

ตัวอย่าง

ภาพที่ 7.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบการเขียนคำตอบ

ทิมา (อภิวรรณ ศิรินนทนา, 2557 : 60)

จากภาพที่ 7.3 ก่อนที่ผู้วิจัยจะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบการเขียนคำตอบ ผู้วิจัยได้ทำการชี้แจงให้กลุ่มตัวอย่างได้รับทราบถึงเงื่อนไขการเขียนคำตอบ ภายใต้หัวข้อวิจัยและวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ผู้วิจัยได้มีการกำหนดไว้ ทั้งนี้ขณะมีการชี้แจงผู้วิจัยมีการใช้ภาษาพูดและภาษากายที่เป็นกันเอง เพื่อลดความตึงเครียดในการเขียนคำตอบจากหัวข้อคำถาม อย่างไรก็ตามการเขียนคำตอบเป็นวิธีการที่เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนไม่มากนัก และผู้วิจัยควรมีการกำหนดเงื่อนไขด้านเวลาให้ชัดเจน เพราะด้วยทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างที่หลากหลายอาจส่งผลให้เสียเวลาโดยเปล่าประโยชน์ได้

1.3 วิธีการสังเกตโดยตรง เป็นลักษณะการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้สังเกตมีบทบาทและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน ประกอบด้วย ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สังเกตและผู้ถูกสังเกตการณ์ที่ถูกต้องและได้รับการยอมรับ ซึ่งนักวิจัยมีบทบาทเป็น “ผู้เฝ้าสังเกตการณ์” การสังเกตโดยตรงเป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญ ปรากฏการณ์ทางสังคมที่น่าสนใจหลายๆ เรื่องซึ่งไม่จำเป็นต้องใช้คำถาม เช่น ได้ข้อมูลในเรื่องของพฤติกรรมระดับความสัมพันธ์ และสิ่งที่สะท้อนออกในลักษณะของการสื่อสารที่ไม่ใช้คำพูด หรือภาษาท่าทาง บางครั้งในการที่เราจะหาข้อมูลจากบุคคลเหล่านี้ แม้จะไม่ต้องพูดก็อาจสังเกตได้ เช่น อารมณ์เงิบ ร้องไห้ ตาเหม่อลอย แสดงพฤติกรรมที่ผิดปกติต่างๆ บางคนอาจจะปกปิดบางสิ่งบางอย่างไม่ให้ผู้ทำการวิจัยทราบ การสังเกตจะช่วยให้เกิดความเข้าใจต่อข้อเท็จจริงได้อย่างมาก ตัวอย่างวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลการสังเกตโดยตรง ดังภาพที่ 7.4

ภาพที่ 7.4 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลการสังเกตโดยตรง

ที่มา (อภิวรรณ ศิรินันทนา, 2557 : 62)

จากภาพที่ 7.4 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลการสังเกตโดยตรง กล่าวได้ว่าเป็นเครื่องมือการวิจัยที่ต้องอาศัยอุปนิสัยส่วนตัวของผู้วิจัยที่จะต้องมีความอดทน การเรียนรู้ ความเข้าใจในสิ่งที่ผู้วิจัยเฝ้าสังเกต การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สังเกตและสิ่งแวดล้อมรอบตัวจากสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตามการสังเกตโดยตรงผู้วิจัยสามารถนำมาใช้ร่วมกับเครื่องมือวิจัยลักษณะอื่นๆ ได้เช่นกัน ตัวอย่างเช่น อภิวรรณ ได้สังเกตกรรมวิธีการการทำอาหารจืดของชุมชนบ้านห้วยแล้ง จังหวัดตราด แต่

ขณะที่มีสิ่งเกิดก็เกิดข้อสงสัยลักษณะของต้นชาดังกล่าว จึงได้มีการสัมภาษณ์กลุ่มสตรีอาสาของชุมชนหรือกรณีเข้าร่วมการสังเกตโดยตรงกับกลุ่มผู้นำนักศึกษาเกี่ยวกับแผนรณรงค์การสวมหมวกกันน็อกภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี อภิวรรณ ในฐานะที่ปรึกษาก็มีการให้คำแนะนำวิธีการวางแผนและซักถามหากมีข้อสงสัยเช่นกัน

2. การเก็บข้อมูลแบบมีแบบแผน

การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบมีแบบแผนเป็นวิธีที่ดีแบบหนึ่งเพราะมีศักยภาพในการทำให้เกิดความเที่ยงตรงและความน่าเชื่อถือของข้อมูลเป็นรูปแบบที่ดีสำหรับการประมวลผลข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลที่เชื่อมโยงกับกรอบแนวคิดที่สนใจและก่อให้เกิดความถูกต้องการที่ผู้วิจัยจะมีความเข้าใจที่ถูกต้องของคำตอบ จึงต้องมีการเตรียมคำถามที่มีการจัดสร้างไว้ในลักษณะของคำถามที่อยู่ภายใต้ความหมายและกรอบแนวคิดของการวิจัย เป็นการรวบรวมข้อมูลแบบมีแบบแผน ซึ่งเป็นวิธีที่ใช้กันมากสำหรับผู้วิจัยทางสังคมศาสตร์ทั่วไป โดยแบ่งเป็นประเภทใหญ่ๆ 2 ประเภท คือ

2.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร

2.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากงานสนาม แบบเป็น 3 ชนิด ได้แก่

2.1.1 การสังเกต

2.1.2 การสัมภาษณ์

2.1.3 การใช้แบบสอบถาม

2.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารนั้นผู้วิจัยสามารถรวบรวมข้อมูลจากหนังสือทั่วไป ได้แก่ ตำรา หนังสืออ้างอิงวิทยานิพนธ์ วารสาร หนังสือพิมพ์ จุลสาร เอกสารของทางราชการ และไมโครฟิล์มที่ปรากฏในรูปของสิ่งพิมพ์ ตัวเลขอักษร หรือภาพถ่าย เป็นต้น

การใช้ข้อมูลจากเอกสาร มักมีคำถามที่ตามมา ถึงความน่าเชื่อถือของข้อมูลว่ามีในระดับใดดังนั้น ผู้วิจัยพึงตรวจสอบคุณภาพของเอกสารว่าก่อนที่จะคัดลอกนำไปใช้ในการวิจัยนั้นมีความถูกต้อง หรือไม่เพียงใด โดยพิจารณาจาก

2.1.1 การตรวจสอบความถูกต้องภายนอก เป็นการตรวจสอบพิจารณาว่าข้อมูลเอกสารหลักฐานนั้นเป็นของจริง เป็นต้นฉบับหรือไม่ หรือว่าเป็นต้นฉบับที่คัดลอกเลียนแบบมา

2.1.2 การตรวจสอบความถูกต้องภายใน เป็นการตรวจสอบ เพื่อค้นหาความหมายและคุณภาพของข้อมูลภายในเอกสารนั้นซึ่งการค้นคว้าเอกสารนั้น สิ่งที่เราควรคำนึงถึงคือ ข้อมูลต่างๆ ที่นำมาใช้นั้นผู้วิจัยควรทำการศึกษาวิเคราะห์ให้ลึกซึ้ง อีกทั้งยังต้องเป็นข้อมูลที่สามารถเอื้อต่อการขยายกรอบแนวคิดของงานวิจัยให้ชัดเจนขึ้นได้ ข้อมูลที่รวบรวมมาได้จะต้องนำไปอ้างอิงในการอภิปรายผลการวิจัยเพื่อให้ได้ข้อสรุปด้วยเหตุนี้ การเก็บข้อมูลโดยการค้นคว้าเอกสาร จึงเป็นวิธีการที่ควรมีการถ่วงถ่วงอย่างเข้มข้น เพื่อจะได้ข้อมูลที่ประโยชน์ต่องานวิจัยอย่างแท้จริง

2.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากงานสนาม การเก็บรวบรวมข้อมูลจากงานสนาม เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ผู้วิจัยต้องศึกษาจากปรากฏการณ์จริง หรือเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต้นตอของข้อมูลโดยตรง การเก็บรวบรวมข้อมูลลักษณะนี้มีหลายวิธีด้วยกัน กล่าวคือ

2.2.1 การสังเกต การเก็บข้อมูลโดยการสังเกตเป็นการเก็บข้อมูลโดยผู้วิจัยได้เฝ้าดูปรากฏการณ์บางอย่างที่เกิดขึ้นในกลุ่มผู้สังเกตอย่างตั้งใจและมีการวางแผนเป็นระบบเพื่อหาคำตอบที่ตอบสนองวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยอาศัยประสาทสัมผัสทั้ง 5 (ซึ่งได้แก่ การมองเห็น การฟัง การได้กลิ่น การลิ้มรส และการสัมผัส) และทำการบันทึกสิ่งที่ได้พบเห็นหรือสิ่งที่ได้สัมผัสไว้อย่างเป็นระบบ การสังเกตในการวิจัยทั่วไป มักเป็นการสังเกตในชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ ในสภาพกว้าง ยกเว้นการวิจัยในบางสาขาวิชาที่ต้องศึกษาเน้นพฤติกรรมบุคคล

ข้อดี ผู้วิจัยเกิดความรู้ความเข้าใจการดำเนินงานทางการวิจัยอย่างแท้จริงมีโอกาสพบข้อเท็จจริงจากพฤติกรรมหรือสิ่งแวดล้อมที่ศึกษา นอกเหนือจากการตั้งวัตถุประสงค์เฉพาะหลักวิชาการ ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือสูง

ข้อเสีย ต้องใช้เวลาในการศึกษามาก ผู้วิจัยในฐานะผู้สังเกตจึงจำเป็นต้องมีความรู้และประสบการณ์มากพอสมควรในสิ่งที่ผู้วิจัยสังเกต และจากการสังเกตอาจจะทำให้เกิดการบิดเบือนพฤติกรรมแบบในทิศทางที่ดี ซึ่งไม่ได้ถูกแสดงออกจากหลักธรรมชาติ เนื่องจากผู้ถูกสังเกตไม่ต้องการให้ผู้สังเกตล่วงรู้พฤติกรรมที่เป็นเนื้อแท้ของตนเอง การสังเกตต้องการเวลาและความรวดเร็ว จึงจำเป็นต้องมีสิ่งช่วยในการบันทึกข้อมูลจากการสังเกตนั้น

2.2.2 การสัมภาษณ์ เป็นวิธีการสื่อสารสองทาง โดยการป้อนคำถามเพื่อต้องการคำตอบ เป็นการสนทนาที่มีจุดมุ่งหมายแน่นอนผู้สนทนาทั้งสองฝ่ายคือ ผู้สัมภาษณ์ ซึ่งเป็นผู้ที่ต้องการข้อมูลและผู้ถูกสัมภาษณ์เป็นผู้ที่มีข้อมูลต่างๆ ให้และรับข่าวสารหรือข้อมูลที่ต้องการ การสัมภาษณ์เป็นกระบวนการสื่อสารระหว่างบุคคลสองคนขึ้นไปหรือแลกเปลี่ยนความหมายตามจุดมุ่งหมาย โดยผ่านการสื่อสารวิธีการต่างๆ เช่น คำพูด ตัวหนังสือ ท่าทาง เครื่องหมาย ความรู้สึกที่แสดงออกทางสีหน้า และอื่นๆ การสัมภาษณ์เป็นวิธีการที่ใช้ได้กับบุคคลทุกเพศทุกวัย ทุกระดับการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเหมาะสำหรับผู้ที่อ่านและเขียนหนังสือไม่ได้

ข้อดี การเก็บข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์การสัมภาษณ์นั้นสามารถใช้แบบตัวต่อตัวหรือแบบเป็นกลุ่มสนทนาก็ได้ โดยผู้สัมภาษณ์สามารถซักถามคำตอบที่ผู้ถูกสัมภาษณ์ตอบไม่ชัดเจนได้อย่างเต็มที่และสามารถชี้แจงคำถามที่ยังไม่ชัดเจนให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เข้าใจได้ ผู้ถูกสัมภาษณ์จะให้ความสนใจและให้ความสำคัญในการตอบคำถามที่ช่วยให้ได้ข้อเท็จจริงบางอย่างที่แอบแฝงซ่อนเร้น อยู่ในความรู้สึกนึกคิดของผู้ให้สัมภาษณ์

ข้อเสีย คือ ทำให้สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายแรงงาน และใช้เวลามาก คุณภาพความน่าเชื่อถือของข้อมูลขึ้นอยู่กับความสามารถเฉพาะตัว ประสบการณ์ ความซื่อสัตย์ของผู้สัมภาษณ์ ควบคุมมาตรฐานในการสัมภาษณ์ได้

ตัวอย่าง

แนวทางการสัมภาษณ์ (Interview Guide)

งานวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการสื่อสารของผู้นำท้องถิ่นกับการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน กรณีศึกษา โครงการสายใยรักแห่งครอบครัว(ความรักจากครอบครัว มอบให้แต่เด็กๆ) ครั้งที่ 4
ชุมชนบ้านน้ำรักเทศบาลตำบลท่าหลวง อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี”

ชื่อ..... นามสกุล.....อายุ.....

1. ด้านคุณภาพของสื่อหรือคุณภาพของผู้ส่งสาร

- 1.1 ท่านได้รับข่าวสารจากโครงการสายใยรักแห่งครอบครัว (ความรักจากครอบครัว มอบให้แต่เด็กๆ) ครั้งที่ 4 จากใคร
- 1.2 ท่านคิดว่าชุมชนบ้านน้ำรัก มีช่องทางส่งข่าวสารประชาชนโดยทางด้านบ้าง ที่เกี่ยวกับโครงการสายใยรักแห่งครอบครัว(ความรักจากครอบครัว มอบให้แต่เด็กๆ) ครั้งที่ 4
- 1.3 ท่านมีความพึงพอใจในระบบการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้นำท้องถิ่น มากน้อยเพียงใด

2. ทักษะการติดต่อการรับสาร

- 2.1 ท่านคิดว่าสาเหตุใด ทำให้ประชาชนรับฟังข่าวสารแล้วปฏิบัติตามไม่ถูกต้อง ไม่ตรงกับที่ทางประธานโครงการสายใยรักแห่งครอบครัว(ความรักจากครอบครัว มอบให้แต่เด็กๆ) ครั้งที่ 4 ได้ประกาศแจ้งไป
- 2.2 ท่านเห็นว่าผู้นำท้องถิ่น มีผลต่อความสนใจรับฟังข้อมูลข่าวสารของประชาชนคนอื่นๆ หรือไม่ อย่างไร
- 2.3 ท่านเห็นว่า ประชาชนภายในชุมชนบ้านน้ำรัก ได้รับการส่งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการสายใยรักแห่งครอบครัว (ความรักจากครอบครัว มอบให้แต่เด็กๆ) ครั้งที่ 4 อย่างทั่วถึง มากน้อยเพียงใด (ทำไม เพราะเหตุใดจึงมี กลุ่มที่ไม่ได้รับข้อมูลข่าวสาร)

2.2.3 การใช้แบบสอบถาม แบบสอบถามเป็นการใช้เครื่องมือที่เป็นชุดของคำถาม ในการรวบรวมข้อมูล ซึ่งได้จัดเรียงอย่างเป็นระบบระเบียบ เป็นชุดคำถาม โดยให้ผู้ตอบ ตอบคำถามที่ผู้วิจัยกำหนดแนวทางไว้ แนวคำถามที่ใช้ในแบบสอบถามจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลข้อเท็จจริง ความคิดเห็นต่อเรื่องที่วิจัย รวมทั้งสาระสำคัญต่างๆ ที่ผู้ตอบต้องการจะถ่ายทอดให้ผู้วิจัยได้รับทราบ ดังนั้นแบบสอบถามจึงเป็นชุดของคำถามที่จัดทำขึ้นเป็นตอนๆ เพื่อให้ได้คำตอบประเด็นที่กำหนด โดยข้อความที่เป็นคำถามสามารถสร้างได้หลายลักษณะและแต่ละลักษณะต่างมีจุดดีและจุดเสียที่แตกต่าง

กัน ซึ่งจะได้กล่าวในตอนเดียวกับการสร้างเครื่องมือต่อไปการรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามใช้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวนมากๆ ได้ โดยไม่จำเป็นต้องรู้จักหรือพบปะกัน วิธีการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม มีอยู่ 2 รูปแบบคือ

2.2.3.1 การนำแบบสอบถามไปส่งให้ผู้ตอบด้วยตนเอง โดยผู้วิจัยหรือพนักงานเก็บข้อมูลนำแบบสอบถามไปส่งให้กับกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง และรอรับแบบสอบถามกลับมาด้วยในหลักปฏิบัติผู้วิจัยหรือพนักงานเก็บข้อมูล ควรตรวจสอบแบบสอบถามความถูกต้องครบถ้วนของคำตอบนั้นทันทีที่ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา กรณีที่มีการตอบไม่ครบถ้วนอาจมีการสัมภาษณ์หน่วยตัวอย่างตามรายการข้อคำถามในแบบสอบถามนั้นเพิ่มเติมได้ ทำให้ผู้วิจัยได้รับข้อมูลที่ครบถ้วน แต่วิธีการนี้สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายในการจ้างพนักงานเก็บข้อมูล และเสียเวลามากแต่จะได้ข้อมูลที่ครบถ้วนมากกว่าวิธีการส่งแบบสอบถามไปทางไปรษณีย์

2.2.3.2 การส่งแบบสอบถามไปทางไปรษณีย์ เป็นวิธีการที่นิยมใช้กรณีที่ผู้วิจัยทราบตำแหน่ง แหล่งที่อยู่ของผู้ตอบอย่างชัดเจน การส่งแบบสอบถามไปให้หน่วยตัวอย่างตอบเองนั้นจะต้องกำหนดซองอย่างละเอียดและถูกต้องชัดเจนถึงผู้รับและแนบซองที่เขียนชื่อที่อยู่ของผู้วิจัยพร้อมติดแสตมป์ให้เรียบร้อย เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ตอบในการส่งแบบสอบถามกลับคืนมาหรืออาจไม่ใส่ซองก็ได้ แต่ใช้วิธีพับแบบสอบถามและกำหนดผู้รับพร้อมติดแสตมป์ไว้ด้านนอก และในส่วนที่พับเข้าด้านในนั้นให้กำหนดถึงผู้วิจัย พร้อมติดแสตมป์เพื่อให้ผู้ตอบนั้นส่งคืนมา การติดตามแบบสอบถามกลับคืนในกรณีส่งแบบสอบถามไปทางไปรษณีย์ หลังจากส่งแบบสอบถามไปยังหน่วยตัวอย่างประมาณ 2 สัปดาห์ ผู้วิจัยควรเริ่มทำการติดตามการส่งแบบสอบถามกลับคืน โดยตรวจเช็คผู้ที่ยังไม่ส่งแบบสอบถามกลับคืน จดหมายเพื่อขอความร่วมมือให้ความเป็นจริงและถ้าผู้ตอบไม่เข้าใจคำถามผิดพลาด อาจทำให้ข้อมูลคลาดเคลื่อนได้ โดยที่ผู้วิจัยไม่สามารถย้อนกลับไปสอบถามหน่วยตัวอย่างนั้นได้อีก อย่างไรก็ตาม การส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ยังเป็นวิธีการที่สะดวกและนิยมกันอยู่อย่างมาก หากผู้วิจัยประสงค์จะใช้วิธีการนี้ ควรพิจารณาถึงเทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งคาดว่าจะน่าจะเป็นประโยชน์ ดังนี้

(1) ผู้ตอบช่วยกรอกแบบสอบถามกลับคืนหากยังไม่มี การส่งคืนมาอีก พยายามติดตามอีกครั้งพร้อมกับแนบบแบบสอบถามไปให้อีกชุดหนึ่ง ถ้าส่งจดหมายไปติดตามแบบสอบถามกลับคืนประมาณ 3 ครั้งแล้ว ยังไม่ได้ผลก็ควรจะตัดหน่วยตัวอย่างนั้นทิ้งไป และหาหน่วยตัวอย่างมาแทนจนครบจำนวนที่กำหนดไว้ ดังนั้น ทางที่ดีควรจะสุ่มตัวอย่างให้มีจำนวนมากกว่าที่กำหนดไว้ และส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างที่สุ่มได้ เพราะโดยปกติแล้วการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีนี้ จะได้แบบสอบถามกลับคืนมาภายในกำหนดเวลาเพียง 20-25% ของแบบสอบถามทั้งหมดที่ส่งไป แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกลุ่มตัวอย่างด้วยว่าส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาในระดับใด

จากสถิติพบว่า การติดตามแบบสอบถามจะได้แบบสอบถามกลับคืนมาเพิ่มประมาณร้อยละ 20-65 หลังการติดตาม

(2) วิธีการที่จะทำให้ได้แบบสอบถามคืนในอัตราที่สูง คือ ต้องทำแบบสอบถามให้มีรูปแบบที่น่าสนใจ ควรจะมีเฉพาะคำถามที่สำคัญๆ และตอบไม่ยาก ถ้าคำถามยาวมากเกินไป ผู้ตอบอาจเกิดความเบื่อหน่ายที่จะตอบคำถาม จึงควรมีจดหมายนำเพื่อขอความร่วมมือ โดยบอกชื่อโครงการวิจัยวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย และประโยชน์ที่ส่วนรวมและผู้ตอบจะได้รับจากผลการวิจัยนี้ พร้อมทั้งเน้นให้เห็นถึงความสำคัญของผู้ตอบในฐานะที่เป็นแหล่งข้อมูลสำคัญด้วย

ข้อดี การใช้แบบสอบถามเป็นวิธีที่สะดวกที่สุดและประหยัดกว่าวิธีการอื่นๆ และสามารถใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่ได้ ผู้ตอบมีเวลาตอบมากกว่าวิธีอื่น นอกจากนี้ข้อมูลที่ได้กลับมานั้นสามารถนำไปวิเคราะห์ได้ง่าย

ข้อเสีย ถ้าส่งแบบสอบถามไปให้ผู้ตอบทางไปรษณีย์ มักจะได้แบบสอบถามกลับคืนมาน้อย และต้องเสียเวลาในการติดตาม ใช้ได้เฉพาะกับกลุ่มประชากรเป้าหมายที่อ่านและเขียนหนังสือได้เท่านั้น นอกจากนี้การส่งแบบสอบถามไปทางไปรษณีย์หน่วยตัวอย่างอาจไม่ได้เป็นคนตอบแบบสอบถามเองก็ได้ ทำให้ได้คำตอบที่ไม่ตรงกัน

ตัวอย่าง

แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยในชั้นเรียน เรื่อง

“เจตคติที่มีต่อวินัยในตนเองด้านวินัยในห้องเรียน ความขยันอดทนทางการเรียนและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการวิจัยประชาสัมพันธ์ของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2556”

คำชี้แจง : กรุณาตอบคำถามต่อไปนี้ตามความเป็นจริงหรือตามความคิดเห็นของนักศึกษาโดยทำเครื่องหมาย ✓ หรือกรอกข้อความในช่องที่เว้นไว้ให้

ตอนที่ 1 : ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา

1. เพศ	☐ 1.1 ชาย	☐ 1.2 หญิง	
2. อายุ	☐ 2.1 18 – 20 ปี	☐ 2.2 21 – 23 ปี	☐ 2.3 24 – 26 ปี
	☐ 2.4 27 – 29 ปี	☐ 2.5 อื่นๆ โปรดระบุ.....	
3. ภูมิลำเนา	☐ 3.1 ตราด	☐ 3.2 จันทบุรี	☐ 3.3 ระยอง
	☐ 3.4 ชลบุรี	☐ 3.5 กรุงเทพฯ	☐ 3.6 อื่นๆ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตอนที่ 2 : เจตคติที่มีต่อวินัยในตนเองด้านวินัยในห้องเรียน

ข้อที่	คำถาม	ทำประจำ	ทำบางครั้ง	ไม่เคยทำ
	นักศึกษาทำการบ้านอย่างสม่ำเสมอ			
	นักศึกษาหลีกเลี่ยงงานที่อาจารย์มอบหมาย			
	นักศึกษาไม่เคยอดทนต่อการทำการบ้าน			

ตอนที่ 3 : ข้อเสนอแนะ

ขอขอบคุณในความร่วมมือตอบแบบสอบถาม

7.4 วิธีการรวบรวมข้อมูลวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ

การรวบรวมข้อมูลเป็นขั้นตอนที่สำคัญอีกขั้นตอนหนึ่งของการวิจัยประชาสัมพันธ์ ผลของการวิจัยจะเกิดขึ้นไม่ได้ถ้าไม่มีการรวบรวมข้อมูลแล้วนำมาวิเคราะห์ การรวบรวมข้อมูลที่ดีย่อมทำให้ได้ข้อมูลที่มีความถูกต้องและเชื่อถือได้ย่อมนำมาซึ่งผลการวิจัยที่ถูกต้องและเชื่อถือได้ หากข้อมูลที่ได้รับมาไม่ถูกต้อง และขาดความน่าเชื่อถือตั้งแต่ต้นแล้ว ถึงแม้จะใช้เทคนิคการวิเคราะห์ทางสถิติอย่างไรก็ไม่อาจทำให้ผลการวิจัยมีคุณภาพขึ้นมาได้ การรวบรวมข้อมูลในการวิจัยนั้น ผู้วิจัยควรรวบรวมข้อมูลให้ตรงกับปัญหาที่จะทำการวิจัย ข้อมูลที่รวบรวมมานั้นควรมีลักษณะสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย สามารถที่จะตอบปัญหาของการวิจัยได้ตามที่กำหนดไว้ ต่อไปนี้คือเทคนิคในการรวบรวมข้อมูลแบบต่างๆ ที่ผู้วิจัยสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการรวบรวมข้อมูลการทำวิจัยประชาสัมพันธ์ได้ ซึ่งประมวลไว้ดังนี้

1. ผู้วิจัยควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับประเด็นปัญหาการวิจัยให้แตกฉาน เพื่อนำสิ่งที่ประมวลได้นั้น มากำหนดรูปแบบการรวบรวมข้อมูลให้เกิดประโยชน์ต่อการระเบียบวิจัยให้ได้มากที่สุด

2. การสร้างสรรค์เครื่องให้น่าสนใจ เช่น ประเด็นที่ผู้วิจัยศึกษาเป็นสิ่งที่กำลังได้รับความสนใจจากสังคม เรื่องที่มีความท้าทายหรือกำลังรอการพิสูจน์ เป็นต้น ซึ่งจะส่งผลผู้วิจัยเกิดความมุ่งมั่นที่จะรวบรวมข้อมูลและสร้างองค์ความรู้ใหม่แก่ผู้สนใจ

3. การติดต่อและการประสานความร่วมมือไปยังกลุ่มเป้าหมายเพื่อเก็บข้อมูลผ่านเครื่องมือทางการวิจัยที่ผู้วิจัยออกแบบขึ้น ทั้งนี้ควรมีจดหมายนำ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เพื่อนำไปใช้ในเรื่องใด เป็นต้น

4. การบันทึกภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหวจากเครื่องสื่อสารในรูปแบบต่างๆ ซึ่งทุกวันนี้ วิทยาการของเครื่องมือสื่อสารสามารถจัดเก็บข้อมูลได้หลากหลายรูปแบบ ช่วยให้ผู้ใช้วิจัยเกิดความสะดวกและลดความผิดพลาดในการจัดเก็บข้อมูลได้เป็นอย่างดี

5. หากเครื่องมือที่ผู้ใช้วิจัยเลือกใช้คือแบบสอบถาม ควรคำนึงถึงจำนวนหน้าและจำนวนข้อคำถามที่จะสร้างความสะดวกสบายต่อผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะของแบบสอบถามจูงใจผู้ตอบที่จะตอบแบบสอบถาม มีการอำนวยความสะดวกในการส่งแบบสอบถามคืน และหากใช้แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยควรมีการวางแผนการดำเนินการสัมภาษณ์ที่เหมาะสม การติดตามประเมินผลการสัมภาษณ์และเทคนิคการใช้ถ้อยคำในการตั้งคำถาม เป็นต้น

6. การใช้สัมพันธภาพส่วนตัวหรือการอ้างอิงบุคคลอื่นที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของคนส่วนใหม่ เป็นวิธีการที่ไม่เป็นทางการแต่อาจทำได้ในกรณีที่มีความสัมพันธ์ส่วนตัวกับกลุ่มตัวอย่าง นอกจากนี้บางครั้งในการวิจัยอาจต้องมีการอ้างอิงถึงบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องใกล้ชิดกับผู้ที่ผู้วิจัยต้องการรวบรวมข้อมูล เพื่อเกิดความคุ้นเคยกัน อาจทำให้ได้รับความร่วมมือมากขึ้น

7. การชี้ให้เห็นถึงบทบาทหน้าที่และความสำคัญในความร่วมมือหรือการเป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย ทั้งนี้เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายเกิดความตระหนักรู้ในหน้าที่ที่ตนเองเกี่ยวข้อง และการที่ผู้วิจัยได้ให้เกียรติ ยกย่อง ตามสถานภาพทางสังคม จะช่วยให้ผู้วิจัยสามารถรวบรวมข้อมูลอย่างราบรื่น

8. การตอบรางวัลแทนคำขอบคุณ ซึ่งรางวัลที่ผู้วิจัยจะตอบแทนกลุ่มเป้าหมายกับการร่วมมือต่อการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัยนั้น ก็จะขึ้นอยู่กับความเหมาะสมในแต่ละกรณี เช่น การกล่าวขอบคุณ สิ่งของที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยอาจจะเป็นสมุดโน้ต ปฏิทินตั้งโต๊ะ เสื้อยืด ผลไม้แปรรูปพื้นบ้าน สิ่งของที่ผลิตโดยฝีมือกลุ่มสมาชิกองค์กรที่สนับสนุนทุนการวิจัย เป็นต้น การให้สิ่งของตอบแทนก็เป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้กลุ่มตัวอย่างมีความกระตือรือร้นในการให้ข้อมูลมากขึ้น แต่ไม่ได้หมายความว่าผู้ตอบทุกรายมีความประสงค์สิ่งตอบแทนเป็นหลัก

นอกจากนี้การรวบรวมข้อมูลการวิจัย ผู้วิจัยยังให้ความสำคัญกับการรวบรวมผ่านช่องทาง การสืบค้นจากเอกสารเป็นหลัก และทำให้ผู้วิจัยตกอยู่ในสภาวะที่ตึงเครียด เพราะด้วยข้อมูลที่มีจำนวนมาก ขาดจุดเริ่มต้นที่เป็นแนวทางหลักของการรวบรวมข้อมูลที่ดี ดังนั้นเทคนิคการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารหลักที่ควรยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติดังนี้ (วรรณดี แสงประทีปทอง, 2555 : 63)

1. พิจารณาลักษณะภายนอก

1.1 ชื่อผู้เขียน/ผู้รวบรวมข้อมูล

1.2 ช่วงเวลาที่เอกสารเผยแพร่

1.3 ความเป็นเอกสารต้นฉบับจริง

2. พิจารณาลักษณะภายใน

2.1 เจตนาของผู้เขียน/ผู้รวบรวม

2.2 ลักษณะงานที่เขียน

2.3 ความตรงประเด็น ความถูกต้อง ความทันสมัยของเนื้อหา

ทั้งนี้สาเหตุหนึ่งที่ผู้วิจัยให้ความสนใจที่จะศึกษาค้นคว้าการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร คือ ทำได้ง่าย สะดวก ประหยัดค่าใช้จ่าย แหล่งของข้อมูลไม่กระจุกกระจาย และไม่ต้องอาศัยความร่วมมือของกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล อย่างไรก็ตามเทคนิคในการรวบรวมข้อมูลนั้นเป็นเรื่องเฉพาะของบุคคลและความถนัดในการที่จะได้มาซึ่งข้อมูลที่สอดคล้องกับหัวข้อวิจัยที่ตนเองศึกษาการวิจัย ประชาสัมพันธ์เป็นการศึกษาประเด็นปัญหาที่ไม่มีข้อกำหนดที่ตายตัวในการศึกษา เพราะการประชาสัมพันธ์เป็นการบูรณาการจากองค์ประกอบจากศาสตร์ความรู้ที่มีความหลากหลาย ผู้วิจัยสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้มากกว่าหนึ่งช่องทาง เพื่อสืบคว้าความรู้ ข้อมูล ที่จะสนับสนุนการดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ทางการวิจัยที่ได้กำหนดไว้

7.5 ลักษณะของเครื่องมือวิจัยที่ตีวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ

ลักษณะของเครื่องมือวิจัยที่ดีที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีความสำคัญยิ่งต่อความถูกต้อง น่าเชื่อถือ และการยอมรับข้อมูลหรือค่าของตัวแปรที่วัด เครื่องมือที่ด้อยคุณภาพหรือขาดลักษณะที่ดี อาจทำให้ค่าที่วัดได้นั้นคลาดเคลื่อนหรือผิดจากความจริง เมื่อนำไปวิเคราะห์หรือแปลความหมายอาจผิดพลาดหรือผลการวิจัยไม่น่าเชื่อถือ คุณภาพของเครื่องมือขึ้นอยู่กับลักษณะสำคัญที่ต้องพิจารณา ได้แก่ ความเที่ยงตรง ความเชื่อมั่น ความเป็นปรนัย อำนาจจำแนก ปฏิบัติจริงได้ ยุติธรรม และประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามไม่ได้หมายความว่าเครื่องมือทุกชนิดหรือทุกชิ้นต้องตรวจสอบคุณภาพทุกประเด็นลักษณะหรือคุณสมบัติบางประการอาจไม่ตรวจสอบก็ได้ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับชนิดหรือประเภทของเครื่องมือหรือแล้วแต่ความจำเป็น ซึ่งจะสรุปและอธิบายถึงคุณลักษณะเครื่องมือวิจัยที่ดีดังต่อไปนี้

ลักษณะเครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณ

1. **ความเที่ยงตรง** บางแห่งเรียกว่า “ความตรง” เป็นลักษณะที่บ่งชี้ว่าเครื่องมือนี้สามารถวัดในสิ่งที่ประสงค์จะวัดคือ สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลหรือวัดค่าตัวแปรได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เช่น ตาชั่ง หรือเครื่องชั่ง ซึ่งใช้เก็บข้อมูลหรือวัดค่าตัวแปรน้ำหนักควรจะต้องมีความเที่ยงตรง แต่ถ้าน้ำหนักมาตรฐานมาวัดค่าตัวแปรน้ำหนักก็ไม่ควรมีความเที่ยงตรง คือไม่ได้วัดน้ำหนักตามวัตถุประสงค์ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นเครื่องมือที่ใช้ต้องมีความเที่ยงตรงความเที่ยงตรงมีหลาย สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2540 : 217 - 219) ได้แบ่งความเที่ยงตรงของเครื่องมือวัดออกเป็น 3 ประเภทดังนี้ คือ

1.1 **ความตรงตามเนื้อหา** สาระสำคัญของความตรงหรือความถูกต้องในเนื้อหา คือ ความสามารถในการวัดที่ครอบคลุมในเรื่องที่เป็นเนื้อหาของสิ่งที่ต้องการวัดในการศึกษาความตรง

ตามเนื้อหานั้น สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2551 : 217) กล่าวว่า ผู้วิจัยจะต้องดำเนินการในด้านต่าง ๆ คือ

- 1.1.1 ต้องสามารถระบุเนื้อหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ที่จะวัดนั้นได้
- 1.1.2 จะต้องเลือกตัวแทนจากเนื้อหาต่าง ๆ เหล่านี้แต่ละด้านออกมาได้อย่างดี
- 1.1.3 จะต้องนำตัวแทน หรือรายการที่เป็นเนื้อหาเหล่านี้มาจัดระเบียบให้อยู่ในรูปแบบที่สามารถวัดและทดสอบได้

โดยพิจารณาว่า เครื่องมือนั้นวัดได้ครอบคลุมเนื้อหาในประเด็นและสาระที่สำคัญตามที่ ต้องการให้วัดหรือไม่ เช่น แบบสอบถามสาเหตุของการที่เด็กเลียนแบบโฆษณาทางโทรทัศน์ถ้า ต้องการดูว่าเครื่องมือมีความตรงตามเนื้อหาหรือไม่ ควรวิเคราะห์ด้วยตนเองตามหลักวิชาการทาง นิเทศศาสตร์ ว่าสาเหตุของการที่เด็กปล่อยปลະละเลยนั้นมีประเด็น และสาระสำคัญอะไรบ้างที่ ต้องการวัด ตัวแปรใดที่แสดงถึงการที่เด็กเลียนแบบโฆษณา แล้วพิจารณาว่าแบบสอบถามชุดนั้นมี เนื้อหาที่วัดตามประเด็นและสาระสำคัญของสาเหตุของการที่เด็กเลียนแบบโฆษณาหรือไม่ และ ครอบคลุมไว้ทุกประเด็น มีรายละเอียดเพียงพอที่จะเป็นตัวแทนของสาเหตุทั้งหมดได้หรือไม่ ถ้าได้ก็ แสดงว่าแบบสอบถามมีความตรงตามเนื้อหา

สิ่งที่สำคัญที่สุดในการพิจารณาความตรงในเนื้อหานี้ คือ การได้รับการยอมรับและการ ตรวจสอบของผู้ชำนาญ หรือผู้เชี่ยวชาญทางเนื้อหาในเรื่องที่ต้องการวัดเป็นเกณฑ์ ซึ่งพิจารณา ตัดสินว่า แบบวัดนั้นสามารถวัดเนื้อหาที่ต้องการวัดนั้นได้ครบถ้วนและตรงประเด็น

1.2 ความตรงตามโครงสร้าง เป็นลักษณะของเครื่องมือหรือมาตรวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาจากแนวความคิดหรือทฤษฎีเป็นเกณฑ์ ถ้ามีลักษณะรูปแบบการวัดเป็นไปตามทฤษฎี และผู้วิจัย สามารถวัดได้อย่างครบถ้วนก็ถือว่ามีความตรงตามโครงสร้าง

1.3 ความตรงเชิงสัมพันธ์กับเกณฑ์ เป็นการพิจารณา ความสัมพันธ์ของเครื่องมือวัดนั้น กับเกณฑ์ภายนอกบางอย่างซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประการคือ

1.3.1 ความตรงตามสภาพการณ์หรือความตรงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน คือ ความตรงที่ เกิดจากการหาความสัมพันธ์ระหว่างมาตรวัดที่เราสร้างขึ้นมากับมาตรฐานที่เกิดขึ้นในเวลาปัจจุบัน

1.3.2 ความตรงเชิงพยากรณ์หรือความตรงในการทำนาย คือ ความตรงที่ได้จาก การหาความสัมพันธ์ระหว่างมาตรวัดกับสิ่งที่เกิดขึ้นในอนาคตจะเห็นได้ว่าความเที่ยงตรงตาม มาตรฐานทั้ง 2 ประเภทนี้อาศัยหลักการอย่างเดียวกัน คือ จะมีสิ่งที่ใช้เป็นเกณฑ์ เพื่อการทดสอบจะ แตกต่างกันเฉพาะมิติของเวลาเท่านั้น ส่วนความแตกต่างอีกประการหนึ่งคือ ความตรงทั้ง 2 ประเภท นี้มีจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกัน โดยความตรงเชิงพยากรณ์ต้องการใช้ผลการวัดไปพยากรณ์หรือทำนาย ความสามารถหรือพฤติกรรมในอนาคต แต่ความตรงตามสภาพการณ์นั้นต้องการใช้ผลการวัดแทน

เกณฑ์ภายนอกที่ตั้งไว้ ซึ่งเป็นสภาพการณ์ที่แท้จริงของสิ่งที่ต้องการวัดนั้น โดยสามารถคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ซึ่งเป็นการคำนวณหาความตรงเชิงสัมพัทธ์

2. ความยากง่าย

เครื่องมือรวบรวมข้อมูลที่ดีจะต้องมีความยากง่ายพอเหมาะกับผู้ตอบ ทั้งความยากง่ายในด้านเนื้อหาและภาษาที่ใช้ ถ้ายากมากเกินไปจนทุกคนตอบผิดหมดเครื่องมือนั้นก็ไม่สามารถวัดสิ่งที่ต้องการวัดได้ เว้นแต่เครื่องมือรวบรวมข้อมูลบางประเภทที่ต้องการทราบว่า ผู้ตอบรู้อะไร หรือประเภทที่ไม่มีถูกผิดเช่น แบบประเมินค่า จึงต้องถามให้ง่ายที่สุดเท่าที่จะทำได้ หรือต้องถามยากง่ายตามเนื้อหาที่ถามนั้น

คำว่า “ความยากง่าย” หมายถึง สัดส่วนของผู้ตอบถูกจากคนทั้งหมดที่ตอบในข้อนั้น เช่น ถ้ามีคนตอบข้อนั้นถูก 20 คน จากคนที่ตอบทั้งหมด 40 คน ข้อนั้นจะมีความยากง่ายเท่ากับ 0.50 (20/40) ค่าสัดส่วนนี้เรียกว่า “ดัชนีความยากง่าย” นิยมใช้อักษร p แทน ค่าดัชนีความยากง่ายกรณี ตอบถูกให้ 1 และตอบผิดให้ 0 เช่น ข้อสอบวัดความรู้จะมีค่าระหว่าง 0 ถึง 1 (ถ้าแปลงสัดส่วนเป็น 100 ก็มีค่าระหว่าง 1 – 100) ถ้าค่าใกล้ 1 แปลว่าง่าย ถ้าใกล้ 0 แปลว่ายากข้อคำถามที่ดีจะต้องมีค่าดัชนีความยากง่ายพอเหมาะ โดยทั่วไปที่ใช้สำหรับการรวบรวมข้อมูลเพื่อ การวิจัยควรมีค่าระหว่าง 0.20 – 0.80 และควรมีข้อที่มีค่าระหว่าง 0.40 – 0.60 มาก ๆ แต่ถ้าเป็นแบบประเมินค่าหรือข้อสอบวัดความรู้ที่ให้คะแนน ตอบถูกมากกว่า 1 คะแนนต้องพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยของข้อนั้น โดยเทียบกับคะแนนเต็มของข้อซึ่งมีค่าระหว่างร้อยละ 1 – 100 ของคะแนนเต็มทำนองเดียวกัน ดัชนีความยากง่ายของข้อคำถามหลายข้อรวมกัน หรือข้อคำถามทั้งหมดในส่วนั้นก็หาได้คือใช้คะแนนเฉลี่ยเทียบกับคะแนนเต็มคิดเป็นร้อยละ

3. อำนาจจำแนก

เครื่องมือรวบรวมข้อมูลที่ดีจะต้องมีอำนาจในการแบ่งแยกสิ่งที่ต้องการวัดออกเป็นกลุ่มเป็นประเภทอย่างชัดเจน เช่น แยกคนที่รู้จักกับไม่รู้ออกจากกันได้คนตอบข้อนั้นถูกจะเป็นคนที่มีความรู้ในเรื่องนั้น ถ้าตอบผิดแสดงว่าไม่รู้เรื่องนั้น มิใช่ตอบถูกหรือตอบผิดก็ไม่สามารถบอกได้ว่ามีหรือไม่มีความรู้ในเรื่องนั้น

อำนาจจำแนก หมายถึง สัดส่วนของผลต่างระหว่างจำนวนผู้ตอบในกลุ่มที่ได้คะแนนมากที่สุดคะแนนน้อย ซึ่งแสดงถึงความสามารถของข้อคำถามที่จำแนกหรือแบ่งความแตกต่างระหว่างคนเก่งกับคนอ่อนหรือคนที่รู้จักกับไม่รู้ออกจากกัน

อำนาจจำแนกใช้แทนด้วยอักษร r และมีค่าระหว่าง -1.0 จนถึง +1.0 ถ้ามีค่าใกล้ 0 แปลว่ามีอำนาจจำแนกน้อย ถ้าใกล้ +1.0 หรือ 1.0 แปลว่ามีอำนาจจำแนกมาก ข้อคำถามที่ดีจะต้องมีค่าอำนาจจำแนกเป็นบวก เพราะค่าติดลบข้อคำถามนั้นอาจมีอำนาจจำแนกกลับกันคือ คนเก่งตอบ

ข้อคำถามนั้นผิด แต่คนไม่เก่งกลับตอบถูก ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่ต้องการ ข้อคำถามที่ดีจะต้องมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.2 ขึ้นไป และมีค่ายิ่งมากยิ่งขึ้น

การหาอำนาจจำแนกของเครื่องมือวัดแต่ละข้อทำได้หลายวิธี ถ้าเป็นแบบวัดความรู้ชนิดตอบถูกให้ 1 ตอบผิดให้ 0 ถ้าคำนวณด้วยมือก็ควรใช้เทคนิคร้อยละ 27 คือแบ่งกระดาษคำตอบออกเป็นผู้ที่ตอบถูกมากที่สุดร้อยละ 27 กับผู้ที่ตอบถูกน้อยสุทธ้อยละ 27 ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มสูง (เก่ง) กับกลุ่มต่ำ (อ่อน) นำจำนวนคนที่ตอบถูกของสองกลุ่มนี้เปรียบเทียบกัน โดยใช้จำนวนคนที่ตอบถูกในกลุ่มเก่งลบจำนวนคนที่ตอบถูกในกลุ่มอ่อน และหารด้วยจำนวนคนที่ตอบในกลุ่มเก่งหรือกลุ่มอ่อน ค่าที่ได้จะเป็นอำนาจจำแนกของข้อคำถามแต่ละข้อแต่ถ้าเป็นแบบประเมินค่า หรือแบบวัดที่ให้คะแนนไม่ใช่แบบตอบถูกให้ 1 และตอบผิดให้ 0 จะใช้เทคนิคร้อยละ 27 หรือร้อยละ 25 ก็ได้ แต่ส่วนมากนิยมร้อยละ 25 ตามแนวความคิดของ Linker นำคะแนนของสองกลุ่มนี้เปรียบเทียบกันด้วยการหาคะแนนเฉลี่ยของผลการตอบแต่ละข้อและทดสอบด้วย Independent sample t - test เนื่องจากจำนวนตัวอย่าง (n) เท่ากันจึงใช้สูตรที่ใช้กับความแปรปรวนไม่เท่ากัน ข้อคำถามใดเมื่อทดสอบพบว่ามีความสำคัญที่ 0.05 หรือมีค่า t ตั้งแต่ 2.00 จะถือว่าเป็นอำนาจจำแนกดี ยิ่งมีค่า t มากๆ ก็ยิ่งดีมากขึ้น

ถ้าการหาอำนาจจำแนกใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ ควรใช้วิธีหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม ซึ่งจะใช้ผู้ตอบทุกคน ไม่ต้องแบ่งเป็นกลุ่มสูง-กลุ่มต่ำร้อยละ 27 หรือร้อยละ 25 เหมือน 2 วิธีดังกล่าวข้างต้น ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่ได้จะอยู่ระหว่าง -1.0 ถึง +1.0 ถ้าข้อใดเป็นบวก (+) และมีนัยสำคัญ ข้อนั้นจะมีอำนาจจำแนกใช้ได้ซึ่งโดยทั่วไปถือว่าต้องมีค่าตั้งแต่ +0.20 ขึ้นไปนั่นเอง

4. ความเป็นปรนัย

เครื่องมือรวบรวมข้อมูลที่ดียิ่งต้องมีความเป็นปรนัยสูง กล่าวคือ จะต้องมีความเป็นปรนัย 3 ประเด็น ได้แก่

4.1 ความถูกต้องทางวิชาการ คือ ผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชานั้นเห็นว่า ถูกต้องตามหลักวิชา ทั้งคำถาม คำตอบ ไม่มีข้อโต้แย้งทางหลักวิชาทุกคนเห็นว่าถูกต้อง

4.2 การให้คะแนน จะต้องมีการตรวจสอบให้คะแนนที่แน่นอนไม่ขึ้นอยู่กับอารมณ์ และเวลาของผู้ตรวจ จะตรวจเวลาใดก็ได้ ผลการตรวจจะคงเดิมเสมอ

4.3 ภาษา ภาษาที่ใช้จะต้องชัดเจน อ่านเข้าใจแจ่มแจ้งตรงกันทุกครั้งทุกคน ไม่ว่าจะให้ใครอ่าน หรืออ่านเวลาใดก็ตาม จะเข้าใจความหมายได้ตรงกันเสมอ

ฉะนั้น เครื่องมือรวบรวมข้อมูลที่ดียิ่งต้องมีความเป็นปรนัย คือ ข้อคำถามคำตอบต้องถูกต้องตามหลักวิชาการ มีเกณฑ์ให้คะแนนที่แน่นอน และใช้ภาษาที่ถูกต้องชัดเจน มีใจความเดียว

5. ความหมายในการวัด

เครื่องมือรวบรวมข้อมูลที่ตี ข้อคำถามที่ใช้วัด เมื่อวัดแล้วจะต้องมีความหมายสอดคล้องกับความเป็นจริงให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ เช่น การถามอาชีพลักษณะของอาชีพนั้นนอกจากจะแตกต่างกันในตัวอาชีพแล้ว แม้อาชีพเดียวกันก็ยิ่งแตกต่างกันมากอาชีพราชการ บางคนเป็น ปลัดกระทรวง แต่บางคนเป็นธุรการ ตำรวจก็มีตั้งแต่พลตำรวจ จนถึงนายพลตำรวจเอก การถาม จะต้องพิจารณาให้ดีว่า ต้องการศึกษาระดับไหนอะไร ถ้าต้องการดูฐานะทางสังคมหรือเศรษฐกิจ การแบ่งอาชีพเป็นตำรวจ เป็นข้าราชการจะไม่ให้ความหมายอะไรเลย เพราะจะไม่ทำให้เห็นความแตกต่างของฐานะตามที่ต้องการวัดอย่างชัดเจน

6. ความสามารถนำไปใช้

เครื่องมือรวบรวมข้อมูลที่ตีนั้นจะต้องสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์ที่ต้องการใช้ได้ดี คือ

6.1 นำไปใช้ได้ง่าย สะดวกไม่ยุ่งยากซับซ้อน สามารถปฏิบัติได้โดยง่ายทั้งผู้ดำเนินงานและผู้ตอบ

6.2 ใช้เวลาพอเหมาะ ไม่สั้นหรือนานเกินไป เหมาะสมกับผู้ตอบ ถ้าใช้เวลานานจะทำให้เบื่อ เหนื่อยอ่อน ขาดการสนใจให้ตอบ ถ้าใช้เวลาน้อยไป มีเนื้อหาหมกหรือมีข้อคำถามมาก แต่ให้เวลาน้อย ผู้ตอบจะเครียด วิดตกังวล หรือทำอย่างเร่งรีบไม่พิจารณาให้ดี จึงไม่ได้พฤติกรรมที่แท้จริง

6.3 ให้คะแนนง่าย สะดวก รวดเร็ว และยุติธรรม

6.4 คุ่มค่ากับเวลา แรงงาน และงบประมาณที่เสียไป

6.5 แปลผลง่าย และนำผลไปใช้ได้สะดวก

สรุปลักษณะของเครื่องมือวิจัยที่ดีจะสามารถนำไปสู่การตอบคำถามปัญหาหรือประเด็นที่ตั้งไว้อย่างถูกต้องและชัดเจน ทั้งนี้ผู้วิจัยควรมีการพิจารณาถึงหลักเกณฑ์การออกแบบเครื่องมือที่สำคัญ ซึ่งประกอบด้วย ความเที่ยงตรง ความเชื่อมั่น ความเป็นปรนัย อำนาจจำแนก ปฏิบัติจริงได้ ยุติธรรม และประสิทธิภาพ โดยคุณภาพเครื่องมือที่ดีจะช่วยให้การวิจัยประชาสัมพันธ์มีความน่าเชื่อถือ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ บิคแมน ค็อค และแคมป์เบล (Bickman, 1989 : 90, Cook and Campbell, 1979 : 41) ที่ว่าการที่ผู้วิจัยให้ความสำคัญกับคุณภาพเครื่องมือวิจัย นอกจากจะทำให้งานวิจัยมีความน่าเชื่อถือแล้ว ยังส่งผลให้งานวิจัยขึ้นดังกล่าวนั้นมีความเที่ยงตรงสูงและมีลักษณะเฉพาะในการออกแบบงานวิจัยที่ผู้อื่นไม่สามารถเลียนแบบได้ อย่างไรก็ตามเครื่องมือวิจัยก็จะมีลักษณะที่แตกต่างกันออกตามประเภทการวิจัย ปัญหาวิจัย ประสบการณ์ส่วนตัว และลักษณะของผู้อ่านหรือผู้สนใจงานวิจัยนั้นๆ

ลักษณะเครื่องมือวิจัยเชิงคุณภาพ

ในการทำวิจัยเชิงคุณภาพเครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำวิจัยเชิงคุณภาพที่นิยมใช้ ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม การสังเกตแบบมีส่วนร่วม ซึ่งผู้วิจัยเองจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการเก็บข้อมูล คุณลักษณะของผู้วิจัยในการเป็นผู้สัมภาษณ์จึงมีความสำคัญ ได้แก่ สมာธิติ และอดทนต่อการที่ยังไม่รู้ ใจเปิดกว้างรับทุกความเป็นไปได้ มีความรู้เกี่ยวกับบริบทที่อาจเกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษา ดำเนินการสัมภาษณ์ตามโครงสร้างการสัมภาษณ์ (แนวคำถาม) ได้ดี (ในกรณีที่ใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง) ถามคำถามได้ชัดเจน สุภาพและอ่อนโยน ไวต่อข้อมูล และความรู้สึของผู้ให้ข้อมูล สามารถวิเคราะห์ ระหว่างการสัมภาษณ์ได้ และรู้เป้าหมายของการสัมภาษณ์และดำเนินการสัมภาษณ์ไปในทิศทางนั้นเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

ประเภทของคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

- 1) คำถามเปิดตัว
- 2) คำถามชี้/หยั่งประเด็น
- 3) คำถามเจาะลึก
- 4) คำถามเปิดโอกาส

7.6 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวิจัยวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ

เครื่องมือการวิจัยประชาสัมพัน์มีมากมายหลายประเภท โดยเฉพาะเครื่องมือที่มีอยู่ในกระบวนการของการวิจัยเท่านั้น เพราะการประชาสัมพัน์เป็นงานที่ไม่มีลักษณะที่หยุดยั้ง เพราะด้วยการแสวงหาสิ่งใหม่ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และด้วยภาระหน้าที่ของการประชาสัมพัน์ มีจุดมุ่งหมายที่จะทำให้เกิดการสร้างภาพลักษณ์ สร้างคุณค่าเพิ่ม ให้กับสินค้าหรือองค์กร ไม่ใช่มีเพียงการเผยแพร่ข่าวสารหรือการผลิตสิ่งพิมพ์เพียงไม่กี่วาระโอกาสเท่านั้น การสร้างเครื่องมือวิจัยที่สามารถตอบวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติและการศึกษาวิจัยประชาสัมพัน์ได้นั้น จึงจะเป็นเครื่องมือที่ชักนำให้ชุมชนเกิดความเข้าใจและมีความนิยมชมชอบต่อสินค้าหรือองค์กรได้ ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวิจัยที่ผู้วิจัยควรพิจารณาได้แก่

1. กำหนดข้อมูลและตัวชี้วัด

การกำหนดว่าในการวิจัยครั้งนั้นต้องใช้ข้อมูลอะไรบ้างหรือมีเนื้อหาอะไรที่ต้องวัดบ้างจะวัดในลักษณะใด และจะใช้อะไรเป็นตัวชี้วัด ซึ่งได้แก่ การทำแนวความคิดในการวิจัยให้ชัดเจน การพัฒนาตัวชี้วัดตามแนวความคิดนั้น และการประเมินคุณค่าของตัวชี้วัดว่าเนื้อหาและตัวชี้วัดที่กำหนดนั้นมีความตรง สามารถวัดได้ และเป็นตัวแทนของแนวความคิดในการวิจัยนั้นได้หรือไม่

การกำหนดข้อมูลและตัวชี้วัดจะเริ่มตั้งแต่การให้คำจำกัดความ คำศัพท์หรือกลุ่มคำที่เป็นประเด็นการวิจัยให้ชัดเจนคืออะไร โดยให้คำจำกัดความในเชิงปฏิบัติการที่สามารถวัดได้ เมื่อได้คำจำกัดความแล้วจึงเริ่มวิเคราะห์เนื้อหาว่า ในประเด็นที่ศึกษานั้นมีเนื้อหาอะไรบ้าง และกำหนดขอบเขตเนื้อหาว่าในการวิจัยครั้งนั้นจะให้ครอบคลุมเนื้อหาอะไรบ้าง จากนั้นจึงพัฒนาตัวชี้วัดเนื้อหาต่าง ๆ ที่กำหนดนั้น ซึ่งในการพัฒนาตัวชี้วัดมีประเด็นที่จะต้องพิจารณา 3 ประเด็น ได้แก่

1.1 จำนวนตัวชี้วัดจะต้องกำหนดและเลือกว่า แต่ละแนวความคิด หรือตัวแปรที่จะวัดนั้นจะใช้ตัวชี้วัดกี่ตัว ในประเด็นนี้ ท่านต้องเข้าใจว่า แนวความคิดหรือตัวแปรหนึ่งๆ นั้นอาจจะใช้ตัวชี้วัดตัวเดียวหรือหลายตัวก็ได้ ปกติตัวแปรหรือข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงต่างๆ มักจะใช้ตัวชี้วัดตัวเดียววัดตัวแปรหรือข้อมูลหนึ่ง แต่ถ้าเป็นตัวแปรที่เป็นความคิดเห็น ความสามารถทางสมอง หรือพฤติกรรมมักจะใช้วัดด้วยตัวชี้วัดหลายตัว

1.2 การพัฒนาตัวชี้วัด ตัวชี้วัดจะพัฒนาขึ้นได้ โดยวิเคราะห์จากผลงานวิจัยของผู้อื่นที่ทำไว้แล้ว หรือวิเคราะห์จากหนังสือตำรา หรืออาจสำรวจอย่างไม่เป็นทางการกับตัวอย่างน้อยๆ เพื่อนำคำตอบมาใช้กำหนดตัวชี้วัดต่อไปก็ได้

1.3 จำนวนและรูปแบบคำถาม การพัฒนาตัวชี้วัดจะต้องคำนึงด้วยว่า จะใช้จำนวนคำถามเท่าใดและจะใช้คำถามรูปแบบอย่างไร จึงทำให้สามารถวัดแนวคิดในการวิจัยนั้น ได้อย่างครบถ้วนและถูกต้องมากที่สุด

การกำหนดข้อมูลและตัวชี้วัดนี้ควรทำเป็นตาราง 2 ทาง แสดงความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลตัวแปร หรือเนื้อหากับตัวชี้วัด หรือพฤติกรรมที่ต้องการวัด จะทำให้เห็นภาพได้ชัดเจนขึ้น จากนั้นจึงนำข้อมูลเนื้อหาและตัวชี้วัดทั้งหมดไปตรวจสอบคุณภาพ โดยนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงของเนื้อหาว่า จากแนวความคิดการวิจัยที่กำหนดนั้น ข้อมูลเนื้อหาและตัวชี้วัดที่พัฒนาขึ้นสามารถวัดได้ตรง ครบถ้วนตามที่ต้องการให้วัดหรือไม่การประเมินตอนนี้ควรใช้ผู้เชี่ยวชาญทางเนื้อหาไม่น้อยกว่า 3 คน พิจารณาจนเห็นว่าตรง ครบถ้วนแล้วจึงจะใช้ได้ และดำเนินการในขั้นต่อไป

2. เลือกรูปแบบคำถาม

เครื่องมือรวบรวมข้อมูลมีรูปแบบคำถามหลายลักษณะ แต่ละลักษณะมีทั้งข้อดี และข้อเสียเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างแตกต่างกัน รายละเอียดจะกล่าวต่อไป

3. ร่างคำถาม

ร่างคำถามตามเนื้อหาและตัวชี้วัดที่กำหนดโดยเลือกสถานการณ์ ปัญหาและกิจกรรมที่จะใช้เป็นสิ่งเร้าไปกระตุ้นให้ตัวอย่างตอบ ในการร่างคำถามอย่าลืมเรื่องภาษาที่ใช้ ต้องใช้เป็นภาษาของผู้ตอบ ใช้ภาษาทางวิชาการเฉพาะที่เป็นแบบสอบถามหรือแบบวัดที่ผู้ตอบต้องอ่านเองตอบเองแต่ถ้าเป็นแบบสัมภาษณ์ต้องใช้ภาษาพูด และเป็นภาษาพูดท้องถิ่นของผู้ตอบด้วย

4. ตรวจสอบขั้นตอน

โดยการตรวจสอบเอง ซึ่งจะตรวจสอบเกี่ยวกับภาษา การสะกดการันต์ ความสละสลวย และความถูกต้องตามหลักวิชาการเท่าที่ตรวจสอบได้ ถ้ามีเวลาควรนำไปให้เพื่อนช่วยอ่านและขอข้อเสนอแนะจากเพื่อนๆ นำมาปรับปรุงด้วย

5. ตรวจสอบคุณภาพ

ควรทำเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนแรกนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านทางเนื้อหาและด้านการวิจัย หรือการสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูลชนิดนั้นๆ ตรวจสอบความตรง ความเที่ยง ความเป็นปรนัย และความสามารถนำไปใช้ได้ เมื่อผ่านแล้วจึงนำไปตรวจสอบขั้นที่สอง โดยการนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจริงไม่น้อยกว่า 30 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพข้อคำถามรายข้อและทั้งชุดตามลักษณะเครื่องมือรวบรวมข้อมูลที่ติดตั้งกล่าวแล้ว

จะเห็นได้ว่าขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวิจัย โดยส่วนใหญ่แล้วก่อนที่ผู้วิจัยจะตัดสินใจเลือกใช้เครื่องมือชนิดใด ผู้วิจัยต้องทำการวิเคราะห์ตัวแปรหรือสิ่งที่ต้องการศึกษา กับแหล่งที่ต้องการรวบรวมข้อมูล ว่าเหมาะสมที่จะใช้เครื่องมือชนิดใด บางทีในงานวิจัยเรื่องเดียวกัน ต้องการวัดตัวแปรหรือสิ่งที่ต้องการศึกษาเดียวกัน แต่มีแหล่งข้อมูลต่างกัน อาจใช้เครื่องมือต่างชนิดกันก็ได้ ส่งผลให้ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวิจัยจึงมีความแตกต่างกันออกไปตามแต่บริบทของงานวิจัยนั้นๆ ทั้งนี้การสร้างเครื่องมือวิจัยที่อาศัยขั้นตอนที่มีความละเอียดรอบคอบจะช่วยให้ผู้วิจัย สามารถใช้เครื่องมือวิจัยดังกล่าวสนับสนุนการรวบรวมข้อมูล การทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมระหว่างปัญหา วัตถุประสงค์ และสมมติฐานในการวิจัยกับข้อมูลที่จะนำมาใช้เป็นหลักฐาน ข้อมูลที่จัดเก็บโดยเครื่องมือการวิจัยที่มีขั้นตอนอย่างเป็นระบบส่งผลให้การรวบรวมข้อมูลมีความกระชับ ตรงประเด็น ต่อเนื่องเป็นขั้นตอน ซึ่งจะช่วยลดความผิดพลาดของการรวบรวมข้อมูล และง่ายต่อการจัดเตรียมข้อมูล เพื่อให้การวิเคราะห์ง่ายขึ้น เช่น การจัดหมวดหมู่ข้อมูล การสร้างรหัสข้อมูลและคู่มือลงรหัส และการวางแผนการใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นต้น

ต่อไปนี้จะกล่าวถึงขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวิจัย ซึ่งแบ่งตามประเภทเครื่องมือการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยประชากรสัมพันธ์โดยตรง ทั้งนี้การสร้างเครื่องมือการวิจัยในการรวบรวมข้อมูลทุกประเภทจะมีกระบวนการสร้างเหมือนกัน จะแตกต่างเฉพาะเนื้อหาที่จะทำการวิเคราะห์ ซึ่งความแตกต่างที่เห็นได้ชัดเจน คือ การเขียนคำถามและการวางรูปแบบของเครื่องมือ

เนื่องจากเครื่องมือแต่ละประเภทมีเทคนิคและวิธีการรวบรวมข้อมูลแตกต่างกัน ซึ่งขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวิจัยแต่ละประเภทพอสรุปโดยสังเขปดังนี้

1. แบบสอบถาม ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

(เกียรติสุดา ศรีสุข, 2553 : 11)

1.1 ศึกษาวัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2 กำหนดหัวข้อประเด็น และตัวบ่งชี้ที่ต้องการถามตามวัตถุประสงค์

1.3 รวบรวมข้อคำถาม ข้อความ หรือพฤติกรรมจากตัวบ่งชี้ที่กำหนดไว้ ให้มากที่สุด

1.4 พิจารณาแต่ละข้อคำถามว่ามีความเป็นปรนัยหรือความชัดเจนทางภาษา

เหมาะที่จะใช้กับกลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูลที่จะไปสอบถามหรือไม่

1.5 กำหนดสเกลหรือคำตอบที่เหมาะสม

1.6 นำข้อคำถาม/ข้อความ ไปหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของข้อคำถาม

โดยนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนั้นตรวจสอบว่า ข้อคำถาม/ข้อความแต่ละข้อ วัดได้ตรงกับประเด็น/ตัวบ่งชี้ที่เราต้องการศึกษา และข้อคำถาม/ข้อความทั้งหมดวัดได้ครอบคลุมสิ่งที่ต้องการศึกษาทั้งหมดหรือยัง

1.7 ปรับข้อคำถาม/ข้อความตามผู้เชี่ยวชาญแนะนำ

1.8 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกันกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย เพื่อหาคุณภาพแบบสอบถาม เช่น หาค่าความเชื่อมั่น ค่าอำนาจจำแนก

1.9 วิเคราะห์ผลการทดลองใช้

1.10 ปรับปรุงข้อความ และเลือกเฉพาะข้อที่ดีไว้

1.11 จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

2. แบบสัมภาษณ์ ขั้นตอนการสร้างแบบสัมภาษณ์ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

(เกียรติสุดา ศรีสุข, 2553 : 16)

2.1 ศึกษาวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.2 กำหนดหัวข้อประเด็นที่ต้องการถามตามวัตถุประสงค์

2.3 รวบรวมข้อคำถามที่ต้องการสัมภาษณ์ ตามประเด็นที่กำหนดไว้

2.4 พิจารณาแต่ละข้อคำถามว่า มีความเป็นปรนัยหรือความชัดเจนทางภาษาเหมาะสมกับการถามกลุ่มตัวอย่างหรือผู้ให้ข้อมูลหรือไม่

2.5 พิจารณาข้อคำถามโดยรวมว่าครอบคลุมทุกประเด็นที่ต้องการสอบถามทั้งหมดหรือไม่ หากไม่แน่ใจ ในขั้นนี้ ผู้วิจัยอาจนำข้อคำถามไปขอให้ผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนั้นตรวจสอบว่า ข้อคำถามแต่ละข้อ วัดได้ตรงและครอบคลุมประเด็นที่ต้องการศึกษาทั้งหมดหรือยัง

2.6 ปรับปรุงข้อคำถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

2.7 จัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับชั่วคราว

2.8 นำแบบสัมภาษณ์ไปทดลองสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้รวบรวมข้อมูลจริง ประมาณ 1-2 คน ว่ามีความเข้าใจตัวคำถาม และสามารถตอบคำถามตามที่ต้องการได้หรือไม่

2.9 ปรับปรุงข้อคำถาม

2.10 จัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์

3. แบบสังเกต ขั้นตอนการสร้างแบบสังเกตประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้ (เกียรติสุดา ศรีสุข, 2553 : 22-23)

- 3.1 กำหนดสิ่งที่ต้องการสังเกตตามวัตถุประสงค์และขอบเขตของการวิจัยที่กำหนดไว้
- 3.2 วิเคราะห์ว่าสิ่งที่ต้องการสังเกตมีเหตุการณ์ ปракฏการณ หรือพฤติกรรมใดที่สังเกตได้บ้าง
- 3.3 นำเหตุการณ์ ปракฏการณ หรือพฤติกรรมที่จะสังเกตมาเรียงลำดับการเกิดก่อน - หลัง เพื่อให้ง่ายต่อการสังเกต
- 3.4 กำหนดสเกลการสังเกตให้เหมาะสมกับสิ่งที่จะสังเกต เช่น เกิดขึ้นทุกครั้ง-บางครั้ง - ไม่เกิดขึ้นเลย หรือปฏิบัติได้ดีมาก - ดี - ปานกลาง - ไม่ดี - ไม่ดีเลย เป็นต้น
- 3.5 จัดทำแบบสังเกตฉบับชั่วคราว
- 3.6 นำแบบสังเกต ไปหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของเหตุการณ์ ปракฏการณ หรือพฤติกรรมที่จะสังเกต โดยนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนั้นตรวจสอบว่า เหตุการณ์ปракฏการณ หรือพฤติกรรมที่จะสังเกต แต่ละอย่างนั้นวัดได้ตรงกับสิ่งที่ต้องการศึกษา และวัดได้ครอบคลุมสิ่งที่ต้องการศึกษาทั้งหมดหรือยัง
- 3.7 ปรับปรุงเหตุการณ์ ปракฏการณ หรือพฤติกรรมที่จะสังเกตให้เหมาะสม
- 3.8 นำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจริงเพื่อศึกษาว่ารายการของสิ่งที่ต้องการสังเกตเหล่านั้นสามารถสังเกตได้จริง โดยอาจมีผู้สังเกต 2 คน แล้วมาดูว่าให้ผลการสังเกตสอดคล้องกันหรือไม่
- 3.9 ปรับแบบสังเกตให้มีรายการของสิ่งที่สังเกตมีความชัดเจนขึ้น
- 3.10 จัดทำแบบสังเกตฉบับสมบูรณ์

4. แบบทดสอบ ขั้นตอนการสร้างแบบสังเกตประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้ (เกียรติสุดา ศรีสุข, 2553 : 30-31)

- 4.1 ศึกษาวัตถุประสงค์ของการวิจัย
- 4.2 กำหนดเนื้อหาที่ผู้วิจัยต้องการวัด
- 4.3 วิเคราะห์ว่าจะออกข้อสอบในแต่ละเนื้อหาจำนวนกี่ข้อ รวมทั้งหมดกี่ข้อ
- 4.4 เลือกรูปแบบของข้อสอบว่าจะมีรูปแบบใดบ้าง เช่น แบบเติมคำ แบบถูก-ผิดแบบจับคู่ แบบเลือกตอบ หรือแบบอัตนัย
- 4.5 ร่างข้อสอบตามรูปแบบของข้อสอบที่เลือกไว้ โดยมีจำนวนข้อสอบเกินไว้ อย่างน้อย ร้อยละ 10 ของจำนวนข้อสอบที่ต้องการทั้งหมด
- 4.6 ตรวจสอบว่าข้อสอบตามที่ได้ร่างขึ้นมานั้นมีลักษณะที่ดีของข้อสอบนั้นๆ หรือยัง
- 4.7 นำข้อสอบที่ร่างขึ้นไปเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญพิจารณาว่า ข้อสอบที่สร้างขึ้นนี้

สามารถสอบวัดได้ตรงตามเนื้อหาที่ต้องการวัดหรือไม่ มีความเป็นปรนัยคือ ใช้ภาษาที่ชัดเจนเข้าใจง่าย หรือไม่

4.8 ปรับปรุงข้อสอบตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

4.9 จัดเป็นแบบทดสอบฉบับร่าง

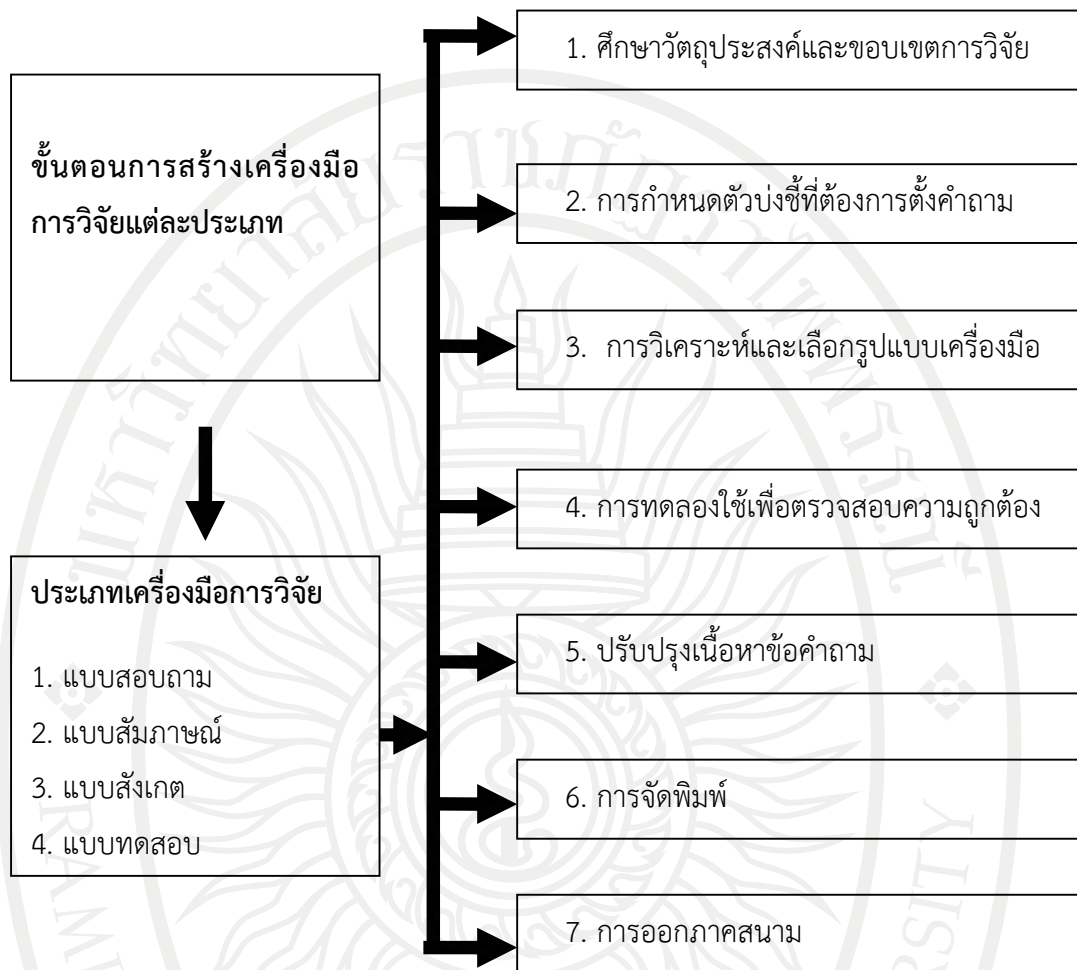
4.10 นำแบบทดสอบฉบับร่างไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มที่จะใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจริงในการวิจัย

4.11 วิเคราะห์หาคุณภาพของแบบทดสอบ ได้แก่ ค่าความยากง่าย อำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่น ว่ามีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดหรือไม่

4.12 หากแบบทดสอบมีข้อใดที่ยังไม่ได้คุณภาพตามเกณฑ์อาจมีการปรับปรุง หรือตัดทิ้งไป

4.13 จัดข้อสอบเข้าฉบับและพิมพ์เป็นแบบทดสอบฉบับสมบูรณ์

จากการศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวิจัยแต่ละประเภทของ เกียรติสุตา ศรีสุข (2553 : 11) นั้น อธิบายเพิ่มเติมได้ว่า การสร้างเครื่องมือวิจัยแต่ละประเภทนั้นผู้วิจัยจะต้องมีการศึกษาถึงวัตถุประสงค์การวิจัยและขอบเขตของการวิจัยให้เกิดความเข้าใจที่ทอ่งแท่งก่อนในเบื้องต้น ประการต่อมาคือการกำหนดตัวบ่งชี้ที่ต้องการตั้งคำถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย การวิเคราะห์และเลือกรูปแบบเครื่องมือการวิจัย การตั้งคำถาม จำนวนข้อคำถาม การทดลองใช้เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ปรับปรุงเนื้อหาข้อคำถาม จัดพิมพ์ และขั้นตอนสุดท้ายคือการออกภาคสนาม ดังแสดงขั้นตอนการสร้างเครื่องมือการวิจัยสรุปได้ดังภาพที่ 7.5

ภาพที่ 7.5 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือการวิจัย
 ทิมา (เกียรติสุดา ศรีสุข, 2552 : 124)

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยก่อนนำไปใช้

ในการสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่มีประสิทธิภาพ ที่จะสามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์เพื่อตอบปัญหาการวิจัยได้เป็นอย่างดี จำเป็นจะต้องมีขั้นตอนที่เป็นระบบในการสร้างและพัฒนา โดยหลังจากสร้างเครื่องมือเสร็จแล้วจะต้องนำเครื่องมือไปทดลองใช้แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อหาค่าดัชนีที่บ่งชี้คุณภาพของเครื่องมือต่างๆ ว่าเป็นอย่างไรที่เป็นขั้นตอนของ “การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย” ซึ่งการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยก่อนนำไปใช้สามารถกระทำไดดังนี้

1. ความเที่ยงตรงของเครื่องมือ แบ่งออกได้ 3 ลักษณะคือ

1.1 การตรวจสอบความเที่ยงตรง โดยนักวิจัย คือ การตรวจสอบเบื้องต้นเพื่อพิจารณาความสอดคล้องของประเด็นต่างๆ ที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลของเครื่องมือกับตัวแปร การวิจัย เช่น ถ้าเป็นแบบสอบถามจะเป็นการตรวจสอบความสอดคล้องของคำถามคำตอบกับตัวแปรการวิจัยในกรอบตัวแปรซึ่งถ้าไม่มีการสร้างกรอบตัวแปร ก็ต้องนำไปตรวจสอบกับปัญหา วัตถุประสงค์ และสมมติฐาน ถ้าสอดคล้องกันแสดงว่าเครื่องมือที่มีความตรงเชิงเนื้อหา

1.2 การตรวจสอบความเที่ยงตรงโดยผู้เชี่ยวชาญเฉพาะเรื่อง โดยต้องคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญอย่างน้อย 3 ท่าน ซึ่งประกอบด้วย

1.2.1 ผู้ที่รู้เรื่องเนื้อหาสาระที่จะทำวิจัย

1.2.2 ผู้ที่รู้ทฤษฎีที่ใช้ในการทำวิจัย

1.2.3 ผู้ที่รู้เรื่องการสร้างเครื่องมือหรือนักวัดและประเมินผล

1.3 การตรวจสอบความเที่ยงตรงโดยวิธีอื่นๆ โดยส่วนใหญ่จะใช้วิธีทางสถิติ เช่น

1.3.1 การหาค่าสหสัมพันธ์ภายในของเครื่องมือ โดยการหาความสอดคล้องระหว่างคะแนนของคำถามแต่ละข้อกับคะแนนของข้อคำถามทั้งหมดถ้าข้อคำถามใดที่มีค่าสหสัมพันธ์กับคะแนนรวมสูง แสดงว่า มีความตรงสูง

1.3.2 การใช้วิธี known group technique เป็นการเปรียบเทียบผลที่ได้จากการนำเครื่องมือไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีคุณสมบัติตามตัวแปรที่ต้องการศึกษา และกลุ่มที่ไม่มีคุณสมบัติตามตัวแปรที่ต้องการศึกษาแล้วนำมาเปรียบเทียบด้วยสถิติ t-test ถ้ามีความแตกต่างกัน แสดงว่าเครื่องมือที่มีความตรง

2. ความเที่ยงตรงของเครื่องมือ

คุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีความสำคัญยิ่งต่อความถูกต้อง น่าเชื่อถือ และการยอมรับข้อมูลหรือค่าของตัวแปรที่วัด เครื่องมือที่ด้อยคุณภาพอาจทำให้ค่าที่วัดได้นั้นคลาดเคลื่อนหรือผิดจากความจริง เมื่อนำไปวิเคราะห์หรือแปลความหมายอาจผิดพลาดหรือผลการวิจัยไม่น่าเชื่อถือ ดังนั้นจึงควรทำความเข้าใจความเที่ยงตรงของเครื่องมือ

ความเที่ยงตรง คือ การที่เครื่องมือสามารถวัดได้ตรงและครบถ้วนในสิ่งที่ต้องการศึกษาหรือตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย การใช้เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลที่มีความเที่ยงตรงสูง จะทำให้ผู้วิจัยสามารถวัดในสิ่งที่ต้องการได้อย่างถูกต้องและครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ความเที่ยงตรงของเครื่องมือ ความเที่ยงตรงเป็นคุณสมบัติของเครื่องมือ ที่แสดงให้เห็นทราบว่า เครื่องมือ นั้นให้ผลคงที่เพียงใด ซึ่งแสดงในรูปของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์หรือเรียกว่า “ค่าสัมประสิทธิ์ของความเที่ยง” ซึ่งมีค่าระหว่าง

0 หมายถึง เครื่องมือนั้นไม่มีความเที่ยง

1 หมายถึง เครื่องมือนั้นมีความเที่ยงสูง

โดยปกติแล้วเครื่องมือการวิจัยควรมีค่าความเที่ยงไม่น้อยกว่า แต่ที่ดีควรจะมีค่ามากกว่า

3. ค่าอำนาจจำแนกของเครื่องมือรายข้อ

ค่าอำนาจจำแนกของเครื่องมือวิจัย หมายถึง ประสิทธิภาพของเครื่องมือในการจำแนก ผู้ถูกทดสอบออกเป็นกลุ่มเปิดรับข่าวสารและกลุ่มไม่เปิดรับข่าวสารหรือหมายถึง ความสามารถของ เครื่องมือวิจัยที่จำแนกความแตกต่างของสิ่งที่ต้องการวัด วิธีการหาค่าอำนาจจำแนกของเครื่องมือจะ ใช้วิธีพิจารณาจากค่าสถิติ และสามารถตรวจสอบคุณภาพด้านอำนาจจำแนกของเครื่องมือได้ทั้งข้อ คำถามเป็นรายข้อและของทั้งฉบับ เป็นคุณสมบัติของเครื่องมือ ที่สามารถจำแนกกลุ่มตัวอย่างที่มี คุณสมบัติต่างกันออกจากกันได้ ค่าอำนาจจำแนกจะมีค่าระหว่างถึง -1 ถึง +1

3.1 ข้อคำถามที่มีอำนาจจำแนกเป็น + และเข้าใกล้ 1 แสดงว่า เป็นข้อคำถามที่มี อำนาจจำแนกข้อคำถามที่มีอำนาจจำแนกเป็น 0 แสดงว่า เป็นข้อคำถามที่ไม่มีอำนาจจำแนก

3.2 ข้อคำถามที่มีอำนาจจำแนกเป็น - แสดงว่า เป็นข้อคำถามที่ไม่ดี ควรตัดออกหรือ ปรับปรุงใหม่ ค่าอำนาจจำแนกที่เหมาะสมจะอยู่ระหว่าง 0.3 ถึง 1

ความผิดพลาดจากการออกภาคสนาม

เมื่อผู้วิจัยได้มีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยเป็นที่เรียบร้อยแล้ว และมีความเชื่อมั่น ว่าคุณภาพของเครื่องมือวิจัยพร้อมที่จะทำหน้าที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างของ การวิจัย ซึ่งในการปฏิบัติงานทุกๆ ขั้นตอนของการวิจัย แน่แน่นอนว่าทุกอย่างอาจไม่สำเร็จราบรื่นตาม เป้าหมายที่ผู้วิจัยคาดหวังไว้ โดยเฉพาะอย่างการนำเครื่องมือออกเก็บข้อมูลภาคสนามอาจพบกับ ข้อผิดพลาด ดังประมวลได้ต่อไป

1. การไม่ได้รับความร่วมมือจากกลุ่มตัวอย่างในกรณีการเก็บข้อมูลเรื่องที่อยู่อาศัยและวิถี การอยู่อาศัยเป็นการดำเนินการที่ต้องการการยอมรับและให้ความร่วมมือจากเจ้าของบ้าน เพราะเป็น การละเมิดที่ส่วนบุคคล และรบกวนเวลาทำงานหรือพักผ่อนของเจ้าของบ้าน ซึ่งอาจต้องใช้เวลาใน การสร้างความสัมพันธ์หรือต้องการบุคคลที่เจ้าของบ้านให้การยอมรับเป็นผู้นำทางการทำงานในพื้นที่

2. ขาดการจัดเตรียมสถานที่หรือการเข้าถึงข้อมูลที่เหมาะสมที่จะเป็นประโยชน์ต่อ การดำเนินงานวิจัย แต่กลับไปให้ความสำคัญกับสิ่งอื่นๆ ที่เป็นส่วนประกอบรองต่างๆ ไป

3. ผู้วิจัยไม่มีการศึกษาข้อมูล เส้นทาง การเดินทาง บริบทของชุมชน การเข้าถึงผู้นำทาง ความคิดของชุมชน ส่งผลให้การเก็บข้อมูลจากเครื่องมือเกิดการสูญเสียและล่าช้าในการเข้าถึงกลุ่ม ตัวอย่างที่สำคัญของการวิจัยได้

4. ในบางงานวิจัยมีการบูรณาการเครื่องมือวิจัยจากศาสตร์ที่มากกว่าหนึ่งศาสตร์ และหาก ผู้วิจัยเองยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในการนำเครื่องมือไปใช้ยังภาคสนาม อาจส่งผลกระทบต่อทัศนคติ

ของผู้ให้ข้อมูล การส่งคืนกลับจากหน่วยงานที่ผู้วิจัยร้องขอข้อมูลสนับสนุน เพื่อความไม่เข้าใจในเนื้อหาหรือข้อความในเครื่องมือวิจัยนั่นเอง

5. ผู้วิจัยขาดการวางแผนการดำเนินงานวิจัย เนื่องจากการมีภาระหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบจากงานประจำ ส่งผลให้งานวิจัยเกิดความล่าช้าและไม่เป็นไปตามแผนการดำเนินงานวิจัยที่กำหนดไว้ และภายหลังงานวิจัยสิ้นสุดลง ไม่มีการติดตามผลหรือนำผลทางการวิจัยกลับสู่พื้นที่ ความสัมพันธ์กับพื้นที่จึงถดถอย ถึงเวลาที่มีการวิจัยโครงการใหม่ก็จะส่งพื้นที่ใหม่ไม่เกิดความต่อเนื่อง เพื่อการพัฒนาพื้นที่อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

ตัวอย่างการออกแบบเครื่องมือวิจัย

เพื่อให้เกิดความเข้าใจและเป็นแนวทางการออกเครื่องมือวิจัยการวิจัยประชาสัมพันธ์ของนักประชาสัมพันธ์และผู้ที่เกี่ยวข้องศึกษางานวิจัยประชาสัมพันธ์ โดยในบทที่นี้จะขอกกล่าวถึงการออกแบบเครื่องมือวิจัยที่นิยมใช้กันมากในปัจจุบัน จำนวน 4 เครื่องมือ ได้แก่ (1) แบบสอบถาม (2) แบบสังเกต (3) แบบสัมภาษณ์ และ (4) แบบทดสอบ ทั้งนี้ตัวอย่างการออกแบบเครื่องมือทั้ง 4 เครื่องมือเป็นการออกแบบจากประสบการณ์การทำวิจัย การศึกษาและการทบทวนวรรณกรรมทางการวิจัยที่เกี่ยวข้องและได้นำมารวบรวมและออกแบบเครื่องมือวิจัยที่ง่ายต่อการศึกษาของผู้วิจัยหน้าใหม่ที่มีทัศนคติต่อการออกแบบเครื่องมือวิจัยเชิงลบมากกว่าเชิงบวก ดังตัวอย่างการออกแบบเครื่องมือวิจัยต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1 การออกแบบเครื่องมือวิจัย : แบบสอบถาม

หัวข้อวิจัย : ความพึงพอใจต่อการประชาสัมพันธ์ของสำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัดจันทบุรี

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ลงในช่อง

1. สื่อประชาสัมพันธ์ท่านได้รับข่าวสาร

เว็บไซต์สำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัดจันทบุรี

แผ่นพับ โบรชัวร์

วารสารข่าวประชาสัมพันธ์

สื่อบุคคล

อื่นๆ (ระบุ).....

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตอนที่ 2 แบบสอบถามวัดระดับความพึงพอใจต่อการประชาสัมพันธ์ในภาพรวม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด
ระดับความพึงพอใจ

- 5 หมายถึง ระดับความพึงพอใจมากที่สุด
- 4 หมายถึง ระดับความพึงพอใจมาก
- 3 หมายถึง ระดับความพึงพอใจปานกลาง
- 2 หมายถึง ระดับความพึงพอใจน้อย
- 1 หมายถึง ระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด

ความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจ					ไม่มีความ คิดเห็น
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	
1. มีการสื่อสารประชาสัมพันธ์ที่รวดเร็ว						
2. ข้อมูลข่าวสารถูกต้อง เที่ยงตรง						
3. มีช่องทางการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย						
4. ช่องทางการประชาสัมพันธ์เหมาะสม						
5. ข้อมูลข่าวสารมีประโยชน์ น่าสนใจ						
6. การให้ข้อมูลเพิ่มเติม						
7. บุคลิกภาพของบุคลากรในการต้อนรับแขก ผู้มาเยือน						
8. ความทันสมัยของเครื่องมือประชาสัมพันธ์						
9. การเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายในการสื่อสาร						
10. กลยุทธ์ทางการสื่อสารการตลาด						

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจต่อรูปแบบการประชาสัมพันธ์ผ่านทางเว็บไซต์สำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัด
จันทบุรี

ความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจ					
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่มี ความเห็น
1. ภาพรวมทั่วไป						
1.1 ความสวยงาม/ความน่าสนใจ						
1.2 สีของหน้าเว็บไซต์						
1.3 ความรวดเร็วในการเข้าถึง						
2. ความชัดเจนของข้อความที่แสดง						
2.1 ความเหมาะสมของสีอักษร						
2.2 ความเหมาะสมของขนาดอักษร						
2.3 ความเหมาะสมของแบบอักษร						
2.4 ความคมชัดของข้อความ (Sharpen)						
3. เมนู/หัวข้อ						
3.1 ตำแหน่งมีความเหมาะสม						
3.2 ข้อความสื่อเข้าใจง่าย สะดวกต่อการค้นหา						
3.3 การแบ่งประเภท/หมวดหมู่						
4. เนื้อหา						
4.1 ข้อมูลมีความครบถ้วน/สมบูรณ์						
4.2 ข้อมูลมีความถูกต้อง น่าเชื่อถือ						
4.3 ข้อมูลที่ได้รับตรงตามความต้องการ/มีประโยชน์/น่าสนใจ สามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ						

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
ขอขอบพระคุณสำหรับผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่าน

ตัวอย่างที่ 3 การออกแบบเครื่องมือวิจัย : แบบสัมภาษณ์

หัวข้อวิจัย : ความรู้และพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุข แกนนำชมรมสร้างสุขภาพสมาชิกชมรมสร้างสุขภาพ และผู้นำชุมชน ตำบลท่าหลวง อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี

แบบสัมภาษณ์ (แบบมีโครงสร้าง)

G1 จังหวัด..... G2 อำเภอ..... G3 ตำบล..... หมู่ที่.....

G4 1. อสม 2. แกนนำชมรมสร้างสุขภาพ 3. สมาชิกชมรมสร้างสุขภาพ 4. ผู้นำชุมชน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

- A1. อาศัยอยู่ในพื้นที่ 1. เขตเทศบาล 2. นอกเขตเทศบาล
- A2. เพศ 1. ชาย 2. หญิง
- A3. อายุ.....ปี
- A4. ศาสนา 1. พุทธ 2. คริสต์
 3. อิสลาม 4. อื่นๆ
- A5. สถานภาพสมรส 1. โสด 2. สมรส / คู่
 3. หม้าย 4. หย่า
- A6. ระดับการศึกษา 1. ประถมศึกษา 2. มัธยมศึกษาตอนต้น
 3. มัธยมศึกษาตอนปลาย 4. อื่นๆ
- A7. อาชีพ 1. ทำสวน/ทำนา/ทำไร่ 2. รับจ้างทั่วไป
 3. รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ 4. อื่นๆ

A8. รายได้เฉลี่ยของทุกคนในครอบครัวรวมกันต่อเดือนบาท/เดือน

A9. ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา ท่านเคยไปรับการตรวจร่างกายอะไรบ้าง

ประเภทการตรวจ	เคย	ไม่เคย
1. การตรวจร่างกายประจำปี		
2. การตรวจระดับความดันโลหิต		
3. การตรวจระดับน้ำตาลในเลือด		
4. การชั่งน้ำหนัก		
5. วัดส่วนสูง		
6. การตรวจฟันและชุดหินปูน		

ถามเพิ่ม เฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเพศหญิง		
1. การตรวจมะเร็งปากมดลูก		
2. การตรวจเต้านมด้วยตนเอง		

3. พฤติกรรมอนามัยส่วนบุคคล

พฤติกรรม	ไม่เคยปฏิบัติ	ปฏิบัติ		
		เป็นประจำ	บางครั้ง	นานๆครั้ง
1. ล้างมือด้วยสบู่ทุกครั้งก่อนรับประทานอาหาร				
2. ล้างมือด้วยสบู่ทุกครั้งหลังการใช้ส้วม/ขับถ่าย				
3. อาบน้ำวันละ 2 ครั้ง (เช้า / เย็น)				
4. สระผมอย่างน้อยสัปดาห์ละ 2 ครั้ง				

ตัวอย่างที่ 4 การออกแบบเครื่องมือวิจัย : แบบทดสอบ

หัวข้อวิจัย : พฤติกรรมการเปิดรับและความพึงพอใจต่อสื่อประชาสัมพันธ์ภายในองค์กร
ของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี

แบบทดสอบ

ชื่อ - นามสกุล ผู้รับการทดสอบ.....

ชื่อผู้รวบรวมข้อมูลการทดสอบ.....

วัน/เวลา/สถานที่ การทดสอบ.....

คำชี้แจง ให้ท่านตอบคำถามการทดสอบพฤติกรรมเปิดรับและความพึงพอใจต่อประชาสัมพันธ์
ภายในองค์กร มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ดังต่อไปนี้

คำถามที่ 1 จำนวนสื่อประชาสัมพันธ์ในองค์กรมีมากกว่าหนึ่งสื่อจริงหรือไม่

.....

คำถามที่ 2 สื่อประชาสัมพันธ์นำเสนอเนื้อหาข่าวสารครบถ้วนสมบูรณ์ใช่หรือไม่

.....

คำถามที่ 3 ท่านพึงพอใจต่อการออกแบบสร้างสรรค์ของสื่อทุกประเภท

.....

คำถามที่ 4 โลโก้ขององค์กรคือ สัญลักษณ์ RBRU ซึ่งใช้มานานแล้ว

.....

คำถามที่ 5 สื่อสถานที่ขององค์กรแตกต่างจากองค์กรอื่นๆ ในระดับชาติ

.....

คำถามที่ 6 สื่อประเภทสิ่งพิมพ์เข้าถึงบุคลากรได้อย่างมีประสิทธิภาพที่สุด

.....

คำถามที่ 7 ช่วงเวลาที่ท่านเปิดรับข่าวสารมีได้ตลอดเวลา

.....

คำถามที่ 8 จงบอกสื่อประชาสัมพันธ์ที่ท่านประทับใจมากที่สุดมาหนึ่งประเภท

.....

คำถามที่ 9 สื่อบุคคลที่ท่านจดจำและระลึกถึงได้อย่างรวดเร็วคือ

.....

คำถามที่ 10 ตำแหน่งที่ติดตั้งสื่อประชาสัมพันธ์ที่โดดเด่นที่สุด ท่านคิดว่ามีตำแหน่งใดบ้าง

.....

สรุปจากตัวอย่างการออกแบบเครื่องมือวิจัยข้างต้น จะพบว่าข้อมูลมีความจำเป็นต่อการเรียบเรียง การจัดลำดับความสำคัญของข้อมูลก่อนหลัง เพราะเครื่องมือวิจัยหากขาดความละเอียดรอบคอบ ขาดการเรียนรู้เกี่ยวกับข้อมูลและเครื่องมือวิจัยแต่ละประเภท รวมทั้งวิธีการสร้างเครื่องมือ และการละเอียดที่จะสร้างคุณภาพของเครื่องมือแต่ละประเภท อาจจะทำให้ผู้วิจัยเกิดความสับสนการดำเนินงานวิจัยอาจติดขัด ไม่ราบรื่น เกิดความเบื่อหน่ายที่จะดำเนินการวิจัยต่อให้แล้วเสร็จตามแผนที่ได้วางไว้ได้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

7.7 สรุป

การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดขั้นหนึ่งในงานวิจัย ผู้วิจัยควรศึกษาทำความเข้าใจทั้งลักษณะและประเภทข้อมูลตลอดจนวิธีการเก็บข้อมูล เพื่อจะได้นำไปประยุกต์ใช้ได้ อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับงานของตน โดยทั่วไปวิธีการรวบรวมและประเภทข้อมูลที่รวบรวม ขึ้นกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัยที่กำลังทำอยู่ การเก็บข้อมูลจะมีวิธีการและแหล่งที่มาแตกต่างกันไป และหากพิจารณาถึงประเภทข้อมูลสามารถสรุปข้อมูลได้ 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มข้อมูลทุติยภูมิ และกลุ่ม ข้อมูลปฐมภูมิ ซึ่งวิธีการรวบรวมข้อมูลทั้งสองประเภทก็จะมี ความแตกต่างกันไป เก็บรวบรวมข้อมูล หมายถึง วิธีการหรือกระบวนการที่จะได้ข้อมูลที่ตอบสนองวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อให้ได้ข้อมูล ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพจากแหล่งข้อมูลที่กำหนดไว้ ความสำคัญเพื่อนำมาใช้เพื่อวางแผน การดำเนินวิจัยประชาสัมพันธ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพที่ถูกต้องเหมาะสม ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย เชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย (1) กำหนดข้อมูลและตัวชี้วัด (2) กำหนดแหล่งข้อมูล (3) กำหนดกลุ่มตัวอย่าง (4) เลือกวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล (5) นำเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลไป ทดลองใช้ (6) ออกภาคสนาม หลักการเลือกวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยสามารถเลือกได้ทั้งแบบ ยืดหยุ่นและแบบมีแบบแผน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะงานวิจัยที่ผู้วิจัยเลือกใช้ศึกษา วิธีการรวบรวม ข้อมูลวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ (1) ผู้วิจัยควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับประเด็นปัญหา การวิจัยให้แตกฉาน เพื่อนำสิ่งที่ประมวลได้นั้น มากำหนดรูปแบบการรวบรวมข้อมูลให้เกิดประโยชน์ ต่อการระเบียบวิจัยให้ได้มากที่สุด (2) การสร้างสรรค์เครื่องมือให้น่าสนใจ (3) การติดต่อและ การประสานความร่วมมือไปยังกลุ่มเป้าหมายเพื่อเก็บข้อมูล (4) การบันทึกภาพนิ่งและ ภาพเคลื่อนไหวจากเครื่องมือการสื่อสารในรูปแบบต่างๆ (5) การตอบแทนรางวัลแทนคำขอบคุณ ส่วนขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวิจัย วิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพนั้น ผู้วิจัยสามารถดำเนินการ ได้ดังนี้ (1) กำหนดข้อมูลและตัวชี้วัด (2) เลือกรูปแบบคำถาม (3) ร่างคำถาม (4) ตรวจสอบขั้นตอน (5) ตรวจสอบคุณภาพจะเห็นได้ว่าขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวิจัย โดยส่วนใหญ่แล้วก่อนที่ผู้วิจัยจะ ตัดสินใจเลือกใช้เครื่องมือชนิดใด ผู้วิจัยต้องทำการวิเคราะห์ตัวแปรหรือสิ่งที่ต้องการศึกษา กับแหล่งที่ ต้องการรวบรวมข้อมูล ว่าเหมาะสมที่จะใช้เครื่องมือชนิดใด บางทีในงานวิจัยเรื่องเดียวกัน ต้องการวัด ตัวแปรหรือสิ่งที่ต้องการศึกษาเดียวกัน แต่มีแหล่งข้อมูลต่างกัน อาจใช้เครื่องมือต่างชนิดกันก็ได้ ส่งผลให้ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือการวิจัยจึงมีความแตกต่างกันออกไปตามแต่บริบทของงานวิจัยนั้นๆ

แบบฝึกหัดบทที่ 7

1. จงให้ความหมายและความสำคัญของการเก็บรวบรวมข้อมูลมาให้เข้าใจ
2. การวิจัยประชาสัมพันธ์สามารถที่จะศึกษาการเก็บรวบรวมข้อมูลได้กี่ขั้นตอน
3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลส่งผลต่อการดำเนินงานวิจัยอย่างไร จงอธิบาย
4. ให้ตั้งหัวข้อการวิจัยประชาสัมพันธ์ 1 เรื่อง และตอบคำถามจากประเด็นต่อไปนี้
 - 4.1 เทคนิคในการรวบรวมข้อมูลการวิจัย
 - 4.2 ออกแบบเครื่องมือการวิจัย
 - 4.3 วิธีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยก่อนนำไปใช้
5. เครื่องมือการวิจัยที่นิยมนำมาใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่อะไร และแต่ละเครื่องมือมีความแตกต่างกันอย่างไร
6. ความผิดพลาดที่พบในการออกภาคสนามเพื่อดำเนินการวิจัยประกอบด้วย
7. หากต้องมีการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามเป็นเวลานานจะมีวิธีการจัดการเพื่อให้เกิดผลสำเร็จต่อการวิจัยได้อย่างไร
8. จากหัวข้อตัวอย่างการออกแบบเครื่องมือการวิจัย ให้สรุปภาพรวมของส่วนประกอบที่สำคัญในการออกแบบมาพอเข้าใจ

เอกสารอ้างอิง

- เกียรติสุดา ศรีสุข. (2552). **ระเบียบวิธีวิจัย**. เชียงใหม่ : ครองช่าง.
- ณรงค์ โพธิ์พุกษานันท์. (2550). **ระเบียบวิธีวิจัย**. กรุงเทพฯ : บริษัท ธนาเพรส จำกัด.
- ธีระวุฒิ เอกะกุล. (2549). **ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. (พิมพ์ครั้งที่ 2).
อุบลราชธานี : วิทยาการพิมพ์.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2548). **ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์**. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล.
- พรทิพย์ พิมพ์พันธุ์. (2551). **การวิจัยเพื่อการประชาสัมพันธ์**. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- วรรณดี แสงประทีปทอง. (2555). **เอกสารประกอบการบรรยายเรื่องเทคนิคการรวบรวมข้อมูล**.
นนทบุรี. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2551). **ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์**. (พิมพ์ครั้งที่ 10).
กรุงเทพมหานคร : เลียงเชียง.
- อภิวรรณ ศิรินันทนา. (2557). **ประสิทธิภาพการสื่อสารของผู้นำท้องถิ่นกับการสร้างความเข้มแข็ง
ของชุมชน กรณีศึกษา โครงการสายใยรักแห่งครอบครัว (ความรักจากครอบครัว
มอบให้แก่เด็ก ๆ) ครั้งที่ 4 ชุมชนบ้านน้ำรัก เทศบาลตำบลท่าหลวง อำเภอมะขาม
จังหวัดจันทบุรี**. งานวิจัย. คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
_____. (2557). **เจตคติที่มีต่อวินัยในตนเองด้านวินัยในห้องเรียน ความขยันอดทนทาง
การเรียนและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการวิจัยประชาสัมพันธ์ของ
นักศึกษาชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2556**. งานวิจัย. คณะนิเทศศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- Bickman, L. (1989). **Barriers to the Use of Program Theory : The Theory-Driven
Perspective**. Evaluation Practice 12, 387-390.
- Cook, T.D. & Campbell, D.T. (1979). **Quasi-Experimentation : Design and Analysis
For Field Settings**. Illinois : Rand McNally.
- Cournoyer D.E. and Waldo K.C. (2000). **Research Methods for Social Work**.
Allyn&Bacon : Needham Heights

แผนบริหารการสอนประจำบทที่ 8

เนื้อหาประจำบท

บทที่ 8 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติทางการวิจัยเชิงปริมาณ

- 8.1 ความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูล
- 8.2 การวิเคราะห์ข้อมูลวิจัยเชิงปริมาณ
- 8.3 ความหมายของสถิติ
- 8.4 สถิติสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ
- 8.5 กรณีศึกษาการวิจัยประชาสัมพันธุ์
- 8.6 สรุป

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อศึกษาบทที่ 8 แล้วนักศึกษาสามารถ

1. เพื่อให้ผู้เรียนอธิบายความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูลได้
2. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถบอกประเภทข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์ได้ถูกต้อง
3. เพื่อให้ผู้เรียนตอบคำถามและหาแนวทางเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลได้
4. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในความหมายของสถิติ
5. เพื่อให้ผู้เรียนอธิบายสถิติสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ
6. เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้กรณีศึกษาวิจัยประชาสัมพันธุ์และประยุกต์ใช้กับการจัดทำวิจัยประชาสัมพันธุ์ได้

กิจกรรมการเรียนการสอนประจำบท

1. ศึกษาจากเอกสารคำสอนการวิจัยประชาสัมพันธุ์
2. การบรรยายด้วยพาวเวอร์พอยต์
3. เอกสารประกอบความรู้เพิ่มเติมจากบทเรียน
4. ทดสอบความรู้ความเข้าใจ
5. การซักถามและอภิปรายร่วมกันในชั้นเรียน

6. แลกเปลี่ยนเรียนรู้สถิติเพื่อการวิเคราะห์และแปลความหมาย
7. ผู้เรียนศึกษาแบบฝึกหัดท้ายบท และตอบคำถาม

สื่อการเรียนการสอน

1. เอกสารคำสอนการวิจัยประชาสัมพันธ์
2. คอมพิวเตอร์
3. โปรเจคเตอร์
4. เอกสารบรรยายพาวเวอร์พอยด์
5. ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์
6. อินเทอร์เน็ต
7. วีดิโอการสอน
8. เครื่องขยายเสียง
9. เอกสารความรู้เพิ่มเติม

การวัดผลและประเมินผล

1. ตรวจสอบงานการแปลผลทางสถิติที่นำมาวิเคราะห์
2. สังเกตจากความสนใจ การตอบคำถาม ความรู้ความเข้าใจจากการบรรยาย
3. การซักถามของผู้เรียนที่มีต่อประเด็นที่ตนเองสงสัย
4. ผู้สอนมีการติดตามและบันทึกผลการประยุกต์ใช้ความรู้สู่การจัดทำวิจัยประชาสัมพันธ์ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง
5. สังเกตจากการมีส่วนร่วมของผู้เรียน
6. ความรู้ความเข้าใจการตอบแบบฝึกหัดท้ายบท

บทที่ 8

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติวิจัยเชิงปริมาณ

ภายหลังการรวบรวมข้อมูลจากภาคสนามสิ้นสุดเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยประชาสัมพันธุ์ จะเข้าสู่ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งเป็นการแปลงค่าข้อมูลดิบให้อยู่ในรูปผลลัพธ์และนำผลลัพธ์ดังกล่าวมาแปลความได้ เพื่อหาข้อสรุปหรือคำถามข้อความจริงของการศึกษาวิจัยประชาสัมพันธุ์ ทั้งนี้ การวิเคราะห์ข้อมูล มีเป้าหมายเพื่อสรุปปัญหาที่ทำวิจัยไว้แล้วเป็นการพิสูจน์ความแท้จริงของข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาใช้และการแปลความข้อมูล นั่นคือ กระบวนการวิจัย เพื่อเรียนรู้อะไร เพื่ออธิบายสิ่งที่ได้มาคืออะไร และขยายตามเหตุผลว่าทำไมถึงเป็นเช่นนั้น เพื่อสรุปเป็นผลการศึกษาวิจัย อย่างไรก็ตาม ข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้บางครั้งยังมีรูปแบบที่กระจัดกระจายเป็นรายบุคคลไม่เป็นระบบ จำเป็นต้องมีกระบวนการจัดกระทำข้อมูลเหล่านั้นให้เป็นระบบหรือเป็นหมวดหมู่เกิดเป็นสารสนเทศที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ เพื่อสรุปอ้างอิงไปยังประชากรต่อไป ศาสตร์ที่ถูกนำมาเข้ามาช่วยในขั้นตอนของการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือไปจนถึงการอ้างอิงเหล่านี้ เรียกว่า “สถิติ” โดยจะเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติทางการวิจัยเชิงปริมาณ ดังต่อไปนี้

8.1 ความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนการรวบรวมข้อมูล โดยการนำเครื่องมือการวิจัยไปใช้ในการเก็บข้อมูลดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การสังเกต เป็นต้น ซึ่งข้อมูลที่ได้ทั้งในส่วนข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพล้วนแล้วแต่เป็นข้อมูลดิบ ผู้วิจัยประชาสัมพันธุ์จึงต้องนำข้อมูลเหล่านั้นมาทำการวิเคราะห์ในขั้นตอนต่อไป ผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องทำความเข้าใจถึงความหมายและความสำคัญของการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อส่งผลให้การวิเคราะห์ข้อมูลเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการดำเนินงานวิจัยนั่นเอง

ความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูล ได้มีผู้ให้ความหมายไว้ดังต่อไปนี้

ณรงค์ โพธิ์พุกษานันท์ (2550 : 236) กล่าวว่า การวิเคราะห์ข้อมูล หมายถึง การวิเคราะห์ค่าตัวแปรที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำมาวิเคราะห์ตีความเพื่อหาคำตอบที่สงสัย

ปติวรรตา ปาลกะวงค์ ณ อยุธยา (2550 : 60) ได้กล่าวถึงความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูลไว้ดังนี้ คือการพิจารณาตรวจสอบว่าข้อมูลที่รวบรวมมาได้นั้นเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ และได้ตอบสนองมติฐานหรือปัญหาที่ตั้งไว้หรือไม่เพียงใด ผลการวิจัยในครั้งนี้ทำให้ต้องยอมรับหรือปฏิเสธสมมติฐานนั้นๆ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลมีความหมายรวมถึงการกำหนดวิธีการทางสถิติที่จะใช้เพื่อการทดสอบสมมติฐาน และการนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาแปล

ความหมาย ได้แก่ การตีความ และการสังเคราะห์ เพื่อสรุปผลการวิจัยเป็นความรู้ใหม่ๆ แนวคิด และข้อค้นพบ สำหรับการวิจัยนั้นๆ เพื่อการศึกษาค้นคว้าและใช้ประโยชน์ต่อไป

พรทิพย์ พิมลสินธุ์ (2551 : 91) ให้ความหมายการวิเคราะห์ข้อมูลไว้ว่า การจัดประเภทหรือการสรุปข้อมูลให้อยู่ในรูปที่สามารถตีความหมายได้ เพื่อให้ได้คำตอบต่อปัญหาการวิจัยหรือตรวจสอบสมมติฐานทางการวิจัยได้ รวมถึงการกำหนดวิธีการทางสถิติเพื่อจะใช้ทดสอบสมมติฐานหรือการนำข้อมูลมาแปลความหมายโดยวิธีการต่างๆ ได้แก่ การตีความ การสังเคราะห์ เพื่อนำไปสู่การแปลผลทางการวิจัย และใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อไป ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลทางการวิจัยเพื่อนำไปใช้ในการดำเนินงานประชาสัมพันธ์นั้นมักนิยมใช้การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย เป็นพื้นฐาน

ดังนั้นจากความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้นดังกล่าวสรุปได้ว่า การวิเคราะห์ข้อมูลหมายถึง กระบวนการแปลงค่าข้อมูลดิบจากการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามมาตรวจสอบความถูกต้อง โดยการจัดการข้อมูลด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น การคำนวณ การนำเสนอข้อมูล เป็นต้น เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ตามวัตถุประสงค์ ทั้งนี้ข้อมูลที่ทำกรวิเคราะห์จะมีการอ้างอิงถึงสถิติเพื่อใช้ในการแปลผล เพื่อมุ่งหาความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาและค้นหาความถูกต้องจากสมมติฐานที่ตั้งไว้

การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการศึกษาลักษณะของข้อมูลในด้านการจัดกลุ่ม ความแตกต่างที่เด่นชัด และความสัมพันธ์เกี่ยวข้อง ซึ่งจะบ่งชี้ผลสืบเนื่องบางประการต่อไป การวิเคราะห์ข้อมูลจะกระทำภายหลังจากการจัดระเบียบข้อมูลแล้ว ซึ่งเป็นขั้นตอนสุดท้ายก่อนจะสรุปผลการวิจัยออกมา การวิเคราะห์ข้อมูลจะต้องมีกรอบในการวิเคราะห์ หมายถึง ผู้วิจัยจะต้องมีกรอบความคิด หลักการ หรือทฤษฎีบางอย่างเป็นหลักของการวิเคราะห์ ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงปริมาณนั้นสามารถจำแนกออกตามคุณลักษณะของข้อมูลได้ดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ การวิจัยที่มุ่งศึกษาเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณเป็นการวิจัยที่มุ่งหาข้อเท็จจริงและข้อสรุปเชิงปริมาณ เน้นการใช้ข้อมูลที่เป็นตัวเลขเป็นหลักฐานยืนยันความถูกต้องของข้อค้นพบ และสรุปต่างๆ มีการใช้เครื่องมือที่มีความเป็นปรนัยในการเก็บรวบรวมข้อมูลเช่น แบบสอบถามแบบทดสอบ การสังเกต การสัมภาษณ์ การทดลอง เป็นต้น ผู้วิจัยได้ข้อมูลจากเครื่องมือวิจัยครบถ้วนตรงตามที่ต้องการแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือการสรุปข้อมูลเป็นหมวดหมู่หรือเรียกว่า การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อง่ายแก่การตีความหมาย และการเขียนรายงานข้อมูลนี้มี 3 ประเด็นที่จะต้องพิจารณา (พรทิพย์ พิมลสินธุ์, 2551 : 102) ดังนี้

1. **การแจกแจงข้อมูล** คือ การเริ่มต้นการนำข้อมูลที่ได้จากเครื่องมือการวิจัยมาทำการตรวจสอบประเด็นคำตอบ จำนวนข้อ ความผิดพลาดข้อคำตอบ หรือการนำคำตอบเหล่านั้นมาแปลเป็นตัวเลข ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับที่การจัดเก็บคำตอบตามเครื่องมือการวิจัยนั้นๆ เช่น การใช้แบบสอบถาม จะทำการแจกแจงข้อมูลจากคำถามปิด คำถามเปิด และคำถามตามคุณลักษณะที่ปรากฏในรูปของความคิดเห็น ทศนคติ หรือข้อเสนอแนะจากความรู้สึกและความเข้าใจในการตอบคำถามของกลุ่ม

ตัวอย่างแต่ละบุคคล โดยมากการแจกแจงความถี่เป็นการนำหลักการทางสถิติซึ่งเป็นสถิติเชิงพรรณนามาประยุกต์ใช้ กล่าวคือ สถิติพรรณนา เป็นสถิติที่ใช้อธิบายคุณลักษณะของสิ่งที่ต้องการศึกษากลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ไม่สามารถอ้างอิงไปยังกลุ่มอื่นๆ ได้ สถิติที่อยู่ในประเภทนี้ เช่น ค่าเฉลี่ย ค่ามัธยฐาน ค่าฐานนิยม ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าพิสัย ฯลฯ ดังตัวอย่างการแจกแจงข้อมูลและการบันทึกคำตอบของแบบสอบถามตารางที่ 8.1

ตารางที่ 8.1 การแจกแจงข้อมูลและการบันทึกคำตอบ

กลุ่มตัวอย่าง	ระดับความพึงพอใจการเข้าร่วมกิจกรรมเสริมสร้างสุขภาวะ					จนครบทุก ข้อคำถาม
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่ 1	
ชุมชนหมู่ 1	8 คน	2 คน	16 คน	10 คน	4 คน	
ชุมชนหมู่ 2	11 คน	9 คน	7 คน	13 คน	10 คน	

2. การนำสถิติมาใช้ หมายถึง การที่ผู้วิจัยได้พิจารณาแล้วว่าการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณมีความเหมาะสมที่จะเลือกใช้สถิติตามหลักการทางวิทยาศาสตร์มาใช้ให้เกิดความสอดคล้องกับข้อมูล เพื่อเป็นการพิสูจน์ความถูกต้องของสมมติฐานที่กำหนดไว้ อย่างไรก็ตามหลักข้อการวิจัยประชาสัมพันธ์ผู้วิจัยต้องมีความเข้าใจด้วยว่าควรใช้สถิติที่ง่ายต่อการแปลผลและการตีความหมาย ไม่จำเป็นต้องเป็นสถิติขั้นสูงหรือมีความซับซ้อนมากนัก ทั้งนี้ผู้ที่นำผลการวิจัยไปสู่ขั้นตอนการปฏิบัติจะสามารถถอดความจากการวิจัยได้อย่างสะดวกและไม่สับสน ซึ่งปกติควรเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยจัดทำตารางที่แสดงความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ยเท่านั้น ยกเว้นบางงานวิจัยที่มีการกำหนดสมมติฐานเพื่อต้องการพิสูจน์สิ่งที่ผู้วิจัยคาดคะเนไว้ก็อาจนำสถิติมาใช้ ซึ่งเป็นสถิติประเภทเชิงอ้างอิง สถิติที่ใช้อธิบายคุณลักษณะของสิ่งที่ต้องการศึกษากลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือหลายกลุ่ม แล้วสามารถอ้างอิงไปยังกลุ่มประชากรได้ โดยกลุ่มที่นำมาศึกษาจะต้องเป็นตัวแทนที่ดีของประชากร ตัวแทนที่ดีของประชากรได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่าง และตัวแทนที่ดีของประชากรเรียกว่า “กลุ่มตัวอย่าง” สถิติอ้างอิงแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

2.1 สถิติพารามิเตอร์ (Parametric statistics) เป็นวิธีการทางสถิติที่จะต้อง
เป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้น 3 ประการ ดังนี้

2.1.1 ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จะต้องอยู่ในระดับช่วงขึ้นไป

2.1.2 ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่างจะต้องมีการแจกแจงเป็นโค้งปกติ

2.1.3 กลุ่มประชากรแต่ละกลุ่มที่นำมาศึกษาจะต้องมีความแปรปรวนเท่ากัน สถิติที่อยู่ในประเภทนี้ เช่น T-test Z-test ANOVA Regression เป็นต้น

2.2 สถิติไร้พารามิเตอร์ เป็นวิธีการทางสถิติที่สามารถนำมาใช้ได้โดยปราศจากข้อตกลงเบื้องต้นทั้ง 3 ประการข้างต้น สถิติที่อยู่ในประเภทนี้เช่น ไคสแควร์ Median Test sign test เป็นต้น

8.2 การวิเคราะห์ข้อมูลวิจัยเชิงปริมาณ

ในปัจจุบันวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลมีอยู่ด้วยกันหลายหลากวิธีการทั้งที่อาศัยความรู้ความเชี่ยวชาญของผู้วิจัย การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการวิเคราะห์ โดยวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละการวิจัยขึ้นอยู่กับคุณลักษณะเฉพาะของการศึกษาค้นคว้าวิจัย วัตถุประสงค์การวิจัย สมมติฐานการวิจัยและปัจจัยอื่นๆ ที่ผู้วิจัยมีความต้องการที่จะศึกษาเพื่อหาคำตอบจากประเด็นปัญหาการวิจัยนั้นๆ อย่างไรก็ตามนักวิเคราะห์วิจัยที่ตื่นอกจากจะต้องตีความข้อมูล และข้อเท็จจริงได้อย่างถูกต้องแล้ว ยังต้องรู้จักเลือกใช้เทคนิคและสูตรต่างๆ ในหลักวิชาสถิติมาทำการทดสอบเพื่อประมวลผลหาข้อสนับสนุนผล เพื่อส่งผลให้การวิเคราะห์ผลได้ข้อสรุปที่ถูกต้องและชัดเจน

วิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยประชาสัมพันธ์ผู้วิจัยยังสามารถที่จะทำการวิเคราะห์ตามรูปแบบการวิจัยที่ดำเนินการได้อีก ซึ่งจำแนกตามคุณลักษณะของข้อมูล (พรทิพย์ พิมลสินธุ์, 2551 : 98) ได้แก่

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ วิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณจะใช้การสอบถาม การสัมภาษณ์เป็นหลักโดยใช้แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างส่วนการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการที่ไม่กำหนดโครงสร้างตายตัว โดยใช้ตัวนักวิจัยเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการเก็บข้อมูลและมักใช้การสังเกตอย่างมีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์แบบไม่กำหนดโครงสร้างไว้แน่นอนเป็นหลัก และเน้นวิธีการเข้าถึงข้อมูลคือการที่ผู้วิจัยทำตัวให้เป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่ ดังนั้นการเตรียมการเก็บรวบรวมข้อมูลจึงเป็นเรื่องที่จำเป็นเพราะอาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพของข้อมูลได้ ดังภาพที่ 8.1

ภาพที่ 8.1 การเตรียมการเก็บรวบรวมข้อมูล

ที่มา (พรทิพย์ พิมลสินธุ์, 2551 : 98)

แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ กัญญาณอน อินทวงศ์ (2555 : 31) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้วิจัยต้องเลือกวิธีการและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลให้เหมาะสม แต่เนื่องจากวิธีการและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมีมากมาย ผู้วิจัยจึงต้องเลือกวิธีการและสถิติให้เหมาะสมกับประเภทของตัวแปร จุดมุ่งหมายในการวิเคราะห์และจุดมุ่งหมายในการวิจัย ซึ่งต้องวิเคราะห์สมมติฐานและปัญหาการวิจัยว่าต้องการทำความเข้าใจกฎเกณฑ์อะไรสมมติฐานและปัญหาการวิจัยที่มีลักษณะแตกต่างกัน เช่น

เป็นสมมติฐานเกี่ยวกับแบบแผน ขนาด องค์ประกอบ ลำดับ ขั้นตอน ความสัมพันธ์ การเปรียบเทียบหรือความเป็นเหตุเป็นผล ฯลฯ แต่ละลักษณะต้องการวิธีและสถิติที่ใช้แตกต่างกัน นักวิจัยต้องเข้าใจและเลือกให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสมมติฐานและปัญหาการวิจัยของตน จำนวนตัวแปรที่เกี่ยวข้อง วิธีการและสถิติที่จะใช้กับสมมติฐานที่มีตัวแปรเดียว สองตัวแปร หรือมากกว่าสองตัวแปรจะแตกต่างกันไป

นอกจากนี้ ระดับการวัดแต่ละตัวแปร งานวิจัยหลายชิ้นที่กำหนดสมมติฐาน และจำนวนตัวแปรในการวิจัยเหมือนกันก็ไม่สามารถใช้วิธีการและสถิติเดียวกันได้เสมอไป ต้องพิจารณาระดับการวัดของตัวแปรมาเกี่ยวข้องด้วย ตัวแปรที่มีการวัดเป็นระดับต่างๆ ได้แก่ นามบัญญัติ การจัดอันดับ อันตรภาค หรืออัตราส่วน ต้องเลือกใช้สถิติและวิธีวิเคราะห์ที่แตกต่างกัน

ในการเลือกใช้วิธีการและสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างถูกต้องนั้น นักวิจัยจำเป็นต้องศึกษาทำความเข้าใจข้อตกลงเบื้องต้นของสถิตินั้นๆ นักวิจัยมือใหม่มักจะเข้าใจว่าการใช้สถิติที่ลึกซึ้งเป็นการแสดงถึงคุณภาพของการวิจัย ซึ่งเป็นความเข้าใจที่ผิด การเลือกใช้สถิติที่ลึกซึ้งโดยไม่เข้าใจถึงข้อตกลงเบื้องต้นของสถิติดังกล่าวและการที่นักวิจัยมีข้อมูลที่ไม่เป็นไปตามข้อตกลงดังกล่าวเป็นความผิดพลาดที่เกิดขึ้นให้พบเห็นอยู่เสมอ การเลือกใช้สถิติที่สูงเกินไปจึงเป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้องเช่นเดียวกัน การเลือกสถิติที่หยาบเกินไป ก็อาจทำให้รายละเอียดของข้อมูลสูญหายไปได้เหมือนกัน วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลที่เหมาะสมที่สุดจึงขึ้นอยู่กับความเข้าใจของผู้วิจัยเกี่ยวกับปัญหาและสมมติฐานการวิจัย จำนวนตัวแปร ระดับการวัดของตัวแปร และความเข้าใจของนักวิจัยเกี่ยวกับข้อตกลง วิธีการและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล (บุญเรียง ขจรศิลป์, 2549 : 71)

สรุปการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณนั้น เมื่อผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลมาแล้ว จำเป็นต้องวิเคราะห์และแปลความหมายของข้อมูล ซึ่งในส่วนนี้เองที่สถิติจะเข้ามามีบทบาทในการวิเคราะห์ โดยใช้วิธีการต่างๆ เช่น การแจกแจงความถี่ การคิดค่าร้อยละ การหาค่าเฉลี่ย การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบไคสแควร์ และการวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) เป็นต้น อย่างไรก็ตามผู้วิจัยควรมีการจำแนกข้อมูลเป็นส่วนย่อยๆ เพื่อการจัดข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่ แล้วเลือกใช้สถิติที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับตัวแปรที่ศึกษาหรือสมมติฐานที่ต้องการพิสูจน์ ซึ่งโดยปกติการวิจัยประชาสัมพันธ์มักจะใช้การวิเคราะห์ข้อมูลที่ง่ายและไม่ซับซ้อน เพราะส่วนใหญ่เป็นการวัดประชามติทัศนคติ ความพึงพอใจ ต่อกิจกรรมประชาสัมพันธ์ เป็นต้น ดังนั้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจและ

การประยุกต์ใช้ต่อการบริหารจัดการแผนการประชาสัมพันธ์ ผู้วิจัยจึงต้องพิจารณาถึงความเป็นไปได้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่สามารถแปลความหมายที่ก่อให้เกิดความเข้าใจที่รวดเร็ว เพราะการปฏิบัติงานประชาสัมพันธ์เป็นลักษณะงานที่ต้องดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง มุ่งสร้างความเข้าใจอันดีต่อกลุ่มเป้าหมาย และการปฏิบัติงานที่รวดเร็วที่ทันต่อสถานการณ์นั้นๆ

อย่างไรก็ตามการวิเคราะห์ข้อมูลในปัจจุบันมีความสะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้นกว่าเดิม เพราะนักประชาสัมพันธ์และผู้วิจัยสามารถนำโปรแกรมสำเร็จรูปทางการวิจัยมาใช้ในการวิเคราะห์ในการหาค่าสถิติ การทดสอบความถูกต้องของสมมติฐานการวิจัย นั่นคือ โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (SPSS : Statistical Package for Social Sciences) แม้ว่าโปรแกรมสำเร็จรูปทางการวิจัยจะสร้างความสะดวกสบายแก่ผู้วิจัย ทั้งนี้ผู้วิจัยจะต้องมีการเตรียมข้อมูลที่พร้อมสำหรับการบันทึกผล และใช้เวลาในการบันทึกข้อมูล หากผิดพลาดจากข้อมูลที่เตรียมไว้ จะส่งผลให้การบันทึกข้อมูลผิดพลาดทั้งหมด ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องมีความรอบคอบและตรวจทานความถูกต้องของข้อมูลควรที่จะลงรหัสข้อมูล และบันทึกข้อมูลในขั้นตอนต่อไป

2. การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ หลังจากที่ได้เก็บหรือรวบรวมข้อมูลและดำเนินการจัดระเบียบข้อมูลให้อยู่ในสภาพที่เรียบร้อยพร้อมที่จะนำไปวิเคราะห์ได้แล้ว งานในขั้นต่อไปของผู้วิจัยคือการตัดสินใจว่าจะนำสถิติอะไรมาใช้ ซึ่งในการนี้ผู้วิจัยจะต้องทราบตั้งแต่แรกว่าข้อมูลที่มีอยู่ในลักษณะใดและต้องการเสนอผลการวิเคราะห์อะไร ข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้บางครั้งยังมีรูปแบบที่กระจัดกระจายเป็นรายบุคคลไม่เป็นระบบ จำเป็นต้องมีกระบวนการจัดกระทำข้อมูลเหล่านั้นให้เป็นระบบหรือเป็นหมวดหมู่เกิดเป็นสารสนเทศที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ เพื่อสรุปอ้างอิงไปยังประชากรต่อไป ศาสตร์ที่ถูกรับเข้ามาช่วยในขั้นตอนของการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือไปจนถึงการอ้างอิงเหล่านี้ เรียกว่า “สถิติ”

การวิเคราะห์งานวิจัยประชาสัมพันธ์ด้วยสถิตินั้น เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ตัวเลข ข้อมูลส่วนใหญ่จะรูปในรูปเชิงปริมาณ โดยใช้การประมวลผลข้อมูลและความรู้ทางสถิติมาใช้ในการวิเคราะห์และการแปลผลข้อมูล จึงทำให้สามารถสรุปและวิเคราะห์ข้อมูลได้อย่างแม่นยำสถิติที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยประชาสัมพันธ์แบ่งออกได้ 2 ประเภท (ณรงค์ โพธิ์พุกษานันท์, 2550 : 238 - 239) คือ

2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงบรรยาย คือ สถิติพื้นฐานที่มุ่งบรรยายภาพรวมของสิ่งที่ต้องการศึกษาเป็นผลการวิเคราะห์เฉพาะกลุ่มที่ศึกษาเท่านั้นไม่นำไปอ้างอิงสู่กลุ่มอื่นได้สถิติพรรณนาจำแนกได้หลายประเภทที่สำคัญคือ

2.1.1 สถิติเชิงบรรยายประเภทการแจกแจงความถี่ ร้อยละ

2.1.2 สถิติเชิงบรรยายประเภทการวัดค่ากลาง เช่น ค่าเฉลี่ย มัชฌิมฐาน ฐานนิยม

2.1.3 สถิติเชิงบรรยายประเภทการวัดการกระจายของข้อมูล เช่น พิสัย ส่วนเบี่ยงเบน

ควอไทล์ ความเบี่ยงเบนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตัวอย่าง การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงบรรยาย ประเภทการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เรื่อง ส่วนประสมทางการตลาดเพื่อการประชาสัมพันธ์ของร้านเซเว่น-อีเลฟเว่น ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลแสนตุง จังหวัดตราด ดังตารางที่ 8.2 และ ตารางที่ 8.3

ตอนที่ 1 ลักษณะประชากรศาสตร์จำแนกตามเพศและอายุ

ตารางที่ 8.2 จำนวนและร้อยละของประชากรศาสตร์

รายการ	n = 160	
	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	83	51.90
หญิง	77	48.10
รวม	160	100.00
2. อายุ		
ต่ำกว่า 30 ปี	17	10.60
อายุ 31-40 ปี	70	43.80
อายุ 41-50 ปี	56	35.00
อายุ 51 ปีขึ้นไป	17	10.60
รวม	160	100.00

จากตารางที่ 4.2 แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามประชากรศาสตร์ พบว่า เพศชาย จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 51.90 และเพศหญิง 77 คน คิดเป็นร้อยละ 48.10 มีอายุ 31-40 ปี จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 43.80 มีอายุ 41-50 ปี จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 35.00 อายุ ต่ำกว่า 30 ปี และอายุ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 17 คน เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 10.60

ตอนที่ 2 ส่วนประสมทางการตลาดเพื่อการประชาสัมพันธ์ของร้านเซเว่น-อีเลฟเว่น ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลแสนตุง จังหวัดตราด

ตารางที่ 8.3 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับส่วนประสมทางการตลาดเพื่อการประชาสัมพันธ์ของร้านเซเว่น-อีเลฟเว่น โดยรวม และจำแนกเป็นรายด้าน

ส่วนประสมทางการตลาด	n = 307		
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
1. ผลิตภัณฑ์	3.88	1.04	มาก
2. ราคา	3.74	1.07	มาก
3. สถานที่	3.92	.73	มาก
4. การส่งเสริมการขาย	3.89	.71	มาก
รวม	3.86	.73	มาก

จากตารางที่ 8.3 แสดงว่า ระดับส่วนประสมทางการตลาดเพื่อการประชาสัมพันธ์ของร้านเซเว่น-อีเลฟเว่น โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.86 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านสถานที่ ค่าเฉลี่ย 3.92 ด้านด้านการส่งเสริมการขาย ค่าเฉลี่ย 3.89 ด้านผลิตภัณฑ์ ค่าเฉลี่ย 3.88 และด้านราคา ค่าเฉลี่ย 3.74

แนวทางการเลือกใช้สถิติเชิงบรรยายเพื่อการวิเคราะห์อธิบายได้ดังนี้

2.1.1 สถิติเชิงบรรยายประเภทการแจกแจงความถี่ ร้อยละ เป็นสถิติที่ใช้วิเคราะห์ภาพรวมของข้อมูล ผลการวิเคราะห์เฉพาะกลุ่มที่ศึกษาเท่านั้นไม่นำไปอ้างอิงสู่กลุ่มอื่น สถิติพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่ากลาง การกระจายของข้อมูล

2.1.1.1 การแจกแจงความถี่ คือการนำข้อมูลจำแนกเป็นกลุ่มหรือมาจัดหมวดหมู่แล้วนับจำนวนความถี่ เพื่อสะดวกในการวิเคราะห์และง่ายต่อการนำเสนอเป็นค่าสถิติต่างๆเช่น จำนวนแบบสอบถามจำแนกตามเพศ ดังนี้ ชาย 200 คน หญิง 160 คน รวม 360 คน ดังนั้น 200 และ 160 คือความถี่ผู้ตอบเพศชายและเพศหญิง

2.1.1.2 ร้อยละ คือ ค่าเปรียบเทียบระหว่างส่วนย่อยกับส่วนเต็มที่เทียบส่วนเต็มที่ให้เป็น 100 หรือได้จากการนำค่าสัดส่วนคูณด้วย 100 เช่น ชาย 200 คน คิดเป็นร้อยละ 55.50 หญิง 160 คน คิดเป็นร้อยละ 44.50

แนวทางการเลือกใช้สถิติประเภทการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ควรมีการวิเคราะห์ข้อมูลระดับการวัดนามบัญญัติและระดับการวัดเรียงลำดับที่ข้อมูลเป็นความถี่ ใช้สถิติพรรณนาประเภท ความถี่ ร้อยละ หากการวิเคราะห์นั้นเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ เช่น ข้อความจากการสัมภาษณ์ การเติมข้อคำถามปลายเปิด การวิเคราะห์นิยามจัดกลุ่มข้อความ ใช้สถิติพรรณนาประเภทการแจกแจงความถี่ ร้อยละ และการเปรียบเทียบจำนวนนิยามวิเคราะห์ข้อมูลด้วยร้อยละแต่ถ้ากลุ่มตัวอย่างไม่มากเป็นเลขหลักเดียวไม่ควรใช้วิเคราะห์ด้วยร้อยละ

2.1.2 สถิติเชิงบรรยายประเภทการวัดค่ากลาง เช่น ค่าเฉลี่ย มัชยฐาน ฐานนิยม

การวัดค่ากลาง คือ ระเบียบวิธีสถิติที่ใช้ในการหาตัวแทน (1 ค่า) เพื่อแสดงค่ากลางของข้อมูลแต่ละชุด การวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลางที่นิยมใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย มัชยฐาน และฐานนิยม

2.1.2.1 ค่าเฉลี่ย หมายถึงค่าที่ได้จากการรวมข้อมูลตัวเลขทุกค่าหารด้วยจำนวนข้อมูลทั้งหมด บางครั้งเรียกว่า “มัชฌิมาเลขคณิต”

2.1.2.2 มัชยฐาน คือ ค่าที่มีตำแหน่งตรงกลางของข้อมูลชุดนั้น การหาค่า มัชยฐานของข้อมูล โดยการเรียงลำดับข้อมูลที่มีอยู่ทั้งหมดจากน้อยไปหามาก หรือจากมากไปหาน้อยข้อมูลตัวที่อยู่ตรงกลางคือมัชยฐานเช่น ผู้เข้าสอบ 5 คนได้คะแนนดังนี้ 5, 6, 9, 8 และ 7

2.1.2.3 ฐานนิยม คือ ค่าที่มีความถี่สูงสุดหรือซ้ำกันมากที่สุดของข้อมูลชุดนั้น ตัวอย่างคะแนนการสอบของนักเรียน 6 คนคือ 5, 6, 7, 8, 9, 9 จะได้ค่าฐานนิยม คือ 9

แนวทางการเลือกใช้สถิติประเภทค่ากลาง ควรพิจารณาจากวัตถุประสงค์ของงานวิจัย การวิจัยที่มีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลางหรือมุ่งอธิบายลักษณะของข้อมูล นิยามวิเคราะห์ด้วยค่ากลางและการกระจายของข้อมูล การเข้าใจถึงระดับค่าวัดตัวแปร เช่น ระดับตัวแปรนามบัญญัติและข้อมูลเชิงคุณภาพ จะใช้ฐานนิยมเมื่อต้องการแสดงความถี่สูงสุดของลำดับ เป็นต้น ส่วนลักษณะโค้งการแจกแจงข้อมูล ข้อมูลที่มีการแจกแจงแบบโค้งปกติ ค่าที่เหมาะสม คือค่าเฉลี่ย สำหรับการแจกแจงข้อมูลแบบแบ่งค่าที่เหมาะสม คือ มัชยฐาน ขณะเดียวกันข้อมูลไม่สมมาตรไม่ทราบค่าต่ำสุดหรือสูงสุดของข้อมูล เช่น รายได้ของประชากร แม้จะเป็นข้อมูลระดับ อันตรภาคและระดับอัตราส่วน ไม่ควรใช้ค่าเฉลี่ยในการวิเคราะห์แนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลางของชุดข้อมูลควรใช้มัชยฐานหรือฐานนิยมแทน และในกรณีข้อมูลที่มีค่าสูงหรือต่ำผิดปกติจากข้อมูลในกลุ่ม ไม่ควรใช้ค่าเฉลี่ยในการวิเคราะห์แนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลางของชุดข้อมูล ควรใช้มัชยฐานหรือฐานนิยมแทน

2.1.3 สถิติเชิงบรรยายประเภทการวัดการกระจายของข้อมูล เช่น พิสัย ส่วนเบี่ยงเบนควอไทล์ ความเบี่ยงเบนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2.1.3.1 พิสัยเป็นค่าที่บอกการกระจายของข้อมูลในภาพกว้างและรวดเร็วได้จากผลต่างระหว่างค่าข้อมูลสูงสุดกับข้อมูลต่ำสุด เช่น คะแนนการสอบของนักเรียน ดังนี้ : 8, 6, 5, 7, 4, 10 พิสัยที่ได้คือ $10 - 4 = 6$

2.1.3.2 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นค่าที่บอกการกระจายของข้อมูลโดยเทียบกับค่าเฉลี่ย เป็นค่าที่ใช้บอกถึงการกระจายของข้อมูลได้ดีกว่าค่าพิสัยสถิติประเภทการกระจายของข้อมูลที่นิยมใช้มากและเป็นพื้นฐานของสถิติขั้นสูงสูตรการคำนวณส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2.1.3.3 ความแปรปรวน คือ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ยกกำลังสองเป็นค่าที่ใช้มากในสถิติขั้นสูงต่อไป เป็นค่าที่แสดงถึงการกระจายของข้อมูล

การเปรียบเทียบการกระจายของข้อมูลตั้งแต่ 2 ชุดขึ้นไป ที่มีค่าเฉลี่ยไม่เท่ากัน หรือมีหน่วยวัดคนละหน่วยใช้อัตราส่วนของส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยกำหนดให้ค่าเฉลี่ยเป็น 100 เรียกว่า “สัมประสิทธิ์ของการแปรผัน”

2.2 การวิเคราะห์เชิงอนุมานหรือสถิติเชิงอ้างอิง

สถิติเชิงอนุมานเป็นการนำผลข้อมูลที่เก็บมาได้จากกลุ่มตัวอย่าง ไปใช้อ้างอิงหรืออธิบายกลุ่มประชากร ได้แก่ การประเมิน ค่าพารามิเตอร์ในประชากร และการทดสอบสมมติฐาน แบ่งออกเป็น สถิติมีพารามิเตอร์ และ สถิติไม่มีพารามิเตอร์

ความสำคัญของสถิติเชิงอนุมาน

ในการรวบรวมข้อมูลที่มีข้อจำกัดในด้านเวลาและทรัพยากรอื่นที่มีในสถานการณ์ต่าง ๆ ทำให้ไม่สามารถที่จะจัดเก็บข้อมูลจากข้อมูลทั้งหมดได้ ข้อมูลที่สามารถนำมาวิเคราะห์จึงเป็นข้อมูลตัวอย่างซึ่งเป็นส่วนย่อยของประชากร เช่น ข้อมูลที่เกี่ยวกับความคิดเห็นของประชากรกรุงเทพมหานครเกี่ยวกับนโยบายหนึ่งของกรุงเทพมหานคร หากต้องการข้อมูลทั้งหมดย่อมหมายความว่าต้องเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนทุกคนในกรุงเทพมหานคร ซึ่งจะต้องใช้เวลาแรงงาน และค่าใช้จ่ายจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเวลาที่ต้องใช้อาจทำให้ผลที่ได้รับไม่ทันกับความต้องการ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องเก็บข้อมูลเพียงบางส่วนที่เป็นตัวอย่างแล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะสถิติเชิงอนุมานเพื่ออธิบายถึงสภาพของประชากรทั้งหมด (วีระศักดิ์ จินารัตน์, 2557 : 81-86)

2.3 การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงอนุมาน

แม้ว่าสถิติเชิงอนุมานจะมีอยู่หลายตัว แต่จะขอนำเสนอเฉพาะหลักการพื้นฐานของสหสัมพันธ์ การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว และการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณ

1. สหสัมพันธ์ เป็นสถิติที่ใช้เพื่อหาค่าความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงระหว่างสองตัวแปร โดยความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง หมายความว่า สมการที่แต่ละพจน์มีเพียงค่าคงตัว หรือเป็นผลคูณระหว่างค่าคงตัวกับตัวแปรยกกำลังหนึ่ง ซึ่งจะมีดีกรีของพหุนามเท่ากับ 0 หรือ 1 ความเข้มข้นของความสัมพันธ์แบบเป็นเส้นตรงที่ปรากฏระหว่างสองตัวแปรจะอธิบายถึงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ซึ่งสัญลักษณ์ที่ใช้แทนคือ r ค่าสหสัมพันธ์เชิงอุดมคติที่ปรากฏจะถูกแสดงโดยค่า $r = -1.00$ หรือ $r = +1.00$ ซึ่งทั้งคู่มีความเข้มข้นเท่ากัน

1.1 ค่าสหสัมพันธ์เชิงบวก ระหว่างตัวแปร เมื่อค่าสหสัมพันธ์เป็นไปในทางบวก ($r > 0$) หมายความว่าขณะที่ค่าของตัวแปรหนึ่งเพิ่มขึ้น ค่าของอีกตัวแปรก็เพิ่มขึ้นด้วย

1.2 ค่าสหสัมพันธ์เชิงลบ ระหว่างตัวแปร แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีคะแนนสูงในส่วนของตัวแปรอิสระ จะมีแนวโน้มที่จะได้คะแนนต่ำในส่วนของตัวแปรตาม (Hafner, 1998)

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson correlation coefficient) จะถูกใช้เพื่อวัดระดับและทิศทางของความสัมพันธ์แบบเส้นตรงระหว่างตัวแปร (Gravetter & Wallnau, 2001 : 125) วิธีการอิงพารามิเตอร์นี้จะใช้มาตรการวัดระดับช่วง หรือมาตราอัตราส่วน ซึ่งไม่ได้เป็นการวัดความสัมพันธ์ระหว่างเหตุกับผล แต่ให้เครื่องยืนยันของความสัมพันธ์ สหสัมพันธ์ หมายถึง ความสัมพันธ์กันหรือระดับที่สองตัวแปรสอดคล้องกัน (Hafner, 1998 : 113) ความสัมพันธ์แบบเส้นตรงหมายความว่าไปด้วยกันในแนวเส้นตรงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เป็นตัวเลขที่สรุปทิศทางและความใกล้เคียง หรือขนาดของความสัมพันธ์แบบเป็นเส้นตรงระหว่างสองตัวแปร โดยทั่วไปค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มักจะหมายถึงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันโปรดคโมเมนต์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อาจมีค่าระหว่าง -1 ถึง 1 (ผ่าน 0)

ตัวอย่าง การใช้สถิติสหสัมพันธ์ การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันของงานวิจัยเรื่องรูปแบบการประชาสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจมาเที่ยวของวังสวนบ้านแก้ว จันทบุรี ดังตารางที่ 8.4

ตารางที่ 8.4 ตารางแสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการตัดสินใจมาท่องเที่ยวของวังสวนบ้านแก้ว จันทบุรี

รูปแบบการประชาสัมพันธ์	การตัดสินใจมาท่องเที่ยว		ลำดับ
	r	P-value	
1. สื่อบุคคล	.619	.000*	มีความสัมพันธ์ทางบวก ในระดับปานกลาง
2. สื่อมวลชน	.532	.000*	มีความสัมพันธ์ทางบวก ในระดับปานกลาง
3. สื่ออินเทอร์เน็ต	.692	.000*	มีความสัมพันธ์ทางบวก ในระดับปานกลาง
ปัจจัยความสำเร็จภายใน	.868	.000*	มีความสัมพันธ์ทางบวกระดับสูง

ตารางที่ 8.4 รูปแบบการประชาสัมพันธ์กับการตัดสินใจมาท่องเที่ยว โดยรวม มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.868 โดยมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงซึ่งใช้สถิติ Pearson Correlation ในการทดสอบที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า ค่า P-value เท่ากับ .000 ซึ่งมากกว่า 0.05

2. การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว จุดมุ่งหมายของ ANOVA คือ เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย (mean) ของตัวแปรอิสระที่มีตั้งแต่สองค่าหรือมากกว่าสองค่ากับตัวแปรตามหนึ่งตัวเพื่อให้เห็นว่ามียุคค่าเฉลี่ยที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญหรือไม่ วิธีการใช้ ANOVA เมื่อ

2.1 จำนวนเฉลี่ยของความแตกต่างหรือความแปรปรวนระหว่างคะแนนของสมาชิกกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกันนั้นมีมากหรือน้อยเปรียบเทียบกับจำนวนเฉลี่ยของแปรผันในแต่ละกลุ่มตัวอย่างหากมีความแตกต่างหรือความแปรปรวนนี้เกิดขึ้นเรียกว่า “การคลาดเคลื่อนแบบสุ่ม”

2.2 การที่จะตอบคำถามนี้ มีสามสิ่งที่เราต้องกำหนด หนึ่งคือเราต้องคำนวณจำนวนเฉลี่ยของความแตกต่างภายในแต่ละกลุ่มตัวอย่างของเรา เรียกว่า “ค่ากำลังสองเฉลี่ยภายในกลุ่ม” หรือ ค่าความคลาดเคลื่อนกำลังสองเฉลี่ย สองคือเราต้องหาจำนวนเฉลี่ยของความแตกต่างระหว่างกลุ่ม เรียกว่า “ค่ากำลังสองเฉลี่ยระหว่างกลุ่ม” และเมื่อหาค่าสถิติทั้งสองค่าได้แล้ว ต้องหาอัตราส่วนของทั้งสองค่านี้โดยการหารค่า MSB ด้วย MSE จากอัตราส่วนนี้ เราจะได้ ค่า F และเมื่อเรามีค่า F แล้ว เราก็สามารถตรวจดูหมุดของตัวสถิติสำหรับการทดสอบสมมติฐานอาศัยการแจกแจงเอฟ เพื่อที่จะดูว่าความแตกต่างระหว่างกลุ่มนั้นมีนัยสำคัญทางสถิติหรือไม่

ตัวอย่าง การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว วิจัยเรื่องรูปแบบการประชาสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจมาเที่ยวของวังสวนบ้านแก้ว จันทบุรี ดังตารางที่ 8.5

ตารางที่ 8.5 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนรูปแบบการประชาสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจมาเที่ยวของวังสวนบ้านแก้ว จันทบุรี จำแนกตามอายุ โดยรวม

รูปแบบการประชาสัมพันธ์	SS	df	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	1.856	3	.619	1.370	.254
ภายในกลุ่ม	70.414	156	.451		
รวม	72.270	159			

* $p \leq .05$

จากตารางที่ 8.5 แสดงว่า รูปแบบการประสัมพันธ์มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจมาเที่ยววังสวนบ้านแก้ว จันทบุรี จำแนกตามอายุ โดยแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3. การวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณ เป็นเทคนิควิธีการที่ใช้ในการแยกแหล่งความแปรปรวนของข้อมูล ว่าความแปรปรวนของข้อมูลหรือความแตกต่างของข้อมูลเป็นความแตกต่างอันเนื่องมาจากตัวแปรอิสระ หรือเป็นความแตกต่างอันเนื่องมาจากความคลาดเคลื่อน (Error) ซึ่งเป็นเทคนิคที่ใช้ตรวจสอบหรือเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย โดยตัวแปรตามต้องเป็นตัวแปรต่อเนื่องหรือมีมาตราวัดตั้งแต่มาตราอันดับ (Interval scale) ขึ้นไป และมีจำนวนตั้งแต่ 2 ตัวแปรขึ้นไป ส่วนตัวแปรอิสระเป็นตัวแปรแบ่งกลุ่ม (Categories) ซึ่งแบ่งกลุ่มตั้งแต่ 2 กลุ่มขึ้นไป

ตัวอย่าง การวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณ เรื่อง รูปแบบการประชาสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจมาเที่ยวของวังสวนบ้านแก้ว จันทบุรี

ตารางที่ 8.6 ผลการวิเคราะห์ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่รูปแบบการประชาสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจมาเที่ยวของวังสวนบ้านแก้ว จันทบุรี จำแนกตามสถานภาพของนักท่องเที่ยว โดยรวม

สถานภาพของนักท่องเที่ยว	\bar{X}	สมรส	หม้าย	โสด
		4.09	4.06	3.89
สมรส	4.09	-	.03	.19*
หม้าย	4.06	-	-	.17*
โสด	3.89	-	-	-

* $p \leq .05$

จากตารางที่ 8.6 แสดงว่า รูปแบบการประชาสัมพันธ์มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจมาเที่ยวของวังสวนบ้านแก้ว จันทบุรี จำแนกตามสถานภาพ พบว่า สถานภาพสมรสกับสถานภาพหม้ายมีการตัดสินใจมาเที่ยววังสวนบ้านแก้วมากกว่าสถานภาพโสด

4. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์แบบไคสแควร์ ตัวแปรที่ข้อมูลเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ เช่น อาชีพประเภทของสื่อมวลชน การซื้อโฆษณาที่มีตัวอย่างข้อมูล ดังนี้ อาชีพ ข้อมูลได้แก่ รับราชการ พนักงานบริษัทรับจ้าง ค่าขาย เกษตรกร ฯลฯ ประเภทของสื่อมวลชน ข้อมูลได้แก่ หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ ฯลฯ การซื้อโฆษณา ข้อมูลได้แก่ ซื้อ ไม่ซื้อ ข้อมูลดังกล่าวเป็นแบบนามบัญญัติการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่เป็นแบบนามบัญญัติคือข้อมูลความถี่เราวิเคราะห์ด้วยไคสแควร์ ค่าไคสแควร์ที่คำนวณแปลผลได้ว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์ต่อกันหรือไม่เท่านั้น ไม่สามารถ

แปลผลได้ว่ามีขนาดความสัมพันธ์เท่าไรและไม่สามารถแปลผลได้ว่ามีทิศทางความสัมพันธ์ทางบวกหรือลบ

ตัวอย่าง การวิเคราะห์ความสัมพันธ์แบบไคสแควร์ เรื่อง รูปแบบการประชาสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจมาเที่ยวของวังสวนบ้านแก้ว จันทบุรี

ตารางที่ 8.7 แสดงผลการเปรียบเทียบระหว่างอายุ กับรูปแบบการประชาสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจมาเที่ยวของวังสวนบ้านแก้ว จันทบุรี โดยรวมในแต่ละด้าน

การเปรียบเทียบระหว่างอายุกับ รูปแบบสื่อประชาสัมพันธ์	Pearson Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp.Sig (2-sided)	วิเคราะห์ผล
สื่อบุคคล	53.562	399	.000	แตกต่างกัน
สื่อมวลชน	45.127	399	.000	แตกต่างกัน
สื่ออินเทอร์เน็ต	43.262	399	.000	แตกต่างกัน

จากตารางที่ 8.7 พบว่า อายุของนักท่องเที่ยวแตกต่างกัน ทำให้การตัดสินใจมาเที่ยววังสวนบ้านแก้ว จันทบุรี ด้านสื่อบุคคล สื่อมวลชน สื่ออินเทอร์เน็ต แตกต่างกัน

5. การวิเคราะห์ถดถอย เป็นการศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม โดยกำหนดได้ว่า ตัวแปรอิสระใดเป็นตัวแปรสาเหตุที่จะมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงค่าของตัวแปรตาม ผลจากการวิเคราะห์จะได้สมการถดถอยที่ใช้ทำนายค่าของตัวแปรตาม การวิเคราะห์การถดถอยจึงเป็นหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรโดยมุ่งทำนายตัวแปรตาม ด้วยค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม

ตัวอย่าง การวิเคราะห์ถดถอยแบบพหุคูณ วิจัยเรื่อง รูปแบบการประชาสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจมาเที่ยวของวังสวนบ้านแก้ว จันทบุรี

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตารางที่ 8.8 ผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple regression analysis) ทดสอบความสัมพันธ์ของรูปแบบการประสัมพันธ์กับการตัดสินใจมาเที่ยววังสวนบ้านแก้ว

รูปแบบการ ประชาสัมพันธ์	Unstandardized		Standardized	T	Sig.	Collinearity	
	Coefficients		Coefficients			Statistics	
	B	Std. Error	Beta			Tolerance	VIF
ค่าคงที่	2.126	0.212		10.023	.000*		
1. สื่อบุคคล	0.199	0.046	0.234	4.338	.000*	0.745	1.342
2. สื่อมวลชน	0.204	0.042	0.232	4.854	.000*	0.949	1.054
3. สื่ออินเทอร์เน็ต	0.158	0.053	0.165	2.999	.003*	0.720	1.389
R	0.454						
R Square	0.206						
Adjusted R	0.200						
Square							
Durbin Watson	1.595						
F ratio	31.703		(0.000*)				

* ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

จากตารางที่ 8.8 พบว่า รูปแบบการประสัมพันธ์ สื่อบุคคล สื่อมวลชน และสื่ออินเทอร์เน็ต มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจมาเที่ยววังสวนบ้านแก้ว จันทบุรี ซึ่งสามารถแสดงสมการข้อมูลดิบ (Unstandardized) และสมการมาตรฐาน (Standardized) ได้ดังนี้

$$\text{Unstandardized } \hat{Y} = 2.126 + 0.199X_4 + 0.204 X_5 + 0.158 X_2 + e$$

$$\text{Standardized } \hat{Y} = 0.234X_4 + 0.232X_5 + 0.165X_2 + e$$

$$\text{เมื่อ } \hat{Y} = \text{รูปแบบการประชาสัมพันธ์}$$

$$X_4 = \text{สื่อบุคคล}$$

$$X_5 = \text{สื่อมวลชน}$$

$$X_2 = \text{สื่ออินเทอร์เน็ต}$$

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ประเภทของการวิเคราะห์การถดถอย (จินตวีร์ เกษมศุข, 2556 : 95)

การวิเคราะห์การถดถอยแบ่งเป็น 2 ประเภทตามจำนวนตัวแปรอิสระ คือ การวิเคราะห์ การถดถอยอย่างง่าย และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

1. การวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่าย เป็นการศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรอิสระ 1 ตัวกับตัวแปรตาม 1 ตัว โดยนำค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามมาทำนายค่าตัวแปรตาม เมื่อวิเคราะห์ถดถอย

2. การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ หรือการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ เป็นการศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ระหว่าง ตัวแปรตาม 1 ตัวกับตัวแปรอิสระตั้งแต่ 2 ตัวแปรขึ้นไป

6. การทดสอบสมมติฐาน การทดสอบสมมติฐานเป็นส่วนหนึ่งของสถิติเชิงอนุมาน ซึ่งเป็นการทดสอบเกี่ยวกับพารามิเตอร์ที่ไม่ทราบค่า โดยสุ่มตัวอย่างจากประชากรแล้ว อาศัยการแจกแจงของตัวสถิติ สร้างสถิติทดสอบเกี่ยวกับพารามิเตอร์นั้นๆ สมมติฐานมี 2 ชนิด คือ สมมติฐานทางการวิจัย กับสมมติฐานทางสถิติ การวิจัยบางเรื่องอาจไม่มีสมมติฐานการวิจัยก็ได้ ส่วนที่มีสมมติฐานมักเป็นการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร (กัญญามน อินทว้าง, 2555 : 118) เช่น ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสาร การประชาสัมพันธ์โครงการงดเหล้าเข้าพรรษากับพฤติกรรมภายหลังการเปิดรับข่าวสาร เป็นต้นหรือเป็นการวิจัยที่อยู่ในลักษณะที่เป็นการเปรียบเทียบ เช่น ความมีวินัยต่อการปฏิบัติหน้าที่ของ นักประชาสัมพันธ์ที่ได้รับการอบรมเรื่องการพัฒนาบุคลิกภาพด้วยวิธีต่างกันกระบวนการทดสอบสมมติฐาน จะช่วยผู้วิจัยในการตัดสินใจสรุปผลว่ามีความสัมพันธ์กันระหว่างตัวแปรจริงหรือไม่หรือช่วยใจการตัดสินใจเพื่อสรุปผลว่าสิ่งที่นำมาเปรียบเทียบกับกันนั้นแตกต่างกันจริงหรือไม่ สำหรับหัวข้อสำคัญที่จะกล่าวถึงคือ ความหมายของสมมติฐาน ประเภทของสมมติฐานขั้นตอนการทดสอบสมมติฐาน ชนิดของความคลาดเคลื่อน ระดับนัยสำคัญ และการทดสอบสมมติฐานแบบมีทิศทางและแบบไม่มีทิศทาง

สมมติฐาน คือ คำตอบที่ผู้วิจัยคาดคะเนไว้ล่วงหน้าอย่างมีเหตุผล หรือสมมติฐานคือข้อความที่อยู่ในรูปของการคาดคะเนความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 ตัว หรือมากกว่า 2 ตัวเพื่อใช้ตอบปัญหาที่ต้องการศึกษา (จินตวีร์ เกษมศุข, 2556 : 98) สมมติฐานที่ดีมีหลักเกณฑ์ที่สำคัญ 2 ประการคือ

1. เป็นข้อความที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร
2. เป็นสมมติฐานที่สามารถทดสอบได้โดยวิธีการทางสถิติ

ประเภทของสมมติฐาน สมมติฐานมี 2 ประเภท คือ

1. **สมมติฐานทางการวิจัย** เป็นคำตอบที่ผู้วิจัยคาดคะเนไว้ล่วงหน้าและเป็นข้อความที่แสดงความเกี่ยวข้องระหว่างตัวแปร เช่น ประชาชนในกรุงเทพฯจะมีทัศนคติต่อ

การเปิดรับและการตีความข่าวสารการประชาสัมพันธ์ดีกว่าประชาชนในชนบท เป็นต้น สมมติฐานทางการวิจัย มี 2 ชนิด (กัญญามน อินทว้าง, 2555 : 121) คือ

1.1 สมมติฐานทางการวิจัยมีแบบมีทิศทาง เป็นสมมติฐานที่เขียนระบุอย่างชัดเจนถึงทิศทางของความแตกต่างถึงทิศทางของความแตกต่างระหว่างกลุ่ม โดยมีคำว่า “ดีกว่า” หรือ “สูงกว่า” หรือ “ต่ำกว่า” หรือ “น้อยกว่า” ในสมมติฐานนั้นๆ หรือระบุทิศทางของความสัมพันธ์ โดยมีคำว่า “ทางบวก” หรือ “ทางลบ”

ตัวอย่าง ผู้บริหารงานฝ่ายประชาสัมพันธ์เพศชายมีประสิทธิภาพในการบริหารงานมากกว่าผู้บริหารงานฝ่ายประชาสัมพันธ์เพศหญิง เจตคติต่อจรรยาบรรณในวิชาชีพประชาสัมพันธ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการปฏิบัติของนักประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

1.2 สมมติฐานทางการวิจัยไม่มีแบบไม่มีทิศทาง เป็นสมมติฐานที่ไม่กำหนดทิศทางของความแตกต่างดังตัวอย่างที่ 3 หรือไม่กำหนดทิศทางของความสัมพันธ์

ตัวอย่าง นักประชาสัมพันธ์ที่มีเพศต่างกันมีเจตคติต่อวิชาชีพประชาสัมพันธ์แตกต่างกันภาวะผู้ของผู้บริหารงานประชาสัมพันธ์มีความสัมพันธ์กับบรรยากาศองค์การ เป็นต้น

2. สมมติฐานทางสถิติ เป็นสมมติฐานที่ตั้งขึ้นเพื่อใช้ทดสอบว่าสมมติฐานทางการวิจัยที่ผู้วิจัยตั้งไว้เป็นจริงหรือไม่ เป็นสมมติฐานที่เขียนอยู่ในรูปแบบของโครงสร้างทางคณิตศาสตร์ เพื่อให้อยู่ในรูปที่สามารถทดสอบได้ด้วยวิธีการทางสถิติ สัญลักษณ์ที่ใช้เขียนในสมมติฐานทางสถิติจะเป็นพารามิเตอร์เสมอ สมมติฐานทางสถิติ มี 2 ชนิด คือ

2.1 สมมติฐานที่เป็นกลางหรือสมมติฐานที่ไร้นัยสำคัญ สัญลักษณ์ที่ใช้ คือ H_0

2.2 สมมติฐานทางเลือก (Alternative hypothesis) สัญลักษณ์ที่ใช้ คือ H_1

ในการวิจัยหลังจากที่ตั้งความมุ่งหมายของการวิจัยแล้ว ผู้วิจัยมักจะตั้งสมมติฐานทางการวิจัยเพื่อคาดคะเนคำตอบไว้ล่วงหน้า แล้วจึงเก็บรวบรวม ข้อมูลเพื่อทำการทดสอบสมมติฐานทางการวิจัยที่ตั้งไว้ โดยจะต้องแปลงสมมติฐานทางการวิจัยให้เป็นสมมติฐานทางสถิติก่อน จึงจะทดสอบได้ด้วยวิธีการทางสถิติเวลาตั้งสมมติฐานทางสถิติจะต้องตั้งทั้งสมมติฐานที่เป็นกลางและ สมมติฐานทางเลือก สมมติฐานไร้นัยสำคัญ แทนด้วย H_0 เป็นสมมติฐานที่แสดงให้เห็นว่าไม่มีความแตกต่างระหว่างกลุ่มหรือไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

ตัวอย่าง

H_0 : เพศชายและเพศหญิงมีความคิดเห็นต่อรูปแบบการประชาสัมพันธ์ด้านสื่อบุคคล ไม่แตกต่างกัน

H_1 : เพศชายและเพศหญิงมีความคิดเห็นต่อรูปแบบการประชาสัมพันธ์ด้านสื่อบุคคลแตกต่างกัน

สรุปการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิตินั้น ช่วยให้ผู้วิจัยประชาสัมพันธสามารถทราบ และเข้าใจที่มาที่ไปของข้อมูลได้อย่างถูกต้อง และนำมาอธิบายลักษณะ รวมทั้งรายละเอียดที่มีการแปรผันของข้อมูลที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาได้ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้รับประโยชน์จากการใช้สถิติ เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัยประชาสัมพันธในแง่ของการสรุปผลหรือบรรยายลักษณะของ ประชากร ตลอดจนแสดงความสัมพันธ์ในลักษณะต่างๆ ของประชากรได้อีกด้วย ซึ่งจะอธิบายเรื่อง สถิติเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจและสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการวิจัยประชาสัมพันธในเชิงลึกได้ อย่างถูกต้อง เพื่อการพัฒนาองค์ความรู้ในวิชาชีพการประชาสัมพันธทั้งปัจจุบันและอนาคต ในหัวข้อ ที่จะกล่าวต่อไปนี้

8.3 ความหมายของสถิติ

ตามที่ได้กล่าวถึงสถิติในหัวข้อก่อนหน้าไปแล้วนั้น จะเห็นได้ว่าการนำสถิติมาใช้กับ งานวิจัยได้รับความนิยมน้อย่างกว้างขวาง ปัจจุบันนี้สถิติถูกนำมาใช้ในงานต่างๆ หลายสาขา เช่น ธุรกิจ สังคมศาสตร์ การสื่อสารโทรคมนาคม การขนส่งมวลชน การเมืองการปกครอง การพัฒนาคุณภาพ ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในประเทศ เป็นต้น การทำวิจัยจำเป็นต้องใช้สถิติมาช่วยตั้งแต่เริ่มต้น ได้แก่ การคำนวณขนาดตัวอย่างที่เหมาะสม กระบวนการสุ่ม กระบวนการจัดสรรหลังจากเก็บข้อมูล ได้ สถิติเป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการวิเคราะห์จนกระทั่งสุดท้ายคือการรายงานผลและการตีพิมพ์ก็มี การแสดงผลทางสถิติเพื่อแสดงถึงความน่าเชื่อถือของผลการวิจัย และการนำไปใช้ ดังนั้น ถ้าการใช้ สถิติไม่ถูกต้อง ก็จะทำให้ผลที่นำเสนอไม่น่าเชื่อถือ เมื่อผู้อ่านนำไปใช้ก็จะผิดพลาดได้

สถิติจัดได้ว่าเป็นทั้งวิทยาศาสตร์และศิลปะเช่นเดียวกับคณิตศาสตร์ โดยจะประกอบด้วย กระบวนการที่จะทำได้ข่าวสารต่างๆ ในเรื่องที่ต้องการจะศึกษา การจัดเป็นหมวดหมู่และ การนำเสนอ ซึ่งมีส่วนของศิลปะมาผสมผสานด้วย และในส่วนที่เป็นกระบวนการทางวิทยาศาสตร์จะ ประกอบด้วยขั้นตอนที่จะทำให้ได้ค่าสังเกตต่างๆ ที่ต้องการศึกษาอย่างเหมาะสม มีเหตุมีผลสามารถ ตรวจสอบได้ ดังนั้นจึงมีรูปแบบในการวัดหรือการสังเกตมากมาย

เมื่อพูดถึงคำว่า “สถิติ” มีการใช้ในหลายความหมาย สถิติที่สะกดคำในภาษาอังกฤษว่า “statistics” หมายถึง เทคนิคหรือวิธีการที่ใช้ในการวิเคราะห์ แปลผล และแสดงผลข้อมูล ตลอดจน การตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูล สถิติ ที่สะกดว่า “statistic” ใช้ในความหมายที่เกี่ยวข้องกับตัวเลข ที่บอกถึงลักษณะบางอย่างของกลุ่มตัวอย่างเช่น ค่าเฉลี่ย (ที่จะใช้ในการคำนวณค่าตัวเลขของ ประชากรต่อไป นอกจากนี้บางครั้งก็ใช้คำว่าสถิติในความหมายที่ไม่จำเป็นต้องเป็นค่าตัวเลขจากกลุ่ม ตัวอย่างในการวิจัยเท่านั้น แต่อาจใช้ในการบอกค่าบางอย่างของคนๆ นั้นก็ได้ อย่างไรก็ตามการให้คำ

จำกัดความของสถิตินั้น ควรพิจารณาถึงบริบทที่ต้องการสื่อความหมายไปในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยเฉพาะหรือไม่

กล่าวโดยสรุปสถิติ หมายถึง วิธีการในการวิเคราะห์ข้อมูลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นตัวแทนจากตัวเลขข้อเท็จจริงจากหน่วยที่ต้องการศึกษาทั้งหมด โดยมีกระบวนการของการวิเคราะห์ที่เริ่มจากการวางแผน การเก็บรวบรวมข้อมูล การนำเสนอข้อมูล การวิเคราะห์ และสุดท้ายคือ การตีความข้อมูล ทั้งนี้การเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมกับการศึกษาวิจัยจะช่วยให้ผู้วิจัยมีการแปลผลข้อมูลที่ต้องการมีระบบแบบแผนที่น่าเชื่อถือ และสามารถพิสูจน์ความถูกต้องของการแปลผลได้ หากพบว่ามีข้อบกพร่องในการวิเคราะห์

การเลือกใช้สถิติสำหรับการวิจัยอย่างเหมาะสมในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลถือเป็นขั้นตอนที่สำคัญขั้นตอนหนึ่งในการวิจัย โดยเฉพาะงานวิจัยเชิงปริมาณที่จะนำวิธีการทางสถิติมาใช้วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาคำตอบสำหรับปัญหาการวิจัย หรือ สมมติฐานการวิจัยที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ได้อย่างชัดเจน แต่ปัญหาที่พบส่วนใหญ่ของผู้วิจัยคือ การเลือกสถิติที่ไม่เหมาะสมในการวิเคราะห์ข้อมูล เช่น การใช้สถิติโคสแควร์ ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอายุ (หน่วยเป็นปี) ในฐานะตัวแปรต้น กับรายได้ (หน่วยเป็นบาท) ในฐานะตัวแปรตาม ซึ่งการใช้สถิติดังกล่าววิเคราะห์จะทำให้ตัวแปรที่มีความละเอียดในการวัดอยู่แล้วนั้นมีผลการวิเคราะห์ที่หยาบขึ้น เป็นต้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องพิจารณาถึงหลักเกณฑ์ที่สำคัญในการเลือกสถิติสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาการวิจัยหรือสมมติฐานการวิจัยที่ต้องการทดสอบ

ผู้วิจัยจะต้องกำหนดปัญหาหรือสมมติฐานการวิจัยให้ชัดเจน เนื่องจากปัญหาหรือสมมติฐานเป็นกุญแจที่สำคัญในการเลือกสถิติที่เหมาะสมและถูกต้องในการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นอย่างดี ในที่นี้จะขอยกตัวอย่างสมมติฐานจากตัวอย่างงานวิจัย ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 นักประชาสัมพันธ์น่าจะพึงพอใจกับวิธีการบริหารจัดการภายใน องค์การที่เน้นความเป็นประชาธิปไตย

สมมติฐานที่ 2 นักประชาสัมพันธ์เพศชายน่าจะชอบใช้เทคโนโลยีการสื่อสารที่ทันสมัยมากกว่าเพศหญิง

สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการวางแผนรณรงค์การสื่อสารเพื่อสร้างภาพลักษณ์ขององค์กรมากที่สุด และรองลงมา

จากสมมติฐานทั้ง 3 เมื่อพิจารณาแล้วพบว่าสมมติฐานที่ 1 จะต้องเลือกใช้สถิติสำหรับหนึ่งตัวแปร เนื่องจากเกี่ยวข้องกับความพึงพอใจของนักประชาสัมพันธ์ซึ่งเป็นตัวแปรเดียว ส่วนสมมติฐานที่ 2 จะต้องเลือกใช้สถิติสำหรับสองตัวแปร เนื่องจากเป็นการหาความสัมพันธ์ระหว่างเพศของนักประชาสัมพันธ์ (ในฐานะตัวแปรต้น) กับการชอบชอบใช้เทคโนโลยี การสื่อสาร (ในฐานะตัวแปรตาม)

แต่สมมติฐานที่ 3 จะต้องเลือกใช้สถิติสำหรับหลายตัวแปร เนื่องจากเป็นการเปรียบเทียบปัจจัย (ตัวแปรต้นที่มีมากกว่า 2 ตัวแปรขึ้นไป) ที่ส่งผลต่อการวางแผนรณรงค์การสื่อสารเพื่อสร้างภาพลักษณ์ขององค์กร (ในฐานะตัวแปรตาม)

2. ตัวแปรและระดับของการวัด

ผู้วิจัยจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องเลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลให้เหมาะสมตามข้อตกลงเบื้องต้นของตัวแปรในแต่ละระดับการวัด โดยการวิจัยเราสามารถแบ่งระดับการวัดของตัวแปรออกเป็น 4 ระดับ โดยเรียงลำดับจากต่ำไปสูง (กัญญามน อินทวาท, 2555 : 131) ดังนี้

2.1 ตัวแปรระดับกลุ่ม คือ ตัวแปรที่รายการแต่ละรายการมีชื่อเพื่อจำแนก แต่ไม่สามารถเรียงลำดับได้ เช่น เพศ แบ่งเป็น ชาย หญิง ประเภทอาชีพแบ่งเป็น ข้าราชการ พนักงานของรัฐ ธุรกิจส่วนตัว ทำสวน เป็นต้น

2.2 ตัวแปรระดับอันดับ คือ ตัวแปรที่รายการแต่ละรายการมีชื่อเพื่อจำแนก และสามารถเรียงลำดับได้ เช่น ระดับการศึกษา แบ่งเป็น ปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอก ระดับความคิดเห็น แบ่งเป็น เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง เป็นต้น

2.3 ตัวแปรระดับช่วง คือ ตัวแปรที่รายการแต่ละรายการมีชื่อเพื่อจำแนก สามารถเรียงลำดับได้ แต่ละรายการมีระยะห่างเท่ากัน และติดลบได้ เช่น อุณหภูมิ เกรดเฉลี่ย น้ำหนัก ส่วนสูง รายได้ เป็นต้น

2.4 ตัวแปรระดับอัตราส่วน คือ ตัวแปรที่รายการแต่ละรายการมีชื่อเพื่อจำแนก สามารถเรียงลำดับได้ แต่ละรายการมีระยะห่างเท่ากัน และเริ่มต้นที่ศูนย์ ติดลบไม่ได้ เช่น อายุ รายได้ ประสิทธิภาพการทำงาน จำนวนครั้งที่ไปศึกษาดูงานต่างประเทศ เป็นต้น

จากหลักเกณฑ์พิจารณาการเลือกใช้สถิติทั้ง 2 ข้อ ผู้วิจัยสามารถสรุปสถิติที่นิยมใช้สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลได้อย่างกว้างๆ โดยแยกตามลักษณะทางสถิติที่ต้องการทดสอบ ระดับการวัดของตัวแปร และจำนวนของตัวแปร ได้ดังนี้

1. สถิติที่ใช้สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลตัวแปรเดียว เรียกว่า “สถิติพรรณนา โดยแยกตามระดับการวัดของตัวแปร ดังแสดงในตารางที่ 8.2

ตารางที่ 8.9 ระดับการวัดตัวแปรแยกตามการวิเคราะห์ข้อมูลตัวแปรเดียว

จุดประสงค์ในการวิเคราะห์	ระดับการวัดของตัวแปร		
	นามบัญญัติ	เรียงลำดับ	อันตรภาคชั้นหรืออัตราส่วน
การวัดแนวโน้มสู่ส่วนกลาง	ร้อยละ ฐานนิยม	ร้อยละ มัธยฐาน	ร้อยละ ค่าเฉลี่ย
การกระจายของข้อมูล	-	ควอไทล์	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ที่มา (พิชิต พิทักษ์เทพสมบัติ, 2550 : 122)

2. สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน หรือใช้วิเคราะห์ข้อมูลตั้งแต่ 2 ตัวแปรขึ้นไป เรียกว่า “สถิติอนุมาน” หรือ “สถิติเชิงอ้างอิง”

2.1 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ 1 ตัวแปร ส่วนใหญ่จะใช้ทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับค่าเฉลี่ย โดยตัวแปรทั้งหมดนั้นจะมีระดับการวัดของตัวแปรเป็นแบบ อัตราภาคชั้นหรืออัตราส่วน ซึ่งสถิติที่ใช้วิเคราะห์ (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2551 : 215) คือ

2.1.1 ถ้ากลุ่มตัวอย่างมากกว่า 30 ขึ้นไป ($n > 30$) ใช้สถิติ Z - test

2.1.2 ถ้ากลุ่มตัวอย่างน้อยกว่า 30 ($n < 30$) ใช้สถิติ T - test

2.2 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง 2 ตัวแปร (ตัวแปรตาม 1 ตัวกับตัวแปรต้น 1 ตัว) โดยแยกตามระดับการวัดของตัวแปร ดังตารางที่ 8.3

ตารางที่ 8.10 ระดับการวัดของตัวแปรแยกตามการวิเคราะห์ข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่าง 2 ตัวแปร

ระดับการวัดของตัวแปรต้น	ระดับการวัดของตัวแปรตาม		
	นามบัญญัติ	เรียงลำดับ	อันตรภาคชั้นหรืออัตราส่วน
นามบัญญัติ	ไคสแควร์	ไคสแควร์	T - test (กรณีตัวแปรต้นมี 2 กลุ่ม) ANOVA (กรณีตัวแปรต้นมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป)
เรียงลำดับ	ไคสแควร์	ไคสแควร์	T - test (กรณีตัวแปรต้นมี 2 กลุ่ม) ANOVA (กรณีตัวแปรต้นมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป)
อันตรภาคชั้นหรืออัตราส่วน	การวิเคราะห์โลจิสติกหรือการวิเคราะห์จำแนกกลุ่มด้วยเทคนิค	การวิเคราะห์โลจิสติกหรือการวิเคราะห์จำแนกกลุ่มด้วยเทคนิค	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ที่มา (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2551 : 112)

2.3 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม 1 ตัว กับตัวแปรต้น 2 ตัว หรือมากกว่า 2 ตัวขึ้นไป โดยแยกตามระดับการวัดของตัวแปร ดังตารางที่ 8.4

ตารางที่ 8.11 ระดับการวัดของตัวแปรแยกตามวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตาม

ระดับการวัดของตัวแปรต้น	ระดับการวัดของตัวแปรตาม		
	นามบัญญัติ	เรียงลำดับ	อันตรภาคชั้นหรืออัตราส่วน
นามบัญญัติ	-	-	การวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณ
เรียงลำดับ	-	-	การวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณ
อันตรภาคชั้นหรืออัตราส่วน	การวิเคราะห์โลจิสติกหรือการวิเคราะห์จำแนกกลุ่มด้วยเทคนิค	การวิเคราะห์โลจิสติกหรือการวิเคราะห์จำแนกกลุ่มด้วยเทคนิค	สหสัมพันธ์พหุคูณ การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

ทีมา (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2551 : 113)

ดังนั้นหัวใจของการพิจารณาเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจะต้องกำหนดสมมติฐานการวิจัยให้ชัดเจนว่าต้องการทดสอบตัวแปรใดบ้าง และตัวแปรดังกล่าวมีระดับการวัดแบบใด ทั้งนี้จะเป็นการช่วยให้ผู้วิจัยสามารถตัดสินใจเลือกใช้สถิติได้ถูกต้องและสอดคล้องกับสมมติฐานที่ต้องการพิสูจน์นั่นเอง

8.4 สถิติสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ

อุทุมพร จามรมาน (2552 : 198 - 199) กล่าวว่า การใช้สถิติในการวิจัยทางสังคมศาสตร์ให้ถูกต้องเหมาะสมได้นั้น นอกจากจะต้องอาศัยข้อมูลที่มีความเชื่อถือได้สูงแล้ว ความสามารถของผู้วิจัยในการเลือกใช้เทคนิคทางสถิติก็เป็นเรื่องสำคัญ การที่จะเลือกใช้เทคนิคทางสถิติได้ถูกต้องผู้วิจัยจะต้องตอบคำถาม 4 ข้อต่อไปนี้ได้อย่างชัดเจน

1. วัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์ข้อมูล คือ อะไร หมายถึง คำตอบของการวิจัยที่ต้องการการบรรยายข้อมูลตามสภาพที่เป็นอยู่ นั้น หรือ ต้องการสรุปอ้างอิงไปยังประชากร

2. ในเรื่องที่วิจัยนั้น มีกลุ่มตัวอย่างกี่กลุ่ม และจำแนกตามอะไรบ้าง เช่น ต้องการศึกษาประสิทธิภาพการบริหารการสื่อสารฝ่ายงานประชาสัมพันธ์ จำนวน 60 คน มีเพศชาย 30 คน เพศหญิง 30 คน สถิติที่ใช้ในการวิจัยแบบนี้ต้องเกี่ยวข้องกับการทดสอบความแตกต่างของลักษณะของเพศ 2 กลุ่ม เป็นต้น

3. ข้อมูลในการวิจัยนั้น เป็นข้อมูลที่บอกจำนวน บอกลำดับที่ หรือบอกค่าของตัวแปร ตัวอย่างเช่น นักสื่อบริษัทเพื่อการจัดโครงการได้ 30 ชุด ข้อมูลนี้บอกจำนวน ในการยื่นต้อนรับผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรี ก.ยื่นลำดับที่ 1 ข.ยื่นลำดับที่ 2 ค.ยื่นลำดับที่ 3 ลักษณะนี้เป็นข้อมูลแบบอันดับ ส่วนข้อมูลที่บอกค่าของตัวแปรแบบอัตราส่วน มีตัวอย่าง เช่น อายุงานของอภิวรรณ เท่ากับ 10 ปี พงศภรณ์จัดจ้างทำป้ายประชาสัมพันธ์มีความยาว 15 เมตร เป็นต้น การรู้ข้อมูลที่จะวิเคราะห์นั้นเป็นข้อมูลประเภทใด จะทำให้ผู้วิจัยเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมกับลักษณะของข้อมูลนั้นๆ

4. สิ่งที่ผู้วิจัยกำลังศึกษานั้นเกี่ยวข้องกับตัวแปรกี่ตัว ถ้าเป็นตัวแปรเดียว ก็เลือกใช้สถิติที่เหมาะสมกับตัวแปรเดียว คือ Unilabiate analysis ถ้าเป็น 2 ตัวแปร ก็ควรใช้ Bivariate analysis และถ้าเกี่ยวข้องกับตัวแปรหลายตัวแปร ก็จะใช้ Multivariate analysis เป็นต้น

สถิติสำหรับการวิจัยประชาสัมพันธ์ ทั้งนี้ได้มีการกล่าวรายละเอียดบางส่วนไปแล้วเมื่อตอนต้น ต่อไปนี้จะกล่าวถึงการแทนค่าสูตรในแต่ละสถิติ เพื่อสร้างความเข้าใจในการที่จะนำไปประยุกต์ใช้กับการวิจัยประชาสัมพันธ์ต่อไป สถิติที่ผู้วิจัยสามารถเลือกได้มี 2 ประเภทใหญ่ คือ

1. สถิติเชิงบรรยาย หมายถึง สถิติที่ใช้อธิบายคุณลักษณะหรือรายละเอียดของสิ่งที่ต้องการศึกษา มีสถิติที่สามารถนำมาใช้ได้หลายแบบ คือ

1.1 ร้อยละเป็นสถิติที่ใช้แปลจำนวนหรือความถี่ให้เป็นร้อยละช่วยให้เข้าใจง่ายขึ้น
1.2 การวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลางเป็นสถิติที่ใช้หาตัวแทนของข้อมูลในกลุ่มนั้น ซึ่งมีอยู่ 5 ประเภท คือ ค่าเฉลี่ย มัชยฐาน ฐานนิยม ตัวกลางเรขาคณิต และตัวกลางฮาร์โมนิก แต่ที่นิยมกันมากที่สุดก็คือค่าเฉลี่ย

1.3 การวัดการกระจายเป็นสถิติที่แสดงให้เห็นความแตกต่างกันหรือการผันแปรของข้อมูลในกลุ่ม ถ้ากระจายมากแสดงว่าแตกต่างกันสูง ถ้ากระจายน้อย แสดงว่า ค่าใกล้เคียงกัน ค่าการกระจายที่สำคัญ คือ พิสัย ส่วนเบี่ยงเบนควอไทล์ ส่วนเบี่ยงเบนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความแปรปรวน ที่นิยมนำมาใช้กันมากได้แก่ พิสัย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความแปรปรวน

1.4 สถิติที่ใช้หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร สถิติที่ใช้หาความสัมพันธ์เรียกว่าสหสัมพันธ์ คือ ดัชนีที่แสดงทิศทาง และขนาดของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ สหสัมพันธ์มีหลายชนิด

2. สถิติเชิงอนุมาน เป็นสถิติที่ใช้สรุปค่าสถิติไปหาค่าพารามิเตอร์ หรือสรุปจากค่าของกลุ่มตัวอย่างไปสู่ค่าของประชากร ซึ่งจะต้องใช้เทคนิคทางสถิติอย่างใดอย่างหนึ่งใน 2 ประเภท คือ 1) สถิติแบบพารามेटริก และ 2) สถิติแบบไม่ใช้พารามेटริก เพื่อสรุปอ้างอิงจากกลุ่มตัวอย่างไปสู่ประชากร

โดยทั่วไปสถิติเชิงอนุมานจะใช้ในการทดสอบสมมติฐาน เพื่อพิสูจน์และลงสรุปว่าสมมติฐานที่ตั้งไว้นั้น เป็นจริงหรือไม่หากเป็นจริงก็จะยอมรับ สมมติฐาน H_0 แต่ถ้าไม่เป็นจริงก็จะปฏิเสธ สมมติฐาน H_0 อย่างไรก็ดี การตัดสินใจยอมรับ H_0 หรือปฏิเสธ H_0 มีโอกาสเกิดความคลาดเคลื่อนใน 2 ลักษณะ คือ 1) ความคลาดเคลื่อนแบบที่ 1 คือความคลาดเคลื่อนอันเนื่องจากการปฏิเสธสมมติฐาน H_0 ที่เป็นจริง และ 2) ความคลาดเคลื่อนแบบที่ 2 คือ ความคลาดเคลื่อนอันเนื่องจากการยอมรับสมมติฐาน H_0 ที่เป็นเท็จ

ความคลาดเคลื่อนในการตัดสินใจ ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ 4 ประการ (ปติวิรัต ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา, 2550 : 204) คือ

1. ระดับนัยสำคัญถ้าตั้งค่าระดับนัยสำคัญไว้สูง (เช่น 0.1) แสดงถึงการยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อนมาก ถ้าตั้งไว้ต่ำ (.01) ความคลาดเคลื่อนจะน้อย
2. ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ถ้ามีขนาดใหญ่และได้มาโดยการสุ่ม ความคลาดเคลื่อนจะน้อย
3. ความแปรปรวนของประชากร ถ้ามีความแปรปรวนมาก ความคลาดเคลื่อนก็จะมีมาก
4. การเลือกใช้การทดสอบแบบทางเดียวหรือแบบสองทางถ้าใช้การทดสอบทางเดียวจะมีโอกาสคลาดเคลื่อนน้อยกว่าการทดสอบ 2 ทาง

2.1 สถิติแบบพารามेटริกเป็นสถิติที่ใช้อ้างอิงค่าจากกลุ่มตัวอย่างไปหาค่าจากประชากร ใช้ในกรณีที่มีข้อมูลเป็นค่าการวัดในมาตราอันตรภาคและอัตราส่วน โดยอาศัยสถิติทดสอบ 4 ตัว คือ t , z , x^2 และ F

2.1.1 หลักในการใช้สถิติทดสอบทั้ง 4 ตัว (ณรงค์ โพธิ์พฤษานันท์, 2550 : 104 - 105)

มีดังนี้

2.1.1.1 ต้องศึกษาข้อตกลงเบื้องต้นของสถิติทดสอบแต่ละตัวก่อน

2.1.1.2 เลือกสถิติทดสอบให้เหมาะสมกับเงื่อนไขของการวิจัย เช่น

จำนวนตัวแปร จำนวนกลุ่มตัวอย่าง และมาตราวัดข้อมูล เป็นต้น

2.1.1.3 ต้องรู้ลักษณะการแจกแจงของสถิติทดสอบแต่ละตัว

2.1.2 ข้อตกลงเบื้องต้นของสถิติทดสอบสมมติฐาน

2.1.2.1 สถิติทดสอบ t และ z มีข้อตกลงเบื้องต้น ดังนี้

(1) การแจกแจงของประชากรเป็นโค้งปกติ

(2) ข้อมูลที่มีจัดอยู่ในมาตราที่วัดได้

(3) กลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มจากประชากร

(4) ถ้าศึกษาจากหลายกลุ่มความแปรปรวนของประชากรไม่ต่างกัน

2.1.2.2 สถิติทดสอบ χ^2 และ F

(1) การแจกแจงของประชากรเป็นโค้งปกติ

(2) ข้อมูลจัดอยู่ในมาตราที่วัดได้

(3) กลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มจากประชากร

(4) ค่าเฉลี่ยของประชากรมีค่าไม่ต่างกัน

(5) การเลือกสถิติทดสอบให้เหมาะสม สรุปได้ดังนี้

2.1.2.3 เมื่อตัวแปร 1 ตัว หรือมีกลุ่มตัวอย่าง 1 กลุ่ม สามารถเลือกใช้

(1) t - test เมื่อทดสอบเกี่ยวกับค่าเฉลี่ยของประชากร

(2) z - test เมื่อทดสอบเกี่ยวกับค่าเฉลี่ยของประชากร

(3) χ^2 - test เมื่อทดสอบเกี่ยวกับความแปรปรวนของประชากร

2.1.2.4 เมื่อตัวแปร 1 ตัว และกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มที่สัมพันธ์กันสามารถเลือกใช้

(1) t - test เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของประชากร 2 กลุ่ม

(2) z - test เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของประชากร 2 กลุ่ม

(3) t - test เมื่อทดสอบความแตกต่างของความแปรปรวนของประชากร 2 กลุ่ม

2.1.2.5 เมื่อมีตัวแปร 1 ตัว และกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ที่เป็นอิสระจากกันสามารถเลือกใช้

(1) t - test เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของประชากร 2 กลุ่ม

(2) z - test เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของประชากร 2 กลุ่ม

(3) F - test เมื่อทดสอบความแตกต่างของความแปรปรวนของประชากร 2 กลุ่ม

2.1.2.6 เมื่อมีตัวแปร 1 ตัว และกลุ่มตัวอย่างหลายกลุ่ม สามารถเลือกใช้

(1) t - test เมื่อทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรในประชากร

(2) F - test ใน ANOVA และ ANCOVA เมื่อทดสอบความแตกต่าง

ของค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างหลายกลุ่ม

2.1.2.7 เมื่อมีตัวแปรหลายตัว ใช้ χ^2 (MANOVA) ทดสอบความแตกต่างของจุด

เซ็นทรอยด์

2.1.3 สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับความแตกต่างของค่าเฉลี่ย 2 กลุ่ม

การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย 2 กลุ่ม นิยมใช้สถิติ t - test แต่ในกรณีที่กลุ่มตัวอย่างมีขนาดใหญ่ (n_1 และ n_2 มากกว่า หรือเท่ากับ 30) จะใช้ Z - test หรือ t - test ก็ได้ แต่ถ้ากลุ่มตัวอย่างมีขนาดเล็ก (n_1 และ n_2 น้อยกว่า 30) ใช้ t - test

8.5 กรณีศึกษาการวิจัยประชาสัมพันธ์

หัวข้อวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์เพื่อการท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำจันทบูร จังหวัดจันทบุรี

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์ และเพื่อประเมินผลรูปแบบการประชาสัมพันธ์เพื่อการท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำจันทบูร จังหวัดจันทบุรีที่สามารถเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวมากขึ้น งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษามี 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 ผู้นำชุมชน จำนวน 2 คน ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยวิธีวิเคราะห์เนื้อหา และกลุ่มที่ 2 ได้แก่ กลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำจันทบูร จำนวน 17 คน ใช้การสัมภาษณ์กลุ่มนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยวิธีวิเคราะห์เนื้อหา กลุ่มที่ 3 ได้แก่ นักท่องเที่ยว จำนวน 400 คน ใช้แบบสอบถามนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้โปรแกรมประมวลผลวิเคราะห์ สถิติที่ใช้คือ การหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

วิธีการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้แบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ส่วน คือ การวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีพื้นที่ในการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการเฉพาะเจาะจง โดยทำการเลือกเก็บข้อมูลที่ชุมชนริมน้ำจันทบูร เนื่องจากเป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ระดับชาติให้นักท่องเที่ยวเข้าไปท่องเที่ยว ซึ่งมีรายละเอียดของระเบียบวิธีการวิจัยทั้ง 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การวิจัยเชิงคุณภาพ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลจำนวน 19 คน แบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ของชุมชนริมน้ำจันทบูร ที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ได้มาด้วยวิธีการเจาะจง ได้แก่ ผู้นำชุมชน จำนวน 2 คน กลุ่มหน่วยงานราชการ ที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ได้มาด้วยวิธีการเจาะจง ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการ ผู้อำนวยการการท่องเที่ยว นักประชาสัมพันธ์ นักวิชาการด้านการท่องเที่ยว นักวิชาการด้านการประชาสัมพันธ์ของสถาบันอุดมศึกษา ครู/อาจารย์ผู้เสนอโครงการหรือเป็นผู้ตัดสินใจพานักเรียน/นักศึกษาเข้าชม บริษัททัวร์/มัคคุเทศก์ท้องถิ่น จำนวน 17 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์เจาะลึก เป็นคำถามข้อมูลเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำจันทบูร และแบบการสัมภาษณ์ในกลุ่ม ผู้บริหาร นักวิชาการ ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์เพื่อการท่องเที่ยว เพื่อ

วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำจันทบูร ในปัจจุบันและแนวทางในอนาคต

ส่วนที่ 2 การวิจัยเชิงปริมาณ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลคือนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำจันทบูร จำนวน 400 คน และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามในลักษณะ Check list และ 5-point scale มีคำถามประกอบด้วย 4 ส่วน คือ

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม
2. พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว
3. พฤติกรรมการเปิดรับสื่อประชาสัมพันธ์
4. ความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำจันทบูร
5. ข้อเสนอแนะ

ทั้งนี้เมื่อได้ผลการวิจัยแล้วมีการนำโมเดลการพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำจันทบูร พร้อมข้อมูลสรุปไปให้ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องทางด้านสาขาวิทยาศาสตร์ประมงหาดชี่ความเหมาะสม โดยมีการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการประเมินผลรูปแบบการประชาสัมพันธ์ด้วยการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับรูปแบบการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำจันทบูร เพื่อการท่องเที่ยว แล้วทำการแบ่งคำถามเกี่ยวกับรูปแบบการประชาสัมพันธ์เป็น 4 ส่วน ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ด้วยหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องโดยตรง การประชาสัมพันธ์ด้วยการท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำจันทบูร การประชาสัมพันธ์ด้วยหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และชุมชนอื่นๆ รวมทั้งข้อเสนอแนะ โดยมีผู้เชี่ยวชาญ 19 คน เป็นอาจารย์สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษาและนักประชาสัมพันธ์ เพื่อหาค่าดัชนีความเหมาะสมของแบบประเมินการพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำจันทบูรเพื่อการท่องเที่ยว

สรุปการทำความเข้าใจเรื่องของระเบียบวิธีวิจัยเพื่อนำมาประยุกต์กับการวิจัยประชาสัมพันธ์เป็นสิ่งที่มีความจำเป็นต่อการปฏิบัติ เพื่อการบรรลุถึงเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ที่กำหนดไว้ของแต่ละองค์กร โดยเฉพาะการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติวิจัยเชิงปริมาณซึ่งเป็นการวิจัยเพื่อตอบปัญหาวิจัยที่มีการวัดค่าตัวแปรออกมาเป็นตัวเลข สะดวกต่อการรายงานผลการดำเนินงาน นักประชาสัมพันธ์สามารถควบคุมจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม เวลาและสถานการณ์ได้อย่างรวดเร็ว และยังใช้สถิติเพื่อช่วยวิเคราะห์และประมวลข้อสรุปเพื่อให้เกิดความคลาดเคลื่อนให้น้อยที่สุดได้อีกด้วย จะเห็นได้ว่าสถิติสำหรับการวิจัยประชาสัมพันธ์หลักการสำคัญคือการเลือกสถิติมาใช้กับงานวิจัยจะต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมกับข้อมูลหรือสมมติฐานที่ต้องการพิสูจน์ ซึ่งโดยปกติแล้วการวิจัยประชาสัมพันธ์เป็นงานวิจัยที่มีลักษณะการใช้สถิติที่ไม่ซับซ้อน เพราะการวิจัยส่วนใหญ่เป็นการวิจัยเชิงสำรวจที่มีจำนวนตัวเลขเกี่ยวกับ ความพึงพอใจ ทัศนคติ

ความต้องการ ส่งผลให้การวิเคราะห์ข้อมูลไม่ยุ่งยากเมื่อเทียบกับงานวิจัยประเภทอื่น สถิติที่เหมาะสมที่นำมาวิเคราะห์การวิจัยประชาสัมพันธุ์ เช่น การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย การทดสอบค่าที่ การทดสอบไคสแควร์ การวิเคราะห์ความแปรปรวน เป็นต้น นอกจากนี้ นักประชาสัมพันธุ์ควรมีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการตลาด เพื่อนำเอาข้อมูลที่ผ่านมากระบวนการวิเคราะห์ด้วยสถิติเรียบร้อยแล้ว ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินธุรกิจที่จะตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจของลูกค้าหรือผู้บริโภค รวมถึงการสร้างสรรค์แผนการสื่อสารการประชาสัมพันธุ์ให้ความโดดเด่น ทันสมัยอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างการจดจำและสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันในตลาดทั้งปัจจุบันและอนาคต

8.6 สรุป

การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นกระบวนการแปลงค่าข้อมูลดิบจากการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามมาตรวจสอบความถูกต้อง โดยการจัดการข้อมูลด้วยวิธีต่างๆ เช่น การคำนวณ การนำเสนอข้อมูล เป็นต้น เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ตามวัตถุประสงค์ ทั้งนี้ข้อมูลที่ทำกรวิเคราะห์จะมีการอ้างอิงถึงสถิติ เพื่อใช้ในการแปลผล เพื่อมุ่งหาความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาและค้นหาความถูกต้องจากสมมติฐานที่ตั้งไว้ประเภทข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์ คือ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยพิจารณาจากแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลที่สำคัญ คือ ควรตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลดิบ เพื่อช่วยให้ผู้วิจัยแยกแยะข้อมูลอย่างตรงไปตรง และพิจารณาถึงความสัมพันธ์ที่ส่งผลต่อข้อมูลและสาเหตุของความสัมพันธ์อย่างลึกซึ้ง เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการอภิปรายผลข้อมูลจากการวิเคราะห์ ลักษณะปัญหาของ การวิเคราะห์ข้อมูลคือการเลือกใช้สถิติที่สอดคล้องและสัมพันธ์กับงานวิจัยส่วนวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับกรวิจัยประชาสัมพันธุ์ที่จะสนับสนุนการตัดสินใจของผู้วิจัยต่อ การเลือกใช้สถิติได้อย่างเหมาะสมนั้น แบ่งออกได้ 2 วิธีการ คือ (1) การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเหตุผล (2) การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ ความหมายของสถิติ คือ วิธีการในการวิเคราะห์ข้อมูลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นตัวแทนจากตัวเลขข้อเท็จจริงจากหน่วยที่ต้องการศึกษาทั้งหมด โดยมีกระบวนการของการวิเคราะห์ที่เริ่มจากการวางแผน การเก็บรวบรวมข้อมูล การนำเสนอข้อมูล การวิเคราะห์ และสุดท้ายคือ การตีความข้อมูล ทั้งนี้การเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมกับการศึกษาวิจัยจะช่วยให้ผู้วิจัยมีการแปลผลข้อมูลที่ต้องการมีระบบแบบแผนที่น่าเชื่อถือ และสามารถพิสูจน์ความถูกต้องของการแปลผลได้ หากพบว่ามีข้อบกพร่องในการวิเคราะห์ สถิติสำหรับการวิจัยประชาสัมพันธุ์ สถิติแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ (1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงบรรยาย สถิติพื้นฐานที่มุ่งบรรยายภาพรวมของสิ่งที่ต้องการศึกษาเป็นผลการวิเคราะห์เฉพาะกลุ่ม ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ การวัดค่ากลาง เช่น ค่าเฉลี่ย มัธยฐาน ฐานนิยม พิสัย ส่วนเบี่ยงเบนควอไทล์ ความเบี่ยงเบนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (2) การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงอนุมานเป็นการนำผลข้อมูลที่เก็บมาได้จากกลุ่มตัวอย่างไปใช้

อ้างอิงหรืออธิบายกลุ่มประชากร ได้แก่ การประเมินค่าพารามิเตอร์ในประชากร และการทดสอบสมมติฐาน แบ่งออกเป็น สถิติมีพารามิเตอร์ และ สถิติไม่มีพารามิเตอร์ สถิติเชิงอนุมาน ประกอบด้วย สหสัมพันธ์ การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว และการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

แบบฝึกหัดบทที่ 8

1. การวิเคราะห์ข้อมูลหมายถึง
2. การวิเคราะห์ข้อมูลวิจัยเชิงปริมาณสามารถดำเนินการได้กี่ลักษณะ
3. ความหมายของสถิติคือ
4. สถิติเชิงบรรยายและสถิติเชิงอนุมานมีลักษณะที่แตกต่างกันอย่างไร
5. สถิติเชิงบรรยายแบ่งสถิติที่ใช้ในการศึกษาวิจัยได้กี่แบบ อะไรบ้าง
6. การทดสอบสมมติฐานมีความสำคัญอย่างไรต่อการวิจัย จงอธิบายมาพอเข้าใจ
7. ข้อตกลงเบื้องต้นของสถิติทดสอบสมมติฐาน
8. จากกรณีศึกษาวิจัยประชาสัมพันธุ์ให้วิจารณ์วิธีการใช้สถิติว่ามีความเหมาะสมหรือไม่

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

เอกสารอ้างอิง

- กัญญาณอน อินหว่าง. (2555). **ระเบียบวิธีวิจัย**. พิษณุโลก : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยพิษณุโลก จำกัด.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2551). **การวิเคราะห์ : สถิติสำหรับการบริหารและวิจัย**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จินตวีร์ เกษมสุข. (2556). **การวิจัยประชาสัมพันธ์**. กรุงเทพฯ : บริษัท วี.พรีนท์ (1991) จำกัด.
- ณรงค์ โพธิ์พุกพานันท์. (2550). **ระเบียบวิธีวิจัย**. กรุงเทพฯ : บริษัท ธนาเพรส จำกัด.
- บุญเรียง ขจรศิลป์. (2549). **สถิติวิจัย II**. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ : พีเอส.พรีนท์.
- ปติวรรดา ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา. (2550). **การวิจัยนิเทศศาสตร์**. กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- พรทิพย์ พิมพ์พันธุ์. (2551). **การวิจัยเพื่อการประชาสัมพันธ์**. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พิชิต พิทักษ์เทพสมบัติ. (2550). **เอกสารประกอบการสอน วิชา การวิจัยทางการบริหาร**. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- วีระศักดิ์ จินารัตน์. (2557). **การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงอนุมาน**. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น. ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2557.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2551). **การวิจัยธุรกิจ**. กรุงเทพฯ : A.N. การพิมพ์.
- อุทุมพร จามรมาน. (2552). **การสู่มตัวอย่างทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ : โครงการตำราวิทยาศาสตร์อุตสาหกรรม.
- Gravetter, F. J., and Walnau, L. B. (2001) *Essentials of statistics for the behavioral sciences* (4thed.) Pacific Grove, CA: Wadsworth
- Hafner, A. W. (1998). *Descriptive statistical techniques of librarians* (2nded.) American library Association, IL: Chicago

แผนบริหารการสอนประจำบทที่ 9

เนื้อหาประจำบท

บทที่ 9 การวิเคราะห์ข้อมูลวิจัยเชิงคุณภาพ

- 9.1 ความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ
- 9.2 ลักษณะของการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ
- 9.3 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ
- 9.4 โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ
- 9.5 ความน่าเชื่อถือของงานวิจัยเชิงคุณภาพ
- 9.6 สรุป

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อศึกษาบทที่ 9 แล้วนักศึกษาสามารถ

1. เพื่อให้ผู้เรียนอธิบายความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพได้
2. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถบอกประเภทข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์ได้ถูกต้อง
3. เพื่อให้ผู้เรียนตอบคำถามและหาแนวทางเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลได้
4. เพื่อให้ผู้เรียนประยุกต์ใช้ความรู้จากชั้นเรียนสู่การจัดทำวิจัยเชิงคุณภาพได้

กิจกรรมการเรียนการสอนประจำบท

1. ศึกษาจากเอกสารคำสอนการวิจัยประชาสัมพันธ์
2. การบรรยายด้วยพาวเวอร์พอยต์
3. เอกสารประกอบความรู้เพิ่มเติมจากบทเรียน
4. ทดสอบความรู้ความเข้าใจภายหลังการฝึกปฏิบัติ
5. การซักถามและอภิปรายร่วมกันในชั้นเรียน
6. ตัวอย่างสถิติเพื่อการวิเคราะห์และแปลความ
7. ผู้สอนสรุปสาระสำคัญจากบทเรียน
8. ผู้เรียนศึกษาแบบฝึกหัดท้ายบท และตอบคำถาม

สื่อการเรียนการสอน

1. เอกสารคำสอนการวิจัยประชาสัมพันธ์
2. คอมพิวเตอร์
3. โปรเจคเตอร์
4. เอกสารบรรยายพาวเวอร์พอยด์
5. ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์
6. อินเทอร์เน็ต
7. วีดิโอการสอน
8. เอกสารความรู้เพิ่มเติม

การวัดผลและประเมินผล

1. การอธิบายความรู้ความเข้าใจในการวิเคราะห์ข้อมูลวิจัยเชิงคุณภาพ
2. สังเกตจากความสนใจ การตอบคำถาม
3. การซักถามของผู้เรียนที่มีต่อประเด็นที่ตนเองสงสัย
4. ผู้สอนมีการติดตามและบันทึกผลการประยุกต์ใช้ความรู้สู่การจัดทำวิจัยเชิงคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง
5. สังเกตจากการมีส่วนร่วมของผู้เรียน
6. ความรู้ความเข้าใจการตอบแบบฝึกหัดท้ายบท

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทที่ 9

การวิเคราะห์ข้อมูลวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพนับเป็นขั้นตอนที่สำคัญในกระบวนการวิจัย วิธีการหลักที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นวิธีการสร้างข้อสรุปจากการศึกษาจากข้อมูลจำนวนหนึ่ง ซึ่งมักไม่ใช่สถิติในการวิเคราะห์หรือถ้าใช้สถิติก็ไม่ได้ถือว่าเป็นวิธีการวิเคราะห์หลัก แต่จะถือเป็นข้อมูลเสริมในการวิเคราะห์ ข้อมูลเชิงคุณภาพนั้น ผู้วิเคราะห์ข้อมูลนับเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่ง และควรมีความรู้ในเรื่องแนวคิด ทฤษฎีอย่างกว้างขวาง มีความเป็นสหวิทยากรอยู่ในตัวเองมีความสามารถทางภาษาสามารถเชื่อมโยงข้อความ และสร้างข้อสรุปเป็นกรอบแนวคิดและตีความหมายของข้อมูลได้หลายๆ แบบ ทั้งนี้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพนั้นอาจไม่จำเป็นต้องใช้เฉพาะการวิจัยเชิงคุณภาพเท่านั้น แต่อาจใช้กับการวิจัยเชิงปริมาณที่ผู้วิจัย มีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ เช่น แบบสอบถามปลายเปิด การสัมภาษณ์ การสังเกต จดบันทึก มาทำการ วิเคราะห์ เพื่อให้ข้อมูลที่รวบรวมมา มีความหมายและตอบคำถามหรือจุดมุ่งหมายของการวิจัย สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพในบทนี้ ผู้ศึกษานำเสนอสาระเกี่ยวกับขั้นตอนในการวิเคราะห์และเทคนิควิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปสู่การได้ข้อสรุปที่เป็นคำตอบของการวิจัย โดยเทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่สำคัญๆ โดยจะนำมาอธิบายให้เกิดความเข้าใจดังนี้

9.1 ความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นการนำเอาข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าวิจัย มาจัดกระทำให้เป็นระบบและหาความหมาย แยกแยะองค์ประกอบ รวมทั้งเชื่อมโยงและหาความสัมพันธ์ของข้อมูล เพื่อให้สามารถนำไปสู่ความเข้าใจต่อการดำรงอยู่และการเปลี่ยนแปลงของปรากฏการณ์ที่ศึกษา (ชยันต์ วรรณะภุติ, 2552 : 84)

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ หมายถึง การนำข้อมูลที่ได้จากเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น แบบสอบถามปลายเปิด การสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์ และการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นต้น มาทำการวิเคราะห์ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพมีเทคนิคที่สำคัญดังนี้

1. การจำแนกและจัดระบบข้อมูล เป็นการนำข้อมูลที่ได้นำมาจำแนกและจัดหมวดหมู่ออกให้เป็นระบบ เช่น ข้อมูลหมวดบุคคลากร ข้อมูลหมวดงบประมาณ ข้อมูลหมวดวัสดุอุปกรณ์ ข้อมูลหมวดงบประมาณ เป็นต้น

2. การวิเคราะห์สรุปอุปนัย เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น มาวิเคราะห์เพื่อหาบทสรุปร่วมกันของเรื่องนั้น

3. การเปรียบเทียบเหตุการณ์ เป็นการนำข้อมูลที่ได้มาไปเทียบเคียงหรือเปรียบเทียบกับเหตุการณ์อื่น เพื่อหาความเหมือนและความแตกต่างกันที่เกิดขึ้น เช่น เปรียบเทียบหน่วยงานหนึ่งกับอีกหน่วยงานหนึ่งที่ประสบผลสำเร็จทางการบริหาร เป็นต้น

4. การวิเคราะห์ส่วนประกอบ เป็นการนำข้อมูลที่ได้มาทำ การวิเคราะห์ออกให้เห็นเป็นส่วนๆ เช่น วิเคราะห์การบริหารงานขององค์การออกเป็น 7 หมวด ตามกรอบนโยบายการบริหารงานกรมประชาสัมพันธ์ เขต 7 จังหวัดจันทบุรี เป็นต้น

5. การวิเคราะห์ข้อมูลเอกสาร เป็นการนำเอกสารหรือหลักฐานต่างๆ มาวิเคราะห์ให้เห็นว่ามุ่งพรรณนาและอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น เช่น วิเคราะห์การรูปแบบ การประชาสัมพันธ์เพื่อหาเสียงเลือกตั้งช่วงปี 2557 เป็นต้น

6. การวิเคราะห์สาเหตุและผล เป็นการนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ให้เห็นว่าจากผลมาจากเหตุ คือ วิเคราะห์ผลที่เกิดขึ้น ย้อนกลับมาให้เห็นว่าเกิดมาจากเหตุปัจจัยใดบ้าง หรือวิเคราะห์เหตุไปหาผล คือ วิเคราะห์จากเหตุไปหาผล คือ วิเคราะห์ให้เห็นว่าเมื่อเหตุนี้เกิดขึ้น ได้นำไปสู่ผลที่เกิดขึ้นอะไรบ้าง

7. การสร้างจินตนาการเชิงสังคมวิทยา เป็นการนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยเปลี่ยนมุมมองการวิเคราะห์ไปยังมุมมองอื่นๆ เพื่อดูผลการวิเคราะห์ที่เกิดขึ้นว่าเป็นเช่นใด เช่น เปลี่ยนมุมมองการวิเคราะห์จากมุมมองค่านิยม มาเป็นการวิเคราะห์มุมมองด้านวัฒนธรรม เป็นต้น

สรุปในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ไม่ว่าจะเป็นการใช้เทคนิคใด ก่อนที่จะมีการนำเทคนิคทั้ง 7 เทคนิคมาใช้ นั้น จำเป็นอย่างมากที่จะต้องมีการตรวจสอบข้อมูล เพื่อให้ผู้วิจัยเกิดความมั่นใจว่าข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมมานั้นมีความถูกต้องก่อน ทั้งนี้เพราะการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพนั้น การใช้อัตวิสัย ไม่เหมือนกับการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณที่เน้นการใช้วัตถุวิสัย การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ เรียกว่า “การตรวจสอบข้อมูลสามเส้า ” โดยแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ (1) การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (2) การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย และ (3) การตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎี

1. การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล จะเน้นการตรวจสอบข้อมูลที่ได้มาจากแหล่งต่างๆ นั้นมีความเหมือนกันหรือไม่ ซึ่งถ้าทุกแหล่งข้อมูลพบว่าได้ข้อค้นพบมาเหมือนกัน แสดงว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มามีความถูกต้อง

2. การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย จะเน้นการตรวจสอบจากผู้วิจัยหรือผู้เก็บข้อมูลต่างคนกันได้ว่าข้อค้นพบที่เหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไร ซึ่งถ้าผู้วิจัยหรือผู้เก็บข้อมูลทุกคนพบว่าข้อค้นพบที่ได้มามีความเหมือนกัน แสดงว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มามีความถูกต้อง

3. การตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎี จะเน้นการตรวจสอบว่าถ้ามีการใช้ทฤษฎีที่หลากหลายแล้ว ข้อมูลที่ได้มาเป็นไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่ ถ้าผู้วิจัยพบว่าไม่ว่าจะนำทฤษฎีใดมาใช้ได้ข้อค้นพบที่เหมือนกัน แสดงว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มามีความถูกต้อง

9.2 ลักษณะของการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นขั้นตอนหนึ่งในการวิจัยเชิงคุณภาพที่จะกระทำควบคู่ไปกับการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีลักษณะดังต่อไปนี้

9.2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ต้องการที่จะอธิบายความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ เช่นเดียวกับการวิจัยเชิงปริมาณ แต่เป็นการอธิบายในมิติที่แตกต่างกัน คือการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพมุ่งเน้นที่จะจำแนกให้เห็นความหลากหลาย และความหมายของปรากฏการณ์ มากกว่าที่จะเสนอให้เห็นถึงความคล้ายคลึงกันและความสัมพันธ์ที่วัดได้ด้วยค่าทางสถิติ

9.2.2 การวิเคราะห์ข้อมูลอาศัยข้อมูลที่มีลักษณะเป็นภาพรวม ซึ่งหมายถึงองค์ประกอบของปรากฏการณ์ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวโยงซึ่งกันและกันที่มีอยู่แล้วตามสภาพที่เป็นจริงเพื่อช่วยให้เกิดความหมายและความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ในด้านต่างๆ ไม่ใช่เป็นการเลือกวิเคราะห์ปรากฏการณ์อย่างโดดๆ หรือเป็นส่วนเป็นเสี่ยงที่ขาดความเกี่ยวพันกับส่วนอื่น ๆ

9.2.3 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจะเริ่มกระทำพร้อมๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูล และกระทำพร้อมๆ กันไปตลอดระยะเวลาของการเก็บรวบรวมข้อมูล (ชาย โปธิสิตา, 2550 : 87) ทั้งนี้ เพราะการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นกระบวนการแสวงหาความรู้แบบอุปนัย คือเน้น การออกไปสัมผัสกับปรากฏการณ์เป็นรูปธรรมก่อน แล้วจึงสร้างสมมติฐาน และตรวจสอบสมมติฐานนั้นเป็นขั้นๆ ไป จนมั่นใจว่าเป็นข้อค้นพบที่สามารถลงเป็นข้อสรุปได้ และการวิจัยเชิงคุณภาพยังเป็นการศึกษาปรากฏการณ์จากหลายๆ มิติ เพื่อให้เห็นภาพรวมของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น การมองจากหลายมิติหรือหลายแง่มุมนี้ คือการใช้แนวคิดทฤษฎีที่หลากหลายในการพิจารณาปรากฏการณ์ ดังนั้นระหว่างเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งเป็นช่วงที่นักวิจัยได้สัมผัสกับรูปธรรมของปรากฏการณ์นั้นก็ให้นำแนวคิดทฤษฎีที่หลากหลายมาช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อมๆ กันด้วย

9.2.4 การวิจัยเชิงคุณภาพต้องอาศัยข้อมูลที่เป็น “บริบท” ของปรากฏการณ์ที่ให้ความหมายและมีผลต่อการดำรงอยู่ของปรากฏการณ์นั้นๆ มาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น คือ ปรากฏการณ์สังคมไม่ได้อยู่โดดๆ ด้วยตัวของมันเอง แต่เกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขบางประการและมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์อื่นๆ ในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ถ้าจะแยกปรากฏการณ์นั้นมาศึกษาโดดๆ หรือเป็นอิสระจากบริบทของมันก็จะทำให้ขาดความเข้าใจถึงความหมายและ

ความสัมพันธ์ ตลอดจนทำให้เป็นการวิเคราะห์ปรากฏการณ์นั้นอย่างขาดความหมายทางประวัติศาสตร์ของมันไปนั่นเอง

9.2.5 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพต้องคำนึงถึงทัศนคติใน ซึ่งหมายถึงผู้ที่ให้ข้อมูลแก่นักวิจัย และทัศนคติคนนอก ซึ่งหมายถึงมุมมองของผู้วิจัย เพื่อให้ได้ข้อสรุปจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นข้อสรุปของปรากฏการณ์จริงตามความคิดเห็นของผู้ที่อยู่ในปรากฏการณ์นั้นๆ จริงซึ่งก็หมายถึงผู้ให้ข้อมูล นั่นเอง (ศากุล ช่างไม้, 2552 : 49)

9.2.6 นักวิจัยเชิงคุณภาพต้องคำนึงถึงข้อมูล “หน้าบ้าน” และข้อมูล “หลังบ้าน” ปรากฏการณ์ที่เรามองเห็นถือเป็นเพียงข้อมูล “หน้าบ้าน” ยังมีอีกส่วนหนึ่งที่ซ่อนอยู่เบื้องหลัง และเป็นสิ่งที่อธิบายความเคลื่อนไหว และทิศทางของปรากฏการณ์ “หน้าบ้าน” หน้าทีของนักวิจัยในการวิเคราะห์ข้อมูลก็คือ การค้นหาเบื้องหลังของปรากฏการณ์ “หน้าบ้าน” อันนี้เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาให้ชัดเจนขึ้นนั่นเอง

9.2.7 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพต้องอาศัยสมมติฐานชั่วคราว นักวิจัยจะต้องนำแนวคิดทฤษฎีที่หลากหลายร่วมกับจินตนาการของนักวิจัย มาลองสร้างเป็นสมมติฐานชั่วคราว จำนวนมากและขณะที่เก็บรวบรวมข้อมูล สมมติฐานชั่วคราวเหล่านี้จะเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดแนวคิด และมีลักษณะช่วยๆ ให้คิดต่อ ดังนั้นคนช่างสงสัยจึงมีคุณสมบัติเหมาะสมที่จะเป็นนักวิจัยเชิงคุณภาพ

9.2.8 ผู้วิจัยต้องเป็นผู้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยตนเอง (ศากุล ช่างไม้, 2552 : 51) ทั้งนี้เพราะการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจะต้องกระทำไปพร้อมๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูล ต้องระลึกรู้เสมอว่าผู้วิจัยคือเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลของงานวิจัยเชิงคุณภาพ และในขณะเดียวกันผู้วิจัยก็คือผู้ที่ต้องวิเคราะห์ข้อมูลด้วยตนเอง กระบวนการที่นักวิจัยเข้าไปสัมผัสปรากฏการณ์ด้วยตนเอง การสร้างสมมติฐานชั่วคราว จำเป็นต้องกระทำโดยนักวิจัยหลักที่รู้ปัญหา การวิจัยเป็นอย่างดี หรืออาจกล่าวได้ว่าต้องกระทำโดยผู้รู้คำถามการวิจัย และได้อ่านแนวคิดทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับคำถามการวิจัยมาแล้วเป็นอย่างดี ซึ่งหากงานวิจัยที่ทำเป็นหมู่คณะ ผู้ร่วมวิจัยจะต้องทำงานกันอย่างใกล้ชิดมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลและข้อคิดเห็นกันตลอดระยะเวลาของการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล และถึงแม้เป็นงานวิจัยที่ทำตามลำพัง นักวิจัยก็ต้องแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่นตลอดเวลาเช่นกัน นั่นคือการวิเคราะห์ข้อมูลคือการสร้างบทสนทนาโต้ตอบ ในสมองของนักวิจัยกับเพื่อนร่วมโครงการวิจัย หรือกับนักวิจัยคนอื่นๆ เพื่อให้เกิดความอกเอยทางปัญญาในการพิจารณาปรากฏการณ์ต่อไป

9.3 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูลต้องเริ่มกระทำพร้อมๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูล และต้องดำเนินต่อไป ภายหลังจากเก็บข้อมูลสิ้นสุดลง ทั้งนี้เนื่องจากงานวิจัยเชิงคุณภาพไม่มีกรอบแนวคิดหรือทฤษฎีที่ตายตัวเป็นตัวกำหนด เป็นการศึกษาปรากฏการณ์จากหลายมิติเพื่อให้เห็นภาพรวมของสิ่งที่เกิดขึ้น การมองจากหลายมิตินี้เอง เป็นการใช้แนวคิดทฤษฎีที่หลากหลายในการพิจารณาปรากฏการณ์ โดยระหว่างที่ผู้วิจัยกำลังเก็บรวบรวมข้อมูลอยู่ อาจนำแนวคิดทฤษฎีต่างๆ ที่ได้ทบทวนวรรณกรรมมา ช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อมกัน การวิเคราะห์ข้อมูลขณะเก็บรวบรวมข้อมูลยังช่วยในการรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมที่ไม่ครบถ้วน ให้ครบถ้วนพอที่จะตอบคำถามการวิจัยได้ (ศากุล ช่างไม้, 2552 : 52)

การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นขั้นตอนที่สำคัญในกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเฉพาะวิธีการหลักที่ใช้ในการวิเคราะห์นั้นเป็นวิธีการสร้างข้อสรุปจากข้อมูลจำนวนหนึ่ง มักไม่ใช้สถิติช่วยในการวิเคราะห์หรือถ้าใช้สถิติก็ไม่ได้ใช้เป็นวิธีวิเคราะห์หลัก แต่ใช้เป็นข้อมูลเสริม ดังนั้นผู้วิเคราะห์ข้อมูลจึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการวิจัย ผู้วิเคราะห์ข้อมูลควรมีความรู้ในเรื่องแนวคิดทฤษฎี มีความรู้จริงด้วยตัวเอง สามารถสร้างข้อสรุปผลเป็นกรอบแนวคิด (Appleton, 1995 : 43)

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุป ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งส่วนใหญ่ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ จะเป็นข้อความบรรยาย ซึ่งได้จากการสังเกต สัมภาษณ์ และจดบันทึก
2. การวิเคราะห์เนื้อหา เป็นข้อความบรรยายเหมือนกัน แต่เป็นการกระทำกับข้อมูลที่ได้จากเอกสาร จะกระทำโดยการพยายามทำให้ข้อมูลนั้นเป็นจำนวนที่นับได้ มักใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเอกสารในการวิจัยเอกสาร

1. การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุป

การวิเคราะห์ข้อมูลแบบนี้ มีอยู่ด้วยกัน 3 ชนิด (Appleton, 1995 : 131) คือ

- 1.1 การวิเคราะห์แบบอุปนัย คือ การตีความสร้างข้อสรุปข้อมูลจากสิ่งที่เป็นรูปธรรม หรือปรากฏการณ์ที่มองเห็น เช่น พิธีกรรม การดำเนินชีวิต ความเป็นอยู่การทำงาน ฯลฯ เมื่อผู้วิจัยได้เห็นหรือสังเกตหลายๆ เหตุการณ์ต่างๆ แล้วจึงลงมือสรุป แต่หากข้อสรุปนั้นยังไม่ได้รับการตรวจสอบอื่นๆ ก็ถือว่า ผลที่ได้เป็นสมมติฐาน หากได้รับการยืนยันก็ถือว่าเป็นข้อสรุปได้

ในการที่ข้อสรุปไม่ได้รับการยืนยันนั้น เรียกว่า “สมมติฐานชั่วคราว” เช่น สมมติฐานที่อาจตั้งขึ้นจากการพิจารณาข้อมูลเบื้องต้น จากนั้นจึงศึกษารวบรวมข้อมูลเพิ่มเติม (ศากุล ช่างไม้,

2552 : 54) ดังนั้น ตลอดเวลาที่นักวิจัยทำการวิจัย และลงมือวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น มีการบันทึกโดยจำแนกออกเป็นใคร ที่ไหน เมื่อไหร่ อย่างไร อะไร มีความหมายอย่างไรในการทำสิ่งเหล่านี้ ในการพิสูจน์สมมติฐานนั้น การวิจัยเชิงคุณภาพจะแตกต่างจากการวิจัยเชิงปริมาณซึ่งมีการตีกรอบทฤษฎี แต่ในการวิจัยเชิงคุณภาพผู้วิจัยจะไม่กำหนดสมมติฐานจากกรอบแนวคิดอันใดอันหนึ่งโดยเฉพาะ ผู้วิจัยจะปรับและเปลี่ยนสมมติฐานอยู่เสมอโดยอาศัยการพิสูจน์สมมติฐานเหล่านั้นตลอดเวลา ซึ่งสมมติฐานอาจถูกหรือผิดก็ได้ เมื่อสมมติฐานนี้ถูกพิสูจน์และตรวจสอบแล้วจึงจะเป็นข้อสรุป (Appleton, 1995 : 46) ซึ่งจะเห็นได้ว่าการวิเคราะห์ข้อมูลนี้ หัวใจสำคัญอยู่ที่การสร้างสมมติฐานชั่วคราวตลอดระยะเวลาของการวิเคราะห์ข้อมูล

1.2 การวิเคราะห์โดยการจำแนกชนิดข้อมูล คือ การจำแนกข้อมูลเป็นชนิด ซึ่งหมายถึง ขั้นตอนของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง แบ่งออกได้เป็น 2 วิธี (Miles & Huberman, 1994 : 161)

1.2.1 แบบใช้ทฤษฎี คือ การแยกชนิดในเหตุการณ์นั้นๆ โดยการยึดแนวคิดทฤษฎีเป็นกรอบ ซึ่งแบ่งเป็น

1.2.1.1 การกระทำ คือ เหตุการณ์หรือสถานการณ์หรือพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง ไม่ยาวนานหรือต่อเนื่อง

1.2.1.2 กิจกรรม คือ เหตุการณ์หรือสถานการณ์หรือขอบประเพณีที่เกิดขึ้นในลักษณะต่อเนื่อง มีความผูกพันกับคนบางคนหรือบางกลุ่ม

1.2.1.3 ความหมาย คือ การที่บุคคลอธิบายหรือสื่อสารหรือให้ความหมายเกี่ยวกับการกระทำหรือกิจกรรม อาจเป็นการให้ความหมายในลักษณะเกี่ยวกับโลกทัศน์ ความเชื่อ ค่านิยม บรรทัดฐาน

1.2.1.4 ความสัมพันธ์ คือ ความเกี่ยวข้องระหว่างบุคคลหลาย ๆ คน ในสังคมที่ศึกษาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง อาจจะเป็นรูปของการเข้ากันได้หรือความขัดแย้งก็ได้

1.2.1.5 การมีส่วนร่วมในกิจกรรม คือ การที่บุคคลมีความผูกพัน และเข้าร่วมกิจกรรม หรือปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์

1.2.1.6 สภาพหรือสถานการณ์ คือ สภาพการณ์ที่การกระทำหรือกิจกรรมเกิดขึ้นจริง ขณะที่ทำการศึกษา

1.2.2 แบบไม่ใช้ทฤษฎี คือ การจำแนกข้อมูลที่วิเคราะห์ตามความเหมาะสมกับข้อมูล ซึ่งอาจใช้สามัญสำนึก หรือประสบการณ์ของผู้วิจัย ซึ่งผู้วิจัยจะจำแนกข้อมูลเป็นชนิดง่ายๆ ตามประเภทที่ผู้วิจัยสังเกต เมื่อจำแนกข้อมูลเป็นชนิดแล้ว ผู้วิจัยจะพิจารณาดูความสม่ำเสมอของการเกิดของข้อมูลต่างๆ ซึ่งจะเป็นพื้นฐานในการอธิบายสาเหตุของปรากฏการณ์ ในการจำแนกข้อมูลเป็นชนิดทั้งโดยใช้ หรือไม่ใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีนี้ ผู้วิจัยจะได้กำหนดหน่วยวิเคราะห์ให้แก่ข้อมูลด้วย

1.3 การวิเคราะห์โดยการเปรียบเทียบข้อมูล คือ การใช้วิธีการเปรียบเทียบโดยการนำข้อมูลมาเทียบเป็นปรากฏการณ์ มีความเป็นรูปธรรมมากขึ้น สามารถทำได้ โดยการที่ผู้วิจัยสังเกตหรือรวบรวมข้อมูลได้หลายๆ อย่าง แล้วนำมาแยกตามชนิด นำมาเปรียบเทียบกัน

ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุป

หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลและมีการตรวจสอบข้อมูล แล้วจึงนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอนใหญ่ คือ

1. การหารูปแบบพฤติกรรมหรือหาข้อเท็จจริง
2. การให้คำอธิบายหรือให้ความหมายแก่พฤติกรรม

ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลนี้ ประกอบด้วยขั้นตอนการปฏิบัติดังต่อไปนี้

1. การถอดเทปข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์อย่างละเอียด ชนิดคำต่อคำ ห้ามมีการข้ามประโยคบางประโยคที่ผู้วิจัยตัดสินเองว่า “ไม่มีความสำคัญ” เพราะข้อมูลบางอย่างอาจนำมาใช้ในการตรวจสอบในภายหลังได้ (ศากุล ช่างไม้, 2552 : 91)

2. การจัดเตรียมข้อมูล เนื่องจากการวิจัยเชิงคุณภาพไม่เน้นการใช้เครื่องมือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล จึงต้องมีการจัดบันทึกข้อมูลต่างๆ ซึ่งได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการต่างๆ โดยข้อมูลที่จัดบันทึกอาจจัดเตรียมเป็นลักษณะแฟ้มต่างๆ และนำข้อมูลเหล่านั้นมาช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูล

3. การให้รหัส จัดหมวดหมู่ข้อมูล หรือการทำดัชนีข้อมูล เป็นการเลือกคำบางคำมาใช้เพื่อจัดหมวดหมู่ข้อมูล โดยดัชนีข้อมูลนี้อาจเป็นคำเป็นประโยค เป็นแนวคิด ก็ได้

4. การทำข้อสรุปชั่วคราวและการตัดทอนข้อมูล การทำข้อสรุปชั่วคราว เป็นการลงเขียนข้อสรุปแต่ละเรื่อง การทำข้อสรุปชั่วคราวจึงเป็นการลดขนาดข้อมูลและช่วยกำจัดข้อมูลที่ไม่ต้องการออกไปได้

5. การเสนอข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์และการนำเสนอ เป็นการนำข้อสรุปย่อยๆ มาเชื่อมโยงกัน เพื่อหาข้อสรุปซึ่งจะตอบปัญหาการวิจัย โดยอาจจัดทำเป็นแผนที่ แผนภูมิ ตารางบรรจุเนื้อหาเครือข่ายของเหตุและผล การจัดแบ่งประเภทของคำ ความคิด ความเชื่อ

6. การประมวลและสรุปข้อเท็จจริง ได้แก่ การค้นหา แบบแผน การจัดกลุ่ม การวิเคราะห์ปัจจัย การระบุความสัมพันธ์ของเหตุการณ์การเชื่อมโยงแนวคิด ทฤษฎีกับสิ่งที่ค้นพบ ความสำเร็จของการสร้างบทสรุปขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์ของข้อมูลที่เป็นข้อสรุปย่อย ประกอบกับความเป็นสหวิทยาการในตัวผู้วิจัย นั่นคือถ้าข้อมูลเดิมดี โอกาสที่จะได้บทสรุปที่ดีก็มีมาก และถ้าผู้วิจัยมีความสามารถในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ได้ดีมีความรู้หลากหลายเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง จะทำให้บทสรุปนั้นมีความแหลมคมน่าสนใจ

7. การพิสูจน์บทสรุป เป็นการโยงข้อสรุปเชิงนามธรรมกลับไปสู่รูปธรรมในเหตุการณ์ใหม่ อีกครั้งเพื่อให้แน่ใจว่าบทสรุปที่ทำไว้นั้นเหมาะสมดีแล้ว มีความน่าเชื่อถือ วิธีการที่นักวิจัยอาจนำมาใช้ยืนยันความถูกต้องของข้อสรุป ได้แก่ การตรวจสอบความเป็นตัวแทนของข้อมูลว่ามาจากแหล่งที่เป็นตัวแทนจริงหรือไม่ การตรวจสอบตัวนักวิจัยเองว่ามีอคติหรือไม่ การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า การประเมินคุณภาพของข้อมูล และอาจตรวจสอบบทสรุปที่ได้กับผู้ให้ข้อมูล เป็นต้น (Morse and Field, 1996) เมื่อแน่ใจว่าบทสรุปที่ได้มีความเหมาะสม น่าเชื่อถือ จึงทำเป็นรายงานเผยแพร่ต่อไป

2. การวิเคราะห์เนื้อหา

การวิเคราะห์เนื้อหา คือเทคนิคการวิจัยที่พยายามจะบรรยายเนื้อหาของข้อความหรือเอกสาร โดยมีลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ ใช้วิธีการเชิงปริมาณอย่างเป็นระบบและเน้นความเป็นวัตถุวิสัย และอิงกรอบทฤษฎี การบรรยายนี้จะเน้นเนื้อหาตามที่ปรากฏไม่เน้นการตีความหรือการหาความหมายที่ซ่อนไว้เบื้องหลัง ทั้งนี้ผู้วิจัยต้องไม่มีอคติหรือใส่ความคิดความรู้สึกของตนเองเข้าไป

ขั้นตอนในการวิเคราะห์เนื้อหา

1. ผู้วิจัยจะต้องตั้งกฎเกณฑ์ขึ้นสำหรับคัดเลือกเอกสาร และหัวข้อที่จะทำการวิเคราะห์
2. ผู้วิจัยจะต้องวางเค้าโครงของข้อมูล โดยการทำรายชื่อ หรือข้อความที่จะถูกนำมาวิเคราะห์ แล้วแบ่งไว้เป็นประเภท
3. ผู้วิจัยจะต้องคำนึงถึงบริบทหรือสภาพแวดล้อมประกอบของข้อมูลเอกสารที่นำมาวิเคราะห์ เช่น ใครเป็นผู้เขียน เขียนให้ใครอ่าน ช่วงเวลาที่เขียนเป็นอย่างไร เพื่อให้การวิเคราะห์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีการบรรยายคุณลักษณะเฉพาะของเนื้อหาโดยไม่โยงไปสู่ลักษณะของเอกสาร ผู้ส่งสารและผู้รับ
4. การวิเคราะห์เนื้อหาจะทำตามเนื้อหาที่ปรากฏ ในเอกสารมากกว่ากระทำกับเนื้อหาที่ซ่อนอยู่ การวัดความถี่ของคำหรือข้อความในเอกสารเป็นการวัดความถี่ของคำหรือข้อความที่ปรากฏอยู่ แต่ผู้วิจัยไม่ตีความคำหรือข้อความเหล่านั้น การตีความจะทำเฉพาะตอนที่สรุปเท่านั้น
5. การวัดความถี่ของการใช้ หรือการใช้การวิเคราะห์เชิงปริมาณ แล้วให้ได้คำตอบที่มีความหมายสัมพันธ์กับสิ่งที่ต้องการค้นหา ซึ่งวิธีการนี้อาจจะได้รับคำตอบที่ชัดเจนแต่ไร้ความหมาย

9.4 กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นขั้นตอนที่สำคัญ และยากในกระบวนการวิจัย โดยเฉพาะ วิธีการหลักที่ใช้ในการวิเคราะห์ เป็นวิธีการสร้างข้อสรุปจากการศึกษารูปแบบ หรือข้อมูลจำนวนหนึ่ง มักไม่ใช่สถิติช่วยในการวิเคราะห์ หรือถ้าใช้สถิติก็ไม่ได้ใช้ในการวิเคราะห์เป็นวิธีวิเคราะห์หลัก แต่ใช้เป็นข้อมูลเสริม ดังนั้น ผู้วิเคราะห์ข้อมูลจึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการวิจัย ผู้วิเคราะห์

ข้อมูลควรมีความรอบรู้ในเรื่องแนวคิดทฤษฎี มีความรู้จริงด้วยตัวเอง สามารถสร้างข้อสรุปผลเป็นกรอบแนวคิดได้กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลวิจัยเชิงคุณภาพสามารถกระทำได้ดังนี้ (รัตนะ บัวสนธ์, 2551 : 228-229)

1. การจัดระเบียบข้อมูล

การจัดระเบียบข้อมูล คือ การทำให้ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาอยู่ในสภาพที่สะดวกและง่ายต่อการนำไปวิเคราะห์ ซึ่งการจัดระเบียบข้อมูลนี้จะกระทำเมื่อนักวิจัยอยู่ในสนามการวิจัยและได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลมาได้ระยะเวลาหนึ่งจนกระทั่งเห็นว่าข้อมูลมีมากพอจึงควรเริ่มทำการจัดระเบียบข้อมูลนั้นๆ การจัดระเบียบข้อมูลอาจจัดตามระบบหรือตามเกณฑ์ประเภทของข้อมูล เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัวของประชาชน ประวัติ นักบริหารงานประชาสัมพันธ์ กิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์กับชุมชนหรือสังคม เป็นต้น หรืออาจจัดระเบียบข้อมูลโดยอาศัยระบบหรือหลักเกณฑ์ที่มาของข้อมูล เช่น ข้อมูลที่ได้จากการสังเกต การสัมภาษณ์และจากเอกสาร เมื่อจัดระเบียบข้อมูลตามระบบหรือหลักเกณฑ์ที่กล่าวแล้วนักวิจัยควรจะต้องจัดเก็บข้อมูลที่จัดระเบียบแล้วไว้ในแฟ้มเอกสารหรือจัดทำเป็นแฟ้มแล้วบันทึกไว้ในระบบคอมพิวเตอร์

2. การทำดัชนีหรือกำหนดรหัสของข้อมูล

การทำดัชนีหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “การกำหนดรหัสของข้อมูล” นั้นเป็นการจัด ระเบียบทางเนื้อหา ซึ่งต่างจากจัดระเบียบข้อมูลในวิธีที่ 1 ที่เป็นการจัดข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่หรือเป็นประเภทตามข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาหรือเรียกว่า “การจัดระเบียบข้อมูลทางกายภาพ” แต่การทำดัชนีข้อมูลหรือกำหนดรหัสข้อมูลนั้น คือ การจัดข้อมูลโดยใช้คำหลักซึ่งอาจมีลักษณะเป็นวลีหรือข้อความหนึ่งมาแทนข้อมูลที่บันทึกไว้ในบันทึกภาคสนาม ส่วนที่เป็นการบันทึกพรรณนาหรือบันทึกละเอียดส่วนใดส่วนหนึ่ง เพื่อแสดงให้เห็นข้อมูลในการบันทึกพรรณนาส่วนนั้นเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร คำหลัก (วลีหรือข้อความ) ที่กำหนดขึ้นนั้นจะมีลักษณะเป็นมโนทัศน์ ซึ่งมีความหมายแทนข้อมูลบันทึกละเอียดส่วนนั้น

การจัดทำดัชนีหรือกำหนดรหัสของข้อมูลนั้น นักวิจัยสามารถทำได้สองลักษณะคือ จัดทำไว้ล่วงหน้าก่อนเข้าสนามวิจัย และจัดทำตามข้อมูลที่ปรากฏในบันทึกภาคสนามหรือบางครั้งเรียกว่า การจัดทำดัชนีข้อมูลแบบนิรนัย และแบบอุปนัย การกำหนดดัชนีหรือกำหนดรหัสของข้อมูลไว้ล่วงหน้าก่อนเข้าสนามวิจัยหรือแบบการกำหนดดัชนีแบบนิรนัย นักวิจัยจะพิจารณาจากกรอบแนวคิดทฤษฎี ปัญหาและวัตถุประสงค์ของการวิจัยว่านักวิจัยต้องการศึกษาหาคำตอบให้กับปัญหาใด และปัญหาดังกล่าวนักวิจัยอาศัยแนวคิดหรือทฤษฎีใดๆ รองรับหรือช่วยชี้แนวทางวิจัยได้บ้าง เช่น นักวิจัยต้องการศึกษาสภาพและปัญหาในการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์ และนอกจากนี้การจัดทำดัชนีหรือบัญชีดัชนีแล้ว นักวิจัยอาจนำดัชนีเหล่านี้ไปเป็นแนวทางในการกำหนดประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์หรือกำหนดกรอบการสังเกตก็ได้ เมื่อนักวิจัยได้บัญชีคำหลักแล้ว งานต่อไปที่ต้องทำคือการ

ให้ความหมายคำหลัก (วลีหรือข้อความ) นั้นมีความหมายว่าอย่างไร ครอบคลุมในเรื่องอะไรบ้าง การให้ความหมายเพื่ออธิบายคำหลักนี้บ่งชี้ว่ามีความสำคัญมากเพราะจะทำให้นักวิจัยสามารถนำคำหลักเหล่านี้ไปใช้กำหนด ทดแทนข้อมูลที่บันทึกไว้ตรงกับความหมายที่ให้ แต่อย่างไรก็ตามทั้งคำหลักและคำอธิบายนี้นักวิจัยอาจจำเป็นต้องปรับปรุงใหม่เมื่อเข้าไปเก็บข้อมูลในสนามวิจัย ถ้าพบว่าชื่อเรียกคำหลักและความหมายของคำหลักที่นักวิจัยกำหนดไว้ไม่ตรงกับที่บุคคลในสนามการวิจัยเรียกและให้ความหมาย นักวิจัยต้องปรับปรุงคำให้ตรงตามที่คนในสนามวิจัย

3 การกำจัดข้อมูลหรือสร้างข้อสรุปชั่วคราว

ในขั้นตอนนี้คือการสรุปเชื่อมโยงดัชนีคำหลักเข้าด้วยกันภายหลังจากผ่านกระบวนการทำดัชนีหรือกำหนดรหัสข้อมูลแล้ว การเชื่อมโยงคำหลักเข้าด้วยกันจะเขียนเป็นประโยคข้อความที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างคำหลัก และจากการเชื่อมโยงดัชนีคำหลักในตัวอย่างเข้าด้วยกันจะเห็นว่าทำให้ข้อมูลในส่วนที่เป็นบันทึกละเอียดที่มีอยู่มากนั้นถูกลดทอนหรือตัดทิ้งไปจนกระทั่งเหลือเฉพาะประเด็นหลักๆ ที่นำมาผูกโยงกันเท่านั้น ซึ่งทำให้ข้อมูลมีความกระชับชัดเจนมากขึ้น

4 การสร้างบทสรุป

ในขั้นตอนการสร้างบทสรุป ก็คือ การเขียนเชื่อมโยงข้อสรุปชั่วคราวที่ผ่านการตรวจสอบยืนยันแล้วเข้าด้วยกัน การเชื่อมข้อสรุปชั่วคราวนั้นจะเชื่อมโยงตามลำดับข้อสรุปแต่ละข้อสรุปเป็นบทสรุปย่อยและเชื่อมโยงบทสรุปย่อยแต่ละบทสรุปเข้าด้วยกันเป็นบทสรุปสุดท้าย การเชื่อมโยงแต่ละครั้งจะพิจารณา ความสัมพันธ์ ระหว่างข้อมูลที่สรุปว่า ข้อมูลชุดใดสัมพันธ์กับข้อมูลชุดใดและสัมพันธ์ในลักษณะ “เป็นส่วนหนึ่ง” หรือ “อยู่ภายใต้ข้อมูลชุดใด” นั่นคือ การเชื่อมโยงจัดลำดับข้อสรุปและบทสรุปย่อยเข้าด้วยกันนั้นจะมีลักษณะลดหลั่นตามลำดับชั้นความสัมพันธ์ จนกระทั่งผลสุดท้ายจะได้บทสรุปใหญ่ที่มีความสัมพันธ์ครอบคลุมข้อสรุปและบทสรุปย่อยๆ ในรูปของข้อความเชิงอธิบายที่มีลักษณะเป็นนามธรรมสูงกว่าข้อสรุปและบทสรุปย่อย ข้อความที่กล่าวนี้สามารถใช้อธิบายปรากฏการณ์ หรือข้อเท็จจริงได้อย่างรอบด้าน ซึ่งแท้จริงแล้วก็คือการสร้างทฤษฎีจากพื้นที่

5 การพิสูจน์ความน่าเชื่อถือของผลการวิเคราะห์

ภายหลังจากที่นักวิจัยได้สร้างบทสรุปแล้ว ก็จะทำให้ได้ชุดของข้อความที่มีลักษณะเป็นนามธรรม ทั้งนี้เพื่อให้บทสรุปดังกล่าวมีความน่าเชื่อถือจึงจำเป็นต้องย้อนกลับไปพิจารณาข้อมูลที่มีลักษณะเป็นรูปธรรม เพื่อพิสูจน์ว่าบทสรุปนั้นสอดคล้องกันหรือไม่ ซึ่งโดยทั่วไปแล้วการพิสูจน์บทสรุปก็มักจะเป็นการพิจารณาวิธีการเก็บข้อมูลนั้นว่าดำเนินการอย่างไรรอบคอบหรือไม่เพียงไร และข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มานั้นเป็นข้อมูลที่มีคุณภาพน่าเชื่อถือหรือไม่ ทั้งนี้วิธีการพิสูจน์ความน่าเชื่อถือของบทสรุปซึ่งเป็นผลการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถกระทำได้โดยการตรวจสอบความเป็นตัวแทนที่ดีของข้อมูลว่าข้อมูลที่เก็บได้มาจากแหล่งบุคคลที่เป็นตัวแทนของกลุ่มบุคคลส่วนใหญ่หรือไม่ หรือว่าได้มา

จากบุคคลใดบุคคลหนึ่งเพียงคนเดียว ผู้วิจัยได้รับความไว้วางใจจากผู้ให้ข้อมูลอย่างน้อยเพียงใด นอกจากนี้ยังอาจมีใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลโดยการตรวจสอบผลว่าอาจจะเกิดขึ้นจากอิทธิพลของนักวิจัยหรือไม่และการประเมินคุณภาพของข้อมูล โดยในการประเมินคุณภาพของข้อมูลนั้นนักวิจัยสามารถตรวจสอบความน่าเชื่อถือของผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีต่างๆ โดยการตั้งคำถามกับตนเองเกี่ยวกับคุณภาพของข้อมูลที่เก็บรวบรวมและนำมาวิเคราะห์ว่าจัดเป็นข้อมูลอยู่ในกลุ่มใด ระหว่างข้อมูลที่ดีมีคุณภาพกับข้อมูลที่ไม่ดี ไม่น่าเชื่อถือ

นอกจากนี้การพิสูจน์ความน่าเชื่อถือของผลการวิเคราะห์ อาจทำได้โดยการทำวิจัยซ้ำซึ่งสามารถทำได้ทั้งการทำวิจัยซ้ำในเรื่องเดิม สนามวิจัยเดิมหรือเรื่องเดิมในสนามวิจัยใหม่ แต่อย่างไรก็ตามวิธีการนี้นับเป็นวิธีการที่ค่อนข้างยุ่งยากและใช้ทรัพยากรและเวลามากจึงไม่ค่อยเหมาะสมในกรณีที่นักวิจัยมีทรัพยากรและเวลาในการทำวิจัยอย่างจำกัด ภายหลังจากที่นักวิจัยได้รับบทสรุปที่ผ่านการพิสูจน์ความน่าเชื่อถือแล้วขั้นตอนต่อไป คือการนำข้อสรุปที่ได้มาเรียบเรียงและนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังที่ผู้เขียน ได้นำเสนอไว้ในลำดับต่อไป

แนวทางการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล หมายถึง การนำข้อมูลที่ผ่านการวิเคราะห์มานำเสนอรายละเอียดของผลการวิจัย ทั้งนี้เพื่อให้ผู้อ่านงานวิจัยได้เกิดความเข้าใจในผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ทั้งนี้หากเปรียบเทียบรายงานการวิจัยเชิงปริมาณกับรายงานการวิจัยเชิงคุณภาพความแตกต่างที่เห็นเด่นชัดที่สุด คือ ส่วนของการนำเสนอผลการวิจัยเชิงปริมาณนั้นค่อนข้างมีรูปแบบในการนำเสนอที่มีลักษณะเป็นรูปแบบชัดเจน เน้นการนำเสนอผลการวิเคราะห์ทางสถิติในรูปแบบตารางแสดงค่าสถิติประกอบการบรรยายแปลผลค่าสถิติ ส่วนการนำเสนอผลการวิจัยเชิงคุณภาพจะใช้การบรรยายอย่างลุ่มลึก เพื่อสะท้อนภาพความเป็นจริงให้ผู้อ่านสัมผัสได้มากที่สุด ซึ่งตามความหมายนี้นักวิจัยเชิงคุณภาพจึงทำหน้าที่เหมือนเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดความเป็นจริงจากมุมมองของคนในบริบท สู่ความเข้าใจตามที่คนนอก นักวิจัยมือใหม่หรือนักวิจัยเชิงปริมาณที่เริ่มทำวิจัยเชิงคุณภาพมักประสบปัญหาในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ไม่ทราบว่าจะเริ่มต้นตรงไหน จัดลำดับเนื้อหาสาระอย่างไรและจากประสบการณ์การทำวิจัยของผู้เขียนเอง ก็พบว่า การวิเคราะห์และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพนั้นทำได้ยากกว่าการนำเสนอผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณ เพราะนอกจากนักวิจัยจะต้องวิเคราะห์ผลการวิจัยอย่างถูกต้องน่าเชื่อถือ สะท้อนข้อเท็จจริงแล้ว นักวิจัยยังต้องมีความสามารถทางภาษา การใช้ถ้อยคำเรียบเรียง และมีเทคนิคการนำเสนอที่ดีชวนติดตาม และเพื่อเป็นแนวทางในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพสำหรับนักวิจัยมือใหม่ ผู้เขียนจึงนำเสนอแนวทาง การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า ลักษณะของการนำเสนอข้อมูลเชิงคุณภาพ ประกอบด้วยส่วนสำคัญ

สองส่วน คือ การบรรยายด้วยถ้อยคำ ซึ่งจะเป็นส่วนหลักกับการนำเสนอด้วยภาพวิเคราะห์ ซึ่งเป็นส่วนเสริมให้การนำเสนอคมชัดและน่าสนใจ โดยมีลักษณะการนำเสนอข้อมูลเชิงคุณภาพ ดังนี้ (ผ่องพรรณ ตรียมงคลกุล และสุภาพ ฉัตรภรณ์ , 2553 : 233-239)

1. การบรรยายด้วยถ้อยคำ

การนำเสนอผลเชิงบรรยาย ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ส่วนบรรยายด้วยภาษาและการถ่ายทอดของนักวิจัยเอง กับการแสดงหลักฐานสนับสนุนจากข้อมูลโดยตรง ซึ่งส่วนที่สองนี้เป็นลักษณะพิเศษของการนำเสนอข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนี้

1.1 การใช้ข้อมูลจากปากคำโดยตรง นักวิจัยเชิงคุณภาพมีวิธีสะท้อนความคิดเห็นหรือความรู้สึก ตามทัศนะของคนในได้ตรงที่สุดโดยไม่ผ่านการตีความ เช่น การยกคำพูดโดยตรง ไม่ปรับแต่ง โดยแสดงเครื่องหมายคำพูด หรือการยกบทสนทนา ด้วยเทคนิค ต่างๆ เช่น การยกคำพูดหนึ่งๆ ที่โดดเด่น สะท้อนความรู้สึกนึกคิด การยกคำพูดที่ชี้ให้เห็นความรู้สึกนึกคิดที่หลากหลายของผู้ให้ข้อมูลต่างๆ ต่อประเด็นเดียวกันซึ่งอาจสนับสนุนหรือขัดแย้งกันการแทรกคำพูดโดยร้อยเรียงไปในส่วนของการวิเคราะห์ ตีความของนักวิจัยหรืออาจเป็นการยกบทสนทนาโต้ตอบของกลุ่มตัวอย่าง

1.2 การบรรยายฉากเหตุการณ์ ฉากเหตุการณ์ ได้แก่ สถานการณ์ตัวอย่างจากการสังเกตพบของผู้วิจัย ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลบริบทและบทสนทนาที่เกิดขึ้นจริงเป็นการนำเสนอที่จะช่วยให้ผู้อ่านเห็นภาพความเป็นจริงของเหตุการณ์ได้ดียิ่งขึ้น แต่มีประเด็นที่ควรระวังคือ ความเสี่ยงด้านจริยธรรมในการเปิดเผยข้อมูลที่ไม่พึงประสงค์ของบุคคลหรือกลุ่มคน เพราะข้อมูลบริบทที่นำเสนอในฉากเหตุการณ์อาจมีความเฉพาะเจาะจงมากจนละเมิดความเป็นส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูล หรืออาจส่งผลกระทบต่อกลุ่มหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องในสถานการณ์นั้น ดังนั้นจึงควรใช้ชื่อสมมติทั้ง องค์กร สถานที่และบุคคลในการนำเสนอผลการวิจัย นอกจากนี้ การนำเสนอข้อมูลจากปากกา ฉากเหตุการณ์ ถือเป็นข้อมูลดิบที่นำมาใช้เสริมการนำเสนอผลวิเคราะห์ เป็นการแสดงหลักฐานสนับสนุนการวิเคราะห์ ตีความของนักวิจัย ซึ่งหากเสริมในจุดที่พอดี จะทำให้งานเขียนน่าเชื่อถือ นอกจากนี้ยังทำให้งานเขียนมีสีสันชวนอ่าน ในทางตรงข้ามหากเสริมมากเกินไป จะขาดสมดุลระหว่าง “ทัศนะของคนใน” และ “ทัศนะของคนนอก” เท่ากับว่า นักวิจัยไม่ได้ทำหน้าที่ในการให้ความหมายกับข้อมูลเท่าที่ควรเป็นเพียงการคัดเลือกข้อมูลมาแสดงมากกว่าเพราะคำพูดที่ยกมากล่าวถึงนั้นโดยลำพังไม่มีความหมายสมบูรณ์ ถ้าขาดภูมิหลังของผู้พูดหรือสถานการณ์ นักวิจัยจึงต้องเชื่อมโยงข้อมูลเหล่านั้นด้วยการบรรยาย

1.3 การนำเสนอกรณีศึกษาย่อย บางครั้งนักวิจัยต้องการฉายภาพให้ลึกซึ้งเฉพาะประเด็น ด้วยการนำเสนอกรณีศึกษาที่โดดเด่นในแง่ใดแง่หนึ่ง เช่น กรณีที่เป็นตัวอย่างของกรณีศึกษา การนำเสนอกรอบข้อมูลเฉพาะเจาะจงในกรณีนั้นๆ

2. การนำเสนอด้วยภาพวิเคราะห์

การนำเสนอข้อมูลด้วยภาพ ซึ่งหมายถึง รูปแบบต่างๆ ของการนำเสนอความสัมพันธ์ของข้อมูล ได้แก่ ตารางความสัมพันธ์ แผนภูมิ แผนผังโครงสร้าง ผังมโนทัศน์ และแผนผังเครือข่าย การนำเสนอด้วยภาพ ช่วยให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจภาพรวม เน้นประเด็นหรือข้อสรุป แสดงแบบแผนความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มของข้อมูล ตัวแปร ได้ชัดเจน ซึ่งประการหลังนี้สำคัญมากสำหรับงานวิจัยที่มีเป้าหมายในการสร้างทฤษฎี จากข้อมูล

ข้อดีของการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ

1. **การตีความปรากฏการณ์ทางสังคม** เป็นการเน้นหรือสร้างความเข้าใจในปรากฏการณ์ทางสังคมอย่างเจาะลึก โดยพยายามทำความเข้าใจพฤติกรรมของมนุษย์จากการศึกษาถึงความคิด ความเชื่อ ความรู้สึก ค่านิยม แรงจูงใจ ตลอดจนวัฒนธรรมทั้งหลายของคนเราที่ส่งผลให้เกิดปรากฏการณ์ต่างๆ ขึ้นในสังคม

2. **วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล** เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งหมายถึงข้อมูลที่ไม่ได้วัดออกมาเป็นตัวเลข เช่น วิธีการหาเสียงเลือกตั้ง รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมือง วัฒนธรรมทางการเมืองของคนไทย เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การจะได้ข้อมูลเชิงคุณภาพย่อมทำได้หลายวิธีการคือการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม คือ การที่ผู้วิจัยได้เข้าไปสัมผัสใกล้ชิดกับผู้ที่ถูกศึกษา โดยเข้าไปอยู่ในกลุ่มหรือชุมชนของผู้ที่ถูกศึกษา เช่น ศึกษาถึง ทศนคติ ความเชื่อ วัฒนธรรมทางการเมืองของชุมชนท้องถิ่นใด เป็นต้น

3. **การวิเคราะห์ข้อมูล** การวิจัยเชิงคุณภาพนี้จะไม่ใช้วิธีการทางสถิติมาเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ข้อมูลแต่จะใช้วิจารณ์ญาณของผู้ที่ทำการศึกษาวินิจฉัยมาวิเคราะห์และตีความข้อมูลเป็นสำคัญ หรืออีกนัยหนึ่งเป็นการอาศัยเทคนิคเชิงตรรกะ โดยอาศัยทฤษฎีเชิงเหตุและผล นั่นคือทฤษฎีต่างๆ ที่จะนำมาเป็นกรอบในการวิจัยนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นทฤษฎีเชิงเหตุและผล กล่าวคือจะมีการบอกกล่าวว่าเป็นปรากฏการณ์หนึ่ง ๆ เกิดขึ้นเพราะเหตุใด หรือปรากฏการณ์นั้นๆ เป็นผลที่เกิดขึ้นมาจากสาเหตุประการใด

โดยสรุปการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นกระบวนการที่รวมถึงกิจกรรมหลายๆ อย่างที่มุ่งไปสู่การทำความเข้าใจข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มา การศึกษาหน่วยสำหรับการวิเคราะห์วิจัยเชิงคุณภาพจะมีลักษณะลึกซึ้ง โดยพิจารณาศึกษาจากหลาย ๆ ด้านในเวลาเดียวกัน ไม่ใช่ทำการเลือกศึกษาวิจัยเฉพาะบางตัวแปรเท่านั้น ทั้งนี้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจะมีความน่าเชื่อถือ ถูกต้อง สมบูรณ์หรือไม่นั้น นักวิจัยจำเป็นต้องมีการตรวจสอบข้อมูลก่อน ที่จะนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อสรุป ตีความ และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้การบรรยายอย่างลุ่มลึก สะท้อนภาพความเป็นจริงให้ผู้อ่านได้สัมผัสมากที่สุด และจากแนวทางการนำเสนอผลการวิจัยเชิงคุณภาพทั้งสองลักษณะนั้น จะพบว่าไม่ว่าจะนำเสนอข้อมูลเชิงคุณภาพในรูปแบบใด สิ่งสำคัญคือ นักวิจัยต้องมีข้อมูลสนับสนุนการตีความ

ซึ่งเปรียบเสมือนการที่นักวิจัยเชิงปริมาณ นำเสนอข้อมูลด้วยการบรรยาย ตามด้วยข้อมูลในตารางทางสถิติหรือแผนภาพทางสถิติ

9.5 โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ปัจจุบันการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ มีหลายแบบที่ผู้วิจัยอาจพิจารณาเลือกใช้ตามความสามารถที่เฉพาะของแต่ละโปรแกรม ได้แก่

1. โปรแกรมประมวลคำ เป็นโปรแกรมที่ใช้งานง่ายไม่ซับซ้อน โดยการคัดลอกข้อความที่มีรหัสเดียวกัน แล้วนำมาวางรวมไว้ในกลุ่มเดียวกันในแฟ้มเอกสารอีกแฟ้มหนึ่ง ทำให้ง่ายแก่การวิเคราะห์ในขั้นต่อไป (ชาย โพธิ์สิตา, 2550 : 101)

2. โปรแกรมเอ็กเซล โดยประยุกต์ใช้กับวิธีวิทยาในการจัดแสดงข้อมูล โดยการออกแบบเซลล์ไว้ล่วงหน้า เพื่อให้สะดวกในการเรียกค้นภายหลัง (ทวีศักดิ์ นพเกษร, 2549 : 150)

3. โปรแกรมเฉพาะมีลิขสิทธิ์ ซึ่งพัฒนาโดยนักวิจัยหลายท่าน โปรแกรมเหล่านี้สามารถใส่คำสั่งเรียกข้อมูลที่มีรหัสเดียวกันจากบันทึกต่างๆ มารวมกันได้โดยอัตโนมัติ รวมทั้งสามารถเรียกค้นย้อนกลับไปได้สะดวก ผู้สนใจอาจสืบค้นได้จากเว็บไซต์ (ทวีศักดิ์ นพเกษร, 2549 : 150)

4. โปรแกรมเฉพาะไม่มีลิขสิทธิ์ ของศูนย์ควบคุมและป้องกันโรคประเทศสหรัฐอเมริกา สามารถสืบค้นได้จากเว็บไซต์ ต่อไปนี้ (ทวีศักดิ์ นพเกษร, 2549 : 150)

การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์เป็นเพียงแต่เข้ามาช่วยจัดเก็บข้อมูล ทำให้ลดเวลาในการค้นหาข้อมูล และลดขนาดของข้อมูลให้นักวิจัย ทำให้การวิเคราะห์ข้อมูลรวดเร็วขึ้นเท่านั้น อย่างไรก็ตาม คอมพิวเตอร์ไม่สามารถทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพได้ หน้าที่หลักในการทำดัชนีจำแนกประเภท การเปรียบเทียบ และการเชื่อมโยงข้อมูลยังเป็นของผู้วิจัย นั่นคืองานวิเคราะห์ที่โปรแกรมจะช่วยให้ คือช่วยนักวิจัยซึ่งต้องอ่านต้นฉบับบันทึกจำนวนมากมาในการค้นหาค่าที่เป็นดัชนีหรือรหัส และช่วยเชื่อมโยงดัชนีตามความต้องการของนักวิจัยเป็นการย่นย่อเวลาในการอ่าน ช่วยลดขนาดข้อมูลจำนวนมากให้อยู่ในวิสัยที่นักวิจัยจะจัดการได้ และช่วยนำข้อมูลหลายชุดที่มีดัชนีเชื่อมโยงกันมาไว้ร่วมกันให้นักวิจัยอ่านได้สะดวก (ชาย โพธิ์สิตา, 2550 : 400) นอกจากนี้การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ผู้ใช้จะต้องมีความรู้พื้นฐานการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นอย่างดีมาก่อน และการตัดสินใจใช้คอมพิวเตอร์มาน้อยเพียงใดขึ้นกับความคุ้นเคย และความชำนาญในการใช้คอมพิวเตอร์ หากมีความชำนาญน้อย การใช้โปรแกรมประมวลคำ เพียงอย่างเดียวในการช่วยจัดระบบข้อมูลก็เป็นการเพียงพอกับการประหยัดเวลา หากมีความชำนาญในการใช้คอมพิวเตอร์น้อย แต่นำโปรแกรมซับซ้อนมาใช้กลับจะยิ่งทำให้ผู้วิจัยเสียเวลามากไปและอาจกระทบต่อคุณภาพของงานวิจัยได้

9.6 ความน่าเชื่อถือของงานวิจัยเชิงคุณภาพ

กูบา และลินคอน (Guba & Lincoln, 1989 cited in Yanwaree, 2002) ได้ระบุเกณฑ์ในการพิจารณาความน่าเชื่อถือ ของงานวิจัยเชิงคุณภาพไว้ 4 ประเด็น ดังนี้

1. ความเชื่อถือได้ หมายถึง ความสอดคล้องของข้อมูล และการตีความของผู้วิจัยกับความ เป็นจริงของผู้ให้ข้อมูลและนักวิจัย ซึ่งแซนเดลโลวสกี (Sandelowski, 1986 cited in Yanwaree, 2002) ได้เสนอแนะให้นักวิจัยดำเนินการเพื่อให้เกิดความเชื่อถือได้ของงานวิจัย ดังนี้

1.1 อยู่ในสนามเป็นช่วงระยะนาน นานจนผู้วิจัยสามารถสร้างสัมพันธภาพ กับผู้ให้ ข้อมูลจนแน่ใจว่าจะได้ความจริงจากผู้ให้ข้อมูล รวมทั้งทำให้นักวิจัยสามารถจัดอคติและตรวจสอบ ความเข้าใจในประเด็นสำคัญ ให้ถูกต้องการที่นักวิจัยจะได้มีโอกาสใกล้ชิดกับกลุ่มตัวอย่างในช่วง ระยะนาน เป็นการที่นักวิจัยใช้เวลาที่ยาวนาน ทุ่มเทเวลาให้ใกล้ชิด ทำให้ตรวจสอบได้ว่าข้อมูลที่ได้ นั้นมีความผิดพลาดบิดเบือนมาน้อยเพียงใด ไม่ว่าจะเกิดจากตัวตนของนักวิจัย หรือเกิดจากผู้ให้ ข้อมูล และเป็นการสร้างความไว้วางใจให้กับผู้ให้ข้อมูล เพื่อผลในการสร้างความเชื่อถือของข้อมูล

1.2 สังเกตอย่างจริงจัง และต่อเนื่องยาวนาน เพื่อเข้าใจคุณลักษณะสำคัญๆ ที่เกิดขึ้น รวมทั้งเข้าใจสิ่งที่ผิดปกติพร้อมทั้งเข้าใจความหมายนั้นๆ

1.3 ตรวจสอบแบบสามเส้า ได้แก่ การศึกษาจากแหล่งที่มาต่างๆ ของข้อมูลหลายแหล่ง การใช้มุมมองทางทฤษฎีหลายๆ ทฤษฎีตรวจสอบซึ่งกันและกัน และถ่ายทอด เล่า ตรวจสอบระหว่าง เพื่อนร่วมวิจัย และผู้เกี่ยวข้องทุกขั้นตอนของการวิจัย

2. การถ่ายโอนผลการวิจัย แซนเดลโลวสกี (Sandelowski, 1986 cited in yanwaree, 2002) ได้กล่าวถึงการถ่ายโอนผลการวิจัย ว่าเป็นความสามารถอ้างผลการวิจัยไปยังสภาพการณ์ใน บริบทที่คล้ายคลึงกัน โดยได้เสนอให้ใช้กลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง การหาข้อสนเทศในทุกๆ ด้านอย่าง ครบถ้วน หาข้อมูลของแนวคิดในสมมติฐานที่สร้างขึ้น เพื่อสร้างแนวทางอันอาจทำให้เกิดการถ่ายโอน ผลวิจัยไปสู่บริบทอื่นๆ ที่คล้ายคลึงกันได้

3. การพินิจกับเกณฑ์อื่น หมายถึงการที่ผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับแนวคิด หรือ กรอบทฤษฎีที่มีอยู่ ซึ่งอาจทำได้โดยการใช้วิธีอื่นๆ เข้าร่วมกันหลายวิธีในการตรวจสอบความตรงของ ข้อมูลของแนวคิดทฤษฎี การใช้นักวิจัยหลายคนร่วมสังเกตสิ่งเดียวกัน ฯลฯ เพื่อดูว่าผลลัพธ์ที่เกิดจะ ไปในทิศทางเดียวกัน สนับสนุนกันหรือขัดแย้งกันหรืออาจใช้วิธีการวิเคราะห์ทบทวนแบบแผนที่ แตกต่างออกไป

4. การยืนยันผล หมายถึง ความสามารถในการยืนยันผลอันเกิดจากข้อมูล กูบา (Guba, 1981 cited in yanwaree, 2002) ได้เสนอแนะให้ใช้วิธีการสะท้อนคิด ในทุกขั้นตอนของการวิจัย

โดยอาจสะท้อนคิดร่วมกับทีมวิจัยเพื่อให้การมองปัญหาของผู้วิจัยมีความชัดเจนหรืออาจทดสอบผลการศึกษาที่ได้และการตีความข้อมูลด้วยการให้ผู้ให้ข้อมูลได้ตรวจสอบ

สรุปความน่าเชื่อถือของงานวิจัยเชิงคุณภาพที่เน้นการออกภาคสนามการเก็บข้อมูลที่ลึกซึ้งและรอบด้าน เรื่องที่ต้องการศึกษาเป็นเรื่องที่ต้องการรายละเอียด วิธีการเก็บข้อมูล เทคนิคการวิจัยไม่แยกขั้นตอนของการเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ออกจากกัน วิธีการเก็บข้อมูลจึงใช้เทคนิคการสังเกตและการสัมภาษณ์ การเข้าไปอยู่ในชุมชนช่วยให้ได้ข้อมูลในหลายๆ ด้าน คือ ข้อมูลทัศนคติของ “คนใน” ซึ่งแตกต่างจากข้อมูลแบบทัศนคติของ “คนนอก” การตั้งสมมติฐานและการทดสอบสมมติฐาน ดังได้กล่าวแล้วงานวิจัยเชิงคุณภาพไม่เรียกร้องให้มีการตั้งสมมติฐาน แต่ถ้ามีการตั้งสมมติฐานก็อาจปรับสมมติฐานได้ถ้าข้อมูลที่ได้นั้นชี้ให้เห็นว่าสมมติฐานที่ตั้งไว้ไม่สอดคล้องกับสภาพข้อเท็จจริง การทดสอบความแม่นยำของข้อมูล และความเชื่อถือได้ของข้อมูล เนื่องจากงานวิจัยเชิงคุณภาพไม่เน้นการใช้แบบสอบถาม ประเด็นจึงไม่อยู่ที่ว่าคำถามของนักวิจัยและคำตอบที่ได้เชื่อถือได้หรือไม่ งานวิจัยเชิงคุณภาพไม่สามารถทดสอบประโยคคำถามเพื่อดูว่าประโยคคำถามนั้นสื่อความหมายตามที่ต้องการหรือไม่หรือการทดสอบคำตอบที่ได้มานั้นน่าเชื่อถือหรือไม่ผู้ที่เคยทำงานวิจัยแบบสอบถามมักจะตั้งคำถามว่า การสอบถามหรือการสัมภาษณ์ในงานวิจัยเชิงคุณภาพมั่นใจว่าอย่างไรว่าคำตอบที่ได้มาถูกต้อง สำหรับงานวิจัย เชิงคุณภาพนั้น การทดสอบความเชื่อถือได้และความถูกต้องของข้อมูล ทำโดยนักวิจัยในขณะที่ทำการสัมภาษณ์ โดยดูว่าคำตอบคำตอบที่ได้มาสอดคล้องกับบริบทของชุมชนและสังคมนั้น ๆ สอดคล้องกับข้อมูลเดิมที่มีอยู่ และสอดคล้องกับข้อสังเกตของนักวิจัยหรือไม่ การทดสอบกับสภาพแวดล้อมและข้อมูลอื่นที่มีอยู่เดิม จะชี้ให้นักวิจัยเห็นว่าข้อมูลที่ได้นั้นเชื่อถือได้หรือไม่ กรณีที่คิดว่าคำตอบหรือข้อมูลนั้นไม่น่าเชื่อถือ นักวิจัยต้องศึกษาหาข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งอื่นๆ ที่มีอยู่ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อมวิธีการทดสอบนี้คือการตรวจสอบข้อมูลแบบ “สามเส้า” หรือ Triangulation ในภาษาอังกฤษ หมายถึง ว่ามีการเก็บข้อมูลด้วยหลายวิธีเพื่อให้ปรากฏการณ์ที่ศึกษานั้นมีความหมาย การยืนยันผลของการวิจัยใช้วิธีการสะท้อนความคิดจากผู้วิจัยและผู้ที่ใช้ข้อมูล

9.8 สรุป

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ หมายถึง การนำข้อมูลที่ได้จากเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น แบบสอบถามปลายเปิด การสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์ และการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) เป็นต้น มาทำการวิเคราะห์โดย การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพมีเทคนิคที่สำคัญดังนี้ (1) การจำแนกและจัดระบบข้อมูล (2) การวิเคราะห์สรุปอุปนัย (3) การเปรียบเทียบเหตุการณ์ (4) การวิเคราะห์ส่วนประกอบ (5) การวิเคราะห์ข้อมูลเอกสาร (6) การวิเคราะห์สาเหตุ

และผล (7) การสร้างจินตนาการเชิงสังคมวิทยา ลักษณะของการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพต้องสามารถอธิบายความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์เช่นเดียวกับการวิจัยเชิงปริมาณ แต่เป็นการอธิบายในมิติที่แตกต่างกัน คือการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพมุ่งเน้นที่จะจำแนกให้เห็นความหลากหลาย และความหมายของปรากฏการณ์ที่จะเสนอให้เห็นถึงความคล้ายคลึงกันและความสัมพันธ์ที่วัดได้ด้วยค่าทางสถิติส่วนวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ (1) การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุป ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งส่วนใหญ่ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ จะเป็นข้อความบรรยาย ซึ่งได้จากการสังเกต สัมภาษณ์ และจดบันทึก (2) การวิเคราะห์เนื้อหาเป็นข้อความบรรยายเหมือนกัน แต่เป็นการกระทำกับข้อมูลที่ได้จากเอกสารจะกระทำโดยการพยายามทำให้ข้อมูลนั้นเป็นจำนวนที่นับได้ มักใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเอกสารในการวิจัยเอกสาร ด้านกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลวิจัยเชิงคุณภาพสามารถกระทำดังนี้ (1) การจัดระเบียบข้อมูล (2) การทำดัชนีหรือกำหนดรหัสของข้อมูล (3) การกำจัดข้อมูลหรือสร้างข้อสรุปชั่วคราว (4) การสร้างบทสรุป (5) การพิสูจน์ความน่าเชื่อถือของผลการวิเคราะห์ แนวทางการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ คือ การนำข้อมูลที่ผ่านการวิเคราะห์มานำเสนอรายละเอียดของผลการวิจัย ทั้งนี้เพื่อให้ผู้อ่านงานวิจัยเกิดความเข้าใจในผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย สำหรับโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นเครื่องมือที่สนับสนุนการจัดเก็บข้อมูลให้ลดเวลาในการค้นหาข้อมูล และลดขนาดของข้อมูลให้แก่ นักวิจัย ทำให้การวิเคราะห์ข้อมูลรวดเร็วขึ้นเท่านั้น ความน่าเชื่อถือของงานวิจัยเชิงคุณภาพที่เน้นการออกภาคสนามการเก็บข้อมูลที่ลึกซึ้งและรอบด้าน เรื่องที่ต้องการศึกษาเป็นเรื่องที่ต้องการรายละเอียด วิธีการเก็บข้อมูล เทคนิคการวิจัยไม่แยกขั้นตอนของการเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ออกจากกัน วิธีการเก็บข้อมูลจึงใช้การเก็บข้อมูลด้วยหลายวิธีเพื่อให้ปรากฏการณ์ที่ศึกษานั้นมีความหมาย ส่วนการยืนยันผลของการวิจัยใช้วิธีการสะท้อนความคิดจากผู้วิจัยและผู้ที่ใช้ข้อมูล

แบบฝึกหัดบทที่ 9

1. การวิจัยเชิงคุณภาพหมายถึง
2. ลักษณะของการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ มีอะไรบ้าง
3. จงบอกถึงแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพที่สำคัญมาให้เข้าใจ
4. ปัญหาที่พบบ่อยเมื่อมีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพในโปรแกรมคอมพิวเตอร์คือ
5. ให้อธิบายการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเหตุผล พร้อมยกตัวอย่างประกอบพอสังเขป
6. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพมีอะไรบ้าง
7. กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพมีลักษณะอย่างไร อธิบายมาพอเข้าใจ
8. ให้อธิบายขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพมาด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์มาให้เข้าใจ
9. จงอธิบายความน่าเชื่อถือของงานวิจัยเชิงคุณภาพมีอะไรบ้าง

เอกสารอ้างอิง

กิติพัฒน์ นนทปัทมะดุลย. (2550). **การวิจัยเชิงคุณภาพในสวัสดิการสังคม : แนวคิดและวิธีการวิจัย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ชาย โพธิ์สิตา. (2550). **ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ**. กรุงเทพมหานคร : บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.

ชัยนต์ วรรณระภูติ. (2552). **การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่องานพัฒนา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. ขอนแก่น : สถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ทวีศักดิ์ นพเกษร. (2549). **วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เล่ม 2 : คู่มือปฏิบัติการวิจัยประยุกต์เพื่อพัฒนาองค์กรชุมชนสังคม**. พิมพ์ครั้งที่ 2. นครราชสีมา : โชคเจริญมาร์เก็ตติ้ง.

นิรชร ชูดีพัฒนา. (2549). **เริ่มแรกเรียนรู้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ**. กรุงเทพฯ : ธนาเพลส.

เบญจจา ยอดดำเนิน – แอ็คติจ และคณะ. (2549). **การศึกษาเชิงคุณภาพ : เทคนิคการวิจัยภาคสนาม**. พิมพ์ครั้งที่ 2. นครปฐม : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.

ผ่องพรรณ ตรียมงคลกุล และสุภาพ ฉัตรภรณ์. (2553). **การออกแบบการวิจัย**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

รัตน์ บัวสนธิ์. (2551). **ปรัชญาวิจัย**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศากุล ช่างไม้. (2552). **การเก็บข้อมูลการจัดการกับข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ**.วารสารมหาวิทยาลัยคริสเตียน, 9 (3, กันยายน-ธันวาคม), 164-173.

Appleton. 1995. **The effect of a Constructivist of Student Learning During Science Classes Using Constructivist Base Model**. Journal of Research in Science Teaching 19 (3) : 51-62. (From Eric, 1992 /1998/09, Abstract No. Ed 374128).

Guba, E. G., & Lincoln, Y. S. (1989). **Fourth Generation Evaluation**. Newbury Park, CA : Sage.

Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). **Qualitative data analysis**. 2nd ed. Thousand Oaks : SAGE Publications.

Sandelowski, M. (1986). **"The problem of rigor in qualitative research."** Advances in Nursing Science. 8, 27-37.

Yanwaree, N. (2002). **Receiving family caregiving as perceived by people Living with HIV/AIDS**. Ph.D. Dissertation, Graduate School, Chiangmai University.

แผนบริหารการสอนประจำบทที่ 10

เนื้อหาประจำบท

บทที่ 10 การเขียนรายงานและการเผยแพร่ผลงานการวิจัยประชาสัมพันธ์

- 10.1 ความสำคัญของการเขียนรายงานการวิจัย
- 10.2 วัตถุประสงค์ของการเขียนรายงานการวิจัย
- 10.3 หลักเกณฑ์พื้นฐานการเขียนรายงานการวิจัย
- 10.4 ลักษณะการเขียนรายงานการวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ
- 10.5 รูปแบบของการเขียนรายงานการวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ
- 10.6 แนวทางการเขียนรายงานการวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ
- 10.7 สรุป

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อศึกษาบทที่ 10 แล้วนักศึกษาสามารถ

1. เพื่อให้ผู้เรียนอธิบายความสำคัญของรายงานการวิจัยได้
2. เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในการเขียนรายงานการวิจัย
3. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเขียนรายงานวิจัยและนำเสนอผลงานวิจัยได้อย่างถูกต้อง
4. เพื่อให้ผู้เรียนจัดทำรูปเล่มและรายงานผลการวิจัยประชาสัมพันธ์ได้

กิจกรรมการเรียนการสอนประจำบท

1. ศึกษาจากเอกสารคำสอนการวิจัยประชาสัมพันธ์
2. การบรรยายด้วยพาวเวอร์พอยต์
3. ตัวอย่างรายงานการวิจัยประชาสัมพันธ์ฉบับสมบูรณ์
4. ภาพประกอบบุคคลิกภาพกับการนำเสนองานวิจัย
5. จัดกลุ่มอภิปรายความรู้จากการศึกษารายงานวิจัยประชาสัมพันธ์

6. มอบหมายให้ผู้เรียนเขียนรายงานวิจัยและการนำเสนอผลงานวิจัยตามระยะเวลาที่กำหนดเมื่อครบกำหนด ผู้เรียนจะต้องนำเสนอผลงานวิจัยหน้าชั้นเรียน พร้อมตอบข้อซักถาม
7. ผู้สอนสรุปสาระสำคัญจากบทเรียน
8. ผู้เรียนศึกษาแบบฝึกหัดท้ายบท และตอบคำถาม

สื่อการเรียนการสอน

1. เอกสารคำสอนการวิจัยประชาสัมพันธ์
2. คอมพิวเตอร์
3. โปรเจคเตอร์
4. ตัวอย่างงานวิจัยประชาสัมพันธ์
5. ภาพบรรยากาศการนำเสนอผลงานวิจัย
6. อินเทอร์เน็ต
7. วีดิโอการสอน
8. เครื่องขยายเสียง

การวัดผลและประเมินผล

1. ติดตามความก้าวหน้าการเขียนรายงานวิจัยและการนำเสนอผลงานวิจัย
2. สังเกตจากความสนใจ การตอบคำถาม ความรู้ความเข้าใจจากการบรรยาย
3. ความรับผิดชอบ ตรงต่อเวลา บุคลิกภาพของผู้เรียนที่มีต่อการจัดทำรูปเล่มวิจัย และการนำเสนอผลงานวิจัยตามที่ได้รับมอบหมายภายในระยะเวลาที่ผู้สอนกำหนด
4. สังเกตการมีส่วนร่วมของผู้เรียนจากกิจกรรมภายในชั้นเรียน
5. ความรู้ความเข้าใจการตอบแบบฝึกหัดท้ายบท

บทที่ 10

การเขียนรายงานและการเผยแพร่ผลงานการวิจัยประชาสัมพันธ์

ภายหลังที่ผู้วิจัยได้มีการวิเคราะห์ข้อมูลวิจัยเรียบร้อยแล้วนั้น ลำดับต่อไปคือการเขียนรายงานการวิจัยซึ่งเป็นขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยจะต้องนำเสนอข้อมูลรายละเอียดทั้งหมดของการดำเนินการวิจัยไว้เป็นหลักฐาน โดยเขียนบอกเล่าถึงสิ่งที่ได้ดำเนินการไปแล้วให้ผู้อ่านหรือผู้ที่สนใจได้ทราบถึงเหตุผลในการศึกษาค้นคว้า ทราบที่มาของปัญหา กรอบแนวคิดในการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย และผลลัพธ์หรือข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยรายงานการวิจัยจึงเป็นสื่อกลางสร้างความรู้ความเข้าใจระหว่างผู้วิจัย กับผู้สนใจงานวิจัยซึ่งจะก่อให้เกิดการขยายพรหมแดนขององค์ความรู้ใหม่ในศาสตร์สาขาการประชาสัมพันธ์และศาสตร์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องได้มีการพัฒนาความเป็นวิชาชีพให้ได้มาตรฐานเพิ่มขึ้น ทั้งนี้การเขียนรายงานและการนำเสนอผลการวิจัยประชาสัมพันธ์เป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากการวิจัยประชาสัมพันธ์ส่วนใหญ่จัดขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับภาพลักษณ์และความเข้าใจอันที่ที่ประชาชนกลุ่มเป้าหมายมีต่อองค์กรสถาบัน หรือหน่วยงาน เพื่อนำมาใช้ประกอบกลยุทธ์การวางแผนการรณรงค์การสื่อสารการตลาดและการโฆษณาต่อไปในอนาคต ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องศึกษารูปแบบและหลักการที่ดีที่นักวิจัยทั่วไปยึดถือในการเขียนรายงานการวิจัยและ การนำเสนอผลงานวิจัย เนื่องจากรายงานการวิจัยที่ผู้วิจัยเผยแพร่ออกไป ย่อมได้รับการพิจารณาหรือวิพากษ์วิจารณ์จากจากผู้อ่านทั้งหลาย ถ้ารายงานการวิจัยมีคุณภาพดีก็ย่อมได้รับการยกย่องชมเชย หากเป็นผลงานที่ขาดคุณภาพก็เป็นธรรมดาที่ย่อมจะได้รับการตำหนิ ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องทราบเกณฑ์ที่สำคัญในการประเมินงานวิจัยและพยายามจัดทำและเขียนรายงานให้ถูกต้องตามเกณฑ์ประเมิน เพื่องานวิจัยของตนจะได้รับการยอมรับว่าเป็นงานวิจัยที่มีคุณภาพ

10.1 ความสำคัญของการเขียนรายงานการวิจัย

การเขียนรายงานวิจัยประชาสัมพันธ์ลักษณะโดยทั่วไปคล้ายกับการเขียนรายงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ที่ประกอบด้วยส่วนสำคัญที่ผู้วิจัยส่วนใหญ่มีความคุ้นเคยกันดี คือ ส่วนนำ ส่วนเนื้อหา และส่วนท้ายหรือบทสรุป เป็นต้น ดังนั้นเมื่อกล่าวถึงการรายงานไม่ว่าจะเป็นรายงานวิจัยหรือรายงานข้อมูลตามลักษณะของงานแบบต่างๆ ย่อมต้องเน้นการสื่อสารแบบเป็นทางการ ข้อมูลที่ประกอบมีความน่าเชื่อถือผ่านกระบวนการค้นคว้าอย่างมีระบบ เรียบเรียงความสำคัญของเนื้อหาจากแคบไปหา กว้าง เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความรู้ความเข้าใจและสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการศึกษา การปฏิบัติงาน หรือประกอบการตัดสินใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งได้อย่างดี

การเขียนรายงานการวิจัย มีความสำคัญหรือคุณค่าในหลายลักษณะที่สำคัญๆ สรุปได้ (พิชิต ฤทธิจรูญ, 2550 : 158) ดังนี้

1. การเขียนรายงานการวิจัยเป็นเอกสารหลักฐานที่แสดงถึงข้อมูลสารสนเทศ เกี่ยวกับการศึกษาค้นคว้าของผู้วิจัยและข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัย ซึ่งจะมีคุณค่าในเชิงวิชาการและการประยุกต์ใช้ในการบริหารงานหรือพัฒนางานต่างๆ

2. การเขียนรายงานการวิจัยเป็นสื่อกลางสร้างความเข้าใจก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้วิจัยและผู้สนใจงานวิจัย ทำให้ทราบกรอบแนวคิด แนวทาง วิธีดำเนินการวิจัยและผลการวิจัย ทำให้ไม่เกิดการวิจัยซ้ำซ้อน และได้มีโอกาสเรียนรู้และพัฒนาวิธีการวิจัยหรือรูปแบบในการวิจัยหลากหลายมากขึ้น

3. การเขียนรายงานการวิจัยก่อให้เกิดการสังสม และขยายพรมแดนขององค์ความรู้ในศาสตร์สาขาต่างๆ ทำให้ศาสตร์เหล่านั้นมีความกระจำและเข้มแข็งมากขึ้น

4. การเขียนรายงานการวิจัยก่อให้เกิดการยกระดับหรือพัฒนาวิชาชีพต่างๆ ให้มีมาตรฐานสูงขึ้นเรื่อยๆ ทั้งนี้เนื่องจากมีการวิจัยที่ต่อเนื่องสืบทอดระหว่างนักวิจัยแต่ละรุ่น ทำให้มีการพัฒนาผลงานวิจัยในสาขาวิชาชีพต่างๆ มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

สรุปได้ว่าความสำคัญของการเขียนรายงานการวิจัยนั้นก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้วิจัยและการเพิ่มพูนองค์ความรู้ของผู้วิจัยจากศาสตร์สาขาวิชาชีพที่ตนเองศึกษา การถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ การศึกษาวิจัยของผู้วิจัยจากสาขาต่างๆ เพื่อเป็นสื่อกลางสร้างการเรียนรู้ แนะนำแนวทาง และวิธีการการดำเนินงานวิจัยที่ก่อให้เกิดความหลากหลาย มีคุณค่าในการยกระดับความรู้ในการวิจัยให้เป็นที่ยอมรับระดับชาติและนานาชาติมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ด้วยเหตุที่ว่ารายงานการวิจัยเป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นในขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการวิจัย เพื่อเสนอผลการวิจัยที่ได้ศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นระบบต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือสาธารณชน โดยกล่าวถึงข้อค้นพบที่ได้ รายละเอียดและสาระสำคัญต่างๆ ของการวิจัยที่ได้ทำไป เพื่อที่จะเผยแพร่ผลการวิจัยให้ผู้อื่นทราบและนำผลการวิจัยไปใช้ และเป็นหลักฐานในการทำวิจัยตลอดจนนำไปใช้อ้างอิงในการศึกษาหรือค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องนั้นต่อไป

10.2 วัตถุประสงค์ของการเขียนรายงานการวิจัย

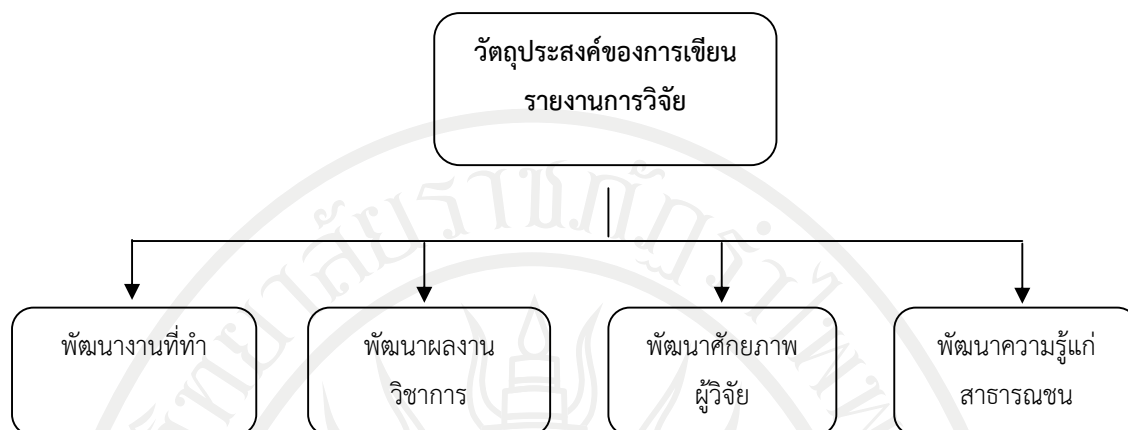
การเขียนรายงานการวิจัยนั้นแตกต่างจากการเขียนเรียงความหรือบทความเพื่อแสดงความคิดเห็น แต่การเขียนรายงานการวิจัยนั้นจะต้องเป็นไปตามระเบียบปฏิบัติของการวิจัยเป็นการเตรียมการ และเผยแพร่ผลงานวิจัย เพื่อให้ผู้อื่นๆ ศึกษาหรือทำซ้ำได้ การเขียนรายงานการวิจัยจะต้องเขียนตามรูปแบบ ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ถูกต้อง และรวบรวมอย่างมีระบบ ดังนั้นการเขียนรายงานวิจัยจึงควรเขียนบรรยายตามข้อเท็จจริง ตามที่ได้ศึกษามา โดยการใช้ภาษาง่ายๆ

และตรงไปตรงมา มีการลำดับเหตุการณ์ และกระบวนการอย่างชัดเจน ข้อความนั้นๆ จะต้องสามารถทำให้ผู้อ่านเห็นภาพได้อย่างชัดเจน วัตถุประสงค์ของการเขียนรายงานการวิจัย ประกอบด้วย 3 ประการด้วยกัน (เรื่องอุไร ศรีนิลทา, 2552 : 238) ดังนี้

1. เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจปัญหา ที่ผู้วิจัยสนใจนำมาศึกษาว่ามีความสำคัญและความจำเป็นอย่างไร จึงต้องทำการวิจัย
2. เพื่อนำเสนอข้อมูลทั้งหมดของงานวิจัยเรื่องนั้นอย่างครบถ้วน สำหรับเป็นพื้นฐานในการตีความและการสรุปผลการวิจัย
3. เพื่อตีความข้อมูลให้แก่ผู้อ่าน และนำเสนอข้อบ่งบอกต่างๆ ของข้อมูลในแง่ของคำตอบหรือข้อเฉลยที่เหมาะสมต่อปัญหาวิจัย

นอกจากนี้การเขียนรายงานการวิจัยที่ดีและมีคุณภาพ ยังส่งผลต่อความสำเร็จในด้านการงานหน้าที่ของนักประชาสัมพันธ์ในการที่จะพัฒนาตนเอง การพัฒนางานของหน่วยงานที่ตนเองรับผิดชอบให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นกว่าที่เป็นอยู่จากเดิม โดยการประยุกต์ใช้ผลการวิจัยในการทำงานเพื่อพัฒนางานให้ก้าวหน้า การส่งเสริมงานวิชาการ กล่าวคือ รายงานการวิจัยเป็นแหล่งที่ใช้ในการเผยแพร่ผลการวิจัย เพื่อให้ นักวิชาการ และผู้เกี่ยวข้องนำข้อค้นพบหรือความรู้ที่ได้ในการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนางานวิชาการ เกิดองค์ความรู้ใหม่ๆ และสร้างผลงานวิชาการให้เจริญก้าวหน้า

อย่างไรก็ตามการเขียนรายงานการวิจัยยังช่วยสนับสนุนให้ผู้วิจัยได้มีโอกาสในการเสนอและเผยแพร่ข้อค้นพบและความรู้ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าวิจัยให้ผู้อื่นได้รับทราบหรือเข้าใจเป็นเอกสารที่ต้องส่งให้กับแหล่งทุนอุดหนุนงานวิจัยหรือส่งสถาบันการศึกษาเพื่อขอจบการศึกษา และจุดมุ่งหมายของการเขียนรายงานการวิจัยที่มีคุณค่ายิ่ง คือ การทำให้สาธารณชนได้รับทราบข้อค้นพบหรือความรู้ที่ได้จากการวิจัย เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการอ้างอิงในการเพิ่มความรู้ใหม่ๆ ในการศึกษาหรือประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน การพัฒนาหน่วยงาน วิชาชีพ สังคมสาธารณสุขของประเทศให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น โดยจะสรุปเป็นแผนภาพเพื่อให้เกิดความเข้าใจยิ่งขึ้นดังภาพที่ 10.1

ภาพที่ 10.1 วัตถุประสงค์ของการเขียนรายงานการวิจัย
ทีมา (เรื่องอะไร ศรีนิลทา, 2552 : 239)

10.3 หลักเกณฑ์พื้นฐานการเขียนรายงานการวิจัย

การเขียนรายงานการวิจัย นอกจากจะมีรูปแบบที่แตกต่างจากการเขียนรายงาน บทความ หรือเรียงความอื่นๆ โดยทั่วไปแล้ว การเขียนก็ต่างกันด้วย ในการเขียนจะต้องเขียนไปตามข้อเท็จจริง ตามข้อมูลที่ได้ยุติธรรมไม่มีอคติใดๆ แอบแฝง จะเพิ่มเติมความคิดเห็นของตนเองลงไปไม่ได้ นอกจากนั้นในการใช้ภาษาจะต้องระมัดระวังเป็นพิเศษ เขียนให้ชัดเจน เข้าใจง่ายไม่ใช่ภาษานวนิยาย และภาษาพูด โดยทั่วไปการเขียนรายงานการวิจัย ผู้วิจัยควรมีถือหลักการเขียนที่สำคัญสรุปได้ดังนี้

1. **การจัดรูปแบบ** ก่อนเขียนจะต้องจัดวางรูปแบบในการวางหัวข้อใหญ่ หัวข้อย่อยต้องกำหนดให้แน่นอนสอดคล้องกันทั้งรายวัน (ทั้งเล่ม) เช่น หัวข้อวางไว้ขีดด้านซ้าย หัวข้อย่อยจะวางลดหลั่นกันไปตามลำดับ เป็นต้น
2. **ความเป็นเอกภาพของเนื้อเรื่อง** เนื้อเรื่องในรายงานการวิจัย ตั้งแต่ต้นจนจบจะต้องดำเนินไปอย่างสอดคล้องกันโดยตลอด ไม่ว่าจะแบ่งเป็นบทหรือเป็นหัวข้อ แต่ละบทแต่ละหัวข้อจะต้องสอดคล้องต่อเนื่องกันกับบทหรือหัวข้ออื่นๆ
3. **ความแจ่มแจ้งชัดเจน** ข้อความทุกประโยค ทุกหัวข้อ จะต้องแจ่มแจ้ง และอ่านได้ความชัดเจน นั่นคือภาษาที่ใช้จะต้องเขียนให้เป็นประโยคสมบูรณ์ได้ใจความถูกต้อง และอ่านเข้าใจง่าย

4. ความถูกต้องตรงตามหลักวิชา ข้อความทุกตอนจะต้องถูกต้องตามหลักวิชาการและมีเหตุผล นั่นคือ การเขียนรายงานการวิจัยจะต้องแสดงข้อเท็จจริงต่างๆ และสรุปลงความเห็น โดยวางอยู่บนรากฐานของข้อเท็จจริงและมีเหตุผล ไม่ใช่อารมณ์ และความคิดเห็นของผู้เขียนหรือผู้วิจัยเข้ามาเกี่ยวข้อง

5. ความสำรวม ข้อความทุกข้อความ ทุกประโยคที่เขียนลงไป ในรายงานการวิจัยจะต้องระมัดระวังพิจารณาอย่างละเอียดถี่ถ้วน ว่าเป็นข้อความหรือประโยคที่มีเหตุผลเพียงพอและจะต้องไม่ถือความคิดเห็นหรือเหตุผลของตนเองเป็นสำคัญ

6. การอ้างอิง การอ้างอิงจะต้องทำอย่างสมบูรณ์ข้อความและข้อคิดเห็นที่ไม่ใช่ของตนเอง จะต้องอ้างอิงแหล่งที่มา และชื่อผู้ให้ความเห็นนั้นอย่างชัดเจน และถูกต้องตามหลักในการเขียนเชิงอรรถ

สรุปแล้วผู้วิจัยควรให้ความสำคัญกับการใช้ภาษาในการเขียนรายงานการวิจัย โดยการใช้ภาษาที่สละสลวยกระทัดรัด อ่านเข้าใจง่าย ย่อมทำให้รายงานการวิจัยนั้นมีคุณค่ามากยิ่งขึ้น เช่น มีความถูกต้องตามหลักของไวยากรณ์ ได้สาระสมบูรณ์ครบถ้วนทั้งส่วนที่เป็นเหตุ และส่วนที่เป็นผลมีความชัดเจน ใช้ภาษาง่าย ไม่กำกวม หรือคลุมเครือ กระทัดรัด ไม่ใช้คำฟุ่มเฟือยจนเกินความจำเป็นลำดับความดี แต่ละวรรคตอนเป็นเอกภาพ ความคงเส้นคงวาของเนื้อเรื่องตั้งแต่ต้นจนจบ

10.4 ลักษณะการเขียนรายงานการวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ

เมื่อได้ดำเนินการวิจัยจนเสร็จสิ้นแล้วขั้นตอนสุดท้ายคือ การเขียนรายงานวิจัย ซึ่งหมายถึง การเสนอผลงานที่ได้ศึกษา ค้นคว้ามาแล้ว และได้พบความจริง หรือได้รับความรู้ใหม่ๆ ประการใดบ้าง การรายงานเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้รู้ว่า ในการทำวิจัยนั้น มีปัญหาอะไร และมีประโยชน์อย่างไร แทนการที่จะต้องไปศึกษาใหม่ทั้งหมด การเขียนรายงานนั้นแตกต่างจากการเขียนเรียงความหรือบทความเพื่อแสดงความคิดเห็น แต่การเขียนรายงานการวิจัยนั้นจะต้องเป็นไปตามระเบียบปฏิบัติของการวิจัย เป็นการเตรียมการ และเผยแพร่ผลงานวิจัย เพื่อให้ผู้สนใจอื่นๆ ศึกษาหรือทำซ้ำได้ การเขียนวิจัยจะต้องเขียนตามรูปแบบ ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ถูกต้อง และรวบรวมอย่างมีระบบ

ดังนั้นการเขียนรายงานวิจัยจึงควรเขียนบรรยายตามข้อเท็จจริง ตามที่ได้ศึกษามา โดยใช้ภาษาง่ายๆ และตรงไปตรงมา มีการลำดับเหตุการณ์ และกระบวนการอย่างชัดเจน ข้อความนั้นๆ จะต้องสามารถทำให้ผู้อ่านเห็นภาพได้อย่างชัดเจน อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่ารูปแบบ และโครงสร้างของการเขียนในแต่ละบุคคล และแต่ละสถาบันจะแตกต่างกันตามความนิยม แต่ส่วนใหญ่แล้วจะต้องมีมาตรฐานร่วมกันอยู่บ้าง ซึ่งผู้วิจัยจะต้องพิจารณาว่าจะเขียนรายงาน และนำเสนอผลในรูปแบบใดที่จะทำให้งานวิจัยนั้นน่าสนใจมากที่สุด และทำให้ผู้อื่น หรือผู้สนใจอ่านเข้าใจได้ง่าย ความจริงแล้ว

วิธีการเขียนงานวิจัยนั้น สามารถเขียนได้หลายวิธีสุดแล้วแต่ว่า ผู้วิจัยจะกำหนดออกมาในลักษณะใด อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่ารูปแบบ และโครงสร้างของการเขียนในแต่ละบุคคล และแต่ละสถาบัน

ลักษณะการเขียนรายงานการวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพโดยทั่วไปนิยมเขียนกัน 2 ลักษณะคือ (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2553 : 255 - 256)

1. รายงานการวิจัยแบบสั้น

รายงานการวิจัยแบบสั้นจะเขียนเฉพาะเนื้อหาสาระที่สำคัญของการวิจัยเรื่องนั้นเท่านั้น ส่วนรายงานการวิจัยแบบยาวจะเขียนเนื้อหาสาระ และส่วนประกอบอื่นๆ อย่างละเอียด สำหรับการเขียนรายงานการวิจัยที่เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาเพื่อปริญญาที่เรียกว่า “ปริญญาโท” หรือ “วิทยานิพนธ์” นั้น ทุกสถาบันการศึกษาจะกำหนดให้นักศึกษาเขียนในลักษณะรายงานการวิจัยแบบยาวทั้งสิ้นอย่างไรก็ดี ถ้าหากพิจารณาองค์ประกอบของการเขียนรายงานแล้ว ทั้งรายงานการวิจัยแบบสั้นและแบบยาวต่างก็มีส่วนประกอบหลักเหมือนกัน เพียงแต่การจัดรูปแบบ และรายละเอียดมากน้อยต่างกันเท่านั้น

รายงานการวิจัยแบบสั้นที่พบเห็นอยู่ทั่วไปมีลักษณะดังนี้

1.1 แบบลงพิมพ์ในวารสารวิชาการ แบบนี้มักจะประกอบด้วยหัวข้อต่อไปนี้

- 1.1.1 คำนำหรือความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา
- 1.1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย
- 1.1.3 สมมติฐานในการวิจัย (ถ้ามี)
- 1.1.4 วิธีดำเนินการวิจัย
- 1.1.5 ผลการวิจัย

ส่วนเชิงอรรถจะเขียนแทรกไว้ตามหัวข้อดังกล่าว และบรรณานุกรมจะเอาไว้ท้ายสุด ส่วนประกอบที่สำคัญของการเขียนรายงานการวิจัยแบบลงพิมพ์ในวารสารวิชาการมีดังนี้

1. ส่วนนำ ประกอบด้วย

- 1.1 ปกนอก
- 1.2 ปกใน
- 1.3 คำนำ
- 1.4 บทคัดย่อ
- 1.5 สารบัญ

2. ส่วนเนื้อเรื่อง ประกอบด้วย

- 2.1 คำนำหรือความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา
- 2.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย
- 2.3 สมมติฐานการวิจัย (ถ้ามี)

2.4 วิธีดำเนินการวิจัย

2.5 ผลการวิจัย

2.6 สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ

3. ส่วนอ้างอิง ประกอบด้วย

3.1 เิงอรรถ

3.2 บรรณานุกรม

3.3 ภาคผนวก

4. รายงานการวิจัยแบบยาว

รายงานการวิจัยแบบยาวหรือวิทยานิพนธ์นั้น โดยทั่วไปจะมีส่วนประกอบดังต่อไปนี้

4.1 ส่วนนำ ประกอบด้วย

4.1.1 ปกนอก

4.1.2 ปกใน

4.1.3 หน้าอนุมัติ

4.1.4 บทคัดย่อ

4.1.5 กิตติกรรมประกาศหรือคำนำ

4.1.6 สารบัญ

4.1.7 สารบัญตาราง

4.1.8 สารบัญรูปภาพ

5. ส่วนเนื้อเรื่อง ประกอบด้วย

5.1 บทที่ 1 ว่าด้วยบทนำ ประกอบด้วยหัวข้อดังต่อไปนี้

5.1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

5.1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

5.1.3 สมมติฐานในการวิจัย

5.1.4 ขอบเขตของการวิจัย

5.1.5 ข้อตกลงเบื้องต้น

5.1.6 คำนิยามศัพท์เฉพาะ

5.1.7 ความจำกัดของการวิจัย

5.1.8 ประโยชน์ที่จะได้รับ

5.2 บทที่ 2 ว่าด้วยเอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.3 บทที่ 3 ว่าด้วยวิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วยหัวข้อย่อยดังนี้

5.3.1 ประชาชนและกลุ่มตัวอย่าง

5.3.2 เครื่องมือรวบรวมข้อมูล

5.3.3 การรวบรวมข้อมูล

5.3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

5.3.5 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

5.4 บทที่ 4 ว่าด้วยผลการวิจัย

5.5 บทที่ 5 ว่าด้วย สรุปผลการวิจัย อภิปรายและข้อเสนอแนะ

5.6 ส่วนอ้างอิง ประกอบด้วย

5.6.1 เชิงอรรถ

5.6.2 บรรณานุกรม

5.6.3 ดัชนี

5.6.4 ประวัติผู้ทำวิจัย

รายละเอียดของแต่ละส่วนที่จำแนกออกไปตามที่ยกมานี้ มิได้หมายความว่ารายงานการวิจัยทุกเรื่องจะต้องมีส่วนประกอบในรายละเอียดครบเหมือนกับที่ยกมา ผู้วิจัยอาจจะตัดหรือเพิ่มบางหัวข้อออกหรือเข้าไปบ้างก็ได้ แล้วแต่ความจำเป็นและความเหมาะสมของการวิจัยแต่ละเรื่องเป็นสำคัญเช่น

ส่วนนำ อาจจะตัดหน้าอนุมัติ สารบัญตาราง สารบัญรูปภาพ ออกก็ได้ ถ้าหากว่าการวิจัยนั้นไม่ได้ทำเพื่อรับปริญญาบัตร หน้าอนุมัติก็ไม่จำเป็นต้องมี หรือในรายงานมีตารางหรือรูปภาพน้อยเพียง 2-3 ตาราง รูปภาพ 2-3 รูป ก็ไม่จำเป็นต้องมีสารบัญตารางหรือสารบัญรูปภาพก็ได้

ส่วนอ้างอิง อาจจะตัดภาคผนวก ดัชนี หรือประวัติผู้ทำวิจัยออกก็ได้ทั้งนี้แล้วแต่ความจำเป็นและความเหมาะสม

สำหรับส่วนเนื้อเรื่องนั้นก็เช่นเดียวกัน อาจจะตัดหรือเพิ่มหัวข้อเข้าไปได้ตามความเหมาะสมและในการเรียงหัวข้อก็อาจเรียงสลับกันไปบ้างก็ได้ โดยเฉพาะหัวข้อในบทนำ

การเขียนรายงานการวิจัยอาจแบ่งออกได้ 3 ลักษณะ คือ (นิศารัตน์ ศิลปเดช, 2551 : 134-135)

1. การเขียนรายงานการวิจัยแบบสมบูรณ์

คือการเขียนรายงานถึงการดำเนินการทุกอย่างตามขั้นตอนของการวิจัยที่ผู้วิจัยได้ลงมือปฏิบัติ จนถึงการอภิปรายผลการวิจัยที่เกิดขึ้น ดังนั้นจึงต้องมีส่วนประกอบต่าง ๆ ชัดเจนและครบถ้วน การเขียนรายงานอย่างสมบูรณ์จะมีการจัดพิมพ์ออกมาเป็นรูปเล่มที่เป็นมาตรฐานตามรูปแบบที่หน่วยงานหรือสถาบันการศึกษาที่ผู้วิจัยสังกัดกำหนดไว้

2. การเขียนรายงานการวิจัยแบบสรุปเป็นบทความ

คือการเขียนในลักษณะที่สรุปย่อทุกส่วนของรายงานการวิจัยอย่างสมบูรณ์ลงมาให้ได้ความยาวขนาดบทความเรื่องหนึ่ง แต่จะเน้นความสำคัญของส่วนที่เป็นกระบวนการของวิธีดำเนินการวิจัยและข้อค้นพบที่ได้ เพื่อนำเสนอต่อผู้อ่านให้สามารถเก็บใจความสำคัญของการวิจัยเรื่องนั้นได้อย่างรวดเร็ว สำหรับส่วนความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ตลอดจนทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะกล่าวถึงเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการประหยัดเนื้อที่ โดยทั่วไปแล้วการเขียนรายงานการวิจัยในลักษณะบทความจะมีความยาวไม่เกิน 10 หน้ากระดาษพิมพ์

3. การเขียนรายงานการวิจัยในลักษณะบทคัดย่อ

คือการเขียนซึ่งผู้วิจัยจะต้องใช้ความสามารถในการเขียนให้มีลักษณะที่ย่อลงและสรุปอย่างสั้นที่สุด เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจภาพรวมของการวิจัยเรื่องนั้นภายใน 1-2 หน้ากระดาษพิมพ์ ดังนั้นจึงไม่กล่าวถึงเรื่องอื่นเลย นอกจากวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย และข้อค้นพบ แต่ทุกหัวข้อก็ต้องกล่าวอย่างสั้นๆ เท่านั้น โดยปกติแล้วในเล่มรายงานการวิจัยอย่างสมบูรณ์จะต้องมีบทคัดย่อประกอบอยู่ในส่วนหน้า ทั้งนี้เพื่อให้สะดวกต่อผู้ที่ต้องการสำรวจงานวิจัยได้รับทราบพอสังเขปว่างานวิจัยเรื่องนั้นจัดทำเกี่ยวกับเรื่องใดและได้ผลเป็นอย่างไร ก่อนที่จะตัดสินใจอ่านหรือไม่อ่านงานวิจัยเรื่องนั้นทั้งฉบับ

ตัวอย่าง การวิจัยเชิงปริมาณ

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการองค์กรสื่อสารมวลชนในจังหวัดจันทบุรี

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการองค์กรสื่อสารมวลชน และความสัมพันธระหว่างปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกกับความสำเร็จในการบริหารจัดการองค์กรสื่อสารมวลชน รวมถึงปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการองค์กรสื่อสารมวลชนในจังหวัดจันทบุรี การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบูรณาการระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาเชิงปริมาณ ได้แก่ บุคลากรองค์กรสื่อสารมวลชนในจังหวัดจันทบุรีของสถานีวิทยุโทรทัศน์ เคเบิลทีวี และหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น จำนวน 384 คน ส่วนประชากรที่ใช้ในการศึกษาเชิงคุณภาพ ได้แก่ บุคลากรของสถานีวิทยุโทรทัศน์ เคเบิลทีวี และหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น จำนวน 10 คน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกมีผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการองค์กรสื่อสารมวลชน จังหวัดจันทบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.19 และมีความความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการองค์กร

สื่อสารมวลชน จังหวัดจันทบุรี รวมถึงปัจจัยภายใน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ และปัจจัยภายนอก ด้านสังคมมีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการองค์กรสื่อสารมวลชน จังหวัดจันทบุรี ส่วน การสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการองค์กรสื่อสารมวลชน จังหวัดจันทบุรี คือ ด้านการบริหารจัดการ และด้านการเมือง

ตัวอย่าง การวิจัยเชิงคุณภาพ

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการผลกระทบจากการท่องเที่ยว ชุมชนริมน้ำจันทบูร จังหวัดจันทบุรี

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลกระทบจากธุรกิจการท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำจันทบูร จังหวัดจันทบุรี และศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการร่วมกันแก้ไขปัญหา ผู้ให้ข้อมูลหลักประกอบด้วย ชาวบ้าน ผู้รู้เกี่ยวกับบริบทชุมชน ผู้นำชุมชน ผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้บริหารและครูในโรงเรียน และผู้ให้บริการนักท่องเที่ยว เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึก การพูดคุยแบบไม่เป็นทางการ และการสนทนากลุ่ม ผลการศึกษาแสดงให้เห็นกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการผลกระทบจากการท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำจันทบูร ซึ่งเป็นไปตามวงจรการมีส่วนร่วมของโคเฮนและอัสฮอฟฟ์ โดยเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนการมีส่วนร่วมตัดสินใจ การมีส่วนร่วมดำเนินงานหาวิธีการแก้ไขปัญหาอย่างต่อเนื่องการทำให้ทุกฝ่ายได้รับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ซึ่งเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการปัญหาผลกระทบจากธุรกิจการท่องเที่ยวชมหึ่งห้อยมีประสิทธิผล

10.5 รูปแบบของการเขียนรายงานการวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ

ความแตกต่างระหว่างรายงานวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ การวิจัยเชิงคุณภาพ มักจะมีความยาวมากกว่าวิจัยเชิงปริมาณ เนื่องจากหลักฐานที่ใช้อธิบาย ปรากฏการณ์ส่วนใหญ่คือ คำ ข้อความต่างๆ ซึ่งรวมถึง กรณีศึกษาซึ่งมีจำนวนข้อมูลมาก เกณฑ์การประเมินงานวิจัยเชิงคุณภาพ ต่างจากวิจัยเชิงปริมาณ เนื่องจากทั้ง 2 ประเภท อยู่บนพื้นฐานปรัชญาที่ต่างกัน และมีวิธีการแสวงหาความรู้ต่างกัน เกณฑ์ที่เหมาะสมที่สุด สำหรับการประเมินงานวิจัยเชิงคุณภาพคือความ

เข้มงวด ความสอดคล้อง และความไวใจได้ ซึ่งเทียบได้กับความตรง และความเที่ยงในงานวิจัยเชิงปริมาณนั่นเอง

นิคาร์ตัน ศิลปเดช (2551 : 161) ได้กล่าวถึง วัตถุประสงค์หลักของการเขียนรายงานวิจัย เพื่อให้ได้เป็นหลักฐานที่ใช้ประโยชน์ดังนี้

1. เป็นหลักฐานแสดงคุณค่าของงานวิจัยซึ่งสะท้อนปรัชญา กระบวนการและผลการวิจัย รวมทั้งการอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ
2. เป็นเครื่องมือเชื่อมโยงองค์ความรู้ในอดีต องค์ความรู้ใหม่ที่ค้นพบและประเด็นที่ต้องศึกษาวิจัยต่อไป
3. เป็นสารสนเทศสำหรับหน่วยงานและบุคคลที่เกี่ยวข้องในการนำไปใช้ประโยชน์
4. เป็นหลักฐานแสดงศักยภาพของนักวิจัย
5. เป็นหลักฐานที่แสดงคุณภาพและความน่าเชื่อถือได้ของผลการวิจัย

รูปแบบการเขียนรายงานวิจัยเชิงปริมาณและรายงานวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งจะมีลักษณะการเขียนแบ่งออกเป็น 3 ส่วนใหญ่ๆ ได้แก่ (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธ์, 2553 : 367 - 369)

1. ส่วนหน้า ส่วนหน้าหรือส่วนนำ เป็นส่วนที่ครอบคลุมตั้งแต่ปกไปจนถึงส่วนเนื้อหาประกอบไปด้วย

1.1 ปกหน้า ปก กำหนดให้มีข้อความดังนี้

1.1.1 ตรามหาวิทยาลัย (ขนาดกว้าง 19 มม. สูง 33 มม.) ตรงกึ่งกลางของปก ห่างจากขอบกระดาษลงมา 1.5 นิ้ว

1.1.2 ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ ให้ระบุชื่อวิทยานิพนธ์ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ สำหรับชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ภาษาอังกฤษ ให้ใช้ตัวอักษรพิมพ์ใหญ่ในอักษรตัวแรกของคำแรกและของทุกๆ คำเสมอ ยกเว้นบุพพบท และสันธาน เว้นแต่บุพพบท สันธานดังกล่าวจะเป็นคำแรกของชื่อ โดยชื่อวิทยานิพนธ์ให้พิมพ์ไว้กึ่งกลางหน้ากระดาษ ห่างจากตรามหาวิทยาลัย 1 บรรทัด กรณีที่มีความยาวเกิน 1 บรรทัด บรรทัดถัดไปให้พิมพ์เป็นรูปหน้าจั่วกลับหัว ทั้งนี้ควรพิจารณาตัดคำให้มีความเหมาะสมด้วย

1.1.3 ชื่อผู้เขียนวิทยานิพนธ์ ให้ระบุชื่อและชื่อสกุลทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยไม่ต้องใส่คำนำหน้านาม แต่ถ้ามียศ ฐานันดรศักดิ์ ราชทินนามหรือสมณศักดิ์ก็ให้ระบุไว้โดยใช้อักษรย่อให้ไว้กึ่งกลางหน้ากระดาษ

1.1.4 ชื่อปริญญาและชื่อสาขาวิชา ให้ระบุชื่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ตามลำดับไว้กึ่งกลางหน้ากระดาษระหว่างชื่อผู้เขียนกับชื่อมหาวิทยาลัย

1.1.5 ชื่อมหาวิทยาลัย ให้ระบุชื่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ไว้กึ่งกลางหน้ากระดาษ

1.1.6 ปีการศึกษาที่จบ ให้ระบุปีการศึกษาที่จบโดยไม่ต้องระบุคำว่า พ.ศ. นำหน้าไว้กึ่งกลางหน้ากระดาษ โดยพิมพ์ห่างจากขอบล่างขึ้นไป 1.5 นิ้ว

สำหรับสันปกพิมพ์ด้วยอักษรสีทอง ประกอบด้วยชื่อและชื่อสกุลผู้เขียนโดยไม่ต้องมีคำนำหน้าชื่อ ยศ ฐานันดรศักดิ์ ราชทินนามหรือสมณศักดิ์ ตามด้วยชื่อเรื่องและปีการศึกษาที่จบเรียงไปตามแนวนอนของสันปกโดยให้อักษรตัวแรกของชื่อผู้เขียน อยู่ห่างจากขอบสันปกตามแนวตั้ง 1 นิ้ว ตามด้วยชื่อเรื่องและปีการศึกษาที่จบ จัดระยะให้เหมาะสม โดยห่างจากขอบล่างขึ้นมา 1 นิ้ว ในกรณีที่ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์มีความยาวเกิน 1 บรรทัดให้พิมพ์เป็น 2 บรรทัดได้ สำหรับวิทยานิพนธ์ที่เป็นภาษาอังกฤษก็ให้พิมพ์ในลักษณะเดียวกัน

1.2 ไบรอนด์ปก ให้ใส่ไบรอนด์ปกก่อนหน้าปกใน เป็นเพียงกระดาษเปล่า 1 แผ่น ใส่ไว้เพื่อไม่ให้หนังสือชำรุดเสียหายเมื่อปกหลุดไป

1.3 ปกใน มีรายละเอียดหรือข้อความเหมือนปกนอกทุกประการ

1.4 หน้าอนุมัติ ประกอบด้วย ชื่อวิทยานิพนธ์ ชื่อและชื่อสกุลผู้เขียน (ไม่ต้องมีคำนำหน้าชื่อ) สาขาวิชาคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ โดยองค์ประกอบเป็นไปตามข้อบังคับมหาวิทยาลัย

1.5 บทคัดย่อ เป็นการสรุปเนื้อความของวิทยานิพนธ์ที่กระชับ ชัดเจนทำให้ผู้อ่านทราบถึงเนื้อหาของวิทยานิพนธ์อย่างรวดเร็วและถูกต้อง การเขียนบทคัดย่อที่ดีควรเขียนให้ต่อเนื่องกันในลักษณะความเรียง โดยครอบคลุมถึงวัตถุประสงค์และขอบเขตการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย เช่น การเก็บข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ จำนวนและลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ผลการวิจัยโดยสังเขป การเขียนต้องเขียนให้สั้นที่สุด ไม่ควรเกินสองหน้ากระดาษ A4 และต้องจัดพิมพ์ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยเรียงลำดับบทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อน และตามด้วยภาษาอังกฤษ หากเป็นฉบับภาษาอังกฤษ ต้องเรียงลำดับบทคัดย่อภาษาอังกฤษขึ้นก่อนและตามด้วยภาษาไทย

1.6 กิตติกรรมประกาศ เป็นข้อความแสดงความขอบคุณ ผู้ช่วยเหลือ สนับสนุนและให้ความร่วมมือในการค้นคว้าเพื่อทำวิทยานิพนธ์ แสดงถึงจรรยาบรรณ ทางวิชาการที่ผู้วิจัยควรถือปฏิบัติ โดยพิมพ์คำว่า “กิตติกรรมประกาศ” อยู่กึ่งกลางหน้ากระดาษมีความยาวไม่เกิน 1 หน้าทำยกิตติกรรมประกาศให้พิมพ์ชื่อและชื่อสกุลผู้เขียน โดยพิมพ์เยื้องไปทางด้านขวามือของข้อความ

1.7 สารบัญ เป็นส่วนที่แสดงลำดับหน้าของหัวข้อเรื่องทั้งหมดที่มีอยู่ในวิทยานิพนธ์ การพิมพ์แบ่งออกเป็นบท โดยพิมพ์คำว่า “สารบัญ” อยู่กลางหน้ากระดาษ โดยระบุเลขที่บทและชื่อบทพร้อมหมายเลขหน้าตามที่ปรากฏในวิทยานิพนธ์ ถ้าวิทยานิพนธ์เป็นภาษาไทยให้เขียนหน้าสารบัญภาษาไทย เส้นประหลังข้อความให้อยู่ห่างจาก เลขกำกับหน้าประมาณ 3- 5 ตัวอักษร เลขกำกับหน้าพิมพ์ชิดขอบขวาของกระดาษ และกำหนดให้พิมพ์หัวข้อเพียง 2 ระดับ

1.8 สารบัญตาราง เป็นส่วนที่แสดงลำดับหน้าของตารางทั้งหมดที่มีอยู่ในวิทยานิพนธ์ โดยพิมพ์คำว่า “สารบัญตาราง” อยู่กลางหน้ากระดาษ ในกรณีที่มีตารางในภาคผนวกให้พิมพ์รายการตารางภาคผนวกต่อในสารบัญตาราง

1.9 สารบัญภาพ (ถ้ามี)เป็นส่วนที่แสดงลำดับหน้าของภาพทั้งหมดที่มีอยู่ในวิทยานิพนธ์ โดยพิมพ์คำว่า “สารบัญภาพ” อยู่กลางหน้ากระดาษ ชื่อหรือคำอธิบายภาพที่ปรากฏในสารบัญภาพ ต้องตรงกับที่ปรากฏในเนื้อเรื่องกรณีที่มีภาพในภาคผนวกให้พิมพ์รายการภาคผนวกต่อในสารบัญภาพ

1.10 คำอธิบายสัญลักษณ์ คำย่อ และอักษรย่อ เป็นส่วนที่อธิบายความหมายของสัญลักษณ์ โดยพิมพ์คำว่า “ตัวย่อและสัญลักษณ์” อยู่กลางหน้ากระดาษ คำย่อและอักษรย่อที่ใช้ในการเขียนวิทยานิพนธ์จะมีหรือไม่ก็ได้ แล้วแต่ความจำเป็น เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจถึงความหมายของสัญลักษณ์ คำย่อและอักษรย่อที่ใช้ในวิทยานิพนธ์เล่มนั้น

2. ส่วนเนื้อหา โดยทั่วไปส่วนเนื้อหาวิทยานิพนธ์ ประกอบด้วยบทต่างๆ 5 บท ดังนี้ (เรื่องอุไร ศรีนิลทา, 2552 : 241 - 243)

บทที่ 1 บทนำ เป็นบทแรก กล่าวถึงเรื่องดังต่อไปนี้คือ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา เป็นการชี้แจงถึงเหตุผลเบื้องหลังและแนวคิดของเรื่องที่ทำวิจัยซึ่งจะต้องอธิบายให้ชัดเจน ให้ผู้อ่านทราบว่าผู้ทำวิจัยมีมูลเหตุจูงใจอะไรจึงสนใจหรือเลือกปัญหามาทำวิจัย โดยผู้วิจัยจะต้องกล่าวถึงสภาพปัญหาโดยอ้างอิงข้อมูลหลักฐานต่างๆ ที่มีความน่าเชื่อถือ เพื่อแสดงให้เห็นแนวคิดเชิงทฤษฎี และแนวคิดการทำวิจัย อย่างชัดเจน ข้อมูลหลักฐานที่ผู้วิจัยจะต้องหามาสนับสนุนได้แก่ สภาพที่เป็นปัญหาในอดีต ปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต แนวคิดทฤษฎี ผลการวิจัยของผู้อื่น กลุ่มเป้าหมายและตัวแปรที่ศึกษา ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหานี้คล้ายกับเนื้อหาของเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ต่างกันที่ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาเป็นเนื้อหาโดยสรุป คัดเฉพาะในส่วนที่ตรงประเด็นส่วนเนื้อหาของเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะเป็นเนื้อหาโดยละเอียด การเขียนความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาต้องเขียนให้เห็นความสำคัญหรือความจำเป็นที่จะทำเรื่องนั้น โดยกล่าวอ้างอิงอย่างกว้างในย่อหน้าแรกๆ และกล่าวให้แคบลงๆ ในย่อหน้าต่อไป เหมือนกับกรวย

1.2 วัตถุประสงค์ เป็นสิ่งที่กำหนดแนวทางการดำเนินการวิจัยทั้งหมด ตั้งแต่การออกแบบการวิจัยจนกระทั่งการสรุปผลการวิจัย การเขียนวัตถุประสงค์ของการวิจัยจึงต้องมีความชัดเจน ควรใช้ถ้อยคำที่เข้าใจง่าย ไม่คลุมเครือหรือเสี่ยงต่อการเข้าใจผิด ถ้ามีหลายประเด็นควรเขียนเป็นข้อๆ เรียงตามลำดับความสำคัญหรือเรียงตามลำดับขั้นตอนการวิจัย วัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็นข้อความที่แสดงถึงประเด็นปัญหาที่ต้องการแสวงหาคำตอบ ต้องการค้นคว้าหาความจริง เพื่อให้ได้ความรู้ความจริง “ความรู้ความจริง” ใหม่ๆ ในเรื่องนั้นๆ

1.3 สมมติฐานการวิจัย เป็นข้อสันนิษฐานหรือข้อความที่คาดคะเนผลการวิจัยไว้ล่วงหน้าว่า การวิจัยเรื่องนั้นจะได้ข้อค้นพบอย่างไรบ้าง การเขียนสมมติฐานจะต้องมีทฤษฎีข้อเท็จจริง หรือผลการวิจัยในอดีตสนับสนุน หลักจากได้ประมวลความรู้เดิมที่เป็นทฤษฎีหรือผลการวิจัยมาอย่างดีแล้ว ดังนั้นการเขียนรูปแบบรายงานการวิจัยของสถาบันการศึกษาบางแห่งจึงนำสมมติฐานการวิจัยไปเขียนไว้ท้ายบทที่ 2 ที่ว่าด้วยงานเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.4 ขอบเขตของการวิจัย เป็นการชี้แจงให้ทราบว่าในการทำวิจัยเรื่องนั้นมีขอบเขตกว้างขวาง ลึกซึ้งเพียงใด ครอบคลุมเกี่ยวข้องกับอะไรบ้าง ซึ่งจะทำให้ประเด็นปัญหาการวิจัยและแนวทางดำเนินการวิจัยมีความชัดเจนมากขึ้น โดยทั่วไปขอบเขตการวิจัยจะเขียนให้ครอบคลุมรูปแบบและวิธีการวิจัย (จะทำวิจัยในลักษณะใด ออกแบบการวิจัย เทคนิคการรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลอย่างไร) ตัวแปรที่ศึกษา (การวิจัยครั้งนี้มีตัวแปรตามและตัวแปรต้นอะไรบ้าง แต่ละตัวแปรมีความหมายและขอบเขตรวมถึงเรื่องอะไรบ้าง และจะวัดตัวแปรเหล่านั้นโดยยึดทฤษฎีอะไร) และการวิเคราะห์ข้อมูล (การวิจัยนี้จะวิเคราะห์ข้อมูลอย่างไร วิเคราะห์เป็นตัวแปรเดี่ยว ตัวแปรคู่ หรือหลายตัวแปรพร้อมกัน)

1.5 ข้อตกลงเบื้องต้น เป็นหัวข้อที่ระบุถึงเงื่อนไขของการทำวิจัยและเงื่อนไขของผลการวิจัยที่เกิดขึ้น ที่เป็นสถานการณ์ ข้อเท็จจริง หรือข้อสันนิษฐานของการวิจัยนั้น ที่ยอมรับว่าเป็นจริงโดยไม่ต้องพิสูจน์ ในการเขียนข้อตกลงจึงควรมีทฤษฎีหรือประจักษ์พยานยืนยันได้ เช่น ประเด็นเกี่ยวกับทฤษฎีที่นำมาใช้เป็นกรอบความคิดในการวิจัย ระเบียบวิธีวิจัย เทคนิคการรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล รวมถึงปรากฏการณ์ธรรมชาติที่อาจเกิดแทรกซ้อนจากเหตุการณ์ปกติ

1.6 กรอบแนวความคิด เป็นโมเดลแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามทฤษฎีที่นักวิจัยศึกษา นักวิจัยสร้างกรอบความคิดจากการทบทวนเอกสาร ทฤษฎี และรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง บางสถาบันจึงนำไปแสดงไว้ท้ายบทที่ 2 โดยมีจุดมุ่งหมายแสดงให้เห็นเป็นภาพ จำลองหรือตัวแทนของปรากฏการณ์ที่จะทำการวิจัย หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ เป็นการสรุปแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัยครั้งนั้นออกมาเป็นโมเดลหรือแผนภาพความสัมพันธ์ เช่น นักวิจัยทำการวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการรับรู้ข่าวสารการประชาสัมพันธ์ของ คชส. ช่วงปี 2559” เมื่อทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้ว กรอบความคิดสำหรับการวิจัยควรประกอบด้วยตัวแปรต้น 3 กลุ่มคือ ปัจจัยด้านปัจเจกบุคคล ครอบครัว องค์กร เป็นต้น

1.7 นิยามศัพท์เฉพาะหรือคำจำกัดความ เป็นการให้ความหมายของคำหรือข้อความที่ใช้ในรายงานการวิจัย ซึ่งมีความหมายเฉพาะในการวิจัยครั้งนั้นๆ เพื่อสื่อสารให้เข้าใจตรงกันระหว่างผู้อ่านกับผู้วิจัย การเขียนนิยามศัพท์นั้นมีอยู่หลายลักษณะ (นิศารัตน์ ศิลปะเดช, 2551 : 172) เช่น การนิยามเชิงมนทัศน์ การนิยามเชิงทฤษฎี และการนิยามเชิงปฏิบัติการในการเขียนนิยามศัพท์เฉพาะในการวิจัยนั้นนิยมเขียนในลักษณะการนิยามเชิงปฏิบัติการ คือเขียนให้ชัดเจนว่าคำนั้นหรือวลี

นั้นหมายถึงอะไร สามารถสังเกตหรือวัดได้อย่างไร นิยามเชิงปฏิบัติการจึงมักประกอบด้วย พฤติกรรมที่วัด เนื้อหาที่วัด และผลหรือหน่วยของการวัด ซึ่งเมื่อนิยามชัดเจนดีแล้วใครๆ ก็สามารถนำไปปฏิบัติได้เป็นอย่างดีเดียวกัน โดยความหมายของคำศัพท์ที่นิยามจะได้มาจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องหรือเป็นความหมายที่ผู้วิจัยได้ศึกษา

บทที่ 2 เอกสารหรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในการทำงานวิจัย ผู้วิจัยควรศึกษาค้นคว้างานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษาตั้งแต่ในช่วงกำหนดหัวข้อและเขียนโครงร่างงานวิจัย ทั้งนี้เพื่อที่จะได้ใช้ประโยชน์จากผลงานของผู้อื่นอย่างเต็มที่ที่การเขียนบทนี้ ผู้วิจัยจะต้องสืบค้นข้อมูลให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ โดยเฉพาะแนวคิด ทฤษฎี และผลการวิจัยใหม่ๆ (ไม่ควรเกิน 5 ปี เว้นเสียแต่ไม่มีงานวิจัยใหม่ๆ) ทันสมัย (ยังถูกต้องและเชื่อถือได้อยู่) ครบถ้วน สมบูรณ์ แล้วนำมาเรียบเรียงขึ้นใหม่โดยใช้ถ้อยคำสำนวนของตนเอง ใช้ภาษาที่ราบรื่นมีการวางหัว ข้อหลัก หัวข้อรอง และหัวข้อย่อยอย่างเป็นระบบ สมเหตุสมผล ช่วยให้ผู้อ่านและผู้สนใจเห็นภาพและเข้าใจงานวิจัยที่จะทำได้ง่าย ว่าทำไมจึงกำหนดกรอบวิจัยเช่นนั้น ทำไมเลือกตัวแปรเหล่านั้นและที่สำคัญทำไมจึงตั้งสมมติฐานแบบนั้น ในการเขียนเอกสารหรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยหัวข้อ ดังนี้ (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2553 : 371)

2.1 แนวคิด/ทฤษฎี

2.2 สาระสำคัญ

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.4 งานวิจัยในประเทศ

2.5 งานวิจัยต่างประเทศ

2.6 เอกสารหรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีขั้นตอนสำคัญ 2 ประการ คือ

2.6.1 การค้นหาและการวิเคราะห์ การค้นหาวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถค้นได้จากบทความปริทัศน์ บรรณานุกรม ดรรชนีและสาระสังเขป และฐานข้อมูลของสาขาวิชานั้นๆ รายชื่อ งานวิจัยที่ได้มาควรเขียนรายละเอียดที่มาในรูปของบรรณนุกรมกำกับไว้ เพื่อจะช่วยให้การเขียนอ้างอิงเวลาเขียนและอภิปรายผลการวิจัยต่อไป ในการวิเคราะห์งานวิจัยแต่ละเรื่อง

2.6.2 การสังเคราะห์งานวิจัย จากงานวิจัยที่รวบรวมได้ทั้งหมดจะถูกนำมาจัดเป็นกรอบแนวคิดและเขียนเสนอย่างกลมกลืนที่จะเสนองานวิจัยที่ละเรื่อง ในบทนี้ต้องสรุปทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องศึกษาให้ชัดเจน กระชับ และเสนอตามลำดับจากเรื่องทั่วไปจนเข้าสู่เฉพาะที่ตรงกับหัวข้อที่ศึกษา งานวิจัยที่อ้างอิงควรมีจำนวนมากพอที่จะเป็นพื้นฐานของเรื่องที่กำลังศึกษาได้

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย ในบทนี้เป็นบทที่ผู้วิจัยจะได้รายงานวิธีการปฏิบัติในการทำการวิจัยในแต่ละขั้นตอนอย่างละเอียดตามลำดับการดำเนินงานซึ่งต้องเขียนให้ตรงกับสิ่งที่ได้ปฏิบัติจริง และถูกต้องตามหลักของระเบียบวิธีวิจัย หลักในการเขียนวิธีดำเนินการวิจัย พอสรุปได้ดังนี้

3.1 ต้องเขียนชี้แจงขั้นตอนวิธีดำเนินการวิจัยให้ละเอียด เพียงพอแก่ความเข้าใจ เพื่อให้ผู้สนใจสามารถปฏิบัติตามหรือพิสูจน์การดำเนินการตามขั้นตอนที่ทำวิจัยได้

3.2 ควรเขียนชี้แจงตามลำดับขั้นตอนที่ได้ดำเนินการวิจัยได้ทำอะไรก่อนก็เขียนก่อน และทำอะไรที่หลังก็เขียนตามมาเป็นลำดับ

3.3 วิธีการดำเนินการที่ชี้แจงจะต้องตรงกับวิธีที่ปฏิบัติจริงและถูกต้องตามหลักระเบียบวิธีวิจัย และจะต้องชี้แจงเหตุผลให้ทราบว่า ทำไมผู้วิจัยจึงปฏิบัติเช่นนั้นหรือมีความน่าเชื่อถือหรือถูกต้องเพียงไร แนวทางการเขียนวิธีดำเนินการวิจัยในการวิจัย 2 กลุ่มใหญ่ๆ คือ

3.3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ตามหัวข้อดังต่อไปนี้

3.3.1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เขียนแยกหรือเขียนรวมกันก็ได้ แต่ต้องมีรายละเอียดทั้งประชากรและกลุ่มตัวอย่าง โดยชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับประชากรก่อนว่าประชากรคืออะไร มีคุณลักษณะอย่างไร มีขอบเขตเพียงใด มีปริมาณเท่าไร หลังจากนั้นจึงบรรยายละเอียดเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่างว่า กลุ่มตัวอย่างคืออะไร มีปริมาณเท่าไร โดยชี้แจงด้วยว่ามีหลักการอะไรจึงใช้กลุ่มตัวอย่างขนาดเท่านั้น และกลุ่มตัวอย่างนั้นได้มาโดยวิธีใด โดยการเลือกหรือโดยการสุ่มถ้าได้มาโดยการเลือกต้องบอกวิธีเลือก กฎเกณฑ์ในการเลือก ถ้าได้มาโดยการสุ่มต้องบอกขั้นตอนและวิธีการสุ่มโดยละเอียด เพื่อความสะดวกในการอธิบายและการทำความเข้าใจ ควรแสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างตามตัวแปรที่ใช้ในงานวิจัยด้วย

3.3.1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยทั่วไปเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยจะมี 2 ลักษณะคือ นวัตกรรมหรือผลิตภัณฑ์ที่สร้างขึ้น เช่น บทเรียนสำเร็จรูป บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน แผนการจัดการเรียนรู้ เป็นต้น และเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เช่น แบบทดสอบ แบบสอบถาม แบบสำรวจ เป็นต้น งานวิจัยเชิงปริมาณบางเรื่องอาจใช้เครื่องมือทั้ง 2 ลักษณะ รายละเอียดเกี่ยวกับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยควรจะประกอบด้วย (เรื่องอุไร ศรีนิลทา, 2552 : 261)

(1) **ชื่อเครื่องมือ** บอกประเภทของเครื่องมือและให้ระบุชัดถึงชื่อเครื่องมือด้วย เช่น แบบสอบถามการสำรวจความพึงพอใจการสื่อสารภายในองค์กรเพื่อสร้างภาพลักษณ์การประชาสัมพันธ์ที่ดี เป็นต้น

(2) **ลักษณะเครื่องมือ** เมื่อบอกชื่อเครื่องมือแล้วควรอธิบายลักษณะเครื่องมือด้วย เช่น เป็นแบบสอบถามการปฏิบัติตนในครอบครัว แบ่งเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการหรือที่เรียกว่า Checklist ตอนที่ 2 เป็นการ

ประเมินการปฏิบัติตนในครอบครัว มีลักษณะแบบมาตรฐานค่า 4 ระดับ ได้แก่ ไม่เคยปฏิบัติ 2-3 ครั้งต่อเดือน และทุกวัน/ทุกสัปดาห์ เป็นต้น

(3) ที่มาของเครื่องมือ ให้บอกถึงที่มาของเครื่องมือที่ใช้ว่าได้มาอย่างไร สร้างขึ้นเอง หรือขอยืมจากที่ใด หรือนำของใครมาปรับปรุง หรือแปลมาจากภาษาอื่น ถ้าปรับปรุงหรือสร้างขึ้นเองควรอธิบายขั้นตอนการสร้าง ขั้นตอนการทดลองใช้และหาคุณภาพของเครื่องมือ เท่าที่สามารถทำได้ เช่น การตรวจสอบความเที่ยงตรง อำนาจจำแนก และความเชื่อมั่น โดยจะต้องอธิบายให้ละเอียดว่าทดลองใช้กับใคร ก็คน หาความเที่ยงตรง อำนาจจำแนก และเชื่อมั่นชนิดใด ได้ค่าเท่าไร เป็นต้น ถ้าใช้เครื่องมือที่ยืมมาควรระบุคุณภาพของเครื่องมือที่ผู้สร้างได้เคยทดลองใช้ และควรมีหลักฐานการยืมในภาคผนวก ถ้านำเครื่องมือมาใช้กับประชากรต่างกลุ่มกับเจ้าของเครื่องมือที่หาคุณภาพไว้ ควรมีการหาคุณภาพของเครื่องมือใหม่ในประชากรที่ผู้วิจัยศึกษาด้วย

3.3.1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล อธิบายวิธีที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยสังเขป เช่น เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์หรือการแจกแบบสอบถาม ผู้วิจัยควรอธิบายเหตุผลที่เลือกเก็บข้อมูลด้วยวิธีนั้นๆ และควรระบุด้วยว่าเก็บด้วยตนเองหรือมีผู้ช่วยเก็บข้อมูล เก็บข้อมูลช่วงวันใด อย่างไร

3.3.1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ต้องชี้แจงวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล เช่น วิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์หรือไม่ ใช้โปรแกรมอะไร (ถ้าโปรแกรมที่ใช้มีลิขสิทธิ์ ควรแสดงหลักฐานสิทธิการใช้ในภาคผนวกด้วย) สถิติที่ใช้มีอะไรบ้าง โดยพยายามชี้แจงให้ครบตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย หรือตามสมมติฐานของการวิจัย รวมทั้งเกณฑ์ในการพิจารณาผลการวิเคราะห์ หรือเกณฑ์ในการแปลผลการวิเคราะห์ ถ้าผู้วิจัยเป็นนิสิตนักศึกษาอาจเพิ่มหัวข้อสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลอีกหัวข้อหนึ่ง โดยใส่สูตรสถิติที่ถูกต้องด้วย

ตัวอย่าง การเขียนวิธีดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณในที่นี้จะขอยกตัวอย่างวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งเสริมและพัฒนาการประชาสัมพันธ์ภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี”

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้วิธีการสำรวจ และใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาและบุคลากรของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จำนวนทั้งสิ้น 200 คน แบ่งสัดส่วนตามจำนวนบุคลากรและนักศึกษาของแต่ละหน่วยงาน โดยการกำหนดจำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ความคลาดเคลื่อน 5% ซึ่งมีขนาดตัวอย่างทั้งหมด 200 ตัวอย่าง

เนื้อหาการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษารูปแบบการประชาสัมพันธ์ภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เพื่อนำไปพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์ภายในให้มีประสิทธิภาพ บุคลากร และนักศึกษาสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างทั่วถึง

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งออกได้ 3 ส่วน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นรายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลประชากรของผู้ตอบแบบสอบถาม ข้อคำถามมีลักษณะเป็นปลายปิด แบบหลายตัวเลือก (Multiple choice) ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ สถานภาพ สังกัด และระยะเวลาการทำงานที่มหาวิทยาลัย

ส่วนที่ 2 การรับข้อมูลข่าวสารการประชาสัมพันธ์ภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เป็นรายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลด้านการรับข้อมูลข่าวสารการประชาสัมพันธ์ภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ข้อคำถามมีลักษณะเป็นปลายปิด และมีข้อเสนอแนะ

ส่วนที่ 3 ความต้องการของสื่อการประชาสัมพันธ์ภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เป็นรายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของสื่อการประชาสัมพันธ์ภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ข้อคำถามมีลักษณะเป็นปลายปิด และมีข้อเสนอแนะ มาตรฐาน ข้อคำถามแบบประมาณค่า (Rating scale) มี 5 ระดับ

- 5 หมายถึง มีความต้องการมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีความต้องการมาก
- 3 หมายถึง มีความต้องการปานกลาง
- 2 หมายถึง มีความต้องการน้อย
- 2 หมายถึง มีความต้องการน้อยที่สุด

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

วิธีการสุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างไว้จำนวน 200 คน เป็นนักศึกษาและบุคลากรของมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 : การสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งออกเป็นกลุ่ม แบ่งกลุ่มออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มนักศึกษาและกลุ่มบุคลากร

ขั้นตอนที่ 2 : การกำหนดตัวอย่าง โดยกำหนดสัดส่วนเป็นของนักศึกษา 100 ชุด และของบุคลากร 100 ชุด

3.3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ การเขียนวิธีดำเนินการวิจัยในงานวิจัยเชิงคุณภาพอาจมีข้อแตกต่างจากงานวิจัยเชิงปริมาณบ้าง เนื่องจากมีระเบียบวิธีวิจัยที่ต่างกัน แต่มีเป้าหมายเหมือนกันคือ ต้องเขียนเพื่อบอกให้ผู้อ่านทราบว่านักวิจัยมีการดำเนินการเข้าถึงข้อมูลหรือการได้ข้อมูลมาอย่างไร เมื่อได้มาแล้วนำมาตรวจสอบ จัดกระทำและวิเคราะห์แปลผล ตีความอย่างไร เป็นต้น วิธีดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพจึงครอบคลุมเกี่ยวกับกลุ่มเป้าหมาย หรือกลุ่มบุคคลที่เป็นผู้ให้ข้อมูล ลักษณะหรือประเภทข้อมูลที่เก็บรวบรวม สถานการณ์หรือเหตุการณ์สำหรับเก็บข้อมูลนั้นๆ และวิธีการหรือเทคนิคต่างๆ ที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล

ตัวอย่าง การเขียนวิธีดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพในที่นี้จะขอยกตัวอย่างวิจัยเรื่อง “การหาอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีโดยการมีส่วนร่วม”

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยคณะผู้วิจัยได้มีการศึกษา แนวคิด ทฤษฎีจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยและทำการจัดเตรียมอุปกรณ์และวิธีการดำเนินงาน ตามขั้นตอนดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนและวิธีการศึกษา

ระยะที่ 1 การศึกษา แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวกับการหาและสร้างอัตลักษณ์องค์กร วิเคราะห์ประเด็นเนื้อหา นิยามศัพท์ ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อแนวทางวางแผนการเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 2 ออกแบบเครื่องมือติดตามและประเมินการรับรู้และหาอัตลักษณ์ในองค์กร

ระยะที่ 3 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยกลุ่มตัวอย่างเป็นองค์กรระดับคณะ สาขาวิชา ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นบุคลากรในองค์กร เกณฑ์การคัดเลือกอายุการจัดตั้งของสาขาวิชา อายุงาน ประสบการณ์ มีส่วนร่วมกับการหาอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ระยะที่ 4 วิเคราะห์ข้อมูล สรุปผล ให้ครอบคลุมขอบเขตการวิจัยและวัตถุประสงค์
ระยะที่ 5 เขียนรายงานการวิจัยและจัดทำเล่มรายงานวิจัย

เครื่องมือในการวิจัย

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

1. ค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง
2. การออกแบบเครื่องมือและสร้างข้อคำถามเพื่อการสัมภาษณ์เชิงลึก
3. การประชุมปฏิบัติการกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อหารือ
4. การวิเคราะห์เนื้อหาและสรุปผล

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ในการเขียนผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยต้องนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนั้นจึงควรแจกนำเสนอเป็นตอนๆ อย่างน้อยต้องมีจำนวนตอนเท่ากับจำนวนวัตถุประสงค์ของการวิจัย หรืออาจมากกว่าโดยอาจเพิ่มการแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งมักให้เป็นตอนแรกและตอนต่อๆ ไปก็เริ่มนำเสนอตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยตามลำดับ ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน โดยใช้สถิติอ้างอิงประเภทต่างๆ ก็จะมีรูปแบบการรายงานผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่แตกต่างกันไป เช่น รายงานผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติอ้างอิงที่ใช้กันทั่วไปในการวิจัยทางการศึกษา เช่น การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย การศึกษาความสัมพันธ์ เป็นต้น

ตัวอย่าง ในการวิเคราะห์ข้อมูลเอกสารสามารถทำได้โดยวิธีการเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพวิธีเชิงปริมาณ คือ การทำให้ข้อมูลของเอกสารนั้น ได้แก่ ถ้อยคำ ประโยค หรือใจความที่ปรากฏในเอกสารเป็นจำนวน ที่วัดได้แล้วแจกแจงจำนวนของถ้อยคำ ประโยค หรือใจความเหล่านั้น

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบนี้ที่รู้จักกันดี คือ การวิเคราะห์เนื้อหา ซึ่งโดยปกติการวิเคราะห์เนื้อหาจะทำตามเนื้อหาที่ปรากฏ ขั้นตอนประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดเกณฑ์คัดเลือกเอกสาร

ขั้นตอนที่ 2 วางเค้าโครงการวิเคราะห์

ขั้นตอนที่ 3 พิจารณาเงื่อนไขแวดล้อม (Context) ของข้อมูลเอกสารเป็นการพิจารณาเกี่ยวกับลักษณะ ต่างๆ ของข้อมูลเอกสารที่จะนำมาวิเคราะห์เพื่อให้การวิเคราะห์ ข้อมูลเป็นไปอย่างถูกต้อง

ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการนับความถี่ของค่าหรือข้อความที่จำแนกไว้ภายใต้ระบบ การจำแนกที่กำหนดไว้หลังจากนั้น ก็ทำการวิเคราะห์เชื่อมโยง สรุปบรรยายข้อมูลที่จำแนกได้อ้างอิงไปสู่ข้อมูล ทั้งหมดในเอกสารนั้นๆ

จะเห็นได้ว่าการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพต่างๆ ไป เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา นับ เป็นเทคนิคที่สำคัญ เทคนิคหนึ่งที่สามารถนำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยทั่วไปได้ (เอี่ยมพร หลินเจริญและคณะ, 2552 : 151) เช่น การวิเคราะห์เนื้อหาจากบันทึก การสัมภาษณ์ บันทึกการสังเกต เป็นต้น

10.6 แนวทางการเขียนรายงานการวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ

แนวทางการเขียนรายงานการวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพนั้นขึ้นอยู่กับองค์กร สถาบันหรือหน่วยงานแต่ละแห่งเป็นผู้กำหนด ผู้วิจัยจึงควรยึดถือแนวทางของสถาบันที่ตนเองศึกษาวิจัยอยู่อย่างเคร่งครัด ในทำนองเดียวกัน การเขียนร่างโครงการวิจัยเพื่อขอทุนก็ต้องยึดถือแนวทางของแหล่งทุนหรือหน่วยงานที่ให้ทุนเป็นหลัก อย่างไรก็ตามในการเขียนงานวิจัยนั้นจำเป็นต้องอาศัยเทคนิคที่ชัดเจนและเข้าใจได้ง่ายเป็นพื้นฐานด้วย อันเป็นวัตถุประสงค์หลักและสาระสำคัญของรายงานการวิจัย แนวทางการเขียนรายงานการวิจัย เพื่อให้ง่ายต่อความเข้าใจและสามารถนำไปปรับใช้กับการวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพได้ โดยเฉพาะการวิจัยประชาสัมพันธ์ จึงจะสรุปสาระสำคัญจากการศึกษาและการประมวลความรู้จากเอกสาร ตำรา และหลักการ แนวคิดของนักวิชาการ ในแต่ละส่วนประกอบของการวิจัย ซึ่งการเขียนรายงานการวิจัยจะมีส่วนประกอบ 3 ส่วนใหญ่ๆ คือ ส่วนนำ ส่วนเนื้อหาและส่วนอ้างอิงมีรายละเอียดดังนี้

1. ส่วนนำ (preliminary materials) ประกอบด้วย

1.1 ปกนอก ประกอบด้วย ชื่อเรื่อง ชื่อผู้ทำวิจัย หน่วยงาน และปีที่ทำวิจัยเสร็จ

สำหรับการตั้งชื่อรายงานการวิจัย ชื่อเรื่องที่ตั้งจะต้องมีความชัดเจน กะทัดรัด และเข้าใจง่ายครอบคลุมปัญหาและเนื้อหาสาระ หรือประเด็นของปัญหา ตัวอย่างเช่น

ประสิทธิภาพการสื่อสารของผู้นำท้องถิ่นกับการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน
กรณีศึกษา โครงการสายใยรักแห่งครอบครัว (ความรักจากครอบครัว มอบให้แก่เด็กฯ)
ครั้งที่ 4 ชุมชนบ้านน้ำรัก เทศบาลตำบลท่าหลวง อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี

ชื่อผู้วิจัย

นางสาวอภิวรรณ ศิรินนทนา

รายงานวิจัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการบริการวิชาการ
สายใยรักแห่งครอบครัว (ความรักจากครอบครัว มอบให้แก่เด็กฯ) ครั้งที่ 4
ทุนสนับสนุน คณะนิเทศศาสตร์

1.2 ปกใน มีข้อความเหมือนปกนอกทุกประการ

การเขียนปกนอกและปกใน มีแนวปฏิบัติ ดังนี้

1.2.1 ให้จัดข้อความไว้ในแนวกึ่งกลางของหน้ากระดาษ โดยแบ่งข้อความออกเป็น 3 ส่วน ให้ส่วนบนเป็นชื่อเรื่อง ส่วนกลางเป็นชื่อผู้วิจัยและส่วนล่างเป็นชื่อวิชา ชื่อสถาบันการศึกษา หรือหน่วยงานที่ทำการวิจัยและปีที่ทำการวิจัยสำเร็จ

1.2.2 กรณีที่ชื่อเรื่องวิจัยมีความยาวเกินหนึ่งบรรทัดให้จัดข้อความในลักษณะรูปสามเหลี่ยมหน้าจั่วคว่ำ (∇)

1.2.3 โดยทั่วไปไม่ต้องใส่คำนำหน้าชื่อผู้วิจัย ยกเว้นคำนำหน้าชื่อประเภทบรรดาศักดิ์ ฐานันดรศักดิ์ ยศ สมณศักดิ์ และคำนำหน้าชื่อนักบวชในศาสนาอื่นๆ เช่น ม.ร.ว. ม.ล. คุณหญิง พล.อ. ให้ใส่คำนำหน้าชื่อเหล่านี้ด้วย

1.3 คำนำหรือกิตติกรรมประกาศ เป็นการเขียนเพื่อให้ผู้อ่านทราบถึงมูลเหตุของการทำวิจัยเรื่องนั้นๆ จุดมุ่งหมายอย่างย่อๆ และผลวิจัยจะใช้ประโยชน์อย่างไร รวมทั้งการระบุหรือกล่าวขอบคุณ ผู้ให้ความร่วมมือหรือช่วยเหลือในการทำวิจัยจนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ตัวอย่างเช่น

รายงานวิจัยฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาให้คำปรึกษา และช่วยแนะนำแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ อย่างดีเยี่ยมจาก ผศ.ดร.จำเริญ คังคะศรี คณบดีคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ซึ่งเป็นที่ปรึกษางานวิจัย ทำให้ผู้วิจัยได้รับแนวทางในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้และประสบการณ์ในการทำรายงานวิจัยครั้งนี้ จึงขอขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณบุคลากรเทศบาลตำบลท่าหลวง สมาชิกชุมชนบ้านน้ำรัก ผู้นำชุมชนและท้องถิ่น ที่ได้ให้ความกรุณาและความอนุเคราะห์ในการดำเนินงานจัดทำรายงานการวิจัย อาทิ เช่น ข้อมูลพื้นฐาน สถานที่จัดโครงการบริการวิชาการ การจัดประชุมเพื่อระดมความคิดเห็นด้านปัญหาและประสิทธิภาพการสื่อสาร ที่สนับสนุนการดำเนินงานโครงการ รวมถึงการทำรายงานวิจัยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

ท้ายที่สุดนี้หากมีเนื้อหาส่วนหนึ่งส่วนใดขาดตกบกพร่องประการ ผู้วิจัยขอน้อมรับคำแนะนำ เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาการศึกษาวิจัยในสาขาที่เกี่ยวข้องต่อไป

อภิวรรณ ศิรินนทนา

1.4 บทคัดย่อ เป็นการสรุปย่องานวิจัย โดยมีจุดมุ่งหมายให้ผู้อ่านทราบว่า **ทำอะไร ทำอย่างไร ได้ผลอย่างไร** เขียนเรียงกันไปตลอด และเป็นส่วนที่กล่าวถึงกระบวนการวิจัย และผลการวิจัยอย่างสั้น ๆ และย่อที่สุดโดยให้ครอบคลุมถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย ซึ่งรวมถึงกลุ่มตัวอย่าง รูปแบบของการวิจัย เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผลการวิจัย มักจะเขียนทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ มีความยาวไม่เกิน 2 หน้ากระดาษพิมพ์

บทคัดย่อหรือบางสถาบันการศึกษาใช้ เนื้อความย่อ นั้นเป็นข้อความโดยสรุปของรายงานการวิจัยที่สั้น กระชับ ชัดเจน และได้ใจความครอบคลุมเนื้อหาของรายงานการวิจัยทั้งหมด โดยตัดรายละเอียดออก บทคัดย่อมักจะทำไว้ 2 ภาษา โดยทั่วไปได้แก่ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ บทคัดย่อทั่วไปจะประกอบด้วยเนื้อเรื่อง 3 ตอน

ตอนที่ 1 ว่าด้วยความมุ่งหมายหรือปัญหา และขอบเขตของปัญหาที่ศึกษาวิจัย

ตอนที่ 2 ว่าด้วยแหล่งข้อมูล วิธีการรวบรวมข้อมูล และวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 3 ว่าด้วยผลการวิจัย ซึ่งรวมทั้งข้อยุติ ข้อสรุป การอภิปรายและข้อเสนอแนะด้วยทั้ง 3 ตอนนี้จะเขียนสรุปโดยย่อเท่านั้น และจะเขียนติดต่อกันไปโดยตลอดหรือแยกเป็นตอนๆ ก็ได้ แต่ไม่นิยมขึ้นเป็นหัวข้อ ตัวอย่างเช่น

การศึกษาผลกระทบเพื่อพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี

The Study of Affect in Developing Tourism Management Potential

อภิวรรณ ศิรินันทนา, เสาวนีย์ วรรณประภา, วิษณุเศวทร ทะกอง

คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทคัดย่อ

การศึกษาผลกระทบเพื่อพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบและรวบรวมศักยภาพพื้นที่ เรื่องราวต่างๆ ของชุมชนที่เกี่ยวข้องต่อการจัดการท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี และเพื่อพัฒนาศักยภาพของชุมชนริมน้ำจันทบุรี ในการจัดการท่องเที่ยวสร้างการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างคนในชุมชนและ ผู้ที่เกี่ยวข้องกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ชมรมพัฒนาชุมชนริมน้ำจันทบุรี คณะกรรมการพัฒนาชุมชนริมน้ำจันทบุรี และหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง จำนวน 15 คน

ผลการศึกษาพบว่า การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนริมน้ำจันทบุรี เกิดจากการจัดการผ่านคนในสายตาของคน ในผู้อยู่อาศัยในชุมชนริมน้ำจันทบุรี ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เป็นไปในทิศทางที่ดีและไม่กระทบวิถีชีวิต ประเด็นสำคัญคือจะไม่มีผู้นำชุมชนริมน้ำจันทบุรีเข้าสู่วิถีตลาดจะไม่มีการจัดสร้างชุมชนในรูปแบบตลาดบกหรือตลาดน้ำ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ไม่ต้องการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชุมชนเพื่อการค้าแต่เต็มใจรับข้อเสนอของทางพาณิชย์จังหวัดที่จะปรับปรุงให้เข้ากับกระแสนิยมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยยื่นข้อเสนอให้ชุมชนได้มีบทบาทในกระบวนการจัดการชุมชนเอง ส่วนศักยภาพของชุมชนริมน้ำจันทบุรี อยู่ที่ความเข้มแข็งในการมีจุดยืนที่แน่นอนและการมีจิตสำนึกและความภาคภูมิใจในในความ เป็นชุมชนที่ดี และสามารถนำไปใช้ต่อยอดในได้เป็นอย่างดี ตลอดจนสามารถทำงานร่วมกับทั้งภาครัฐและเอกชนได้โดยไม่ขัดแย้ง ถือเป็นจุดแข็งในกระบวนการทำงานของชุมชนริมน้ำจันทบุรี และเป็นสิ่งที่แกนนำชุมชนใช้เพื่อเป็นอำนาจในการต่อรองกับหน่วยงานต่างๆ ในการยื่นกรณการการจัดการท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำ

1.5 สารบัญ เป็นส่วนแสดงตอน บท หรือหัวข้อของรายงานพร้อมเลขหน้า เพื่อให้ผู้อ่านรู้ว่า การดำเนินเรื่องในแต่ละส่วนอยู่หน้าไหน คำว่าสารบัญจะเขียนเป็นสารบัญก็ได้ ถูกต้องทั้งสองคำ สารบัญเป็นหน้าที่ใช้แสดงตอน บทหรือหัวข้อรายงานพร้อมทั้งเลขหน้า เพื่อให้ผู้อ่านทราบถึงการดำเนินเรื่องและแนวข้อเรื่องอย่างกว้างๆ ในการแสดงตอนบท หรือหัวข้อนี้ไม่มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอนว่าควรจะให้แต่ละตอน แต่ละบท หรือแต่ละหัวเรื่องมีรายละเอียดมากน้อยเพียงใดปกติจะแสดงเฉพาะที่สำคัญๆ

สารบัญเป็นส่วนที่บอกโครงสร้างหรือหัวข้อเรื่องรายงานทั้งหมด เพื่อให้ผู้อ่านช่วยค้นหาแต่ละหัวข้อได้สะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น โดยการเขียนรายการหัวข้อเรื่องแยกเป็นบทๆ และเรียงลำดับหัวข้อตามเนื้อหาพร้อมทั้งระบุเลขหน้ากำกับไว้ด้วย ตัวอย่างเช่น

สารบัญ	
	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(ก)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(ข)
กิตติกรรมประกาศ	(ค)
สารบัญ	(ง)
บทที่ 1 บทนำ	
.....	
.....	
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
.....	
.....	
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	
.....	
.....	
บทที่ 4 ผลการวิจัย	
.....	
.....	
บทที่ 5 สรุป และข้อเสนอแนะ	
.....	
.....	

1.6 สารบัญตาราง เป็นส่วนที่แสดงรายการตารางที่มีทั้งหมดในรายงานการวิจัยนั้น โดยบอกเลขที่ตาราง ชื่อตาราง และหน้าที่มีตาราง โดยเรียงตามลำดับเลขที่ตาราง ตัวอย่างเช่น

สารบัญตาราง	
ตารางที่	หน้า
4.1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ	50
4.2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ	51
4.3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามภูมิลำเนา	51
4.4 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถานศึกษาเดิม	52

1.7 สารบัญภาพ สารบัญภาพนี้บางแห่งใช้ว่า “บัญชีภาพประกอบ” เป็นหน้าที่มีไว้แสดงรายการภาพประกอบที่มีทั้งหมด ในรายงานการวิจัยนั้น ภาพประกอบในที่นี้หมายถึงรวมภาพทั้งรูปภาพ แผนภูมิ แผนผัง แผนภาพทางสถิติต่างๆ ที่ปรากฏในรายงานวิจัยด้วย วิธีการเขียนก็ทำเช่นเดียวกับสารบัญตาราง คือ บอกเลขที่ภาพประกอบ ชื่อภาพ และบอกหน้าที่มีภาพประกอบนั้น ตัวอย่างเช่น

สารบัญภาพ	
ภาพที่	หน้า
2.1 ลำดับความต้องการทฤษฎีมาสโลว์	39
2.2 อัตราการเติบโตของสื่อประชาสัมพันธ์	45
2.3 เครื่องมือการสื่อสารเพื่อการรณรงค์ประชาสัมพันธ์	53
2.4 การสร้างสรรค์ข่าวสารเพื่อการประชาสัมพันธ์องค์กร	61

ส่วนนำที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ เมื่อปรากฏในรายงานการวิจัย จะเรียงกันตามลำดับจากปกนอก ใบบลิว (กระดาษเปล่า 1 แผ่น) ปกใน (ถ้ามี 2 หน้า จะเอาหน้าที่ชื่อเรื่องภาษาไทยไว้ก่อนแล้วตามด้วยหน้าชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ) หน้าอนุมัติ (ถ้ามี) หน้าบทคัดย่อภาษาอังกฤษ คำนำ หรือ กิตติกรรมประกาศ สารบัญ สารบัญตาราง สารบัญภาพ ส่วนการนับหน้าจะไม่ใช้วิธีการนับด้วยตัวเลขธรรมดา แต่จะใช้ตัวอักษรแทน โดยเริ่มนับตั้งแต่หน้าปกในเป็นต้นไป ตัวอักษรที่ใช้ ถ้าเป็นภาษาไทยจะเริ่มนับหน้าที่ 1 ด้วยอักษร ก หน้าที่ 2 ด้วยอักษร ข เรื่อยๆ ไปตามลำดับ แต่ถ้าเป็นภาษาอังกฤษจะใช้นับด้วยตัวเลขโรมัน เรียงลำดับจากหน้า 1 ดังนี้ I , II, III, VI , V เป็นต้น

2. ส่วนเนื้อหา (body of the report) ส่วนนี้จะประกอบด้วยบทต่าง ๆ 5 บท ดังนี้

บทที่ 1 บทนำ

บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

รายละเอียดในการเขียนแต่ละบทมีดังนี้

บทที่ 1 บทนำ บทนำเป็นบทแรกของรายงานการวิจัยแบบยาว ถ้าเป็นรายงานการวิจัยแบบสั้นจะครอบคลุมหัวข้อที่ว่าด้วย คำนำ วัตถุประสงค์ของการวิจัย และสมมติฐานของการวิจัย บทนำ (introduction) เป็นการนำเข้าสู่เรื่องที่ทำการศึกษา เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจและเห็นความสำคัญของปัญหาที่ทำการศึกษา ซึ่งมีหัวข้อและรายละเอียดคล้ายคลึงกับที่เขียนไว้ในโครงงานการวิจัย แต่การที่โครงงานการวิจัยเป็นแผนการทำวิจัยที่ยังไม่ได้ดำเนินการ แต่รายงานการวิจัยเป็นการนำเสนอสาระเกี่ยวกับการดำเนินการวิจัยที่ได้ดำเนินการไปแล้ว ภาษาที่ใช้จึงเป็นประโยคอดีตกาลและในบางหัวข้อมีการขยายความ หรือรายละเอียดเพิ่มขึ้น หัวข้อที่สำคัญที่ควรระบุไว้ในบทนำมี (พรทิพย์ พิมลสินธุ์, 2551 : 130) ดังนี้

1.1 ความเป็นมาของปัญหาการวิจัย การเขียนความสำคัญและความเป็นมาของปัญหาการวิจัย เป็นการเขียนเพื่อตอบคำถามว่าเหตุใดจึงต้องวิจัยเรื่องนี้ ข้อค้นพบจากการวิจัยนำมาใช้ประโยชน์อย่างไร มีความคุ้มค่าหรือไม่ในการวิจัยดังกล่าว ควรเขียนในลักษณะความเรียงความเป็นเหตุเป็นผล มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับเนื้อหาสาระ โดยให้ความกระจ่างเข้าใจง่าย การเขียนนำเข้าสู่ปัญหาการวิจัยควรเป็นเรื่องที่ใกล้เคียงกับปัญหานั้น โดยเขียนให้ข้อมูลที่ชัดเจนว่า ณ เวลาปัจจุบันยังไม่มีหลักฐานงานวิจัยในอดีตที่สามารถตอบปัญหาดังกล่าวได้ และปัญหาดังกล่าวสมควรได้รับการแก้ไขด้วยการหาคำตอบ โดยกระบวนการวิจัย ทั้งนี้ผู้วิจัยสามารถหาข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เพื่อนำมาประกอบการเรียบเรียงในการสร้างคุณค่าของความเป็นมาของปัญหาการวิจัยให้น่าสนใจยิ่งขึ้น เช่น หน่วยงานที่ผู้วิจัยกำลังทำวิจัย การประชุมสัมมนาทางวิชาการ เอกสาร ตำรา วารสารทางวิชาการ สื่อมวลชน นักวิชาการ และจากแหล่งทุนวิจัย เป็นต้น

1.2 ปัญหาการวิจัยหรือสมมติฐานการวิจัย ปัญหาการวิจัยถือเป็นส่วนที่สำคัญมาก อาจเรียกได้ว่าเป็นหัวใจของกระบวนการวิจัยเลยก็ได้เนื่องจากคุณค่าของงานวิจัย จะอยู่ตั้งแต่การเลือกปัญหาการวิจัยที่มีคุณค่าเข้ามาทำ เพราะหากทำการวิจัยในประเด็นที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์หรือตอบได้แต่ความต้องการอยากรู้ของตนเอง แต่ผู้อื่นนำไปใช้ประโยชน์ต่อไม่ได้ ก็คงไม่เป็นการวิจัยที่ดีได้ ส่วนสมมติฐานการวิจัย (Research hypothesis) เป็นข้อความที่คาดคะเนคำตอบของปัญหาวิจัยไว้ล่วงหน้าอย่างมีเหตุผลโดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นฐานความคิดในการตั้งสมมติฐาน แนวทางการเขียนยึดหลักการเขียนเช่นเดียวกับการเขียนโครงการวิจัย ดังตัวอย่างการเขียนปัญหาการวิจัยและสมมติฐานการวิจัยต่อไปนี้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ปัญหาการวิจัย

1. นักประชาสัมพันธ์ที่มีบุคลิกภาพที่ดีส่งผลต่อการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่
2. การสื่อสารทำให้แผนการรณรงค์การประชาสัมพันธ์ประสบความสำเร็จจริงหรือไม่
3. ทักษะคติของประชาชนที่มีต่อภาพลักษณ์ขององค์กรมีลักษณะอย่างไร

สมมติฐานการวิจัย

1. ลักษณะประชากรศาสตร์มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสารการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีไม่แตกต่างกัน
2. การรับรู้ข่าวสารการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยของนักศึกษา คณะนิเทศศาสตร์
3. ช่วงเวลาในการเปิดรับข่าวสารการประชาสัมพันธ์ของนักศึกษา คณะนิเทศศาสตร์ ที่แตกต่างกันส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยของนักศึกษาที่แตกต่างกัน

1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย (Objective) หรือบางสถาบันชื่อว่า จุดมุ่งหมายของการวิจัย หรือ ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า (Purpose) เป็นการเขียนถึงความต้องการหรือเป้าหมายที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาค้นคว้าหาคำตอบในกระบวนการวิจัยดังนั้นการเขียนวัตถุประสงค์ของการวิจัยจึงต้องเขียนเพื่อตอบปัญหาวิจัย มิใช่เขียนสิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้น หรือประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย แนวทางการเขียนให้ยึดหลักการเขียนเช่นเดียวกับการเขียนโครงการวิจัยเช่นงานวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการองค์กรสื่อสารมวลชนในจังหวัดจันทบุรี (อภิวรรณ ศิรินนทน, 2558 : 3) ผู้วิจัยได้กำหนดจุดประสงค์ของการวิจัยดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการองค์กรสื่อสารมวลชนในจังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกกับความสำเร็จในการบริหารจัดการองค์กรสื่อสารมวลชนในจังหวัดจันทบุรี
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการองค์กรสื่อสารมวลชนในจังหวัดจันทบุรี

1.4 ขอบเขตหรือข้อจำกัดของการวิจัย เป็นการกำหนดกรอบของเรื่องที่จะศึกษาว่าจะให้กว้าง แคบ หรือครอบคลุมถึงเรื่องอะไรบ้างเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยทั่วไปขอบเขตของการวิจัยจะกำหนดให้ครอบคลุมเรื่องประชากร ตัวแปรที่ศึกษาระยะเวลาที่ทำ การวิจัย นอกจากนี้วิจัยบางประเภทอาจกำหนดถึงขอบเขตเนื้อหาและพื้นที่ที่ทำการวิจัยได้ด้วย ขอบเขตของแต่ละเรื่องควรระบุสาระสำคัญๆ ดังนี้

1.4.1 ประชากร ให้ระบุว่าประชากรในการวิจัยคืออะไร มีลักษณะอย่างไร มีขนาดหรือจำนวนเท่าไร เช่น งานวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการองค์กรสื่อสารมวลชนในจังหวัดจันทบุรี (อภิวรรณ ศิรินนทนา, 2558 : 5) ได้มีการกำหนดประชากรไว้ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรองค์กรสื่อสารมวลชน ในจังหวัดจันทบุรี คือ สถานีวิทยุโทรทัศน์,เคเบิลทีวี และหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น โดยมีการกำหนดของกลุ่มตัวอย่าง (Simple Size) เก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของ W.G. Cochran (1953 อ้างถึงใน ธาณินทร์ ศิลป์จารุ, 2550 : 45) เพราะไม่ทราบขนาดของประชากร โดยคำนวณขนาดของตัวอย่างที่เหมาะสม คือได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 384 คน

การวิจัยในเชิงคุณภาพ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรองค์กรสื่อสารมวลชน ในจังหวัดจันทบุรี คือ สถานีวิทยุโทรทัศน์,เคเบิลทีวี และหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น จำนวน 10 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยใช้หลักความน่าจะเป็นในการสุ่มตัวอย่าง (Probability sampling)

1.4.2 ตัวแปรที่ศึกษา ให้ระบุตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมดโดยแยกตัวแปรแต่ละประเภทให้ชัดเจน เช่น ตัวแปรอิสระ ตัวแปรตาม ตัวแปรควบคุมประกอบด้วยอะไรบ้าง เช่น

การวิจัยเชิงปริมาณ เรื่อง การศึกษาผลกระทบเพื่อพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ตัวแปรที่ศึกษา คือ ตัวแปรต้น บริบทของชุมชนริมน้ำจันทบุรีทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนริมน้ำจันทบุรี ตัวแปรตาม วิเคราะห์ผลกระทบที่ชุมชนริมน้ำจันทบุรีได้รับจากการจัดการท่องเที่ยวที่ผ่านมา

การวิจัยเชิงคุณภาพ เรื่อง วาทกรรมทางเพศของนักประชาสัมพันธ์ ตัวแปรที่ศึกษา คือ วาทกรรม เพศ การต่อรองพื้นที่การสื่อสาร อำนาจ นักประชาสัมพันธ์

1.4.3 ระยะเวลาที่ดำเนินการวิจัย ให้ระบุระยะเวลาในการศึกษาวิจัยตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จสิ้นการวิจัย พร้อมระบุปีที่ทำการวิจัยด้วย เช่น ขอบเขตด้านระยะเวลาระยะดำเนินงานไม่เกิน 8 เดือน ภายหลังจากอนุมัติทุนวิจัย เป็นต้น

1.4.4 เนื้อหาในการวิจัย หมายถึง การที่ผู้วิจัยได้มีการกำหนดขอบเขตว่าจะมีการศึกษา ค้นคว้า และหาคำตอบจากเนื้อหาในลักษณะใด โดยส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับหัวข้อวิจัยที่ผู้วิจัยศึกษา เช่น ตัวอย่างที่ 1 ขอบเขตด้านตัวแปรเนื้อหาที่ศึกษา การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาผลกระทบเพื่อพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ตัวอย่างที่ 2 ขอบเขตด้านตัวแปรเนื้อหาที่ศึกษา การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการองค์กรสื่อสารมวลชนในจังหวัดจันทบุรี เป็นต้น

1.4.5 พื้นที่ทำการวิจัย ให้ระบุสถานที่ที่ไปทำการวิจัยให้ครอบคลุมและชัดเจน เช่น ระบุ อำเภอ หรือจังหวัด ขอบเขตด้านสถานที่ คือ ชุมชนริมน้ำจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี เป็นต้น

1.5 คำจำกัดความหรือคำนิยามศัพท์เฉพาะ การทำวิจัยแต่ละเรื่องจะมีคำศัพท์ที่มีความหมายเฉพาะเจาะจงในเรื่องวิจัยนั้นๆ คำจำกัดความของคำที่ใช้ในการวิจัยเป็นการให้ความหมายของคำ กลุ่มคำข้อความหรือตัวแปรที่ศึกษาเฉพาะของงานวิจัยแต่ละเรื่อง เพื่อสื่อความหมายให้เกิดความเข้าใจตรงกันระหว่างผู้วิจัยกับผู้อ่านงานวิจัยการเขียนคำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัยจะต้องให้ความหมายตรงกับความหมายตามหลักวิชาการ แต่มีลักษณะเฉพาะเจาะจงสำหรับงานวิจัยแต่ละเรื่อง มีความชัดเจนและอยู่ในรูปแบบของนิยามเชิงปฏิบัติการที่สามารถวัด หรือสังเกตได้ เช่น งานวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการองค์กรสื่อสารมวลชนในจังหวัดจันทบุรี (อภิวรรณ ศิรินนทนา, 2558 : 6) ผู้วิจัยได้ให้คำนิยามศัพท์เฉพาะของการวิจัยไว้ดังนี้

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

การบริหารจัดการ หมายถึง การดำเนินการอย่างเป็นระบบเพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ตามที่วางไว้

องค์กรสื่อสารมวลชน หมายถึง หน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นมาโดยเฉพาะ เพื่อผลิตงานด้านสื่อสารมวลชน เช่น โทรทัศน์ วิทยุกระจายเสียง หนังสือพิมพ์ มีระบบการจัดการด้วยตัวเอง

องค์กรสื่อสารมวลชนท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี หมายถึง สื่อกลางข้อมูลข่าวสารจากรัฐสู่ประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งในงานวิจัยฉบับนี้ได้เลือกเพียง สถานีวิทยุโทรทัศน์ เคเบิลทีวี และ

1.6 ประโยชน์ของการวิจัย เป็นการอธิบายถึงความสำคัญ หรือประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ กล่าวคือ ประโยชน์โดยตรงหรือประโยชน์ทันทีที่เป็นข้อค้นพบ หรือ คำตอบที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและ ประโยชน์โดยอ้อมหรือประโยชน์สืบเนื่องที่คาดว่าจะเกิดตามมาเมื่อมีการนำผลการวิจัยไปใช้หรือ บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยแล้ว แนวทางการเขียนให้ยึดหลักการเขียนเช่นเดียวกับการเขียนโครงการวิจัยการเขียนมีข้อควรคำนึง ดังนี้

1.6.1 เรียงลำดับจากข้อที่เป็นประโยชน์โดยตรงมากที่สุดไปสู่ศูนย์ที่สุด

1.6.2 สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และสิ่งที่ทำการวิจัย

1.6.3 ไม่ขึ้นต้นด้วยคำว่า “เพื่อ” เพราะจะทำให้สับสนกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

อาจจะใช้คำว่า “ทำให้ทราบถึง” “เป็นแนวทางเสริมสร้างองค์ความรู้ใหม่” “เกิดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการการวิจัย” เป็นต้น ตัวอย่าง การเขียนประโยชน์ของการวิจัย งานวิจัยการศึกษาผลกระทบเพื่อพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี (อภิวรรณ ศิรินันทนา และคณะ, 2557 : 4)

ประโยชน์ของการวิจัย

1. เกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการของการท่องเที่ยวโดยชุมชนและการเปลี่ยนแปลงของชุมชน
2. ได้รับทราบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความต้องการและข้อเสนอแนะจากชุมชนริมน้ำจันทบุรี ชมรมพัฒนาชุมชนริมน้ำจันทบุรี คณะกรรมการพัฒนาชุมชนริมน้ำจันทบุรี หน่วยงานภาครัฐ และเอกชนที่เกี่ยวข้องต่อการศึกษาผลกระทบเพื่อพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวชุมชนริมจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี
3. มีแนวทางจัดการท่องเที่ยวที่เหมาะสมโดยมีชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมเพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้ไปปรับใช้ในการร่างแผนแม่บทของชุมชนริมจันทบุรี

บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เป็นการเสนอแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำกรวิจัย โดยเขียนในลักษณะสังเคราะห์เนื้อหาไม่ใช่การเขียนย่อ โดยแสดงให้เห็นความสัมพันธ์เชื่อมโยงต่อเนื่องกันระหว่างตอนหรือระหว่างหัวข้อ พร้อมทั้งสรุปแต่ละประเด็นที่น่าเสนอตามแนวคิดของผู้วิจัย และสรุปเป็นกรอบแนวคิด ทั้งนี้ควรสนับสนุนชี้ประเด็นที่โต้แย้ง เสนอสภาพปัญหา พัฒนารอบความคิดหรือสมมติฐานเสนอข้อมูลเพื่อกำหนดวิธีดำเนินการวิจัย และเพื่อประโยชน์ในการอภิปรายผล การเขียนจำเป็นต้องระบุแหล่งอ้างอิง และควรรีบทีอการอ้างอิงระบบใดระบบหนึ่ง เช่น

ตัวอย่าง การวิจัยเชิงปริมาณ

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพการสื่อสารของผู้นำท้องถิ่นกับการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนกรณีศึกษา โครงการสายใยรักแห่งครอบครัว (ความรักจากครอบครัว มอบให้แต่เด็กฯ) ครั้งที่ 4 ชุมชนบ้านน้ำรักเทศบาลตำบลท่าหลวง อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นพื้นฐานความรู้ในการศึกษาในครั้งนี้ ดังนี้

- 2.1 แนวคิดเรื่องการสื่อสารเพื่อชุมชน
- 2.2 แนวคิดเรื่องความสามารถทางการสื่อสาร
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับผู้นำชุมชนส่วนบุคคล
- 2.4 แนวคิดเรื่องการระดมพลังชุมชน
- 2.5 แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพ
- 2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตัวอย่าง การวิจัยเชิงคุณภาพ

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องวาทกรรมทางเพศของนักประชาสัมพันธ์ ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบเอกสารแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นพื้นฐานความรู้ในการศึกษาในครั้งนี้ ดังนี้

- 2.1 วาทกรรม
- 2.2 วาทกรรมเชิงวิเคราะห์วิพากษ์
- 2.3 การคุมคามทางเพศ
- 2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จุดเน้นของบทนี้ คือ หลังจากได้นำเสนอแนวคิดทฤษฎีงานวิจัยที่ เกี่ยวข้องกับประเด็นวิจัย แล้ว ผู้เขียนรายงานจะต้องสรุปกรอบความคิด หลักการ แนวทาง หรือรูปแบบของนวัตกรรมที่ใช้ได้ จากการศึกษาวิจัยดังกล่าวเพื่อนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาทางานประชาสัมพันธ์ขององค์กรได้ และควรมี การจัดเรียงหรือแยกเนื้อหาออกเป็นตอนๆ เพื่อให้ผู้อ่านเห็นภาพรวมของบทที่ 2 ชัดเจนยิ่งขึ้น

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย (Research methodology) คือ การเขียนอธิบายถึงรายละเอียดเกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัยว่า ในการดำเนินการวิจัยเรื่องนั้น มีขั้นตอนและวิธีการดำเนินการอย่างไร เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยทั่วไปมักจะมีหัวข้อสำคัญ ดังนี้

3.1 รูปแบบของการวิจัย เป็นการกล่าวถึงวิธีการหรือรูปแบบของการวิจัยที่นำมาใช้ เช่น การวิจัยเชิงบรรยาย การวิจัยเชิงพัฒนา การวิจัยเชิงปริมาณ การวิจัยเชิงทดลอง ถ้าเป็นการวิจัยเชิงทดลองก็ให้ระบุแบบแผนการวิจัยหรือแบบแผนการทดลองให้ชัดเจนด้วย เช่น การศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพการสื่อสารของผู้นำท้องถิ่นกับการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนกรณีศึกษา โครงการ สายใยรักแห่งครอบครัว (ความรักจากครอบครัว มอบให้แก่เด็ก ๆ) ครั้งที่ 4 ชุมชนบ้านน้ำรักเทศบาล ตำบลท่าหลวง อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แนวลึก เป็นต้น

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ระบุถึงลักษณะของกลุ่มประชากร จำนวนประชากร การได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง เกณฑ์ในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง และขนาดของกลุ่มตัวอย่าง เช่น ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรฝ่ายประชาสัมพันธ์ มหาวิทยาลัย ราชภัฏรำไพพรรณี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวนนักศึกษา 62 คน

กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยคั้งนี้ จำนวน 54 คน จากประชากร 62 คน โดยสุตรยามาเน่ (Yamane) ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 54 คน

3.3 ตัวแปร ระบุสิ่งที่ต้องการศึกษาให้ชัดเจน ถ้าเป็นการวิจัยเชิงทดลองให้ระบุถึงตัวแปรอิสระ ตัวแปรตาม หรือตัวแปรอื่น ๆ

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ระบุลักษณะเครื่องมือ เครื่องมือนั้น

ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง หรือใช้เครื่องมือของผู้อื่น หรือประยุกต์ขึ้นจากเครื่องมือของใคร ประสิทธิภาพของเครื่องมือ รายละเอียดของประเด็นคำถามในเครื่องมือแต่ละฉบับ และวิธีการสร้าง และใช้เครื่องมือ เช่น แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การจดบันทึก การเก็บภาพเคลื่อนไหวหรือภาพนิ่ง เป็นต้น

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

3.5 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ระเบียบวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้เก็บรวบรวม

ข้อมูลช่วงเวลา สถานที่ที่เก็บรวบรวมข้อมูล เช่น การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกโดยเป็นการสัมภาษณ์โดยที่ผู้วิจัยจะมีแนวคำถาม เพื่อเป็น แนวทางใน การสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วน และตรงตามที่ต้องการศึกษา เป็นต้น

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล ระเบียบวิธีและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล เช่น

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติร้อยละ ส่วนตอนที่ 2 เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลตามตัวแปรที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาและมุ่งหวังเพื่อเป็นแนวทางการค้นพบคำตอบจากการวิเคราะห์ไปสู่กระบวนการทดสอบสมมติฐาน ผู้วิจัยใช้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบนเบี่ยงมาตรฐาน เป็นต้น

3.7 การนำเสนอข้อมูล นำเสนอแบบใด เช่น นำเสนอด้วยวิธีการบรรยายประกอบ

ตารางหรือนำเสนอด้วยวิธีการบรรยายอย่างเดียว การใช้ภาพโมเดลเพื่อเชื่อมโยงไปสู่การวิเคราะห์และการค้นพบคำตอบที่ได้จากการทดสอบสมมติฐาน เป็นต้น

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล บทนี้เป็นการนำเสนอข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยด้วยการนำเสนอข้อมูลและหลักฐานต่างๆ ที่วิเคราะห์ขึ้น พร้อมทั้งการแปลผลหรือตีความหมายหาคำตอบตามปัญหาที่ต้องการทราบการเสนอผล อาจเสนอเป็นบทความหรือบรรยาย เสนอเป็นแบบบรรยาย กึ่งตารางเสนอแบบตาราง แผนภูมิ กราฟ และรูปภาพ การนำเสนอควรเรียงลำดับตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และต้องตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยทุกข้อ

ตัวอย่างที่ 1 บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล งานวิจัยคุณภาพเรื่อง “การศึกษาผลกระทบเพื่อพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี” (อภิวรรณ ศิรินนทนา และคณะ, 2557 : 7-8)

ผลการศึกษา พบว่า ชุมชนริมน้ำจันทบุรีเป็นชุมชนที่ค้นพบว่า ตนเองมีทรัพยากรทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม เป็นสิ่งที่มีคุณค่าสามารถนำมาใช้เป็นพลังและเครื่องมือในกระบวนการจัดการชุมชนผ่านคนในท่ามกลางการเข้ามาของแผนแม่บทจังหวัดเรื่องเส้นทางสายเศรษฐกิจวัฒนธรรม ชุมชนริมน้ำจันทบุรี มีกระบวนการจัดการที่เน้นกระบวนการกลุ่ม โดยการนำของกลุ่มแกนนำหรือคณะกรรมการชุมชน กระบวนการจัดการนั้นเป็นไปโดยการต่อรองไม่ใช่ต่อต้านอำนาจมาจากภาครัฐ เป็นการหันกลับมาหาความเป็นชุมชน ได้แก่ ความเป็นชุมชนแห่งประวัติศาสตร์ จึงเป็นชุมชนการค้าที่เคยเจริญรุ่งเรืองในสมัยรัชกาลที่ 5 การเป็นชุมชนที่มีอัตลักษณ์อันหลากหลาย ด้าน เชื้อชาติ ศาสนา ของผู้คนที่อยู่อาศัย นั่นคือ ชาวจีน ชาวไทย และชาวญวนเวียดนามที่นับถือศาสนาคริสต์ นอกจากนี้ยังเป็นชุมชนที่มีความสงบสุข มีประเพณี ภูมิปัญญาตลอดจนวัฒนธรรมที่ยังคงสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน อันเป็นวิถีชีวิตแบบชาวริมน้ำ

ด้วยเหตุนี้ ชุมชนริมน้ำจันทบุรีจึงเป็นชุมชนที่มีทุนหรือทรัพยากรทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และ สิ่งแวดล้อม ดังนั้น ในกระบวนการจัดการชุมชนในมิติของชุมชนจึงใช้ทุนทาง วัฒนธรรมของตนเป็นเครื่องมือในการจัดการนำเสนอภาพความเป็นชุมชนแห่งวิถีวัฒนธรรม การยินดี ให้พาณิชย์จังหวัดเข้ามาเสนอเรื่องการการท่องเที่ยว อีกทั้งสามารถประสานความร่วมมือกับพาณิชย์ จังหวัดได้ ตลอดจนการประสานงานกับองค์กรเอกชนอื่นๆ ที่เข้าร่วมในกระบวนการจัดการชุมชน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในบทที่ 4 ของงานวิจัยข้างต้นผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล แบบบรรยาย เนื่องจากเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยได้มีการลงพื้นที่เพื่อศึกษาบริบทของชุมชน ในการที่จะศึกษาผลกระทบเพื่อพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำจันทบุรี ซึ่งได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่มีความเกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่ผู้วิจัยศึกษา แต่หากผู้วิจัยคนใดผลงานวิจัย เป็นแบบเชิงปริมาณก็จะมีลักษณะการวิเคราะห์ข้อมูลที่ปรากฏทั้งลักษณะการบรรยายและข้อมูลตัวเลขที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ทั้งการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยต้องระลึกเสมอว่า จะต้องสื่อสารให้ผู้อื่นเกิดความเข้าใจในสิ่งที่ตนเองศึกษาและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ ดังนั้นภาษา วิธีการเขียน การใช้ภาพ ตาราง แบบฟอร์มการพิมพ์ ฯลฯ ล้วนสนับสนุนให้ผู้ที่สนใจอ่านเกิดความ เข้าใจได้อย่างดี ผู้วิจัยจึงต้องพิจารณาและให้ความสำคัญเป็นพิเศษ

ตัวอย่างที่ 2 บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล งานวิจัยเชิงปริมาณเรื่อง “เจตคติที่มีต่อวินัย ในตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาตรีหลักสูตรนิเทศศาสตร์บัณฑิต ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏ รำไพพรรณี” (อภิวรรณ ศิรินนทนา, 2554 : 31-38)

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชาย	22	40.74
หญิง	32	59.26
รวม	54	100.00

จากตารางที่ 4.1 พบว่ากลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 54 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 59.26 รองลงมาเป็นเพศชาย จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 40.74 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 เจตคติที่มีต่อวินัยในตนเองด้านวินัยในห้องเรียน

ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเจตคติที่มีต่อวินัยในตนเองด้านวินัยในห้องเรียน

ประเด็นคำถาม	ระดับเจตคติต่อวินัยในตนเองด้านวินัย			\bar{X}	SD
	ทำประจำ (3)	ทำบางครั้ง (2)	ไม่เคยทำ (1)		
ขณะเรียนในชั้นเรียน นักศึกษามักนั่งงาน วิชาอื่นขึ้นมาทำด้วย	2 (3.70)	11 (20.37)	41 (75.93)	1.27 น้อยที่สุด	53

ตอนที่ 3 เจตคติที่มีต่อวินัยในตนเองด้านความขยันอดทน

ตารางที่ 4.3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเจตคติที่มีต่อวินัยในตนเองด้านความขยันอดทน

ประเด็นคำถาม	ระดับเจตคติต่อวินัยในตนเอง ด้านความขยันอดทน			\bar{X}	SD
	ทำประจำ (3)	ทำบางครั้ง (2)	ไม่เคยทำ (1)		
นักศึกษาทำการบ้าน อย่างสม่ำเสมอ	31 (57.41)	21 (38.89)	2 (3.70)	2.53 ปานกลาง	.57

ตอนที่ 4 เจตคติที่มีต่อวินัยในตนเองด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน

ตารางที่ 4.4 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเจตคติที่มีต่อวินัยในตนเองด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน

ประเด็นคำถาม	ระดับเจตคติต่อวินัยในตนเองด้านแรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน			\bar{X}	SD
	ทำประจำ (3)	ทำบางครั้ง (2)	ไม่เคยทำ (1)		
เมื่ออาจารย์ให้ตอบ	10	38	6	2.07	.54

คำถามนักศึกษาจะพยายามอย่างเต็มความสามารถเพราะต้องการเป็นผู้ชนะ	(18.51)	(70.38)	(11.11)	น้อย	
--	---------	---------	---------	------	--

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะ

ขอให้อาจารย์มีความชัดเจนเรื่องคะแนนควรมีกิจกรรมมากกว่านี้ งานเยอะมากแต่พยายามทำให้สำเร็จ

ตอนที่ 6 การทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานข้อที่ 1 นักศึกษาชั้นปี 1 ที่มีเพศต่างกันส่งผลต่อวินัยในตนเองด้านวินัยในห้องเรียนรายวิชาหลักการสื่อสารการตลาดแตกต่างกัน

ตารางที่ 4.5 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยวินัยในตนเองด้านวินัยในห้องเรียนจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน (คน)	ค่าเฉลี่ย	SD	t	Sig.
ชาย	19	1.8421	.40116	2.428	.024
หญิง	35	1.6063	.18345		

จากตารางที่ 4.5 พบว่านักศึกษาที่มีเพศต่างกันมีวินัยในตนเองด้านวินัยในห้องเรียนแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ.05 (Sig.< .05)

บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ บทสรุป เป็นส่วนแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับบทสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ซึ่งเป็นบทสุดท้ายในส่วนของเนื้อความ รายละเอียดของบทนี้ (เกียรติสุตา ศรีสุข, 2552 : 13) ประกอบด้วย

1. สรุปผลการวิจัย เป็นส่วนแสดงบทสรุปความสำคัญจากงานวิจัย โดยส่วนใหญ่จะแสดงวัตถุประสงค์งานวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย และผลการวิจัยที่ค้นพบ ในหัวข้อนี้จะเป็นการเขียนด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ไม่นำเสนอตัวเลขทางสถิติที่ซับซ้อน โดยถือว่าเป็นสรุปสาระสำคัญของการทำวิจัยเรื่องนั้นจริงๆ

2. อภิปรายผล เป็นส่วนแสดงการให้เหตุผลว่าทำไมงานวิจัยจึงได้ผลเช่นนั้นข้อค้นพบเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้หรือไม่ ในการอภิปราย ผู้วิจัยควรอภิปรายผลการวิจัยโดยอาศัยแนวคิด

ทฤษฎี และผลการวิจัยต่างๆ ที่ได้สรุปไว้ในบทที่ 2 ว่าผลการวิจัยมีความเหมือนความต่างจากงานวิจัยหรือจากแนวคิดทฤษฎีของผู้อื่นที่ได้สรุปไว้ในบทที่ 2 อย่างไรก็ตามการอภิปรายผลผู้วิจัยสามารถใช้ความคิดเห็นส่วนตัวประกอบได้

3. ข้อเสนอแนะ เป็นส่วนของการนำเสนอความคิดเห็นของผู้วิจัยให้ผู้อ่านทราบว่าเมื่อนำงานวิจัยเรื่องนี้ไปใช้ ผู้วิจัยจะมีข้อเสนอแนะอะไรบ้าง และหากจะวิจัยในครั้งต่อไปผู้วิจัยจะเสนอแง่มุมให้นักวิจัยคนอื่นๆ อย่างไร โดยทั่วไปหัวข้อของข้อเสนอแนะจะแบ่งเป็น 2 หัวข้อ คือ

สรุปผล การอภิปรายผล

ปัจจัยภายในและภายนอกมีผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการองค์กรสื่อสารมวลชนในจังหวัดจันทบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.19$) ทั้งนี้เนื่องมาจาก องค์กรสื่อสารมวลชนมีหน้าที่หลัก คือ การผลิต และการเผยแพร่ ข่าวสารและความรู้ต่าง ๆ ไปสู่ประชาชนทั่วไปในฐานะผู้รับสารองค์กรสื่อสารมวลชน จึงอยู่ท่ามกลางแรงผลักดันทั้งจากภายในและภายนอกองค์กร ซึ่งปัจจัยดังกล่าวจึงมีผลต่อความสำเร็จการบริหารจัดการองค์กรสื่อสารมวลชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพนม จอมอินตา (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารจัดการธุรกิจหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในจังหวัดลำปาง พบว่า ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกมีผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการธุรกิจหนังสือพิมพ์ในจังหวัดลำปาง อยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา

ผู้บริหารควรให้ความสำคัญในด้านเทคโนโลยีเกี่ยวกับการสร้างนวัตกรรมด้านการผลิตให้มีความสำคัญกับองค์กรอย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนควรให้ความสำคัญของขั้นตอนในการจัดซื้อจัดซ่อมอุปกรณ์เครื่องมือให้เป็นไปอย่างรวดเร็วทันสถานการณ์

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มผู้ชมที่มีต่อรายการโทรทัศน์ของสถานีโทรทัศน์และเคเบิลทีวี ในจังหวัดจันทบุรี เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่าง ให้เห็นข้อดี และข้อด้อยแต่ละรายการเพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนารูปแบบรายการต่อไปได้ในอนาคต

ส่วนประกอบตอนท้าย ส่วนประกอบตอนท้าย เป็นส่วนอ้างอิงและสนับสนุนเพื่อให้งานวิจัยเรื่องนี้ให้มีความน่าเชื่อถือ มีรายละเอียดตามหัวข้อต่าง ๆ (เกียรติสุดา ศรีสุข, 2552 : 13-14) ดังนี้

1. บรรณานุกรม/ เอกสารอ้างอิง เป็นส่วนแสดงรายชื่อสิ่งพิมพ์ สื่อต่าง ๆ

ที่ผู้วิจัยใช้เป็นหลักฐานอ้างอิงในงานวิจัยทั้งหมด การเขียนควรแยกรายชื่อหนังสือเป็นกลุ่มภาษาไทย และตามด้วยรายชื่อหนังสือภาษาอังกฤษ ตัวอย่าง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

อภิวรรณ ศิรินันทนา. (2555). เอกสารประกอบการสอนรายวิชาหลักการสื่อสาร
การตลาด. คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัด
จันทบุรี.

อภิวรรณ ศิรินันทนา. (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการ
องค์กรสื่อสารมวลชนในจังหวัดจันทบุรี. รายงานการวิจัย. คณะนิเทศ
ศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

ภาษาอังกฤษ

Bruning, S.D. (2001). Axioms of relationship management : Applying
interpersonal communication principles to the public
relations context. Journal of Promotion Management, 7(1/2),
4-11.

2. ภาคผนวก เป็นส่วนที่ได้รวบรวมหลักฐานต่าง ๆ เพื่อให้ผู้อ่านได้ใช้ประโยชน์หาก
ต้องการรายละเอียดเพิ่มเติมจากส่วนเนื้อความ ตัวอย่างของเอกสารหลักฐานที่ผู้วิจัยมักจะแสดงไว้ใน
ภาคผนวก คือ หนังสือราชการที่ขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ช่วยตรวจสอบ
เครื่องมือในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผลการวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือแสดงข้อมูลดิบที่
มีจำนวนไม่มากนัก สูตรและวิธีการคำนวณ หนังสือการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์เป็นต้น

การเผยแพร่ผลงานวิจัย

การเผยแพร่ผลงานวิจัยจะช่วยให้ความกระจ่างแก่ผู้อ่านงานวิจัย และชี้ให้เห็นถึงวิธีการที่
ทำให้ได้มาซึ่งผลการวิจัยนั้นๆ ซึ่งเป็นแรงผลักดันสำคัญที่ทำให้เกิดการนำผลการวิจัยไปใช้อย่าง
กว้างขวางและคุ่มค่ามากขึ้น รวมทั้งก่อให้เกิดการศึกษาค้นคว้าเพื่อผลงานวิจัยนั้น และนำไปสู่ผล
งานวิจัยไปใช้ต่อไปอย่างต่อเนื่อง การนำเสนอผลการวิจัยเพื่อเผยแพร่สามารถทำได้ 3 ลักษณะ คือ
การนำเสนอผลงานวิจัย ในรูปเอกสาร การนำเสนอผลงานวิจัยในที่ประชุมทางวิชาการ และ
การนำเสนอผลงานวิจัยผ่านสื่อต่างๆ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การนำเสนอผลงานวิจัยในรูปเอกสาร

การนำเสนอผลงานวิจัยในรูปเอกสารนี้ เป็นการเสนอผลงานวิจัยเพื่อเผยแพร่สู่
สาธารณชน โดยจำทำเอกสารเผยแพร่ ซึ่งนำเสนอได้ 3 รูปแบบ คือ รายงานการวิจัย รายงานการวิจัย
ฉบับย่อ และบทความวิจัย ดังนี้ (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2550 : 365 - 368)

1.1 รายงานการวิจัย เป็นการนำเสนอผลงานการวิจัยอย่างสมบูรณ์เพื่อเป็นสื่อกลางระหว่างผู้วิจัยและผู้บริโภคงานวิจัย และเพื่อเป็นการขยายขอบเขตพรหมแดนขององค์ความรู้ศาสตร์สาขาต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้ศาสตร์เหล่านั้นมีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น รายละเอียดของการเขียนรายงานการวิจัยดังที่กล่าวมาแล้ว

1.2 รายงานการวิจัยฉบับย่อ เนื่องจากรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์มีเนื้อหารายละเอียดค่อนข้างมาก ผู้วิจัยต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงในการจัดพิมพ์เผยแพร่ และอาจไม่เหมาะสมกับผู้ใช้งานวิจัยที่ไม่ค่อยมีเวลาอ่านอย่างเพียงพอ ดังนั้นการเสนอรายงานการวิจัยฉบับย่อโดยเน้นสาระสำคัญที่เป็นบทสรุปของการวิจัย และข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้งานวิจัยจึงมีความเหมาะสมมากกว่า ซึ่งรูปแบบของรายงานการวิจัยฉบับย่อก็มีลักษณะคล้ายคลึงกับรูปแบบของรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ เพียงแต่ไม่กล่าวถึงทฤษฎีหรือเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตารางหรือภาพประกอบภavnนำเสนอเฉพาะส่วนที่สำคัญเท่านั้น การแสดงรายการวิจัยฉบับย่อ จึงเป็นทางเลือกหนึ่งสำหรับผู้วิจัยที่ต้องการเผยแพร่ผลงานวิจัยซึ่งนอกจากจะช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายแล้ว ยังสะดวกต่อผู้ใช้ผลงานวิจัยที่ไม่ค่อยมีเวลาอ่านรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์อีกด้วย

1.3 บทความวิจัย หรือเอกสารวิจัย เป็นเอกสารทางวิชาการ ประเภทหนึ่งที่นักวิจัยนำเสนอรายงานการวิจัยของตนเองโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ในวารสารทางวิชาการต่าง ๆ บทความวิจัยจัดว่าเป็นเอกสารทางวิชาการประเภทเดียวกับรายงานการวิจัย กล่าวคือมีสาระและรูปแบบการนำเสนอคล้ายคลึงกัน แต่มีลักษณะต่างกันอย่างสำคัญ 3 ประการคือ

1.3.1 บทความวิจัยเป็นเอกสารทางวิชาการที่นักวิจัยเขียนขึ้นในรูปแบบบทความวิชาการเพื่อนำเสนอข้อค้นพบเชิงประจักษ์และ/หรือนวัตกรรมที่สร้างเป็นผลงานทางการศึกษาค้นคว้าของตนผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และสื่อสิ่งพิมพ์ วารสาร รวมทั้งเผยแพร่ในที่ประชุมทางวิชาการ เนื่องจากวารสารมีจำนวนหน้าจำกัด และการประชุมทางวิชาการมีเวลาที่จำกัด บทความวิจัยจึงมีความยาวจำกัด มีจำนวนหน้าน้อยกว่ารายงานการวิจัยโดยทั่วไป

1.3.2 บทความทางการศึกษาเป็นเอกสารทางวิชาการที่ทันสมัย ทันเหตุการณ์มากกว่ารายงานการวิจัย เพราะระหว่างการทำงานการวิจัยนักวิจัยติดต่อผลการวิจัยนำร่อง หรือผลงานวิจัยบางส่วนนำเสนอเป็นบทความวิจัยเพื่อเผยแพร่หรือตรวจสอบความคิดได้

1.3.3 คุณภาพของบทความการวิจัยค่อนข้างเป็นมาตรฐานมากกว่ารายงานการวิจัยโดยทั่วไป เพราะการพิมพ์เผยแพร่บทความวิจัยในวารสารวิชาการนั้นต้องผ่านการตรวจสอบเนื้อหาสาระและรูปแบบให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานของวารสาร (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2543 : 433 - 444) โดยทั่วไปบทความวิจัยหนึ่งจะมีประมาณ 10 หน้ากระดาษพิมพ์ประกอบส่วนสำคัญ คือ ชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียน บทคัดย่อ บทนำซึ่งเน้นเฉพาะความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย สมมติฐาน

ของการวิจัย (ถ้ามี) ผลการวิจัย บทสรุป ข้อเสนอแนะ เอกสารอ้างอิงหรือบรรณานุกรมเฉพาะที่เกี่ยวข้องเท่านั้น

2. การนำเสนอผลงานวิจัยในที่ประชุมวิชาการ

การนำเสนอผลงานวิจัยในที่ประชุมทางวิชาการเป็นการเสนอผลงานวิจัยต่อผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ ผู้สนใจ และผู้ที่เกี่ยวข้องในวงวิชาการหรือวิชาชีพต่างๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันซึ่งนอกจากจะได้มีโอกาสเผยแพร่งานวิจัยให้เกิดประโยชน์ต่อสาธารณชนอย่างกว้างขวางแล้วยังช่วยให้ผู้วิจัยได้รับฟังข้อคิดเห็น ข้อวิพากษ์วิจารณ์เพื่อการปรับปรุงให้ผลงานวิจัยมีคุณภาพมากขึ้นได้อีกด้วย การเสนอผลงานวิจัยในรูปแบบนี้ ผู้วิจัยสามารถนำผลงานการวิจัยของตนเองเสนอและเข้าร่วมประชุมสัมมนาได้ตามหน่วยงานหรือสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ที่จัดขึ้น เช่น สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สมาคมวิจัยสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทยและสมาคมวิจัยเชิงคุณภาพแห่งประเทศไทย เป็นต้น

การนำเสนอผลงานวิจัยในที่ประชุมทางวิชาการ หรือในที่สาธารณะโดยทั่วไปนิยมใช้ 3 วิธี คือ การนำเสนอผลงานโดยการบรรยาย ต่อที่ประชุมสัมมนาการนำเสนอผลงานการวิจัยในที่ประชุมทางวิชาการ หรือในที่สาธารณะโดยทั่วไปนิยมใช้ 3 วิธี คือการนำเสนอผลงานโดยการบรรยาย ต่อที่ประชุมสัมมนาการนำเสนอผลงานโดยการอภิปราย ในที่ประชุมสัมมนา และการนำเสนอผลการโดยการจัดแสดง ในวาระโอกาสต่างๆดังนี้ (ผ่องพรรณ ตรียมงคลกุล, 2550 : 232)

2.1 การนำเสนอผลงานโดยการบรรยาย เป็นการนำเสนออย่างเป็นทางการโดยผู้วิจัย แต่ละโครงการเป็นเรื่องๆ ไปเป็นการนำเสนอเดี่ยว (ในกรณีที่เป็นผลงานวิจัยร่วมกับหัวหน้าโครงการวิจัยมักจะเป็นผู้นำเสนอ) ผู้จัดการประชุมจะจำกัดเวลาของการนำเสนอเอาไว้ 20 นาที และเปิดโอกาสให้ผู้ฟังได้ซักถาม ภายหลังจากการนำเสนอและเรื่อง

2.2 การนำเสนอผลงานโดยการอภิปราย เป็นการนำเสนอร่วมของผู้วิจัยในโครงการวิจัยมากกว่า 1 โครงการย่อย ซึ่งอาจอยู่ภายใต้เรื่องใดเรื่องหนึ่งร่วมกัน ผู้เสนอผลงานจึงมีมากกว่า 1 คน และมีผู้ดำเนินการอภิปราย จุดประสงค์ของการนำเสนอในลักษณะนี้ เพื่อแสดงความเชื่อมโยงหรือเปรียบเทียบหัวข้อโครงการวิจัยต่างๆ ซึ่งอาจจะเป็นเรื่องเดียวกัน แต่วิจัยต่างกลุ่ม ประชากรหรืออาจจะเป็นหัวข้อแตกต่างกันอยู่ภายใต้ขอบเขตเรื่องเดียวกัน

2.3 การนำเสนอผลงานโดยการจัดแสดง การนำเสนอโดยวิธีนี้อาจใช้ร่วมกับการนำเสนอสองวิธีแรกที่กล่าวมาข้างต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่มีผลงานวิจัยที่เสนอในการประชุมสัมมนาครั้งนั้นๆ จำนวนมาก จนไม่สะดวกในการจัดให้นำเสนอได้ทั้งหมดตามเวลาที่มีจำกัดหรือบางกรณีผู้วิจัยมีความประสงค์ที่จะจัดแสดงผลการวิจัย เพราะมุ่งหวังให้ผู้ชมได้ใช้เวลาอ่านและดูสิ่งที่จัดแสดงประกอบ ไว้อย่างละเอียดตามความสนใจโดยไม่มีข้อจำกัดเรื่องเวลา

3. การนำเสนอผลงานวิจัยผ่านสื่อต่างๆ

การนำเสนอผลงานวิจัยผ่านสื่อต่างๆ เป็นการนำเสนอผ่านวิทยุ โทรทัศน์ วิทยุทัศน์ ซีดีรอม อินเทอร์เน็ต สื่อออนไลน์ บทความในหนังสือพิมพ์ บทความในวารสาร เป็นต้น นอกจากนี้แล้วยังอาจนำเสนอโดยการเสวนางานวิจัยแบบไม่เป็นทางการอีกด้วย

อย่างไรก็ตามในปัจจุบันนี้ผู้วิจัยมีช่องทางการนำเสนอข้อมูลการวิจัยที่หลากหลายมากยิ่งขึ้นซึ่งอาจจะมาจากสถาบันการศึกษา หน่วยงานเอกชน ที่มีการจัดประชุมทางวิชาการระดับชาติ และนานาชาติ เพื่อสร้างศักยภาพทางการวิจัยของนักวิจัยไทยให้เป็นที่ยอมรับมากยิ่งขึ้น เช่น ฐานข้อมูล Thai Journals Online (ThaiJo) เป็นระบบฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์กลางของประเทศไทย เป็นแหล่งรวมวารสารวิชาการที่ผลิตในประเทศไทยทุกสาขาวิชา ทั้งสาขาวิทยาศาสตร์/เทคโนโลยี และมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ThaiJo ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี (มจธ.) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (มธ.) และศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai-Journal Citation Index Centre : TCI) เป็นต้น

สรุปการเขียนรายงานการวิจัยไม่ว่าจะเป็นการวิจัยเชิงปริมาณหรือการวิจัยเชิงคุณภาพที่มีส่วนสนับสนุนให้การดำเนินงานประชาสัมพันธ์ขององค์กร หน่วยงาน เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลทั้งในด้านของงานที่ปฏิบัติเป็นประจำและแผนงานประชาสัมพันธ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เป็นการนำเอามาประยุกต์ใช้ได้ทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นส่วนของการศึกษาวิจัยของนักประชาสัมพันธ์เอง หรือการทบทวนวรรณกรรมของผู้อื่น ก็สามารถสร้างความก้าวหน้าในการทำงานได้ ในด้านวิชาการ รายงานการวิจัยเป็นแหล่งที่ใช้ในการเผยแพร่ผลการวิจัย เพื่อให้นักวิชาการ และผู้เกี่ยวข้องนำข้อค้นพบหรือความรู้ที่ได้ในการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนางานวิชาการ เกิดองค์ความรู้ใหม่ๆ และสร้างผลงานวิชาการให้เจริญก้าวหน้า ด้านนักวิจัยรายงานการวิจัยเป็นขั้นตอนที่ทำให้นักวิจัยได้มีโอกาสในการเสนอและเผยแพร่ข้อค้นพบและความรู้ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าวิจัยให้ผู้อื่นได้รับทราบหรือเข้าใจ เป็นเอกสารที่ต้องส่งให้กับแหล่งทุนอุดหนุนงานวิจัยหรือส่งสถาบันการศึกษา เพื่อขอจบการศึกษา ส่วนด้านสาธารณชนทำให้สาธารณชนได้รับทราบข้อค้นพบหรือความรู้ที่ได้จากการวิจัย เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการอ้างอิง การเพิ่มความรู้ใหม่ๆ ในการศึกษาหรือประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน

10.7 บทสรุป

การเขียนรายงานและการเผยแพร่ผลงานการวิจัยประชาสัมพันธ์ มีความสำคัญที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้วิจัยและการเพิ่มพูนองค์ความรู้ของผู้วิจัยจากศาสตร์สาขาวิชาชีพที่ตนเองศึกษา การถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์การศึกษารวบรวมของผู้วิจัยจากสาขาต่างๆ เพื่อเป็นสื่อกลางสร้างการเรียนรู้ แนวแนวทาง และวิธีการดำเนินงานวิจัยที่ก่อให้เกิดความหลากหลาย วัตถุประสงค์ของการเขียนรายงานการวิจัย (1) เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจปัญหาที่ผู้วิจัยสนใจนำมาศึกษาว่ามีความสำคัญและความจำเป็นอย่างไร จึงต้องทำการวิจัย (2) เพื่อนำเสนอข้อมูลทั้งหมดของงานวิจัยเรื่องนั้นอย่างครบถ้วน สำหรับเป็นพื้นฐานในการตีความและการสรุปผลการวิจัย และ (3) เพื่อตีความข้อมูลให้แก่ผู้อ่าน และนำเสนอข้อบ่งบอกต่างๆ ของข้อมูลในแง่ของคำตอบหรือข้อเฉลยที่เหมาะสมต่อปัญหาวิจัย หลักเกณฑ์พื้นฐานการเขียนรายงานการวิจัย ผู้วิจัยควรให้ความสำคัญกับการใช้ภาษาในการเขียนรายงานการวิจัย โดยการใช้ภาษาที่สละสลวยกระทัดรัด อ่านเข้าใจง่าย ย่อมทำให้รายงานการวิจัยนั้นมีความน่าเชื่อถือ เช่น มีความถูกต้องตามหลักของไวยากรณ์ ได้สาระสมบูรณ์ครบถ้วนทั้งส่วนที่เป็นเหตุ และส่วนที่เป็นผลมีความชัดเจน ใช้ภาษาง่าย ไม่กำกวม หรือคลุมเครือ กระทัดรัด ไม่ใช่คำฟุ่มเฟือยจนเกินความจำเป็นลำดับความดี แต่ละวรรคตอนเป็นเอกภาพ ความคงเส้นคงวาของเนื้อเรื่องตั้งแต่ต้นจนจบ ลักษณะการเขียนรายงานการวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย (1) การเขียนรายงานแบบสั้น (2) การเขียนรายงานการวิจัยแบบสรุปเป็นบทความ (3) การเขียนรายงานการวิจัยในลักษณะบทคัดย่อ รูปแบบของการเขียนรายงานการวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ (1) ส่วนหน้า ได้แก่ ปกหน้า ไบรอนด์ปก ปกใน หน้าอนุมัติ บทคัดย่อ กิตติกรรมประกาศ สารบัญ สารบัญตาราง สารบัญภาพ (2) ส่วนเนื้อหา บทที่ 1 บทนำ ได้แก่ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา สมมติฐานการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย ข้อตกลงเบื้องต้น กรอบแนวความคิด นิยามศัพท์ บทที่ 2 เอกสารหรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วยหัวข้อดังต่อไปนี้ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ และบทที่ 5 การสรุปและอภิปรายผล แนวทางการเขียนรายงานการวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพนั้นไม่มีหลักการที่ตายตัวขึ้นอยู่กับองค์กร สถาบันและแหล่งทุนให้การสนับสนุนเป็นหลัก ส่วนการเผยแพร่ผลงานวิจัย ผู้วิจัยสามารถกระทำได้ดังนี้ (1) การนำเสนอผลงานวิจัยในรูปเอกสาร เช่น บทความวิจัย เล่มรายงาน (2) การนำเสนอผลงานวิจัยในที่ประชุมวิชาการ เช่น แบบโปสเตอร์ แบบบรรยาย การจัดแสดง (3) การนำเสนอผลงานวิจัยผ่านสื่อต่างๆ เช่น อินเทอร์เน็ต สื่อออนไลน์ บทความในวารสาร เป็นต้น

แบบฝึกหัดท้ายบทที่ 10

1. รายงานการวิจัยมีความสำคัญอย่างไรต่อการวิจัยประชาสัมพันธุ์
2. จุดมุ่งหมายหลักของการเขียนรายงานการวิจัยมีกี่ประการอะไรบ้าง
3. รายงานการวิจัยแบบสั้นและรายการงานการวิจัยแบบยาวมีความแตกต่างกันอย่างไร
4. หลักการกว้างๆ ที่นำมาประมวลการพิจารณาประเภทของรายงานการวิจัยประกอบด้วย
5. การเขียนรายงานการวิจัยจะมีส่วนประกอบกี่ส่วน อะไรบ้าง
6. จงบอกลักษณะสำคัญของส่วนประกอบการเขียนรายงานวิจัยต่อไปนี้มาให้ชัดเจน
 - 6.1 บทที่ 1 บทนำ
 - 6.2 บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 6.3 บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย
 - 6.4 บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล
 - 6.5 บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

เอกสารอ้างอิง

- เกียรติสุดา ศรีสุข. (2552). **ระเบียบวิธีวิจัย**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). เชียงใหม่. ครองช่าง.
- นิศารัตน์ ศิลปะเดช. (2551). **ระเบียบวิจัยทางสังคมศาสตร์เบื้องต้น**. กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏธนบุรี.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2553). **ระเบียบวิจัยทางสังคมศาสตร์**. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล.
- ผ่องพรรณ ตริยมงคล. (2550). **การออกแบบการวิจัย**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พิชิต ฤทธิ์จรรยา. (2550). **ระเบียบวิจัยทางสังคมศาสตร์**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : เข้าออฟเคอร์มิสท์.
- เรืองอุไร ศรีนิลทา. (2552). **ระเบียบวิธีวิจัย**. กรุงเทพฯ : สำนักส่งเสริมและฝึกอบรม
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อภิวรรณ ศรินันทนา. (2557). **ประสิทธิภาพการสื่อสารของผู้นำท้องถิ่นกับการสร้างความเข้มแข็ง
ของชุมชนกรณีศึกษา โครงการสายใยรักแห่งครอบครัว (ความรักจากครอบครัวมอบ
ให้แก่เด็กฯ) ครั้งที่ 4**. งานวิจัย. การประชุมสัมมนาทางวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัย
ราชภัฏกลุ่มศรีอยุธยา ครั้งที่ 4 ระหว่างวันที่ 14-16 พฤษภาคม 2557 จังหวัดชลบุรี.
- _____. (2557). **การศึกษามลกระทบเพื่อพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวชุมชนริม
น้ำจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี**. รายงานการวิจัย. สำนักวิจัยและพัฒนา.
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- _____. (2558). **ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการองค์กรสื่อสารมวลชนในจังหวัด
จันทบุรี**. รายงานการวิจัย. คณะนิเทศศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- เอี่ยมพร หลินเจริญ และคณะ. (2552). **เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหางานวิจัย**. สถาบันทดสอบทาง
การศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) [On-line]. Available: <http://www.niets.or.th>
[2559, มกราคม 11].

แผนบริหารการสอนประจำบทที่ 11

เนื้อหาประจำบท

บทที่ 11 จรรยาบรรณนักวิจัยประชาสัมพันธ์

- 11.1 ความหมายของนักวิจัยและจรรยาบรรณ
- 11.2 จรรยาบรรณนักวิจัย
- 11.3 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับงานประชาสัมพันธ์
- 11.4 จรรยาบรรณกำหนดมาตรฐานวิชาชีพการประชาสัมพันธ์ของสมาคม
- 11.5 การประชาสัมพันธ์แห่งสหรัฐอเมริกา
- 11.5 จรรยาบรรณหนังสือพิมพ์สมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย
- 11.6 จรรยาบรรณหนังสือพิมพ์โดยบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ทั่วราชอาณาจักร
- 11.7 จรรยาบรรณสมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย
- 11.8 จรรยาบรรณสมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2507)
- 11.9 จรรยาบรรณวิชาชีพของสมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย
- 11.10 สรุป

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อศึกษาบทที่ 11 แล้วนักศึกษาสามารถ

1. เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของนักวิจัยและจรรยาบรรณ
2. ผู้เรียนสามารถอธิบายแนวทางจรรยาบรรณนักวิจัยที่มีต่อการวิจัยประชาสัมพันธ์ได้
3. ผู้เรียนสามารถนำหลักและคำอธิบายของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับงานประชาสัมพันธ์ใช้ประยุกต์เพื่อการสังเคราะห์ผลงานวิจัยประชาสัมพันธ์ได้
4. เพื่อให้ผู้เรียนได้แสดงออกซึ่งความคิดเห็นที่มีต่อการวิจารณ์ผลงานของตนเองได้
โดยผ่านการคิดวิเคราะห์ด้วยเนื้อหาของบทเรียน

กิจกรรมการเรียนการสอนประจำบท

1. ศึกษาจากเอกสารคำสอนการวิจัยประชาสัมพันธ์

2. การบรรยายด้วยพาวเวอร์พอยต์
3. ร่วมอภิปรายความรู้จากการศึกษารายงานวิจัยประชาสัมพันธ์กับหลักจรรยาบรรณ
4. ผู้สอนสรุปสาระสำคัญจากบทเรียน
5. ผู้เรียนศึกษาแบบฝึกหัดท้ายบท และตอบคำถาม

สื่อการเรียนการสอน

1. เอกสารคำสอนการวิจัยประชาสัมพันธ์
2. คอมพิวเตอร์
3. โปรเจคเตอร์
4. อินเทอร์เน็ต
5. วีดิโอการสอน
6. เครื่องขยายเสียง

การวัดผลและประเมินผล

1. ติดตามความก้าวหน้าการเขียนรายงานวิจัยและการนำเสนอผลงานวิจัย
2. สังเกตจากความสนใจ การตอบคำถาม ความรู้ความเข้าใจจากการบรรยาย
3. ความรับผิดชอบ ตรงต่อเวลา บุคลิกภาพของผู้เรียนที่มีต่อการจัดทำรูปเล่มวิจัย และการนำเสนอผลงานวิจัยตามที่ได้รับมอบหมายภายในระยะเวลาที่ผู้สอนกำหนด
4. สังเกตการมีส่วนร่วมของผู้เรียนจากกิจกรรมภายในชั้นเรียน
5. ความรู้ความเข้าใจการตอบแบบฝึกหัดท้ายบท

บทที่ 11

จรรยาบรรณนักวิจัยประชาสัมพันธ์

การดำเนินงานประชาสัมพันธ์ขององค์กรต่างๆ ก็เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีระหว่างหน่วยงาน องค์กรสถาบันกับกลุ่มประชาชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อหวังผลในความร่วมมือสนับสนุน ดังนั้นการทำงานประชาสัมพันธ์ขององค์กร สถาบันใดๆ จะดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ ย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายๆ ด้าน เช่น นโยบาย งบประมาณ บุคลากร ฯลฯ นักประชาสัมพันธ์ก็คือบุคคลที่ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการติดต่อเชื่อมโยงและสร้างความสัมพันธ์ให้เกิดความเข้าใจอย่างถูกต้องร่วมกันระหว่างองค์กรสถาบันกับกลุ่มประชาชน ฉะนั้นนักประชาสัมพันธ์ควรมีจรรยาบรรณ ซึ่งเป็นจริยธรรมของวิชาชีพ ตลอดจนความรับผิดชอบต่อสังคมและผลประโยชน์ของประชาชน ซึ่งนับเป็นสิ่งสำคัญที่จะละเลยมิได้ (วิรัช ลภีรัตนกุล, 2553 : 59) เมื่อไรก็ตามที่มี “การประชาสัมพันธ์” เมื่อนั้นก็ต้องมี “ความรับผิดชอบต่อสังคมและผลประโยชน์ของประชาชนกำกับอยู่เสมอ”

11.1 ความหมายของนักวิจัยและจรรยาบรรณ

นักประชาสัมพันธ์ เป็นบุคลากรขององค์กรสถาบันในการทำหน้าที่เป็นสื่อกลางที่เชื่อมโยงและสร้างความสัมพันธ์ ให้เกิดความเข้าใจถูกต้องร่วมกันระหว่างองค์กรสถาบันกับกลุ่มประชาชน ดังนั้นนักประชาสัมพันธ์จะต้องมีจรรยาบรรณหรือจริยธรรมของวิชาชีพ อันจะเป็นแนวทางในการควบคุมความประพฤติแก่ผู้ประกอบวิชาชีพการประชาสัมพันธ์ ก่อให้เกิดความน่าเชื่อถือศรัทธาจากประชาชน อย่างไรก็ตามเพื่อให้การปฏิบัติทั้งทางด้านการวิจัยและการทำหน้าที่นักประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพตามจุดมุ่งหวังขององค์กร ดังนั้นนักประชาสัมพันธ์จึงควรตระหนักและทำความเข้าใจเกี่ยวกับ “นักวิจัย” และ “จรรยาบรรณ”

จากการที่คณะกรรมการบริหารสภาวิจัยแห่งชาติได้มีการประชุมเมื่อวันที่ 8 เมษายน 2541 ซึ่งได้มีการกำหนดจรรยาบรรณนักวิจัยขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติของนักวิจัยทั่วไป ไม่ว่านักวิจัยนั้นจะอยู่ในสาขาวิชาใดก็ตาม โดยให้มีลักษณะทางคุณธรรมและจริยธรรม (จินตวีร์ เกษมสุข, 2556 : 96) ดังนี้

นักวิจัย หมายถึง ผู้ที่ดำเนินการค้นคว้าหาความรู้อย่างเป็นระบบ เพื่อตอบประเด็นที่สงสัย โดยมีระเบียบวิธีอันเป็นที่ยอมรับในแต่ละศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง ระเบียบวิธีดังกล่าวจึง ครอบคลุมทั้งแนวคิด มโนทัศน์ และวิธีการที่ใช้ในการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

สรุปจากความหมายของนักวิจัยข้างต้นจะเห็นได้ว่า การค้นคว้าแสวงหาความรู้ด้วยหลักการที่มีระบบ ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการวางแผน การศึกษาที่มุ่งการวิเคราะห์และการสังเคราะห์ เพื่อเชื่อมโยงไปสู่องค์ความรู้ใหม่ ทั้งนี้ นักวิจัยจะนำเอาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี ที่ปรากฏจากการศึกษาของนักวิชาการที่ผ่านมาหรือผู้เชี่ยวชาญทางศาสตร์สาขานั้น มาประกอบการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและการยอมรับจากสังคม

จรรยาบรรณ หมายถึง หลักความประพฤติอันเหมาะสม แสดงถึงคุณธรรมและจริยธรรม ในการประกอบอาชีพ ที่กลุ่มบุคคลแต่ละสาขาวิชาชีพ ประมวลขึ้นไว้เป็นหลักเพื่อให้สมาชิกในสาขาวิชาชีพนั้นๆ ยึดถือปฏิบัติเพื่อรักษาชื่อเสียง และส่งเสริมเกียรติคุณของสาขาวิชาชีพของตน

สรุปความหมายของจรรยาบรรณ คือ การที่ผู้ประกอบสัมมาอาชีพมีความเข้าใจและตระหนักในหลักการประพฤตินที่มีความถูกต้องเหมาะสมต่ออาชีพที่ตนเองรับผิดชอบ โดยจะพึงรักษาไว้ซึ่งภาพลักษณ์ของอาชีพและตนเองให้เป็นที่ยอมรับแก่บุคคลทั่วไป ทั้งนี้จะยึดมั่นในหลักคุณธรรมจริยธรรมของการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่เหมาะสม ควรค่าแก่การยกย่อง และเปรียบกับอาชีพนักประชาสัมพันธ์แล้วนั้น ภาระหน้าที่ที่สำคัญคือ การบริหารจัดการเพื่อเสริมสร้างและธำรงรักษาความสัมพันธ์และผลประโยชน์ร่วมกันระหว่างองค์กรและกลุ่มประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการดำเนินงานขององค์กร (Cultic Center and Broom, 2006 : 5) จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปฏิบัติตนให้อยู่ในกรอบของจรรยาบรรณ เพราะด้วยความมุ่งหวังจากองค์กรที่มีต่อศักยภาพของนักประชาสัมพันธ์ นักประชาสัมพันธ์จะต้องแสดงความรู้ความสามารถและควบคู่ไปกับคุณธรรมจริยธรรมที่เหมาะสมเช่นกัน

11.2 จรรยาบรรณนักวิจัย

สภาวิจัยแห่งชาติได้มีการกำหนด “จรรยาบรรณนักวิจัย” ไว้เป็นแนวทางสำหรับนักวิจัยยึดถือปฏิบัติ เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยตั้งอยู่บนพื้นฐาน ของจริยธรรมและหลักวิชาการที่เหมาะสม ตลอดจนประกันมาตรฐานของการศึกษาค้นคว้าให้เป็นไปอย่างสมศักดิ์ศรี และเกียรติภูมิของนักวิจัยไว้ 9 ประการ (จินตวีร์ เกษมศุข, 2556 : 96 - 97) ดังนี้

1. นักวิจัยต้องซื่อสัตย์และมีคุณธรรมในทางวิชาการและการจัดการ นักวิจัยต้องมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองไม่นำผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตน ไม่ลอกเลียนงานของผู้อื่น ต้องให้เกียรติ และอ้างถึงบุคคลหรือแหล่งที่มาของข้อมูลที่นำมาใช้ในงานวิจัย ต้องชี้แจงตรงต่อการแสวงหาทุนวิจัย และมีความเป็นธรรมเกี่ยวกับผลประโยชน์ที่ได้จากการวิจัย

2. นักวิจัยต้องตระหนักถึงพันธกรณีในการทำงานวิจัย ตามข้อตกลงที่ทำไว้กับหน่วยงานที่สนับสนุนการวิจัย และต่อหน่วยงานที่ตนสังกัด นักวิจัยต้องปฏิบัติตามพันธกรณีและข้อตกลงการวิจัย

ที่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายยอมรับร่วมกัน อุทิศเวลา ทำงานวิจัยให้ได้ผลดีที่สุด และเป็นไปตามกำหนดเวลา มีความรับผิดชอบไม่ละทิ้งงานระหว่างดำเนินการ

3. นักวิจัยต้องมีพื้นฐานความรู้ในสาขาวิชาการที่ทำวิจัย นักวิจัยต้องมีพื้นฐานความรู้ในสาขาวิชาการที่ทำวิจัยอย่างเพียงพอ และมีความรู้ความชำนาญ หรือ มีประสบการณ์เกี่ยวเนื่องกับเรื่องที่ทำวิจัย เพื่อนำไปสู่งานวิจัยที่มีคุณภาพ และเพื่อป้องกันปัญหาการวิเคราะห์ การตีความ หรือการสรุปที่ผิดพลาด อันอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่องานวิจัย

4. นักวิจัยต้องมีความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ศึกษาวิจัย ไม่ว่าจะป็นสิ่งที่มีชีวิตหรือไม่มีชีวิต นักวิจัยต้องดำเนินการด้วยความรอบคอบระมัดระวัง และเที่ยงตรงในการทำวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคน สัตว์ พืช ศิลปวัฒนธรรม ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม มีจิตสำนึกและมีปณิธานที่จะอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรม ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

5. นักวิจัยต้องเคารพศักดิ์ศรี และสิทธิของมนุษย์ที่ใช้เป็นตัวอย่างในการวิจัย นักวิจัยต้องไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ทางวิชาการจนละเลยและขาดความเคารพในศักดิ์ศรีของเพื่อนมนุษย์ ต้องถือเป็นภาระหน้าที่ที่จะอธิบายจุดมุ่งหมายของการวิจัยแก่บุคคลที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยไม่หลอกลวงหรือบีบบังคับ และไม่ละเมิดสิทธิส่วนบุคคล

6. นักวิจัยต้องมีอิสระทางความคิด โดยปราศจากอคติในทุกขั้นตอนของการทำวิจัย นักวิจัยต้องมีอิสระทางความคิด ต้องตระหนักว่า อคติส่วนตัว หรือความลำเอียงทางวิชาการ อาจส่งผลให้มีการบิดเบือนข้อมูล และข้อบังคับพบทางวิชาการ อันเป็นเหตุให้ เกิดผลเสียหาย ต่องานวิจัย

7. นักวิจัยพึงนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ในทางที่ชอบ นักวิจัยพึงเผยแพร่ผลงานวิจัยเพื่อประโยชน์ทางวิชาการและสังคม ไม่ขยายผลข้อค้นพบจนเกินความเป็นจริง และไม่ใช้ผลงานวิจัยไปทางมิชอบ

8. นักวิจัยพึงเคารพความคิดเห็นทางวิชาการของผู้อื่น นักวิจัยพึงมีใจกว้าง พร้อมทั้งจะเปิดเผยข้อมูลและขั้นตอนการวิจัย ยอมรับฟัง ความคิดเห็นและเหตุผลทางวิชาการของผู้อื่น และพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขงานวิจัยของตนให้ถูกต้อง

9. นักวิจัยพึงมีความรับผิดชอบต่อสังคมทุกระดับ นักวิจัยพึงมีจิตสำนึกที่จะอุทิศกำลังสติปัญญาในการทำวิจัย เพื่อความก้าวหน้า ทางวิชาการ เพื่อความเจริญและประโยชน์สุขของสังคม และมวลมนุษยชาติ

สรุปจากการประมวลแนวทางปฏิบัติที่มีต่อจรรยาบรรณนักวิจัย เพื่อนำมาประกอบใช้กับจรรยาบรรณนักวิจัยประชาสัมพันธ์ นักวิจัยประชาสัมพันธ์จะต้องเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อวิชาชีพรับผิดชอบต่อสังคม คือ องค์กรสถาบันจะดำเนินการเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อกลุ่มเป้าหมาย ทั้ง ภายในและภายนอกองค์กรสถาบัน ในขณะที่เดียวกันการแสดงออกซึ่งความรับผิดชอบต่อสังคม และผลประโยชน์ของประชาชน โดยจะแตกต่างกันตามลักษณะประเภทองค์กร นโยบาย และลักษณะ

ทางภูมิศาสตร์ที่องค์กรสถาบันตั้งอยู่ องค์กรธุรกิจสามารถแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมใน ด้านมนุษยธรรม ด้านจริยธรรม ด้านกฎหมาย และด้านเศรษฐกิจ โดยการนำเอาบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบต่อวิชาชีพนักประชาสัมพันธ์และการวิจัยการประชาสัมพันธ์มาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

11.3 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับงานประชาสัมพันธ์

นักประชาสัมพันธ์หรือผู้ที่ทำงานทางด้านการประชาสัมพันธ์ควรจะต้องทราบถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับงานประชาสัมพันธ์ด้วย เช่น พระราชบัญญัติการพิมพ์หรือคำสั่งต่างๆ ดังนี้
พระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. 2484 (สุทธิ ชัตติยะ, 2556 : 5-9)

1. การให้คำจำกัดความ หรือการตีความหมายของ (มาตรา 4)

1.1 “สิ่งพิมพ์” หมายความว่า สมุด แผ่นกระดาษ หรือวัตถุใดๆ ที่พิมพ์ขึ้น รวมทั้งบทเพลง แผนที่ แผ่นผัง แผนภาพ ภาพวาด ภาพระบายสีในประกาศ แผ่นเสียง หรือสิ่งอื่นใดอันมีลักษณะเช่นเดียวกัน

1.2 “หนังสือพิมพ์” หมายความว่า สิ่งพิมพ์ซึ่งมีชื่อจำหน่ายเช่นเดียวกัน และออกหรือเจตนาจะออกตามลำดับเรื่อยๆ มีกำหนดระยะเวลาหรือไม่ก็ตาม มีข้อต่อเนื่องกันหรือไม่ก็ตาม

1.3 “ผู้พิมพ์” หมายความว่า บุคคลซึ่งจัดการและรับผิดชอบในการพิมพ์

1.4 “ผู้โฆษณา” หมายความว่า บุคคลซึ่งรับผิดชอบในการผลิตสิ่งพิมพ์และจัดให้สิ่งพิมพ์เหล่านั้นแพร่หลายด้วยประการใดๆ ไม่ว่าจะเป็นการขายเสนอ ขายแจกหรือเสนอจ่ายแจก และไม่ว่าการนั้นจะเป็นการให้เปล่าหรือไม่

1.5 “บรรณาธิการ” หมายความว่า บุคคลซึ่งรับผิดชอบในการจัดทำตรวจแก้ คัดลอก หรือควบคุมบทประพันธ์ หรือสิ่งอื่นในหนังสือพิมพ์

1.6 “เจ้าของหนังสือพิมพ์” หมายความว่า บุคคลซึ่งเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์หนังสือพิมพ์

2. การออกหนังสือพิมพ์จะต้อง

2.1 มีผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการและเจ้าของ (มาตรา 23)

2.2 คุณสมบัติผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการ หรือเจ้าของ (มาตรา 24)

2.2.1 เป็นผู้บรรลุนิติภาวะ (มาตรา 15)

2.2.2 มีถิ่นที่อยู่ประจำในราชอาณาจักร (มาตรา 15)

2.2.3 ไม่เป็นผู้มีสิทธิหรือขาดสิทธิ์ตามมาตรา 16 คือ บุคคลย่อมไม่มีสิทธิหรือถ้ามีสิทธิอยู่แล้วยอมขาดสิทธิเป็นผู้พิมพ์ และผู้โฆษณาในระหว่างที่

2.2.3.1 ถูกจำคุกตามคำพิพากษาของศาลในคดีซึ่งมิใช่ความผิดฐานลหุโทษ หรือความผิดฐานประมาท

2.2.3.2 ถูกงดการเป็นผู้พิมพ์ หรือผู้โฆษณา หรือผู้พิมพ์ที่ถูกงดใช้เครื่องพิมพ์ ซึ่งตนใช้พิมพ์ตามมาตรา 21 หรือถูกพักหรือถอนใบอนุญาตหรือถูกงดเว้นการเป็นบรรณาธิการ ผู้โฆษณา หรือเจ้าของหนังสือพิมพ์ตามมาตรา 36 หรือ

2.2.3.3 ไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้
ความสามารถ หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ

2.3 แจ้งความแก่เจ้าพนักงานการพิมพ์ โดยใช้แบบพิมพ์ของเจ้าพนักงานการพิมพ์

2.4 ข้อห้าม การพิมพ์หรือการโฆษณาที่ถือว่าผิด คือ การโฆษณาซึ่งเจ้าพนักงานการพิมพ์เห็นว่าอาจจะขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน (มาตรา 9-12 และ มาตรา 36)

3. บทกำหนดโทษ ในกรณีที่หนังสือพิมพ์กระทำผิดในการโฆษณาหรือการพิมพ์เจ้าพนักงานการพิมพ์อาจดำเนินการต่อไปนี้

3.1 ตักเตือนเป็นหนังสือ

3.2 ส่งเป็นหนังสือให้งดการเป็นผู้พิมพ์ หรือผู้โฆษณา

3.3 ห้ามการขายหรือแจกจ่ายสิ่งพิมพ์นั้น ทั้งจะให้อัดสิ่งพิมพ์และแม่พิมพ์นั้นด้วยก็ได้

พระราชบัญญัติจัดแจ้งการพิมพ์ พ.ศ. 2550

เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้บัญญัติรับรองเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล สิทธิและเสรีภาพในการประกอบอาชีพ และเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลและสื่อมวลชน กอปรกับพระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ.2484 คำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ 5 ลงวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 และ คำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ 36 ลงวันที่ 21 ตุลาคม พ.ศ. 2519 ได้ประกาศใช้ บังคับมานานแล้วบทบัญญัติบางมาตราไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และสถานการณ์ในปัจจุบันนอกจากนี้ยังมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องการพิมพ์อื่นๆ อีกหลายฉบับบัญญัติรองรับไว้เพียงพอต่อการคุ้มครองประโยชน์ของรัฐและประชาชนแล้ว สมควรยกเลิกกฎหมายว่าด้วยการพิมพ์ และคำสั่งของคณะปฏิรูปดังกล่าว และให้มีกฎหมายว่าด้วยการจัดแจ้งการพิมพ์เพื่อวางหลักเกณฑ์ในการรับจัดแจ้งการพิมพ์เป็นหลักฐานให้ทราบว่าผู้ใดเป็นผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการ หรือเจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบของประชาชนผู้ที่ได้รับความเสียหายใน

การฟ้องร้องดำเนินคดี ในกรณีที่คุณคณดังกล่าวกระทำผิดกฎหมายอันเนื่องมาจากเป็นผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการ หรือเจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลซึ่ง มาตรา 29 ประกอบมาตรา 36 มาตรา 41 มาตรา 45 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติ ให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังต่อไปนี้

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติจัดแจ้งการพิมพ์ พ.ศ.2550”

มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา

เป็นต้นไป

มาตรา 3 ให้ยกเลิก

- (1) พระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช 2484
- (2) พระราชบัญญัติการพิมพ์ (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2485
- (3) พระราชบัญญัติการพิมพ์ (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2488
- (4) คำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ 5 ลงวันที่ 6 ตุลาคม พุทธศักราช 2519
- (5) คำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ 36 ลงวันที่ 21 ตุลาคม พุทธศักราช

2519

1. การให้คำจำกัดความ หรือการตีความหมายของ (มาตรา 4)

1.1 “พิมพ์” หมายความว่า ทำให้ปรากฏด้วยตัวอักษรรูปรอย ตัวเลข แผ่นผังหรือภาพ โดยวิธีการอย่างใด ๆ

1.2 “สิ่งพิมพ์” หมายความว่า สมุด หนังสือแผ่นกระดาษ หรือวัตถุใดๆ ที่พิมพ์ขึ้นเป็น หลายสำเนา

1.3 “หนังสือพิมพ์” หมายความว่า สิ่งพิมพ์ซึ่งมีชื่อจำหน่ายเช่นเดียวกัน และออกหรือ เจตนาจะออกตามลำดับเรื่อยไป มีกำหนดระยะเวลาหรือไม่ก็ตาม มีข้อความต่อเนื่องกันหรือไม่ก็ตาม มีข้อความต่อเนื่องกันหรือไม่ก็ตาม ทั้งนี้ให้หมายความรวมถึงนิตยสาร วารสาร สิ่งพิมพ์ที่เรียกชื่ออย่าง อื่นทำนองเดียวกัน

1.4 “ผู้พิมพ์” หมายความว่า บุคคลซึ่งจัดการและรับผิดชอบในการพิมพ์

1.5 “ผู้โฆษณา” หมายความว่า บุคคลซึ่งรับผิดชอบในการจัดให้สิ่งพิมพ์แพร่หลายด้วย ประการใดๆ ไม่ว่าจะเป็นการขายหรือให้เปล่า

1.6 “บรรณาธิการ” หมายความว่า บุคคลซึ่งรับผิดชอบในการจัดทำ และควบคุมเนื้อหา ข้อความหรือภาพที่ลงพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ รวมทั้งวัสดุหรือเอกสารที่แทรกในหนังสือพิมพ์โดยความ เห็นชอบของบรรณาธิการด้วย

1.7 “เจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์” หมายความว่า บุคคลซึ่งเป็นเจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์

1.8 “พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้

2. ข้อกำหนดที่พระราชบัญญัตินี้ไม่ใช่บังคับกับสิ่งพิมพ์ ดังต่อไปนี้ (มาตรา 5)

2.1 สิ่งพิมพ์ของส่วนราชการ หรือหน่วยงานของรัฐ

2.2 บัตร บัตรอวยพร ตราสาร แบบพิมพ์ และรายงานซึ่งใช้กันตามปกติในการส่วนตัว การสังคม การเมือง การค้า หรือสิ่งพิมพ์ที่มีอายุการใช้งานสั้น เช่น แผ่นพับหรือแผ่นโฆษณา

2.3 สมุดบันทึก สมุดแบบฝึกหัด หรือสมุดภาพระบายสี

2.4 วิทยานิพนธ์ เอกสารคำบรรยาย หลักสูตรการเรียนการสอน หรือสิ่งพิมพ์อื่น ๆ ทำนองเดียวกันที่เผยแพร่ในสถานศึกษา

3. คุณสมบัติผู้พิมพ์หรือผู้โฆษณาสิ่งพิมพ์ที่พิมพ์และเผยแพร่ในราชอาณาจักร (มาตรา 7) ดังต่อไปนี้

3.1 มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์

3.2 มีถิ่นที่อยู่ประจำในราชอาณาจักร

3.3 ไม่เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

3.4 ไม่เคยต้องโทษตามคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่พ้นโทษมาแล้วไม่น้อยกว่าสามปีหรือเป็นความผิดโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

ในกรณีนิติบุคคลเป็นผู้พิมพ์หรือผู้โฆษณา กรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้แทนอื่นของนิติบุคคลนั้นต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามวรรคหนึ่งด้วย

4. สิ่งพิมพ์ซึ่งเป็นหนังสือที่ไม่ใช่หนังสือพิมพ์และพิมพ์ขึ้นในราชอาณาจักรให้แสดงข้อความ (มาตรา 8) ดังต่อไปนี้

4.1 ชื่อของผู้พิมพ์และที่ตั้งโรงพิมพ์

4.2 ชื่อและที่ตั้งของผู้โฆษณา

4.3 เลขมาตรฐานสากลประจำหนังสือที่หอสมุดแห่งชาติได้ออกให้

5. ให้ผู้พิมพ์ส่งสิ่งพิมพ์ตามมาตรา 8 จำนวนสองฉบับให้หอสมุดแห่งชาติภายในสามสิบวันนับแต่วันเผยแพร่ (มาตรา 9)

6. บทกำหนดโทษแบ่งออกเป็นสองส่วนดังต่อไปนี้

6.1 ส่วนที่ 1 โทษทางปกครอง ประกอบด้วย

มาตรา 19 ผู้พิมพ์หรือผู้โฆษณาผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 8 หรือมาตรา 9 ต้องระวางโทษปรับทางปกครองไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

มาตรา 20 ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการ หรือเจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 12 ต้องระวางโทษปรับทางปกครองไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

มาตรา 21 ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการ หรือเจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์ ผู้ใดฝ่าฝืน
มาตรา 17 ต้องระวางโทษปรับทางปกครองไม่เกินสองหมื่นบาท

มาตรา 22 ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการ หรือเจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์ ผู้ใดฝ่าฝืน
มาตรา 18 ต้องระวางโทษปรับทางปกครองไม่เกินสามหมื่นบาท

มาตรา 23 ถ้าการกระทำผิดซึ่งมีโทษปรับทางปกครองเป็นความผิดต่อเนื่องและ
พนักงานเจ้าหน้าที่สั่งลงโทษปรับทางปกครองสำหรับความผิดนั้น ผู้กระทำผิดต้องระวางโทษปรับ
รายวันอีกนับตั้งแต่วันที่มิคำสั่งลงโทษปรับทางปกครองดังกล่าวตลอดเวลาที่ฝ่าฝืนหรือจนกว่าจะ
ปฏิบัติให้ถูกต้องในอัตราดังต่อไปนี้

(1) กรณีโทษปรับทางปกครองตามมาตรา 19 และมาตรา 20 ให้ปรับอีกวันละไม่
เกินหนึ่งพันบาท

(2) กรณีโทษปรับทางปกครองตามมาตรา 21 ให้ปรับอีกวันละไม่เกินสองพันบาท

(3) กรณีโทษปรับทางปกครองตามมาตรา 22 ให้ปรับวันละไม่เกินสามพันบาท

มาตรา 24 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีคำสั่งลงโทษปรับทางปกครองแก่ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา
บรรณาธิการ หรือเจ้าของสิ่งพิมพ์หรือหนังสือพิมพ์ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่นายกรัฐมนตรี
ประกาศกำหนด

6.2 ส่วนที่ 2 โทษอาญา ประกอบด้วย

มาตรา 25 ผู้ใดออกหนังสือพิมพ์โดยพนักงานเจ้าหน้าที่ยังไม่ได้รับจดทะเบียนตาม
มาตรา 11 หรือรู้ว่าตนไม่มีคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามของการเป็นผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา
บรรณาธิการ หรือเจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์ แล้วได้เป็นผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการ หรือเจ้าของ
กิจการหนังสือพิมพ์ โดยฝ่าฝืนมาตรา 7 มาตรา 14 มาตรา 15 หรือมาตรา 16 มีความผิดต้องระวาง
โทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 26 ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 16 วรรคสอง มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน
ห้าปีหรือ ปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงห้าล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และให้ศาลสั่งให้เลิกการให้
ความช่วยเหลือหรือสนับสนุน หรือสั่งให้เลิกการร่วมประกอบธุรกิจ หรือสั่งให้เลิกการถือหุ้น หรือ
การเป็นหุ้นส่วน แล้วแต่กรณี หากฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาลต้องระวางโทษปรับวันละห้าหมื่นบาท
ถึงสองแสนห้าหมื่นบาทตลอดเวลาที่ฝ่าฝืนอยู่

มาตรา 27 ผู้ใดฝ่าฝืนคำสั่งของผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติตามมาตรา 10 มีความผิด
ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (ศูนย์ทนายความ
ทั่วไทย, 2556)

11.4 จรรยาบรรณกำหนดมาตรฐานวิชาชีพการประชาสัมพันธ์ของสมาคมการประชาสัมพันธ์ แห่งสหรัฐอเมริกา

จรรยาบรรณนี้กำหนดขึ้นโดยสมาคมการประชาสัมพันธ์แห่งสหรัฐอเมริกาได้กำหนดขึ้นเพื่อส่งเสริมและธำรงไว้ซึ่งมาตรฐานอันสูงส่งในการให้บริการแก่สาธารณชน ตลอดจนกำหนดให้บรรดานักประชาสัมพันธ์ที่เป็นสมาชิกของสมาคมปฏิบัติตนให้เหมาะสมแก่การประดับตราของสมาคมที่แสดงถึงหลักประกันในจรรยาบรรณอันสูงส่งของสถาบันแห่งนี้จรรยาบรรณนี้เป็นเครื่องรับรองว่าการประชาสัมพันธ์เป็นวิชาชีพแขนงหนึ่งโดยถูกต้องที่ประชาชนจะพึงให้ความเชื่อมั่นในการปฏิบัติงานอันซื่อสัตย์ของผู้เป็นสมาชิกได้ และผู้ที่ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์จะพึงยึดมั่นประพฤติปฏิบัติตนให้ดีที่สุดเพื่อนำมาซึ่งประโยชน์สุขของประชาชนโดยส่วนรวม (รศชงพร โกมลเสริน, 2558 : 129)

1. สมาชิกมีหน้าที่ประพฤติปฏิบัติตนในทางที่ชอบธรรมต่อลูกค้าของตน หรือต่อนายจ้างไม่ว่าจะเป็นในอดีตหรือปัจจุบันก็ตาม อีกทั้งต้องให้ความเป็นธรรมต่อเพื่อนสมาชิกด้วยกันและต่อประชาชนด้วย

2. สมาชิกจะต้องดำเนินชีวิตในการประกอบวิชาชีพนี้ เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนโดยส่วนรวม

3. สมาชิกมีหน้าที่ยึดมั่นในมาตรฐานแห่งวิชาชีพ ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปในการปฏิบัติงานอย่างถูกต้องแม่นยำ การยึดมั่นในสัจจะและการมีรสนิยมที่ดี

4. สมาชิกจะต้องไม่ทำตนเป็นผู้ฝักใฝ่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่มีผลประโยชน์แข่งขันหรือขัดกันอยู่โดยมิได้รับคำยินยอมจากคู่กรณีที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้สมาชิกยังมีบังคับตนเองเข้าไปอยู่ในฐานะหาประโยชน์ใส่ตนหรือใช้ตำแหน่ง หน้าที่ กระทำการอันเป็นการขัดกับภาระหน้าที่และความรับผิดชอบที่ตนมีอยู่กับลูกค้า นายจ้าง เพื่อนสมาชิก หรือประชาชนโดยมิได้ชี้แจงข้อเท็จจริงทั้งหลายอันเกี่ยวกับผลประโยชน์ตนให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ

5. สมาชิกจะต้องประพฤติและปฏิบัติแต่สิ่งที่จะสร้างหรือธำรงไว้ซึ่งความมั่นใจให้แก่ลูกค้าหรือนายจ้างของตน ทั้งในอดีตและปัจจุบัน และจะต้องไม่รับรางวัลสินจ้างหรือรับจ้างทำงานซึ่งอาจมีผลทำให้ต้องเปิดเผยหรือนำเอาความลับดังกล่าวมาเปิดเผย จนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายหรือเกิดอคติแก่ลูกค้าหรือนายจ้างของตน

6. สมาชิกจะต้องไม่ปฏิบัติตนไปในทางที่ทุจริตต่อบูรณภาพและช่องทางแห่งการติดต่อสื่อสารไปยังประชาชน

7. สมาชิกจะต้องไม่จงใจที่เผยแพร่ข่าวสารที่ผิดพลาดหรือชี้แนะให้เกิดความเข้าใจผิดขึ้น และสมาชิกจะต้องระมัดระวังด้วยการหลีกเลี่ยงมิให้มีการเผยแพร่ข่าวสารที่ผิดพลาดจากความเป็นจริงหรือข่าวสารที่ชวนให้เกิดการเข้าใจผิดกันขึ้น

8. สมาชิกจะต้องพร้อมเสมอที่จะระบุให้ประชาชนทราบว่าแหล่งที่มาของข่าวสารที่ตนเป็นผู้รับผิดชอบนั้นมาจากแหล่งใด ซึ่งหมายรวมถึงชื่อของผู้เป็นลูกค้านายจ้างที่เป็นผู้รับผิดชอบในการจัดหาข่าวสารนั้นๆ ไปด้วย

9. สมาชิกจะไม่ใช้บุคคลหรือองค์การที่ตนฝึกฝนมาปฏิบัติงานเป็นตัวแทน ในกิจการใดกิจการหนึ่งที่ตนได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้เป็นการแน่นอนแล้ว หรือปฏิบัติคล้ายกับว่าจะดำเนินการโดยอิสระ ไม่ฝึกฝนฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง แต่โดยแท้จริงแล้วกลับแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวหรือประโยชน์อันไม่เปิดเผยของตนหรือของลูกค้าหรือนายจ้างของตน

10. สมาชิกจะไม่กระทำการใดๆ อันเป็นการจงใจที่จะทำให้ชื่อเสียงหรือการปฏิบัติงานของสมาชิกผู้อื่นเกิดความเสื่อมเสียหม่อม แต่ถ้าหากปรากฏว่าสมาชิกมีหลักฐานว่าสมาชิกผู้อื่นเป็นผู้กระทำผิดกฎหมาย หรือปฏิบัติขัดต่อจรรยาบรรณหรือมีการกระทำอันไม่ชอบธรรม ซึ่งหมายรวมถึงการประพฤติละเมิดจรรยาบรรณนี้ สมาชิกมีหน้าที่ที่จะต้องแจ้งให้เจ้าหน้าที่ของสมาคมทราบเพื่อให้ดำเนินการอันควรแก่กรณีตามที่ได้กำหนดระบุไว้ในกฎข้อบังคับของสมาคมมาตราที่ 13

11. สมาชิกจะต้องไม่ใช้วิธีการใดๆ ที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ลูกค้าของสมาชิกผู้อื่นหรือนายจ้าง หรือแก่ผลิตภัณฑ์ ธุรกิจ หรือบริการของลูกค้า หรือนายจ้าง

12. ในการจัดเสนอบริการแก่ลูกค้า หรือนายจ้าง สมาชิกจะต้องไม่รับค่าตอบแทนหรือค่านายหน้าหรืออื่นๆ ที่เกี่ยวกับการบริการนั้นๆ จากบุคคลอื่นใดๆ นอกจากลูกค้าหรือนายจ้างของตนเท่านั้น เว้นแต่ลูกค้าหรือนายจ้างจะยินยอมให้ทำเช่นนั้น

13. สมาชิกจะต้องไม่ให้ข้อเสนอแนะบริการแก่ผู้ที่จะมาเป็นลูกค้าหรือนายจ้างในทำนองที่ว่า ค่าตอบแทนหรือค่าบริการเหล่านั้นขึ้นอยู่กับการนำมาซึ่งผลที่หวังบางประการและสมาชิกไม่บังควรที่จะเจรจาให้ลูกค้าหรือนายจ้างทำสัญญาค่าตอบแทนแก่ตนในรูปแบบนั้น

14. สมาชิกจะต้องไม่แทรกแซงก้าวก่ายการรับจ้างงานตามวิชาชีพของสมาชิกผู้อื่นในกรณีที่ได้รับจ้างดำเนินงานสองแห่งพร้อมๆ กัน งานทั้งสองแห่งนั้นจะต้องไม่ขัดผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน

15. สมาชิกจะต้องละเว้นไม่เกี่ยวข้องกับองค์การใดๆ ทันที เมื่อทราบหรือรับทราบว่า การปฏิบัติงานให้แก่องค์การนั้นต่อไป จะยังผลให้สมาชิกผู้นั้นต้องละเมิดหลักการแห่งจรรยาบรรณนี้

16. สมาชิกผู้ได้รับเชิญให้มาเป็นสักขีพยานในการปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์ข้อบังคับของจรรยาบรรณนี้ จะต้องมาปรากฏตัวตามคำเชิญ ยกเว้นในกรณีที่มีเหตุสุดวิสัยจึงจะอนุญาตให้ขาดจากการมาเป็นพยานได้

17. สมาชิกจะต้องให้ความร่วมมือกับเพื่อนสมาชิกอื่นๆ ในการช่วยกันธำรงรักษาให้มีการประพฤติปฏิบัติตามหลักแห่งจรรยาบรรณนี้

11.5 จรรยาบรรณของหนังสือพิมพ์สมาคมหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย

ด้วยความห่วงใยต่ออาชีพหนังสือพิมพ์ และมองเห็นความจำเป็นของการทำงาน นักหนังสือพิมพ์ควรมีจริยธรรมไว้ทางปฏิบัติ เพื่อความมีศักดิ์ และปณิธานแห่งอาชีพของตน คณะกรรมการบริหารของสมาคมหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย ได้ประชุมปรึกษากันในการประชุม ครั้งที่ 4 เมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม พ.ศ. 2510 มีมติให้กำหนดจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์ไว้ดังต่อไปนี้ (จินตวีร์ เกษมสุข, 2556 : 110) ดังนี้

1. **ความรับผิดชอบ** ได้แก่ การรับผิดชอบต่อผลประโยชน์อันชอบธรรมของปัจเจกชน สถาบัน ประเทศชาติ ศาสนา และราชบัลลังก์ ตรงกับหลักธรรมในพุทธศาสนา คือ “กิจญาณ”
2. **ความเป็นเสรีภาพ** ได้แก่ เสรีภาพที่มีความรู้สึกรับผิดชอบกำกับตรงกับ หลักธรรมในพุทธศาสนา คือ “ปวารณา” หรือ “ธรรมาธิปไตย”
3. **ความเป็นไท** ได้แก่ ความไม่ตกเป็นทาสของใครทั้งกายและจิตใจจะโดยอามิสสินจ้างอื่นใดตรงกับหลักธรรมในพุทธศาสนา คือ ความไม่ยินยอมตกเป็นทาสของ “อกุศลมูล”
4. **ความจริงใจ** ได้แก่ ความไม่มีเจตนา บิดเบือน ผิดพลาด ต้องรีบแก้ไข ตรงกับหลักธรรมในพุทธศาสนา คือ “สัจจะ”
5. **ความเที่ยงธรรม** ได้แก่ ความไม่ลำเอียง หรือความไม่เข้าใครออกใคร ตรงกับหลักธรรมในพุทธศาสนา คือ ความไม่มีอคติ 4 ประการ หมายถึง ฉันทาคติ ลำเอียงเพราะรัก โทสาคติ ลำเอียงเพราะชัง โมหาคติ ลำเอียงเพราะหลง และภยากติ ลำเอียงเพราะกลัว
6. **ความมีใจเป็นนักกีฬา** ได้แก่ การปฏิบัติอันดีงาม ไม่ละเมียดสิทธิส่วนบุคคลเว้นแต่จะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสาธารณะ ตรงกับหลักธรรมในพุทธศาสนา คือ “สุปฏิบัติ”
7. **ความมีมารยาท** ได้แก่ การใช้ภาษาและภาพที่ไม่หยาบโลน และสามกอนาจารหรือส่อไปทางดั่งกล่าว ตรงกับหลักธรรมในพุทธศาสนา คือ “โสเจยยะ” หรือ “อาจารย์สมบัติ”

ประกาศ ณ วันที่ 5 เดือนธันวาคม พ.ศ. 2510

สมาคมหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย

11.6 จรรยาบรรณหนังสือพิมพ์โดยบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ทั่วราชอาณาจักร

เพื่อให้สถาบันหนังสือพิมพ์เป็นที่เชื่อถือของประชาชน จึงเห็นสมควรกำหนดจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ขึ้นมาดังต่อไปนี้ (จินตวีร์ เกษมสุข, 2556 : 111- 112)

1. การส่งเสริมและรักษาไว้ซึ่งเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ เป็นภารกิจอันมีความสำคัญเหนืออื่นสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์
2. การเสนอข่าว ภาพ หรือการแสดงความคิดเห็นต้องเป็นไปด้วยความสุภาพสุจริตปราศจากความมุ่งหวังในประโยชน์ส่วนตนหรืออามิสสินจ้างใดๆ
3. การเสนอข่าวต้องเสนอแต่ความจริง พึงละเว้นการต่อเติมเสริมแต่งหาปรากฏว่าข่าวใดๆ ไม่ตรงต่อความจริง ต้องรีบแก้ไขโดยเร็ว
4. การที่จะให้ได้ข่าว ภาพ หรือข้อมูลอย่างใด มาเป็นของตนต้องใช้วิธีการที่สุภาพและซื่อสัตย์
5. ต้องเคารพต่อความไว้วางใจที่ได้รับมอบหมายจากการปฏิบัติหน้าที่ในวิชาชีพของตน
6. ต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนโดยถือเอาสาธารณะประโยชน์เป็นสำคัญ ไม่ใช่ตำแหน่งหน้าที่แสวงหาประโยชน์ส่วนตน หรือหมู่คณะโดยมิชอบ
7. ต้องไม่กระทำการใดๆ อันเป็นการบั่นทอนเกียรติคุณของวิชาชีพ หรือความสามัคคีของเพื่อนร่วมวิชาชีพ

ประกาศ ณ วันที่ 21 สิงหาคม พ.ศ. 2519

11.7 จรรยาบรรณสมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย

เพื่อธำรงไว้ซึ่งเกียรติคุณของนักข่าว ให้มีพื้นฐานเป็นไปโดยเหมาะสมแก่วิชาชีพและเพื่อให้ นักข่าวตระหนักถึงภาระหน้าที่ของตนเองที่จะต้องรับผิดชอบต่อประชาชน จึงเห็นสมควรกำหนดจรรยาบรรณ ไว้เป็นหลักปฏิบัติของสมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย ดังต่อไปนี้

1. จักต้องส่งเสริมและรักษาไว้ซึ่งเสรีภาพของการเสนอข่าวและความคิดเห็น
2. จักต้องให้ประชาชนได้ทราบข่าวเฉพาะที่เป็นจริง การเสนอข่าวสารใดๆ ออกพิมพ์โฆษณาเผยแพร่ ถ้าปรากฏว่าไม่ตรงต่อความจริง ต้องรีบจัดการแก้ไขให้ถูกต้องโดยไว
3. ในการจะให้ได้ข่าว ภาพ หรือเอกสารอย่างใด มาเป็นของตนเพื่อประโยชน์ต่อการเสนอข่าว จำต้องใช้วิธีการที่สุภาพและซื่อสัตย์เท่านั้น

4. จักต้องเคารพในความไว้วางใจของผู้ให้ข่าว และรักษาไว้ซึ่งความลับของแหล่งข่าว
5. จักต้องปฏิบัติหน้าที่ของตน โดยมุ่งหวังต่อสาธารณะประโยชน์ ไม่ใช่ตำแหน่งหน้าที่หาผลประโยชน์ส่วนตัว หรือหมู่คณะใดๆ โดยไม่ชอบ
6. จักต้องไม่กระทำการอันเป็นการบั่นทอนเกียรติ หรือความสามัคคีของเพื่อนร่วมวิชาชีพ

11.8 จรรยาบรรณสมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2507)

โดยที่งานและอาชีพหนังสือพิมพ์ได้เจริญก้าวหน้ามาเป็นลำดับ สมาคมหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย จึงเห็นสมควรวางจรรยาบรรณของสมาชิกที่เป็นนักหนังสือพิมพ์ประจำอยู่ในกองบรรณาธิการขึ้นไว้ เพื่อส่งเสริมและรักษาเกียรติคุณชื่อเสียงและฐานะของสมาชิก ดังต่อไปนี้

1. รายงานด้วยความซื่อตรงและสุภาพ ไม่ละเว้นการเสนอข้อเท็จจริง อันเป็นสารประโยชน์ และบิดเบือนข้อเท็จจริงด้วยประการใดๆ
2. เคารพความไว้วางใจใดๆ ที่ได้รับจากการติดต่อในหน้าที่
3. ส่งเสริมภราดรภาพอันบังเกิดจากความเป็นสมาชิกของสมาคม และละเว้นการถือเอาประโยชน์ของเพื่อนสมาชิกเป็นของตนโดยไม่ชอบธรรม
4. ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวในการปฏิบัติหน้าที่ และไม่รับสินจ้างรางวัลหรือผลประโยชน์ใดๆ อันเป็นเครื่องจูงใจให้ไม่เคารพหน้าที่และอาชีพ
5. ปฏิบัติการให้ได้มาซึ่งข่าว ภาพ และเอกสารต่างๆ ด้วยวิธีการอันชอบธรรม
6. แสดงตนว่าเป็นผู้แทนหนังสือพิมพ์ก่อนจะสัมภาษณ์บุคคลหนึ่งด้วยความมุ่งหมายจะนำเรื่องนั้นๆ มาพิมพ์โฆษณา
7. รักษา ส่งเสริมเกียรติคุณและชื่อเสียงแห่งความเป็นนักหนังสือพิมพ์ไว้เป็นอย่างดี

11.9 จรรยาบรรณวิชาชีพของสมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย

1. ส่งเสริมและรักษาไว้ซึ่งเสรีภาพของการเสนอข่าวและความคิดเห็น
2. ให้ประชาชนได้ทราบข่าวเฉพาะที่เป็นจริง การเสนอข่าวสารใดๆ ออกพิมพ์โฆษณา เผยแพร่ถ้าปรากฏว่าไม่ตรงต่อความจริง ต้องรีบจัดการแก้ไขให้ถูกต้องโดยเร็ว
3. ในการได้มาซึ่ง ข่าว ภาพ หรือข้อมูลอื่นใด มาเป็นของตน ต้องใช้วิธีการที่สุภาพและซื่อสัตย์เท่านั้น
4. เคารพในความไว้วางใจของผู้ให้ข่าว และรักษาไว้ซึ่งความลับของแหล่งข่าว

5. ปฏิบัติหน้าที่ของตน โดยมุ่งหวังต่อสาธารณะประโยชน์ ไม่ใช่ตำแหน่งหน้าที่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว หรือหมุ่คณะโดยไม่ชอบธรรม

6. ไม่กระทำการอันเป็นการบั่นทอนเกียรติคุณของวิชาชีพ หรือความสามัคคีของเพื่อนร่วมวิชาชีพ

สรุปจะเห็นได้ว่างานด้านการประชาสัมพันธ์นอกจากจะต้องปฏิบัติหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับงานประชาสัมพันธ์ นักวิจัยด้านการประชาสัมพันธ์ที่เชี่ยวชาญกับสถานการณ์ที่จะส่งผลกระทบต่อองค์กรแล้ว ยังจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรู้ด้านกฎหมาย จริยธรรมและจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ แต่การที่จะมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องต่างๆ นั้น วิชาชีพประชาสัมพันธ์จะไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว หรือมีข้อกำหนด เว้นแต่การดำเนินประชาสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับวงการสื่อสารมวลชนทุกแขนง จึงจำเป็นต้องมีความรู้เรื่องกฎหมายการพิมพ์ การโฆษณา การเผยแพร่ รวมทั้งจริยธรรมจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพอื่นๆ ด้วย จึงจะสามารถดำเนินงานประชาสัมพันธ์ได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ

11.10 สรุป

ความหมายของนักวิจัยและจรรยาบรรณ นักวิจัย หมายถึง การค้นคว้าแสวงหาความรู้ด้วยหลักการที่มีระบบ ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการวางแผน การศึกษาที่มุ่งการวิเคราะห์และการสังเคราะห์ เพื่อเชื่อมโยงไปสู่องค์ความรู้ใหม่ ทั้งนี้ นักวิจัยจะนำเอาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี ที่ปรากฏจากการศึกษาของนักวิชาการที่ผ่าน0มาหรือผู้เชี่ยวชาญทางศาสตร์สาขานั้น มาประกอบการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและการยอมรับจากสังคม ส่วนจรรยาบรรณ หมายถึง หลักความประพฤติอันเหมาะสมแสดงถึงคุณธรรมและจริยธรรมในการประกอบอาชีพ ที่กลุ่มบุคคลแต่ละสาขาวิชาชีพ ประมวลขึ้นไว้เป็นหลักเพื่อให้สมาชิกในสาขาวิชาชีพนั้นๆ ยึดถือปฏิบัติเพื่อรักษาชื่อเสียง และส่งเสริมเกียรติคุณของจรรยาบรรณนักวิจัย ได้แก่ (1) ต้องซื่อสัตย์และมีคุณธรรมในทางวิชาการและการจัดการ (2) นักวิจัยต้องตระหนักถึงพันธกรณีในการทำงานวิจัย (3) พื้นฐานความรู้ในสาขาวิชาการที่ทำวิจัย (4) ความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ศึกษาวิจัย แนวทางปฏิบัติที่มีต่อจรรยาบรรณนักวิจัย เพื่อนำมาประกอบใช้กับจรรยาบรรณนักวิจัยประชาสัมพันธ์ นักวิจัยประชาสัมพันธ์จะต้องเป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อวิชาชีพและรับผิดชอบต่อสังคม กฎหมายที่นักประชาสัมพันธ์ต้องเรียนรู้ควบคู่ไปกับการศึกษาหลักการเรื่องจรรยาบรรณประกอบด้วย (1) พระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. 2484 (2) พระราชบัญญัติจัดแจ้งการพิมพ์ พ.ศ. 2550 (3) จรรยาบรรณกำหนดมาตรฐานวิชาชีพการประชาสัมพันธ์ของสมาคมการประชาสัมพันธ์แห่งสหรัฐอเมริกา (4) จรรยาบรรณของหนังสือพิมพ์สมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย (5) จรรยาบรรณหนังสือพิมพ์โดยบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ทั่วราชอาณาจักร (6) จรรยาบรรณสมาคมนักข่าวแห่ง

ประเทศไทย (7) จรรยาบรรณสมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2507)

(8) จรรยาบรรณวิชาชีพของสมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

แบบฝึกหัดบทที่ 11

1. จงให้ความหมายของคำว่า “นักวิจัย” และ “จรรยาบรรณ” มาให้เข้าใจพร้อมยกตัวอย่างประกอบ
2. ข้อปฏิบัติในการสนับสนุนให้นักประชาสัมพันธ์มีจรรยาบรรณที่พึงประสงค์ได้แก่อะไรบ้าง
3. กฎหมายที่นักประชาสัมพันธ์ต้องเรียนรู้ควบคู่ไปกับการศึกษาหลักการเรื่องจรรยาบรรณมีอะไรบ้าง
4. ให้นำกรณีศึกษางานวิจัยประชาสัมพันธ์ 1 ชิ้น โดยวิเคราะห์ว่ามีการละเมิดการปฏิบัติตามแนวทางจรรยาบรรณของนักวิจัยหรือไม่อย่างไร
5. จงเปรียบเทียบความแตกต่างของกฎหมายต่อไปนี้มาพอเข้าใจ
 - 5.1 พระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. 2484 กับ พระราชบัญญัติจัดแจ้งการพิมพ์ พ.ศ. 2550
 - 5.2 จรรยาบรรณของหนังสือพิมพ์สมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทยกับจรรยาบรรณสมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย

เอกสารอ้างอิง

- จินตวีร์ เกษมศุข. (2556). การวิจัยงานประชาสัมพันธ์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รชงพร โกมลเสริน. (2558). การวิจัยและประเมินผลการประชาสัมพันธ์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- วิรัช ลภีรัตน์กุล. (2553). การประชาสัมพันธ์ฉบับสมบูรณ์. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุทธิ ชัดติยะ. (2556). กฎหมายและจริยธรรมสื่อสารมวลชน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บรรณานุกรม

- กัญญาณน อินทว้าง. (2555). **ระเบียบวิธีวิจัย**. พิษณุโลก : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยพิษณุโลก จำกัด.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2551). **การวิเคราะห์ : สถิติสำหรับการบริหารและวิจัย**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2550). **การวิจัย : จากจุดเริ่มต้นจนถึงจุดสุดท้าย**. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- กิติพัฒน์ นนทปัทมตะดูลย์. (2550). **การวิจัยเชิงคุณภาพในสถิติการสังคม : แนวคิดและวิธีการวิจัย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เกียรติสุตา ศรีสุข. (2552). **ระเบียบวิธีวิจัย**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). เชียงใหม่ : ครองช่าง.
- โกศล มีคุณ. (2552). **เอกสารประกอบการบรรยายเรื่อง การทบทวนวรรณกรรม**. [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 25 มีนาคม 2558. เข้าถึงได้จาก <http://rlc.nrct.go.th>.
- ขวัญภา สุขคร. (2558). **ประเภทของการวิจัย**. [On-line]. Available : <http://www.kalai.exteen.com>[2558, มีนาคม 11].
- จักรกฤษณ์ สำราญใจ. (2545). **เอกสารคำสอนรายวิชาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการวิจัย**. [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 25 มีนาคม 2558. เข้าถึงได้จาก <http://www.rilp.ac.th>.
- จิตราภรณ์ สุทธิวรเศรษฐ์. (2551). **ยุทธวิธีการประชาสัมพันธ์**. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จินตวีร์ เกษมสุข. (2556). **การวิจัยประชาสัมพันธ์**. กรุงเทพฯ : บริษัท วี.พรีนท์ (1991) จำกัด
- ฉัตรสุมน พงศ์นิญญ. (2553). **หลักการวิจัยทางสังคม**. กรุงเทพฯ : เจริญดีมั่นคงการพิมพ์.
- ชัยนต์ วรรณระภูติ. (2552). **การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่องานพัฒนา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. ขอนแก่น สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ชาย โพธิ์สิตา. (2550). **ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.
- ณรงค์ โพธิ์พฤษานันท์. (2550). **ระเบียบวิธีวิจัย**. กรุงเทพฯ : บริษัท ธนาเพรส จำกัด.
- ทวีศักดิ์ นพเพชร. (2549). **วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เล่ม 2 : คู่มือปฏิบัติการวิจัยประยุกต์เพื่อพัฒนาคณะกรรมาชนสังคม**. พิมพ์ครั้งที่ 2. นครราชสีมา : โชคเจริญมาร์เกตติ้ง.
- ธงชัย วงศ์ชัยสุวรรณ (2551). “วิจัยเชิงปริมาณ(1)-(2)”ใน **ประมวลสาระชุดวิชาการวิเคราะห์การเมืองและระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐศาสตร์ 80702 หน่วยที่ 9-10** หน้า 5-64. นนทบุรี. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2548). **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS**. (พิมพ์ครั้งที่ 4)

ปรับปรุงใหม่ล่าสุด. กรุงเทพฯ : บริษัท วี.อินเตอร์ พรินท์ จำกัด.

ธีระวุฒิ เอกะกุล. (2549). **ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. (พิมพ์ครั้งที่ 2).

อุบลราชธานี : วิทยาการพิมพ์.

นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2551). **พรมแดนความรู้ด้านการวิจัยและสถิติ**. บรรณาธิการโดย เนาวรัตน์ พลายน้อย, ชัยยันต์ ประดิษฐ์ศิลป์ และจุฑามาศ ไชยรบ. ชลบุรี : วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.

นราศรี ไววนิชกุล และ ชูศักดิ์ อุดมศรี. (2551). **ระเบียบวิธีวิจัยธุรกิจ**. (พิมพ์ครั้งที่ 18). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นิรชร ชูติพัฒนนะ. (2549). **เริ่มแรกเรียนรู้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ**. กรุงเทพฯ : ธนาเพลส.

นิตารัตน์ ศิลปะเดช. (2551). **ระเบียบวิจัยทางสังคมศาสตร์เบื้องต้น**. กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏ ชลบุรี.

บุญชม ศรีสะอาด. (2550). **การวิจัยเบื้องต้น**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2548). **ระเบียบวิจัยทางสังคมศาสตร์**. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล.

_____. (2553). **ระเบียบวิจัยทางสังคมศาสตร์**. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล.

บุญเรียง ขจรศิลป์. (2549). **สถิติวิจัย II**. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ : พีเอส.พรินท์.

เบญจจา ยอดดำเนิน – แอ็คติจ และคณะ. (2549). **การศึกษาเชิงคุณภาพ : เทคนิคการวิจัยภาคสนาม**. พิมพ์ครั้งที่ 2. นครปฐม : สถาบันวิจัยประชากรและสังคมมหาวิทยาลัยมหิดล.

_____. (2551). **การศึกษาเชิงคุณภาพ : เทคนิคการวิจัยภาคสนาม**. นครปฐม : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม.

ปติวรรดา ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา. (2550). **การวิจัยนิเทศศาสตร์**. กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.

ปาริชาติ สถาปิตานนท์. (2557). **ระเบียบวิธีวิจัยการสื่อสาร**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. (2557). **ระเบียบวิธีวิจัยการสื่อสาร**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : บริษัทด้านสุทธาพิมพ์ จำกัด.

เป็รื่อง กุมุท และ นิคม ทาแดง. (2551). **“โครงการวิทยานิพนธ์ทางเทคโนโลยีการสื่อสาร**

การศึกษา”.ประมวลสาระชุดวิทยานิพนธ์. บัณฑิตศึกษาสาขาวิทยาศาสตร์ นนทบุรี.

ผ่องพรรณ ตรียมงคล. (2550). **การออกแบบการวิจัย**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- ผ่องพรรณ ตรียมงคลกุล และสุภาพ ฉัตรภรณ์. (2553). การออกแบบการวิจัย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พงษ์จันทร์ ไกรสิทธิ์. (2556). เอกสารการจัดการความรู้ของสำนักงานเลขาธิการกรม ประจำปีงบประมาณ 2556 ฝ่ายประชาสัมพันธ์. กรุงเทพฯ : กรมประชาสัมพันธ์.
- พรทิพย์ พิมพ์สินธุ์. (2550). ภาพพจน์นั้นสำคัญยิ่ง : การประชาสัมพันธ์กับภาพพจน์. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : ปรเกษพริก.
- _____. (2551). การวิจัยเพื่อการประชาสัมพันธ์. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- พิชิต ฤทธิจรรณ. (2550). ระเบียบวิจัยทางสังคมศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : เข้าออฟเคอร์มีส์.
- พิชิต พิทักษ์เทพสมบัติ. (2550). เอกสารประกอบการสอน วิชา การวิจัยทางการบริหาร. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนาบริหารศาสตร์.
- ภาภิตดี ตรีสุกุล. (2550). หลักการประชาสัมพันธ์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- มานิตย์ ผิวขาว. (2558). ระเบียบวิธีการวิจัย. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- โยธิน แสงวงศ์. (2558). การวิจัยเชิงปริมาณ. สถาบันวิจัยประชากรและสังคมมหาวิทยาลัยมหิดล.
- _____. (2558). วิธีการและขั้นตอนการรวบรวมข้อมูล. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- รชงพร โกมลเสริน. (2558). การวิจัยและประเมินผลการประชาสัมพันธ์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- รัตน์ บัวสนธ์. (2551). ปรัชญาการวิจัย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน (2551). พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ (อักษร A-L) ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.
- เรืองอุไร ศรีนิลทา. (2552). ระเบียบวิธีวิจัย. กรุงเทพฯ : สำนักส่งเสริมและฝึกอบรมมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วรรณดี แสงประทีปทอง. (2555). เอกสารประกอบการบรรยายเรื่องเทคนิคการรวบรวมข้อมูล. นนทบุรี. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วรรณณี แกมเกตุ. (2551). วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2551). วิธีวิทยาการวิจัย. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- วิจิตร อาวะกุล. (2534). เทคนิคการประชาสัมพันธ์. กรุงเทพฯ : โอ เอสพรีนติ้งเฮาส์.

- วิรัช ลภีรัตนกุล. (2553). การประชาสัมพันธ์ฉบับสมบูรณ์. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วีระศักดิ์ จินารัตน์. (2557). การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงอนุมาน. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัย
การจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น. ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2557.
- แหวดดาว พรมแสน. (2554). การวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ. วารสาร อีสาน ปีที่ 4
ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2554. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. (2553). ระเบียบวิจัยทางสถิติการสังคมและสังคมสงเคราะห์. (พิมพ์ครั้งที่ 2).
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศากุล ช่างไม้. (2552). การเก็บข้อมูลการจัดการกับข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ.
วารสารมหาวิทยาลัยคริสเตียน, 9 (3, กันยายน-ธันวาคม), 164-173.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2551). การวิจัยธุรกิจ. กรุงเทพฯ : A.N. การพิมพ์.
- สถัญญ์ ภู่ง. (2549). การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์. มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2558). เทคนิคการสุ่มตัวอย่างและการประมาณค่า. [On-line].
Available : <http://www.service.nso.go.th>. [2558, เมษายน 15].
- สิน พันธุ์พินิจ. (2552). เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ : วิจัยพัฒนา.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2549). ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ :
เสียงเชียง.
- _____. (2550). ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ : สามลดา.
- _____. (2551). ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 14). กรุงเทพฯ : เสียงเชียง.
- _____. (2555). เอกสารประกอบการสอนรายวิชาหลักการสื่อสารการตลาด. คณะนิเทศศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี.
- _____. (2557). ศักยภาพการบริหารจัดการสื่อสารของผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs ที่ส่งผล
ต่อ ความสามารถทางการแข่งขันในจังหวัดจันทบุรี. งานวิจัย. คณะนิเทศศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี.
- _____. (2557). เจตคติที่มีต่อวินัยในตนเองด้านวินัยในห้องเรียน ความขยันอดทนทางการ
เรียนและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการวิจัยประชาสัมพันธ์ของนักศึกษา
ชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2556. งานวิจัย. คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำ
ไพพรรณี.
- _____. (2557). ประสิทธิภาพการสื่อสารของผู้นำท้องถิ่นกับการสร้างความเข้มแข็งของ

ชุมชนกรณีศึกษา โครงการสายใยรักแห่งครอบครัว (ความรักจากครอบครัวมอบให้แก่เด็ก ๆ) ครั้งที่ 4. งานวิจัย. การประชุมสัมมนาทางวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มศรีอยุธยา ครั้งที่ 4 ระหว่างวันที่ 14-16 พฤษภาคม 2557 จังหวัดชลบุรี.

- _____ (2557). การศึกษาผลกระทบเพื่อพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำจันทบูร จังหวัดจันทบุรี. รายงานการวิจัย. สำนักวิจัยและพัฒนา. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- _____ (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการองค์กรสื่อสารมวลชนในจังหวัดจันทบุรี. รายงานการวิจัย. คณะนิเทศศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- สุทธิดี ชัดติยะ. (2556). กฎหมายและจริยธรรมสื่อสารมวลชน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2555). วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 19). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุมิตร สุวรรณ. (2552). การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ. [On-line] แหล่งที่มา : Availed : <http://onzonde.mutply.com> (12 กรกฎาคม 2558).
- สุวิมล ตีรกานันท์. (2553). การประเมินโครงการ:แนวทางสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2546). การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- องอาจ นัยพัฒน์. (2554). การออกแบบวิจัย : วิธีเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพและผสมผสานวิธีการ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อภิวรรณ ศิรินนทนา. (2553). การศึกษาศักยภาพของชุมชนวัดคาทอลิกจันทบุรี เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม. งานวิจัย. คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีจันทบุรี.
- อรพินทร์ ชูชม (2552). บทความวิชาการ : การวิจัยกึ่งทดลอง. วารสารพฤติกรรมศาสตร์. ปีที่ 15 ฉบับที่ 1 กันยายน 2552 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อรุณี อ่อนสวัสดิ์. (2553). เอกสารประกอบการบรรยาย วิชา ระเบียบวิธีวิจัยขั้นสูง. พิษณุโลก. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- อารีย์วรรณ อ่วมตานี. (2557). รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ. คณะพยาบาลศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุทุมพร จามรมาน. (2552). การสุ่มตัวอย่างทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : โครงการตำราวิทยาศาสตร์อุตสาหกรรม.
- เอี่ยมพร หลินเจริญ และคณะ. (2552). เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหางานวิจัย. สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) [On-line]. Available: <http://www.niets.or.th>

[2559, มกราคม 11].

- Appleton. (1995). **The effect of a Constructivist of Student Learning During Science Classes Using Constructivist Base Model.** *Journal of Research in Science Teaching* 19 (3) : 51-62. (From Eric, 1992 /1998/09, Abstract No. Ed 374128).
- Best, J.W. (1998). **Research in Education.** (8th ed), Boston : Allyn& Bacon.
- Bickman, L. (1989). **Barriers to the Use of Program Theory : The Theory-Driven Perspective.** *Evaluation Practice* 12, 387–390.
- Cook, T.D. & Campbell, D.T. (1979). **Quasi - Experimentation : Design and Analysis For Field Settings.** Illinois : Rand McNally.
- Cournoyer D.E. and Waldo K.C. (2000). **Research Methods for Social Work.** Allyn & Bacon : Needham Heights , MA.
- Cournoyer D.E. and Waldo K.C. (2000). **Research Methods for Social Work.** Allyn & Bacon : Needham Heights, MA.
- Cutlip, S.M., Center, A.H. (2000). **Effective Public Relations.** (8th ed), Engle wood Cliff, New Jersey : Prentice-Hall.
- Gay, L.R ;& Diehl, P.L. (1992). **Research Methods for Business and Management.** New York : Macmillan.
- Gersten,R.,Baker,S., and Lloyd,J.W. (2000). **Designing High-quality Research in Speacial.** Gravetter, F. J., and Walnau, L. B. (2001). **Essentials of statistics for the behavioral sciences (4thed.)** Pacific Grove, CA: Wadsworth
- Guba, E. G., & Lincoln, Y. S. (1989). **Fourth Generation Evaluation.** Newbury Park, CA : Sage.
- Hafner, A. W. (1998). **Descriptive statistical techniques of librarians (2nded).** American library Association, IL: Chicago.
- Harris, T. L., & Whalen, P. T. (2006). **The marketer' guide to public relations in the 21st century.** OH : Thomson.
- Houser, J. (2008). **Nursing Research: Reading, Using, and Creating Evidence.** Boston: Jones and Bartlett Publishers.
- Kerlinger , F.N. (1986). **Foundations of Behavioral Research.** (3th ed), New York :

- Holt, Rinehart and Winston, Inc.
- Kerlinger, F. (1979). **Foundations of Behavioral Research**. (3rd ed). New York, NY : Holt Rinehart Winston.
- Madison ,WI (2008). **Sample design and weight calculation**. University of Wisconsin – Madison Department of Population Health Sciences.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). **Qualitative data analysis**. 2nd ed. Thousand Oaks : SAGE Publications.
- Morgan, L. D. (2005). **Focus group as qualitative research**. Thousand Oaks, CA : Sage.
- Rossi, P.E. & Freeman, H.E. (1989). **Evaluation: A system approach** CL: Sage Publications.
- Sandelowski, M. (1986). "The problem of rigor in qualitative research". *Advances in Nursing Science*. 8, 27-37.
- Sarantakos, S. (1998). **Social Research**. Second Edition, London : Macmillan Press.
- Seitel, Fraser P. (2004). **The Practice of Public Relation**. 9th ed . New Jersey : Pearson Education.
- Shimp, Terence A. (2003). **Advertising, Promotion, & Supplemental Aspects of Integrated Marketing Communication**. 6th ed . Australia: South – western.
- Wood, G. L., & Haber, J. (2002). **Nursing Research : Methods, Critical Appraisal, and Utilization**. (5th ed.). St. Louis: Mosby.
- Yanwaree, N. (2002). **Receiving family caregiving as perceived by people Living with HIV/AIDS**. Ph.D. Dissertation, Graduate School, Chiangmai University.